

NOVA LITERARIA
MARIS BALTHICI

&

SEPTENTRIONIS,

edita

MDCCII.

LVBECÆ,

Apud Petrum Böckmannum & Johannem Widemeyer,
Bibliopolas,

NOVORVM LITERARIORVM
COLLECTORES.

L. S.

Quem in finem ante quadriennium, & quod excurrit, edendorum Maris Balthici & Septentrionis Novorum Literariorum laborem in nos susceperimus, cuius facilè ex Præfatione, primo eorum anno præfixâ, innotuit. Scilicet ea nobis mens fuit atq; instituti ratio, ut literarium quasiiter, per vicinum nobis Ducatum Mecklenburgicum, in Pomeraniam, Prusiam & Livoniam pararemus, datisque inde in oppositam Sveciam Daniamq; velis, per Slesvicensem Ducatum & Holsatiam reversi, quicquid nobis in his terris, quoad nova eruditorum nomina, officia, vocationes, translocationes, lectiones, disputationes, orationes, scripta nuper edita
aut

aut etiam edenda, apparatus bibliothecarios, nummarios, curiosos, observationes, inventa, certamina cum adversariis, funera denique & singularia, observare liceret, industrio calamo notaremus. Quod uti haecenus omni studio & summa fide factum putamus, ita per nos non stetit, quo minus cuncta memoratu digna, rem literariam nostri tractus concernentia, in his Novis legerentur; sed, si nonnulla, eaq; fortasse haud levis momenti, praetermissa videntur, eorum potius culpa est, qui, licet aliquoties, & publice etiam, rogati, sua nobiscum communicare noluerunt. Quod ne imposterum detrectent, adeoq; ea, quae ab erudito orbe haud nesciri, tam ipsorum, quam reipublicae literariae, interest, nobis evulgaturis invident, rogamus denuò atq; obtestamur. Ita fiet, ut plenior indies ac uberior rerum memorabilium à nobis coacervetur thesaurus, & labor hic, si non omnibus, certè plurimis tamen, numeris absolutus evadat.

NOVA LITERARIA, MARIS BALVHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Januario, M DCC II.

ROSTOCHII.

Die 1 Decembr. prævio Programme Rectoris Acad. D. *Johannis Barnstorffii*, P. P. ad Professionem Moralem, (quâ D. *Cass. Matthæus Müllerus*, nunc Jur. Prof. Ducalis, per sexennium & quod excurrit, nec nõ ante hunc Patruus & Parens functi sunt,) introductus est *Joachimus Henricus Sibrandus*, Rostoch. J. V. D. nuperrimè ibi mens. Sept. promotus, vid. N. L. 1701. p. 295. Oratio Inauguralis *de variis Philosophiæ Moralis Doctoribus egit*. Novellus hic Professor an. 1670. d. 13. Mart. Rostochii natus est, Patre D. *Jo. Sibrando*, Decretalium Prof. Publ. Ducali, (cujus vitam & obitum in N. L. 1701. p. 162. seq. recensuimus.) Hujus præcipuè ductu animum ad juris studium applicuit, in eoqve tantos fecit progressus, ut non modo ann. 1687. sub præsidio B. Parentis Disputationes *Schnobelianas* ad Pandectas defendere, sed & aliam proprio Marte elaboratam de vulgato: *communem errorem jus facere*, ann. 1688. præside D. *Jacobo Lembkenio* propugnare, *Lipsiæ* etiam, quorsum dicto anno abierat, sub præsidio D. *Lüderi Menkenii* aliquoties disputare non dubitavit. Post biennium Rostochium reversus, ibidem ann. 1692. mens. Jul. Disputationem Inauguralem *de Sapientibus extraneis*, & postea ipse Præles *de Status formâ S. Rom. Imperii* Dissertationem habuit. Post aliquot annos *Regiomontum* ibat Ephorus, unde cum discipulo *Rostochium* revertebatur. Anno 1699. Lusatos adiit, atq; cum Illustrissimi Comitis *Lulati de Callenberg* filius Ephorus de novo factus *Jenensem* petiit Academiam. Tandem cum Professor Moraliu Senatorius designatus esset, superiori anno 1701. d. 20. Sept. tiarâ Doctorali est insignitus.

Die 14. Decembr. M. *Georg. Raphaelius*, Lubenensis Silesius, *Semi-Centuriam Annotationum Philologicarum in N.T.* proposuit Præses, Respondente *Dieterico Hermanno Kemmerich*, Palæo-March. (1½ plag. in 4.)

Die 17. Decembr. sub Præsidio D. *Job. Joachimi Schöpfferi*, Pandect. Prof. Publ. Comit. item Palat. Cæsar. & Consist. Duc. Assefforis, Dissertationem Juridicam de *Officio Præfecti Castellii, ad extrema obligati*, Germanis vulgò: *der sich wehren soll bis auff den letzten Mann/ oder/ bis auff den letzten Bluts-Tropffen/* publicæ Eruditorum censuræ subjecit, Auctor & Respondens, *Arnold Henning Archdi- Tunderà-Holstus*, (8. plag. in 4.)

Disputationis hujus *Cap. I.* agit de *Officio Præfecti Castellii, ad extrema obligati*, in genere; *Cap. II.* de *Officio Præfecti Castellii, ad extrema obligati*, ante obsidionem; *Cap. III.* de *Officio Præfecti Castellii, ad extrema obligati*, in obsidione; *Cap. IV.* de *Ejusdem Officio in Traditione*; *Cap. V.* de *Officio Castellii Præfecti, ad extremam everfionem obligati*, der die Festung soll in die Luft sprengen / wann er sich nicht länger halten kan.

Die 25. Decembr. supra dictus Acad. Rector D. *Barnstorffius*, publico Programmate Omnes Omnium Ordinum Cives Academicos ad devotam festi Nativitatis Christi celebrationem cohortatus est.

Typis Schwiegeravianis impressa extat Concio exequialis, in funere *Mariæ Elisabethæ Hahnin/ Balthasaris à Zülów* relicte viduæ anno superiori habita à *Johanne Sukowio*, Seniore & Pastore Sternbergensi, quæ sequenti modo inscribitur: *Das edle Gut der Edlen / oder / das wahre Gut der Kinder Gottes / welches ist ein recht grosses / ein recht eigenhümliches / ein recht zuverlässiges Gut: zu welchem &c. in einer aus den Worten / Klagl. Jeremiæ cap. 3. v. 24. gehaltenen Leich-Predigt / angewiesen Johann Sukow / Senior und Pastor zu Sternberg. Klostock / gedruckt bey Nielas Schwiegerauen / E. E. Rath's Buchdrucker. Constat cum Personalibus 19. plag. in fol.*

GRYPHISWALDIÆ.

Die 6. Decembr. Præses *Jo. Frid. Mayer*, S. Theol. Doct. Prof. Prim. Syno-

Synodi Gryphiswaldensis Præpositus & Superintendens Generalis, Respondente M. *Hercule Wend*, vocato Pastore Kemnitzensium, Reverendis Synodi memoratæ Fratribus in argumentum colloqvii Synodalis, *Gryphiswaldensium Synodorum Summam proposuit*. Hac in re D. *Jo. Knipstrobii*, primi Ecclesiarum Pomeraniæ Citerioris Superintendentis exemplum secutus est; de quo datâ hac occasione breviter notamus, quod fuerit natione Marchicus, & cum in Francofurtensi Academia D. *Cunradum Wimpinam*, Disputationis Anti-Lutheranæ Præfidentem, oppugnaret, *Piritium* ad monasticos ann. 1518. damnatus sit carceres, undè tamen ope M. *Pauli a Rhoda* evasit. Postea factum est, ut *Stargardie* primùm, deindè *Stralsunde*, unâ cum *Jo. Epino*, aliisque, ac tandem an. 1531. Dom. 6. post Trin. *Gryphiswaldie* Evangelium docere cœperit. Ast hoc posteriori loco malè habitus *Sundam* repetiit. Anno 1534. à Duce PHILIPPO, *Jo. Bugenbagii* consilio, primus Pomeraniæ Occidentalis Superintendens Generalis constitutus, Cathedræ Academicæ postmodum an. 1539. admovebatur, in quâ etiam functione secundâ vice Academiæ Rector, ann. 1547. d. 8. Decembr. summos in Theologiâ honores capessivit. Professione hâc abdicatâ *Wolgastum* an. 1552. à Principe vocatus, concessit, ibidemq; an. 1556. d. 24. Octobr. vitam finivit. Atq; hic est, qui jussu Principis primus Gryphiswaldiæ tum speciales, tum generales coëgit Synodos, quarum argumenta in nuperâ ibi habitâ Synodo sunt repetita, nimirum

Ex Synodo Gryphiswald. Anni 1534.

Excommunicatio major ad magistratum pertinet civilem. Minor, servato tamen ordine, ad Ministros Ecclesiæ.

Ex Synodo Gryphiswald. Anni 1541.

S. Scriptura unica regula & norma, secundum quam omnia dogmata omnesq; doctores æstimari & judicari oportet.

S. Scriptura unica Ceremoniarum Ecclesiasticarum quoq; est regula,

Ex Synodo Gryphiswald. Anni 1543. & 1544.

Sacramenta ad institutum Christi administranda.

Ex Synodo Gryphiswald. Anni 1551.

Elenchus Ministri Ecclesiæ in criminationes degenerare non debet. Formulæ precum sanctè utimur.

Ex Synodo Gryphiswald. Anni 1553.

Totus Christus, Deus & homo, animâ & corpore descendit ad inferos. *Osiandri error, nos justos esse justitiâ Dei essentiali, meritò damnatur.*

Ex Synodo Gryphiswald. Anni 1556.

Ritus Ordinationis ad Ministerium in Ecclesiâ omninò retinendus est. Post obitum *Knipstrovii*, Superintendente *Jacobo Rungio*, quem *Knipstrovius* primùm ad Professionem Grammaticæ & Musicæ vocaverat.

Ex Synodo Anni 1559.

Superintendens sub conscientiz pretio tenetur, sæpius summâq; cum accuratione visitare Ecclesias.

Bona Ecclesiastica sacris reddenda usibus.

Ex Synodo Anni 1578.

Flacii de Peccato Originis error meritò rejicitur.

Die 8. Decembris, Actus Magisterij habitus est, honores dispensante *M. Christiano Saalbach* Poetic. ac Orator. Prof. Ord. Academiae Bibliothecario, Collegij Philosophici Seniore, & h. t. *septimum* Decano. Primus hic est, quò *D. Jo. Frid. Mayer* Pro-Cancellariatus sui officium exercuit: cui ne debitus splendor deesset, curâ Pro-Cancellarij factum, ut & ipse & Decanus suo peculiari ornatu incederent. Data & duobus famulis togæ rubræ, in quibus, cum actus publici peraguntur, apparent. Renunciati sunt sequentes:

Fridericus Andreas Krüger / Kenzenf. Pom. Pastor substitutus Alten-Vehra in Rugiâ.

Andreas Berg / Pentzlinenf. Meckl. Lib. Baronis à Putbus Pastor Aulicus & Vilmenizensis in Rugiâ.

Johan. Vppendick, Scanus, Supremi vigiliarum Præfecti *Ridderhielmi*, Vocatus Pastor Castrensis.

Christophorus Tetzloff, Gryphiswaldensis, Scholæ patriæ Con-Rect.
Gregorius Langemak, Vterla-Hollatus.

Jo. Jacobus Israël Schatenu, è Palatinatu inferiori propè Lotharingiam, J. V. Candidatus.

Jacobus Wittde / Baucâ - Curlandus,

Georgius Nicolau Bloctsdorff / Gnoya-Meckl.

Christianus, Warforh / Hallandiâ Svecus,

Eod: mense Decemb: Ecloga Evangelica ad Dom II. Adventus Evang. Luc. XXI, 32. de Judæis, Præside Jo. Frid. Mayero, Doctore ac Profess. Theol. primario & Superint. Generali defensa à *Johanne Philippo Kaufmanno*, Hamburgensi, (1. plag. in 4.) Quà disquiritur:

- (1.) *Judæi Germani an in eadem JESV Servatoris nostri consenserint?*
- (2.) *Vtrum citra injuriam Pontificiorum, Judæi dicantur fideles & devoti Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.*
- (3.) *Judæos quare toleret Pontifex, non verò Lutheranos?*
- (4.) *Vtrum Christianis liceat Judæis famulari?*
- (5.) *An Christianus Medicum Judæum, extra penuriam aliorum Medicorum casum, salvâ conscientia adhibere possit?*

Univerſitatis Gryphicæ Rector, *Jo. Fridericus Mayer*, Lipſ. D. aliquoties nobis laudatus, publico Programmate, quomodo quilibet anni mensis gloriam nati Servatoris ambitioſe ſibi aſerat, ipſis Feriis Natalitibus Academiæ Civibus ostendit, illosque ad eas religioſe colendas adhortatus est. (1. plag. in 4.) Illud dum agit, primò varias Chronologorum ſententias in definiendo nativitatis Chriſti anno recenſet, quos inter *Rabbi Naſſon*, qui annum 3740. *R. Geſſon* & *R. Levi* 3754. *Arias Montanus* 3849. *Gordonus* 3880. *Hieronymus* 3941. *Carion* 3944. *Calviſius*, *Helvicus*, *Alſtedius*, & plerique alii 3947. *Argolus* 3949. *Scaliger* atq; *Emmius* 3950. *Beda*, *Hermannus Contraſtus* & *Hercoartus* 3952. *Landsbergius* 3958. *Mirandulanus* atq; *Salmeron* 3959. *Scultetus* 3960. *Toſtæus* & *Melancthon* 3963. *Mercator* 3966. *Buntingius* 3967. *Bucholzerus* & *Pantaleon* 3970. *Petavius* 3984. *Tirinus* & *Capellus* 4000. *Guelielmus Langius* 4040. *Torniellus*, *Salianus* & *Spondanus* 4052. *Maimonides* 4058. *Rhodomannus* 4140. *Casiodorus* 4697. *Ado Viennensis* 4832. *Metrodorus* 5000. *Epiphanius* 5049. *Philo* atq; *Sigebertus* 5196. *Bergomenſis* 5198. *Eusebius* 5200. *Rabanus* 5296. *Abunazar Arabs* 5328. *Iſidorus Peſuſiota* 5336. *Alliacenſis* 5344. *Auguſtinus* & *Genebrardus* 5351. *Cedrenus* 5506. *Iſaacus Voſſius* 5590. *Clemens Alexandrinus* 5624. *Nicephorus Politanus* 5700. *Lactantius* & *Philaſtrius* 5801. *Svidas* 6000. *Onuphrius Panvinius* 6310. *Tabula Alphoſine* 6084. & alii, quia ſalutem annuſ honore iſto producti in lucem Servatoris maſtant, Deinde me-

minit, et si annum 3947. *Calvisiana* supputationis, natiuitati Christi assignemus, dubium tamen restare, an ab hoc *Calvisiano* termino rectè ad hæc usque tempora annos computemus, cum alii annum, alii biennium, quidam verò, quos inter *Henschenius*, *Papebrochius* in *Act. Sanctor.* atq; *Senescballus*, qui quinquennium vulgari calculo deesse putent. Tandem variorum de mensè nati Servatoris affert opiniones, & quidem (1.) Veterum Christianorum in Ægypto degentium aliorumq; qui d. 6. *Januarii* Christum natum existimabant, teste *Epiph. heres.* 51. (2.) *Wagenfeilii* *Tract. Sor.* p. 942. pro *Februario* pronuncians censentis. (3.) *Bocharti* l. 2. Hieroz. cap. 44. cui verisimilior videtur eorum sententia, qui ad *Martium* mensè natiuitatem Christi referendam putant. (4.) Nonnullorum *Basilidis* sectatorum, natum Christum d. 24. aut 25. *Pharmuti*, i. e. *Aprilis*, arbitrantium, iuxta *Clem. Alexand.* l. 1. *Strom.* p. 340. (5.) *Illorum*, qui diem vicesimum *Maji* natiuitati Christi tribuunt. (6.) *Alogorum*, teste *Epiph. heres.* 51. *Calendas Junias Iulias* de pro natali Salvatoris habentium. (7.) *Wagenfeilij*, pro extremo *Augusti* etiam facientis. (8.) *Ligtfooti Comment. ad Luc. II, 7.* cui media pars *Septembris* arridet. (9.) *Philippi Beroaldi*, *Josephi Scaligeri*, *Casauboni*, *Calvisij*, aliorumq; finem prioris mensis, aut initia *Octobris* amplectentium. (10.) *Clementis Alexandrini*, teste *Petavio*, d. 22. *Novembris* faventis. (11.) *Plerorumq;* hodie *eruditorum* pro 25. *Decembris* die militantium, &c.

GEDANI.

Die 28. Octobr. diem suum obiit *Daniel Albertus Schlieff*, annos 30. natus, ex nobilissimis familiis *Schlieffianâ*, *Bodeckianâ*, *Lindanâ*, *Rosenbergianâ*, &c. ortum ducens. Nascebatur Gedani 1671. 15. Octobr. Primis studiorum fundamentis in Scholâ Marianâ jactis, 1686. Athenæo Patrio committebatur, in quo sub D. *Iohanne Schultzio*, jam Antecessore Francofurtano, ex *Harmoniâ Struvio-Schnobelianâ*, atq; hinc, ut Auctor, de *Manu Oculatâ* disputabat. Patriâ egrediens, *Francofurtensium Hallensium*, Academiis salutatis, *Lipsiæ* per triennium subsistebat, atq; inde *Witteberge*, ubi ex vulnere pulmonum, quod à maleferiato homine, facinoris hujusce causâ relegationis pœnâ affecto, curabatur. Restitutus, in *Belgio*, *Galliâ* ac *Italiâ*, Aulas, Academiâs, aliaq; observatu digna perlustrabat, lingvasq; dictarum gentium exactè perdiscebat. Tandem per

Germaniam ad suos redux, cum patriæ usibus se consecrasset, recrudescente vulnere experiebatur, quod Medicorum filij dicere consueverunt; *ulcera pulmonum diuturna & profunda humanis artibus curari non posse*, Phthisi enim correptus præcoci morte abripiebatur, quam parte facultatum haud exiguâ pauperibus legatâ, atq; inter hos etiam constituto mille Imperialium pro Studiosis egentibus stipendio, gloriosam effecit. Posterî virtutem imitentur.

Die 3. Novembr. *Christophorus Bebr*, Eloqv. & Poët. Prof. P. *Agoniam V. Plinianum* habuit, super *Panegyrici* c. 49. usq; ad 54. Respondente *Johanne Leonbardo Schlichero*, (Gedan. (pl. 5 $\frac{1}{2}$.)

Die 24. Nov. *D. Samuel Schelguigius Wigandiana* auspicabatur. Sic autem excerpta ex *Joh. Wigandi*, (Pomezaniensis in Borussia, cum viveret, Episcopi) *Anabaptismo* vocantur, eò modò adornata, ut Anabaptistarum erroribus perpetuò Parallelismus Novatorum, qui hodiè Ecclesiam Evangelicam, sub Pietatis obtentu, perturbant, subjiciantur. *Partitio I.* ex *Præfatione*, itemq; de *Verbo Dei*, exhibita est Respondente *Salomone Theophilo Pomian Pesarovio*, (Gedan. *Valedicante* (pl. 3 $\frac{1}{2}$.)

Die 29. Novembr. Pastoratui ad *D. Bartholomei* præficiēbatur *Michaël Kempinius*, qui officium novum Dom. IV. Adventus, 4. Decembr. videlicet, concione adituâli aggrediebatur; ex Rectore Scholæ ad *D. Barbara* primùm Ecclesiastes in æde *Corporis Christi*, hinc Diaconus ad *D. Bartholom.* tandemq; hujus Ecclesiæ Pastor.

Die 1. Decembr. *Samuel Fridericus Willenberg* J. V. D. Ejusq; ac Histor. Prof. Publ. disputabat de *Innocentiâ per Torturam purgatâ*, Resp. *Joh. Georgio Schradero*, (Gedan. Summa hæc est. In *Proœmio* n. 1. Ingressus paratur n. 2. definitur Tortura & à Quæstione distinguitur. n. 3. ostenditur legalitas Torturæ, n. 4. adducuntur dissentientes, n. 5. respondetur ad objectionem *Schmithii*, n. 6. respondet ad Obst. L. 1. §. 23. ff. L. 17. C. de Quæst. L. 8. C. de Ep. & Cler. L. 16. Cod. *Theodos. de Navicular.* n. 7. respond. ad L. pen. ff. de quæst. n. 8. & ad Nov. 134. c. 13. n. 9. remissivè de quibusdam agitur, & methodus thematis ponitur, *Cap. I. de Innocentiâ suspectâ* agens, n. 1. dicit reos, ut videantur innocentes, omnia negare. n. 2. præsumptio pro innocentiâ, n. 3. nisi iudiciis reddatur suspecta, n. 4. quid sint iudicia; quæ ad torturam sus-

faciunt, iudex arbitratur; quare hic esse debeat iudicis arbitrium. *n. 5.* di-
 viso iudiciorum; ad quam hic nobis respiciendum *n. 6.* quænam indi-
 cia à nobis hic proponantur. *n. 7.* Ex communibus minus plenis iudici-
 um est *Fam. n. 8.* Locus suspectus. *n. 9.* Situs, Positus ac habitus su-
 specti. *n. 10.* Familiaris cum facinorosis Conversatio. *n. 11.* Inimicitia ac
 minæ. *n. 12.* inculpatio læsi. *n. 13.* Fuga; an si incarceratus fugiat id per
 se indicium sit ad torturam? *neg. n. 14.* Lis de maximâ parte bonorum.
n. 15. Junguntur dictis iudiciis Natio mala. *n. 16.* mala Physiognomia;
 prava corporis Constitutio. *n. 17.* variatio sermonis: titubatio suspecti.
n. 18. Plura horum iudiciorum concurrere debent; quot numero illorum
 esse debeant? *n. 19.* quid sint communia plena indicia. *n. 20.* Inter hæc
 sunt Inventio Rei suspecti in loco patrati criminis. *n. 21.* Testis unicus su-
 per ipso delicto testans. *n. 22.* Confessio suspecti extrajudicialis. *n. 23.* No-
 minatio socii criminis. *n. 24.* Sequuntur Indicia propria certorum cri-
 minum. Indicia criminis læsæ Majestatis. *n. 25.* Indicia Adulterii.
n. 26. Homicidii. *n. 27.* Infanticidii. *n. 28.* Veneficii. *n. 29.* An cruentatio cada-
 veris sufficiens homicidii indicium sit? *n. 30.* Sortilegii. *n. 31.* An supernata-
 tio suspectarum veneficarum in flumine sit indicium ad torturam? *n. 32.*
 Incendii. *n. 33.* Falsi. *n. 34.* Furti, Rapinæ, Latrocinii. *n. 35.* an quis titulû pos-
 sessionis demonstrare debeat. *n. 36.* Probandum quodlibet indicium duo-
 bus testibus, quid si sint singulares testes. *Cap. II. de Remediis purgan-
 di innocentiam suspectam. n. 1.* Ad purgandam innocentiam quivis
 admittendus. *n. 2.* etiam alius, quicumque pro suspecto; & ipse iudex ut-
 am doceat, laborare debet. *n. 3.* dubium circa probandam innocentiam
 resolvitur. *n. 4.* ostenditur innocentia esse faciliorem, quam criminis
 probationem. *n. 5.* Inquisito, vel ejus Advocato Copia iudiciorum dan-
 da. *n. 6.* præsumptionibus innocentia purgatur. *n. 7.* quibus testibus
 probetur innocentia. *n. 8.* Fieri potest Innocentia probatio omni tem-
 pore. *n. 9.* Iudicis est utrinque adductas probationes expendere. *n. 10.* An
 juramento innocentia purgari possit? Indicia non inferunt præsumptio-
 nem juris & de jure. *n. 11.* Tortura medium est purgandi innocentiam.
n. 12. Torturæ sine præviis iudiciis est nullus effectus. *n. 13.* nec sine illis
 suspectus de alio crimine interrogari aut torqueri potest. *n. 14.* antequam
 dictetur, necesse est constare de corpore delicti. *n. 15.* quotuplex sit
 corpus delicti. *n. 16.* ut tortura procedat, delictum debet esse commi-

sum, quomodo poenam corporis afflictivam meretur. *n. 17.* an locus ei sit, ubi fustigatio dictanda? *aff. n. 18.* cessat tortura, si suspectus de crimine convictus aut confessus. *n. 19.* Judex in decernenda tortura humanum se debet præbere. *n. 20.* à sententiâ torturam dicente appellare licet. *n. 21.* quando super eodem crimine tortura repetenda. *Cap. III. de ipsâ Innocentiâ per torturam purgatâ. n. 1.* Torturæ effectus. *n. 2.* admittuntur contra illam exceptiones: quænam possint opponi. *n. 3.* differentia inter legitimè excipientem & revocantem. *n. 4.* Torto constanter negante, purgantur indicia. Consideratio *L. 1. §. 13. ff. de quæst. n. 5.* an sine omni poenâ tortus dimittendus. *n. 6.* quomodo puniendus, qui ratificandam confessione negat. *n. 7.* an tortus negans ab instantiâ, an definitivè absolvendus? Proponitur prior sententiâ, *n. 8.* proponitur posterior sententiâ. *n. 9.* eaq; hic probatur & respondetur ad rationes prioris sententiæ. *n. 10.* adducitur quorundam media sententiâ: quo casu ob idem crimen quis denuò torqueri possit? *n. 11.* absolutus ad Urphedam & sumptus quandoq; tenetur. Causa hujus infortunii. *n. 12.* quid sit innocentia per torturam purgatâ. *n. 13.* Tortus innocens ad omnia prisina jura admittendus. *n. 14.* non est infamis. *n. 15.* retinet omnia jura civitatis. Excludi non potest ex Collegio Opificum. *n. 16.* Gaudet jure commerciorum. *n. 17.* & testamentorum. *n. 18.* habet actionem injuriarum contra eum, qui torturam sibi objicit. *n. 19.* quænam ei competant actiones contra judicem iniquè torquentem? *n. 20.* resp. ad obst. *L. 13. §. 1. & 6. ff. de Injur.* Consilium pro judice. *n. 21.* actio injuriarum hic perpetua est. Modi probandi torturam. *n. 22.* an aliquo signo ad declarandum hunc effectum opus sit?

Die 8. Decembr. D. *Samuel Schelquigius* scribebat *Wigandianorum ex Anabaptismo Partitionem II. de Trinitate, Christo, Libero Arbitrio & Peccato Originis*, Respondente *Johanne Ephraim Gnospio*, Gedan. Valedicente. (pl. 3½.)

Anniversarius Index præterea typis excusus, refert, hoc anno Gedani intra munimenta urbis, baptizatos esse 2343. sepultos 1552. matrimonio conjuncta 546 paria. Huic Catalogo Mennonistæ inferi non solent, neq; etiam incolæ Schottlandiæ, vicinorumq; montium & vallium.

REGIOMONTI.

Die 1. Decembr. *Andreas Francisci Lischovinus*, Trenchinio Hungarus,

garus, cum antea in examine rigoroso atq; ceteris agonibus, quos ex more & Statutorum jure sustinuerat, Amplissima Fac. Med. oppidò satisfecisset, Disputationem pro summis in Fac. Medicâ honoribus impetrandis, *de Hypocrisi in Medicinâ*, horis ante- & pomeridianis habuit: in quâ præmissis quibusdam in genere *de simulatione*, sc. in quantum sit licita & illicita, ostendit, qui morbi simulari & dissimulari possint, utrorumq; artificium manifestationis dedit, technas etiam per quas simulatio & dissimulatio palliatur, ut per *pulsum, urinam*, &c. communicavit, unâ eum ipsarum manifestatione. Finito consilio Medicæ Seniore, p. t. Decano, & ad hunc actum Promotore, ad superiorem cathedram evocatus, Medicinæ Doctor creatus & renunciatus est.

Die 8. Decembr. M. *Georgius Thegen*, Phil. Praet. P. P. Ord. Trigam. Zetematum Historico-Politicarum, (1.) *Vtrum Pontifices Romani imperium sibi in Imperatores possint vendicare?* (2.) *Num licitum sit Gradus Academicos appetere?* (3.) *Vtrum Judaica Religioni additi in Christianorum civitatibus sint tolerandi?* Resp. & Autore *Wilhelmo Tyszka*, ad disputandum proposuit.

Die 10. Decembr. M. *Iohannes Engelbrecht*, Schifenburg. Verba Aristot. ex 1. Rhet. c. 2. §. 17. *Rhetorica est surculus Dialecticæ & Politicæ*, disquisitioni subiecit, Respondente *Johanne Friderico Lilienthal*, Woritz-Prusso.

Die 13. Decembr. Præsidi & Auctore *Bernhardo von Sanden*, Jun. S. Theol. D. & Prof. Ordin. Decadem Thesium controversarum ex Loco *de Statu Iesu Christi gemino* selectarum, publicè ventilandam proposuit *Johannes Christophorus Neß* / Regiom. Prussus (2½ plag.)

Die 15. Decembr paulò antelaudatus M. *Georgius Thegen* de *Annullorum in Republicâ usu* disputavit, Respondente *Johanne Arnoldo Pauli*, Prusso.

Die 25. Decembr. Programma Natalitium, nomine Pro-Rectoris & Senat. Acad. Regiomont. ex Num. XXIV, 17. *de Stellâ ex Jacob oriundâ*, editum est, Auctore D. *Gottfried Wegnero*, h. t. Facult. Theol. Decano. (1½ plag.)

Prodiit Ejusdem D. *Wegneri* Disputatio Theol. *prima de Scripturâ divinitus inspiratâ, & sufficienter utilî*, ex dicto 2. Timoth. III, 15. 16.

17. Sectionem I. eamq; *Analyticam*, & *Exegeticam*, *Philologico-Theologicam* exhibens, Respondente *Michaële Neumann*, Soldav. Pruffo, Scholæ Gilgenburg. Rectore, habenda suo tempore, Respondenti opportuno. (plag.4.) Sequetur autem propediem *secunda*, & cum Deo reliquæ, *Dubia Textu alia*, & *Porismata* proponentes.

REVALIÆ.

Conradus Akenstierna, Nobilis Svecanus, quondam civitatis Perovienfis Secretarius, & Consistorij ibidem mixti Regius Assessor, Regiæ Holmienfis, Patriæq; Esthoniæ, summis in judiciis per 25. annos, & quod excurrit, Advocatus ordinarius, Deo ita volente, divulgare constituit *Chronicon Revaliense*, fide dignissimorum Historiographorum monumentis antiqvis, præsertim nummis, hisce in regionibus ad Mare Balthicum, repertis confirmatum.

Idem non *Orationem* solum scripsit, cum anno 1672. è Gymnasio Regio-Revaliensi ad Germaniæ Academias discederet, memoriter *de Prudentiâ* perorans, nec non postea, domum reversus, *laudem & Insignia Domus Mauritiæ* Revaliensis (*der Schwarzen Hauptes*) ejusque Privilegia hodierna in Scriptis compilavit; sed alios etiam, tam in prosa, quam ligata, contexuit libros, quorum maxima pars typis evulgata; Auditoris tamen modestia recensere illa prohibet.

Hac occasione B. L. & inprimis variofum naturæ, artis ac antiquitatis monumentorum Collectores latere nolumus, laudatum *Akenstierna* possidere præter numerosam planè & eximiam Bibliothecam, omnium Facultatum, Lingvarum & Scientiarum plurimis MSS. rarioribus, figuris æneis subfudatis, integerrimorum Pictorum, vivis coloribus manibusq; propriis eorum exaratis Tabulis omnis generis refertam, ea monumenta & naturæ & artis, maximopere ex antiquitate eruta, quæ non semper occurrunt. Qvalia inter naturalia præ ceteris sunt res metallica, terræ, lapidæ (& ut plurimi putant præternaturales) quam metallorum congeriem, majorem in partem, è fodinis Svecanis, eorumque mundo subterraneo Possessor ipse manu suâ partim effossam & elatam, partim ab aliis, quæ sunt è peregrinis terris, accipiens, congestam atq; congregatam nunc habet & conservat. Hisce accedit stupenda ferme colluvies Testudinum & Conchiliarum, tam Orientalium quam Occidentalium, mirum in modum à Deo creatarum, mirandæ formæ & colo-

coloris unaquæque, majoris, mediocris & minoris speciei, sed numerus earum propter multitudinem non facile indagandus. Museo *Akenstjerniano* annumeratur porro suppellex nummaria artificialis (*Medailen*) non solum, sed & diversi generis metalli, uncialium quoque, selectissima illa: Sveciæ & adjectarum provinciarum, Esthoniæ Livoniæque Ducatum insuper, Principum ipsorum, in Ecclesiastico & Sæculari ordine, olim Antistitum & Primatum in hoc usque tempus sub Sacratissimo CAROLI XII. Regis Sveciæ regimine tam in usualibus, quam ad delectum, memoriam atque historiam, excusi nummi inter eam apparent: Quibus præterea adsociata penè omnium orbis nationum & gentium monumenta rei nummarie, præsertim Romanorum antiquiorum, Consulium, Cæsarium & Familiarum, quorum non pauca ante natum Christum excusa invenies. Ad millia certè numismata antiquissima à Possessore, per annos abhinc multos, collecta, genuina, non falsa, non adulterina, etiam asservantur. Inter artificiales res occurrit hæc mira series (ut cetera & plurima alia nunc taceantur) fabricaturæ exotericæ, præsertim Septentrionalium, Lapponum, Molcovitarum, &c. superstitionum & suppellectilium illorum, de quibus noviter nonnulla singularia, prostratis & profugatis ad Narvam Russis, in manus laudati sæpius *Akenstjernij* Revalliam pervenerunt. Non desunt quoque, artificialia, quæ Persarum, Turcarum, Indorum, Chinesium &c. ingenium indicant satis artificiosum. Omnia hæc brevi: Nummophylacium, exornatum præsertim, justèque in catalogo concinnatum lucem ut aspiciat & curiosis hoc in studio commilitonibus ut fatidat, valde quidem optat Collector industrius, sed concatenati ejus labores id fieri vetant.

Seduli hujus Antiquarii honori, dicavit ante aliquot annos *Daniel Sarcovius*, jam Vniversitatis Pernoviensis Professor, Carmen gratulatorum, Revaliæ typis impressum, sed propter raritatem ibidem iterum recusum. Continet illud Poëma literam initialem C à verbo ad verbum per Carmina centum, seu Hexametra, gratulati nomen Conradi per totum indicans. (2. plag. in fol.) Carminis Sæcularis *M. Pauli Georgij Kristensen* 142. Versuum, ubi litera S. cujusvis Vocis est initialis superiori anno 1701. p. 58. meminimus.

NARVÆ.

M. Nicolans Bergius, cujus in N. L. anni 1701. pag. 279. meminimus, post-

postquam haud ita pridem Superintendens Ingricnsis atqve Narvensis constitutus esset, nuperrimè Superintendens Generalis in Livoniâ, in locum D. *Jacobi Lange*, jam Esthoniensis & Reval, Episcopi, (de quo in N. L. præteriti anni 1701. p. 300.) vocabatur.

VPSALIÆ.

EDITUS *Campi elysij* Liber secundus operâ *Olai Rudbeckij* Patris & Filii. (in fol. magn. 2. Alph. 15. plag.) Causâ; ob quam ante primum editus sit, indicatur in Præfatione.

HOLMIÆ.

Publici juris facta est discussio Criminationum, quibus usus est *Moschorum Czarus*, cum bello Svecis contra jusjurandum & nuperrimè datam fidem illato prætextum quæreret, anno 1700. (in 4 pl. 16.)

Duo Numismata in Victoriâ Narvensem, quorum supra, ubi *Nicolai Keder*, Regij Antiquariorum Collegij Assessoris Symbola & Emblemata recensimus, (vid. N. L. 1701. p. 271. seqq.) ut sculpendorum est facta mentio & descriptio, nunc elaborata in lucem prodierunt publicam, sculptore *Carolo Gustavo Hartmann*.

Prodiit etiam Numisma ERICI XIV. Inventore & Sculptore jam modò commemoratis *Kedero & Hartmanno*. Exhibet hoc parte anteriore verba: ERICVS. XIV. D. G. REX. SVECIÆ. & Regis effigiem; posteriore autem Ensem diffractum, basi; impositum, cum perigraphæ: NIMIS. DVRVS. MINVS. DVRAT.

Illustriissimi ac Generosissimi Comitis, CAROLI CASPARI WREDE, Sacræ Reg. Majestatis Sveciæ Cubicularij, præcoci fato rebus humanis exempti, obque suam vitam integritatem, morum suavitatem mirè allicientem, solidam doctrinam, linguarumq; uberiorem cognitionem longè desideratissimi funus d. 27. Novembr. 1701. splendidissimâ pompâ tumulo est illatum. Loculum ex ære affabrè confectum, inductoq; auro coruscum, ac Stemmata cum paterna tum materna condecorabant. Symbola pervenusta ad Comitem respicientia, *Kederiana* quoque inventionis.

1. Latere dextero ad caput:

DECIDIT. EN. NITIDVS. TAM. PVLCHRÆ. STIRPIS. OCELLVS. Rosa, ex ipsis Illustrissimæ WREDORVM Domûs insignibus primitivis decerpta, cadens.

2. Eod. latere ad pedes:

ET. TRISTI. HOC. CASV. GAVDIA. MILLE. RVVNT. Arbor
multis floribus & fructibus onusta, quæ vi sævientis subvertitur venti.

3. Latere sinistro ad caput:

AT. SIMVL. ASSVRGENS. VELOX. CONTENDIT. AD. ALTA.
Sagitta petens summa,

4. Eod. latere ad pedes:

ET. LVCE. EX. SVMMA. GAVDIA. QVANTA. CAPIT. Aquila
pennis altius sublata Solem aspiciens.

Ad Stemmata paterna:

QVOT. SVAVITATES. IN. SEDE. VNA. Insignia paterna primi-
tiva, Laurea nempe, quinque; distincta rosis.

Ad Stemmata materna:

NITIDO. CANDORE. RELVCET. Flos lilij albus, ex Insignibus
maternis primitivis depromptus,

Defuncti memoriæ *Runowius* Carmen Latinum dedicavit,

KILONII.

Præside *Theodoro Dasovio*, Licent. Professore Theologo & Philo-
logo, nec non ad D. Nicol. Pastore primario, *Georgius Fridericus Bobn*,
Thuringus, superiori anno 1701. exeunte, Dissertationem Theologicam
ventilavit, quæ *Missam Malach. I. commate II. non indicari*, docuit, ex-
plicans Sectione I. Pontificiorum, Malachia I. comma II. de Missâ in-
terpretantium, sententiam; Sectione 2. 3. 4. 5. 6. 7. ad argumenta Chri-
stophori Castri, Roberti Bellarmini Cardinalis, Martini Becani, Casparis
Sanctij, Cornelij à Lapide, Petri Danielis Huetij, & Francisci Carriere,
respondens; tandemque Sectione ultimâ veram Malach. I. commat. II. Sen-
tentiam proponens. (3. plag. in 4.)

Die 14. Decembr. 1701. Lucem publicam vidit Dissertatio *Fridericia-*
na, de *Imaginatione Hominum & Brutorum*; ventilata Præside *Wil-*
helmo Hulderico Waldschmied / D. Medic. & Philos. Experim. Profess.
Ordin. S. R. I. Academiae N. C. Collegâ, Respondente *M. Christophoro*
Oberio, Junecopiâ Sveco, (4. plag. in 4to.) Pag. 3. seq. Generalia commu-
nicat præmittenda, Phantasiâ videlicet menti rerum imagines propriè
non præsentare; sed solum motum organo ab objecto impressum ani-
mæ, offerri. Item, *imaginationem non esse sensum internum*, externis

oppositum. Pag. 5. Mentem sentire, non organum, nec non, Phantasia: differre ab intellectu, adstruit. Ad radicem pag. 5. *negativè* procedere desistit autor, & postquam breviter annotasset, quid imaginatio seu Phantasia sit Aristoteli, Cartesio, Wittichio &c. suam pag. 6. *Definitionem* subjungit. Dehinc *Distinctione* factâ inter mentis *imaginationem activam & passivam*, inquiri in *gradus imaginationis hominum*, ejusque *Causam, Differentias, Effectus*, admixtis historiâ novellarum illecebris, contemplatur. Pag. 17. *Vires* attingit *Imaginationis* in momento conceptionis, ex parte Patris æque ac matris, casu maximè notabili. pag. 20. adjecto. Pag. 23. Siftit *modum*, quomodo *imaginatio* agat, nempe per motum Spirituum &c. Ad Calcem pag. 24. de *imaginatione brutorum* disserere incipit, nixus tam *auctoritate* Aristotelis, Plinii, Augustini, quàm exemplorum ratiorem fuleris; & postquam *Gradus, Modum*, ac *Differentiam* hujusce *Phantasiae Brutalis* succinè perlustrans, de *sensu* brutorum verba fecisset, dissertationem suam de *imaginatione, modo* tamen non imaginario, sed evidenti absolvit.

Job. Ludovici Hannemanni, D. & P.P. Atalanta fugiens.

Recip. Auri unciam unam cum dimid. Argenti uncias duas. Cupri uncias duas cum dimid. Stanni uncias tres. Chalybis uncias tres, cum semis. Plumbi uncias quatuor. Antimonij uncias quatuor cum dimid. Hæc omnia partim limâ, partim triturâ vel & aliâ in pulverem redigantur. Adde huic caput hominis, utputa cranium hominis violentâ morte extincti pulverisatum. Hæc omnia impone purissimo Marmori, vel Alabastro æque imposito, (locus autem, in quo massa hæc collocanda, sit siccus) & expone Soli in Leone existenti, & per vitrum Causticum, quod maximam vim radios concentrandi habet, ure, & tota massa in vitream abibit substantiam. Antequam autem in vitream substantiam transit, mira videbis colorum phænomena. Ejus vitri pars in Cyathos transformanda, pars in Alcohol redigenda. Quæ certo menstruo soluta dat tincturam, magnis elogiis ob beneficium, quod homini præstat, mastrandam. Sed cum nullus dubitem, hic quosdam Medicos, & Philosophos ebuccinare illud Actorum cap. XVI. v. 20. 21. *Hi homines conturbant civitatem nostram, quum sint Judæi. Et annunciant instituta, quæ non licet nobis suscipere neque servare, quum simus Romani. Galeni* assectæ ridebunt, Chemiæ periti pro Thesauro æstimabunt. Et ipsis non

est amplius *Atalanta fugiens*, sed ab Hippomene superata obtenta, sparsis aureis pomis capta. Per Atalantam *Michael Majerus* intelligit aliud mysterium. Istius Majeranæ Atalantæ procum profiteor me, sponfus autem sim, vel fiam, forsan non licet esse tam beato. Innumera experimenta & Medicamenta beneficio Solis & vitrorum causticorum, per ætatem possent parari, multaq; ad pyrotechniam militarem manifestari, sed quare ego hanc januam ponderem?

Arcanum ad præcavendas variolarum foveas.

Quod ut plurimum homines nulli labori, sudori, diligentia, sumtibusque parcant, vultus suavitatem, pulchritudinem, ne cam lædant nævi vel foveæ quas variolæ causari solent, notum est. Et nemini vitio verti potest, si hæc de re apprimè sollicitus sit. Cum doceat experientia, & pulcherrimos vultus variolarum vestigiis mirum in modum defædari. Ut itaq; præcaveatur ne variolæ vultus regionem invadant, hic processus, qui tutissimus, instituendus quotidiè bis, vel ter, tamdiu ut variolæ in motu critico eruptionis sunt. Duo cochlearia ex puro puto auro confecta genis totiq; vultui applicentur carbone ligni juniperini incenso impleta medio critere calefacta. Hæc cochlearia in genis & facie nunquam non lenissimo motu trahenda. Inter motum cochlearium vultus aliquoties aquâ Reginæ Hungariæ tepefactâ conspergendus. Talis processus ad minimum sex dies, ter de die ter de nocte, & semper per duas horas continuandus. Si tunc intrinsecus propinetur nostra *Tinctura liberantis* dicta cum aqua terræ sigillatæ confortata Spiritu nostro Roris majalis, non carebit (annuente Divinâ gratia!) successu prospero. Aliquando duo Medici per genas traxerunt duo cochlearia, ast actu frigida, quæ processum tristis Tragœdia subsecuta fuisset, nisi Matrona quædam sapientior hoc erratum Medicorum correxisset. Qui tamen se Medicorum Joves venditant. Ast pudeat tantæ imprudentiæ temerariæ. Quatuor in hoc processu observanda occurrunt (1) *Tempus*, quo viget motus variolarum criticus eruptionis, (2) *Ter de die*, ter de nocte, ad horas duas qualibet vice, & usq; ad sex dies. (3) *Cochlearia* ex puro auro adhibenda, & quidem cum carbone juniperino calefacta, vultusque aquâ Reginæ tepefactâ conspergendus. (4) *Nostra Tinctura*, liberantis danda, quæ habet vim illam sanguinis effervescentiam compescendi, ac ne sanguis in hoc suo motu critico nimium particulas illas

sursum

sursum evehat, sed deorsum pellat. Quod & promiscuè expellentia, orgasmum sanguinis non satis sedare queant, probat, quod si illa decantatissima Essentia variolas expellens detur, quod tamen in vultu æque ac in aliis partibus luxurient variolæ. De Bezoar Excell. D. *Sorbait*, quod illud variolas nimium ad vultum propellat, id genus operationis etiam edit illa Tinctura florum aquilegiæ, vel ille clyssus quibusdam arcanis variolas protrudens. Quamvis hi Medici quodammodo felices sint in præcavendis symptomatibus gravioribus; ne autem variolæ defœderent vultum, ac ne in eo nimium luxurient vel & oculos perdant, suis ægris polliceri non queunt isti artis Medicæ Sacerdotes. Nos autem id per Dei clementiam! promittere possumus. Plura non addimus, ne videamur nos velle nos obtrudere; Vino vendibili non opus est hederâ. Et per nos quærant similes labra lactucas, non nobis, sed illis Medicis dedecori est, si à variolis reconvalescentium vultus defœdati vestigiis suorum Medicorum imperitiam ebuccinent. Digitum hæc vice inque hanc *Atalantam* fugientem, quam mihi desponsavi, intendisse sufficiat, forsitan posthac hanc *Atalantam* captivam sistam.

Prodiit ὁ Ψυαδης, sive de *Studio Senili* dissertatio, quam clementis, auspiciis Sereniss. Principis *Friderici IV.* Ducis Cimbriæ Regnantis in Illustri *Christian-Albertinâ*, Præside *Sebastiano Kortholt*, Poet. Profess. Publ. d. 21. Dec. 1701. tuitus est *Arp Thiling*, Hamburgensis. Constat 6. plagg. 4. Præsides hujus dissertationis pag. 1. de hoc argumento neminem præter Polyhistorum Gallum *Bailletum* esse commentatum affirmat, qui vero non solum plurima, sed etiam notiora τῶν ὁ Ψυαδῶν exempla reliquerit indicta. Proinde postquam *Poetrias Puellas* à Bailleto omissas, à nobis pag. 53. c. Anni 1700. recensitas edidit, nunc ali quot prope centuriis puerorum eruditorum à se observatorum & à *Bailleto* omissorum ὁ Ψυαδῆς ab eodem omissos præmisit. pag. 3. refutat *Crasse* sententiam: nisi quod quisque cito potuerit nunquam omnino posse perdiscere; pag. 4. seqq. exempla eorum profert, qui licet in juventute tardissimi sint visi, eruditissimi evaserint. p. 8. exempla exhibet eorum, qui in summâ senectute vivido ingenio sensibusque integerrimis fuere. pag. 11. *Tritthemium* & *Tiraquellum* refutat, *Origenem* senem hebraicam linguam didicisse affirmantes. p. 14. cum indicasset *Gregor. Nazianz.*

LV. annos natum, ad poësin animum applicuisse, ultimos versus, quos, cum animam ageret, cecinit, profert, & quoniam de studio senili disserens id agit, ut probet cum *Augustino*, nullum ætatis tempus ad colenda literarum studia serum videri, plurima perrara & singularia exempla per digressionem in medium adducit poëtarum, qui morientes *cygneæ carmina* decantarunt, nec ante carminibus quam vitæ vale dixerunt.

p. 23. *Iacobum Pontanum* & *Albertum Krantzium* refellit, qui *Carolum M.* senem grammaticam ajunt didicisse. Hujus Cæsaris virtutes in libro de poëtiis *Imperatoribus* pluribus se persecuturum p. 24. pollicetur. p. 34. mentione factâ *Mario Et Bonciarîi* qui LXXIV. annos natus semestri spatio linguam latinam didicit, indicat aliam viam hæc linguam intra sex menses arripendi nos docuisse *Rosium*, aliam *Schenckium* &c. p. 38. refutat *Bailletum* affirmantem *Hobbiuum* undecimo anno æt. Euripidis vertisse *Medeam*. p. 39. ultimo loco recenset *Rich. Blackmorii*, Angliæ poëtarum hoc tempore principem, cum ad condendum Epicum poëma vernaculum nuper accesserit, in poëtica plane peregrinum & hospitem fuisse, & agit de poëmate epico, perfectissimo humani ingenii conatu, ac contra *Rapinum* probat *Iosephum Scaligerum* ab ineunte ætate versibus operam dedisse, nec semper optimos poëtas primos annos versibus dedisse, p. 44. s. contra *Bailletum* tuetur, *Accursium* omnibus aliis disciplinis antequam juris cognitioni se dederet, instructum accessisse, & plures *Bailletii* errores ostendit, quos alio loco se propediem indicaturum pollicetur. Nimis prolixum foret indicem τῶν ὀψιμαδῶν quos ab oblivione auctor vindicavit, contexere. Sufficiat lectores docuisse, cum Imperatores, Reges, Electores, Principes &c. Græcos, Judæos, Germanos, Gallos, Italos, Hispanos, Anglos &c. inter ὀψιμαδῆς celebrasse.

Sebastianus Kortholt, Poët. Prof. Publ. recudi curavit librum patrum, cujus est titulus: *Christian Kortholten / D. bey der Hochfürstl. Christian Albrechts Universität zum Kiel weiland Pro-Cancellar. und Profess. Primar. Vorbereitung zur Ewigkeit/ oder gründliche Anweisung/wie ein Mensch recht glauben/Christlich leben/und selig sterben solle; zum andern maht ans Licht gestellt von Sebastian Korth-*

Korsholten. Kiel / verlegt Joh. Seb. Kiechel 1701. 8. Præmisit huic libro dedicationem, quæ itidem loco præfationis est, ad Serenissimam Principem FRIDERICAM AMALIAM, cui quondam eundem consecraverat B. Auctor. In ea, cum perstrinxisset vitia aularum celeberrimarum Europæ, in laudes Celsissimæ Principis excurrit. Et qui B. Auctor majorem operam impendit, ut libris suis artem bene moriendi & æternitatem insereret, quam ut libros suos insereret æternitati, se curaturum promittit editor, ut reliqui patrii sæctus iterum prodeant in lucem & conserventur. Tandem cum Voto dedicationem ita finit: Der Allershöchste wolle gnädiglich gestatten / daß wie Ew. Hoheit ganzes Leben eine feste Vorbereitung zur Ewigkeit / oder eine Anweisung / wie man recht glauben / und Christlich leben müsse / bisher o gewesen; also Ew. Hoheit nach erreich tem höhern Alter später als alle Königl. und Fürstl. Vorfahren / der Nachwelt mit Dero Bespiel lehren und anzeigen mögen / wie man selig sterben solle.

HAMBURGI.

Die 12. Decembris Christianus Ludovicus Seilerus, hætenus Pastor Tremmenia & Bagovia in Marchiâ Brandenb. postquam d. 26. Sept. in locum B.M. Petri Scheele (de cuius vita, scriptis & obitu superiori anno 1701. mens. Martio p. 93. mentionem fecimus) ad D. Mariæ Magd. ædem Pastor electus fuerat, à D. Christiano Krumbholz / Pastore Petriuo introducebatur. Concionem introductoriam ex Psalm. X, 10. habuit.

Superiori anno 1701. è Typographiâ Nicolai Siringij prodiit Scriptum quoddam Comicum sequentis tituli: Die wunder schöne Psyche, in höchsten Gedächtniß des erfreulichsten Geburts - Tages der Allerdurchläuchtigsten / Großmächtigsten Königin in Preußen / Grauen / Grauen Sophien Charlotten, in einem Sing - Spiel auff dem Hamburgischen Schau - Plan vorgestellt. (4. plag. in 4.) Eundem hoc Drama. musicum agnoscit Auctorem, quem callida Juno, (die listige Juno) cujus in N.L. 1700. mentionem fecimus. Præter hæc etiam Auctor alia ejusdem generis edidit scripta, præviis casibus notatu dignis, satis artificiosè elaborata, nec non devotissimo Serenissimorum nonnullorum honori dicata. Et ne Fabularum, uti & Historiarum circumstantiæ imperitos laterent, in quibusdam explicationem præfatus est.

Præter primam & secundam Observationum Historicarum vulgò Re-

marques, partem, (vid. N. L. 1701. p. 124. jam etiam *tertia* in annum superiorem 1701. publicè extat & dividitur apud Hæredes Reumannianos. Ejusmodi Observationes laudabili instituto, cum Orbe curioso communicare Auctor non pergit solum; sed singulis etiam rarioris cujusdam Thaleri, aut nummi artificialis (Medaille) effigiem, unà cum accuratâ ejusdem descriptione intexit.

Quolibet die Veneris è Typographiâ Reumannianâ prodeunt *Joh. Frid. Pfeffingeri*, Lüneburg. Nobil. Gymnas. Prof. *Memorabilia Seculi decimi septimi*, s. die *Merckwürdigkeiten des siebenzehnden Saculi*. (1. plag. in 4.) Hæc autem sequenti modo tractat Auctor: cujusvis anni *qvinq;* facit *Capita*, quorum I. de *recens Natis*, & quidem §. 1. de Illustribus Fœminis, §. 2. de Illustribus Viris; *Cap. II. de Matrimonio junctis*; *Cap. III. de Mortuis* agit, §. 1. Illustres Fœminas, §. 2. Personas Ecclesiasticas, §. 3. Personas Politicas, & §. 4. Viros claros exhibens. *Cap. IV. Pacem, Bella, Fœdera, &c. proponit. Cap. V. Varia*, §. 1. quidem Ecclesiastica, §. 2. Politica tradit.

L V B E C Æ.

D. *Augusti Pfeiffer*, Ecclesiarum Lubecensium, dum viveret, Superintendentis Scriptum posthumum, *Nuptialia* continens, typis evulgatum est, integer titulus ita habet: D. *Augusti Pfeiffers/der Lübeckischen Kirchen Superintend. Nuptialia, oder/ Sauf- und Ehe-Schul/ bestehend in drey Theilen/ in welcher das Leben Isaacs schriftmäßig erkläret/ und die bey Verhehlung unverheyratheter Persohnen so wohl/ als bey allbereite im Ehestand lebenden sich ereignete Fälle/ gründlich und deutlich erörtert/ auch nützliche Regeln seinen Ehestand wohl anzufangen und Christlich zu führen/ vorgeschrieben werden/ mit Einmischung allerhand erbaulichen Realien, so zu Hochzeit-Reden und Hochzeit-Predigen nicht unschicklich zu gebrauchen sind/ nebst einem vollkommenen Register. Nürnberg in Verlegung Johann Hoffmanns seel. Wittib. und Engelbert Streck. Druckts Abraham von Werth/ im Jahr 1702. (2. Alph. 1 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) In *primâ* hujus libri parte, uniuscujusque, sub patriâ potestate constituti, officium ante contrahendum matrimonium monstratur, atq; sub finem *qvæstio de legalitate Conjugij* additur; In *secundâ* docetur, quodnam cujusvis tum in *genere*, tum in *specie*, etiam Viduo-*

fit Viduorum ad secunda vota transeuntium in contrahendo matrimonio sit officium, simulq; erotemata quædam de hac materiâ è visceribus solvuntur; In *tertiâ* parte ostenditur, quomodo quisq; se gerere debeat post matrimonium contractum, in ferendis nimirum Conjugij calamitatibus, ubi illarum in quavis concione sistitur *assimium*, hominis conjugati officium & solatium.

Scholion Jo. Jacobi Stolterfohti D.
de circulatione sanguinis.

Hujus phœnomeni ætiologiam indagaturo faciem præfert fluxus ille atque refluxus oceani microcosmi, quem ex Cimmeriis quasi reducerunt tenebris *Gvilielmus Harveyus Anglus*, & *Hermannus Conringius*, Academiæ Juliz sydus desideratissimum. Is vero an cognitus jam fuerit Veteribus, & inter illos Aristoteli, juxta *Waleum in Epist. ad Th. Bartholin. de Chyli & sanguinis motu*, assentiente *Charletono in Oeconom. animal. Exercit. VI.* An potius primum agnoscat Autorem *Paulum Servitum* Religiosum Venetum, de quo *Th. Bartholin. Cent. 1. Ep. XXVI. conf. Highmor. disquisit. Anatomie. de Arter. Cerebri. Medicis Sinensibus* tot retro sæculis (ultra 400. annorum) usum circulationis sanguinis innotuisse præ Europæis teste *Andrea Clayero Act. Med. Hafn. Vol. IV. obs. 1. p. 4.* an vero notus jam fuerit sapientissimo Regum *Salomoni*, ut ex Ecclesiast. XII, 6. concludere alii volunt, vid. *Cornel. Bontekoe, von dem menschlichen Leben / Gesundheit / Krankheit und Tod. p. 178. Cordatiorum* decisioni reliquimus. Continuationis modum docent *Willisus Læverus, Waleus, Cornel. Consentinus, Pecchlinus* & alii quam plurimi, nec sine ingenio, quorum lucubrationes Doctiorum teruntur manibus, sed nullis hisce, inter recentiores vel unicus nobis sufficere poterit *Joh. Bohnius* qui pulsam Arteriarum, concurrente motu venarum peristaltico, cooperante itidem partium tono, circulationis microcosmicæ continuationem & causam suspendo ingenii acumine agnoscit, in *Circulo Anatomico - Physiologic. Progymnasm. VI.* Pulsam huncce principis, mechanicis haud leviter instructus *Bartholem. de Moor. coçitation. rational. de Instaurat. Medicin. L. 1. p. 38. seqq.* ad oculum quasi demonstrans, asserti veritatem evincere conatur exemplo Virginis XXII. annorum sæpe Hæmorrhagia è malis & brachiorum parte exteriore copiosa correptæ: cui cum aliquando Pleuritide decumbenti venam minus dextre secisset Chirurgus, paulo post natura fontes sanguineos genarum & brachiorum simul aperuit; vid. *Ejusd. Præfat. ad LeCtorem. De Basili-*

licæ in dextro brachio apertione spontanea in Hydroptico, videri potest *Philipp. Hæchsterter Decad. II. Obs. VII. p. m. 167.* De vena secta post octiduum sponte aperta disserit *D. Georg. Sebastian. Jungius M. N. C. Dec. I. A. I. Obs. CCLXXVI. p. 289.* in cujus scholio p. 490. exempla illorum qui absque ullo vulnere aut phlebotomia prævia, sanguinem ex certis corporis partibus per intervalla effuderunt, promittit in speciali *Hematologia.* Venam sponte apertam in Nutrice quadam observat *Thom. Bartholin. Cent. V. Hist. Anat. XIX. p. 34 seq.* Venam sponte ruptam in Eqvo ex ore cujusdam Magistri Equitum testatur Excell. Dn. *D. Nicol. Pecclin. L. II. Obs. IX. p. 221.* ubi & exemplum habet Viri, cujus in sinistrae manus superficie ex *Salvatella* uncia una atq; altera sanguinis sponte prorupit. p. 222. Idem ex relatione Dn. *D. Biesleri,* præcipui *Hamburgensium* Præfici, *Ancilæ* mentionem injicit, cui ex postico capite prope suturam *Lambdoideæ* ex arteriola cutanea floridus exsiluit & copiosus sanguis, miro naturæ compendio, *ibid.* De sanguine per digitos pedum transfudante vid. *D. Eberfried. Hagendorff. M. N. C. Dec. I. A. III. Obs. XVII. p. 44.* De Lachrymis sanguineis vid. *Frenzel. Diss. de caus. corpor. cruentor. c. 2. conf. D. Rosin. Lenti. Miscellan. Medico-Præct. P. II. p. m. 331. Philipp. Hæchsterter. Decad. I. Obs. I. D. Carol. Rayger. M. N. C. Dec. I. A. VI. VII. p. 292. D. Georg. Seger. l. c. A. IX. & X. p. 255.* quæ omnia pulsus sanguinis p. n. auctum arguunt. conf. nostra *Dissert. de sudore sanguineo.* Hunc vero in *Plethoricis* atq; *Biliois,* accedente violento corporis motu maxime augeri, docet exemplum *Virginis* nostræ *Kiloniensis,* quæ tribus ante septimanis Venæsectionem passa, pauloq; ante tributum Lunare tanta solvebat abundantia, & nihilominus tamen tam extraordinarium sanguinis stillicidium experta est. Sexum quippe foemineum *Plethoræ* magis esse obnoxium, evincunt ipsæ *Purgationes* menstruæ, quæ p. n. inhibita per aliena loca exitum summa quærere solent vehementia, ut *A. M. DC. XCIX. Mens. Decembr. p. 382.* fufius docuimus. Sed unde, nisi pulsus sanguinis nimium aucto. Huc facit quod de Venarum intumescencia scribit *Thom. Bartholin. Cent. IV. Hist. Anat. LVI. p. 354.* & de Pullu arteriarum carotidum audito l. c. *Cent. I. Hist. XVIII. p. 33.* conf. quæ habet *Pecclin. L. II. Obs. IX.* Nonnunquam quoq; at prævio itidem citatiore pulsu, ab acedine lymphæ *Scorbüticis* admodum familiari hocce stillicidium oriri, prælibavimus in *Dissert. de sudore sanguineo;* nec adeo diu est cum videremus ex *Virginis* *Cachecticæ* gingivâ sanguinis rivulum radii instar promanantem. Tantam namq; acedinem massa sanguinea contra-

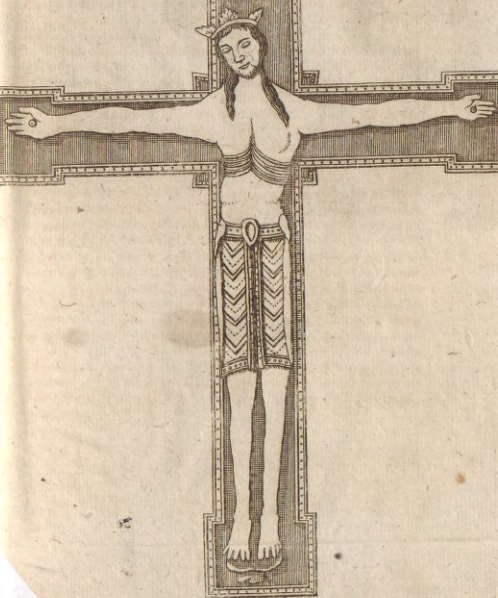

here potest, ut & lineæ corrodat, vid. *Sennert. de Consens. & Dissens. Chym. cum Aristotel. c. 16. Thom. Bonet. Medic. Septentrional. L. 1. P. 11. Sect. XXII. Obs. 11. f. 457. conf. D. Adam. à Lebenwald M. N. C. Dec. 11. A. 11. Obs. CVII. p. 211. D. Jac. Wolff. l. c. A. VIII. Obs. LXII. p. 159.* Ab acido è contra Scorbutico coagulatum sanguinem vidit D. *Job. Theodor. Schenckius Hist. de sero sanguinis c. V. conf. Dn. D. Luc. Schröck. Schol. M. N. C. Dec. II. A. IV. Obs. CXVIII. p. 226.* Sanguinem in corpore concretum observat *Thom. Bartolin. Cent. III. Hist. Anat. IX. p. 188.* An *Ægagropilus* in marsupio delitescens sanguinem in vena secta constringere possit, docet *Rosin. Lentil. Miscellan. Medic. Practic. P. 2. p. 381.* De virtute *Lapidis Hematitidis* styptica forsitan alibi fusior disserendi, sese nobis aperiet campus, nunc spatium angustia obtemperantes claudimus rivos.

Francisci Wörgeri Scholion historicum, Navigantibus olim Septentrionalibus viam patuisse in Americam.

Quod in historiæ vernacularum cap. 54. & 55. nondum editarum, satis prolixè demonstravi (*Historischer Frühling-Wiesen*) istud paucis aliisq; testimoniis quam quæ ibi allegata sunt, animus est repetere. Exercuit enim ille scrupulus omnes huc usq; Historicos, unde potentia horum populorum tantopere decreverit, imò si ad expeditiones antiquas respiciamur illarum gentium, penitus exspiravit, quod sanè dubium demonstratione solâ hac nostrâ felicissimè solvitur. Lubet eam in rem hac modo vice verba politissimi inferere *Job. Barclai* è cap. 8. *Iconis animorum.* Hæ quidem regiones sunt, ex quibus tantæ gentes numero suo victoriisq; celebrata, quodam turbinis æstu, toti olim Europæ infusa sunt. Inde *Cimbri Teutonesq;* (ad mare nimirum Balthicum) inde *Gothi Wandalisq;* prorupere, per quos Italia, Libia, Hispania cum Gallia parte afflicta est. Recentioribus sæculis, quæ inde Colonia emigrabant, *Nortmanni* dicebantur, id est, homines à Septentrione venientes. Per hos diu occupata Britannia, in Galliis plurima ferro igneq; corrupta sunt; sed illis post varia discrimina pax placuit, & concedentibus Gallis Neustriam in-federunt, quam exinde vocaverunt Normanniam. Ad eam nihil in Europâ intactum illis fuit, & omnibus formidabile, etiam vulgè indomiti censebantur. Brevibus etiam isthæc tangit *annalium lib. I. Hugo Grotius.* *Eâ tempestate maria & littora penè omnia Danorum & Normannorum clasibus obsidebantur.* Plura aliorum in re omnibus notâ appo-

nere operæ haud est pretium. Pergit itaq; *Barclajus*. Vnde tanta hodiè multitudo & velut fons gentium venerit, incertum est. Potuisset addere integras olim ac opulentas urbes, veluti *Wubij* atqve similes planè in tractu illo non hostili manu, sed penuriâ solâ desolatâ, quo fortè digitum, intendit addens statim: *Certe jam minus crebra in illis regionibus oppida, tantumq; à mistendis coloniis absunt, ut, cum bella ingruerint, exterio milite uti conspescant.* Verum deficientibus illis auri thesauris, quos advectabant nautæ è novo orbe, defecerunt quoq; conducti è vicinis populis milites cum universâ potentiâ, id quod & hodiè Batavis accideret, si excluderentur ab insulis aromata ferentibus, nullisque hostibus sic arcendis pares forent. Nam simul ac anno 1345. & sequentibus, cum immanis pestilentia tertiam fermè humani generis partem absorberet, navigationes illæ longinqvæ omitterentur ipseq; adeò ingressus, qui ducebat navigantes in novum orbem, posteris haud amplius innotesceret, ecclesiæ Grönländicæ Druntheimensi quondam Episcopo subjectæ atq; regiones in illis adhuc oris habitabiles ab universis Europæis discissæ in mores ferinos degenerarunt, commoditatibus pristinis vitæ universis destitutæ, quas antea è navigantium habuerant commerciis. Frustra hinc aliam hujus calamitatis causam sollicitat *Barclajus*. *Crediderim barbaras gentes, cum frugales ibi olim in inculto solo essent, ignaræq; vitiorum multâ sobole increvissæ.* Sed quid istæ gentes absq; opibus quæso molitæ fuissent, quia nervus omnium expeditionum est pecunia? *Et quoniam infelicitas terra numerofo populo alimenta negabat, sæpè dimississe juventutem novas sedes quæsituram; cui se spontè omnis ætatis homines applicabant; nunc autem insano comessandi bibendiq; vitio obruisse generalem vim, nec habitatores nisi suis regionibus sufficere posse.* Atqui nemo sese aggregat cohortibus pauperculis ejusmodi, tantum abest, ut tot florentissimas obruere valuissent provincias, nisi omni armorum atq; opulentie robore fuissent instructissimæ, multò minus fidem meretur, antiquos temperantia superasse posteriores, & quæ similes rationes finguntur nullo modo ad rem pertinentes. Verior itaq; manet nostra sententia, viam patuisse priscis Gothis cunctisque ad mare Balthicum sitis populis in Americam, atq; sic facile, si vicisim reperiri istæ fauces possint, adiri posse novum orbem, testantur viri eruditissimi. Es bezugen die Schiffer/ wie auch die gelehrten und erfahrene Leute / daß das Land Florida außers/tes Nordisches Americæ der äußersten Spitze Europæ gang nahe / wie auch

auch nicht fern von neu Frankreich. Alle Erdbeschreiber stimmen einhellig dahin / daß die neue Welt bey dem Norden an dieser alten hänge und angefügt sey. Laurberg nützlicher Historien 3. Hundert. Tit. 31. Sic è Norwegià transitum factum in Grönlandiam ex historià Islandicà Angrimi Jonæ memorat *Calixtus Confid. doctrina reformat.* p. 67. Dilucidius autem *Job. Jonssonus Thaumographia naturalis* p. 73. & 74. è quibus pauca delibabo. Ex Demetrio Moscho se audivisse narrat *Jovius*, Duinam multiplici stipatum fluvio, ingenti ad aquilonem cursu ferre, mareq; ibi patere, ita ut legendo dexteri littoris oram navibus Catajum peti possit. Ad extremam enim orientis plagam & Thraciæ parallelam Cathaim pertinent Lusitanis in Indià cogniti, cum ad coemendationem per regionem Sinarum & Malaccam ad auream navigaverint. Chersonesum, vestesq; ex Sebellinis attulerint pedibus. Historiæ porro Russorum narrant, Moschos & Tingæcios, cum curiosâ flagrarent cupiditate lustrandi Orientem versus regiones, emisisse exploratores, qui terrestri itinere superato Obij & Jenesæia ad Peisidam usq; delati in homines cultu, moribus & sermone, à se mutuo differentes; auditus illis campanarum ab Oriente delatus sonitus, strepitus hominum, hinnitus equorum percepti, conspecta vela & quidem qualia Indorum quadrata &c. Hodie enavigatio tentata, sed cum summo vitæ periculo, perpetuâ glacie & diurnis tenebris obfissentibus. Hactenus *Jonssonus*. Quoad usque igitur viguit isthæc Septentrionalium dicta navigatio, supra ceteras universi orbis floruerunt incolæ, uti pluribus alio loco demonstravi.

Servatoris crucifixi Signum æneum antiquum, è Musæo M. Jacobi à Mellen, Ecclesiæ Lubecensis Presbyteri, Templiq; primarij B. V. Mariæ Archidiaconi.

Non ovum magis ovo potest esse simile, quàm æneum *Servatoris nostri crucifixi signum*, ab extremâ Jutiâ ad nos allatum, & dubio procul Templo aut Monasterio cuidam surreptum, si magnitudinem duorum pedum & unius pollicis excipias, inaurato ejusdem metalli Sigillo respondet, quod *Jo. Smerius* Antiquitatum Neomagenf. p. 137. sq. describit. *Sigilla inaurata*, ait, *sunt mihi duo ænea. Vnum minus magni Protomartyris Stephani, — alterum majus JESU CHRISTI DOMINI NOSTRI.* Sigillum hoc, sex pollices altum, & à parte posticâ concavum; crucifixus autem in eo cernitur, per singulas manuum pal-

mas, & pedum plantas, singulis clavis trajectus, pedibusq; tabellam premere, atq; in eadem curibus, non reductis aut mutuo sibi impositis & complicatis, sed distinctis ac directis herere. Præter tabellam quoq; supplicaneam, cui crucifixus innitebatur, habere semicinctium, quod velanda, vel medium corporis partem à ventre ad genu, tegetet; sed subligaculum hoc laxè instar bræcæ quasi lato clavo est exornatum, atq; oblongis viridibus & ceruleis ex vitreâ gemmâ areolis aut laciniis incrustatum.

An coronata fuerit hæc Smetiana crucifixi Servatoris figura, non additur. Nostra autem Coronam gerit, eo modò efformatam; qua olim radiata Regum atq; Cæsarum ex auro Diademata singi solebant. Quod licet piam antiquitatis mentem, honores Christo regios decernentem, sapiat, rei gestæ tamen nequaquam convenit. Coronam enim, patienti Jesu impositam, plebilem fuisse novimus, & quidem ἀκάνθιον, sive spineam; quod de Rubo nonnulli cum Clemente Alexandrinò interpretantur, alij de Rhamnò, de juncò marinò alij, de spinâ albâ verò purimi; ceu Thomas Bartholinus, Caspar Sagittarius, alisq; qui singularibus hunc cultum Christi ironicum diatribis examinârunt, fuse persequuntur. Immò dubium adhuc est, an Servator in crucem sublatus, Coronam gesserit? Unde meritò V. Cl. Antonius Bynæus, de Morte J. C. lib. 3. c. 5. n. 2. p. 217. *Alcum de Coronâ spinæ silentium est, utrum à Jesu capite etiam fuerit detracta. Hinc conjiciunt multi, eam in Jesu capite relictam, ut præ Latronibus duobus insignis esset conspicuusque. Quod uti potest verum esse, ac cum crucis titulo convenit, JESVS NAZARENVS REX JVDÆORVM, ita aliter potuit se res habere. Quare id potius ut dubium relinquitur atq; incertum.*

Accuratio in eo, quod exhibemus, Signò quaternarius clavorum crucifixi corporis numerus est, utpote veritati magis congruus. Nam, licet nihil tritius eâ sit sententiâ, qua Jesus noster tribus saltim clavis suspensus vulgò statuitur & pingitur; unde Gregorius Nazianzenus, vel Apollinarius, seu quisquis alius Tragediæ Græcæ de Christo patiente auctor est, dominicæ cruci τριήλων ἔϋλον, triclavis ligni nomen tribuit; non abludente Nonno, qui ad Johan. XIX, 18. complicatos Servatoris pedes ἀλυσὶ γόμφω, singulari clavo, transfixos esse perhibet; quod Daniel Maltonius, in Notis ad Alphonsi Paleofi c. 19. de Stigmatibus Christi, confirmare nititur; Propius tamen ad veritatem accedere videntur,

qui exitiali Servatoris nostri supplicio *quatuor* clavos infervisse autu-
mant. Quæ dudum *Gregorij Turonensis*, lib. 1. de gloria Martyrum,
c. 6. fuit sententia, dicentis: *Clavorum dominicorum quod quatuor fue-
rint, hæc est ratio; duo sunt affixi in palmis, & duo in plantis.* Sic enim
apud Romanos mos erat; unde *Plautus* in *Mastell.* 2, 1. *Qui in crucem
excurrerit, affigatur bis pedes, bis brachia.* Immo *Nonnus*, paulò an-
te memoratus, ad Joh. XIX, 15. *Judeos exhibet furore plenos, altà vo-
ce postulantes, ut Jesus cruci traditus, & πτεζλυζα δισυω, quadrijugè
vinculò extensus, pereat.* Complures idem evincunt *επιγραφη* Christi
imagines, hinc inde obviæ, quas apud *Paulum Aringhūm*, Romæ Sub-
terraneæ lib. 3. c. 42, aliosq; videas.

Sed habet etiam figura nostra cruci affixa *suppedaneum*, seu tabulam,
cui pedes insistant; quod *πύμα* paulò ante dictus *Gregorius Turonen-
sis*, (*Francisco Nansio* ad *Nonni* Paraphr. Joh. XIX, 8. & *Gerhardo Johan.
Vossio*, Harmon. Evang. l. 2. c. 7. §. 28. observante) primus statuit. Nec
desuerunt, qui hanc sententiam avidè arripent, variis crucifixi Servato-
ris figuris & picturis inducti, isto habitu hinc inde occurrentibus; Quas
inter alios *Franciscus Feu-ardentius*, in *Notis ad Irenæi* lib. 2. ca. p. 42.
enumerat, dicens: *Istud denique plurimum confirmant vetustissima cru-
cifixi Domini nostri in Templis servata imagines, quas etiam eodem anno,
quo hæc scribimus, cl. Io XCV, multis in locis conspeximus, cum diè
scabellulo in quo pedes etiamnum distincti secretiq; duobus clavus affi-
guntur. Nimirum Viriduni in majori eadem, vetustissimâ aede unam,
& Monasterio quod à Divo Paulo nomen habet, alteram. Treveri ejus-
dem forme vidimus in majori templo duas; in aede B. Virginis tres; S.
Simeonis duas; S. Paulini unam; & S. Mariæ alteram. Confluen-
tiæ in templis diversis tres. Colonia Agrippina etiam ejusdem forme
imagines, id est, pedibus disjunctis, atq; duobus clavus in subjektâ tabel-
lâ confixis, plurimas conspeximus. In summo templo tres; ad S. Severi-
num tres; ad S. Cunibertum tres; ad S. Gereonem unam; ad S. Prus-
lam unam; ad S. Mariam de Capitolio unam; in cæmeterio S. Georgij u-
nam; ad Indulgentias unam; ad S. Mauritium unam; ad Clarissas u-
nam; in quodam Xenodochio unam; audimusq; in aliis locis sacris tales
multas servari, quibus superior conjectura nostra non mediocriter fir-
matur.* Spectant huc, præter nummum Græcicum veterem, qui au-

Teus aſſervatur in Monafterio Laetienſi in Hannoniâ, & apud *Lipſium*, in Notis ad lib. 2. de cruce cap. 10. videndus eſt, complures aliæ, in Româ ſubterraneâ alibiſque paſſim obviæ, imagines, dominicæ Cruci pigma ſuppeditaneum tribuentes; quales etiam in hâc noſtrâ Imperiali Lubecâ, & in primis Cœnobij S. Johannis Templò, occurrunt. Ne dicam de *Jano Nicio Erythraeo* lib. 6. epiſt. 4. ad *Bartoldum Nibuſium* ſcribente, poſſediſſe ſe imaginem Cruci fixi, à fratre in cryptis inventam aneam, in qua conſpicebatur Chriſtus, quatuor clavis cruci aſſexus, tabellam pedibus premere.

Verùm enim verò, non obſtante iſtâ teſtium nube, ſcabellum hocce ſuppeditaneum, ab aliis viris doctis, ceu commentitium, & à Servatoris patientis cruce alienum, exploditur. Hos inter agmen ducit *Claudius Salmaſius*, in Epiſt. 1. de Cruce *ἠγυα* ſuppeditaneum, à *Gregorio Turonenſi* fictum ipſiusque auctoritate a pictoribus & ſtatuariis adhibutum, rejiciens, ac ea, quæ ad ſtabiliendam iſtam tabulam e *Juſtini Martyris, Irenæi & Tertulliani* ſcriptis vulgò afferri ſolent, de ſedili medio (quod auctor Colloquii cum *Tryphone*, ut & *Ireneus*, τὸ ἐπίθρον ἠγυα vocant) explicans. In qua ſententiâ *Georgium Calixtum*, in Appendice ad Lib. *Lipſi* de Cruce; *Job. Michaëlem Dilherrum*, in Notis ad Crucifixionem; *Gerhardum Job. Voſſium*, in Harmoniâ Evang. pluresque alios, ὁμοῦς ἔχει habet, in primis autem *Antonium Byneum*, ſupra laudatum, qui lib. 3. de Morte J. C. cap. 5. n. 12. operose id agit, ut ſuppeditaneum dominicæ crucis fulcrum diruat, licet interim non neget, binos Servatoris pedes totidem clavis ad palum arreſtarium aſſixos fuiſſe, quod utique, ad ſervandum quaternarium clavorum numerum, erat ſtatuendum.

Superreſt *ſemicinctium*, ſive ſubligaculum, in noſtro æquæ ac Smetianò crucifixi Servatoris ſimulacrò corpori tam late prætextum, ut à medio ventre ad genua deſcendat; unde ſupra memoratus *Jo. Smetius* d. l. colligit, recentiores tum ſtatuarios, tum pictores, ex nature ſue genio variè etiamnum ludere, quando J. Chriſtum & ſuperiore & inferiore corporis ſui parte nudum, atque medium circa ventrem ſolò induſſo veſtitum effingunt. Ita enim vulgò ſolent, ad eum modum, quo dudum *S. Briggita*, Revelation. lib. 4. c. 70. Jeſum noſtrum cruce aſſigendum veſtes poſuiſſe, parvumque linteum verendis præteſſiſſe, docuit. Quod perizoma hodie adhuc *Aquiſgranenſes* ſe habere glorianur, & inter ſacros Eccleſiæ

sive thesauros numerant, propugnante Jo. Stephano Menochio, de Re-
 publ. Hebr. lib. 6. c. 2. aliis tamen negantibus & explodentibus; Inpri-
 mis iis, qui Servatorem nostrum planè nudum è cruce suspensum esse as-
 serunt, quod inter veteres Ambrosius, Hesy chius, Augustinus, Bonaven-
 tura, aliiq; faciunt, ex recentioribus autem Cl. Salmasius, Gerhardus
 Jo. Vosius, Antonius Bynæus, & id genus alij. Hi enim cruciarios olim
 planè vestibus destitutos ad supplicium rapi consuevisse, ex Artemidori
 verbis colligunt, Oneirocrit, lib. 2. c. 58. dicentis: *γυμνοὶ γὰρ σταυροῦνται,*
nudi enim crucifiguntur. Quod tamen alij non de totali, sed aliquali
 saltem aut insigni, corporis nuditate intelligunt, cum Jo. Hoornbekio,
 Vet. & Nov. lib. 1. c. 15. non necesse esse, censentes, ut qui nudus vel de-
 nudatus esse dicitur, intelligi debeat de omnibus vestibus; quod sæpè de
 exteriori solum veste, aut de aliis, capitur, non autem ut integrum nu-
 dus censeatur, sed superioribus nudatus, aut ferè nudus, id est, non indu-
 tus tunicâ, quamvis quidem femoralibus, ut Job. XXI, 7. *Ἐπίσημοι*
sânè Arriani locus, qui ex ipsius Dissertat. in Epist. lib. 4. c. 26. ad tota-
lem cruciariorum nuditatem demonstrandam, vulgò afferri solet, rem-
non exhaurit. Ut ut enim lavantem cum offixo cruci comparaturus,
dicat: Ἐν τῷ βαλανείῳ ἐκδυοίμεν, & ἐκτείνειν, ὡς οἱ ἐστυ-
ρωμένοι, τρέβη ἔνθεν & ἔνθεν, in balneo exutus vestibus, & extendens te
ipsum, ut solent crucifixi, fricetis hinc & illinc: nervum tamen compa-
rationis non ad vocem ἐκδυοίμενος extendendum, sed in solâ voce ἐκ-
τείνων quærendum esse, autumo, eumq; id saltim velle innuere, lavantem
se extendere debere, quemadmodum crucifixi solent manus pedesq; pro-
tendere. Hinc plurimi in eam potius sententiam proclives sunt, Serva-
torem nostrum haudquaquam planè nudum cruce pependisse, sed illas
saeri corporis partes, quas pudor velari jubet, propter adstantes quos-
cunq; inprimis foeminas ac pueros, peplo fuisse tectas, sive mavis femo-
ralibus, cœn Alphonsus Tostatus Paradox, 5. c. 42. opinatur; cui pollicem
premit, ac femoralia illa ad nostræ iconis modum describit Jo. Gerhar-
dus, Harmon. Evang. in Passion. c. 13. ubi ait: Rectè monet Abulensis-
hoc non intelligendum esse de omnimodâ nuditate; sed sicut aliis crucifi-
gendis, ita quoq; Christo, publica honestatis causa relicta sunt samin alia
linea, quæ superiore parte sub umbilico fortiter adstricta usq; ad genua
& poplites veniebat, qualia Judæis in usu fuisse commemorat Hieron.
in Epist. ad Fabiolam.

Denuo typis Jægerianis sub initium mensis Januarij imprimebatur. *Lubeca Literata*, quæ tum nomina Literatorum ibi degentium, quotquot quidem innovaverunt, tum illorum qui obierunt abieruntque, exhibet, (i. plag. in 8.)

II.

NOVA LITERARIA,
MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Februario. M DCC II.

ROTOCHII.

D. Andr. Daniel Habichborstius, Fctis Theol. & totius Academ. Senior, die 15. Januar. publicavit *Breviarium Formula Concordia & Controversiarum Syncretistico-Pietisticarum*, quod jam antè annù 1689. itemq; anno 1697. in Collegiis Disputatoriis ventilatum typisq; impressum fuit, nunc cum augmento *Thesium Antipietisticarum* est recusum, de quo in Collegio Disputatorio, viginti quatuor Disputationibus absolvendo, sub moderamine *Ejus*, diebus Merc. & Sabb. horis pom. factò ad d. 18. Jan. initio, adhibitisq; semper majoris exercitij gratià, duobus Respondentibus, altero Assumente, & altero Assistente, sequentes XII. Studiosi ordine disputabunt, 1. *Christianus Dreyer* / Rostoch. 2. *Job. Balthasar Diehens* / Rostoch. 3. *Jacobus Posselius*, Anclamo-Pom. 4. *Jacobus Glindt* / Pom. 5. *Gideon Obermeyer* / Bremensis. 6. *Matthias Meyer* / Lubec. 7. *Joach. Frid. Duffnagel* / Primislav. March. 8. *Georgius Emden* / Rig. Livonus. 10. *Bernhardus Henricus Dstloff* / Rig. Livonus. 11. *Joachimus Rühn* / Neo-Rupp. March. 12. *Job. Woldicke* / Neo-Brand. Mecklenb (2½ plag. in 4.)

Eodem Mense *Johannes Barnsdorffius* D. & Juris Professor Publicus, h. t. Academiae Rector, Programmate edito *Patientis Jesu Imaginè* representabat.

Ernesti Henrici Fecht, Med. D.

ad

Collectores Nov. Lit.

EPISTOLA.

Invitatus à Vobis, ut Novis Vestris Literariis, per totam Europam curiositate non minus, quam utilitate se commendantibus, si quid apud nos aut in vicinia nostra notatu dignum occurrat, quodq; à studiorum meo-

rum indole non sit alienum, inferendum communicarem, desiderio Vestro humanissimo pro ingenij mei modulo assurgere, apud animum meum constitui. Non ea equeidem inflatus opinione, quasi satisfacere voto Vestro ex asse queam, quippe qui quam parum ad id mihi negotij sit & facultatis ultrò agnosco, sed, ut studium Vobis meum & gratificandi voluntatem, in qua nemini uni cultorum Vestrorum cedam, probem. Non vero me rem ingratis Vobis facturum putaverim, si in ingressu statim & quasi auspicio hujus officij mei, si de iis, quæ in memoria combinationis terrarum & Ducatum Mecklenburgicorum, quæ optimè rebus nostris cupiente fato haud ita pridem contingit, ingenia curiosiora posteris tradere moliantur, aperiam.

Eum nimirum in finem Monetarius noster, Dominus MEMMIUS, non minus excellens quam admirabilis in fingendo sculpendoq; artifex *nummum excudit memorialem*, propter accuratam adhibitam operam, & artificium oculis animisq; adspicientium mirè adblandiens merito suo inter rariora pulcerrimaq; artis decora & quasi miracula collocandum. Is pro figura Emblematis utramq; arcè, Sveriniensem & Gultroviensem, sedes hæctenus utriusq; Ducis Principales, à manu cœlitus demissa, nubibusq; circumdata, in medio ambientibus catenis claustrò sistit, cum Epigraphæ: **Gott hat aus zweyen eins gemacht.**

Unum ex duobus effecit Deus.

Inferius (*dans l'Exergue*) adjuncto tempore, quo felicitas hæc conjunctarum arcium & combinatorum Ducatum sub Serenissimo nostro FRIDERICO WILHELMO, Principe verè AVGVSTO, nobis contigit:

Consolidata Megapolis

1701. 8. Martij.

In averfa Numismatis fronte Insignium Mecklenburgicorum præcipuum, Bucephalus, à duobus, quas vocant, Victoriis suspensus tenetur, cum perigraphæ:

Und Mecklenburg zur Ruh gebracht.

Terramq; Mecklenburgicam tranquillitati restituit.

Notato simul inferius tempore, quo Ordinum Equestris & Provincialis controversiæ cum Serenissimo exoptatissimo successu sunt compositæ:

Gaudium Mecklenburgicum.

1701. 16. Julij.

Erit sanè hic nummus memoriæ gloriæque nunquam intermoriaturæ incom-

comparabilis *Principis* nostri consecratus, in quo ceu aeterno Symbolo subditis & incolis hujus provinciae, altero nunc tanto, quam antea fuerat, Augustioris, summam Patris Patriae providentiam tanto cum civium suorum fructu inestimabili eorum commoditati invigilantem intueri licebit; habebunt in eo exteri & eruditi omnes, quo rem intra paucorum annorum intervallum gloriose à PRINCIPE gestam, si quae ulla alia, memoria maxime & admiratione dignam, inque universae posteritatis amplissimum usum evalituram foecundis eloquentiae praesidiis, commendare poterunt.

Ex eadem curiosissimi Memmij nostri officina haud ita diu est, quod prodierunt nummi XLVI. arte & ingenio exquisitissimi, Historiam Provinciarum confederati Belgij intra certam temporis periodum explanantes, juxta cum brevi eorundem eaque Historica explicatione, typis in quarta, quam vocant, forma commissa, novemque plagulis absoluta. Inscriptio libelli summam repraesentat: *Historisch-Emblematischer Medailen Raste/wortinnen 46. curieuse Medailles befindlich / welche die merckwürdigsten Begebenheiten / so occasione der zwischen der Spanischen Monarchie und denen Niederländischen Provincien in Anno 1566. entstandenen und bis Anno 1609. gewehrten Troublen öffentlichen Krieges und sonst/ sich zugeragen / außs sinnreichste abbilden und für Augen legen.* Id est: *Scrinium Nummarium Historico-Emblematicum, continens XLVI. numismata curiosa, quae res, occasione motuum bellorum, inter Provincias Belgij confederatas & Monarchiam Hispanicam Anno MDLXVI. exortorum, & usq; ad Annum MDC IX. continuatorum, gestas ingeniosissime depingunt & ob oculos ponunt.* Vix excogitari posse videtur curiosus vel utilius quicquam nummis haece memorialibus, tantum in se plerumque; acuminis, tantum arguti sensus complectentibus, ut ad legendum & indagandum fortissima quaedam vi invitent, neque intuentem dimittant, nisi universum emblematum apparatus hauserit & historiam in iisdem latentem. Nec animus tantum iisdem impensissime oblectatur, verum etiam, mea quidem sententia, cognoscendis comprehendendisque; ejus aetatis in Belgio historiis ita aptè commodeque interserviunt, ut vel ipsi pueri, manibus eadem sapius volutando, per jocum quasi ludumque; ad seriam rerum gestarum contemplationem perducipossint, vel si mavis Illustris & celeberrimi Noricarum Polyhistoris WAGEN-SEILII Infundibuli, quod appellat, Minervae vices praestare videntur.

Qvo consilio quoq; doctissimos Viros, *Franciscum Angelonum & Jo. Petrum Bellorium* numismata, Augustorum temporibus cusa, ferreâ diligentia conquisivisse, iisq; ære expressis Cæsarum historiam illustrasse, in publicum notum est. Idem in conciliandâ Seleucidarum historię luce *Vaillantius*, in Constantinopolitanorum Imperatorum *Carolus du Frêne*, in Romanorum Pontificum *Molinæus*, in aliorum alij facere aggressi sunt. Qvin & historiam Fœderati Belgij numismatibus illustratum anno superioris Seculi LXXXVII. in publicum edidit Parisius *Bizotus*, titulo: *Histoire métallique de la République de la Hollande*. In qua quamquam & nostrorum nummorum plurimi compareant æri incisi, vel hoc ipso tamen institutum Memmianum nobilius & luculentius est, quod numismata in metallo, sive argentum desideres, sive cuprum, exemplaria sua longè vivacius repræsentent, ut non intueri tantum in chartâ historiam, sed manu quoque palpare & volutare digitis, positus ante se ex parva cistula nummis, posse videaris. Quod tentatum effectumque à quoquam hætenus haud novi. Primus Memmianorum nummorum curiosam famosissimi illius nominis *Gueux* originem nos docet. Præsentat quippe effigiem Philippi II. Regis Hispaniæ, cum inscriptione: *en tout fideles au Roi* (in allem dem König getreu) & aversâ par complicatarum manuum, loculum mendicorum (la besace) tenentium, cum epigraphe: *jusques à porter la besace* (bis man an den Bettel-Stab gerâth.) Est idem ille nummus, quem Nobiles confœderati Belgij in ipso belli exordio in aula Bruxellensi comparentes de collo suspensum gestarunt. Nimirum notum est, sub Regimine Margarethæ Austriacæ anno MDLXVI. Belgio jugum Hispanicum indie gravius ferente, trecentos Nobiles sub auspicio Henrici de Brederode, ex perantiqua Hollandiæ Comitum progenie ortos, fœdus pro tuenda Patriæ libertate contra horrendum tunc temporis Inquisitionis Judicium iniisse, & in aula Bruxellensi apud Gubernatricem supplicantes comparuisse; quod cum Ducem, ut res mali ominis, haud parum affecisset, adstantem Comitem de Barlemon ipsius animum his verbis iterum demulcisse: *quen' ce étoient que des Gueux* (quod isti nihil aliud sint, quam pauperculi). Ex quo tempore si Nobiles in Ordinis quasi symbolum hoc sibi nomen elegerunt, & in ejus rei memoriam prædictum nummum cudi jusserunt. Non minoris elegantię & judicii est ille, qui de anno MD LLI. oculis nostris subjicitur, quo confœderatæ Provinciæ ad vires uniendas & ad constantiam semet i-

psas adhortantur, sistens triremem æquali remigum numero promptam, cum inscriptione: *conjunctis viribus ite*: adversa facies monstrat do-
 mum in ejusq; fastigio duas ciconias nidum parantes tum epigraphæ: *non semper astas, parate nidos*. Sed memor, me gustum tantum præbere præstantissimi operis, reliqua omitto, cum si percensere acutiora tantum & quæ acce præ cæteris ingenium sapiunt emblemata, instituerem, inanem infumere operam merito dicerer, cum nullum sit, quin solertiâ & sagacitate cum altero certet, nummusq; nummum arte & prudentia vel æquare videatur vel vincere. In quibus omnibus tanto artificio MEMMIANA manus prototypa expressit, ut nec à lineamento ullo unquam defecerit & sculptura acris atq; cum summa venustate conjuncta non possit non admirabilem in spectantium oculis delectationem excitare. Ansam ad hunc laborem suscipiendum Monetario nostro dedit Vir quidam eruditus, qui nummos hosce memoriales autoritate publica cufos non minori cura quam sumtibus in itinere sibi comparatos Domino Memmio, ut publici juris faceret, communicavit. Qui cum probè intellexisset, haud facile alibi selectissimorum talium nummorum copiam reperiri posse, & id genus delicias à magnis quibusvis, præcipuè in Belgio, viris summo studio expeti, cum vel stupenda heroum illius avi facinoræ, vel Belgicæ nationis magnificentiam, in adversis constantiam, in extremo fortunarum discrimine virtutem, curatissimis picturis representent, manum illico iisdem admovit eosq; scalpello expressit. Sunt hæc, quæ Vobiscum, Viri Excellentissimi, communicare volui.

STRALESVNDÆ.

Sub finem superioris anni 1701. Typis Heredum Mederianorum expressæ sunt Declarationes singulares, tum Politiam, tum leges vestiarias Urbis Sundæ, concernentes, titulus ita habet: *E. E. Rath's der Stadt Stralsund besondere Declarationes über hiesige / so wohl Policy - als Kleider - Ordnung / publiciret und gedruckt Anno 1701 bey seeligen Michael Meders nachgelassenen Erben. (3. plag. in 4.)* Ab iisdem Heredibus Mederianis etiam hoc præsentis anno recula est *Stralsundensis Ordinatio Vestiaria Renovata* juxta Exemplar ann. 1685. impressum, sive: *Et nes Ehrenvesten Rath's der Stadt Stralsund renovirte Kleider - Ordnungs / wornach sich derselben gesammte Bürgere / Inwohner und Angevige nach Unterscheid der Stände zu verhalten. Nach dem Anno 1685. gedruckten Exemplar, abermahl wieder aufgelegt und verfertiger durch*

secl. Michael Meders nachgelassenen Erben / im Jahr Christi 1702. (2. plag, in 4.)

Porro: Renovirte **Ordnung** / wornach sich derselben gesamte Bürger / Einwohner und Angehörige im Verlöbnißen / Hochzeiten / Kind-Tauffen und Begräbnissen / nach Unterscheid der Stände / zu verhalten. Anno 1702. nach dem Anno 1685. gedruckten Exemplar wieder erneuert / und zu finden bey secl. Michael Meders Erben. (5. plag, in 4.) Ordinationis hujus Caput I. agit de Sponsalibus. Cap. 2. de diversi generis nuptiis. Cap. 3. de epulis sponsalitiis. Cap. 4. de proclamatione è suggestu. Cap. 5. de dote rerumq; totalium lustratione. Cap. 6. de donatione propter nuptias reciproca, donis convivarum nuptialibus, ut & Vocatoris mercede. Cap. 7. de nuptiis & convivarum numero. Cap. 8. de Conviviis nuptialibus, modo item sponsum atq; sponsam in templum deducendi, ibidem copulandi, nuptiasq; instituendi. Cap. 9. de Copulationibus privatis. Cap. 10. de secundo festivitatis nuptialis die. Cap. II. de famulitij, nautarum, pauperiorum, Bajulorum & mercenariorum nuptiis. Cap. 12. de transmittendis cibis. Cap. 13. de Coqvorum mercede. Cap. 14. de Musicis & Choravlis. Cap. 15. de conviviis puerperalibus, nec non lustralibus, nummis à Sufceptoribus dandis, &c. Puerperarum visitationibus. Cap. 16. de sepulturis. Cap. 17. de cœnis mortalibus abrogandis. Cap. 18. de Ordinationis hujus observatione atq; executione.

GRYPHIS WALDIAE.

Die 6. Jan. ipso Festo Epiphaniæ M. *Brandanus Henric. Gebhardi*, S. Linguae & Theol. Prof. h. t. Ord. Phil. Decanus, Programme publico in *Natales Apollinis Musarumq;* inqvirens, nomine Collegij Philosophici ad ambiendos legitime Magisterii honores, strenuos Musarum Cultores invitavit. (1. plag in 4.)

Die 15. Jan. *Alexander Caroc*, Jur. Profess. Ordin. h. t. Fctis Juridicæ Decanus, Supremi Dicasterij Provinc. Regij Assessor, Ordinum Provinzialium Syndicus, nec non Serinisf. Principp. VV. Mecklenb. Gnstrov. Consiliarius, Disputationem Inaugural, *Henrici Christiani Schefferi*, Gnstrov. Mecklenb. publico Programme (1. pl. in 4. indixit,) simulq; Ortum, Studia & Vitam hujus Candidati commemoravit. Natus quippe hic est *Gustrovii* an. 1664. Patre *Henrico Scheffero*, Duci GVSTAVO ADOLPHO, dum viveret à Consiliis aulicis. Privatâ institutione *Ada-*

mi Coehij, Theol. Studiosi, nunc Pastoris Dobbertinenfis, deinde publicâ, tum in Gymnasio patrio, tum Misleniensi usus est. Ad Academica an. 1693. abiens sub bellia *Jenam* quidem concessit, sed cum per aliquod tempus ibi commoratus esset, *Rostochium* se recepit, ibidemq; per integrum triennium subsistit. Abhinc *Halam Magdeburgicam*, Lipsiensium Universitate in itinere salutata, an. 1698. profectus est. Tandem ad Gryphiswaldensem accessit Academiam atq; prævio ibi examine impetravit Licentiam assumendi titulum & honorem Doctoralem.

Die 19. Jan. Præsidi *Alexandro Carocio*, Jur. Prof. Ord. & h. t. Fctis Juridicæ Decano, paulò antè nobis memorato, Disputatio Inauguralis de *Teste singulari*, pro Licentiâ consequendi gradum Doctoris, publico examini exhibita est à supra dicto *Henrico Christiano Schaffero*, (6. plag. in 4.) Disputationis hujus *Caput Imum* continet *ingressum*, monstrat etiam *quid testis, quid singulare, quid, & quis testis singularis, & ex quibus causis sit; Caput IIum* indigitat, *quotuplex sit testis singularis? Caput IIIum, quando, & quatenus probent testes singulares, necne, docet.*

Sub Præsidio *Jo. Frid. Mayeri*, D. Prof. Prim. & h. t. Fctis Theol. Decani, *Ecloga ad Evangelium in Festo Epiphan.* defensa à *Christiano Ernesto Krull*, Dömicensi Mecklenburgico, superiori anno 1701. mens. Decembri, p. 355. nominato. Disquiritur illâ, (1.) *quomodo Magi affulgentem novâ stellâ colligere potuerint, novum cumq; Magnum Regem natum esse? (2.) Nativitas magnorum hominum ortu novæ stellæ indicata, & stellæ hodegorum officio fungentes? Quæ sententia sit verborum: Et vidimus stellam ejus in Oriente? (4.) De magis, ac quando & unde ad cunas Christi accesserint? (5.) De Muneribus, quæ Christo à Magis fuerint oblata.*

Supra laudatus *Jo. Frid. Mayer*, D. mensè Januario iterum ad *Bibliothecam suam* Studiosos publicè invitavit, & Auctores, quos 10. & 14. 19. 21. 26. & 28. mensis modo dicti diebus daturus erat, recensuit. ($\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

M. Brandanus Henricus Gebhardi, S. Lingvæ & Theol. Prof. & h. t. Phil. Fac. Decanus, cujus supra meminimus, Præsidis munus sustinens. Respondente *Joach. Christiano Balhasaris*, Gryphiswald. Eruditorum examini submitit Disputationem posteriorem in *Partem primam Zepha-*

nix. Hac ipsâ, uti & in prioribus factum (vid. N. L. 1701. p. 134. seq. & 166. seq.) sistitur. *Judeus* in Capite II. *Zephaniae* ἐλεγχθῆς, ac in Textu, quidem præter ceteros R. *Isaac Abarbanel*, in usu verò, R. *Isaac Ben Abraham*, contra quem asseritur occasione v. 1. *Promissiones Prophetarum ad Judeos non pertinere*. v. 2. *Leges Mosaicæ jam dudum esse ablatas, nunquam restituendas*. v. 3.) *Non solam Legem Mosis Sinaiticam, sed & Legem Messie Sioniticam, Judeis fuisse prædicatam*: quod ipse in Cap. XVII. XIX. XX, Partis I. *Muniminis sui* negat. (½ plag. in 4.)

Die 31. Jan. citatus *Johannes Fredericus Mayer* Programmate de *Variis Scripturæ Sacræ Lectionibus*, unde orta, atq; incertitudinem Sacri Codicis ledant & differens, Lectiones Cursorias M. *Brandani Henrici Gebhardi*, diebus 23, 24. Januar. instituendas, intimabat. (2 plag. in 4.)

GEDANI.

D. 19. Januar. D. *Samuel Schelguigius* pergebat in *Wigandianis* ex Anabaptismo: disputabatur autem de *Lege, Evangelio, Justificatione, Perfectione, Mortificatione & Ceremoniis Ecclesiasticis*, Respondente *Gabriele Bentero*, Ged, Magnif. Senat. Alumno. (4to. pl. 3½.)

Hoc etiam mense edebatur M. *Danielis Gradij*, Lingvæ Græcæ & Hebrææ Prof. *Qtium Martinale* sive *Observationum sacrarum Specimen*, in quo de *Locis quibusdam Biblicis*, à *Luthero* accuratè atq; emphaticè expressis, succinctè differitur. Sub calcem annexa est digressio de *Mendis quibusdam, Luthero non imputantis*. it. *περὸς Ἡκκ*, brevem continens *Reensionem Locorum quorundam, N. T.* accuratè itidem atq; emphaticè expressorum. Nam in ipso *Traçtatu* non proponuntur, nisi loca *σύμμικτα* ex V. T. (8. plag. 5.)

THORVNII.

Præside M. *Georgio Wendio*, Gymnasij Thorun. Rectore & Prof. P., superiori anno 1701. ad finem vergente, *Gothofredus Eistner* Ravicensis Polonus, curiosus Antiquitatum estimatoribus expendendum proposuit, *utrum parta per Christum generis humani salus Augusti Imp. Nummis expressa olim fuerit nec ne?* Quæ Dissertatione, post præmissum Capitulum prius catasecuasticum, capitulo posteriori *anasceustico* varii circa salutem Augusti Nummariam commisi errores expenduntur, & qui-

& quidem 1. circa Scopum Augusti, 2. circa Chronologiam, 3. circa Pacis symbolum, 4. circa figurarum in aversâ enodationem, 5. circa Religionem, & 6. circa rationem status Augusti. (I² plag. in 4.)

Eodem Præside *D. Johannis Nicolai Misleri*, Giessenf. Prof. P. Theologiae Thetico-Polemica Disputatio quarta, de *Aeterno Dei Patris Filio*, d. 12. Octob. 1701. ventilata fuit, Respondente *Ulrico Trolls*/Neo-Scandinensi Pomeranò. (1 plag. in 8.)

Johannes Rezik, Gymnasij Thoruniensis Prof. P. & Visitator, die 15. Novemb. 1701. Actum Oratorium exhibuit, quo, præmissâ de *Rerum vicissitudine* Prolusione, *quam infelices reddiderit saepe Viros ultra communem Sphaeram mortalium expectos Fortuna*, sex Dissertationibus fuit expositum. Et 1. quidem docuit, quam infida sit Principibus fortuna; 2. quam infida sit Principum Ministris; 3. quam inimica fuerit Patribus Ecclesiae, & quam infesta sit Pastoribus; 4. quam faviat in Consules; 5. quantopere illudat Philosophis; & 6. quam hostili animo oppugnet Oratores.

Eodem die humanis rebus ereptus fuit *Wenceslaus Johannides*, Gymnasij Thoruniensis Professor & Visitator per 26. annos præclare meritus.

Idem fatum subiit *Petrus Schönwald*/Ecclesiastes apud Thorunies Neapolitanus per 45. annos fidelissimus, die 21. Novembris improvisâ apoplexiâ legibus mortalitatis solutus.

Sequenti 23. & 25. Novembris nonnulli Gymnasij Thoruniensis Alumni *Drama Scenicum* exhibuerunt, *Arthurii Britannici Ludos Equestres* proponens, invitatis Schediasmate vernaculo Spectatoribus, cui titulus: Die beglückte Jugend- und Ritter-Spiele König Artus in Groß-Britannien/ erkühnete sich/ bey Gelegenheit des renovirten so genandten Artus-Hofes/ und auf demselben befindlicher Schau-Bühne der hochlöbl. Brüderschafft besagten Orts/ und sämlichen Kauffmannschafft gemeiner Stadt Horn zu Beehrung/ in einem Theatralische Actu, durch allerhand so wohl freye/ als gebundene Reden/ den 23. und 25. Novembr. des 1701ste Jahrs/ vorzustellen/ die am Gymnasio daselbst studirende Jugend.

Eodem die 23. Novemb. Præside paullo ante dicto *M. Georgio Wendio*, Rectore & Prof. P. *Johannes Caspar Weiskert*/Marix-Insulanus, di-

sputavit de Quæstione; *Vtrum Christus Augusto Imp. cognitus olim fuerit nec ne?* & Capite priori catastceuastico (1.) Argumenta præposita, quibus Augustum in notitiam Christi penetrare potuisse, probari solet; à Carminibus scilicet Sibyllinis, ab Oraculo Delphico, & à Tabulis censualibus, depropta: (2.) Argumenta, quibus cum reapse quog; penetrasse in notitiam Christi evinci solet; ab Arâ scilicet Augusti, a repudio Dominici tituli, & à singulari erga Judæos favore, accersita. Quibus argumentis Capite posteriori anastceuastico respondit, indeq; confecit, Imp. Augustum aut nullam, aut nominalem solummodo Christi notitiam habuisse. (1½ plag. in 4.)

REGIOMONTI.

Circa finem anni elapsi M. Michael Schreiber/Eloquentiæ & Historiarum Profess. Publi. Ordinar. nec non Bibliothecarius in funere *Henrici Falcken* / Senatoris Lœbnicensis Programma germanicum evulgavit; cuius titulus: *Der himmlisch gesinnete Falcke.* (1. plag.)

Eodem Directore, in *Augustissimæ Sophie Charlottæ, Regine in Prussiâ* diem natalem, orationem habuit gratulatoriam *Fridericus Wilhelmus* à Lüttwitz, Nobilis Borusf. (5. plag.)

Programma præcesserat invitatorium ad hunc actum (1. plag.)

Idem peroravit in solennissimâ *renunciatione Rectoris Magnificentissimi, Serenissimi atq; Excelsissimi Friderici Wilhelmi, Regni in Borusfiâ Heredis* &c. &c.

Programma invitatorium præcesserat, continens Regis Rescriptum, & *Magnificentissimi* literæ hanc rem concernentes.

Exstat quoq; Programmata in memoriam M. *Danielis Martini*, Scholæ Palæopolitaneæ Rectoris, subitanæ morte extincti. Thema sistit *comparationem beati Viri cum Daniele Propheta* (1. plag.)

Die 10. Januar. 1702. Promotio Magisterialis *Johannis Gottsched* / Medicinæ D. hujus Extraordinarii, Physices Ordinarii Professoris, nec non Regiæ Scientiarum societatis membri, celebrata, præviâ oratione, quæ *Conradi Tiberii à Wallenrodt*, Generalis Ordinis Teutonici Magistri et. vindicias proponit.

Die 19. Januar. Eodem dirigente *Natalem Regni Borusfiaci secundum* commendavit *Fridericus Emanuel à Froben* Nobilis Borusf. Oratione habitâ *de Mirabilibus regni borusfiaci* (4. plag.)

Cui viam stravit *Programma de antiquo more celebrandi natales regnorum* (1. plag.)

Die 20. Januar. in Obitu *Jacobi Rundsied* / Pastoris Bladiaviensis ipsa vigilia nativitatibus Dominica defuncti *Programma germanicum publicatum est hoc titulo: Letzte Weynaches-Predigt / welche der selige Mann mit verschlossenen Lippen gehalten* (1. plag.)

Nec non aliud *Programma germanicum* existat in funere *Jacobi Rasmisch* Pro-Consulis Lœbnicensis, *de justitiâ capite recondito intranabes depictâ*; quod Hieroglyphicum legitur in Cœli Augustini Curion lib. 1. Hieroglyph. c. 46. Titulus teutonicus hic est: *Das unter den Wolcken versteckte Haupte der Gerechtigkeit*. (2. plag.)

Die 31. Januar. *Programma latinum* funeri *Christiani Bernhards Kalau*, L. L. Studiosi è d. cto Periclis: *Inventus est ex Urbe sublatam esse ver ex orbe sublatam*.

Mense corrente M. *Michael Hoynovius*, hætenus Scholæ Lœbnicensis, nuper verò Palæopolitanæ Rector vocatus, Exercitationem Philologicam secundam *de Nomine Jesu* publicè defendit, Respondente *Bartholomæo Andrae*, *Johannisburg Prussio*, S. S. Theologiæ & Philologiæ Studiolo.

Deniq; M. *Arnoldus Henricus Sabme*, *Regiomont. Pruss.* de *Imaginibus Principum*, von Fürstlichen Bildnissen / Respondente fratre germano *Reinholdo Friderico Sabme*, *Regiomont. Pruss.*

Et M. *Fridericus Stadlender* / *Regiomont. Pruss.* de *requisitis ad virtutum Moralium acquisitionem necessariis*, Respondente *Ludovico Bahm*, ad templum S. Juthæ, *Pruss.* disputarunt.

R I G Æ.

Prodiit *Traſtatus* in 4. sub titulo: *Vortrag Teursch und Eurländischen Gewitter-Historie*, durch die wahre natürliche Astrologie bewehret / nemlich / wie es in dem ganzen Seculo von an. 1600. biß 1700. jährlich von einen Jahres Viertel / zum andern / Winter / Frühling / Sommer / Herbst / theils in Teurschland / theils in Eurland / nach dem Astrologischen Fundament gewittert. Zusammen getragen / und Taffel weise aufgesetzt / durch Mag. *Georgium Krüger*, *Prediger an der Wartau in Eurland / und Fürstl. Astronomum daselbst*.

Sub finem superioris anni 1701. *Dorothea Engelbrechtia*, celebris Poëtria, jam aliquoties nobis in his Novis Literariis memorata, geminum *Carmen* vernaculum edidit, alterum glorioſæ memoriæ beatiffimi Regis CHRISTIANI IV. alterum unctiōni auguſtiſſimi ſucceſſoris FRIDERICI IV. ſacrum, Hafniæ typis impreſſum. (4. plag. in fol.)

MALMOGIÆ.

D. Joh. Jacob. Döbelij, de menſibus præcociſus diſquiſitio, occasione ſanguinis per genitalia fluxus in puella duorum & dimidii annorum.

Virgunculæ, cui à tertio menſe ad medium annum, album fluxiſſe, olim narraſi, in Literariis Veſtris & Rubrô notari debet, quod d. 20. Octobris Autumni præterlapſi, quò duos cum dimidio compleverat annos, ſanguis eadem emanaret viâ. Nullò verò, præter Variolas à contagio, unquam laboravit morbo; quin imò, ipſò cruentationis hujus die omnes corporis facultates vigeabant, ut ut facies palleſceret, quæ tamen decoloratio nihil omnino portendere credebatur, donec circa ingreſſum lecti Rubrica induſſi indicaret, quod faciei pallor indicare voluit. Attendant hanc ætatem, qui à ſencinis particula, ſanguinæ mæſſæ commiſta, ſanguinis per genitalia evacuationem deducunt. Moveant ſidera, quibus à Lunæ motu ſanguinis per has partes motus excitari ſtatuitur. Equidem ipſe præſentem hiftoriam menſtrui titulo inſcribere nolui, cum ab eo tempore aliam non fuerit paſſa, multo minus periodicam purgationem; interim tamen, ſi adeò accuratè, nominis menſtrui rigore, menſtruationis circulum metiri oporteat, etiam menſium ſic diſtorum vel in ſano individuo irregularitas aliam cauſam indigitare videtur, ac perſuadere, vel in adultis non à Lunæ motu regulari & influxu menſes cieri, adeoq; nominis vim expirare. Rem contra omnem à partium conſtitutione & fermentativo quodam motu, nunc citius, nunc autem ſero nimis ſanguinem vel per hanc vel per illam viam ad exitum præparante dependere, ex præmaturorum & ſerotinorum menſium circumſtantiis, aliſq; anomalis certo concludi poſſe, ſum perſuafus. Ut enim omni ætate ac tempore ab auctiori motu inteſtino, ſanguis concitatus, muſti adinſtar fermentantis, vaſis ſui rimas penetrat; ita quoq; pro partium robore ac imbecillitate nunc per fauces, nunc per nares, oculos & genitales partes exitum quaerit, ubi vaſorum oſcula ſunt laxiora, partium tonus depravatus,

tus, vel, ut stylo utar Helmontiano, robur partis alicujus inaequale fuerientis Archei impetum sustinere diu nequit. Confirmat hanc theoriam partim plethorica Virgunculæ nostræ constitutio, quæ motibus ejusmodi frequentius tentatur, partim verò albus fluor, quò jam olim gentales partes præ cæteris & præsertim mollior vaginæ compages labefactatæ fuerunt. *Ex hoc autem sanguinis per genitalia fluxu quid prædicti potest ac debet?* Præcocem sanguinis fluxum robori multum ac futuræ valetudini detrahere, celeberrimus Pechlinus peculiari observatione, in Boneti Med. sept. repetita & affirmat, & adductis exemplis illustrat, Cum enim vitium in iis naturæ subfit, dum vasa non tam à sanguinis abundantis motu fortiori, quàm ab acrimonia ejusdem aperiantur, vel potius erodantur ac exulcerentur, triste futuris annis ex tali extravasatione nascitur omen, quod œconomia laudabili nutrimento, indeq; justo incremento destitutum, indies extenuetur ac marcescat. Sed verò, in quibus, ceu in nostra, cachexiæ nulla adest nota, sed solâ quantitate prorumpit sanguis, quin & partes benefico, ut ut raro naturæ motu fuerunt præparatæ, fluxus talis non nisi proficiuus pronuntiandus, qui venæ sectionis ad instar revulsoriæ à gravioribus partibus nobiliores liberavit morbis. Deniq; cum Virginum sanguis cum vegetabilium flore hoc habeat commune, quod sui præsentia certam fructus spem faciat, unde & menstrua diè *Blume* vocantur, non adedò intempestivè hic disquiritur: *num tales criticè menstruales virguncula ad generationis negotium naturâ sint aptiores, siantq; reliquis maturiores?* Speciem enim perfectiones ipsæ indicant, perficiunturq; ab affluente continuo sanguine genitalia, copiosius nutrimentum recipientia, rejectis simul inde, quæ obstructionem vel morbum quemcunq; pariant recrementis. Statuendum ergò omninò, quod, cum partes citius in iis requisitam adipiscantur constitutionem, & præ aliis aliquali gaudeant prærogativa, quæ Lucinæ opem maturius efflagitare liceat. Corroborat hanc sententiam, quod D. Ledelius in literis ad D. Elsnerum de femina, ex generosa familia oriunda refert, cui decimò ætatis annò menses coeperunt fluere, quæq; fuit salacissima, annòq; duodecimò maritali subiit capistrum. Et cum Olearius in itinerarii præloquio, contra Vossium à Mendacii suspitione vindicet historiam, quam à Mandelslo Itiner. Orient. lib. 1. cap. 39. de puella annotavit Indica, quæ finitò annò tertio menstruatim cruentata, sexto atatis annò peperit, illam Coronidis loco apposuisse lubet.

HAFNIÆ.

Circa superioris anni finem publicæ eruditorum censuræ subjectæ sunt disputationes sequentes:

1. Præside *Clemente Jesso*, Respondente *Birnone Christiano Drachardo*; de *Salariis Clericorum*, sex prioribus post Christum seculis. (2. plag. in 4.)
2. Sub umbone *Petri Kraglund* Respondente *Andræa Lachman*, De *trinâ terræ injectione super mortuos*. (3½ plag. in 4.)
3. Præsidem habuit *Eliam Heltium*, Respondentem verò *Janum Vindfontanum*, de *Somnio Uxor̃s Pilati*, occasione loci Matth. 27. v. 19. (3. plag. in 4.)
4. Sub Præsidio *Johannis Matthiæ Hamerici*, Respondente *Paulo Christiano Boldichio*, De *Stigmatibus Christi in Corpore Pauli*, ex Epist. ad Gal. 6. (4. plag. in 4.)
5. Præside *Christiano Skoubæ*, & Respondente *Petro Jani Meelbye*, De *Satyre Origine*, (2. plag. in 4.)

SVNDERBVRGI.

In *Novis Literariis* anni 1799. Mense Novemb. p. 347. spem fecimus, *M. Petrum Brandt*/Ecclesiasten Sunderburgensem & Ministerii ibidem Seniore, editurum Dissertationem Theologicam de *Passionibus Corporis Christi mystici*, ad *Locum Coloss. I, 24.* Ea superiori anno 1797. exeunte typis Jenensibus prodit, præter exegeticum Loci Paullini Gal. VI, 17. præfamen, tribus Sectionibus constans, quarum I. Philologica est, II. Analytin Logicam exhibet, & III. Porismata complectitur, quæ ita habent: 1. Gloriosum est pro Ecclesiâ pati. 2. Multa Ecclesiæ Ministris toleranda pro doctrinâ Evangelij propagandâ. 3. Ecclesiæ Ministri Exemplaria esse debent Auditoribus suis. 4. Etiam quisq; Fidelis tenetur supplere reliquias Passionis Christi. 5. Crux Christianorum passiones. 6. Ecclesia, quæ est Corpus Christi, non est quærenda in amplitudine & splendore, sed passionibus Christi. 7. Non adimpletur Christi Passio satisfactionibus & operibus supererogationis Pontificiis. (6. plag. in 4.)

KILONII.

Die 4. Januar. Præside *Christophoro Franckio*, S. Theol. Doct. & Professore, Serenissimi Ducis Slesvici ac Holstatie &c. Pro-Cancellario, inq; supre-

supremo Senatu ecclesiastico Consiliario, h. t. Academia Pro-Rectore,
 Gottlieb Pöppe / Fridlandia Megapolitanus, disputatione Theologica
Communione sub utraq; Specie, (7. plag. in 4.) §. 1. hujus disputationis
 loco prooemii Cardinem controversiæ inter nos & pontificios mon-
 strat. §. 2. Pro nostrâ sententiâ stabilienâ invictum è verbis institutionis
 argumentum depromit. §. 3. 4. 5. 6. 7. Ad distinctionem Becani inter
 institutionem divinam & præceptum divinum, respondet. §. 8. Novam
 exceptionem ejusdè adversarii, verbis Christi *bibite ex hoc omnes*. Matth.
 26. hunc sensum obtrudens: ac si non omnibus absolutè hominibus,
 sed præsentibus duntaxat Apostolis, dicta illa fuerint; de novo infringit,
 §. 9. Locum 1. Cor. III, v. 24. 25. ab adversario distortum, strenuè vindi-
 cat. Hoc facto Auctor Scripturam per scripturam explicans, §§. sequen-
 tibus conclusiones ejus, v. gr. §. 12. seq. *Christus instituit Eucharistiam
 sub utraq; specie, non tamen præcepit omnibus usum utriusq; speciei*. §. 14.
 seq. *Christus usum unius speciei & verbis & factis comprobavit*. §. 18. seq.
Tempore Apostolorum usurpata fuit una speciei. §. 23. *Post tempora A-
 postolorum fuit una speciei in usu*. §. 24. *Sub una specie non minus conti-
 netur totus Christus, quàm sub utraq;*. §. 28. seq. *Ex unâ specie non mi-
 nor fructus percipitur, quàm ex utraq;*. §. 33. *Possunt esse legitime cau-
 sæ, cur potius sub unâ, quàm sub utraq; Laici communicent*. Et deniqve
 §. 37. *Ecclesia legitime statuit, uti laici communicent sub unâ specie*. Ma-
 scule refutat.

Juris Cultores in nuce quasi habent Historiam Juris Universalem, sub
 titulo D. Samuel Keyhère / J. C. Vey der Hochfürstl. Holfteiniſchen U-
 niversität Juris und Mathematum Professoris Publici. *Kurzgefaſte
 allgemeine Rechts-Geschichte*. (5. plag. in 8.)

*Job. Ludov. Hannemanni D. & P. P. Observatio de Venâ
 sponte ruptâ in genâ Virginis.*

Mirum casum hac vice commemorem, omittere non possum. Quip-
 pe die 9 Julij circa horam 4. pomeridianam ad me consultum accedit Vir-
 go, hujus nostræ urbis Kilia, hæc narrat, quod ipsi die 7. hujus mensis in
 platea suorum negotiorû causâ obambulantî sponte vena in genâ sinistra
 fuerit rupta, ex qua tres integras horas largâ copiâ depluit sanguis, qui &
 prius sisti, quam hæmatite admoto, non potuit. Quare autem mirum
 appellem, jam patet, id enim genus calus ab aliis magni hominis viris

vix notati & observati sunt; jam enim tribus ante septimanis venæ sectionem passa, paulloq; ante tributum Lunæ, & sat magnâ abundantia solverat.

D. Joh. Jac. Stolterfothi Scholion ad hanc observationem vide in mense precedenti Jan. pag. 25.

HAMBVRGI.

Johannis Schulze / Johannei Hamburgensis Rector, edidit *Anatomen Philosophicam*, sive, *Disquisitiones M. T. Ciceronis Paradoxorum*, quæ, sub illo nomine, sex proponuntur. Illæ pro exercenda juventute scholasticâ, in Johanneo Hamburgensi, ab Auctore sunt institutæ, *Benjaminis Schilleri* sumptibus autem impressæ, (3^æ plag. in 12.) *Anatomen Philosophicam* M. T. Ciceronis librorum *de Officiis Hominum*, ab eodem auctore adornatam, vid. in N. L. 1701. p. 190.

Impensis ejusdem *Schilleri* hoc ipso anno recusæ sunt *P. Fanstii Andrelini*, Forolivienfis, Poætæ Laureati atq; Oratoris, *Epistolæ Proverbiales & Morales*, longè lepidissimæ, nec minus sententiosæ, (numero 9.) post exemplar *Coloniense*. Anno 1509. & *Helmstadii* anno 1662. impressum. (2. plag. in 12.) Harum Epistolarum argumenta subjicere placet, *Ime* summa hæc est: *Quod hætenus in producendo tantum insudaverit Auctor; nunc demum solutam orationem aggrediatur. IIde, Amico reconciliato, aut raro, aut nunquam fidendum. IIIde, Quod Æneas non ab omnibus intelligatur, dubiam habens cum Iliæ de palam. IVde Non esse antiquatis obliteratisq; verbis utendum. Vde. Non habendum esse cum feminâ commercium. VIde, Temporis jacturâ nihil esse neq; perniciosius, neq; detestabilius. VIIde, Quod pueri ab optimo præceptore candidis tum literis, tum moribus, sint imbuendi. VIIIde, Labores otio anteponendos. IXde, Quod idè epistolas scribat, adagiis scætes, quod ille paucis magna, & moralia, complectantur. Sub calcem hujus iteratæ editionis adjectus est etiam *elenchus scriptorum* tum Veterum, tum recentiorum, qui Adagia Græca & latina exposuerunt. Veteres; *Collectio proverbiorum Lucilli Tarrhai, & Didymi*, Græcè edita ab Aldo 1505. (fol.) cum fabulis *Æsopi* aliisq;*

Zenobii Compendium veterum proverbiorum ex Tarrhæo & Didymo collectum, edente Vincentio Olophæo, Haganoæ, 1535. (in 8vo.)

Adagia Græcorum ex *Zenobio* seu *Zenodoto Diogeniano*, & *Suida* collectaneis, cum appendice Vaticanâ. *Proverbia* item *metrica* Græcè & Latinè cum notis *Andræ Schotti*, Antwerp. 1612. (4to.)

Michaëlis Apostolij Proverbiorum Epitome, Basil. 1539. (in 8vo) Græcè.
Michaëlis Apostolij proverbialia, Græcè & Latinè cum notis *Petri Pantani*, Lugd. Bat. 619. (4.)

Georgij Cyprii proverbialia Græcè ad calcem *Apostolij*, p. 273. seq.

Recentiores.

Præter *Cælium Rhodiginum*, *Alexandrum* ab *Alexandro*, *Andr. Turnebum* aliosque, qui obiter & non ad eò magno numero, adagia in suis scriptis exposuerunt. Memorandi cum primis:

Desiderius Erasmus in IV. Chiliadibus & sesquicenturia Adagiorum, quæ in compendium missa sunt à *Job. Vlpio*, castigata quibusdam locis ab *Henrico Stephano*, *Paulo Leopardo*, &c.

Polydorus Virgilius, cujus adagia subsistunt intra numerum ducentellimum.

Jobannes Alexander Brasicanus.

Adrianus Junius, cujus extant Adagiorum Centuriæ VIII.

Gilbertus Cognatus.

Petrus Godofredus, & *Guil. Gentius*.

Carolus Bovillus.

Melchior Neipeus, cujus non minus ac præcedentium adagia in locos communes digesta junctim prodire, Hanov. 617. 643.

Job. Antonius Berluccij Adagia selecta, Genev. 1632. in 8o.

Aloysij Novarini Adagia ex Patribus collecta. Lugd. 937. Veron. 651, 2. Volum. (in folio.)

De scriptoribus Adagiorum Biblicorum, & à quibus aliarum linguarum proverbialia exponuntur, videndus *Morhofius* lib. I. Polyhistoris c. 21.

Idem anni currentis primordium Theologis dedit Editionem novissimam & correctissimam *Harmonia quatuor Evangelistarum*, à magni nominis Triumviris *D. Martino Chemnitio*, *D. Polycarpo Lysero* & *D. Johanne Gerharde* adornata, eamque perfectam, justo Commentario illustratam, indicibusque variis ac accessariis ornatam.

Homiletices studiosis tradidit concionem *Johannis Winckleri*, Pastoris

floris ac Reverendi Ministerii Senioris, sub titulo: Heißsame Bewegunge-Gründe/ sich von den Lüssen dieser Welt/ insonderheit der Hurerey zu enthalten/ zu erwerben den Segen des Herrn in dem neuen Jahre/ der Christlichen Gemeinde zu S. Michaelis aus dem Evangelio am Fest der Beschneidung Christi fürgestellt.

Curiosi naturæ Observatores habent quod rimentur, in libello *Matthæi Slüterii* J. V. D. cujus mentio facta mense Aprili 1700. pag. 123. & alibi, sub titulo teutonico, *Aspecten-Zeiger über das 1702. Jahr*: Same zu Ende beygefügtem vorhin heraus gekommenen *Aspecten-Zeiger* / aus dessen Vorrede die der Stern-Kunst sonst unerfahrne/ auch Ungelehrte erlernen können/ wie man sich des *Aspecten-Zeigers* bedienen/ und vom Besten vorher urtheilen könne. (3. plag. in 80.)

In præfatione succincta ad lectorem tum superioris anni tempestates & tempestatum causas examinat; tum currentis faciem procellis ac tonitribus mense Majo minacem fore, ex conjunctione magna Saturni & Jovis ominatur. In calce observationem Astrologorum subnectit: Conjunctionem magnam Saturni & Jovis cometis formidabilem frequenter fuisse; atq; an hoc anno futura sit, curiosis oculis expectandum reliquit.

Poëtarum palato, præcipue recentiorum & liberiorum, non ingrata erunt Carmina teutonica *Menantis*, quorum titulus ita sese habet: Die edle Bemühung müßiger Stunden/ in *Galanten, verliebten/ Sitt-Schertz- und Satyrischen Gedichten* (9. plag. in 8.)

Illis, qui domi securè peregrinari gestiunt, inservit *Georgii Marcelli* Geographia moderna & curiosa Abbildung der Erd-Beschreibung/ daraus die Geographie vermittelst einer kurzen und leichten Lehr-Art in weniger Zeit zu erlernen (8. plag. in 80.) Qui plures ingenii fetus ab hoc auctore desiderat, adire poterit mensem Octobr. superioris anni 1701. p. 320. ibidemq; voti sui compos fieri.

Deniq; operâ *Petri Ambrosii Lehmanns* / (qui, ut mense August. 1698. pag. 136. & mense Martio 1701. pag. 104. memoravimus, *Hamburgum literatum* congescit,) prodit libellus sub titulo: *Izt-herschenden Europa 1. Theil/ darinnen aller Christlichen Potentaten/ Kayserl. und Königl. Majestäten/ Geist- und Weltlicher Ehr und Fürsten/ auch Grafen des Heil. Römischen Reichs/ Nahmen/ Geburt/ Bedienung/ Residensen/*
Ver-

Vermählung/ Kinder / Geschwister und Anverwandten vorgestellt werden. (21. plag. in 8.) Präfatuncula præmissa commendat lectori novam hanc editionem, tanquam priori longè accuratiorem, & novissima, quæ, dum sub prælo sudaret opusculum, contigere, brevibus annectit.

Excerptum ex literis Dn. *Casparis Büsingij* Pastoris Cathedralis, ad Collectores Novorum literariorum.

Si desideriorum meorum principem partem explicare Vobis candidè licet, hoc augmenti vellem Novis Vestris Literariis adjectum, (id quod facili fieri negotio posse, arbitror, ob commercium literarum, quod cum innumeris Eruditorum Septentrionalium Vobis intercedit) ut nempe è Literatorum ibi degentium numero aliquis tunc laborem sibi commendatum haberet, accuratamque Topographiam terræ borealis, Livoniæ videlicet, Curlandiæ, Samogitiæ, Ingridiæ, Finniæ, & imprimis sinuum Svecicorum, ad mare album, nec non Laponiæ Russorum, cujus incolæ inter mare album & promontorium septentrionale (vulgò Nord - Gaap) interjacent, usque ad fluvium Kola seu Kora & Kildum, evulgaret. Non equidem expecto prælixam terrarum istarum delineationem, sed unam atque alteram duntaxat eamque, fide dignam in Novis Literariis relationem. Quod enim ad cognitionem Septentrionis attinet, tamsterilis illa mihi, tamque insufficientis videtur, ut vel Indiæ Orientalis atque Occidentalis facies perspectior sit, ac regiones laudatæ, licet viciniores.

LUBECÆ.

*Observatio Medica, ex Litteris Hannoveranis
ad Amicum Lubecensem.*

Stoltenii fabri ferrarii aulæ nostræ infervientis uxor tenerioris imbecillisque corporis habitus, macilenta cachectica & summe scorbutica, quæ alias graves morbos passa erat, circa Pentecostes festum ægrotare coepit. Causam mali consuetæ ventriculi debilitati pravæque assumptorum concoctioni adscribere maritus & ægra. Constitit insuper ipsam in dicto Pentecostes festo extra urbem lac vaccinum recens bibisse, ab eoque tempore minus recte valuisse.

Exeunte demum Majo ad eandem rogatus accessi, ipsamque sævis abdominis circum umbilicum doloribus intestinorum, spasms variis & angustis circa præcordia laborare deprehendi. Colicam eamque atrocem satis æmulabatur malum, cum appetitu, uti perhibebant, ab aliquo jam tempore dejecto, nausea, siccitate lingvæ, oris amaritie, siti, duritie ab-

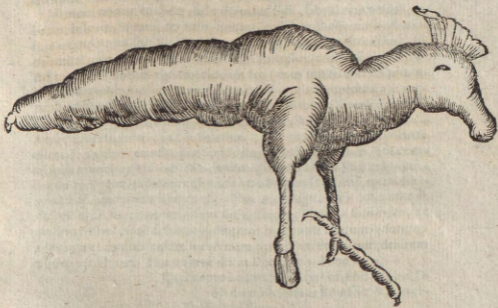
dominis, alvo adstricta, aliisque colicam ordinariè comitari solitis symptomatibus. Remedia anticolica, carminantia & uterina, præcipuè pillulæ purgantes ex Aloes extracto, Extr. panchym. Croll. Resin. Scammon. Trochisc. Alhand. & Mercur. dulc. compositæ in officinis nostris sub nomine Polychrestarum notæ, per aliquot dies tam interne quam externe adhibita nec medicantis nec ægræ spem ullatenus fefellerunt. Gravia enim quæ retuli symptomata paulatim remisere, morbusque mitior redditus ægræ ansam dedit per ædes, quamvis haud absque molestia & summa cum debilitate, aliquatenus ambulandi, quocumque appetitus aliquantisper redire visus est.

Ast brevi recrudit morbus, mirumque in modum ægram excruciauit. Multò enim atrociores superioribus supervenere abdominis rosiones & dolores angustiae molestiaeque circa præcordia vix tolerandæ, vomitus crebri & tædiosi, insignis virium dejectio, & marcor corporis, dudum emaciati sub ictum fere oculi crescens. Plura latentium in intestinis vermium signa deprehendens anthelmintica selecta, quantum ægræ medicamina maximè horrentis fastidium patiebatur, haud absque successu propinavi. Ejecti enim per os (quater vel quinquies si rectè memini) nec non per alvum aliquoties lumbrici haud modicæ longitudinis, absque tamen ullo levamine. Per vomitum ejecta materia nunc limpida & serosa, sæpius fusca, biliosa, aut ad nigrum tendens colorem, nunc alba & pituitosa.

Alvus nonnunquam pertinax, dura & adstricta internis externisque remediis variè sollicitanda. Paulò post ventris profluvium diarrhæam æmulans, sed post modicum temporis intervallum rursus evanescens, multoties recurrens. Excreta nunc naturalia nunc præternaturalia. Quo mitiora fuere quibuscumque ægra colluctabatur symptomata, eò magis ad naturalem statum accessere alvi excrementa. Auctis verò diris istis cruciatibus varia præternaturalia, utpote pelliculæ, membranulæ, lumbrici & vermiculi semiputridi & maximam partem consumpti aliaque in conspectum prodierunt.

Inter tot gravia symptomata parum comedit ægra, nec abundantius, quamvis maximam sæpius pateretur sitim, bibit. Somnus parvus, brevis, interruptus, & turbulentus ob dolores nocte dieque ingruentes. Abdomen nunc tumidum, durum & murmurans, nunc flaccidum, laxum, molle ac naturaliter sese habens. Sæpius in ista ejus regione, per quam
inte-

TAB. II.

Febr. 1702.

PLATE

PLATE

intestinum colon fertur, fluctuantis undæ gradientisqve vivi animalis in modum deprehendere licuit motum. Eo durante symptomata multum aueta, anxietates circa præcordia gravissimæ, dolores cardialgici summi, intestinorum permolesti spasmi, sudor algidus, vomitus quandoqve solito vehementior, extremorum frigus pluraq; , quæ mortem minari visa sunt. Pulsus nunc æqualis, magnus, vehemens, nunc inæqualis, parvus & celerissimus, nonnunquam intermittens, alias durus & renitens.

Urinam non uniformem, sed variam reddidit, subrubram nempe, rubram, fulvæ, luteæ, citrinæ, fuscæ, pallidæ & aqueæ. Sedimentum quandoq; nullum seu parvum, quandoqve copiosum, lateritium, farinaceum, pituitosum, aut scorbuticorum ac nephriticorum sedimentis simile.

Quantum ægræ medicinam feci (nam multis antè obitum ejus hebdomatibus ipsam non vidi) juxta indicantia symptomata urgentia & ad necessitatis rationem appropriata malo remedia præscripsi, eaqve inter Martialia, Mercurialia, Carminativa, Stomachalia, uterina, Anthelmintica, amara, fixa & volatilia. Nec tamen quicquam potuere efficacissima alias remedia, præcipuè cum, ut dixi, ægra eadem, præ cæteris ingratiore (quæ in hoc casu sæpius adhibenda fuere) naturâ quam maximè horreret, eademqve ob nauseam abortam sæpissimè, quamdiu ipsam vidi, per vomitum rejiceret. Non potuit igitur quin tot tantisque doloribus dirisq; symptomatibus die nocteque ex hausta fatisceret, ac tandem viribus planè destituta, postquam biduo antè obitum ignotum suiqve generis animalculum seu vermem per alvum excreverat, debitum naturæ persolveret. Hannoveræ die 22 Decembris. Anno 1701.

Christianus Ludovicus Kotzebuc, Phil. & Med. D.
Medicus Electoralis Brunsvic. & Lüneb.

Descriptio Vermis.

Caput & collum pectusqve equinum ferè habet. Illud verò crista orna- *Tab. II.*
tum. Os (putredine puto corruptum; traditus enim mihi post octo dedemum hebdomadas à morte fœminæ) invenire non licuit. Oculos, aut saltem locum ubi oculi fuer, mihi visus sum videre. Caro frequens & mollis. Ossa etiam mollia ut vix sentiri possint. Pedes non dexter & sinister, sed anterior & posterior in medio corpore, uti depicti sunt, & cætera diversi. Anterior enim ungulas habet tres, illis, quas alaude habent, quoad formam non quoad ossa similes. Posterior equini quid refert & in extremitate etiam corneum quid & duriusculum ostendit. Interna rimari nolui, quoniam integrum conservare debui.

Fran-

de infernali serpente protoplastarum seductiore.

Juliani apostatae ludos contra Mosis scripta nimium quantum renovavit hodiernorum Atheorum impudentissimus Balthasar Becker circa colloquium serpentis cum Eva in paradiso, super quo multae inutiles conjecturae sive quaestiones ab eruditis sunt divulgatae, *serpentem olim non fuisse talem, qualis fuit in prima creatione, sed homini fuisse, veluti bestiam, erectam, admodum familiarem, & in numeris alia*, quae partim quoque fati ingeniose sunt excogitata apud Delrium in *Genesi*. Georgium itidem Schedium *viridarii vernaculi philologici* cent. 2. tit. 3. & 7. Sic Aeschatus Maier in *scrutinio ingeniorum* c. 10. p. 274. 275. argute docet, cur formam serpentis apparuerit Diabolus protoplastis, columbae vero Spiritus Sanctus. Quae sane omnia non impugno, sed commodiore via tamen posse absque ullis scrupulis enodari statuo, si circumstantias temporis atque ipsius biblici textus penitus lustremus. Enimvero Moses quia Diabolum indignum deputavit cujus vel nomen infereretur suo pentateucho, quem admodum nec nomina magorum Aegyptiorum *Iannis & Iambris* expressit Exodi 7. v. 11. quod tamen fecit postea Apostolus 2. Tim. 3. v. 8. Sic aptiorem suo proposito bestiam invenire non potuit, sub cujus larva astutiam diabolicam pari eademque mortifera malitia junctam adumbraret ac virulentum serpentem. Inleruit itaque nomen serpentis qualis tunc temporis horrore erat mortalibus, *ut fraudulenta Daemonis malitia facilius homini innotesceret* juxta Aug. l. 11. de *Genesi ad lit. c. 3.* serpentes enim vario multiplicique flexu ac totius hinc corporis impulsu horribiles, dum erecto collo; tumida cervice, ardentibus oculis, sibilis venenatis terrent mortales & vel solo afflatu occidunt nondum invadentes. Si igitur cum Apostolo Diabolum denotamus, quem cum Mose similiter serpentem nominat 2. Cor. 11. v. 3. & v. 14. *Ipse transfiguratus se Satanas in Angelum lucis*, nulla nos necessitas cogit, ut statuamus formam serpentis allocutum esse protoplastas, cujus propositum paucissimis tantum Moses attingit verbis, quomodo seduxerit a veritate Evam in mendacium. Neque repugnet bonitati Dei, si venenatas adhuc toleret beluas, quia putridos halitus ex aere attrahunt atque terra, cui male dixit Dominus, quos vapores simul ac haurit homo, sanguis ei quasi congeliat ob frigiditatem veneni nimiam & eate nus concrezione spisso moriendum est, *Difficultatem in pena-*

repetita diaboli ad serpentem: *Quia fecisti hoc, maledictus tu pra omni animali & pra omni bestia agri, super ventrem tuum gradieris & pulverem comedes omnibus diebus vite tuae*, solvere videtur sive declarare S. Johannes Apoc. 12. v. 9. *projectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus & Satanas, qui seducit univ. sum orbem & projectus est in terram & angeli ejus cum eo missi sunt*, id quod de mundanis & terrena unice captantibus egregie exponit Luifius ab Alcafar pag. 652. & 653. Sanctus item Paulus Phil. 3 v. 19. ubi ventri suo litantes imò adorantes istos super terram serpentes appellat, apposita similitudine Israëlitarum, cum manna contemnerent, à serpentibus ignitis vulneratorum Num. 17. v. 6. de quo Seidelius in *rudimentis philosophiae naturalis* l. 2. p. 530. 531. *Serpens praecipue vascitur pulvere terra, comedit enim venenosas carnes & herbas & quo venenosiora comederit, eo venosior est ejus morsus.* Ad hunc casum cum damnatus sit Diabolus cum Angelis suis, recte Deus Regem Babylonis cum illo comparat Isaie 14. v. 12. *Quemodo cecidisti de caelo Lucifer?* apud Joh. Tarnovium *Exerc. bibl.* p. 206. Et quia Gerhardus sequentia: *Inimicitiam ponam inter te & mulierem:* cum omnibus Theologis ad solum Diabolum applicat, licet etiam naturaliter horreat homo serpentem, cur prioribus nec similiter Diaboli damnatam intelligeremus malitiam, sub anavis (quo nullum nocentius animal in terra apud orientales praesertim gentes invenitur) nomine ac draconum virulentis technis atq; infestationibus descriptam?

Cum die 22. Februar. superioris anni *Adolphus Matthaeus Rodde*, J. V. L. Secretarius & Protonotarius, ordini Senatorio nomen dedisset, (ut mense Martio 1701. p. 94. notavimus) inq; locum ipsius *Joachimus Lüderus Carstens*, antehac Secretarius, post Protonotarius, successus esset, vices utriusq; circa anni currentis primordium suppleverunt.

1. *Thomas Fridericus Carstens*, qui, postquam Academias Celebrerrimas, Regiomontanam videlicet, Rostochiensis & Francofurtensem adiiisset, studiisq; ibidem strenue incubuisset, ad majora paulatim tendens, sub Comite Bielkio Auditoris partes (Gallis Auditeur Charge) tam cupide quam feliciter suscepit; quam Spartam cum aliquandiu laudabiliter ornasset, filiorum modo dicti Comitis Ephorus comesq; itineris per Germaniam, Galliam & Bataviam factus est.

2. *Henricus Baleman*, J. V. L. qui Altorfii literis imbutus, sub Praesidio

Sidio *Johannis Christophori Donaueri*, J.V.D. nunc *Consilarii Nassovio-Sigenis & Reip. Nordlingensis* 1698. *de literis dimissoriis (von Abschieds-Brieffen)* publicè disputavit. Post *Italix Saxonum studiorum* cursum profectus est, & *Itineribus per Germaniam, Italiam, Galliam, Bataviam*, non sine fructu confectis *Gröningæ* pro *Grade* obtinendo, *de Jure interpellationis (vom Annahnungs-Rechte)* disseruit.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Martio MDCCII.

ROSTOCHII.

Die 4. Febr. habita Dissertatio de *Scepticismi Ortu & Progressu*, Præside *M. Henrico Ascanio Engelseni* Autore & Respondente *Johanne Eberhardo Udam*, Revaliâ Livono (5 $\frac{1}{2}$ plag. in 4to) Proœmium ab epiphonemate Polycarpi, *Deus bone, in quæ tempora me reservasti!* mutuatum, sequitur ipsa Dissertatio, binas sistens sectiones, quarum prior *historiam Scepticismi, prout ea à Gassendo exhibitæ est*, examinat. Posterior verò Historiam ejus genuinam pariter ac naturam ob oculos ponit.

§. I. Sect. I. Dividit Scepticismum in generalem & specialem, seu universalem ac particularem. 2. Versutiam Scepticorum, falsam ut plurimum familiæ suæ pertextentium historiam, notat, §. 3. seqq. Gassendi argumenta pro stabiliendo scepticismo & adducere & infringere strenue laborant.

§. I. Sect. II. Scepticismi onomatologiam 2. Scepticorum differentiam paucis attingit. 3. De particulari agit Scepticismo, hâc scilicet methodo, ut breviter observet, invasisse hoc venenum ipsa Theologiæ sacraria æque ac Philosophiæ adyta. 4. Universalem iustrans Scepticismum, affectus ejus, 5. naturam, finem, modum &c. graphicè depingunt. §. 6. Ex sententiâ nostratium scepticismi ortum diabolo adscribit, simulque scepticorum subtiliorum Catalogum communicat. §§. sequentes usque ad II. inclusivè, eandem telam pertexere satagunt. Denique 12. causam ortus atque progressus investigare, 13. Nonnullos, scepticorum nomine injuriâ insignitos, vindicare, 14. Oppugnatores sententiæ pestiferæ varios recensere, masculè desudant.

Die 7. ejusdem mensis *Johannes Barnstorffius*, V. J. D. ejusdemque Professor Ordinarius ac p. t. Rector, Memoriam *Johannis Christophori Hauswedelii*, Viri, dum viveret, ob juris peritiam celeberrimi, Supremi Terrarum Mecklenburgicarum judicii, quod Parchumi est, per integros 34. annos Vice præsidis gravissimi, Programme publico, (3. plag. in 4to.) recoluit, ita quidem, ut beatè Defuncti Originem, qui anno scilicet 1618. natus est Patre *Cunrado Hauswedelio*, Jcto, multorumque Imperii Principum & Statuum in Ducatibus Franconia & Sveciæ Consiliario, studiorum porro atque itinerum seriem, Conjugii initi fertilitatem, functionum feliciter susceptarum varietatem ac eminentiam, mortis denique 83. ætatis anno, tam placidæ quàm beatæ faciem ob oculos poneret.

Idem mensis eruditorum manibus programma invitatorium tradidit è calamo jam dicti *Johannis Barnstorffii* ad exequias *Henrici Ernesti de Cramm*, Equitis Megapolensis, Sacræ Theologiæ studiosissimi (1½ plag. in 4to.)

M. Carolus Arndius, Gufr. Meckl. evulgavit Scriptum sub titulo: *Schediasmata Bibliotheca Græca Difficilioris*, seu Notitiæ Historico-Literariæ Veterum Autorum Græcorum, quorum scripta vel mutila, vel dubia, vel spuria, vel genuina, sed pauca & rara, ad nos pervenerunt, quatuor Scriptores Græcos rariores, *Phalaridem*, *Antonium Imp.*, *Agapetum*, & *Basilium Imp.*, repræsentantia, & in gratiam Scholarum, Scholarumque Moderatorum & aliorum *Φιλαρχαίων* composita. Rostochii, Typis *Johannis Wepplingii*, 1702. (4. plag. in 4.)

Prodromus est operis Historico-literarij, descripturi Auctores profanos difficiliore h. e. quorum reliquiæ imperfectæ ad nos pervenerunt, quoad vitæ compendia, Scriptorum fragmenta, & Doctorum judicia.

Continet. (1.) Epistolam FECHTII, quæ judicium suum exponit de opere jamjam insinuat.

(2.) Proœ-

- (2.) Proœmium quod partim remissive aperit subsidium Notitiæ Historico-literariæ Autorum profanorum Græcorum & Latinorū faciliorem h. e. quorum vita & scripta supersunt; partim Methodum quâ adornandus est recensio Autorum profanorum difficiliorum h. e. quorum vita & scripta non supersunt.
- (3.) Opusculum ipsum specimina quatuor repræsentans. (1.) in Phalaride Tyranno, cujus Vita contracta, Scripta cum editionibus illustrioribus & controversiis novis atque novissimis circa eadem exortis, denique Eruditorum judicia antiqva & recentiora proponuntur: (2.) in M. Q. Antonino Imp. Rom. cujus Vita nervosa, Scripta spuria & genuina cum editionibus, judicia item Eruditorum recensentur selectiora: (3.) in Agapeto Diacono, cujus Vita compendiaria, Scripta Regia admonitoria, & Doctorum judicia breviter deducuntur. (4.) in Basilio Macedone Imp. Rom. cujus Vita concisa, Monita relicta regia, & Eruditorum judicia summatim explicantur.
- (4.) Syllabum Manuscriptorum quæ ad usum Reipubl. literariæ in Scriniis Autoris privati latent.
- (5.) Additamentum de Subsidiis Antiquioribus selectis ad conscribendam Historiam literariam Autorum profanorum difficiliorum necessariis, Philosophis, Historicis, Rhetoribus, Medicis, Philologis, Grammaticis & Theologis.
- (6.) Judicium Michaelis Neandri, Philologi suo tempore incomparabilis, de Adagiis Erasmi operâ editis, divinum proorsus & admirabile.

GRYPHYSWALDIÆ

D. Jo. Frid. Mayer, Consiliarius Regius & Ducalis,
S. Theol. Profes. Primarius, Vniversitatis Gryphicæ Pro-
Cancellarius, Regii Consistorii Præses, & Pomeraniæ Ci-
terioris

terioris, ut & Rugia Superintendens Generalis, h. t. Academiae Rector, Dissertatione habitâ de *Psalterio Mariae* ad Disputationem Inauguralem *M. Brandani Henrici Gebhardi* viam sternebat. (1½ plag. in 4.)

Stratam cum applausu eruditorum ornabat *M. Brandanu Henricus Gebhardi succinctâ exegesi Psalmi primi & secundi*, unâ cum annexis usibus elencticis, & quidem sub Præsidi *D. Johannis Friderici Mayeri*, pro licentiâ adeundi Doctorales in Theologiâ honores, exhibitâ ac ventilatâ. (2. plag. in 4.)

Dictus *D. Johannes Fridericus Mayerus*, ad lectiones cursorias *M. Luca Schræderi*, Güstrov. Mecklenburg. Pastoris ecclesiæ ad D. Nicolai, & Ministerii apud Stralsundenses Superintendentis de *Abyssô Misericordiæ & Commiserationis atq; Pœnitentiæ Divinæ* ad Hof. cap. XI. 8. 9. habendas Auditores invitans de *Pœnitentiâ DEI* verba faciebat. (1½ pl. in 4.)

Mense currente sub umbone ejusdem Præsidis *M. Jeremias Papke*, Gryphisw. Pomeranus, Mathematicum Professor Publ. Extraordinarius designatus dissertationem de *Auferibilitate Papæ*, ex hypothésibus Pontificiis publicæ doctorum censuræ exponebat. (2½ plag. in 4.)

Idem sæpe laudatus *Johannes Fridericus Mayerus*, *D.* Disputationem inauguralem *M. Luca Schræderi* de *Episcopis veteris Ecclesiæ* die 4. Febr. instituendam commendaturus, de *Clandestino Matrimonio*, quod Galli *le Mariage de Conscience* vocant, perorabat. (1. plag. in 4.) Docens adversari illud 1. *Ordini* in ipsâ Matrimonii institutione divinitus constituto. 2. *Fini*, quem humanorum corporum conjunctioni legitimo modo factæ DEUS præstituit. 3. *Amori maritali*. 4. *Amori Christiano*. 5. Monstrat repugnantiam tædarum furtivarum cum *Obsequio*, quod vi mandati divini justis Magistratus politici legibus debetur. Denique objectionibus nonnullis secus sentientium solutis propositum Respondentis

dentis æque ac Personam dignis efferre laudibus annitur.
(I. plag. in 4.)

Die 4. Febr. Cathedram conscendens *M. Lucas Schroederus*,
Præside *D. Iohanne Friderico Mayo* Disputationem suam Historico-Theologicam de *Episcopis veteris Ecclesie*, pro licentiâ assumendi Doctoris Theologi & insignia & axiomata, sententiarum collationi publicè exponebat. (2. plag. in 4.) Desudat auctor in eo totus, ut capite I. ostendat vocem Episcopæ esse *Officii* nomen, notans fœminam, sacris functionibus obeundis destinata. II. *Honoris* nomen, quo Episcoporum uxores à maritis ornatae fuerunt. III. Episcopissarum quarundam Elogia ex *Gregorio Nazianzeno* communicat.

Superiori anno 1701. Mense Martio p. 79 seqq. Novis Literariis inserere placuit ordinationem illam Celsissimi Cimbriorum Ducis in Academia Kiloniensis commodum & incrementum publicatam; nunc aliam, ejusdem planè tenoris, in gratiam Univerſitatis Gryphicæ à Cancellario ejusdem, Illustrissimo Comite *Georgio Mellin*, evulgatam, oculis B. L. subjiciemus, quæ ita habet: *Verordnung / welche der von Ihre Königl. Majest. zu Schweden / 2c. 2c. bey der Univerſität zu Greiffswald Hochbestallter Cancellarius, der Hochgebohrne Graff und Herr / Hr. Jürgen Mellin / auff Damigow / Schönfeld / Refow und Schönningen / 2c. Erb. Herr / Allerhöchſtged. Ihre Königl. Majest. Raht / Feld- Marschall / und General- Gouverneur in Dero Herzhogthumb Pommern / und Fürstenthumb Rügen / 2c. zu Auffnahm derer Studien, und der Academie desto besserm Flor publiciren lassen. Alten Stettin / gedruckt bey Gabriel Dahlen / Kön. Buchdrucker.*

Dennach die Univerſität zu Greiffswald von denen Hochſel. Pommerschen Herzogen fürnehmlich zur Un- terhaltung der wahren Religion / Ausbreitung des auff- gegangenen hellen Evangelischen Lichtes / Beforderung des gemeinen Wesens und Vermehrung guter Wissenschaft und Künste /

Künste / vormahls aus gottseligem Euffer gestiftet und auffgerichtet ; Ihro Majest. Unser Allergnädigster König und Herr auch in so rühmlichen Fußstapffen beharrend / auff Mittel und Wege nicht minder bedacht seyn / das diese der gottseligen Vorfahren heylsame Intention beständig erreicht / ein so herrliches Kleinod sorgfältigst conserviret / von allen Mängeln und Hindernüssen gesäubert / und was durch die Zeit und andere schädliche Begebnissen in decadance gerathen / empor und zu mehrerem Wachsthum / Glor und Aufnehmen wieder gebracht werden möge ; Mir auch Krafft des allergnädigst beygelegten Muneris Cancellariatus dieser Academie vor allen Dingen gebühret / darob zu seyn / das der Zustand dieses Seminarii nach der Höchsten Obrigkeit Wohlgefallen mehr und mehr verbessert / die Docentes sowol als Discentes zum schuldigen Gehorsam / Fleiß / und Emsigkeit auffgemuntert / und den vorgesezten Zweck desto ehender zu erhalten / aus allen Kräfften conjunctim, und ganz einmühtig gearbeitet werde. So habe auff mitgenommenen Raht / der Nothdurfft ersachtet / folgendes reglement verassen / durch den Druck publiciren / und allen und jeden / so zum Corpore der Academie gehören / so lange bis Allerhöchstged. Ihro Kön. Majest. etwas anders und vollständigeres gnädigst verordnen werden / zur Nachricht und genauen Beobachtung recommendiren wollen.

I.

Sollen hinführo alle Professores Ordinarii (auffer die so das Instrumentum dotationis ausgenommen) exeptis feriis, horis Concilio Academico destinatis, Kranckheit / von Ihro Königl. Majest. anbefohlene Reisen / und andere Noth und unumgängliche Ehren-Fälle / die Woche 4. mahl im Auditorio publico lesen / so wohl des Winters als des Sommers / und sollen die Winter-Auditoria zugerichtet / auch Licht und Brennholz von der Universität unverweigerlich angeschaffet werden. Derjenige / so eine Lection auffer obenangeführten erheblichen Ursachen versäumet / soll eine jede versäu-

versäumere Lection mit 2. Reichsthl. bezahlen. Wer aber 12. Lectiones in einem viertel Jahr negligiret / soll von dem ganzen viertel Jahrs Salario nichts geniessen; Das Geld aber unter die fleissigen Professores alsobald bey Auszahlung getheilet werden. Der Famulus Academicus soll alle Wochen eine schedulam dem Pro-Cancellario einreichen / wie viel ein jeder Professor die Woche gelesen / welcher denn bey herannahendem Ende des Quartals selbige dem Magnificentissimo Domino Cancellario übersenden soll / damit man alle viertel Jahr die fleissigen und unfleissigen Professores kennen möge. So soll auch jeder Professor monatlich sub fide juramenti eigenhändig numerum Lectionum specificiren und überreichen / damit auch dieses eigenhändige Zeugniß könne überschicket werden.

2.

Die ordentlichen Ferien, in welchen mit den Lectionibus gefeyret wird / seynd: Die Wochen / darin die heiligen 3. hohen Feste fallen. Die Woche von Weihnachten bis den Lepiphan. Alle ganze Feste Tage. Die Apostel-Tage halb. Der grüne Donnerstag und Charfreitag. 4. Wochen Hundes-Tage.

3.

Die Lectiones sollen also eingerichtet werden / daß sie früh von 7. Uhr angehen / und währen bis 11. Uhr / und Nachmittags von 1. Uhr bis 5. Uhr.

Um 7. Uhr der erste Professor Medicinæ und der Profess. Mathem.

8. Uhr / der Professor Locor. Theologic. und der Professor Institution.

9. Uhr / Professor Juris Canonici, und Profess. Log. & Metaph.

10. Uhr / Professor Theol. Primarius und Professor Pandectarum.

Nachmittags:

1. Uhr / Profess. Theol. Exeget. Lingg. Orientalium, und Profess. Juris Publici & Feudalis.

2. Uhr / Professor Medicinæ, und Profess. Philos. Pract. & Historiar.

3. Uhr

3. Uhr / Profess. Controversiarum Theol. und Medicinæ
Extraordin.
4. Uhr / Professores Juris Honorarii und Professor Elo-
quentiæ & Poëseos.
5. bis 6. sind der andern Extraordinariorum, als auch die
Nachmittage Mittwochs und Sonnabends.

4.

Die Lectiones sollen für dieses Jahr also eingetheilet werden:

Der Ober-Profess. Theologiæ und General-Superintendens
soll Theologiam Conscientiarum lesen / und zum Fundament
unsere Kirchen-Ordnung legen.

Der Secundus Locos Theologicos, und dieses nach Anleitung
der repetitionis Chemnitianæ Menzeri.

Der Tertius sol Controversias lesen / und zwar die Irrthümer
solidè zu erkennen:

Der Papisten, das Concilium Tridentinum.

Der Calvinisten, Catechismus Palatinum.

Der Socinian. Catechismus Raccoviens.

Der Arminian. Confessionem Remonstrantium,
und Apologiam Confess.

Der Quaker, Mennonis Fundamentum.

Der Quartus Theologiam Exegeticam, des Bitters ein Buch
aus dem Alten/und Sommers ein Buch aus dem Neuen Testament.

Die Extraordinarii können lesen für allen Dingen die Libros Sym-
bolicos, oder was der Pro-Cancellarius für nöthig finden wird.

Der Professor Juris Canonici, Stephani Institutiones.

Pandectarum, Brunnemanni repetitionem Wesen-
becianam.

Juris Publici, Bœcleri notitiam Imperii.

Feud. Stryckii Examen.

Institutionum, nebenst dem Text Schilteri Institution.

Der 1. Profess. Medicinæ, Georgii Franckii von Franckenau
Institut. Med.

2. Sturmii Physicam.

Professores Philosophiæ.

Professor Eloquentiæ & Poëseos, soll lesen:

1. Viertel-Jahr / Vossii Institut. Coll. Causino de Eloquentia
Sacra & Profana.2. Viertel-Jahr / Orationes aus dem Cicerone und alle Wo-
chen eine Stunde dabey dem Virgilio widmen.Profess. Lingv. Orient. soll alle Viertel-Jahr das Horologium
Schickar. absolviren/und das andere Opitii Græcismus.Der Profess. Philos. Pract. & Historiarum; Grotium de Ju-
re Belli & Pacis.

In Historia. Puffendorffii Einleitung.

Profess. Log. & Metaph.

In Log. Weissii Logicam.

In Metaph. Donati Metaph. Usualem.

In Pneumat. Prückneri Compendium.

Die Profess. Extrad. können lesen was der Pro-Cancellarius in
Illustriss. Dni. Cancellarii Nahmen für gut befinden wird.

5.

Der Catalogus dieser Lectionum soll allemahl des Jahrs 2.
mahl/ das erstemahl an 1. Epiph. und das andermahl In Eelto Tri-
nit. nach Ordnung der Facultäten gedruckt und ausgetheilet werden/
damit jederman sehe / mit was Fleiß die studierende Jugend unter-
wiesen werde.

6.

So soll ein jeder von den Professoribus gehalten seyn / alle halb
be Jahr sein fürgenommenes Pensum zu absolviren / so daß die Kir-
chen-Ordnung / Repetitio Chemnitiana, ein Liber Biblicus,
das eine halbe Jahr Papismus, das andere Calvinismus, und in
dem kommenden Jahre geliebts Gott / 1. Socinianismus, das an-
dere halbe Jahr Arminianismus cum Fanaticismo zu Ende kom-
me. Dergleichen sollen auch alle andere Facultäten leisten. Doch
wird Facultati Juridic. das ganze Jahr zu ihrem Spatio eingeräu-
met / darinnen denn ein jeder sein Pensum soll zu Ende bringen.

K

7. Auff

7.

Auff daß man aber eines jeden Professoris Gleiffes desto besser möge versichert seyn / sol ein jeder Professor nach Verfließung eines halben Jahrs einen Entwurff seiner Lectionum wohl geschrieben / (Die Schreibe = Kosten sollen ihm ex Acad. redivibus gut gethan werden) dem Pro-Cancellario zu stellen / welcher sie dem Illustr. Dn. Cancellario übersenden soll. Darauff sie in ein Volumen sollen gebunden und in der Bibliotheca Academica zum Andencken des rühmlichen Gleiffes sollen aufgehoben werden.

8.

Es wird allen und jeden Professoribus anbefohlen Collegia Examinatoria zu halten / und sol ein jeder alle halbe Jahr anzeigen ob und mit wem er solche angestellet.

9.

Damit man des Gleiffes der Studierenden versichert sey / soll ein jeder Professor alle Viertel = Jahr 2mahl unvermühet eine Schedulam unter den Auditoribus lassen herum gehen / damit sie ihre Nahmen alsobald in Lectione aufschreiben / solche Schedulas zu Endigung des halben Jahrs dem Pro-Cancellario zu senden / selbige Illustr. Dn. Cancellario zu überlieffern ; Daraus denn der Landes = Kinder Gleiß sol geurtheilet / und sie für allen andern sollen herfür gezogen werden / und wird der Professorum Gewissen und Eid / auch derer Studierenden eigenem Nutze anheim gegeben / bedacht zu seyn / daß hierunter kein Unterschleiff fürgehe.

10.

Solten wegen Seltenheit der Studiosorum Medicinæ die Professores sich beklagen / wie sie ihre Lectiones einstellen müssen / so sollen sie biß zu mehrer Freqventz bedacht seyn / solche Lectiones zu halten / davon auch der andern Facultäten Studiosi Nutz haben können / E. g. die Studiosi Theologiæ / wenn sie von den Morbis Biblicis , von den Plantis und Arboribus Biblicis lesen. Die Studiosi Juris , wenn sie de lethaliitate Vulnerum , de Tempore Partus , oder wozu der gelehrte Zacchias in seinen Quaestio-nibus Medico-Legalibus , Gelegenheit gibt / ihre Lectiones anstellen.

stellen. Im übrigen sollen die Medici / wenn sie 2. oder 3. Auditor-
res haben / zu lesen gehalten seyn / die Professores der andern Fa-
cultäten aber wenn dero 4. fürhanden. Doch lebet man der guten
Hoffnung / daß bey rechtem Fleiß und guter Disciplin der Herren
Professorum man über solchen Mangel nicht werde dürffen Klage
führen.

II.

Damit die Disputationes desto fleißiger mögen verrichtet wer-
den / sollen 200. Nthl. aus der Academia Einkünfften gewidmet
seyn / auff daß alle Wochen eine gewisse Disputation gehalten wer-
de / so nur aus 2. Bogen bestehet. Davon der Buchdrucker 2. Nthl.
und 120. Exemplar lieffern soll. 2. Nthl. fallen dem Präsi-
denti pro labore anheim. Der Studiosus respondiret ganz umbsonst / und
darff nicht einen Heller Unkosten / es habe Nahmen wie es wolle /
beytragen.

12.

Diese Disputationes sollen zu Ehren / Ihr. Königl. Majest. Ca-
rolinae heissen / und unaussetzlich / Wöchentlich Mittwochs oder
Sonnabends von schönen / raren / nicht überall vorkommenden Mate-
rien von 7. Uhr bis 9. Morgens früh angestellt werden. Und fän-
get der Theologus an / denn folget der Jurist , der Medicus und
Philosophus. Der Mangel der Medicorum wird durch die Pro-
fessores Extraordinarios ersetzt. Und wird die Ordnung unter
allen Professoribus gehalten / wie sie in ihren Promotionibus in
Actibus publicis sitzen. Hiezu wird der Professor Primarius
den Anfang / im Nahmen Gottes machen / Mittwoch nach 1.
post Epiphan.

13.

So auch die andern Disputationes durch Gottes Seegen
sich häuffen solten / damit denen Lectionibus nichts entzogen wer-
de / sollen die solennes oder andere publica Mittwochs finita Di-
sputatione Carolina von 9. bis 11. oder Nachmittags von 1. bis
3. / eine andere 3. bis 5. und Sonnabends den ganzen Tag gehal-
ten werden.

14.

Damit aber die Oratoria desto fleißiger getrieben werde / sollen an denen 3. hohen Festen als auch Michaelis, die 4. Theologi dem heil. Abend fürher eine Oration in dem Auditorio halten / wozu der Decanus per Programma publicum invitiret. Ingleichen sol der Decanus Fac. Theol. alle Charfrentags Nachmittags 3. 4. bis 5. Uhr / von dem Leyden und Tode Christi / unter einer beweglichen Trauer-Music peroriren. So sollen auch Jhr. Königl. Majest. Gebührts- und Nahmens-Tag / entweder mit einem Actu promotionis (wenn selbiger vorhanden) oder mit einer solennen Oration unter schöner Music und geistreichem Gesang in der St. Nicolai Kirchen celebrirer / und GOTT für das Leben / Segen / allzeit Siegreiche Waffen / und Glück unsers allergnädigsten Königes / innbrünstig angeruffen werden. Die Oratores sollen seyn die Professores Wechsels-Weise nach denen Facultäten. Ingleichen sollen an dem Sterb- Tage des Höchst-Seel. verstorbenen Königes CAROLI XI. der fundatorum und Restauratorum der Herzoge von Pommern einem jeden zu Ehren eine zierliche Parentation gehalten werden / welche theils der Professor Eloquentiæ selber / theils die Professores Philosophiæ ordinarii halten sollen. So soll auch der 25. Tag Junii, als an welchem Tage die Augspurgische Confession übergeben / ein solenner Actus Oratorius angestellet werden / GOTT für solche grosse Wohlthaten zu danken und zu bitten / daß Er diese allein seelig-machende Lehre bis ans Ende der Welt im Königreich Schweden / und bey uns / als auch anderer Orten bis an dem jüngsten Tag unverrückt erhalten wolle: die Oration kömt Facultatis Theol. Decano samt dem Programme zu / oder welchen er es aus der Facultät (so es ihm unmöglich) committiren wird.

15.

Soll hinführo alle Monath der General-Superintendens, oder in Abwesenheit der folgende Theologus Mittwochs Morgens von 10. bis 11. einen öffentlichen Consistorii-Tag halten / da er einen casum Conscientiæ der studierenden Jugend an dem schwarzen Bret Sontags vorher notificirer / selbigen hernach zu verabscheiden / denen
alten

alten Studiosis Theologiae proponiret / ihre Rationes pro und contra anhoret / die rationes dubitandi solviret, und wie ein Responsum Theologicum einzurichten / anweise. Die andere Woche sol Sonnabends Morgens der Jctus einen Gerichts-Tag halten / die Studiosos lassen advociren und ihnen den Processum gründlich weisen.

Alle 14. Tage der Medicus eine Anatomie anstellen.

Alle 3. Wochen der Physicus ein Experiment machen.

Alle 14. Tage der Mathematicus eine Demonstration: dieses aber alles in loco publico.

16.

Die Unkosten der Promotionum sollen gemildert und bis auff 160. Rthl. gesetzt seyn. Das grosse Convivium wird ganz eingestellt; und niemand als die zu dem Actu höchst nöthige Personen an der Zahl ohngefehr 7. mit den Knaben / auff eine wenige Collation genöthiget. Solte aber ein Candidatus es selbst begehren / und ein groß Convivium haben wollen / sol es ihm wol frey stehen / hergegen alle unnöthige Unkosten vermieden werden. Die solennia aber in der Kirchen belangend und was ad splendorem honorum gehöret / davon sol nichts unterlassen / sondern vielmehr als auch sonst in allen andern solennen Actibus augiret werden. Und wird denen Professoribus hergegen auf ihre Seele gelegt / keinen Untüchtigen ad hos gradus zu promoviren / ihren Gewissen und der Academie keinen Schandfleck anzuhängen; Ungleichen auch die Candidatos über 3. Wochen nicht auffzuhalten.

17.

Schließlich wird nochmahls die Schärffe der Disciplin ernstlich anbefohlen / ja genaue Acht zu haben / daß man GOTT durch muhewillige fürsehlische Sünden nicht beleidige / und seinen gerechten Zorn über die Vniversität und ganzes Land entzünde / unschuldige Menschen ärgern und verführen lasse / wovon an den Pro-Cancellarium allbereite resolution ertheilet. Wovon auch die Professores, so hierin nicht alle Schärffe gebrauchen / an jenem Tage Rechenschaft geben sollen. Vielmehr werden die Professores unter sich selbst an Brüderlicher Lie-

be und Einigkeit / (da dann der Pro-Cancellarius an statt Illustriß. Cancellarii genaue Acht haben wird / damit keine Zänckereyen entstehen / und sie alsobald in herba suffociret werden) unermüdeten treuen Fleiß / unärgerlichen / unsträfflichen Wandel den Studierenden ein Fürbitte seyn / auff daß dieselbe Tempel des Heiligen Geistes seyn und bleiben mögen.

Werden demnach diejenigen / so entweder unter dem Corpore der Sn. Professorum sortiren / oder ad coetum discitentium gehören / obigem allen ganz genau geleben / den schuldigen Gehorsam bey jedwedem Paragrapho zu erweisen gestiffen seyn / und durch Tergiversation oder Saumsahl zu beschwerlichen Compulsiv-Mitteln / womit man einen jeden gerne verschonet siehet / keinen Anlaß geben. Urkündlich beygedruckten Insignels und eigenhändiger Subscription. Datum Stettin / den 4. Januar. Aö. 1702.

(L S.) Jürgen Mellin.

SEDINI.

Sub finem superioris anni 1701. à *D. Joh. Frid. Mayero*, Superintendente Generali, *N. Fabricius*, ad Pastoratum Aulicum in locum *Samuelis Hollmanni* vocatus, introducebatur. Hic *B. Hollmannus* Herfordiæ in Westphaliâ anno 1632, Februario exeunte, natus est. Positis in Scholâ patriâ & Athenæo Gedanensi haud contemnendis studiorum fundamentis, Academias petiit, & primùm quidem ann. 1655. *Regiomontanam*, ann. 1657. *Rostochiensem*. Nonnulla quoque eruditionis ibidem edidit specimina, in illâ scilicet de *primis Principiis Physicis*, disputans; in hac verò, Præside *D. Henrico Müllero*, Dissertatione quadam Psalmum I. illustrans. Postquam ab anno 1659. usquè ad 1665. *Stralesundæ* in ædibus *Gosmannianis* hæsit.

hæsisset, dicto hoc anno Pastor Castrensis vocatus est, ut animas illorum, qui rem tormentariam tractant, prædicatione Verbi Divini curaret. Deinde anno 1669. obtigit illi vocatio in aulam Illustrissimi Pomeraniæ Gubernatoris, *Caroli Gustavi Wrangelii*, & tandem paulopost Concionatoris atque Pastoris in templo arcis Sedinensis functio. Quater in Conjugio vixit, sed postremam Conjugem morte sua, quæ 1701. d. 10. Novembr. ætatis septuagesimo, & Ministerii trigesimo sexto anno sibi accidit, fecit Viduam, quinque liberos, parente orbatos, relinquens superstites.

Die 10. Febr. Manu ductore *M. Friderico Redtelio*, Con-R. *Actus* quidam *Oratorius* à nonnullis Scholæ Senatoriæ Alumnis fuit exhibitus, cujus Germanicus titulus ita habet: Die von zwey jungen Gesellen / oder Studenten / und von zwey Tugend begierigen Jungfern gesuchte / und in dem grünen Walde des Esculapii, von einigen daselbst sich verlustirenden Römern und Vestalischen Jungfern angezeigte rechte Wege zu der schönen und hochnöthigen Tugend der Mäßigkeit. Ad hunc Actum audiendum publico Programme (2 plag. in fol.) illius summam personarumque seriem tradente, laudatus *Redtelius* invitavit.

Idem etiam Mythologiam Schevianam auctiorem secundâ vice edidit.

Præter hanc & alia ejusdem *D. Schevii* scripta, quæ intra privatos hæcenus asservavit parietes, luci publicæ fortè exponet, qualia sunt:

Lexicon cum Paraphrasi Statianum.

Paraphrasis Juvenalis, &c.

Die 21. Febr. vivis excessit *Joachimus Nicolaus Meyerus*, Hereditarius in Neuen Grape. Lucem adspexit ille Sediti, ann. 1657. d. 15. Jul. Patrem ibidem nactus *Johannem Philippum Meyerum*, Jctum & urbis Senatorem, qui ann. 1653. ab Imperatore FERDINANDO III. nobilitatis jura & insignia justis tabulis consecutus est. Quum sub privatâ primum, & postea

postea publicâ, in *Gymnasio Carolino*, curâ & institutione tantos fecisset progressus, ut lucem ferre posset Academicam, ann. 1679. *Lipsiam* concessit. Vnde tamen ob mortem Parentis voto citius anno insequenti domum redire necesse habuit. Hinc abiit *Lugdunum* apud Batavos, & post *Vltrajectum* & *Franckeram*, ut Musas his in locis sectaretur. Consumtis ibi aliquot annis iter per Belgium, Brabantiam & Flandriam in Galliam direxit, deinde in Angliam. Patriæ tandem reditus privatam elegit vitam, quam & morte, Viduæ superstiti nec non quinque liberis cum primis acerbâ, finivit, postquam vivendo confecerat 44. annos, 7. menses, & totidem dies.

REGIOMONTI.

Die 8. Febr. *M. Johannes Engelbrecht*, *Schiffenb. Pruss.* Respondente *Johanne Remholdo Wenck*, *Rhein. Prusso*, Disputationi submisit Axiomata hæc Analytica: (I.) *Analyticâ & aliis Scientiis Philosophicis instructus, est Auditor* $\pi\epsilon\pi\alpha\iota\delta\epsilon\upsilon\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$ & legitimus *Philosophie*. (II.) *Termini artium, quos Scholastici notionem seu intentionem secundam appellant, & rationem prædicationum & argumentationum cognoscuntur, non sunt Entia Rationis, seu fictum quid ab intellectu.* (III.) *Vulgare illud Axioma: Duae particulae negandi apud Latinos affirmant, de omnibus Propositionibus intellectum, verum non est.* (IV.) *Non omnia adverbia affirmativa, quæ aliàs seorsim considerata universitatem significant, indicant propositionem universalem vel ejus sunt signa; Nec omnia adverbia, quæ per se significant particularitatem, signa sunt particularis Propositionis. Nam signa affirmativa hæc: Semper, Ubique, Alicubi, non sunt signa Propositionum.* (V.) *Signa Universalis & Particularis non cuilibet subjecto in quolibet casu posito addi debent: aliàs enim non erunt Signa Universalitatis & particularitatis.* (VI.) *Propositiones, quæ habent Subjectum universale formaliter tale, non sunt pro indefinitis recipiende.* (VII.) *Propositio etiam rectè dividitur in propriam & impropiam.* (VIII.) *Secundum Analyticam omnes Propositiones Theologicæ examinari possunt; dummodo non sint pura fidei & supra captum humanum.*

Die

Die 9. Febr. *Georgius Emmerich*, Med.D.P. P. & *Immanuel Heinrich Garmann*, Chemicio-Milnicus, Respondens Autor, disputarunt de *Duumviratu Helmontiano*, sive de *Ventriculo & Splene*, Duumviris ab *Helmontio* vocatis: Sectione (1.) Exponunt nomen & officium Duumvirorum, & quid *Helmontio* Duumviratus. Sectione (2.) agunt de Stomacho Duumviro. Sectione (3.) de Splene altero Duumviro. Sectione (4.) de Actione & usu Duumvirorum secundum *Helmontium*. Sectione (5.) de Centro animæ sensitivæ & mentis in Duumviratu; in plerisque à Sententia *Helmontii* abeunt eumque refutant. (4. plag. in 4to.)

Die 13. Febr. Præside *Benjaminô Ewaldt* / Med. Doct. Diatribam de *Pulvere Sympatheticô* in publicâ ventilatione defendit *Melchior Philippus Hartmann* Regiomont. Pruss. Diatriba hæc in tres divisa est sectiones: Prima agit: de *Sympathiâ, pulverisq, sympathetici analysi ac viribus*. Secunda: de modo, sive rationibus quibusdam operandi pulveris sympathetici. Tertia: de causis usum pulveris sympathetici quoadentens dissuadentibus, cum additis cautelis practicis. (2½ plag. in 4to.) Calci verò hujus diatribæ annexa leguntur sequentia *Corollaria Physico-Anatomica*: de causis symptomatum & mortis animalium pulmonibus præditorum sub campanâ, post educationem aëris per antliam pneumaticam, quæ Respondens amicæ disquisitioni subjicit:

(I.) Notum est, quod animalia pulmonibus prædita, sub campanâ constituta post educationem aëris per antliam pneumaticam, variè p. n. afficiantur, atqve tandem mortem subeant. (II.) Symptomata vulgatissima sunt, partium quarundam intumescencia, imprimis abdominis & oculorum, vomitio, dejectio, pulsus cordis celer, anhelatio, motus convulsivi diversarum partium, spuma circa os. &c. (III.) Quæ symptomata tandem mors consequitur, in aliis celerius, in aliis tardius, pro idiosyncrasiâ subjectorum. (IV.) Per Experimenta à *Dn. Parente* publicè instituta cognitum,

quæ tenerrimæ sunt ætatis tardiùs mori, item pulmonibus minùs sangvineis prædita, ranas, lacertas &c. (V.) Causæ horum symptomatum & mortis ab aliis aliter afferuntur; Nos statuimus fieri hæc omnia propter turbatum sangvinis circuitum, qui tandem sufflaminatus in vasis & visceribus vitam ipsam tollit. (VI.) Probârunt hoc anatomæ in felibus, catellis, pullis, echinis terrestribus, talpis, muribus, sciuris, & aviculis variis, &c. quorum animalium pulmones cum præcordiis inspecti, ut plurimum sangvinem stagnantem, aliquandò etiam coagulatum, demonstrârunt. (VII.) Idem singularis docuit pulmonum inspectio, cum horum color intensissimè rubens & compages à sangvinis infarctu tam densa, ut ab hepate vix dignoscerentur, in non paucis comparuerint, iidemque aquæ impositi submersi fundum petierunt, instar pulmonum ex embryis exemptorum. (VIII.) Quin in felium & pullorum atque catellorum nonnullis, sangvinis in pulmonibus stagnatio fecit, ut non solum bronchialia vasa, sed etiam ipsam tracheam sangvine repletam viderimus. (IX.) Stagnatio autem sangvinis istò modò in pulmonibus præcipuè contingit, quod post educationem aër intra campanam residuus ab iisdem inspirari nequeat; quod dum fit, sangvis ad vasa pulmonum jugi impulsu affluens, propter denegatam expansionem vasorum bronchialium in extremitatibus capillaribus hæsitat, aut sibi aliò viam vi facit, ut omnis circuitus tollatur. (X.) Aër autem intra campanam residuus propterea ab animalibus inspirari nequit, quia intra angustias expansus est, qualis semper difficiliter locò moveretur, quàm liber. (XI.) Quod aër intra campanam expansus, difficulter, aut prorsus non moveretur, hoc pluribus aliis experimentis demonstratum est; e. gr. cum candela, pruna, fomes, funis igniarius, charta, accenduntur, ad educationem hæc omnia extingvuntur propter denegatum motum intra conclusi; elegantissimum spectaculum præbent candelæ pro fumo, quæ quidem diu sub cineribus

ribus post eductiones latentem, ignem fovent; sed ut non ulterius possit proferpere, & corpus consumere. (XII.) Sunt, qui pulmones ab aëre comprimi volunt, quia aliquando minores comparent: verum hoc non à compressione ullâ, sed à collapsu vasorum, aut recessuum spiritalium provenit, evidens hoc in ranis præcipuè, lacertis & testudinibus. (XIII.) Cætera non negamus, quod aër habeat facultatem premendi; verum intra campanam post eductiones, cum aërem in motu esse negamus, negamus etiam ab hoc aëre quicquam premi. Certè si expansio non est confundenda cum pressurâ, expanditur aër ad eductiones, id quod experimentum de scypho æneo sumptum, illustrat; Si enim huic membranam laxiorem, seu minus rigidam vinculo allegaveris, & juxta tubulum, per quem aër educitur, collocaveris, campana quidem superimposita corio adhærebit; membrana vero tantum abest, ut intra scyphum adigatur, quod per pressuram fieri debebat, ut contra ea sursum attollatur, quasi inflata, id quod alio experimento declarari potest per tubulum liquori impositum instar thermometri. (XIV.) Quamvis & nos maximè dubitemus, an in hoc instrumento campana ipsa per pressionem aëris corio adhæreat; Fieret enim per aëris, vel ante eductionem, vel post eductionem campanam ambientis pressuram; Sed non per pressuram prioris, quia sic & citra eductionem campana corio firmiter adhæreret: nec per pressuram posterioris, quia hic non habet proæresin, sive consilium magis ad campanam ruendi, quam dilabendi per rimas fenestrarum, aut per januas apertas, aut per inspirantium pulmones. (XV.) Repugnat idem sensui, sive experientiae; si enim campanæ aut vitro, quod scypho æneo agglutinatum, levissima quæque, aut maximè compressilia superimposueris ad eductionem aëris nec minimum indicium pressuræ ullius observabis. (XVI.) Item si campanam majorem campanæ minori, aut membranam membranæ supra scyphum æneum super-

imposueris, aut adstrinxeris, minor campana solum ad educationem aëris corio adhærebit, non item major superimposita: Sic & membrana interior ad educationem aëris introrsum adducetur, non verò etiam supra alligata, nisi alteri agglutinata fuerit, ad quod præcavendum papyrus interponi poterit, sicque, licet utraqve membrana cum papyro intermedia uno vinculo arcè scypho aëneo adstringantur, intima membrana solum adducetur, non verò externa, uti nec papyrus intermedia. (XVII.) Porro si Antlia pneumatica eodem luto, quo aër exterior aliàs arcetur, parieti intergerino infereretur, ut aër eductus non posset ingredi conclave alterum, nihilominus ad educationem aëris in altero conclavi campana corio firmiter adhærebit. (XIX.) Scilicet aër quidem omnibus incumbit, sed non omnia premit, premit solum quando est in motu, & quidem ea, quæ loco dimovere potest, ut ipsi cedant. (XIX.) Ita quoque merito dubitamus, an intumescencia memorata, aëris in campana residui influxui, & intra animalia expansioni sit adscribenda, siquidem idem phænomenon ad perturbatum sanguinis circuitum referri potest, cum alias extra campanam similem intumescenciam ab eodem oriri manifestum sit. (XX.) Accedit, quod enectorum, etiam capitibus præfectis, cadavera ad educationes non intumescant. (plag. 2½ in 4to.)

Die 15. Febr. *M. Fridericus Seüberlich* Reg. Pruss. quaestionem: *Utrum in Republ. bene constituta sint toleranda Ayla?* publicè ventilavit Resp. *Paulo Drigalsky* Bialâ Pruss. (4. plag. in 4.)

Die 18. Febr. *M. Christianus Masceovius* Regiom. Pruss. *De Honoribus petendis* disputationem priorem habuit. Respond. *Henrico Wegner*, Reg. Pruss. (plag. 2½ in 4to.)

Die 21. Febr. *Balthasar Thilesius*, quem in V. J. Licentiatum fuisse renunciatum Nov. Lit. præt. anni pag. 172. referunt, jam designatus Profess. Juris extraord. pro loco professionis Disp. inaugural. horis ante- & pomeridianis habuit

buit *de Absolutione a Juramento* Respond. Dan. Corn. Sahn/Reg. Pruff. (plag 2½ in 4to.)

Die 23. Febr. Præsides *Bernhardo von Sanden* / Jun. S. Theol. D. & Profess. Ordin. Disputatio habita est *de Nomine JESU*, originatione, typis, significatione, &c. Respond. *Jacobo Keber*, Holland. Boruffo. (plag. 3½ in 4to.)

Die 25. Febr. *Mafecovius* Præsides, Disput. posteriorem *de Honoribus petendis* habuit, Respond. *Friderico Höpenero* Reg. Pruff. (plag. 2½ in 4to.)

Die 27. Febr. *de Visus modo fiendi*, Disputationem physicam habuit *Johannes Godtsched*, Philos. & Med. D. & P. P. extr. Physices Ordinarius, Autore & Respond. *Jacobo Finckennau*, Mariæburg. Pruff. (plag. 2½ in 4to.)

Die 28. Febr. Sub Præsidio *Joh. Stein* / V. J. D. Profess. Ord. Tert. Respond. *Christoph Frideric. Landenberg* / Reg. Pruff. disputavit *de bona fide in Usucap. necessaria*. (plag. 3. in 4to.)

RIGÆ.

Die 28. Febr. vitam cum morte commutavit *M. David Cassari*, Regius Ecclesiarum Rigensium Superintendens, Confistorii Adfessor, nec non ad D. Petri Pastor Primarius, S. S. Theol. in Gymnasio Professor, Scholæque Cathedralis Inspector. Postquam ille Regiomonti anno 1648. d. 5. Mart. lucem adspexisset, non in patriâ solum Scholâ primùm, sed postea etiam ab anno 1667. usque ad 1673. in Academiâ ibidem literis incubuit. Varia hic edidit specimina, nimirùm sub Præsidio *M. Danielis Rhode* pro Receptione in Facultatem, quam vocant Philosophicam, *Philosophicas Theses* ventilavit. Has excepit alia, de definitione τῶν πολλαχῶς καὶ τῶν πρὸς εἶν καὶ ἀφ' εἰνὸς λεγομένων. Disputatio Præsides *M. Andréâ Hedione* habita. Publicè quoque *de Definitione Hæretici* sub umbone *M. Melchioris Zeidleri*, S. S. Theol. Prof. P. Secund. & Concionat. Aulici disputavit. Sexennio in Re-

giomontanâ exacto, Jenam, visis ante in viâ Academiis Wittebergenſi & Lipſienſi, anno 1673. ingreſſus eſt, ubi eodem anno Magiſteriũ *βραβύιον* reportavit, Exercitatione, de *Vitâ DEI, qualis ea ſit ex mente Græcorum & potiſſimum Ariſtotelis?* præviâ. Hinc Tubingenſes adiit, aliasqve Germaniæ Univerſitates, Altorfinam, Argentoratenſem, Helmſtadienſem, Francofurtenſem, &c. ut & plurima loca celebriora obſervantiori perluftravit oculo. Quapropter nec deſuere etiam de ſexu ſeqviori, quæ Carminibus elegantioribus felicia quævis illi acclamarunt. Inter quas emicuit poëtiſſa haud vulgariſer docta, *Gertrudis Mølleria, nata Eiſſeria*. Studiorum atqve peregrinationis curſu feliciter abſoluto, anno 1674. Regiomontum in patriam reverſus eſt, & varias Exercitationes Academicas, quas ipſe Præſes defendebat, propoſuit, quas inter eminet *Triga Theſium Philoſophicarum*. Præterea quinque alias de fabuloſis nonnullorum animalium affectionibus, de *Cantu Cygni, de Partu Veſarum*, aliisqve rebus curioſis publicæ luci dedit. Hoc ipſo loco licet ann. 1676. Communis Conſultorii & Electoralium Alumnorum Inſpectio ſecundaria ipſi committeretur; poſt biennium tamen, nempe anno 1678. aliam obtinuit vocationem ad Profefſionem Philoſophicam in Gymnaſio Rigenſi ornandam, & ad Rectorem Scholæ Cathedralis obeundum. In hoc munere demandato induſtriam ejus teſtantur *Diſputationes Philoſophicæ*, quarum celebriores typis deſcriptæ, nec non *Ethica & Politica*, quæ publicè extant, aliæ item *Diſſertationes, de Dubitatione* ann. 1682. *de Norma Phyſicæ* ann. 1683. *de Phœnice* 1687. evulgatæ. Pulpita Eccleſiaſtica aſcendens, primùm ann. 1681. d. 17. Jan. Eccleſiæ Cathedralis Diaconus, & ann. 1683. Scholæ Inſpector, deinde anno inſeqvienti, d. 16. Septembr. Eccleſiaſtes Concionum Hebdomadalium, tandem ann. 1691. Eccleſiæ ſuprà dictæ Paſtor, uti & Conſultorii Adſeſſor conſtituebatur. His muneribus Profefſio Theologica in Gymnaſio ann. 1698. acceſſit

accessit, & vocatio ad Pastoratum Petrinum, nec non Superintendententis sparta, quæ à Potentissimo Sveonum Monarchâ CAROLO XII. ann. 1700. d. 10 Septembr. ipsi fuit confirmata. Ast febris acutissimâ correptus, quinquagesimo quarto ætatis suæ anno omnibus hisce honorum titulis mors illum exiit, è binis Conjugibus ante se mortuis septem relinquens liberos.

VIBURGI in FINLANDIÀ.

L. *Hurtigius de Canthier*, contexuit librum jam prelo paratum, & vel Latiali vel Germanico idiomate, prout editori, si quem invenerit, visum fuerit, evulgandum, titulus ejus Teutonicus ita habet: *Vorbote der Uralten Weisheit erster Theil / darin gezeigt wird / daß die heutige Aristotelische Schulgelehrten der alten ihre Cabalam, Magiam und Philosophiam aus ihrer Schule relegiret / und an deren staat fälschlich supponirt die vier Facultates Ethnicorum, als Theologiam, Jurisprudentiam, Medicinam, und Philosophiam zum Unterscheid der heutigen Neuen Schul-Weisheit / und der Uralten reinen Einsalt / wie es mit dieser anitzo bewandt / und mit jener / der Alten beschaffen gewesen: jeso aber was zu der Weisheit partem præliminarem, die Etymologie, Synonymie, Homonomie, &c. dienet / angeführet / und wie weit die heutige Schul-Weisheit von der Alten Weisheit ist unterschieden / mit unwiederreiblichen Gründen demonstrirt, entworfenen von einem Liebhaber der Wahrheit und der reinen Weisheit / genant L. Hurtigius de Canthier. Constat in formâ octavâ ultra 2. Alphab.*

BERGIS.

Die 16. Februarii *M. Severinus Lintrupius*, designatus Prof. Hafniensis, & Scholæ Bergensis Rector, Resp. *J. D. Ramo*, Nidrosiensis, Disputationem Theologicam, *de sex præcipuis Pontificiorum Erroribus quæstuosis*, habuit; Quam cum fortè Bergas transiens Ill. Dn. *Fridericus Gabel* / Hereditarius in *Brantewiß & Bawellse* / Eques auratus Ordinis Dänebrogici,

gici, S. R. M. Daniae & Norvegiae Consiliarius intimus, Status ac Justitiae, Pro-Regis per Norvegiam Vicarius, supremus Dioeceseos Aggerhusiensis Praefectus, Gubernator Ferroae, &c. Vir, non officiorum magis, quae ornat, splendore, quam meritorum splendore, variisque ad Reges & Principes externos legationibus inclytus, nobilissimam filiorum bigam comitatus, auscultaret, a dicto Scholae Bergensis Rectore geminam *Oratione* panegyricam fuit salutatus, *gratulatoriâ* unâ, stylo lapidario, quâ venientem excepit, metricam alteram *eucharisticam*, quâ abeuntem prosequutus est.

Petrus Neocomius, Joh. Fil. Nordlandus, S.S. Theol. C. tripartitum nuper composuit *factorum carminum vernaculorum* fasciculum, brevi typis evulgandum; cujus I. Pars *Horologium Zionaeum*, seu Hymnos miscellaneos; II. *Suscitabulum animae spirituale*, seu Hymnos matutinos ac vespertinos, pro numero dierum septimanae; *Imaginem Christi crucifixi*, seu Historiam Passionis & Heptalogum in cruce, complectitur.

CARTEMUNDÆ in FIONIA.

Matth. Henr. Schachtii, Scholae Cartemündensis Rectoris obitum in N. L. anno 1700. Mense Novembr. p. 333. paucis memoravimus; cum autem plenior vitae ejus descriptio nuperrimè tantum nobiscum fuerit communicata, haud abs re fore judicavimus, si eandem & hic insereremus. Natus fuit ille Viburgi in Jutiâ. ann. 1660, d. 29. Aprilis, Patre *Henrico Schachtio*, Scholae illius loci Rectore & Episcopo Gothlandico designato. E Scholâ patriâ ann. 1678. ætatis decimo sexto, dimissus, primùm Hafniam adiit, ibidemque *Disputationem de Philosophia in genere*, nec non binas *Orationes*, alteram *de Ebrietatis detestatione*, alteram *de Literarum præstantia* habuit. Deindè anno sequenti Kilonium profectus est, & postmodum Rostochium, Lipsiensem etiam, Jenensem, Francofurtensem, aliasque Academias invisit. Relictâ Germaniâ Svecos adire placuit, & cum Holmiæ aliquamdiu Vpsaliæ-

Vpsaliaeque commoratus esset, Viburgum quidem ad munus scholasticum obeundum ann. 1682. fuit vocatus; postea tamen Gedanum, dehinc Regiomontum, porro Hafniam & in Hollandiam se contulit. In Fioniam tandem veniens literis commendatitiis stipatus, Scholæ Cathedralis Othoniensis Cantor & Collega ann. 1683. constituebatur, quam spatam ann. 1686. cum Rectoratu Cartemündensi permutabat, habitâ ibi Oratione valedictoriâ *de honoribus modestè appetendis*; hic verò inaugurali, *de otio fugiendo*. Ast in flore ætatis, annum quadragesimum agens, 1700. d. 8. Augusti obiit.

Scripta ejus Medica, Philosophica, Historica, Physica, Chronologica, Mathematica, Musica, in lucem publicam, si superstes fuisset, emittenda, recensita videre licet in Novis Literariis, scilicet ann. 1698. p. 186. ; 1699. p. 24. & 116. & anno 1700. ubi p. 209. Schediasmatis, specimen *de eruditæ Mulieribus Daniae* exhibentis; p. 253. Observationis *de Anseri monstroso tribus rostris nato* & p. 333. Schediasmatis, *de antiquitatibus quibusdam in tumulis veterum Fionensium circa Cartemündam & vicina loca effossis*, mentionem fecimus.

FLENSBVRGL

In Cellissimo Judicio Provinciali nupero sequens species facti typis impressa distributa fuit: Umständliche Erzählung der Sachen sich enthaltend / zwischen Tit. Hn. Hans Heinrich Baron von Kielmannseck / angemachten Retrahenten und Citanten, an einem; und Tit. Hn. Adrian von Temming / Königl. Majest. zu Dennemarck Norwegen ic. bestaltten Racht / auff Kohövet / Citanten / am andern Theile / cum rationibus dubitandi & decidendi, in puncto angemachten Beyspruchs an das Adel. Guth Kohövet im Herkogthum Schleswig belegen / cum adj. sub lit. A.B.C.D.E.F. G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q. (plag. 17. in fol.) Status controversiæ hic est; an *Filius major factus retrahere possit allodium, quod pater ab extraneo emerat, & iterum, precedente publico proclamate, vendiderat?* Negativam partis Citatæ Advocatus D. Jönsen de-

M

fendit,

fendit, in illaqve *Sam. Stryckium*, cum Facultate *Hallensi & Francofurtensi*, in duobus Responsis assentientem habuit.

SLESVIGÆ.

Laurentius Eckstorff Typographus quarta vice edidit *Ordinationem Provinciale* sequenti titulo: *Schleswig-Holsteinische Land Gerichts-Ordnung / wie dieselbe im Nahmen Ihro Königl. Majest. zu Dennemarc / Norwegen ꝛ. und Dero zu Schleswig-Holstein ꝛ. Hoch-Fürstl. Durchl. als beyder regierender Herren der Herzogthümer Schleswig-Holstein ꝛ. zu Beforderung der Justitz anno 1636. revidiret und publiciret / jesho zum vierdten mahl auffgeleget / mit vielen constitutionen und edicten vermehret / corrigiret / und in Paragaph. eingetheilet / und mit marginalibus illustriret. Nebst angeführten Landes-Matricul und ausführlichem Register. 1702. (in fol. 8. alphab.; in 4to autem 4. alphab.)*

KILONII.

D. Joh. Ludovici Hannemanni

Observatio seu Meletema,

de partium humani corporis Sympathiâ.

Si non accuserem, ac si acta agerem, quædam de Uvulæ prolongatæ vel prolapsæ per frictionem in carpo restitutione repeterem ac adderem. Nullum enim remedium in totâ ferè medendi arte æque certum ac infallibile est, ac hæc, uvulam in suam reponendi sedem methodus. Bis, si non ter, de hoc uvulæ lapsui medendi modo in Ephemerid. nostræ Leopoldinæ Academicæ locutus sum. Interim Conjux mea creberrimè in se aliisque uvulam hoc modo in suum restituit locum. Quod si itaque quicquam inter artis Medicæ desiderata ponendum; tunc utiqve summo studio isthuc annitendum est, partium humani corporis inter se consensum commerciumque magnâ cum industriâ scrutemur. Magnorum Anatomicorum industriæ multum debemus, horumque laborem nemo unus gratâ non mente agnoscit. Ast quamdiu introitus ad hoc Sympathiæ palatium non patet, vix in multis morbis curandis

randis felicem methodum invenire dabitur. Quis crederet uvulæ consensum intercedere cum membro virili. Sanctè testari possum Virum quendam magni nominis mihi conquestum esse, sese aliquoties post coitum suâ cum Coniuge institutum aliquid tristic sensationis circa uvulam percepisse. Quæ tristic sensatio aliquid Sympathiaæ mutuaæ cum pene arguit. An autem illa Sympathia quærenda sit vel in partium aliquâ identificâ figurâ; vel quod eò pertingant nervi, horumque ductus inter se conspirent; vel an potius fluidiores vel & fluidaæ partes istuc per suos meatus parallelos ducantur, ac ita se invicem impellant, trudent, vel cieant, in medium relinquo. Quoniam talis perceptio vel titillans, vel & molesta in instanti instar fulminis ab unâ extremâ parte corporis ad alteram extremam transfertur. Meritò istius Sympathiaæ mysterium in fluidioribus vel & fluidis, si non & forsari in fluidissimis partibus collocandum est. Nostro arbitratu salvò aliorum judiciò omnes partes nostri corporis fluidiores inter se continuum contextum ac indissolubilem habent, non secus ac aqua, in quam si mittis lapidem, in circulos resolvitur. Ita autem fluidum primò cit partes rectâ lineâ sibi correspondentes & paralelas. Denique cit partes ex obliquo sibi respondentes. Vivimus hodiè in seculo, quo multum nituntur naturæ Phænomena tam in magno quàm parvo mundo mechanicè explicare. Quorum conatus laudamus, ut ut hætenus infra spem & metum steterint illorum conamina. Ast hîc Rhodus, hîc saltus. In hoc Mysteriò Sympathiaæ partium humani corporis ingenii sui vires Medicorum summi Aristarchi experiantur. Et ita posteritas admirabitur & venerabitur nostros conatus. Hujus enim gratiâ hoc arboretum plantavimus, ista colligat nostri studii fructus.

Sed contraho vela!

PLOENÆ.

Liber ille vernaculus anno 1698. impressus, & in N. L. eodem anno, mense Martio, nobis memoratus, quem in gra-

tiam exercentium rem culinariam Cœquus hujus loci Duca-
lis tunc edidit, jam secundâ vice & quidem auctior prædiit
sub titulo: *Neuverbesserter Traiteur a la mode*, welcher der deli-
caten und Neubegierigen Welt zu sonderbahren Nutzen darleget / sein
mit Fleiß zusammengerragenes und wohl-eingerichtetes Koch-Buch/
worin zu finden / wie man sowol Hoch-Fürstlich: als anderer vorneh-
mer Höse Tafeln / nach bester Manier des heutigen Ecats / mit wohl-
schmeckenden Speisen galant bestellen urd versehen könne / w. bis in
die 443. Species vermehret / nebst einem Anhang von ein und zwanzig
Tafeln / und deutlichen Bericht / wie die angerichtete Speisen in gu-
ter Form und Ordnung schicklich darauff in einander zu setzen / wie
auch auff vieler Begehren / eine Verdeutschung der in diesem Buch
vorkommenden Französischen und andern frembden Wörter / samt
nöth- als nützlichen Register / zum andernmahl mitgetheilet von Hans
Schuppen / der Hoch-Fürstl. Durchl. zu Holstein Plden istiger
zeit besteltem Mund-Koch. Lübeck und Leipzig bey Peter Böckmann.
Plden / gedruckt durch Tobias Schmidt / Fürstl. Hoff-Buchdrucker.
1702.

HAMBURGI.

In Officinâ Gothofredi Liebezenti sequentes libri, sumti-
bus ejus excusi, venales prostant, nimirum:

*Bibliotheca Disputationum Theologico-Philologicarum in V. &
N. Testamentum &c. collecta à M. Jac. Frid. Wildeshausen*
1702. (15. plag. in 4to.)

*Sebastiani Edzardi Prof. P. de Termino gratia ante mortem. con-
sensu Theologorum destituto*, Schediasma, quo ferè 200. loca
Theologorum illustrantur & vindicantur. 1702. (7. plag. in 4.)

Ein aufffühlicher Tractat vom Philosophischen Werck des
Steins der Weisen durch eine Jungfer E. H. genandt / anno 1574.
geschrieben. Worinn nicht allein die wahre *Materia* desselben wohl-
vernehmlich entdeckt / sondern auch die Handlung seiner Bearbei-
tung treulich angewiesen wird. Dabey angefüget ein Catalogus li-
brorum Cabalisticorum. Hamburg 1702. (7. plag. in 8.)

Ibid.

Ibidem etiam, *Gothofredo Libernickel* impensas subministrante, alia prodire scripta, quævalia:

D. Johannis Riemeri, Superintendentis Hildesienſis *Explicatio Orationis Dominica*, ſequenti modo inſcripta: *Der Kinder Gottes Haupt-Schlüſſel zum Himmel und Segen Gottes.* / darunter das höchſttheilige Vater Unſer / das Kern- und Grund-Gebet aller Noth / zu nützlich-er Bauung in allen Ständen treulich / ſchriftmäßig und rechtgläubig erklæret hat *D. Johannes Riemer* / Superintendentens zu Hildesheim. Hamburg 1702. (3. Alphab. in 8.)

Porro libellus Menantiæ, cujus ſuperiori Mense Februario meminimus, varias, jucundas pariter ac veras, amoris historias proponens; titulus ita legitur: *Die verliebte und galante Welt* / in vielen annehmlichen und wahrhaftigen Liebes-Geschichten / welche ſich in etlichen Jahren hier in Teutſchland zugetragen Curieulen Gemüthern zu beliebter Ergehung ans Licht geſtellt. Hamburg / 1702. (13. plag. in 8.)

Item ejusdem Auctoris Liebens-würdige Adalie / in einer annehmlichen und wahrhaftigen Liebes-Geschichte der galanten Welt zu vergönnter Gemüthes-Ergehung heraus gegeben. (1. Alphab. 6. plag. in 8.)

Præter hæcenus recensita quoque sæpe antehac laudatus *Johannes Schultz* evulgavit *Continuationem Exercitii sui Catechetici*, in quo, ſicut ſuperiori anno 1701, mense Augusto p. 352. notavimus, discipulos ſuæ curæ commiſſos ex *Psalmia* 5. 6. & 7. tum in vocabulorum non punctatorum lectione, tum in ſolicità eorum ad analogiam fidei interpretatione erudit. (2. plag. in 4to.)

RACEBURGI.

Johannes Wigandus à Laffert, Conſiliarius Lüneburg. orbi erudito communicabit *Scriptum quoddam*, Lüneburgæ ſub prelo Kelpifiano ſudans, ſequentis tituli: *Semi-Centuria Relationum Criminalium*, ſive, *Peinliche Fälle* / deren Ver-

tauff / Erörterung und Abheffung in kurz verfaßten Berichten der Durchl. Herrschafft vormahln unterthänigst vorgestellt worden / samt einigen dahin gehörigen Responsis und Sententiis.

LVBECÆ.

Francisci Wörgeri Scholion

ad ridiculam quandam observationem

de cantu galli gallinacci.

Cornelius Mussus T. I. conc. de nativitate Domini edit. latinæ q. 45. hæc verba ponit: Non est unquam auditus strepitus gallorum tantus, quantum in hac beata nocte: inusitato suo cantu orbem universum gaudio atque admiratione impleverunt. Indignum istud profus deputarem quod notaretur, nisi similia in casibus tamen multò vilioribus memorassent Historici: Georgius enim Strigenitus in Præfatione Gallicini auctor est, anno 1558. cum multi parochi propter turbas à Strigelio excitatas ex officii statione in exilium agerentur, infantulum vix hebdomadas quinque habentem tribus sibi succedentibus noctibus exerte prolocutum. Hei, Hei, Hei, quo fugiemus? istarve exclamationem singulis vicibus semper gallum gallinacum suo confirmasse cantu. Zu Mustviel bey Egolffstein auff dem Gebirge anderthalb Meil von Grafenberg gelegen / im Jahr Christi 1558. hat ein Kind um Mitternacht nachfolgende Worte klärlich und deutlich geredt: Ey / Ey / Ey / wo solln wir hin? wo solln wir hin? Und soll / wann diese Worte drey mahl geredet / der Sahn allewege darauff zu krähen angefangen haben. Worauff viele Prediger welche als wackre Hanen ihren Hals getrost auffgerhan wider die Erklärung Strigelii, domahln ihrer Dienste entsetzt und ins Elend sind vertrieben. Similiter Wolfius sine Tomi secundi memorabilium refert, Joachimum II. Brandenburgicum contra Turcas Imperatori adduxisse exercitum auxiliarem 1100. Equitum, & Peditum 4000., ac cum iter fuisset ingressus, gallos vix ante biduum natos leta acclamatione totum diem cecinisse. Hæc talia posse malos Spiritus veluti turbatores pacis patrare, largior historicis, sed quid ejusmodi

modi ludicra faciunt ad sacratissimam noctem, qua natus est Salvator noster? Duabus tantum rationibus hanc monachalem Mussi Bitontini Episcopi naniam seu legendam confuto. Nam si quis vigilantiam opponat galli, qua nunquam Solis ortum incautè patitur obrepere, sed in assidua vigilia venientem diem cantu salutatur, longè illustriores vigilantes constituit Dominus, Pastores nempe omnes Bethlemiticos à cælitibus ipsis ad lætitiã istam annunciandam desuper instructos. Adversatur igitur humili nativitati Salvatoris fastus galli atque pompa per erectum collum ipsosque adeo pedes diffusa, deinde rostrum ad inferendos ictus lancinandumque hostem acuminatum, unde & veteres bellicam hanc avem in belli signum adoptarunt (quod ex antiquitate illustrare hic non vacat) juxta Jambum Græcum.

Ἀλεκτρυὸν μὲν τοι γενικῶν τὴν μάχην
 Σφρυγᾶ τε καθαρῶς ἢ τεβᾶ ἢ τέρπεται
*Vistor anello voce gallinaceus
 Cestugue fastum prodit insolentis.*

Hoc igitur duplici nomine exploditur gallosum cantus in nocte nascentis Domini, neque enim aliàs fieri posse atque etiam esse factum imus inficias, dum & locuti sunt galli, sed uti nobiscum Vossius *de Idololat.* sentit, *frande Demonum*, notumque fuit ipsis gentilibus. Istud testatur Plinius *nat. Histor. lib. 10. cap. 49.* Lucianus itidem *Tom. 2. p. m. 593.* *ἐνθρωπίνως ἐλάλειεν ὁ ἀλεκτρυών.* In magnâ quidem versatur commendatione peregrinarum à remoto cælo avium pulchritudo, gemmata nimirum pavonum cauda, smaragdinus psittaci viror torque distinctus miniato, crocea Indici corvi penna coeruleo discrimine, nostrarumve punica columbarum colla auro & argento interlucente radiantia, attamen, si verum dicere volumus, nulla avis gallo gallinaceo decentior, sicut eam describit *in Rusticò* Angelus Politianus,

Cui vertice purpurat alto
 Fastigatus apex, dulcis, errore coruscæ
 Splendescunt cervice coma, perq; aurea colla
 Perq; humeros it pulcher honos: palea ampla decenter
 Albicat ex rutilo.

Deinde ipsa pugnacitas galli adversatur pacifico adventui Salvatoris, sicut externus splendor ejusdem humilitati. Devicto enim hosti insultat, jacentem pedibus calcat, infestisque mucronibus lancinat, imò convellit insuper moribundum rostro, scindit pectus, collisoque ac lacerato capite cerebrum dispergit, neque minus ostentator gloriosus quam præliator crudelis profligato hoste triumphum cantu celebrat, rei que fortiter gestæ victoriam canit. Ut de salacitate atq; aliis vitiis nihil addam explodendæ Cornelii Musii futili legendæ, satis jam satis videor hanc excussisse ridiculam sententiam.

Haud ita pridem, Mense Januario sc. anni currentis 1702. mentionem fecimus libri cujusdam posthumi B. D. *Augusti Pfeiffers, Nuptialia* dicti; jam iterum alius Scripti ejusdem Auctoris, Berolini sumtibus *Job. Christoph. Vapen* impressi, meminisse juvat, cujus titulus ita sese habet: *Augusti Pfeiffers / S. S. Theologiæ D. und der Lübeckischen Kirchen höchstverdiennten Superintendentis Anti - Papiasmus è Catechismo ynnwärtlich demonstratus, oder Gründlicher Bericht / wie die Papiistischen Grund: Irrthümer auch ein Einfältiger aus dem kleinen Catechismo Lutheri deutlich erkennen / Sie mit ihren Aufschwüchten richtig widerlegen / und sich davor in Lehr und Leben gebührend hüten oder so er irgend etwas davon angenommen / solches nach desselben Anleitung ablegen kan.* 1702. (17. plag. in 8.)

Seqventi modo in hoc Scripto procedit, ut (1) dilucidè explicet quodvis Catechismi caput; (2) Ex hoc ipso errores Pontificiorum circa explicatam partem maxime notabiles refutet; & denique (3) disquiat, annon fortè inter Lutheranos reperiantur Pseud-Evangelici Papizantes.

NOVA LITERARIA MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Aprili MDCCII.

ROSTOCHII.

Die 26. Febr. Rector Academiae *Joh. Barnstorffius* Civibus suis programme publico *patientis JESU imaginem* representavit. (1. plag. in 4to)

Die II. Martii *Zacharias Grapius*, S. Theol. D. Phys. ac Metaph. P.P. & ad eadem Cathedralem V.D. Minister, Dissertationem Philologico-Metaphysicam, quæ specimen *Metaphysicæ Biblicæ* exhibet, examini publico submitit, Respondente *Johanne Henr. Zyllo*, Parchimo-Mecklenb. S.S. Theol. Stud. (plag. 2½ in 4to.)

Dissertationis hujus §. 1. Philosophiæ, & in specie Metaphysicæ, Osiores, Dan. Hoffmannum sc., Wenceslaum Schillingium, Valentinum Cremcovium, Gvilielmum Amesium, Robertum Barclajum, William Caton, Christianum Hoburg, Pietistas, aliosque sub fictitiis nominibus latentes, eorumque Refutatores memorat, & §. 2. Metaphysicæ usum in Theologiâ præcipuè haud exiguum esse asserit; adhæc §. 3. tres abusus se insinuantes rejicit; Hinc §. 4. quis Metaphysicæ in Theologiâ & in interpretando S. Codice sit usus ostendit, insuper ad Danhauerum, Pfeifferum, Joh. Bened. Carpzovium remittens; Postea §. 5. dicit, extare quidem Logicam, Grammaticam & Reticam, Physicam, Ethicam, Politicam Sacram; non autem Metaphysicam Biblicam ex professo tractatam, quam proinde exoptat, & quomodo illa Christiana s. Biblica dicatur, explicat; §. 6. Porro disquirat: *Quamnam Philosophiam Spiritus S. habeat? Vtrum Platonicam, an Aristotelicam, aut quamnam aliam?* Hæcque breviter

deducuntur & deciduntur; nec minus §. 7. tres regulas circa Metaphysicam Biblicam conscribendam observandas tradit; §. 8. autem hactenus dicta exemplis quibusdam Biblicis illustrat, & quidem (a) vocabulo Entis, ejusque opposito Non-Entis; §. 9. (b) ex Cognato Entis, quod *non est*; §. 10. (γ) Attributis Entis *unitis*, & quidem (1) Unius; §. 11. (2) Veri; §. 12. (3) Boni; §. 13. (4) Attributis quibusdam *disjunctis*; §. 14. (5) Exemplo quodam ex parte speciali Metaphysicæ deprompto; tandem §. 15. Vfus Metaphysicæ Biblicæ mentionem facit, & denique §. 16. Epilogum subiungit.

Die 18. Martii *Rektor & Senatus Academia* Programma publicavit, quo Studiosi admonentur, ut, quoniam eodem die 18. Martii Serenissimus Princeps & Dominus, Dn. FRIDERICVS WILHELMVS, Dux Mecklenb. Regens, Acad. Cancellarius Magnificentissimus, praesentia sua urbem Rostochiensis primam vice esset dignaturus, ipsi quoque omni elaborarent studio, ut praesentiam Principis reveriti, omnem petulantiam & impudentiam, omnesque nocturnos tumultus penitus detestentur.

Die 19. Martii D. *Joh. Barnstorff*, P.P. hodie Acad. *Rektor*, Programma aliud (2. plag. in fol.) quo Patres, Cives & Fautores Reipubl. literariae ad Actum Oratorium invitavit, sequ. die 21. Martii adornandum, quo Principi Serenissimo jam laudato, de primo eoque splendidissimo in urbem suam Rostochium ingressu, communi Universitatis nomine *Vernaculo Carmine* gratulaturus erat paulo post nominandus.

Eodem die 19. Martii universa Studiosorum cohors in honorem altè memorati Serenissimi Ducis, praecedente die 18. maximo Militum, Equitum & Ministrorum comitatu Rostochium ingressi, concentum musicum satis splendidum instituit: *Carmen gratulatorium* in pulvinari holoserico rubro fimbriis aureis circumdato oblatum, super album sericum aureis literis impressum, & argenteis columnis fimbriisque aureis circumlucum erat.

Die

Die 20. Martii de nocte per totam civitatem domus Academicæ & Professorum, & Senatorum, Civiumque plurimorum luminibus illustrabantur & emblematis ornabantur, qualem sanè illuminationem Rostochium primis ab incunabulis suis vix vidit. Nam à tempore HENRICI pingvis, Ducis sui, ultra duo sæcula, terra Mecklenburgensis non vidit Principem, qui solus jure suo Ducatus Megapolenses obtinuit: undè & primum antiquæ potentiae Mecklenburgensium Restauratorem novo lætitiæ & submissionis signo excipiendum esse Rostochium judicavit.

Die 21. Martii *Job. Petrus Grunenberg* / S. Theol. D. Profess. P. Duc. Consiliar. Consist. & Distr. Mecklenb. Superintendens, communi Univerſitatis nomine Serenissimo Duci FRIDERICO WILHELMO, cum Dn. Fratre CHRISTIANO LYDOVICO omnibusque Consiliariis & Ministris præcipuis, augustum præsentiae splendorem Auditorio maximo largienti de primo hoc eoque fortunatissimo in urbem Rostochium ingressu inter applausus Musicos *Germanicâ Oratione ligatâ* gratulatus est.

Die 22. Martii Præsentibus denuò *Serenissimis Principibus* jam memoratis in Auditorio majori, sub Præsidio *Job. Joachimi Schöpfferi*, V. J. D. Profess. Publ. & Comit. Pal. Cæs. nec non Consist. Ducal. Assessoris, Dissertationem Juridicam, de *Venatione Superiori von der hohen Jagt = Gerechtigkeit* / habuit *Jens Christoph von Lehsten* / Eques Mecklenburg. Autor & Respondens. (plag. 5. in 4to.) Postquam in Præfamine probavit venationes DEO quidem non invisas, eas tamen Clericis non æquè ac Principibus, & illis qui superioritate territoriali gaudent, licitas esse in Dissertationis *Cap. I* quod de *Venatione Superiori in genere* agit, exhibet vocabuli *Venationis* Etymologiam, Homonymiam, Definitionem, Divisionem, vel in majorem & minorem, vel ex modo venandi, in illam, quæ fit canibus, & quæ bombardis, &c. vel ab objecto, in

venationem aprorum, cervorum, &c. *vel* ratione Concessionis, in perpetuam & precariam, denique in realem, & personalem; *Cap. II.* docet Cui nam competat venatio superior, nempè hodie tantum illis, qui territorii Domini sunt, & quibus hi venationem expresse vel tacitè concesserunt; *Cap. III.* agit de effectu venationis majoris, qui consistit in facultate venationis actum pro lubitu instituendi, nisi quis lege, vel conventionem prohibeatur, *item* jus subditos cogendi, ut servitia præstent venatoria &c. Tandem addit, quæstionem: *An Princeps venationem majorem capitali supplicio munire possit? &* sibi videri ait Auctor distingvendum esse: An Princeps huic delicto, qui cervum vel aliam bestiam in Principis sylvâ clam venatus, vel furatus fuerit, capitis pœnam expresse imposuerit; an verò extraordinairè talem furem puniendum esse mandaverit. Priori casu, si pœna capitalis publicè constituta sit, & clandestinus venator vel fur sciverit, vel facile scire potuerit hanc pœnam, juste capitis pœnam imponi posse.

Die 23. Martii *Andr. Daniel Habichhorst, S. Theol. D.* ejusdemque P.P. & Consil. Consist. Mecklenb. suæ Facultatis, & Collegii Ducalis Professorii totiusque Vniversitatis Senior, Eidem Serenissimo Principi, Dn. FRIDERICO WILHELMO, loco gratulationis inscriptum exhibuit *Tractatum Germanicum Anti-Papisticum*, jam ann. 1698. Mense Novembri in N. L. memoratum, sed hætenus per alia negotia tam Auctoris, quàm Typographi impeditum, quò minùs plenè citiùsque exprimeretur. Tractatu hoc duodecim dilemmata Jesuitica, sub titulò: *Zweystößigen Maurbrechers Lutherischen Irrgeistes* / ante aliquot annos edita, nuperque ad seductionem Lutheranorum repetita, solidè refutantur, sub rubrica: *Dreystößiger Stürmer des verführischen Jesuwiedrigen sogenannten Zweystößigen Maurbrechers Lutherischen (fälschlich sogenannten) Irrgeistes / welchen allen Evangelisch-Lutherischen Christen / da lender bey Hohen und Niedrigen der Jesuwiedriger Irrgeist sich zu*
inli-

insinuiren trachtet / zur Warnung / sich für desselben / als von der alten Apostolischen Kirchen weit abgewichenen Lehre / fleißigst zu hüten / Alms / Eiffers und Gewissens wegen übergiebet Andreas Daniel Sabichhorst. D. (plag. 10. in 4to.)

Die 24. Martii D. *Albertus Joachimus de Krakevitz*, Catech. Christ. ut & Hebr. Lingv. P. D. P. Disputationem Philologico - Sacram *Sepulchra Patriarcharum* exhibentem, præsentè Sereniss. Ducis Regentis Fratris Dni. CHRISTIANO LVDOVICO, Eruditorum examini submitit, Respondentis munere functus est *Job. Ludolphus Tidemann*, Bremensis. (2. plag in 4to.) Omnem hanc tractationem in duas dispescit Sectiones: In *priori* variorum recenset sententias; in *posteriori* autem exponit mentem suam tribus positionibus Apologeticis pro Stephano, N. T. Proto-Martyre, ejusque concisâ de sepulchris Patriarcharum narratione, quæ habetur Act. VIII, 15. 16. contra R. *Isaacum*. Positiones illæ sunt hæ: (1) *Stephanus* dicendo: *Jacobum* translatum esse in *Sichem*: nequaquam erravit. (2) *Non est a veritate alienum*, quod *Patres*, i. e. capita tribuum sepulti sint in *Sichem*. (3) *Quoad emtionem agrorum ab Abrahamo & Jacobo diversis temporibus factam*, nulla est *Mosen* inter & *Stephanum* pugna.

Die 28. Martii *Natalem Serenissimi Principis cum Dni. Fratris* suo aliquoties nobis laudato in Auditorio majori præsentis, Oratione Germanicâ solutâ inter concentus Mulicos celebravit *Henr. Christ. Tielcke* / J. V. D. & Oratoriæ Prof. prævio Programmate Germanico à se conscripto 1. plag. in fol. constante.

Eodem die 28. finito Actu Oratorio jam dicto, in præsentia *Serenissimorum*, Dissertationem Juridicam de *Apertura Regali*, sub Præsidio paulo antè memorati D. *Job. Joach. Schöpfferi*, in honorem Ejusdem Natalis proposuit Autor *Conradus Deil. de Plessè*, Eqves Mecklenb. (plag. 4½ in 4to.) Ita tractationem instituit ut in *Cap I. de Apertura Regali* in genere agat,

tradendo Nominis *Apertura* Etymologiam, Homonymiam, Synonymiam, & Definitionem realem. Porro, quid vox *Regale* denotet, exponit remissivè, deindè jus *Aperturae* ad Regalia majora refert, & tandem originem *Aperturae* Juri Gentium adscribit. *Cap. II.* monstrat, quod hoc Jus *Aperturae* competat soli superiori, & cui hic jus illud specialiter concesserit. Adhæc quæstio satis ardua ventilatur: *An Imperatori jus Apertura in castris Statuum Imperii competat?* & certis conditionibus præsuppositis affirmatur. Idem jus quidem Pontifici in Ecclesiis Romano-Catholic. non Protestantium; etiam Episcopis, imo & Capitulo; Principi item in castris apanagiatis, nec non in illis dotalitii jure in Viduam translatis; non verò Augustæ, vel Ministro Principis, nisi huic certa quadam ratione, competere docetur. *Cap. III. Effectus juris Apertura* recenset, quales: (1) *Subditi Domino territorii, apparatus festivo, obviam procedere tenentur.* (2) *Princeps solenniter introducendus est.* (3) *Post felicem ingressum submissâ gratulatione excipiendus.* (4) *Subditi varia letitia signa, de felici adventu Principis sui, edere debent.* (5) *Offerre debent claves civitatis, vel castelli.* (6) *Principi adveniendi, totiq; ejus Comitatus, de commodo hospitio prospiciendum.* (7) *Jus Albergariae, i. e. jus exigendi alimenta.* (8) *Magistratus civitatis, vel castelli Principi territorii & Munitiones & Tormenta, & Apparatum Bellicum, Militemq; præsidarium ostendere, ac lustrandum exhibere tenetur.* (9) *Civitas, & Castellum Domino territorii permittere tenetur, ut suo se tueatur milite.* (10) *Civitas vel Incolæ obligati sunt Principi abituro Angarias prestare.*

Eodem Die Natali M. Job. Ehrenfried Pfeiffer, Augusti filius, Carmen vernaculum, quod in Auditorio majori recitaturus fuisset, nisi geminus præcedens actus id impedivisset, Serenissimo Ipsi, in palatio Ejus ante hos Actus exhibuit. (plag. 3. in fol.)

GVSTROVII.

Die 28. Martii Natalem Serenissimi Principis FRIDERICI

CI WILHELMI & hic celebraturi septem Alumni Gymnasii, Orationibus inter concentus Musicos Serenissimo gratulati sunt, prævio Programmate I. plag. in fol. *Joach. Ottonis*, Gymnasii Rectoris.

GRYPHISWALDIÆ

Mense Febr. prodijt *Catalogus Operarum Academicarum*, in quibus ad Festum Trinitat. usque anni præsentis 1702. omnes & linguli Vniuersitatis Professores occupati erunt; ex illo etiam similit moderna Academia hujus facies elucescit, in qua hoc tempore docent:

In Facultate Theologica.

Jo. Frid. Mayer, D. Prof. Primar. Acad. Pro-Cancell. & h. t. Rector.

Jacobus Henning, D. Prof. P. & Pastor Jacobæus.

Nicolaus Dassorius, D. Prof. Ord. atque ad D. Mariæ Pastor.

Brandanus Henricus Gebharai, D. Theol. Prof. Ord.

M. Joh. Stephani, S. S. Theol. Prof. Extra Ord. Archi-Diac. ad D. Nicolai.

M. Theodorus Pyl / ad D. Nicol. Verbi Minist. & S. S. Theol. Prof. Extra-Ord.

M. Michael Lobes / S. S. Theol. Prof. Extra Ord. Eccles. Mar.

In Facultate Juridica.

Petrus Mascou, V. J. D. & P. P. nec non Consist. Regii Director.

Conrad Sriedlieb von Sriedensberg / J. C. t. S. R. Majest. Sveciæ Justitiæ. Consil.

Alexander Caroc, J. C. t. & Consiliarius Regii Dicasterii, Pandect. Profess.

Nicolaus Michaëlis, J. V. D. Consul, & Professor Honorarius.

Jacobus Baltzer, V. J. D. Prof. Honor. & Reipubl. Syndicus.

Johannes Schack / J. V. D. Jur. Publ. & Feudalis Prof. Ordin. Consistoriique Regii Assessor.

H. C. Gerdesen, J. V. Lic. Instit. Prof. Publ.

In Facultate Medica.

D. Matthæus Clemasius,
Caspar March / Med. Doct. & Prof. Ord.

In Facultate Philosophica.

M. Christianus Saalbach / Poëtic. ac Orator. Prof. Ord.
D. Brandan. Henr. Gebhardi, Lingv. Orient. Profess. Ordin;
suprà laudatus.

Jo. Philippus Paltzenius, Jur. Nat. & Gent. ut & Histor. Prof.
Ordinar.

M. Theodorus Hornius, Log. ac Metaphys. P. P.

M. Nicolaus Köppen, Prof. Extra-Ord.

M. Matthias Lobetantz, Philosoph. Historiæqve Literariæ
Prof. Extra-Ordin.

M. Jeremias Papke, Mathematicum Prof. P. Extra-Ordinar.

M. Michaël. Richey, Philos. Prof. Extra-Ord.

Eodem Mense lucem vidit Dissertatio *Carolina, Scriptores Pontificios, qui Catalogos Commentatorum in S. Scripturas vulgarunt, exhibens, & hanc sub Præsidio D. Jo. Frid. Mayeri, Profess. P. n. Facult. Theol. Decani, Acad. Pro-Cancell. & h. t. P. n. is defendit Ludovicus Jacobus Dithmarus, Regiom. Borussus. (2 plag. in 4to.) Refert autem illa sequentes Scriptores (1) Sixtum Senensem cum Notgero, (2) Antonium Possevinum, (3) Angelum Roccham, (4) Fabianum Justinianum (5) Andream Schottum, (6) Antonium Sanderum, (7) Jacobum Pamelium, (8) Bibliothecam Jesuiticam Alegambii, (9) Hispanam Nicolai Antonii, (10) Catalogos Thuana aliarumq; Bibliothecarum, (11) Ludovicum Jacobum à S. Carolo, & (12) Richardum Simonem.*

Die 15. Febr. Disputationem *Carolinam, quæ Argumenta quædam Juris Publici de Capitulatione Imp. Rom. Germ. ex suffragiis omnium Imperii Ordinum concipienda; & de ejus perpetua formâ, sistit, Præside Johanne Schack / J. V. D. Prof. P. Ord. & Reg. Consist. Assess. defendit Petrus Haselberg / Bard. Pomeranus. (plag. 2. in 4to.)*

Die

Die 19. Febr. D. 70. *Frid. Mayer*, Lipsiens. Prof. Primar. Acad. Pro-Cancellarius, & h. t. Rector, ad Orationem inauguralem à D. *Nicolao Michaëlis*, Professore & Consule Gryphico, de *Officiorum cumulatione*, habendam O. O. O. Auditores invitavit. (2. plag. in 4to.) In hoc Programmate primum agit de *Henrico Rubenovio*, Academiae Primo Rectore & Procancellario, Professore & Consule Gryphico. Deinde disquirat, *utrum Professorium & Consulare munus in una personâ conjungi possint?* & hoc dum affirmat, non solum objectiones quasdam removet; sed etiam binis illustrioribus exemplis assertum suum confirmat; alterum præbet B. *Sigismundus Finckelthuisius*; alterum *Jacobus Bornius*, hodiernum superstes, ambo in inclutâ Lipsiâ Professoriâ & Consulari dignitate conspicui. Tandem Professoris Novitii vitam describit, quam ille accepit Stralesundæ ann. 1645, d. 19. Septembr. à Patre *Nicolao Michaëlis*, Tundera-Hofsato, qui mirâ longævitate annum nonagesimum attigit. Quum in Scholâ Patriâ & Lycæo Stadenli studiorum fundamenta probè jecisset, Academiae Francofurtanæ nomen dedit, ibique Præsidente *Samuele Strykio* tres Dissertationes Juridicas defendit, alteram de *Datione in solutum ex Nov. 4. c. 3.* & reliquas super *Institutis*, argumento ex *Brunnemanniis ad Instituta Exercitationibus* deprompto. Quadriennio hic absoluto ann. 1668. Giessam Hassorum adiit, & duabus Exercitationibus feudalibus in publicum emisit, sequenti anno 1669. Argentoratum, ubi etiam in Cathedrâ Academicâ visus est, sub Præsidio *Rebhannii de relaxatione à juramento præstito* disputans. Domum hinc quidem reversus, sed post Parentis obitum Gryphiswaldiam concessit, atque ann. 1671. *Gradum*, quem vocant, *Licentiæ*, habitâ Dissertatione inaugurali de *Deterioratione*, suscepit, & Professioni Juris Extra-Ordinariæ admotus fuit. Postea per aliquot annos tam Gustrovii, quam Stralesundæ degit, donec Gryphiswaldiam repeteret, ibidemque ann. 1679. Senator,

nator, & ann. 1686. Consul eligeretur, cui dignitati nuper admodum Professio Honoraria accessit.

Edidit

Tractatum de *Deterioratione*, 1695.

Dissertationem suprà laudatam, de *relaxatione à juramento pre-
stito*, cum additamento, de *pseudomono ac fallaci juramento-
rum interpretatione per reservationem mentalem.*

Ipsò procurante extant

Commentaria Matthiæ Stephani ad Novellas, tertiâ parte au-
ctiora, unâ cum notis *Brunnemanni* antea ineditis.

Publico adhuc parat

Matthiæ Stephani Dialecticam juridicam multa sui parte ex B.
Autoris autographo locupletiore, locisque Topicis
non paucis auctiorem.

Die 20. Febr. modo dictus D. *Nicolaus Michaëlis*, Pro-
fessionem Honorariam Oratione Initiali de *Cumulatione Of-
ficiorum*, s. *Officii duplicitate*, aggressus est, eamque præmisit
lectionibus suis ordinariis eodem die à meridie publicè ha-
bendis. Implet 2½ plag. in 4to. In hac nominis *officii* Ety-
mologiâ & significatione investigatâ, sequentem quæstio-
nem præcipuè tractat: *Annon aut Academia, aut Civitatis status
detrimentum patiatur, si ex Collegio Senatorio in Professorum numerum
unus vel alter cooptetur, & utriq; Corpori illeis utriusq; juribus infer-
vire licitè queat? & Negativâ rejectâ affirmativam adstruit sententiam.*

Die 23. Febr. D. *Jo. Frid. Mayer*, Profess. Primar. h. t. Re-
ctor, & Consistorii Regii Præses, juxta tenorem §. 15. Ordi-
nationis illius in emolumentum Academiæ Gryphicæ evul-
gatâ & superiori mense Martio p. 63, seqq. insertâ, Consi-
storium in gratiam Studiosorum ex illorum ordine consti-
tuit, & convocavit, ex quo expoposcit sententias, quid de hoc
statuendum sit casu? *Titius* Pastor in *Utenhoff*/cum ex errore
panem tantum in administratione Cœnæ, non autem Vi-
num consecrasset, tamen distribuit, quæritur: (I) *Num vera
sueris*

fuerit Cæna? (2) *Quid cum Communicantibus illis agendum, num admissi erroris sint monendi & de novo ad veram S. Cæne sumtionem invitandi?* (3) *Quali penâ Pastor puniendus?* Omnia hæc retulit *Christianus Ernestus Krull*, Assessoribus *M. Matthia Lohentz*; Profess. Extra-Ordin. *M. Gregorio Langemak*, & *Joach. Christian. Balzer*, suffragia horum excipiente & Responsum formante *M. Jeremiâ Papke*, Prof. Extra-Ord.

Die 1. Martii Præses *Christianus Saalbach* / Poëtic. ac Orator. Profess. Ord. FCTis Philosophicæ Senior, & Acad-Bibliothecarius, & Respondens *Johannes Christianus Bartels* / Palæo-Sedinensis, Philof. & Theol. Studiosus, publicè proposuit *de Numero Oratorio*, Schediasma Rhetoricum. (plag. 3. in 4to.)

Die 8. Martii *D. Jo. Frid. Mayer*, Profess. Primar. Superint. General. Consistorii Regii Præses, Academiæ h. t. Rector, & FCTis Theolog. Decanus, supra dictâ ratione Consistorium constituit, illudque Studiose Juventuti ejusdem Academiæ intimavit,

Die 9. Martii *Gryps cecinit exequias*, h. e. ad maximi olim & proh ultimi è Gryphicâ gente Pomeraniæ Ducis, BOGISLAI XIV. Parentalia, proximo die 10. Martii ab Eloquentiæ Professore, *M. Christiano Saalbach* / oratione exequiali celebranda, gratiæ insignis memor *Academia Gryphica*, Fautores atque Cives suos publico Programme invitavit per *Jo. Fridericum Mayerum*, D. h. t. Rectorem (1 plag. in 4to.) Quo ipso Gloriosiss. memor. Ducem d. 10. Martii anno 1637. ventium numero ereptum, & d. 25. Maji 1654. tumulo illatam esse tradit, simulque è *B. Michaelii* Programme, in funere BOGISLAI XIV. posito, causam, quare signo Gryphis usi fuerint Pomeraniæ Duces, sequentibus exprimit verbis: *Gryphicam familiam vocamus, quia in vexillis & aliis imperii Pomeranici ornamentis emblemate Gryphorum usa est: Emblemate, inquam, quia non putandum est, dari in rerum naturâ tales Gryphos, quorum*

pars prior figuret Aquilam, postrema transeat in Leonem. Non ita, sed qui Gryphos in insignibus suis pingi curabant, eo ipso tanquam typo generositatis & fortunæ voluere innuere, quum aquila inter aves, & leo inter quadrupedia quasi reges sint, sibi ad res fortiter gerendas opus esse aquilinâ celeritate & robore leonino. Porro memorat quædam de rei literariæ, & imprimis Academiae Gryphicæ, amore, qui in BOGISLAVO erat, è dotationis instrumento verba affectu teneriore plenissima eum in finem afferens, & proinde hortatur efficiat, quantum in se sit, ne BOGISLAVI unquam nomen intermoriatur. Tandem his claudit verbis: Vale amice Lector, Pomerania Civis, & eam vitæ rationem tibi ineundam puta, ut singulis non diebus solum, sed horarum momentis memoriam id tuam subeat: Gryps canet exequias!

Die 15. Martii D. *Nicolaus Michaëlis*, quem paulò ante laudavimus, *Breviculum judiciale*, quod instar instructorii pro rite formando judicio ad casum practicum legitime proponendum, ventilandum & dijudicandum, proposuit, & Studiosos, practicæ scientiæ cupidos, ad hoc præexercitamentum programme invitatorio exoravit.

Vt igitur B. L. eò exactius constet de modo, quo laudabiles hosce labores praticos etiam Juris Professores instituant, haud abs re fore judicavimus, si hanc unicam exhiberemus Sciagraphiam judicalem:

Dn. Judex Ordinarius wird von *Cajo* imploriret / daß / da er wieder den *Sempronium* Klage zu führen genothdringet wurde / derselbe ihn damit hören und einen terminum zum gerichtlichen Verhör ansehen möge.

Dn. Judex setzet einen Tag an auff den 15. Martii läset ad locum judicii seine Assessores cum Actuario convociren / und beyde Theile coram zu erscheinen citiren: In termino wird dieses Gerichte gesezet / partes erscheinen / und werden ab Actuario ad audientiam eingefodert, Actuarius muß ad Protocollum bringen / was passiret,

Dn.

Dn. Judex eröffnet die audience, und stellet Reo die geführte Klage für / und wil die gütliche Vereinigung versuchen / als selbige nicht angenommen werden wil / läset er dem Reo seine Vertheidigung frey / und injungiret dem Actori, seine Klage ad protocolum zu bringen.

Actor P.P. proponiret folgenden casum, und muß Actuarius selben ad protocollum verzeichnen.

Es habe sein Vormund in seiner Minderjährigkeit seines Vatern Haus / sonder des Magistrats consens an Beklagten verkaufft / wie er nun zu seinen voigtbaren Jahren gekommen / und er diesen seines Vormundes getroffenen Handel ihm schädlich zu seyn befunden / wolte er en respect seines Vormundes nicht sagen / daß der Kauff ob defectum consensu Magistratus an sich null wäre / sondern nur das gegen ex *L. 5. si tutor. C. vel curator interv.*, ad restitutionem seines väterlichen Erbes geklaget und gebeten haben / solchen Contract für nichtig zu erklären / auch Beklagten anzuhalten / daß er ihm sein väterliches Erbe gegen Empfang des ausgezahlten wieder raumen solle / cum imploratione officii judicis pro administratione juris & justitiæ.

Reus excipit, er bedinge gegen zudringenden Kläger competentia, er hätte mit ihm nicht zu thun / sondern er ließ seinen Verkaufser / den Vormund dafür antworten / weiln ein pupill dasjenige zugenehmen schuldig wäre / was der Vormund pro sua ipsi competente autoritate als nöthig und nützlich gehandelt. Bedinge im übrigen quævis competentia, wolte sich hiedurch nicht eingelassen / noch litterem quovis modo contestiret haben.

Actor repliciret; Er acceptirte daß Reus den Verkauf seines Erbes von dem Vormunde geschehen nicht läugnen / weniger daß ihm ex allegata *L. 5. C. si tutor vel curator interv.* zustehende beneficium streiten mögen / imploriret demnach officium judicis, krafft selbigen ihn zu restituiren / sintemahl der Vormund nicht bemächtiget nach gefallen seines pupillen immobilia zu vereuffern / submittiret / nisi quid novi, und bedinget de expensis tam temere cautis.

Reus dupliciret / daß Actor nicht bemächtigt legitimum factum tutoris zu revociren / sondern müste solches allerdinges gut heißen / wolte derowegen hierüber sich durchaus nicht einlassen / hielt es nur für eine bloße Zündstückerung / erhohlet seine exception, und bittet Kläger in expensas zu condemniren und submittiret cum debita imploratione.

Hierauff werden partes vom judice angewiesen einen Abtritt zu nehmen.

Nach dem Abtritt erhohlet Dn. Judex den proponirten casum cum voto. Der erste Assessor giebt sein votum, und adstipuliret dem Judici. Der andere Assessor ist contrairer Meinungen Judex concludiret und restituiret Klägern practica dicti. L. 5. C. si tutor vel curator inter compensatis expensis.

Darauff werden Partes eingefodert / und sententia concepta publiciret.

Die 22. Martii D. Jo. Frid. Mayer, sapissimè memoratus, iterum Studiosæ inventuti publicè Consistorium indixit.

Eodem die habita fuit Disputatio Carolina, quâ Problema de funere à filio vivo & viventi Parenti facto juridicè exposuit, & publicè ventilandum exhibuit Præses Nicolaus Michaële, J. V. D. Profess. Honorar. & Consul, Respondente Theodoro Wyl Gryphiswaldensi. (2. plag. in 4to.)

In Præfatione docet Auctor, licet quorundam Barbarorum modus vivos sepeliendi justè à Christianis damnetur, tamen funus viventi & videnti parenti etiam hodiernum ductum approbari, & hoc, quo modo accidat, ulterius profequitur, dum ostendit § 1. terræ motibus homines sæpè vivos tegi & sepeliri, § 2. mortuos sepelire esse quidem rem religionis, quod comprobat è Papiniano, Finkelbusio & H. Grotio; facinorosis & punitis autem sepulturam non contingere; § 3. diversa mortis genera recenset; hinc § 4. sistit descriptionem Problematis de funere vivo ac videnti parenti facto juxta Cotbmannum, qui illud ita depingit: Patri viventi funus facere videri filium

filium, si ad paciscendum super hereditate sua adigat; & § 5. exponit, quomodo funus & funeratio ab exequiis & justis differant. Postea § 6. quærit: an provocatio parentum, ad paciscendum vel dividendum, à liberis facta, sit legitima? & quo jure fieri possit, quo item modo, ut & quo successu & effectu? in hac materiâ considerat (α) § 7. jura, juxta quæ hæc funeratio, vel funeris ductio, instituenda, (β) § 8. provocantes, & provocatos, qui sunt Parentes binubi, & liberi prioris matrimonii, (γ) § 9. modum, vel formam provocandi, ubi differentia inter pacta & ipsam divisionem proponitur, (δ) § 10. & 11. effectum hujus funerationis tam quæ præsens, quàm futurum, (ε) § 12. contraria, quæ hanc funerationem cessare faciunt.

Die 29. Martii, Dissertationem *Carolinam Philologicam de Beelzebub* sub Præsidio *Brandani Henrici Gebhardi, S. S. Theol. D. ejusdemque & L. L. Orientalium Prof. Publ. Philos. Facult. h. t. Decani, Eruditorum examini exhibuit Ludovicus Jacob. Dithmarus, Regiomonte-Borussus.*

SEDINI

Die 2. Martii celebrabantur exequiæ *M. Johannis Joachimi Mülleri*, in æde Cathedrali & arcis verbi Divini Ministri, cui natale solum contigit *Wüllerstebie* in Comitatu *Schwarzenburgico*, & Patrem ibi habuit *Johannem Müllerum Scholæ Cantorem*. Quum ex disciplinâ domesticâ dimitteretur, primùm in Scholâ *Rudolstadtensi*, porrò in *Gymnasiò Gothano*, tandem in *Academia Lipsiensi* literis incubuit. Paulopost hunc ipsum, anno 1687. cum quorundam generosorum *Virorum* filiis, quibus vitæ studiorumque comes additus erat, in *Belgium* venientem Ecclesia ibi *Lutherana*, quæ *Winschuti* colligebatur, suum Ecclesiasten vocavit, & publicis literis instructum ad sumtus templi ædificandi necessarios ab exteris colligendos emisit. Hoc dum ageret, *Hafniam* quoque pervenit, ibidemque, præmissâ Disputatione *Theologica* sub Præsidio *D. Lassenii*, laureâ *Philosophicâ* exornari meruit.

Con-

Confecto per tres annos itinere ad *Batavos* quidem rediit; ast per breve tempus in novâ illâ inauguratâ æde docuit, siquidem ann. 1700. *Sedinum* evocabatur, ut in templo Cathedrali & Aulico Diaconi munus obiret, quod tamen spe citius insequenti anno 1701. d. 2. Novembris vivis ereptus, deposuit, cum vixisset 45. circiter annos & II. menses.

REGIOMONTI

Die I. Martii, *M. Hieronymus Voglerus*, Reg. Pruss. anno 1699. d. 17. Sept. Jenæ in Magistrum promotus, pro Receptione in Facultatem Philosophicam ad disputandum proposuit *Theses Philologicas V.* Respondente *Johanne Sigismundo Babasio*, Regiom. Pruss.

Die 15. Martii, *M. Johannes Ludolphus Loxk*, Reg. Pruss. anno 1701. d. 13. Sept. Jenæ in Magistrum promotus, pro Receptione in Facultatem disputavit *de vita ad summum bonum obtinendum necessaria*, Respond. *Paulo Rowaki*, Regiom. Pruss.

VPSALIAE

Die. 15. Febr. *Zacharias Esbergius*, antehac S. R. M. à sacris concionibus, jam verò Pastor Ridderholmensis, Resp. *Andréâ Lebetin*, Neric. S. Theol. Studiofo, bonorum examini submitit Disputationem Theologicam *de processione Spiritus Sancti*, quæ Holmiæ literis B. Nicolai Wankifwi, J. H. Werner. Fil. impressa est. (plag. 15½ in 4.)

Tria Disputationis hujus membra facit Autor, quorum *Imum* sistit ordinem & tempus vetusti Schismatis inter Occidentalem & Orientalem Ecclesias; *Idum* tentatam Schismatis farturam exponit, & *Illium* necessitatem hujus Doctrinæ de processione Spiritus Sancti, ipsamque Doctrinam explanat.

HOLMIAE

De Nummis MARGARETAE

Svecor, Danor. & Norvegorum quondam Reginae,

Disquisitione *Nicolai Kederi*,

Regii Antiq. Collegii Assessoris.

Subit sanè mirari, quod, post tam sollicitam Antiquariorum

reriorum nostrorum inquisitionem, inter monetas Svecanas, Danicas & Norvegicas nulla usquam compareat, quæ certò ac indubitatè Margaretæ trium borealium Regnor. Principi quæat assignari. Johannes Mulenius, qui Danicos & nonnullos Norvegicos recensuit Nummos, nullam planè Reginæ hujus commemorat monetam. Et frustra eam in Musæo Regio Hafniensi, quod Oligerus Jacobæus descripsit, quæviseris. Nota est obscœna illa ac putidissima de Reginâ nostrâ vulgi Fabula, narrata etiam præ cæteris ab Erico Vpsaliensi, Scriptore aliàs gravi & fide dignissimo, in Historiâ Svecor. Gothorumque, his verbis: *In perpetuum ludibrium & opprobrium regni monetam quandam instituit turpitudinis sexus sui insignia præferentem.* Fabulæ occasionem aperiet nobis infra Arnoldus Hvitsfeldius. Apud nos autem illi toto, ut ajunt, cœlo errant, qui commento isto seducti eidem Reginæ exoticum quoddam monetæ tribuunt genus ex argento, inusitatâ planè Europæis Nummis formâ muliebria fermè exprimens, cum impreâs tudiculâ caracteribus quibusdam peregrinis, quando id ad Regnum Siam pertinere fidem faciunt Johannes Baptista Tavernerius *dans ses Voyages, seu in iis quibus itinera sua enarrat Commentariis*, nec non De la-Lonbere in Opere *du Royaume de Siam, i. e. de Regno Siam.* Ex hoc quoque genere procul dubio fuit Nummus, quem ad Margaretam itidem traxit Christianus Franciscus Paullini in seiner Zeit-kürzenden erbaulichen Lust / h. e. *in fruchtbarer juxta ac jucundâ vacuè animi occupatione: Im Erienschen Gebiete sind schwarze Steine gefunden worden / so eine Weiber-Schaam vorbildeten / eben wie die Münze der Königin Margret zu Dennemarck / Norwegen und Schweden / so D. Sachs zu Straßburg im Jahr 1649. bey D. Lucken gesehen hat. Denn wie sie die Könige in Norwegen und Schweden überwunden hatte / ließ sie dem Männlichen Geschlecht zur Schmach eine silberne etwas runde Münze prägen / so einer völligen Weiber-Schaam / in allem ähnlich war. i. e. In diocesi Treverensi lapilli colore nigro reperti sunt, formâ referentes membrum muliebre, prorsus ut nummus Margaritæ, Danorum, Norvegorum ac Svecorum Regina, quem*

D. Sachs Argentorati anno 1649. penes D. Luckium vidit. Namq; postquam illa Reges Norvegiae ac Sueciae devicerat, in opprobrium virilis sexus monetam argenteam, aliquantulum rotundam, omnino naturae fœmineae similem cudi fecit. Nam quod utiqve hic Musei Luckiani Nummus ipsam formam pudenda ferè retulerit mulieris, simplicem ac genuinum verborum ipsorum sensum attendenti in propatulo est. Diversum tradidit Vir quidam Celeberrimus existimans, quod non formam, sed impressam notam Nummus hic membrum istud non sine verecundiam dicendum representaret. Et perperam mihi facere videntur rei nummariae nostrae studiosi, qui in iis, quas instituunt, Nummorum Svecicorum seriebus nummulos quosdam argenteos tenues non duplici, ut aliis accidere solet Nummis, sed simplici duntaxat percussos typo, ita ut nota hinc promineat extuberans, illinc verò recedat concava (cujus generis Nummi vulgò nunc *braffati* vocantur) capiteqve humano, imberbi, coronaque cincto signatos dictae tribuunt Reginae, cum ruditas operis illis temporibus haud conveniens eos longè faciat vetustiores. Adde quod caput istud pro masculino potius quam pro fœmineo sit habendum, quando & alii nummuli par omnino cum his habentes metallum paremque fabricam ac magnitudinem, cum capite etiam coronato, sed barbâ insuper furcatâ apud curiosos, quamvis rariùs, occurrunt. At quis non miretur, Martinum Aschaneum eo prolapsum esse inconsiderantiae, ut in *Collectaneo*, ceu vocat, *monetali* MS. vel talem cum capite barbato ad Regiam nostram traheret nummulum, huicque apponeret: *Droting Margreta med tussivat Stegg* i. e. *Regina Margareta barbâ bifidâ?* Joannes Schefferus in libro de antiquis verisque Sueciae insignibus quendam Margaretae produxit Nummum majorem, argenteum, non verò percussione, sicut alii Nummi, sed arte formatum fusoriâ, qui unâ parte praefert primam nominis Margaretae literam, cui valor quatuor Orarum literis IV.O. additus, tresque coronae subjectae; alterâ habet Epocham sic: ANNO. MCCCXCVI. & tres Cruces. Verùm quoniam isthoc

Numisma ipsi Scheffero falsitatis nomine meritò fuit suspectum ; sunt enim in eo , ceu Vir excellentissimus summaque mihi observantiâ perpetim colendus Ottho Sperlingius in Epistolâ de Nummis bracteatis & cavis ad Virum perquam Reverendum & Clarissimum Jacobum à Mellen rectissimè iudicat, *multa impostura recentis indicia*, ego illud cum reliquis (quæ hic ex eadem haud dubiè prodierunt officinâ) maioribus istis fufis, partim Latinè literatis, partim *Runicis*, veterum quorundam Regum nostrorum nomina insolentius ostentantibus, & antiquitatis speciem quendam simulantibus jure optimo in Crucibulum damno. Huic tamen Nummo Schefferus tandem ista subnexuit : *Si quis tamen talis à Margareta publicatus unquam, factum id videtur certo sine, ac ad conservandam certe alicujus rei memoriam, Fortè, quod eo anno, qui notatus est in nummo, Sororis sue filium, Ericum vulgò dictum Pomeranum, curasset eligi à Svecis etiam in suum successorem. Quia tamen sic convenientius fuerat, non Margareta, sed Erici nomen nummo imponi, istuc potius inclinem, ut existimem formatum in Sveciâ ad servandam ejus obitus memoriam. Mortua namq; est Margareta anno MCDXII. qui annus nummo inscriptus est. Vbi cum accuratè ceteroquin & cogitatè scriptionis Vir modò annum, qui solam & veram ficti hujus & commentitii Nummi facit Epocham, videlicet MCCCXCVI. eo enim Ericus iste Rex Sveciæ electus est, modò annum MCDXII. quò obiit Regina, in nummo extare, proindeque nunc talem nunc alium Nummi cusi finem fuisse, scriberet, aliud agebat, neque Schefferus erat. Duos nummulos ex argento bracteatos, alterum literâ M coronatâ, alterum figurâ quadam proximè quoque accedente ad M veteri more formatum, & stellâ inter ejus crura insignitos, Margareta à laudato Sperlingio in dictâ epistolâ attributos uti Reginae non demere, ita nec certos ac firmos reddere queo. Nam præterquam quod unicâ literâ initiali aliis destitutâ indicis concurrentibus vix certi quid hac in re asseri possit, complures consimiles alii quoque nummulî, argentei nimirum & bracteati & istâ magnitudine & commemora-*

moratam modò literam variè ac multimodè formatam, nunc cum superpositâ coronâ, nunc illâ carentem, nunc intermediâ ornatam stellâ exhibentes, partim Magno *Ladulas*, partim Magno *Smek* Svecorum Regibus à Viro Celeberrimo & de re nummaria patriæ nostræ indies præclarè merente Eliâ Brennero in Thesaro Nummorum Sveo-Gothicorum vetusto sunt addiiti. Et illum, quem in Specimine antiqvæ rei monetariæ Danorum Thomas Broderus Bircherod, Professor Gymnasii Othoniensis percelebris, è suis Reginæ adscripsit, in medio quoque relinqvo Nummum, putante quippe Mullenio (ut mox patebit) Maris esse vultum, qui muliebris Bircherodius est Nummum ita describenti: *Est & moneta ex meliori metallo & fermè argenteo, quæ faciem muliebrem coronatam exhibet singulari quadam figurâ cinctam. Mullenius inter incognitos nummos hunc ponit, quia detritus forsitan fuit, quem ille habuit, unde & Regis faciem hic conspici putat. Ser. 1. N. 23.* Vbi tamen, ne quid diffimulem, subsistendum paulisper, notandumque, quod dicto loco, in eo quo ego usus sum opusculi Mulleniani exemplari, sine ulla Regis mentione, nudè *Caput coronatum* extet. Addit porro Bircherodius: *Meus autem nummus clarè satis mulierem seu Reginam ostendit, &c. Aversum nummi latus mitram Episcopalem cum crucibus quibusdam habet.* Hvitfeldius in Chronicis Danicis circa finem Vitæ Margarete de hujus quoque monetâ & quidem OErebroæ (seu, ut alii scribunt, OErebrogiæ) percussâ mentionem fecit: *De Svenske bestylte hende (Dronning Margrete) foret at hafve gifvet dennem til ørebro it usedvanligt Vaaben oc Mercke paa deris Mynt / som er det Lem paa Qvindfolck / som Naturen vil hafve skult / oc paa den anden Side it Qvindfolckis Ansigt / med den ene Locke flettet / den anden udslaget. Men saadan Forseelse siunis være kommen meere aff Forseelse udi Stemplet / end aff foract. Samme Stempel skulle kun være it ø / oc betyde ørebro eller ørug. Fordi hun vaar Danske / icke Svenske / tillegger hendis Misgunstige (som hver er fier at sit eget) allehaande Lyder. i. e. *Insimulabant Sveci, quod illa (Margareta Regina) Civitati OErebroensi ejusq. moneta vens**

pro insigni & notâ dederit prorsus insolentem, membram, putâ, illud
 femineum, pudicè aliàs velandum, addens alteri monetæ parti faciem
 femine comâ hinc plexâ, inde sparsâ. Verum absiit contentus, errori-
 que ansam præbuit malè formata notâ, quæ debebat esse O (respon-
 dens nostræ pariter ac Germanorum diphthongo ô, quam
 Latini sic OE pingunt) & OErebroam vel OErtugam indicare. Ni-
 mirum quia Dana erat, non Sveca, adversatores (suum enim cuius
 placet) multâ ei affingunt vitia. At nulla jam penes Curiosos ta-
 lis prorsus superest moneta. Brennerus tamen ab isthac de-
 scriptione haud ferè abeuntem, sed, loco r̄ O, simplex O ha-
 bentem possidet, eidemque tribuit Reginæ nummulum ar-
 genteum, ubi O etiam eandem Civitatem, quæ & Orebroa
 scribi solet, denotare queat: Ortugam enim hoc elemento
 significari, quando nummulus istorum temporum Ortugis
 haud paulò est minor, non faciliè existimem. At possit quis
 scrupulosior subdubitare, an aliò pertineat dictus nummulus,
 cum quod adscripto careat Principis nomine, secus ac in
 proximè eam antecedentium sequentiumque Erici Magni
 nempe, Alberti, Erici Pomerani, Christophori aliorumque
 huminis usu fuit receptum, tum etiam quod hos amplitudi-
 nè ac pondere non æquet. Quid tandem sit, ego potius
 Brennero accederem, quam his, qui nullos prorsus intra an-
 num penè imperium illud, quo Margareta Svecis præfuit,
 eam in Sveciâ cudi fecisse Nummos suspicantur. Aegrè enim
 mihi persuadere possum, à Regina nostrâ ingenii alioqui non
 inelegantis, & regnandi cupidissimâ neglectui fuisse habitum
 istum, qui apud gentes cudendorum Numismatum haud ru-
 des invaluit, morem non infimi momenti, ut nimirum Prin-
 cipes, simul ac imperii summâ essent potiti, eam monetâ
 suo nomine & quandoque vultu signata firmare fatagerent.
 Ammianus certè Marcellinus, utor verbis Caroli Patini ex Histo-
 riâ Numismatum cap. 5. observat, electo Imperatore, ex templo pro-
 culam fuisse ejus typis monetam, nomine atq; effigie ejus insignem, tan-
 quam publicum majestatis documentum. Item Popiscus probat, Proculum

positum imperio & majestate supremâ, eo quod purpuram gestârit & monentis sui temporis Augusti nomen fuerit inscriptum, ceu annotavit paulo superius idem Patinus. Vbi verò memoria longè eruditissimum hunc Antiquarium fefellit, concernente quippe non Proculum, sed Firmum seu Firmium probatione istâ Vopisci, cujus ipsius verba utpote antiquitatum Cultoribus lectu haud injucunda futura adducam. En ea ex Firmii vitâ: *Scis, mi Basse, quanta nobis contentio proximè fuerit cum amatore historiæ M. Fontejo, quum ille diceret Firmum, qui Aureliani temporibus Ægyptum occupaverat, latrunculum fuisse non Principem: contra ego mecumq, Rufus Celsus & Cejonius Julianus & Fabius Sossianus contenderent, dicentes illum & purpurâ usum & percussâ monetâ Augustum esse vocitatum. Quin etiam nummos ejus Severus Archontius protulit. Et Josephus Maria Svaresius in Dissertatione de Numismatis & Nummis antiquis, cap. 6. docet quoque, quod quæ imperium ambiebant, suo vultu (addo: & nomine) monetam clanculum signari curarent, addens insuper, quod eam deinde sparsione publicarent. Saltem novimus, quod recentiore ævo gentes nonnullæ, coronatis Imperatoribus, Regibus, eorumque Conjugibus confestim in plebem nummos illorum spargere liberè diripiendos consueverint. Cujus moris vel Rutheni etiam observantes sunt. Aureos enim peractâ solenniter coronatione Mariæ Gorgonæ (ut fœminas jam duntaxat memorem) magno numero in populum missos fuisse, discimus ex Petri Petreji Historicâ Relatione de Moscoviâ: Als sie nun wieder von der Krönung aus der Kirchen geführet / da wurden etliche tausend Pfenninge auff beyden Seiten unter das Volk geworffen / das Stück zu zween Ungarischen Ducaten / etliche auch kleiner / auff beyden Seiten mit zweyköpffigen Adlern / wie man sie damahls geschlagen. Quæ verba Latine versâ hoc sonant: Cum ab inauguratione è templo illa reduceretur, aliquoties mille Nummi ad utrumq, vie latus in vulgus sparsi sunt, quidam estimatione gemini Ducati Hungarici, & nonnulli minores, signati pro more istius temporis utrinq, aquilâ bicipite. Nec ambigo, quin isti aurei Mariæ etiam nomen prætulert.*

Et Sophia Soror Tſarum Joannis & Petri Filiorum Alexii in imperii consortium admiſſa plures variæ magnitudinis variis-que ponderis Nummos aureos ſuo ipſius etiam, præter Fratrum capita & nomina, vultu ac nomine inſignitos (è quibus aliquot mihi in Ruſſiâ paratos curioſè aſſervo) conſeſtim diſpergi curavit. Interim tamen nullas cum certâ ſæpiùs commemorata Margaretae nominis inſcriptione videmus, O Ertugas ſive Ortugas. Sed extarent haud dubiè, niſi non pauci è crebrioribus Nummorum acervis, quos vel noſtrâ ætate tellus Svecanâ poſt longas eorum noctes è ſœcundo ſinu gremio-que in lucem edidit, aurifabrorum quorundam barbarâ & reſupinâ inſcitiâ atque negligentâ clandestinò colliqvefacti æternis-que, proh dolor! addicti fuiſſent tenebris. Et haud ſcio, an in magnâ iſtâ & variâ Albertinarum Ortugarum copiâ, quam, ut non ſine ſtomacho inaudivi, ante quadrien-nium egregiè quidam fatuus conſari fecit, ut poculum inde ſibi pararet, hæc noſtra Alberto proxima latuerit Margareta. At quid vicem earum doleo? Ejusmodi enim fata non minùs aliarum gentium nummis ſæpenumerò fuère ſubeunda. Inter mille exempla hoc loco variâ magno-que accuratè collecta numero nominabo duntaxat Nummiſmata antiqva, quæ apud Hiſpanos (annotante in Symbolis epistoſolicis Laurentio Pignorio ex Bibliothecâ Hiſpanicâ A. Schotti) heres Joannis Andree Stranei Valentini eruditi hominis in mortarium ad Pharmacopolii ſui uſum ſibi conſtanda curavit, dignus uti-que ipſe in grandiore mortario, Anaxarchi more, piſtillis probe & naviter tundi. Dum Margaretam quærimus, ejus defectum aliquo modo ſupplebit Maritus Haqvinus Norvegiæ Rex, nuper detectus in nummo ex argento cum bonâ aris admitti portione, qui nunc penes Brennerum cernitur, habet-que à fronte: HACWIN. DVX. NORWEGIE. & caput humanum oblique à parte dexterâ conſpiciendum, cum ſaciâ ſeu diademate, unde circùm aſſurgunt quaſi trifolia; à tergo autem: MONETA. EASLOIA. & crucem cum interpoſitis

qua-

quatuor rosis. *Easloja*, seu, uti recentiores exarant, *Asloa* & *Alsloa* non ignobile olim fuit Norvegiæ emporium, vulgò *Opslo* & *Oslø* dictum, è cujus cineribus orta est vicina *Christiania* auspice Christiano IV. Quoniam Haqvinus heic Norvegiæ appellatur duntaxat Dux, videtur Nummus cusus eo tempore quo Haqvinus minorennis, Parente Magno *Smek* Svecorum; Norvegorumque Rege adhuc vivo, electus quidem Rex Norvegiæ, at, tutelam intereâ Filii curamque Regni agente Patre, nondum ipse imperii gubernaculo manum admoverat. Nisi fortè ad Haqvinum *Galim* Sverronis Norvegorum Regis ex Sorore Nepotem Norvegiæque Ducem potius hic Nummus sit referendus, quod, ut ingenuè quod sentio dicam, magis arridet, quandoquidem is cum nummo per Bircherodium vulgato Philippi ex Ingonis Norvegorum Regis Sorore nati, quem, sicut aliquot anteâ mensibus Gutormius Rex Norvagiæus Haqvinum *Galim*, Erlingus Rex itidem Norvagicus constituit Norvegorum Ducem, ejusdem est metalli, magnitudinis, speciei & loci, ne cetera dicam, quæ similitudo ut in Philippi & Haqvinistius, qui Magnum *Smek* habuit Genitorem, tantâ temporis intercapedine à se invicem distantium Nummis concurrere queat, periculum est, quemadmodum fufius in hanc rem commentaturus est ipse Brenner, Nummus verò isthic Philippi secundum Bircherodii descriptionem talis: *Argenteus est, sed vilioris notæ, habens ex unâ parte laureatum (ex inspectione figuræ Nummi, quam multoties laudatus apponi curavit Auctor hic, diadematum potius dicerem, adde & obliquatum) Ducis Philippi caput, quod sanè in Septentrionalibus nostris nummis mirum & rarum est, arte præterè haud mediocri expressum, ut etiam ad Romanos aliquo accedere possit modo: Inscriptio, quæ hoc caput ambit, ita sonat: PHILIP. DVX. NORVEGIE. Aversum nummi latius crucem cum quatuor rosis ostendit & inscriptione tali: MONETA. EASLOENS,*

RYPÆ

M. Petrus Terpagrius Rypensis, Theologiæ in Æde Patriæ Cathedrali Lector, edidit *Inscriptiones Rypenses, Latinas, Danicas, Germanicas*, cum præmissâ brevi Urbis descriptione. Hafniæ, 1702. (1 Alphab. in 4to.)

Inscriptionibus Danicis & Germanicis Versionem Latinam adjecit. In Præfatione promittit Ripas Cimbricas, seu plenam Urbis Patriæ Rypensis Historiam.

Clemens Jessæus, Rypensis, superiori anno 1701. mense Decembri, publice in Collegio Medico, quod Hafniæ est, disseruit de *Salariis Clericorum VI. prioribus post Christum Saeculis*, Respondente *Biornone Christiano Drachardo*. Hæc ipsa Dissertatio typis exscripta est, constatque 2½ plag. in 4to.

SLESVIGÆ

E Typographeo Eckstorffiano prodiit Ordinatio quædam, ad cujus normam in Principatu Holsatico-Slesvicensi dies pœnitentialis, qui in diem 12. Maji incidit, instituendus erit, titulus ejus hic est: *Nach gnädigsten Befehl des Durchläuchtigsten Fürsten und Herrn / Herrn H. A. EDENBURG / Erben zu Norwegen / regierenden Herzogen zu Schleswig-Holstein / Stormarn und der Dithmarsen / Grafen zu Oldenburg und Delmenhorst &c. soll es an dem verordneten Bus- und Bet- Tage / so in diesem Jahre 1702. den 12. Maji, als den Freytag nach Jubilate und vor Cantate, einfallen wird / in Jhro Durchl. Fürstenthümern vorgeschriebener massen gehalten werden.*

In hæc Ordinatione Textus horis ante- & pomeridianis explicandi præscribuntur, quorum ille ex Hebr. III. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. hic verò ex Apoc. III. 10. desumptus est, succincta simul horum additur explicatio. (2 plag. in 8.)

TONNINGÆ

Parhelii,

Tonningæ die 14 Martii an. 1702.

hora matutina 7. 30. ad 8. 30.

Q

obser-

TAB, III. a. Sol.

bb. Parhelii, haud instar Solis radiis cincti, sed eos dextrorsum & sinistrorsum vibrantes.

c. Radii parhelii dextri, pallidi coloris, triginta circiter pedum longitudinem æquantes.

d. Radii parhelii sinistri, ad 24. pedes circiter porrecti.

e. f. Irides.

KILONII.

Die 22. Febr. prodiit *Gunth. Christoph. Schelhammeri*, Med. D. & Profess. Publ. Primarii, Sereniss. Ducis Archiatri, Disputatio *Fridericiana II. & de Resolutione Corporum per ignem* altera, quam publico *Φιλιατρῶν* examini exposuit *Christianus Ulricus Schreiber*. (2½ plag. in 4to.)

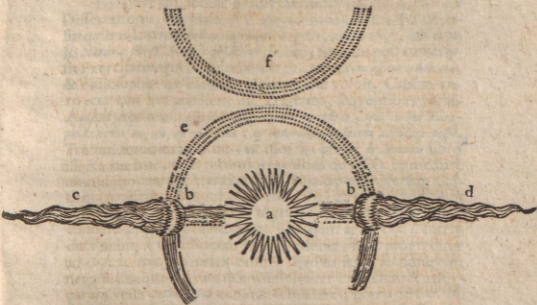
Sicut in priori hujus argumenti Differtatione, anno superiori, mense Julio habitâ, Auctor ostendit, animalium nullum Chemicorum igne in sua vera principia resolvi, sed partem eorum consumi, ut pingve: partem in nigrum pulverem verti, qui in aperto igne, fuligine, quæ adhæret, depulsâ, dilabatur in cineres sale & terrâ constantes: partem expelli in auras, ut humidum, & quicquid inest subtilius: aliqva verò, quod est præcipuum, in alias mutari formas, ut quæ sub specie salium prædeunt, volatilis potissimum: tale enim neque in urinâ inexistere, neque in sanguine, sed demum sub manibus eorum per ignem produci constitit; Ita nunc in hac, quid in plantas valeat ignis potestas, & an ex his eliciat elementa potius, quam composita aut immutata corpora, inquirat.

Hic ipse etiam edidit librum, qui Kiloni typis Bartholdi Reutheri impressus est, & Hamburgi in Officinâ Liebezeitianâ prostat, cujus titulus ita legitur:

Natura vindicatae Vindicatio, quâ ea, quæ libro de *Natura* olim fuerunt asserta, ulterius confirmantur atque explicantur,

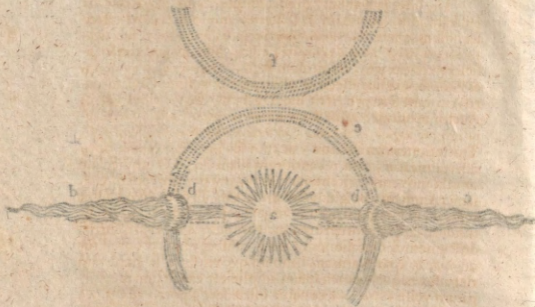
MENSIS APRILIS 1702

TAB. III.

1702. April.

Tab. III

1705 April

cantur, de *Motus principio primo, & Causarum secundarum ætione* illustres controversiæ elucidantur, cum primis verò Clariss. Viri *Job-Christoph. Sturmii*, Altorfini Professoris celeberrimi, querelis responderetur. (1 Alphab. 3 plag. in 4to.)

Hic liber jam abhinc quadriennium natus est, occasione Dissertationis cujusdam *J. C. Sturmii* modo dicti, qui offensus quibusdam in *Schelhammeriano* Scripto, anno 1697. sub titulo *Natura sibi & Medicis vindicata*, edito, non diu post conscripsit Exercitationem, cui titulum fecit, *Natura incassum vindicata, & Philosophiæ suæ Electivæ ultimam esse voluit*. Causam verò, cur tam serò prodierit hic Tractatus, sequentibus verbis Auctor exprimit: *efficit Bibliopolarum morositas, quæ in hoc Europa extremo angulo est maxima, ut nunc demum lucem adspicere possit*. Tractationem ita instituit, ut tum sua priori de *Natura* libro asserta tueatur, tum recentiore illam de *DEO* immediate omnia movente sententiam falsam, jam per universam Galliam, Angliam, Belgium disseminatam, ab ovo, quod ajunt repetat, & integram pressius urgeat, oppugnet, eamque obtundere, atque prouerentet. Hoc dum agit, *Cap. I.* Introductionem & Occasionem Operis exhibet; hinc progreditur ad *Cap. II.* quo Naturam omnem quovis sensu se nunquam negasse, neque nomen ipsum simpliciter extinctum & extirpatum velle, *Sturmius* conatur ostendere; porro ad *Cap. III.* se confert, quo *Sturmius* eam, quam *Schelhammerus* ipse asseruit, naturam, neque negasse se unquam, neque hoc sensu naturæ nomen abolitum voluisse contendit. Succedit *Cap. IV.* quo hæc duo, Naturâ & ex latâ semel lege, receptoque olim impetu (quæ *Schelhammeri* mens est) fieri quæ fiunt omnia, & immediate à *DEO* moveri etiamnum omnia, secum è diametro pugnare ostenditur, & his circumfusa nebula discutitur. Postmodum *Cap. V.* sententia de lege & efficacia ejus §. III. occasione paulò diligentius expenditur, & reliqua quæ huc pertinent diluuntur. Paulo post *Cap. VI.* disquiritur, an & quomodo

modo hæc lex in corporibus operetur, & quo nomine eam censi oporteat? Vbi simul & de Naturâ denuò agitur, eaqve omni detractò velo, in aprico sistitur: itemqve duo de Motu corporum argumenta pensantur: deniqve Malebranchii inepta Philosophandi ratio & Connorii Evangelium medici examinantur: & Aristotelis definitio motus explicatur. Tandem *Cap. VII.* expenditur, an Spiritibus creatis omnis movendi materiam facultas negata sit, ut in eam prorsus nihil possint. Deniqve *Cap. VIII.* in compendium, quæ dicta sunt, contrahuntur, & quousqve *Sturmium* inter atqve *Schellhammerum* conveniat, quidve dissent, ostenditur, nec non utriusqve sententiæ conciliatio proponitur.

Die 6. Martii *Carolus Fridericus Luther* / Med. D. recitatâ Oratione Inaugurali, de *Experientia in Arte Medicâ prerogativâ*, in Professorum ordinem publicè solenniterqve receptus est.

D. Joh. Ludovici Hannemanni

Meletema de primo conceptu DEI nostrò intelligendi modò.

Communicavi hætenus unum atqve alterum meletema de hoc vel istò placitò Philosophicò aut & Scripturæ dictò. Hoc tempore, quoniam occasione quadam jubente incidere in *Schlevoigtii Disputationes Academicas* & inter eas evolverem, quæ est in ordine XIV. de *primò conceptu DEI nostrò intelligendi modò*, & legitur *pag. 277-304. inclus.* gaudetqve thesibus 47. in quâ Disputatione variæ adducuntur opinioniones de *primò Conceptu DEI nostrò intelligendi modò*, quarum recensu supersedeo. Verum omnes ita sunt comparatæ, ut iis subscribere nequeam, ut ut Auctores habeat è Scholasticæ Philosophiæ foro acutissimos & perspicacissimos. Sed alius primus Conceptus DEI nostrò intellectui se offert, si DEI naturam in S. Scripturâ revelatam, & in naturâ manifestatam consideremus. Sicqve mihi primus conceptus de DEO nostrò intelligendi modò neque est, quod sit vivens, neque, quod sit independens, neque, quod sit perfectus, neque est omnium

attributorum ejus series, sed pulchritudo. Sicque DEUS ab homine (1) concipitur, ad eum inclinante & dictante instinctu mentis, cujus etiam amore ducitur. Et hoc est pulchrum. (2) Primus DEI Conceptus est ejusmodi Conceptus, quem præprimis effecta ejus citra formidinem oppositi dictitant. Sicque totum Univerſum, sicque totius Univerſi omnes partes pulchritudine quadam sese spectabiles reddunt. Quæ pulchritudo hominum mentem adeò statim fascinat, ut ejusmodi pulchrum admiretur & veneretur & ejus satietate nunquam capiatur. Quod itaque in homine duos parit ejusmodi animi affectus, qui in Scripturâ jubentur, ejusmodi etiam dat primum Conceptum de Numine. In Scripturâ autem jubetur Veneratio; Veneratio autem præsupponit admirationem, & ipsa fundatur in amore & filiali timore, ut & quodammodo in servili metu, quò prohibemur, ne illud pulchrum nobis inimicum faciamus, idcirco non nisi pulchrum pro primò Conceptu DEI est venditandum. (3) Quoniam mens ipsa nostra in se spectata a nobis non comprehendatur aut intelligatur, nisi sub formâ pulchri alicujus Entis, & in pulchrum innatò instinctu feratur; hinc & nullum dubium, quin & in mente nostrâ omnium primò oriatur Conceptus, mentis dictamini adæquatus, & ejus appetitui assurgens, & hic nihil aliud est, quam pulchrum. (4) ipsa S. Scriptura ex jussu DEI videtur omnia, quæ ad Cultum DEI spectant, sive olim in V. T. spectârunt, pulcherrimè adornare in fœderis tabernaculo ac sic in templo Salomonæ, qui externus cultus non aliò respiciebat, quam ut ex hoc pulchro externo, quo pascerentur oculi, quoque mens ferretur ad primum pulchram omnis pulchritudinis fontem scil. Deum. Quare, ad quem Conceptum nos impellit. (α) ipsa natura (β) ipsa mens (γ) ipse apparatus cultus divini (δ) & amor, hoc ipsum est primus Conceptus DEI, juxta nostrum intelligendi modum.

*Num Spiritus Sanctus specie columba sese demiserit super
Dominum baptizatum.*

Sicut non sine scandalo serpens magnus ab arbore pingitur pendulus inter protoplastas, ita nec minore cum opprobrio ad divinam Trinitatem & ad sacri baptismatis lavacrum à monachis olim efformata est, & à nostris hodieque toleratur columba super Christum caelo delapsa, è falsa interpretatione verborum Lucae c. 3. v. 22. descendit Spiritus sanctus, corporali specie sicut columba in ipsum, cujus enunciationis non alia est significatio, quam si dixisset *Lucas*, persona ipsa Spiritus sancti live Spiritus sanctus descendit personaliter super Christum tanquam columba, ut vox personalis Speciei non ad columbam sed vœcula *tanquam* unicè referatur ad descensum Spiritus, veluti alias devolat ex aëre columba. Nam *Matthia Flacio* observante vox *corporalis* eadem est quæ *personalis*, & *corporaliter* quod *personaliter*. Et sic *Joh. 1. v. 32. Marci 1. v. 10. Matth. 3. v. 16.* ad augustum descensum Spiritus *Volatus* modò *Columba* applicatur ipsa figura columbæ non denotata. Cujusmodi similitudines innumerae alia in veteri ac novo testamento occurrunt, nullam planè illius rei vel animalis, quocum ordinatur comparatio, formam includentes. Ero eis *quasi leona*, sicut *pardus* in via Assyriorum, occurram eis *quasi ursa*. *Hof. 13. v. 7. 8.* Sicut *vacca lasciviens* declinavit Israel, nunc pascet eos Dominus *quasi agnum* in latitudine c. 4. v. 16. super eos effundam *quasi aquam* iram meam v. 10. Veniam ad te *tanquam fur*, & nescies qua hora veniam ad te, *Apoc. 3. v. 3.* Ephraim *quasi columba seducta*, non habens cor sive prudentiam, *Hof. 7. v. 11.* Ita etiam vox *tanquam* his Evangelistarum locis habet, vidi Spiritum personaliter descendentem tanquam columbam, ut sciamus, hæc omnia in visione contigisse, cum nec in mediis populi turbis ullus columbam viderit, multo minus Spiritus hujus speciem, præter unicum Johannem atque

atque Christum Matth. 3. v. 16. Marc. 1. v. 10. Joh. 1. v. 32. personali igitur specie Baptistæ atque Christo visum apparuisse Spiritum sanctum concedo, forma vero, quali à pictoribus adumbratur, columbæ, nego, neque sic illum articulum fidei neque insuper aliqua hoc mysterium turbo profana opinione, teste Martino Chemnitio *harmon. evang. c. 17. non agitur de articulo aliquo fidei, modo presentia & unctio Spiritus sancti in hac historia retineatur, quæ melius sanè ex aliis circumstantiis erui ac confirmari potest, quam ex visibili specie columbæ.* Hinc Baptistes Joh. 1. v. 31. *Qui misit me, inquit, ut baptizarem aqua, ille mihi dixit, super quem videris Spiritum descendentem ac manentem super eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto v. 34. Ego igitur vidi & testor, hunc esse filium DEI.* Vbi exertè addit Prodrumus Christi, haud sibi datum esse symbolum columbæ (quam & alii omnes presentes tunc vidissent) ac si illa sub figura apparere debuisset Spiritus Sanctus, sed verba potius hic infero Pellicani *super Matth. 3. Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo filius hominis, qui est in cælo, quid aliud est, quam apertior DEI cognitio & plenior Divinitatis perfructio. Nec aliud est tertium illud cælum, in quo Paulus arcana verba audivit. Aperti sunt ergo Johanni cæli, quando lux aliqua admirabilis è supernis irradiavit, divinusque splendor visus est, unde & Spiritus Sanctus prodiiisse Patrisque vox insonuisse dicitur, quia supra naturæ ordinem divina hominibus apparuerunt.* Cui majestati minus convenit forma columbæ, & eo sane nomine splendidior fuisset inauguratio Apostolorum (quam ipsius Domini nostri ad sacerdotium suum in baptismate) luculenter descripta Act. 2. v. 2. & 3. ubi etiam nulla mentio fit ad descensum Spiritus columbæ. *Ipsè Apostolos suos viræ lucis fonte perfudit, ut ipsi postmodum universum mundum, tanquam duodecim solis radii ac totidem Lampades illuminarent.* Aug. *de temp. serm. 185. Sedit super illos, ut novæ coronæ Spirituales per linguas igneas imponerentur capiti illorum.* Cyrillus Hierosol. *Catechesi 17. Greg. Nazianzenus more suo istud miraculum amplificans, in Apostolis, addit, Spiritum sanctum sedisse*

sedisse velut in eberubico throno, quo cum splendore haut componitur vilitas columbæ, & illustrior tamen ille adventus fuit Spiritus sancti apud baptismum Christi, nec nisi à Christo & Baptista solis conspectus. Ad instantiam verò, columbæ vocabulum ab ipso Baptista atque cæteris omnibus Evangelistis sollicitè esse insertum, rege ro, mysterium ingens subesse, non in qualitatibus columbæ sed in altiori consideratione à Mose olim ipso descripta, ad quam digitum intendunt sancti isti, quandoquidem instante termino diluvii columbæ à Noë emissa circa vesperam ecce (ita & attentionem nostram finiter excitat Matthæus, scriptor novi testamenti, mentionem faciens columbæ) folium olivæ decerptum in ore attulit: *Intellexit ergò Noë quod cessassent aquæ super terram* Genes. 8. v. 11. Ad istam sanè omnibus Israëlitis notissimam historiam alludit nomen columbæ, à tot sanctis repetitum, aqua enim, quæ obruerat orbem tanquam instrumentum iræ divinæ, jam adhibenda erat atque ordinabatur velut symbolum gratiæ, quo sanctissima Trinitas adoptura mortales esset in filios lucis ac heredes cœli. Enimverò tali explicatione melius profumus Evangelistis, quam afficta ipsa figura columbæ, quæ nec exsculpi quidem potest e versiculis illis rectè intellectis, ne dicam de superstitionum monachalium inde derivatarum ludibriis, quæ Judæi acriter traducunt cum Deistis, quin impurus Mahomet sub dicto schemate in fraudem ultriorem suos induxit sectatores, uti in *Dissert. de corvæ Eliæ* c. 2. nondum edita indicium ejus feci è Chronicis Turcarum: Da er auff dem Platz / wohin das Volk war beschieden / viel plauderte und predigte von seinem Gesetz / kommt eine Taube geflogen / welche er dazu lange vorher gewohnet hatte / die setzte sich auff seine Schulter / und pickte ihm ins Ohr / denn er hatte Rocken-Rörnlein ins Ohr gestreuet / welche sie / wenn er sie lange hatte hungern lassen / und essen wolte / aus seinem Ohr samblen musste. Tantum potest, quod ad errores incrustandos attinet, vel unicus locus perversè intellectus, dum è nostro sensu id affingimus scripturæ, quod illa expressè nos haut docuit, neque cum majestate verbi divini examuffim convenit.

NOVA LITERARIA
MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,
Edita Mense Majo MDCCII.

ROSTOCHII.

Die 8. Aprilis prodiit Collegii Disputatorii, exhibentis theses ex univēsa Theologiā selectas, Disputatio XV. & ultima sub Præsidio *Joh. Nicolai Quistorpii*, S. Th. D. ejusdemque P. P. Pastoris Nicolait. & Ministerii Directoris, Respondente *M. Nicolao Staphorsti/Hamb. habita.* (r. pl. in 4.)

Dissertationis hujus Auctor §. 1. illos operam ludere probat, quicunque ex loco Paulino ad Tit. I, 1. colligere volunt, non dari veram Theologiam quæ non sit cum pietate conjuncta, aut impium ministrum Ecclesiæ non esse verum Theologum. §. 2. Locum Paulinum, 1. Cor. VII, 18. illustrat ex illo, quod *Daniel le Clere* in *Histoire de la Medicine de Carnelio Celso l. 4. Sect. 2. c. 5.* scribit. §. 3. de monstroso *Caulaucan* nomine agit, per quod Saturniani indicare voluerunt Principem ac Salvatorem, quem 365. cælis angelorum præesse docebant. §. 4. de *J. Asgill*, Parlamenti Londinensis membri, doctrinā, sine morte scilicet corporali abhinc in vitam æternam translatione, nec non Ejus libello, & §. 5. de sangvineo Christi sudore.

Die 12. Aprilis Præside *Joh. Petr. Grunenbergy* / S. Th. Doct. ac P. P. Consiliario Consist. & Districtus Mecklenb. Superintendente, *Nucleum Protheoria Theologica*, inter amicas Commilitonum Objectiones defendit *Bernhardus Mauricius*, Tundera-Hollatus, (plag. 3. in 4.)

In illo agitur (1) de Deo, à §. 1. ad 10. inclusivè, (2) de Regione, à §. 11. ad 20. (3) de Revelatione, §. 21. seqq. (4) de Theologia, §. 31. seqq. (5) de Theologiā Christianā, §. 41. seqq. (6) de Scripturā Sacrā, §. 51. seqq. (7) de Veritatibus Theologicis, §. 61. seqq.

(8) de *Scriptoribus Theologicis*, §. 71. seqq. (9) de *Christianismo*, §. 81. seqq. & tandem (10) de *Hostibus Christianismi*, §. 91 - 100.

Die 15. Aprilis sub Præsidio Jo. Fechtii, S. S. Theol. D. atqve Profess. P. Consiliarii Consist. & Districtus Rostoch. Superintendentis, de *persuasoriis humanæ sapientiæ Verbis*, ex I. Cor. II. 4. M. Georg. Raphaelius, Scholæ Luneburg. Senat. Con-Rector disseruit. (plag. 4. in 4.)

In Proæmio ostenditur utilitas hujus argumenti, hodie cum primis se in Ecclesiã nostram diffundens, in qua sint, qui loco Paulino abusi omnem eloquentiam ex suggestibus cupiant eliminatam. Deinde *Cap. I.* verus loci sensus indagatur, voces singulas ex præsiidiis Philologicis pariter & Hermenevticis considerando. p. 3. seqq. Cumq; ex vocabulo κηξ nexus cum superioribus esset demonstratus, per λόγον & κήρυγμα duos separatos Evangelium prædicandi modos, privatum publicumqve innui docetur. p. 10. seqq. Ex quo proceditur ad persuasoria humanæ sapientiæ verba, ostenditurqve humanam sapientiam Philosophiam esse gentiliam, cujus pars fuerit Rhetorica, quæqve h. l. potissimum à Paulo intelligatur. p. 12. seqq. Hæc cur ἀνθρώπινη σοφία dicatur, discutitur, p. 13. deciditurqve bono sensu ita dici, p. 14. Cumqve Rhetorica eloquentia variis mediis ad finem suum, faciendam fidem, tentat per inventionem, dispositionem, elocutionem & recitationem, probatur per λόγος πειθὺς inventionem & excogitationem argumentorum, ad persuadendum idoneorum, denotari, idqve immotis argumentis, p. 16. seqq. Ut adeo Apostolus dicere voluerit: in persuadendo mysterio de Divinitate & cruce Christi non usum se argumentis esse, ex humanorum Rhetorum scholâ depromptis, sed ex longè efficaciori Spiritus S. officinâ. p. 18. *Cap. II.* eos refellit, qui ex h. l. humanæ eloquentiæ studium ex Christianismo proscribendum esse Fanatico conatu dictitant & clamant, & Paulum utiqve in pluribus aliis rebus extra mysterium de Christo, & argumentis
usum

usum esse humanis & iis sermonis elegantia excultis, plurimis exemplis ostendit, & denique illud ipsorum novatorum confessione, vi veritatis ipsis extorta, comprobat. p. 20. seqq. Ubi & quaestionem ventilat: num Doctori atque Concionatori Christiano etiam probabili tantum oratione uti liceat: quae affirmando deciditur, p. 25. seqq.

Eodem die modo dictus *M. Georg. Raphaelius* ut Praeses in Disputatione Philosophica proposuit *Elocutionem affectuosam*, in specie, *attentionis*, Respondente *Dieterico Hermano Kemmerich*, Palæo-March. (6½ plag. in 4.)

Postquam in Praefatione Auctor ostendit, quod pauci Rhetores de Affectuum Inventione dedita opera hactenus scripserint, & quam viam in praesenti hoc argumento secutus sit, addit etiam rationem suscepti hujus laboris, nempe ut specimen sit *Lexici Oratorii*, in quo quidquid vocum, phrasium, formularum, quidquid in tota orationis compositione attentioni potest inservire, ejus uberrimam copiam atque varietatem facillimo negotio sit invenire. Hinc in Prolegomenis tradit descriptionem Affectuosa Ideæ Elocutionis, uti & duas generales Regulas Attentionis elocutionem adjuvantes, nec non Dissertationis hujus ordinem, ubi duo constituit Capita. *Prius Perspicuitatis* usum ad movendam attentionem demonstrat. *Posterius* verò *Elegantias*, sive, *Ornatum* attentioni accommodatum exhibet. Quibus III. accedit, specialiores nonnullas Regulas complectens. In duobus prioribus sequitur ductum Accessionum Rhetoricarum *B. Vinc. Placcii*, & quidem Part. III. adhibito interdum etiam earundem Promptuario secundo. Exempla desumpta sunt à *Cicerone* & *Chrysostomo*, imprimis verò ex *Scriptoribus Divinis*. Undecim denique Disputationi huic annectit Corollaria ex universa Rhetoricâ deprompta.

Die 16. Aprilis Acad. Rector, *Joh. Barnstorff*, J. V. D. ac

R 2

Prof.

Prof. Publ. Civibus suis Programmate publico *Resurrectionem Christianam piè estimandam* proposuit. (i. plag. in 4.)

Die 19. Aprilis Præside *Johanne Fechtio*, paulo ante laudato, S. Theol. Doct. P. P. Superintendente, & Consist. Ducal. Adsef. Megapolitano, Exercitationem Exegetico-Historico-Polemicam, Indifferentistis hodiernis oppositam, *de Formâ Catecheseos Paulina* ad locum Hebr. VI, 1. & 2. defendit *M. Adamus Wildius*, Badâ-Durlaco-Marchicus. (plag. 8. in 4.)

Occupat ante omnia Auctor, non se de Catechesi Paulinâ secundum omnes vel textus vel argumenti circumstantias, sed de eo tantum acturum esse, quod in loco Paulino representetur certa doctrinæ Catecheticae forma, variis articulis, necessario inter sese nexu copulatis, constans, quæ ad sequentem cum veterem tum recentiore Ecclesiam fuerit propagata. Quæ Tractatio ideò hodie & fructuosa sit & necessaria, quia in ipsâ Ecclesiâ Lutheranâ, quod antea inauditum fuerit, Indifferentistæ oriantur, qui certis credendi formis quibuscunque, utpote Confessionibus, Symbolis, Catechesibus, Articulis, Systematibus & aliis id genus Vaticano odio sint infensi, negentque ullam unquam sive in Apostolicâ sive primitivâ Ecclesiâ extitisse fidei formam, ad quam fideles fuerint vel manuducti vel obligati. Ut hoc pacto obtineant, quicquid hodie librorum Symbolicorum Ecclesiæ obtruditur, ab instituto Christi & Apostolorum longè esse alienissimum. Tractatio ipsa ita instituitur, ut l. voces in hoc argumento frequentatæ, imprimis in loco Apostolico occurrentes exponantur. §. I. seqq. Deinde ut numerus Articulorum fidei & eorum cum aliis nexus ostendatur, partim in genere, §. VI. partim in specie Articulus de pœnitentiâ. §. VII. cum connexis. §. VIII. De Fide in Christum, §. IX. s. De Baptismo. §. XI. s. Ubi simul discutitur quæstio: cur omissum in Catechesi Paulinâ fuerit Eucharistiæ Sacramentum

mentum ? §. XIII. De Impositione manuum, seu Ministerio Ecclesiastico, §. XIV. f. De resurrectione ad vitam. §. XVI. f. De aeterno judicio, §. XIIX. f. Subjiciuntur tertio septem confectaria, ex institutâ hactenus tractatione excerpta. §. XX. seqq. Et concluditur: utiqve jam Apostolorum tempore extitisse certam & distinctam Doctrinâ Catechetica formam, omnibus iis partibus, quibus & hodiernâ Catecheses nostrâ gaudent constantem. §. XXVII. Quarto ostenditur eandem Doctrinâ Catechetica formam, certâ Articulorum serie & immotâ veritate constantem, servatam fuisse in Ecclesia post Apostolorum aetatem. §. XXIX. f. Quamquam AntiChristiano seculorum ambitu vel suppressam vel extinctam, §. XXXIV. f. Resuscitatam a Luthero, cujus catechesin, quoad ipsa doctrinâ capita, cum Paulinâ ex asse convenire demonstratur. §. XXXV. Quinto ut credendi omnium, ita & Catecheson hostes irreconciliabiles producuntur, Ericus in primis Fridliebuis & Godofredus Arnoldus. §. XXXVII. seqq. Quorum duo, partim credendi formis in genere, partim in specie Catechetica, opposita argumenta diluuntur. §. XL. f. Postremò febriculosum istud Indifferentistarum argumentum, ex eo desumptum, quod Christus & Apostolus, gentes conversuri, nunquam ad Catecheses, Symbola, Confessiones addiscendas, eos adduxerint, sed voluntatem tantum convertendorum per pœnitentiam sanaverint, ad Divini verbi limam revocatur & concluditur. §. XLIV. seqq.

Die 22. Aprilis *M. Job. Christianus Sensius, de Kabbala Judæorum* disputavit Respondente *Henrico Cordes, Stadâ-Bremensi.* (plag. 3. in 4.)

De *Kabbala*, quæ expedienda fuerunt, *duabus Sectionibus* inclusit Auctor, quarum *altera ὀνοματολογία, πραγματολογία* altera explicat. Prior tribus constat membris, scilicet *Etymologia, Homonymiâ & Synonymiâ*, Posterior descriptionem & divisionem exhibet.

Die 28. Aprilis *D. Joh. Petrus Grimenberg* paulò ante memoratus, Dissertationem Theologico-Exegeticam de *Salutura ad ignem aeternum*, è Marc. VI, 49. ventilandam exhibuit, Respondente *Job. Henr. Bussenio*, Gadeb. Mecklenb. (plag. 4. in 4.)

Quinque Disputationis hujus sunt partes, harum prima est *Critica*, & Textum Græcum examinat; *Secunda* est *Onomatologica*, in vocum valorem inqvires; *Tertia Historica*, quæ circa hunc versum è Judæorum antiquitatibus quædam observat, quæ ad instillandum & agnoscendum veritatis sensum facere possunt; *Quarta Pars Hermenevtica* est, & veram horum Verborum evolvit sententiam, duabus potissimum nitens Regulis Hermenevticis, 1. *Connexio rerum & verborum Exegeta est observanda.* 2. *Littera eousque in expositione tenenda, donec teneri potest.* Tandem subiungitur Pars *Quinta Usualis.*

Die 29. Aprilis *M. Henr. Ascanius Engelke*, Rostoch. Respondente *Burchardo Camphövener*, Apenr. Holfat. Disputationem Philosophicam habuit, quâ traditur usus Logicæ, quoad maximam partem eorum, quæ *P. Gassendus* exercit. *Paradox. lib. 1. Exerc. 6.* quod in hac doctrina quoque apud *Aristotelem* innumera superfluant, probaturus affert. (plag. 3½ in 4.)

Die 30. Aprilis Rector Acad. *D. Johannes Barnstorff*, Cives Acad. Programme invitavit ad actum solennem, quo novus Academiae Rector electus *Christ. Hildebrandus*, Phil. M. & Log. P.P. Duc. publicè die 2. Maji renunciandus erat. (1. plag. formâ patente.)

GRYPHISWALDIAE

Die 5. Martii *D. Brandanus Henricus Gebhardi*, S.S. Theol. ac LL. Oriental. Prof. Publ. Ordin. ad audiendam Orationem Latinam de *Laudibus Vsedonii*, Equitis Rugiani, trium Alumnorum Nutritii (cujus vitam in N.L. superioris anni 1701. mens. April. pag. 100. descripsimus) quam d. 8. Martii recitaturus erat *Carolus Helvigius*, Gryphiswaldensis, Programme publico

publico 1. plag. in 4. invitavit, quod literarum utilitatem ostendit, atque omnes illos inter quos & *Vsedomius, Wackemitzius, Blücherus, Pagencopius*, qui sua munificentia omnibus saeculis sollicitè caverunt, ne rei literariae sui deessent cultores ac propagatores, laudandos & commendandos esse hortatur.

Die 4. Aprilis 70. *Frid. Mayer*, D. h. t. Rector, juxta §. 14. Ordinationis illius, Mense Martio, p. 63. seqq. nobis memorata, in partes justissimi doloris, cujus ex obitu CAROLI XI. Svecorum, Gothorum & Vandalorum Regis, concepti memoriam Academia Gryphica d. 5. April. renovatura erat, Eruditos omnes & Cives Academicos Programmate publico vocavit, quod 1 plag. in 4to constat. Interpretem sui doloris dicta Academia exhibuit *D. Brandanum Henricum Gebhardi*, S.S. Theol. & Ebr. Lingv. Prof. Ordinarium.

Die 5. Aprilis Disputationem *Carolinam de Utilitate Praesentia Principum in Comitibus Imperii Romano-Germanici* sub Praesidio *Johannis Schack* / Wollino-Pomerani, J. V. D. PP. O. & Consist. Regii Assessoris, respondendo defendit *Samuel Palthenius*, Rostoch. Mecklenb. (2 plag. in 4.)

Duo constituuntur *Capita*, quorum prius tractat *generalia de utilitate praesentia Principum in Congressibus negotiosis*, hujus §. 1. docet conventus Principum institutos fuisse vel *belli vitandi, vel pacis conservanda causa*. Ad bellum evitandum juxta *Groetium* utile esse *Colloquium inter praesentes Principes*. §. 2. Exemplum proponit in *Julio Casare*, qui caepo bello civili cum Pompejo colloqui sapius expetiverit. §. 3. in *Duce Parmensi*, colloqui cum *Elisabetha*, Angliae Regina, cupiente, tempore belli inter Hispanos & Belgas. §. 4. laudat exemplum *Friderici III.* Imperatoris qui cum *Carolo Burgundo* ann. 1475. in secretum colloquium venit. §. 5. Congressum dicti Imperatoris cum *Alphonso* ann. 1457. habitum deprædicat. §. 6. sistit Conventum celebrem inter praesentes Imperatorem Maximilianum, & tres

tres Reges, *Vladislaum Hungariæ; Ludovicum Bohemiæ & Sigismundum Poloniæ* d. 17. Julii, ann. 1515. Viennæ coeptum. *Posterius* Caput expendit *specialia de præsentia Principum in Comitibus Imp. Rom. Germ.* & quidem §. 1. hanc ipsam utilem & necessariam esse alleverat, §. 2. ad animorum coalitionem facere. §. 3. affert quæstionem: an Status Imperii ad Comitata Ipsimet comparare teneantur; an verò Legatos mittere, ipsis liberum sit. §. 4. Vtilitatem præsentia Principum in Comitibus Imp. Rom. Germ. ulterius probat ex Auctore illo, qui se nominat *Litel Sriedrich von Herden* in der Grundfest des Heil. Römischen Reichs Teutscher Nation, &c. cap. 6. p. 42-47. §. 7. tractat de Comitiorum Imp. Rom. Germ. indictione, §. 8. de eorum tempore, & §. 9. de Subjectis ad Comitata vocandis.

Die 12. Aprilis Dissertationem *Carolinam*, hanc quæstionem tractantem: *Vtrum Ipse Deus necem Redemptori intulisset, si abstinuissent homines?* sub Præsidio *D. Jo. Frid. Mayeri*, Profess. Theologiæ Primarii, Consist. Regii Præsidis, Superintend. General. Fctis Theol. Decani, Academiæ Pro-Cancellarii, & h. t. Rectoris, publicè tuitus est *Georgius Christkenius*, Rugian. vocatus Pastor Sagardensium. (4 plag. in 4to.)

Postquam in Proœmio ostensum est dictam quæstionem abstrusam & utilitatis plenam esse, eadem affirmatur sequentibus argumentis, (1) quia jam majora in Filio hominibus concesserat cœlestis Pater, præ quibus mors temporalis cruenta nihili æstimanda, & Deus qui medium redemptionis dederat, etiam modum dare non recusasset. (2) Majus certè est alicui dolores inferni, gehennæ inferre mortem, quam temporalem vitam auferre. (3) Sæpius iratum Numen Peccatoribus in terris haut mediante hominum ministerio, mortem infligit corporibus violentam, quidni Peccatorum maximo? Hic vindicat Auctor Lutherum ita scribentem: *Christus ist der größte Sûnder gewesen / den die Sonne beschienen / & propterea Christum Diaboli servum non dici posse*, ostendit. (4) Deum ipsum ho-

stiam hanc pro humani generis redemptione sibi offerendam, propriis quasi manibus mactare voluisse, & imolatio Isaaci, & sacrificiorum per flammam cœlestem consumptio clarè innuit. (5) Homines inter eò patres adversus justitiam adegit amor, ut propriis filiis non pepercerint, quid non per viam eminentiæ fecisset Deus, qui ipsa justitia? (6) Quia decretum Dei de hominibus per mortem Christi cruentam reparandis alia ratione, quantum literæ sacræ docent, perfici non potuisset. (7) confirmatur quæstio proposita testimoniis *Wolffgangi Frantzi in Schola Sacrificior. Diss. 5. p. 112, 113. in lib de Interpret. Scripturæ, p. 188. 189. Danbauri in Hodosoph. p. 306.* His ita pertractatis Reformatorem quosdam breviter refutat, qui Judæorum invidiam, falsa testimonia, crudelitatem, odium, quibus morti turpissimæ sanctissimum Dei filium tradiderunt, probasse atque decrevisse Deum asseruerunt; ut & illos, qui proditorem Judæ non excularunt modò, sed & gratias pro crimine tanto habendas illi esse putavere, salutemque æternam consecutum esse.

Die 14. Aprilis *Idem Doct. Mayerus* Programmate publico, quod egit de desiderio moriendi in Die Parasceves, ad Dei Funus, celebrandasque Dei exequias ipso Die Parasceves, invitavit. (1½ plag. in 4.)

Quum à voto Paulino, ex Epist. ad Philip. I, 23. initium fecit, cujus vim & gravitatem Philippus Melancthon moribundus meditatus est, vocabulum *ἐπιθυμία* expendit. Antè verò quam rem ipsam aggreditur, quærit: *An omninò salvâ conscientia mortem optare liceat?* & postquam ejusmodi argumenta protulit, ex quibus constare videtur, vehemens moriendi delirium cum offensione Dei & peccato omninò esse conjunctum, non tamen se temerè definire velle ait, quod planè nemini mortem sibi optare liceat. Rationem enim habendam esse Subjectorum voventium, num videlicet ex impatientiâ præsentis calamitatis, vel ex flagranti Servatoris Jesu & æter-

næ beatitudinis amore mortem exoptent. Priori modo moriendi cupiditatem impiam esse Deoque invisam; posteriori autem Deum admittere illam, cum ipse talis desiderii auctor sit. Hac occasione etiam mortem fidelibus in pœnæ locum non reputandam esse probat. Postea rei ipsi se accingit, ulterius quærens: *An certus aliquis dies, quo mors nobis contingat, exoptendus sit, & quidem præcipuè Dies Parasceves?* Hanc quæstionem eo modo pertractat, ut primò illorum Pontificiorum utriusque sexus mentionem faciat, qui memorato die, aut saltem Die Veneris mortem oppetere desideraverunt, quique voti compotes facti, quales Johannes à Bobadilla, Jacobus Gordonus, Georg. Federus, Franciscus Cajetanus, P. Joan. de Castiglio, Joach. Senensis, Catharina Senensis, Joanna Vastia, Catharina de Jesu, Anna Bellovacensis. Horum vota præferenda affirmat impiis illis Hyacinti, Jacobi de Brevania, Stanislai Kostkæ, aliorumque Festo Assumptionis Mariæ, nec non Ludovici XI, Galliæ Regis, die Sabbathi, quod Mariæ ille facer sit, mori desiderantium. Deindè affert quidem tria argumenta, quæ ad probandum, quin & excitandum, tale mortis desiderium idonea videntur, attamen definit tandem ac tribus evincit argumentis, quod præstet, ut homo omnem rem supremo moderatori Deo committat, id unice in votis habens atque ardentè exoptans, ut ipsi in mortis Jesu Christi meditationibus altè defixo beatâ morte, tempore, die, horâ, loco, quocunqve tandem divina voluntas definiverit, ex hujus vitæ hospitiò ad cœlestem domum & patriam discedere contingat.

Die 16. Aprilis, ipso Paschatis Festo aliquoties nominatus D. Mayerus ad Resurrectionis Dominicæ Memoriam piè recollendam Cives suos hortatus est publico Programmate 1. plag. in 4. quod hanc expedit difficultatem, *quare Christus post Resurrectionem neque Phariseis, neque populo Judaico apparuerit?* Licet nonnulli, inter quos & Drexelius Tom. II. Opp. de Christo resurgente p. 625. statuunt, Christum Hierosolymis multo die omnibus

omnibus se ostendisse adscensionis festo, tamen sententiæ huic refragari monstratur (1) Comminationem Christi Matth. XXIII, 38. 39. (2) Sollicitam decem apparitionum Christi enumerationem. Quare autem Phariseis post Resurrectionem non apparuerit, hæc afferunt rationes. (a) Quia admittendæ Resurrectionis Christi veritati protervè illi manibus pedibusque oblectabantur. (b) Quod nullus ejus rei fuisset usus atque fructus. (c) Idem ex Originis lib. II. adv. Celsum p. 93. & 101. probatur, qui ad objectionem Celsi ita respondet; nonuisse Christum ita facere (a) quod oculi Judæorum ad videndum corpus glorificatum inepti, nec eorum acies ferendo illius splendori esset idonea. (b) In singularis beneficii à misericordiâ Dei accepti loco id Judæis aliisque incredulis numerandum, ne scilicet divino illi fulgore, & gloriæ ferendæ oculi planè occæcarentur.

Die 21. Aprilis sæpius laudatus *D. Mayerus* vi §. 14. Ordinationis supra memoratæ edidit Programma Invitatorium ad audiendum elogium *Wratulæ* XI. Ducis Pomeranorum, Academiæ Gryphiswaldensis Fundatoris, quod postero die 22. Apr. *Jo. Philippus Palthenius*, Juris Nat. Philos. Pract. & Historiar. P.P. recitaturus erat. In hoc Programmate *Calixti III.* Rom. Pontificis Bulla foundationis Univerf. Gryph., quarto Kal. Junii 1456. Romæ data, recensetur, (1. plag. in 4.)

Die 26. Aprilis loco Dissertationis *Carolinæ*, Præses *Jo. Philip. Palthenius*, Histor. & Philos. Civil. Prof. Ord. & Respondens *Thomas Gadebusch* Gryphisw. Pom. publicè pertractarunt Quæstionem Juris Gentium; An *Gvilielmus III.* Regnum Angliæ habuerit jure Conquestus? uti visum est Viro summo *Gilberto Burneto*, itemque *Cl. V. Henrico Hulsio* (2. plag. in 4.)

In Proæmio varia de rerum Anglicanarum ante 14. annos Conversione judicia affert; in Tractatione ipsâ autem *Burneti* verba ex *Epist. Pastoral. ad Diaconos sua Clerum*, p. 20. & 21. & *Hulsii*, ex libro, quem vocat *jura Gvilielmi III.*, asserta, p. 133. Hinc

in propositâ quæstione, ad quam negativè respondet, ita versatur, ut (1) quid inusitatius illud vocabulum *juris Conquestus* sibi velit, & quid eo designent Auctores, à §. 2. ad 12. inclusive, (2) quæ istorum sententiarum veritas sit, si ad principia doctrinæ Civilis & sincerioris historiæ exigantur, §. 14. seqq. ostendat.

Eodem mense Aprili prodit alia Dissertatio *Carolina: Hæresin Berengarianam* sistens, de quâ Præses *Nicolaus Daffovius*, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. Ord. Reg. Consist. Assess. & ad D. Mariæ Pastor, & Respondens *Dionysius Behrens* / S. Theol. & Philos. Stud. disputarunt. (2. plag. in 4.)

Thef. I. Berengarii vitam describit, simulque addit encomium ejus ex Centuriatoribus Magdeburgensibus. *Thef. II.* eos errare monstrat, qui Hæresin Berengarianam Apostolorum ferè temporè acceptam referunt, & testimoniis adductis probat, in Ecclesiâ priscâ de verâ Corporis & sanguinis Christi in sacrâ Cœnâ præsentia dubitatum non fuisse. *Thef. III.* Expendit illorum argumenta, quæ hanc sectam antiquissimam faciunt. *Thef. IV.* meminit, circa sæculum nonum floruisse Bertramum, (quem alii Pertramum appellant) itemque Johannem Erigenam, Scotum, qui Controversiam Berengarianam primùm promoverunt, post hunc Scotum sæculo undecimo vixisse Berengarium, horum errorem qui interpolavit. *Thef. V.* ejusdem errorem recenset, atque refutat. *Thef. VI.* argumenta, quibus Berengarius usus proponit. *Thef. VII.* de damnatione hujus Hæreseos quædam habet. *Thef. VIII.* Berengarium in dubitatione è vitâ excessisse narrat, quoniam etiam hodiè illius in hæresi sint successores ostendit.

GEDANI

Die 26. Januarii *Christophorus Behr*, Eloqv. & Poët. P.P. Agonem VI. in Plinii secundi Panegyricum à c. 59. usque ad c. 69. egit, Respondente *Carolo Godofredo Heinio*, Dantisc. (plag. 5)

In Athenæo sub Præsidio *D. Samuelis Schelgwigii* WIGANDIANA continuabantur.

Excutebat autem respondendo Partitionem IV. de Cere-
monis, Ecclesiâ & Ministerio, Jacobus Matthæi, Gedan. 9. Febr.
(plag. 3½.)

Partitionem V. de Ministerio Ecclesiastico & Magistratu Po-
litico, Georgius Andreas Messerschmidt, Gedan. 16. Febr. (plag. 4.)

Partitionem VI. de Magistratu, Baptismo, Cœnâ, Pœni-
tentiâ & Confessione, Thomas Volcker, Gedani. Nobil. Dicast. Alu-
mnus. (plag. 3½)

Partitionem VII. de Novissimis, itemq. de dissensu inter Wi-
gandum & Navatores, Carolus Ernestus Kettnerus, Ged. Alumnus
Oelhafianus, (plag. 3½)

Materia hæc ad finem perductâ totum Opusculum cum
Præfatione & indice prodiit, sub titulo *D. Samuelis Schelgvi-
gii Wigandiana*, hoc est *Anabaptismus D. Johannis Wigandi*, Pome-
ranensis quondam Episcopi, septem Disputationibus in Athenæo Gedanensi
ita excussus, ut primum Parallelismus inter Anabaptistas & hodiernos
Navatores, postea autem dissensus inter hosce & Wigandum proponatur:
eum Appendice lepidam Descriptionem & Divisionem Pietistarum exhiben-
te. Gedani, typis Joh. Zachar. Stollii, 1702. (i Alphab. in 4to.)

Die 30. Martii Præside *M. Gabriele Grodeck*, Logic. Me-
taph. & Philosoph. Pract. Prof. Publ. & Reip. Bibliothecario
de *Enthusiasmo Philosophico*, publicè disputavit Auctor
Respondens *Michael Gottlieb Hanschius*, Gedan.

Præmium ab occasione scribendæ Dissertationis, à non-
nullis Cartesianis, veram Philosophiam meram esse relatio-
nem asserentibus, suppeditatâ, ducitur. § 1. Vocis originem
sistit tum Historicam, tum Grammaticam. § 2. in diversimodam
Enthusiasmi acceptionem inquirat. § 3. Synonyma & va-
rias appellationes proponit. § 4. Diversa Enthusiasmi genera
apud profanos Auctores, præsertim apud Platonem & Plutar-
chum obvia recenset, paucisque exponit Enthusiasmum Co-
rybanticum, Bellicum & Bacchicum. § 5. agit de Enthusiasmo
divinatorio. § 6. de Enthusiasmo Poëtico. § 7. adjungit Enth-

sialinum Rhetoricum ac Musicum. § 8. exhibet Enthusiasmum Amatorium. § 9. tradit Enthusiasmi Philosophici definitionem. § 10. considerat causas Enthusiasmi, tam remotivè, illum non à Deo, quàm positivè, eum à morbo & diabolo esse accerendum, confirmans. §. 11. idem probat à mediis, quibus Platonici ad *ἁριστοφωσιω* adipiscendum usi sunt. §. 12. reducit ad illa Platonis Meditationem Mortis, atque ecstasin non esse naturæ perfectionem demonstrat. §. 13. ostendit hunc errorem ex falsissimo illo Platoniorum principio: *Omnia esse ex ipsâ DEI substantiâ producta, & in eam ultimato refundi,* provenisse. Quod dum refutatur simul quæ superstruuntur, nempe ecstasin esse appetendam, & à liberâ voluntate pendere, concidunt. §. 14. expendit finem Enthusiasmi Platonici, qui est Deificatio, reditus ad Divinam Legem, & effecta, quæ sunt Visiones Philosophicæ, penitior atque intimior rerum cognitio. §. 15. Subjectum quod Enthusiasmi Philosophici constituit hominem; subjectum quo idque mediatum animam; hâc occasione doctrinam Platoniorum de animarum præexistentiâ & multiplici in corpora reditu examinans. §. 16. ad immediatum Enthusiasmi Philosophici subjectum, intellectum humanum descendit, & quæstionis: *An intellectus noster merè passivus sit? an verò possimus etiam activitate nostri intellectus consequi sententias veritatesque Philosophicas?* partem priorem negat, posteriorem tuetur, contra Hermannum Alexand. Roëllium & Petrum Poiret, cujus singularem opinionem ex Tr. de verâ Methodo inveniendi Verum, & tribus libris de Erudit. solid. superfic. & falsâ excerptam *ὡς ἐν συνόψει* legentium oculis subjicit. §. 17. Ratiunculis Poireti satisfacit. §. 18. Continet quæstionem, in quo cardo arduæ de Enthusiasmo recentiorum Cartesianorum Philosophico controversiæ vertitur: *Utrum scil. mens nostra Idearum sit causa efficiens principalis; an postquam ex universali dubitatione emerfit, scrinia sua excutiens cum naturâ à Deo inditas atque insitas inveniat?* §. 19. Negativè quæstionis partem posteriorem, priorem affirmativè decidit, adversamque Cartesianorum sententiam

tiam cum propriis Magistri principiis stare non posse evincit. §. 20. quæ Plato de Ideis senserit deberi Pythagoræ, Orphæo, Egyptiis, & Chaldæis, neque immeritò exinde Platonis Philosophiam Magiæ Veritæ insimulari docet, ac Dissertationi imponit colophonem. Superadditur Corollariorum Triga. (4to, plag. 6.)

Die 6. Aprilis disputavit *M. Christianus Salmius*, Mathem. Profess. Publ. Ordin. & Rector Johannitanus, de *Columna Nubis & Ignis*, Respondente *Jacobo Magno Rosenfrank* / Gedanensi. (plag. 3½)

Argumentum est sequens: §. 1. Columna Nubis & Ignis præcessisse Israëlitas egredientes ex Ægypto, tam ex Scripturâ, quàm Autoribus, qui de rebus gestis populi Israëliti scripserunt, probatur. §. 2. Proponitur quæstio de Columna Nubis & Ignis ventilanda, quæ hæc est: Utrum naturæ viribus ea producta, an verò viribus majoribus, quam quas natura habet, ortum suum debeat? §. 3. Phænomena præcipua hujus Columnæ ex Scriptura recensentur. §. 4. An Columna Nubis & Columna Ignis unum, an verò diversa fuerint subjecta inquiritur? §. 5. Examinatur sententia *Andree Rose*, qui inter Phænomena cœlitus, singulis bis mille annis prodeuntia, & novas stellas, hanc Columnam retulit. §. 6. Inquiritur, an hæc Columna fuerit Cometa? §. 7. An Meteoron igneum de nocte, de die verò Nubes naturæ viribus producta & mota, hanc Columnam exhibuerit? §. 8. An ignis sacer de nocte lucens Columna ignis, & fumus ex eo ascendens de die Columna Nubis dicatur? §. 9. Concluditur, non naturæ viribus, sed divino miraculo hanc Columnam aut productam aut motam saltem fuisse & conservatam, & quæ præter necessitatem cumulentur hic miracula annotatur.

Die 27. Aprilis *Samuel Fridericus Willenberg*, J. U. D. Ejusdemque & Histor. P. P. ac Athenæi Inspector, disputabat de *oneribus Matrimonii*, Respondente *Joachimo Jacobo Schrodero*, Gedan. Dif-

Dissertationis hæc summa est: *Cap. I. de consequentiis Matrimonii*, §. 1. Immenſa Dei ſapientia in conſervatione generis humani exhibetur. §. 2. Hominis proclivitas in matrimonium. §. 3. Matrimonii dignitas. §. 4. An Sapienti expediat uxorem ducere? Rabbini matrimonium neceſſitatis, non voluntatis eſſe ſtatuere. §. 5. An omnes & ſinguli homines ad contrahendum matrimonium obligati ſint. §. 6. An cœlibatus conjugio præferendus, vel viceverſa. §. 7. Ad quosnam ritus nuptiales obligentur futuri conjuges. *Quæ ſint conſequentia matrimonii in genere.* §. 9. Conjux conjugum ad debitum conjugale obligatur. §. 10. Inducit matrimonium affinitatem inter Conjuges & alterius conjugis cognatos, non inter ipſos conjuges. §. 11. Idem inducit quendam bonorum communionem. §. 12. An jure civili matrimonio contracto inter conjuges oriatur bonorum omnium communio? neq; reſolvitur dubium. §. 13. An de jure ſtatutario? Aff. §. 14. *Quomodo dividatur ſecundum ſtatuta bonorum communio.* §. 15. Marito in uxorem competit poteſtas. In quo ea conſiſtat. §. 16. & in liberos patria poteſtas. §. 17. Uxor marito ſubjecta eſſe debet. An fœminæ digniores viris? §. 18. An propter ſubjectionem uxor omnis juris experta? neg. §. 19. Ea ſequitur dignitatem & forum mariti. §. 20. Recapitulatio quædam præcedentium. §. 21. Etymologia rubricæ diſputationis: Synonymia matrimonii. §. 22. Deſinitur matrimonium. §. 23. Deſinitio onerum matrimonii ejuſque explicatio. §. 24. Cauſa remota horum onerum divina pœna eſt: cauſa propinqua. *Cap. II. de Perſonis, quæ ferunt & pro quibus feruntur onera Matrimonii.* §. 1. Onera matrimonii ferunt conjuges, ſed diverſo reſpectu. §. 2. Primariò ea ſuſtinet maritus & quare. §. 3. Datur hujus vera & adæqvata ratio. §. 4. An marito inopi adhuc incumbant O. M. §. 5. Quis ea ferat, ſi conſtante matrimonio fiat inops? §. 6. *Quomodo ſecundariò ad uxorem pertineant.* §. 7. Ad quasnam operaſ uxor marito obligetur? §. 8. Perſonæ pro quibus feruntur onera matrimonii ſunt uxor. §. 9. Liberi, §. 10. &

Famuli. *Cap. III. de speciebus quibusdam onerum matrimonii.*
 §. 1. Onera matrimonii non possunt certâ regulâ comprehendi. §. 2. Primum onus est alimentorum & quid sub illis comprehendatur. §. 3. Maritus uxorem alere tenetur. §. 4. Etiam si pauper ad eum venerit, & nullam dotem dederit. §. 5. An & post separationem quoad thorum & mensam? §. 6. In quâ quantitate alimenta præstanda. §. 7. Cujusnam pretii vestes maritus uxori comparare debeat? §. 8. An vestes à marito datæ præsumantur donatæ? §. 9. An maritus æs alienum pro uxore debeat solvere? *distingv.* §. 10. Ubi omnium omnino bonorum communio, ad æs alienum ex contractu, constante matrimonio, conflatur alter conjux pro altero tenetur: Etiam si ex delicto sit debitum. §. 11. Quando ad illud tenetur ubi viget communio bonorū simpliciter omnium vel particularis. §. 12. An idem ante matrimonium contractum exsolvendum, pro diversitate statutorum dijudicandum videtur. §. 13. Affirm. sententia, si alicubi sit universalis bonorum communio. §. 14. Resolvitur dubium. §. 15. An adhuc post mortem unius conjugis debita matrimonio antiquiora, à superstite in solidum solvenda? §. 16. Quænam onera subit maritus pro dote servandâ. §. 17. Maritus tenetur ad Xenia, quæ uxor facit in honorem suum. §. 18. Quando ad uxorem in judicio defendendam teneatur. §. 19. Tenetur idem ad medicamentâ ægrotæ uxoris. §. 20. Et ad funeris uxoris impensas. Quid harum nomine veniat. §. 21. Quando in funus uxoris erogandæ. §. 22. Marito mortuo debentur viduæ vestes lugubres. §. 23. Nec non per annum luctus reliqua alimenta. §. 24. Ut & dotalitium. §. 25. Quæ impensæ faciendæ initio nati filii. §. 26. Incumbit Patri onus educationis liberorum. §. 27. An statim nato filio teneatur ad alimenta. §. 28. Matre non valente lactare, infanti nutrix danda. §. 29. Tenetur Pater alere liberos suos & emancipatos, etiam immorigeros & exheredatos, ac bannitos. §. 30. Quamdiu debeantur liberis alimenta. §. 31. Obligatio Patris ad educationem liberorum mentalem. §. 32. Quænam sit

primaria cura Patris circa illam. §. 33. Pater filium instruendum dare debet bonis magistris & his ad Minerval tenetur. §. 34. An teneatur ad sumtus studiorum filio se invito studenti. §. 35. Idem prospicere tenetur liberis suis de amabili conjugē. §. 36. Et sumtus in convivium nuptiale impendere. §. 37. Ut & filibus dotem constituere. §. 38. An etiam emancipatam filiam dotare debeat? Affirm. §. 39. An locupletem? Aff. §. 40. Filiis tenetur dare donationem propter nuptias. §. 41. Hujus donationis finis & effectus. §. 42. An doti debeat esse æqualis? §. 43. Succurrit liberis nuptis subsidio paterno. §. 44. Nonnunquam fert donationes à filio factas. §. 45. An liberis famulantibus debeatur merces? §. 46. Impensas facit in medicamenta & funus liberorum. §. 47. Maritus famulis suis ad victum. §. 48. Et ad mercedem tenetur. An debeatur, si quis pro gratiâ servii? §. Quando solvenda? An tota solvenda, si Dominus servum expellat? An si famulus à famulatio ante tempus discedat? §. 50. An teneatur ad impensas funerales servi? *Cap. II. De Actionibus prosequendi competentia onera Matrimonii.* §. 1. Onera matrimonii tanquam quoddam debitum actionibus prosequi licet. §. 2. Quando actione præjudiciali experiundum. §. 3. Probatur, contra maritum ad O. M. subeunda competere actionem. §. 4. Et quidem pro alimentis consequendis datur imploratio officii judicis. §. 5. Eadem datur ad sumptus disciplinæ addiscendæ. §. 6. An pro alimentis uxori in bonis mariti competat tacita hypotheca? §. 7. Quæ competat actio ad æs alienum & dotalitium consequendum? §. 8. Quæ actione conveniatur pater ad dotem, vel ad donationem propter nuptias dandam? §. 9. Quæ detur pro mercede famulitii consequendâ? §. 10. Et quæ pro impensis funeris repetendis? *Cap. V. De Subsidio onerum Matrimonii.* Marito in subsidium O. M. debetur dos. §. 2. A quo illa petenda? §. 3. An maritus uxorem ducens sine mentione dotis adhuc cogere possit ad dotem dandam dictas personas? §. 4. An sponsus ante nuptias petere possit dotem? §. 5. An ob non solutam dotem uxorem domo expellere

lere possit? §. 6. Quale jus maritus habeat in dotem? §. 7. An incertâ quantitate dos præstari debeat? §. 8. Pro sublevandis his oneribus juvat uxorem morganicam ducere. §. 9. An privatis hoc permissum? §. 10. Jure Romano conceduntur conjugatis varia privilegia. (plag. 8.)

REGIOMONTI

Mense Martio Præses M. *Johannes Engelbrecht* / Schiff. Pruss. & Respondens *Georgius Albertus Willudovius*, Philosoph. Stud. Læcens. Pruss. proposuerunt Paradoxon Politicum de *Politicorum Demonstrationibus Scientificis, quas vulgò dari negant.* (plag. 2½. in 4.)

Die 16. Aprilis, ipso Festo Paschali, à Pro-Rectore & Senatu Acad. Regiom. propositum est Programma ex Num. XXIV, 17. *Sceptro ex Israël surgenti sacrum*, Autore D. *Godofredo Wegnero*, h. t. Decano, qui ex eodem loco etiam Programma Natalitium concinnavit. (plag. 1½. in 4.)

Die 27. Aprilis, Præside *Benjamine Ewaldt* / Med. Doct. Disputationem Medicam de *Formicarum usu in Medicinâ*, defendit *Immanuel Henr. Garmann*, Chemnicens. Misn.

Disputatio in duo fuit divisa capita, quorum prius egit de *formicarum generatione*, & reliqua propria constitutionis historiam; posterius vero de *formicarum variis præparationibus & directione harum ad debitos usus in praxi medicâ*. Calci hujus Dissertationis annexa legitur decas *Corollariorum Chymico-Medicorum Paradoxorum.*

Die 29. April. Exercitationum Philosophicarum de *Requisitis ad Virtutum Moralium acquisitionem necessariis* secundam habuit Præses M. *Fridericus Stadtlender* / Regiom. Pruss. Respondente *Christiano Musculo*, Trempenf. Pruss.

Postquam in Disputatione *prima*, cujus Mense Febr. hujus anni p. 45. meminimus, requisita ista juxta mentem veterum Philosophorum recensuit, quorum potissima numerantur: *Φύσις*, *Natura*, *μάθησις*, *Doctrina*, aut *Institutio* & *ἔθος*, *Asvfectio* s. crebræ actiones. jam in *secunda* Dissertatione al-

terum exhibet requisitum, *Doctrinam* s. *Institutionem*. Ubi (1) Stoicorum refellitur opinio, existimantium, eam causam esse efficientem proximam. (2) Propria traditur Assertio, ostendens, non omnem doctrinæ ac institutioni in parandâ virtute morali efficaciam & vim adimendam esse, quod variis confirmatur rationibus. (3) Quid quantumque ea ad obtinendas virtutes habeat momenti explicatur.

Eodem die sub Præsidio *M. Reinholdi Stürmer* / *Dissertationem* *Moralem de Laude Propria*, ventilandam proposuit Respondens *Reinholdus Seel* Pruss. Phil. Stud. (plag. 4. in 4.)

Contenta ejus sunt sequentia : §. 1. Laus bonis ac honestis viris debetur, quia ipsis virtus inest, cui laus primariò tribuitur. §. 2. Sed nec vitio verti potest viris honestis, si laudem virtutis suæ præmium legitimo modo appetant. §. 3. Illud verò adhuc disquisitionem meretur : Utrum laus propria viro bono conveniat, sive : Utrum vir honestus seipsum laudare possit ? Vulgò injustum censetur seipsum laudare, quia laus ab aliis potius expectanda. §. 4. Laus propria arguitur arrogantiae & ambitionis ex nimia Philavtia profectæ, itemque stultitiæ & impudentiæ tribuitur. §. 5. Laus propria in aliis hominibus molesta atque exosa, quia seipsum laudans alios præ se contemere putatur, aliosque vel invidiæ vel adulationis suspitioni exponit. §. 6. Laudans seipsum apud alios omni laude excidit ; Hinc testimoniis sapientum laus propria dissvadetur. §. 7. Ostenditur, quantum argumenta hactenus contra laudem propriam allata valeant, sc. quod solum illam laudem propriam improbandam evincant, quæ ex ambitione proficiscitur, & cum jactantia conjuncta est, hæc autem si à laude propria absint, eandem certis casibus à viro honesto adhiberi posse, probatur, quia laus propria & veracitati, & magnanimitati & justitiæ congruit, ejus autem intermissio quandoque vitiosæ dissimulationis, pusillanimitatis & injustitiæ accusari potest. §. 8. Laus propria equeidem ex Philavtia proficiscitur, sed licita ac ordinata, unde & à sapientibus non omnis laus propria rejicitur, sed

sed quædam admittitur. §. 9. Adducuntur casus quidam, quibus quis seipsum licitè laudare possit nempe quando calumniæ refellendæ sunt, quando rectè facta culpantur ab aliis imprimis talia quæ ad officium nostrum pertinent. §. 10. Ulterius, quando in calamitates quis inciderit, aut quando ingratis beneficia commemoranda. §. 11. Quando laus propria est ex usu aliorum, ut per illam vel ad virtutem excitari, vel à timiditate revocari possint. §. 12. Modus in laude propria adhibendus, ut illa fiat quam modestissimè, non sit intempestiva, nec nimis crebra, nec cum obtreptione alienæ laudis conjuncta, nec nostræ laudes aliorum laudibus statim immiscendæ. §. 13. In laude propria potius ad defectum quam ad excessum inclinandum, aliquando etiam defectus quidam laudibus nostris admiscendi, & jactantiæ suspicio atque invidia certis formulis deprecanda. §. 14. Laudans seipsum ad invidiam declinandam etiam aliorum, inprimis Auditorum laudes admiscere debet, nec præclare facta sibi soli sed etiam aliis simul adscribere, quod non saltem Oratores, sed etiam Ministri aulici facere tenentur, ut gloriam rei benè gestæ non tam sibi quam Principi adscribant. §. 15. Nonnunquam facta præclara fortunæ assignanda, inprimis verò ad Deum referenda, quod etiam Ethnici fecisse leguntur.

Mense Aprili M. *Gottfried Erasmi*, Reg. Pruss. Respondente *Johanne Sigismundo Babatio*, Reg. Pruss. S. Theol. & Phil. Stud. pro receptione in Facultatem Philosophicam Diatribam Geographico Historicam, de *S. S. Apostolorum Evangelizantium peregrinationibus per quatuor terræ partes*, placidæ eruditorum disquisitioni submisit. (7 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Præfatio ad Lectorem Dissertationis hujus occasionem exponit, & ad duo dubia circa Thema propositum respondet. Tractationis §. 1. considerat Dominum mittentem, §. 2. Legatos s. Apostolos, §. 3. Horum nomina enumerat, & §. 4 numerum, §. 5. ac 6. Apostolos olim ex mandato divino totum terrarum orbem peragrasse, atque verbi divini semina sparsisse

probat, nec non contrariam sententiam refutat. §. 7. necessarium non fuisse dicit, ut singulas civitates, pagos & angulos in quatuor mundi partibus perreptarent Apostoli. §. 8. eos universum orbem inter sese divisisse, hancque divisionem non sorte, sed vel mutuâ inter se voluntate, vel ductu ac impulsu Spiritus Sancti factam esse asserit, simulque tempus illud notat, in quo Apostolorum cœperit peregrinatio. §. 10. observat, Deum confectis bellis pacem ubique terrarum dedisse, omnesque ferè gentes vel Romani Imperii Subditos, vel confœderatos fuisse, ita ut ea propter pedes Apostolorum absque impedimento universum potuerint percurrere orbem. §. 11. ostendit in *Asiâ* & quidem in *Palestinâ* docuisse Servatorem ipsum & Apostolos, §. 12. in *Syriâ* viros Christianos Cyprios & Cyrenæos, item Paulum & Barnabam atque Petrum; in *Phaniciâ* Paulum iterum & Barnabam cum aliis; in *Ciciliâ*, *Pamphiliâ*, *Pactera*, *Rhodo*, *Cypro*, *Troade* Paulum; in *Asiâ minori* præter Johannem etiam Petrum; in *Licaoniâ* & *Armeniâ* Bartholomæum. §. 13. apud *Indos*, *Persas*, *Medos*, *Hircanos*, *Bactros*, *Parthos* Thomam; apud *Scythas* autem, & in specie *Sogdianos* & *Sacos* Andream, apud *Arabes* Paulum prædicasse scribit. §. 14. probat *Africam* Evangelii lumine illustratam statim à nece Stephani, in *Egypto* Marcum; in *Æthiopiâ* Matthæum concionatum esse. §. 15. In *Europam* progrediens disquirat, num *Jacobus major*, vel *Paulus* ante *Jacobum* in *Hispaniâ* prædicavit? §. 16. refert, Crescentem evangelizasse in *Galliâ*, §. 17. Paulum in *Italiâ*; an *Petrus* *Roma* fuerit? expendit. §. 18. In universâ *Graciâ*, *Thraciâ*, *Mæsiâ*, Paulum, Andream, Lucam & Matthæum verbum Dei annunciasse tradit. §. 19. In *Germaniâ* porrò Lucium Cyrenæum, Marcum, Clementem, Maternum, Eucharium, Valerium, Thomam, Andream, Egistum. §. 20. in *Prussiâ* Andream, Bartholomæum & Thaddæum. §. 21. in *Scandinaviâ* Andream, §. 22. in *Britanniâ* Paulum, in *Hiberniâ* Jacobum, in *Belgio* Maternum, Petri discipulum præcones fuisse. §. 23. asserit Apostolos in *Americâ* prima Religionis fundamenta posuisse, contrarium sentientes citat,

& §. 24. eorum argumentum præcipuum, quod sc. America ante tempora Americi Vesputii Florentini aut ante inventionem Christophori Columbi Genuensis veteribus prorsus fuerit incognita. §. 25. probat Americam non esse novum orbem. §. 26. habuisse incolas ante adventum Hispanorum, §. 27. notam fuisse tempore Salomonis, §. 28. imò ante & post diluivum. His absolutis enodat quæstionem: *quomodo & quâ ratione Apostoli Discipulis, Christi nudipedes, pauperes in Americam pervenire potuerint, cum ipsis Oceanus obstaculo fuerit?* §. 30. confirmat quosdam ex Apostolis fuisse in Americâ. §. 31. inquiri: *quisnam Apostolorum ibidem fuerit?* & Matthæum penetrasse affirmat. §. 32. Epilogum Dissertationi subjungit.

HAFNIAE

Die 15. Martii, Præsidente *Laurentio Th. Schevio*, in Collegio Medicæo proposuit *Synodum Chronozeticam*, s. Dissertationem Astronomicam *de conjunctionibus Saturni & Jovis*, Respondens *Magnus Bircherus*, Joh. F. (2. plag. in 4to.)

Die 3. Aprilis, *Johannes Bartholini*, Theol. Prof. Respondente *Job. Linberg*, disputavit *de Sepulturâ Christi* (pl. 2 $\frac{1}{2}$ in 4.)

Argumentum Dissertationis est: Primò ostenditur Subjectum *Θνάψωρος*. Deindè probatur quod Articulus de Sepulturâ sit cognitu necessarius. Jam in V. T. creditus. Sepultura pertinet ad statum Exinanitionis. Tamen fuit honorifica. Est meritoria. Quod negant Pontificii & Calviniani. Qui refutantur. Ut & qui volunt, quod non mors, sed resurrectio demum cruciatibus finem imposuerit. Inter quos *Pierius*. Post quem & alii refutantur Calviniani, descensum Christi ad inferos per Sepulturam exponentes. Uti & *Beza* corpus Christi in sepulchro *Cadaver* appellans. Realiter quidem in sepulchro animam fuisse separatam à corpore. Verum tamen Christum mansisse hominem ob personalem unionem. Finem sepulturæ esse duplicem, *primarium*, ut illâ lueret partem poenæ peccati, ut nostra sepulchra fierent jucunda cubilia, *secundarium*, ut spiritualiter cum Christo

Christo sepeliamur. Non autem finem esse religiosas Pontificiorum peregrinationes.

Die 27. April. prodiit *Job. Wandalini* Discussio spei speciosæ de Conversione Judæorum illustri, ex Rom. XI. 25. 27. habita Respondente *Christiano à Moinichen.* (6. plag. in 4.)

Summa hæc est: affert brevem analysin sententiæ Apostolicæ. Ostendit quomodo Conversio Judæorum gentilibus tempore Pauli fuerit mysterium. Ut &, quomodo judæis conversio gentilium. Quomodo Israël ex parte obvenit induratio, & quis ille Israël. Et sic porrò examinat singula ferè verba hujus loci, refellens simul analysin *Sperantium*. Monstrat quomodo h. l. applicentur ab Apostolo duo dicta prophetica Es. LIX, 20. 21. Jer. XXXI, 33. 34. *Sperantium* opinio de conversione ad absurdum redigitur, sc. convertendos esse Judæos, aut secundum Oeconomiam gratiæ in Evangelio, aut secundum longè aliam. Si hoc, fore alium salvandi modum, quàm indè à lapsu Adami fuit, quod absurdum. Si illud, quæritur: quænam vis gratiæ, quæ efficacia Verbi & Sacramentorum, quod meritum filii, quæ voluntas Patris & operatio Spiritus Sancti ultra expectari possit, quàm quæ huc usque nos convertit? Quo manifestior est Dei indulgentia & longanimitas erga Judæos, eò gravius ipsis incumbit judicium ob pertinaciam. Adfertur consensus Patrum & Doctorum Ecclesiæ, ad quod *Spenerus* aliique *Sperantes* provocant. Sed ostenditur ambigere *Hilarium*, *Ambrosium*, *Cyrellum Alexandrinum*, *Basilium M.*, *Originem*, &c. *Augustinum* verò & *Chrysostomum* nodum magis secare, quàm solvere, dum putarunt, Eliam, V. T. Prophetam, ante diem judicii venturum, Judæos ad fidem conversurum. Exponitur autem, quis ille Elias fuerit? *Sperantium* dogma esse novum, & quo respectu. Docetur, plurimos Ecclesiæ nostræ Doctores, ad quos provocant *Sperantes*, non favere *Sperantibus*.

KILONII.

Die II. Martii sub Præsidio *Henrici Muhlii* Doctoris atque Professoris Theologiæ Ordin. de Fato duorum Testium

ex Apocalypſeos Johanneæ Cap. XI. 3. - II. publicè diſſeruit
Albertus à Selſe /Bremenſis. (plag. 9. in 4to.)

In hac Diſputatione ſe id unicè curaturum dicit Auſtor,
 ut ſepoſitis omnibus præjudicatis de hoc loco opinionibus,
 Spiritus Sancti mentem enucleatè reddat. Proinde à §. 2.
 ad 19. incluſivè, non ſolùm expendit verborum vim eorum-
 que connexionem, ſed etiam ſtatuit, per binos teſtes Johan-
 nem S. Vatem' intelligere Sacram Scripturam, veteris ac no-
 vi fœderis libris comprehenſam, teſtium numero, nomine,
 officio, viribus, fato, aliſque argumentis ex Hiſtoriis de-
 promptis ac comprobatis, ad id credendum inductus. A §. 20.
 ad finem uſque Diſſertationis oppoſita ſibi ſuæque ſententiæ
 argumenta diluere allaborat.

Die 30. Martii ſub Præſidio *Georgii Paſchii*, Artis ratio-
 nis Philoſ. Primæ ac Moralis Prof. Ord. h. t. Decani, Poſitio-
 nes ex naturæ rationisqve principiis deductæ de *DEO, Ejusqve*
attributis, pro obtinendis ſummis in Philoſophiâ honoribus
 Eruditorum examini ſubmiſit *Bartholomæus Naſſer*, Tunderâ-
 Slevvicenſis. (2 plag. in 4to.)

Loco Præſationis de *Premio Literario*, quod *Magiſterium vo-*
cant, hac occasione ſermonem inſtituit Præſes, & hunc Ac-
 ctum reſpondendo ad proſitam quæſtionem: *Cum quo di-*
ſcendicupidus aptè comparari poſſit? novellus Magiſter finivit.

Eodem menſe Diſputationem Juridicam de *Feriis & Dilationi-*
bus, ad lib. ff. 2. Tit. 12. Sereniſſimi Principis Auspiciis,
 Præſide *Nicolao Martini*, Jcto & Anteceſſ. Primario, Se-
 reniſſimi Ducis Slevvici & Holſatiæ Conſiliario Juſtitix
 Pandect. & Philoſophiæ Civil. Professore publico, publicè
 defendit *Petrus Fridericus Arpe*, Kilonienſ. Holſ. (plag. 3. in 4.)

Hujus Diſſertationis §. 1. tradit vocis *Feriarum* derivationem,
 §. 2. variam acceptionem, §. 3. diſcriptionem, & §. 4. earun-
 dem diſiſionem, à *Subjecto*, in publicas & privatas, §. 5. à *Fine*,
 in illas, quæ cultui divino debite peragendo, & quæ humanis

necessitatibus aliis deserviunt; illæ sunt dies Festi, qui vel ordinarii, §. 6. vel extraordinarii, §. 7. hæc pertinent vel ad rem Rusticam, vel ad mercatum exercendum. Hinc docet §. 8. totum diem cultui divino dicatum immunitatem à necessitate in judicio comparandi tribuere, §. 9. aliter tamen fieri si necessitas urgeat, pietas svadeat, §. 10. Citationis insinuationem die feriato factam non valere neque licere, §. 11. uti nec Studiorum tractationem, tum §. 12. indicat, quæ Feriæ diversa Sacra colentibus sint observandæ? §. 13. ad Ferias Humanas progrediens earum descriptionem addit & divisionem, in Rusticas & Urbanas, quæ & Nundinales dici consueverunt, de illis agit §. 14. seqq. de his §. 17. Deindè considerat §. 18. duo Nundinarum privilegia; quorum alterum protectio & securitas; alterum, quod ad Nundinas venientes de debito conveniri, bonaque arrepto detineri non possint; circa hoc posterius quarit §. 19. de Personis quibus competat? §. 20. de Objecto, h. e. debito, §. 21. de debito jurato, §. 22. de loco, ubi competat? Postea §. 23. expendit Feriarum effectum, §. 24. describit *Dilationem*, & quidem §. 25. undè oriatur, §. 26. cui obtingat, §. 27. Formale, in quo consistat, §. 28. Causas s. lites, in quibus locum sibi vindicet, contemplatur, §. 29. in judicio Camera-li tres *Dilationes*; §. 30. autem in crimine adulterii nullam *dilationem* dari dicit, §. 31. notat *dilationis* effectus, & §. 32. seqq. *dilationis* terminum s. tempus, nec non §. 35. ejusdem divisiones, à causâ efficiente, in publicam & privatam; ab objecto, in judicalem & extrajudicalem; ab effectu, in peremptoriam & dilatoriam. §. 36. *Dilationis* legalis exemplum sistit, §. 37. de *Dilatione* Probatoriâ agit, & tandem §. 38. de *Dilatione* *Citationariâ*, *Deliberatoriâ*, *Exceptoriâ*, *Litigatoriâ*, *Definitoriâ* & *Judiciali*.

Dicto mense sub Præsidio *Samuelis Reyheri*, J. C. Cod. & Mathem. super. & infer. Prof. Publ. *Christiani Henrici Weidemann*, Lips. pro summis in utroque jure honoribus ac Privilegiis Doctoralibus obtinendis, publico examini submittit *Disputationem* juridicam Inauguralem de *Epactis Solaribus*

ribus præcipuè verò de XI. dierum, ex fastis restitutis, & ad tempora Concilii Nicani reductis, exemptorum jure. (pl. 9. in 4.)

Postquam in *Proæmio Causas* exposuit, ob quas de XI. dierum exemptorum jure agere voluit, *Cap. I.* agit de Epactis in genere, de Lunaribus verò in specie, nec non de mensis intercalaris jure; *Cap. II.* de Epactis Solaribus, earumque causis; *Cap. III.* de modis, quibus aliqui ex Fastorum mutatione ortis difficultatibus mederi voluerunt; *Cap. IV.* de temporum cursu; *Cap. V.* de tempore continuo & utili; *Cap. VI.* de Præscriptionum, Vfusceptionum & Dilationum temporibus, uno anno & uno mense minoribus, & quidem de horis & diebus; *Cap. VII.* de præscriptionibus & dilationibus per menses definitis; *Cap. VII.* de præscriptionibus, dilationibus, aliisque temporibus annalibus; *Cap. IX.* de præscriptionibus, dilationibus aliisque temporibus annum usque ad quinquennium excedentibus; *Cap. X.* de septem, decem, quatuordecim, septendecim, octodecim, viginti, nec non vigintiunius annorum temporibus, præscriptionibus & dilationibus; *Cap. XI.* de viginti quinque, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta annorum temporibus & præscriptionibus; *Cap. XII.* de sexaginta quinque, septuaginta, nonaginta, centum annorum, item perpetua & immemoriali præscriptionibus; *Cap. XIII.* de aliis quibusdam temporibus ob emendatum Calendarium dubiis; *Cap. XIV.* de modo solvendi omnes difficultates ex undecim dierum suppressione ortas, deque conditionum, consensuum & aliarum circumstantiarum retroactionibus; *Cap. XV.* de temporum, emendationem Gregorianam antecedentium, ad naturale tempus reductione.

Prodiit *Sebastiani Kortholts*, Poët. Prof. Publ. & Ordin. Programma, de Poëtis qui itinera sua Carmine complexi sunt, quo Patres Civesque Academicos invitavit ad audiendum Iter suum *Belgicum & Anglicanum*, quod versibus descripsit & die 8. April. publice recitavit. (i. plag. in 4.)

Principe loco Auctor producit *C. Jul. Caesarem* & alios Imperatores, qui itinera sua versu profecti sunt, de quibus pluribus se dicturum promittit in Dissertatione de *Poëtiis Imperatoribus*. In alia de *Poëtiis Pontificibus* jam meminit *Alexandri VII.* qui itinera sua inter proficiscendum depinxit. Nec obliviscitur *Horatii, Caji Lucili, Ovidii, Lactantii, Aquilii Severi, Claudii Rutilii Nummatiani*, qui e veteribus itinera sua carmine descripsere. Ex Anglis ipsi celebratur *Robertus Wild, Richardus Eedes, Rich. Corbetus, Georgius Sandifus, Isaacus Barrow* qui idem saxum voverunt. Deinde mentione facta *Rich. Bartholini Perusini, Jo. Bisselii Jesuitæ, Jo. Scoti, Jo. Secundi Belgæ, Andreae Bajani Lusitani, & Jo. Isaacii Pontani Dani*, transit ad Germanos, inter quos de profectio- nibus suis versu scripsisse memorat *Joachimum Camerarium, Frid. Widebramum, Petrum Lindebergium, Jo. Ludov. Brassicanum, Mart. Braschium, Georg. Fabricium, Jac. Micillum, Georg. Sabinum, Henr. Porcium, Paulum Rubigallum* & denique *Hildebrandum ab Horn*, quem civem suum ob notitiam poëtiis Gallicæ, Latinæ, Italicæ, Russicæ & Slavonicæ pluribus commendat, ejusque iter Moscoviticum se publicaturum promittit. Denique inter superstites celebrat *P. D. Huetium Antistitem Abricensis & Jo. Nicolaum Pechlinum, Consiliarium justitiæ*, quorum uterque excitatoris ingenii vires periclitatus est in itinere Svecico carmine depingendo. Addit se quoque admodum adolescentem *A. MDCXCVI.* iter suum Anglicanum versibus complexum esse, cujus publicationem quidem non necessariam, recitationem tamen nec inutilem, nec injucundam fore judicavit. Excitare enim voluit juvenes laudis capaces ad poëmata secundum mandatum Sereniss. Cimbrorum Principis publice recitanda, ideoque, veluti quondam *Morbofius* habita oratione *de laudibus auri*, oratoribus; ita poëtiis exemplo suo viam prævit, & aliquam partem profectiois suæ prælegit.

Idem *Sebastianus Kortholt*, Poët. Prof. Ord. die 12. Aprilis Patres civesque Academicos publico programmate invitavit ad audiendam orationem, quam *Petrus Peterfenius, Schlefvicen-*
 sis,

sis, vernaculis verbis expressit. Egit ille memor temporis sanctissimi in quo versabatur de *Memorabilibus Hebdomadis Sacro Sancta*, quam *μεγάλην εβδομάδα* & authenticam pia vocavit antiquitas, testibus Chrystomo, Theodoro Studita, Anastasio Niceno, Jo. Filescio & aliis.

HAMBURGI.

Lucem publicam vidit Johannis Winckleri, ad D. Michaelis ædem Pastoris, succincta Explicatio difficiliorum commatum in capite nono Epistolæ Paulinæ ad Romanos scriptæ obviorem, sive:

Eine kurze Erklärung der schwersten versiculn des 9. Capitels der Epistel St. Pauli an die Römer. Vorwärts in einem Collegio Hermenevtico vorgetragen von Johann Wincklern / Pastor zu St. Michaëlis. Hamburg / bey Gottfried Liebernickel / 1702.

LUBECÆ

Johannes Nolto, Philosoph. & Medicinæ Doct. nec non Physicus Lubecensis edidit *Discursum Medicum de Theriaca Andromachi Senioris*, ejusque *Origine, Etymologiâ, Ingredientibus & Usu Medico*, ex variis tam Veterum, quam Recentiorum Scriptis adornatus, i. e. Eine Medicinische Lobrede des von vielen Jahren her hochberühmten THERIACS / worin von dessen Ursprung / Namens-Benennung / herrlichen Ingredientien, und Preisbahren Nutzen / aus alten und neuen Auctoren gehandelt wird. Lubecæ, Typis Mauritii Schmalhertzii, Sumtibus Viduæ Edlerianæ, 1702. (6. plag. in 4.)

Prelo etiam parata habet:

Gazophylacium Medico-Pharmaceuticum.

Historiam Josephi.

Syllogem Observationum Chirurgico-Medicarum.

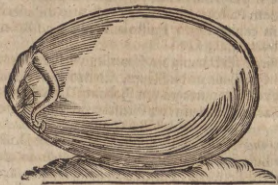
Dispensatorium Pharmaceuticum Lubecense, jam antehac in N. L. nobis memoratum.

Ova monstrosa ex Museo.

Jo. Jacobi Stolterfohti, D.

Non tam ovum ovo simile, rebus indiscretæ similitudinis, ada-

gii statuit antiquitas. A curvis incedere tibiis hoc simile dices, si mirum Naturæ lusum, quem in *vegetabili* non saltem & *minerali Regno*, sed & in hacce pullitici specie, penicillo plusquam artificioso, curiosis passim sistit oculis, paulo accuratius rimaberis. En nostris ex scriniolis *caudatum* tibi trado *ovum*

an *ovum ovo* sit semper simile inter res dubias numerans. Ejusdem farinae foetum ex anate, una cum alio exacte pyrum referente, inter rariora sua se servare testatur *D Christian. Frideric. Garmann. Ephem. Nat. Curios. Dec. 1. A 1. Obs. CXL. p. 273.* A figura nostrorum abludit *ovulum* illud collo crustaceo conspicuum in *Att. Med. Hassn. Vol. V. Obs. XVII. p. 72.* Quod vero cum appendice five *caudatum* depingit *D. Petr. Rommelius. M. N. C. Dec. II. A. V. Obs. CXLVII. p. 300.* duplicaturæ potius & superfoetationis specimen est, ut docte sentit idem, calculum adjacente *Excell. Domino D. Luc. Schröckio in Schol. ad l. c.* interim monstruosum satis, & ab ordinaria figura multum aberrans. Ratio autem phœnomeni in nostro, quod sistimus, *ovo*, à corticis consistentia ante exclusionem petenda videtur. Hæc enim, uti ex iis quæ *A. 1699. Mens. Januar. p. 30.* occasione *ovi pregnantis* adduximus, prima duritiei rudimenta ex arena & lapidibus deglutitis in culeo gallinæ con-

contrahit, ab aëre ambiente demum ultimum indurationis gradum expectantia. Hæc vero materia cum ante plenariam indurationem sit admodum mucilaginea, in ipso exclusionis conatu extrema pars glutinosa nondum indurata culeo tenacius adhærens talem *caudæ* figuram formavit, & deinceps appendicis instar sese cortici primario, cujus pars est, orbiculatim applicavit, prout se ovum in emigratione ex viscerum claustris ratione figuræ in gyrum duxit. Materiam corticis esse tortilem, ovum Galli Gallinacei semicircularis figuræ, quod depictum sistit Dn. D. Marcus Gerbezius M. N. C. Dec. III. A. V. & VI. Obs. CXXXVIII p. 278. & illud Gallopavi monstrosum, quod ad vivum delineat D. Gust. av. Casimir. Gahrlied. l. c. Obs. CLXIV. p. 374. seqq. itemque illud in p. n. humorem degeneratum & valde extensum, inter rariora D. Friderici Ruysehii Observ. Anatomico-Chirurgic. XVII p. m. 23. nec non caudatum illud Excell. Dn. D. Luc. Schröckii in Schol. ad M. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. XVI. p. 38. ac istud Olai Borrichii Aët. Med. Hafn. Vol. V. Obs. XVII p. 72. aliaque p. n. figurata passim obvia evincunt.

Ast diversa ab hisce facie reddit se conspicuum ovum tali modo figuratum

quod

quod itidem inter reculas nostras asservamus, diversis angulis ac plicis donatum. Monstruosus namque hicce partus non videtur in ipso exclusionis actu à statu suo naturali recessisse, sed in ipsa matrice, ex particularum arenosarum reliquiis. Quæ in finem quippe appetitu naturali deglutiant lapillos & arenam Gallinæ d.l. sub tit. *Ovum prægnans*, paucis indigitavimus. Cum vero indigestæ remaneant mineralis convivii particula, utitur iisdem in suo Laboratorio Archeus Protheiformis, atterendo cortici tenello, orbiculumque culi diversimode agitando: ut politus quasi ab Artificis manu prodeat fœtus tot angulis striisque conspicuus; qualem nostro exacte similem in *Physico-theca sua custodiebat B. Dn. Doct. Henric. Liepstorpius*, amicus noster desideratissimus. Cortice plicato at tereti figura præditum ovum sistit quoque Curiosorum oculis *Excell. Dn. D. Lucas Schröckius M. N. C. Dec. II. A. 1. Obs. XVI in Schol. p. m. 37.* ubi & ex communicatione *D. Andree Cleyeri* ovum Gallinaceum cum serpentis imagine in testa depictum repræsentat, cum alio, quod die 14. Decembr. An. 1680. Romæ in Capitolio apud Ministrum quendam primarium à Gallina exclusum, Cometam eodem temporis articulo in caput Andromedæ horrendum tuentem, in testa sua cum alijs Asterismis ostendens: quale phænomenon imaginationis viribus haud incepte tribuit. Huc quadrat ovum sole signatum *Schefferi*, cujus mentionem injicit *Joh. Henric. Seyfried Medull. Mirabil. Natur. L. II. c. IV. p. m. 620.* Ejusmodi imaginationis & impressionis vim in anate, cujus ovum Epar Lucii piscis deglutitum reddentem, ostendit *Dn. D. Dan. Crüger. M. N. C. Dec. II. A. VI. Obs. XLIII, p. 113.* conf. quæ de Malazæ alterius in ovo figura singulari habet *Dn. D. Joh. Mauric. Hoffmann. M. N. C. Dec. II. A. VII. Obs. CCXLV, p. 460.* Viden igitur; B. L. quam sit ovum ovo simile?

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Junio MDCCII.

WISMARIAE

Die 4. Maji sub directione M. *Johannis Kindleri*, Rectoris, publicam in Auditorio Novo Cathedram animarunt tres Lycei Cives, *Johannes Caspar Clasen*, *Vincentius Benthin*, & *Johannes Henricus Höfer*, omnes Wismarienses, de Resurrectione JESU CHRISTI verba faciendo. Et *primus* quidem *multiplitem*, qui ex Resurrectione Christi in humanum genus redundat, fructum exposuit. *Secundus* ex meritis & Resurrectione Christi Resurrectionem Impiorum pendere, confirmare annisus est; Cui contradicens *Tertius*, meritis & Resurrectioni Christi Resurrectionem Impiorum non deberi, probavit.

Stanno *Matthia Martini* impressa exstat Concio Funerbris, ex Epist. ad Philip. I, 23. in Funere Generosæ Matronæ à *Regensdancæ* habita, & publicæ luci exposita à *Johanne Conradi*, Pastore Proseckensi, sub titulo: *Fidelis anima cæli desiderium*, sive *Einer Gläubigen Seelen Sehnsucht nach den Freuden-Himmel*. Constat cum Personal. 16½ plag. in fol.

ROSTOCHII

Die 6. Maji sub moderamine *Andreae Danielis Habichhorstii*, S. Theol. D. ejusdemque P. P. & Consiliarii Consist. Collegiique Ducalis & Fctis Theol. nec non totius Acad. Senioris, Præses M. *Henr. Ascan. Engeldæ* / Rostoch. SS. Theol. Cand. & Respondens *Christiannus Henr. Schulemann* / *Dobber. Meckelb.* Dissertationum Theologicarum, quæ D. *Justi Christoph. Schomeri*, b. m. Collegium novissimarum tunc temporis Controversiarum in universam Theologiam, exlubent, *primam*, sistentem Cap. I. de Præcogni-

tis, contra *Atheos & Naturalistas*, ventilandam proposuerunt. (2 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Cum præliminariter dictum esset, quòd quæstioni illi, an detur Theologia, duæ sint permittendæ, 1. an sit Deus, 2. an detur revelatio? asseritur §. 1. & 2. existentia Dei contra Hobbes, eaque probatur. §. 3. ex vicissitudinibus rerum primum principium postulantis. §. 4. ex rerum harmoniâ, contra Morum. §. 5. ex naturali sensu honesti ac inhonesti, ac conscientiâ. §. 6. Ad dicitur patere ex effectibus DEum esse Ens perfectissimum. §. 7. Rejicitur dubitatio de existentia DEI, contra Cartes. §. 8. Adstruitur Providentia, & §. 9. quòd alia detur adhuc vita. §. 10. Luminis naturæ ad cultum Dei insufficientia ostenditur, undè §. 11. teneamur inquirere revelationem, contra Herbertum. §. 12. de quâ homo possit certus fieri, contra Spinosam. §. 13. Requisita revelationis sunt (a) Sanctitas, (b) Sublimitas rerum, (c) Conformitas, (d) Antiquitas. Indicia præterea ejus sunt (a) prædictio futurorum, (b) miracula. Refutantur ea, quæ contra miracula profert Spinosæ. §. 14. Requisita Scripturæ Sacræ sunt, quòd complectatur (1) præcepta sanctissima, (2) mysteria, (3) conformitatem, (4) antiquitatem, (5) prædictionem futurorum, (6) miracula. §. 15 Non potest infidelis fidem historicam Scripturæ Sacræ denegare, §. 16. Alia divinitatis Scripturæ *κρίτηρια*. §. 17. Descriptio Theologia.

Die 13. Maji Prælide M. *Davidæ Henrici Kæpkenio*, Luncburg. Respondens *Johan. Henr. Finck*, Schediasma Historicum de *Lato Clavo*, Eminentiorum quondam Insigni, ejusque jure, placidæ disquisitioni submisit. (1 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Die 20. Maji, Collegii *Schomeriani* Disputationem secundam de *Scripturâ Sacrà* Moderante *Johanne Fechtio*, S. S. Theol. D. ejusdemque P. P. & Consiliario Consist. nec non Distr. Rostoch. Superintendente, habuerunt Præsides supra dictus *M. Henricus Ascan. Engelcke* / Rostoch. S. S. Theol. Cand. & Respondens *Erhardus Sprengel*, Stettin. Pomer. (pl. 3. in 4.)

Argu-

Argumentum est tale: §. 1. Scriptura S. adhuc complectitur vera & genuina Mosis, Prophetarum & Apostolorum Scripta, contra Spinofam, Hobbesium, & Peyrerium, Pentateuchum præcipuè impugnantem. §. 2. Ad Scripturam S. non pertinent Apocrypha. §. 3. Quo sermone consignata sit Scriptura, constare potest tum historicè, tum criticè ac Theologicè, contra eos, qui dicunt, id tantum ex Ecclesiæ testimonio innotescere, Calixtum & Musæum. §. 4. Literæ quadratæ sunt primæva Hebrææ, non Samaritanæ, contra Capellum, Vossium, Waltonum, &c. §. 5. Vocalia Hebræa literis sunt cœva, contra Eliam Levitam, Capellum aliosque. §. 6. Item accentus, §. 7. Discrepantia Versionum à fontibus non potest probare fontium corruptionem, contra Vossium, LXX viralis interpretationis laudatorem. §. 8. Scriptura S. non approbat errores vulgi, contra M. H. Nicolai, Wittichium, Spinofam. Viam erroneæ sententiæ pandit Calvinismus.

Die 24. Maji *Matthias Stein* / V. J. D. & Profess. Publ. Ord. edidit Discursum *de Utilitate disputandi in Acaemiâ, & istius comparatione cum Disputatione in Foro*, in quo ille significavit, nonnullos Jurisprudentiæ Cultores *Exercitium publicum Disputatorium* in XXV. Dissertationes *Schnobelianas* alternis vicibus suo sub Præsidio habituros esse. (2 plag. in 4.)

Die 31. Maji prodiit Dissertationum Theologicarum semel iterumque dictarum *Tertia*, Cap. II. *de Scripturâ Sacrà* sistens, quam Moderatore *Job. Nic. Quistorpio*, SS. Theol. D. ejusdemque P. P. nec non Pastore Nicol. & Minist. Rostoch. Directore, h. t. F. C. t. suæ Decano, aliquoties citatus Præses *M. Henr. Ascan. Engelke* & Respondens *Jacobus Pöselius*, Anclam. Pomer. publicæ ventilationi exhibuerunt. (2 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Cohæret hæc Disputatio cum superiori, & sequentia continet: §. 9. Sensus Scripturæ literalis unicus est, contra Coccejanos, in specie Burmannum, it. Auctorem Tractatus: *Philoso-*

phia Scripturae Interpretes. Differunt tamen Coccejani à Socinianis & Pontificiis. §. 10. Principia Philosophica non sunt principium eruendi sensum Scripturæ aut Dogmatum Theologicorum, contra Auctorem tractatus: *Philosophia Scripturae interpretis*; qui à Socin. & Armin. in quibusdam differt, & non sufficienter refutatur à Wolzogen; quemadmodum nec hic à Joh. van der Wayen. Viam iis sternit Calvinismus. §. 11. Philosophia imperium Theologiæ agnoscere debet, contra Cartesianos. §. 12. Notitia linguarum Theologo magis necessaria est, quam Philosophia, aut Theologia Scholastica, contra Calixtum & Hornejum. §. 13. Consensus Ecclesiæ non potest ad sensum Scripturæ eruendum novum aliquod principium esse, aut pro Apostolicâ traditione suscipi, contra Calixtum, Dreierum, Hornejum & Musæum; qui differunt à Pontificiis, §. 14. Scriptura ad vitam æternam obtinendam sufficiens est, contra Quakeros à Pontificiis aliquantum diversos. §. 15. Extra Scripturam nulla hodiè promissa est revelatio de sensu Scripturæ, vel mysteriis novis, contra Weigelium aliosque Enthusiastas. Differentia datur Quakerorum & Weigelii. §. 16. Idem quoad rem est verbum Dei cogitatum, ore prolatum & scriptum, contra Weigel. Quakeros, &c. §. 17. Vis operationum spiritualium effectiva, æque ut vis significandi Scripturæ S. semper verè ac naturaliter inest, contra Arminianos, Rathmannum, Calixtum, Musæum; quorum differentia insinuat. §. 18. Auctoritas Scripturæ S. non solum voluntati, sed etiam intellectui nostro imperat, contra Arminianos.

Prodiit ex officinâ Monetariâ Sverinenfi Nummus in memoriam nuperæ combinationis utriusque Ducatus Mecklenburgici cufus, qui primâ sui facie offert effigiem Serenissimi Principis advivum juxta omnia lineamenta expressam, cum perigraphæ:

FRIDERICVS. WILHELMVS. D. G. DVX. MEGAPOLITANVS. PIVS. FELIX. INCLITVS.

In averfâ Sverinenfis & Gustrovienfis arces catenâ firmiter

ter inter se junguntur, in medio sui Bucephalum Mecklenburgicum suspensum tenentes, addito lemmate:

DEI GRATIA. CAESARIS. LEOPOLDI. JUSTITIA.

Inferiori loco scriptum legitur:

Indissolubili junxit catena. Anno 1701.

Concio illa *Johannis Senstii*, Templi Mariani Archidiaconi, quam Dominica Oculi horis pomeridianis in praesentia Serenissimi Mecklenburgicorum Principis Regentis habuit, typis exscripta extat hoc titulo: *Königliche Würde der Heiligen / bey Volkreicher Versammlung / da der Durchl. Fürst und Herr BRJEDERICH WILHELM / etc. etc. am Sontage Oculi unsern Tempel mit seiner hohen Gegenwart gnädigst erfreuete / aus der ordentlichen Epistel vorgestellet durch Joh. Senstium, Archi-Diac. zu St. Marien- und Pastorem des Klosters zum Heil. Creutz. (plag. 7. in fol.)*

STRALESVNDÆ

Cum superiori anno 1701. mense Aprilii p. 103. seq. mentionem fecimus longævi cujusdam Dantis mortui, hac vice iterum placuit memorare grandævi alius 104 ætatis anno denati, qv. d. 7. Maji in cœmeterio Steinhagensi propè Stralefundam terræ mandabatur. Ter in Conjugio vixit, fuitqve 13. liberorum ex primâ uxore susceptorum pater, 48. nepotum Avus, & 11. Pronepotum Pro-Avus. Annum ætatis 98. agens matrimonium posterius iniiit. Ast numero annorum uti & liberorum dictum Ruricolam superat Venetorum Consul nuper Smyrnæ demortuus, de quo mentio facta in *Novellis a. c. de 9. Junii*. Hic enim vixit 118. annos, atqve ex binis conjugibus 60. habuit liberos, quos inter filius octogenarius, nec non alius eo quatuor annis major.

GRYPHISWALDIAE

Die 3. Maji Dissertationem *Carolinam* Theologicam de fundamento precum veterum Hebraeorum, quod est Messias, sub Præsidio Brandani Henrici Gebhardi, S. Theol. D. ejusdemqve ut & S. Lingvæ Prof. Ord. h. t. Fac. Phil. Decani, publi-

co examini exhibuit *Christianus Philippus von Santen / Gryphiswald.* (2 plag. in 4.)

1. Instituitur disquisitionis de fundamento precum veterum Hebræorum ex Dan. IX. 17. 2. Adonai habet puncta peregrina à nomine Jehovah mutuò sumta. 3. Continet duas voces, Jehovah & Adonai. 4. In Adonai Elohim compendium quoddam est revelatæ Doctrinæ. 5. Hic nomen Adonai notat Filium Dei, Messiam Satisfactorem, pro peccatis. 6. in specie pro incredulitate. 7. quæ Messiam ab omnibus Prophetis prædicatum repudiat. 8. Satisfacientem, severæ Dei justitiæ & misericordiæ temperamentum. 10. unde est quod & ipsa misericordia justitiæ Dei vocetur. 11. Expenditur R. *Abenesra* de hoc loco sententia. 12. R. *Mosis*. 13. *Medraschicorum*. 14. R. *Abarbenelis*. 15. Concluditur, Judæos modernos non exaudiri, quia non orant in nomine Messia.

Die 10. Maji prodiit *Bibliotheca Biblica*, exhibens *Scriptores Judæos & Christianos* è quibus *Judæorum in V. T. Commentariorum notitia peti potest*, quam sub Præsidio *Jo. Frid. Mayeri*, Lips. S. Theol. D. Prof. Prim. Facult. Theol. Decani, Superint. General. & Vniversit. Pro-Cancellarii, h. t. Rectoris, publicè defendit *Christian Philip. von Santen* antè dictus. (1½ plag. in 4.)

§. 1. Ex Judæis adducitur Menasse Ben Israël, qui *Bibliothecam sue gentis*, inque eâ *notitiam Commentariorum in libros legis & Prophetarum per Hebræos editorum* tradere aggressus est, & §. 2. R. Johannes Baptista Jonas, ex Judæo Christianus, idem saxum volvens, sed ambo ante absolutum opus mortui. §. 3. mentio fit R. Schabtai Ben Joseph, qui *Bibliothecam Rabbincam* edidit, sub titulo: *Siphte Jeschenim*, s. *labia dormientium*. §. 4. Julii Conradi Otthonis, ex Judæo Christiani, *Academiaeque Altorffinae Professoris*, libri *Gali Razia*, s. *occultorum detectio* dicti. §. 5. E Christianorum libris, in quibus illi Rabbini Rabbinarumque scriptis enarrandis operam suam addixere, sistitur *Conradi Gesneri lib. Paudei*. §. 6. *Sixti Senensis Bibliotheca Sancta*. §. 7. D. Joh. Molderi

deri *malleus obstinationis Judaica*, cui subjecit *Catalogum precipuorum judaeae Gentis Doctorum*; Theodori Eberti *Chronologia succincta precipuorum sanctioris linguae Doctorum*. §. 8. Antonii Possevini *Apparatus Sacer*; it. Petri Besodneri *Bibliotheca Theologica*. §. 9. Joh. Buxtorffii *Bibliotheca Rabbinica*. §. 10. Joh. Plantavitii de la Pause, Episcopi Lodoviensis, *Florilegium Rabbinicum*, cui addita *Bibliotheca Scriptorum Rabbinicorum editorum & manuscriptorum*. §. 11. Joh. Henr. Höttingeri *Bibliotheca Orientalis*. §. 12. Cœlestini à Monte Marfanno, *Clavis Davidis*. §. 13. Nicolai Antonii de *Judeorum Hispanorum scriptis liber*. §. 14. Richardi Simonis *Historia Critica V. T. cum notitiâ Autorum precipuorum Judaeorum, tam Scripturae interpretum, quam aliorum*. §. 15. Joh. Henr. Heideggeri *Enchiridion Biblicum*. §. 16. Julii Bartolœccii *Bibliotheca Rabbinica*.

Die 24. Maji prodit Disputatio *Carolina Historico-Philologica de Adscensu non Arca Fœderis, sed Angeli Fœderis, h. e. Domini nostri JESU CHRISTI gloriosa adscensione*, ad Psalm. 47. quam Praeses M. *Nicolaus Köppen*, P.P. Extra-Ord. & Respondens *Petrus Schöppich* / SS. Theol. Stud. placidae disquisitioni submiserunt. (3. plagin 4.)

Judæi circa interpretationem hujus Psalmi in duas classes dispescuntur: quorum alii eum referunt ad *Messiam*: alii aliorum eum detorquent. Ad utriusque partis sententiam tum intelligendam, tum illorum ex toto, horum, quatenus male applicatur, facilius rejiciendam, *Historia Arcae Fœderis* è *Scripturâ* sistitur, & quid de ejus restitutione habendum sit, inde decernitur, tum quoque quæ illi de temporibus *Messiae* fingunt prodigia, excutitur, & quo fundamento subsistant, breviter dispicitur.

COLBERGAE

Excerpta ex *Amici Colbergensis*

Epistola.

Virgo, *Euphrosyna Auenia*, nata patre *Johanne Auenio*, Med. D. & Camerario Colbergensi, Amorem in studia ab ipsis

ipſis fere in eunabulis ſingularem prodidit. Annum ætatis ingreſſa quintum Scholam protinus ingreſſa eſt privatam cuiusdam tum hic degentis Studioſi Juris. Hujus dexterrimâ per integrum quinquennium informatione uſa, *Donatum*, *Grammaticam*, *Comenium*, *Cornelium* ejuſque farinae Auctores ſedulo pertractavit; *Juſſino* quoque manus admovere cœpit. Imo & in Græcis ſub ejuſdem auſpiciis ita profecit, ut plurimos dignioris ſexus, quos commilitones habuit, longè poſt ſe relinqueret. Præceptorum dehinc Lycei Colbergeniſis publicorum privatæ tradita eſt curæ, nimirum Dn. M. *Hollazii*, Rectoris, & Dn. *Höſelii*, Con-Rectoris, quos in omni virginem maximè decentis doctrinæ genere Doctores venerata eſt fideliffimos. Annum agens decimum ſextum Stargardiam venit ad Patrum ſuum, qui eo tempore verbi Divini Miniſter atque Collega Collegii *Gröningiani* ibidem erat. Hic Dn. M. *Pafchium*, Philoſophum celeberrimum Logicam, & Patrum Oratoriam ac Poëſin privatim docentes non ſemel audivit. Inde cum Patruo Colbergam repetiit & jam multos annos libros verſat diurnâ nocturnaque manu, literiſque nihil ſanctius reputat jucundiusque. Lingvam quoque Gallicam didicit, hinc epiftolas, ſi quas habet ad eruditos ſcribendas Latino filo aut Gallico ſtilo contexit; tantâ elegantia ut legi mereantur. Carmina tam Latina quam Germanica eadem facilitate ac felicitate ſcribit, exempli loco inter alia plurima ſunt, partim illud, quò in Nuptiis Celliffimi Principis FRIDERICI, Landgravii Haſſiæ, cum Sereniſſimâ Brandenburgicâ Principiſſâ, *Loyſâ Dorotheâ Sophiâ*, celebratis, ſuam teſtata eſt obſervantiam; partim illud Gratulatorium, quò *And. Caſſ. Rothium*, in Acad. Lipſ. Magiſteriali Laureâ ornatum hoc ipſo annò proſequebatur.

GEDANI

In R. Miniſterio *Ephraim Prætorius* haſtenus Eccleſiæ ad D. Lazari Miniſter, Dom. *Qvaſimodogen.* ſuis valedixit & Dom. *Miſericordias Domini Eccleſiam ad D. Jacobi*, cui Eccleſiaſtes præfectus eſt, adituſali concione ſalutavit, Lucem

Lucem publicam vidit Concio Funebris M. Friderici Bütneri, Mathem. Prof. Publ. & Rectoris Johannitani unâ cum imagine & insignibus æri incis. Titulus est: *Das richtige Prognosticon, welches bey Volkreicher und ansehnlicher Leichbegängniß des weyland Edlen / Großachtbahren und Bollgelahrten Hn. M. Friderici Bütneri, Mathematicum, Hochverdienten Prof. Publ. bey dem löbl. Gymnasio und treugewesenen Rectoris an der Schulen zu St. Johannis allhie in Danzig / als derselbige Anno 1701. den 13. Febr. diese mühselige Welt gesegnet hatte / und der entseelte Leichnam den 25. selbigen Monats darauff / zu seiner Ruhe-Kammer / in der Kirchen zu St. Johannis beygesetzt wurde / in einer Christlichen Leich-Sermon, aus den Worten Davids Psalm XXXIX. 5. seqq. denen Menschen stellere / Johann Henrich Nothwanger / Diener des Göttlichen Wortes bey gemeldter Kirchen. Danzig druckts Simon Reineger. fol. Alph. 1.*

Idem Nothwangerus cū Gedani ex Logica Bucheriana primum segmentum è cathedrâ defendisset, duas Disputationes ut Autor *de Philavriâ licitâ* sub præsidio M. Friderici Christiani Būcheri habuit, alteram 1683. 21. Octobr. (pl. 5½) alteram 1684. 4. Maji. (pl. 7½)

Wittebergæ sub Præsidio D. Jo. Frid. Mayeri, ut Autor & Respondens *de Osculo pedum Romani Pontificis* 1687. 21. April. disputavit. (pl. 8. 4to.)

Sub Præsidio D. Casp. Laßcheri 1692. *de Glorioso animarum celo* differuit. (4to pl. 9)

Ibidem edidit Parentationes:

In obitum *Anne Mattheæ*, natalibus Steindorfia, sub tit. *Der versetzte Edelstein* / pl. 3½

In obitum *Matthai Henckelii*, Academia Typographi, sub tit. *Die rechte Simmels-Schrift*. pl. 4½.

In obitum *Anne Jegerie* & *Anne Elstermannia*, sub tit. *Das verwundete Sertz bey dem vereinigten Grabe zweyer Geliebten*. plag. 3.

Ad prelum paratas habet *de Caelo novo & Terrâ novâ*, Dissertationes quinque, Neotericis oppositas, & Parentationum fasciculum.

Emmanuel Sostmannus, Ecclesiæ ad Div. Petri & Pauli Pastor, *Biblia Precatoria Parentis Cunradi Sostmanni*, Superintendentis quondam Lippiaci, denuò imprimi curavit versiculosq; mnemonicos singulis capitibus addidit. Titulus Germanicus est: C. S. weyland Superintendenten der Graffschafft Lippe / neue Bet- / Diebel / darin auff ein jedes Capitel der gangen heil. Schrifft ein besonder kurtz Gebet / und also / dasz zugleich eines jeden Capitels rechter Verstand / vornehmste Lehren und heilsamer Gebrauch den Einfältigen gezeiget / und zu der Seelen Erbauung Anleitung gegeben wird / von vielen und groben Druckfehlern gesaubert / und mit Dreck- / Versen heraus gegeben von *Emmanuel Sostmann* / Pfarrern bey S. Petri und Pauli Kirchen in Dansig. In Verlegung des Editoris. (3. Alph. 7. plag. in 8.)

Antehac idem *Emmanuel Sostmannus* edidit sequentia:

Marburgi an. 1661. *Chiliasicon Græcum* Elegiacum in laudem S. S. Theologiæ concinnatum, & publicè ex memoriâ recitatum.

Hidelsbergæ an. 1663. Dec. 3. Disput. Inaug. cui titulus: *Centuria thesaurum ex universâ Philosophiâ*. Eiqve annexa collatio vocabulorum Hebraicorum & Arabicorum, ad primam utriusque lingvæ literam pertinentium.

1665. Febr. II. Assertionem: *Non ita vero dissimilem esse sententiam eorum, qui negant, puncta Textui S. Hebraico ab Esrâ fuisse subjecta*, in Collegio Sap. publicè defendit, Respondente *Joh. Adamo Wentzio*.

1666. Maji 19. Disput. Philolog. ex Genes. Paraschæ 3. c. 1. Respondente *Cass. Fried. Martini*.

Jul. 21. Disput. Philolog. ex Genes. Paraschæ 3. c. 2. Respondente *Joh. Henr. Richelio*.

Rintellii an. 1667. Aug. 10. Orat. Inaugur. *de auctoritate notularum vetustiora Græcorum scripta distingventium*, 1671.

1671. Mart. 14. Acerba Threnodia in obitum Serenissimi
WILHELMI VII. Hassiæ Landgravii, &c.

Jun. 27. Elegus in obitum celeberr. *Job. Henichii* S.S.
Theol. Doct. & Profes. in Acad. Rint. sub initium Histo-
riæ ejus Civilis & Eccles. defuncti. Quo respiciens titulum
ejus *Johannes Henichius*, Sacræ Theologiæ Doctor, & in
Academia Rinteleni Professor Primarius (si pro uno b.
ponatur s.) seqv. anagrammate expresit: Doctrinâ &
moderato nomine clarus, in ipso Historiæ sacræ auspicio
hærens, flere genis his!

1673. Sept. 10. Orat. funebris in obitum Magnif. & ampl.
Salomonis Cyriaci, Consiliarii Hassiæ, Dicalsteriiqve Has-
so-Schauën. Directoris.

1674. Sept. 12. *Exercitationum in Nov. Testament. Prodromus*,
Respondente *Wilb. Lymbergero*, in Convictorio Wilhel-
miano stipendiariorum majore.

Decembr. 11. *Exercitationum Philologicarum in Mat-
thæum prima*, Respondente *Philippo Neuburg*.

1676. April. 29. *Secunda*, Respondente *Job. Frid. Piederith*.

1685. Mart. 26. *Tertia*, Respondente *Job. Guilielmo Gellero*.

Carmen Græcum Epicum, cujus inscriptio: *Rintelium
munitum*.

Porro prodiit Musicalischer Jahrgang / aus denen Sonntags
und Fest-Evangelien / auch andern Biblischen Sprüchen / mit unterschied-
lichen geistlichen Reimen / und schönen Arien bestehend / welcher vor-
nehmlich zu des Dreyeinigen grossen Gottes Lob und Ehren / wie auch
derer Hochgeneigten Herren Wolgönnern und Music Liebhabern der
Christlichen Gemeine zur H. Dreyfaltigkeit sonderbahren Seelen-Bes-
lüstigung / dieses jetzelauffende 1702. Jahre daselbst musiciret wird /
von Martino Calixto, Cantore Eccl. und Tertiæ Classis bey
Gymnasio Collegâ. (plag. 5.)

REGIOMONTI

Die 5. Maji Decadem XII. Theſium Controversarum, ex

loco de gratiâ Prædestinationis, Conversionis, & Justificationis selectarum ad disputandum proposuit, D. *Bernhardus von Sanden* / Jun. S. Theol. Prof. Ordin. Respondente *Michael Gronert*, Regiom. Prusslo. (plag. 3. in 4.)

Die 11. Maji sub Præsidio D. *Gothofredi Wegneri*, S. Theologiæ Prof. Ordinar. Disputationem de *Sabbatho Christianorum Judaico*, examini eruditorum subjecit *Laurentius Christophorus Stiege* / Belgard. Pomeranus, Theol. Stud. in quâ post *ενοματολογίαν* exhibet *πραγματολογίαν*, in quâ demonstratur 1. quod Sabbathum à Christianis fuerit observatum. 2. Quare. 3. Quomodo. 4. ubi: an etiam in Romanâ Ecclesiâ? 5. Quod aliquibus in locis Baptismus in eò administratus, in Græcâ Ecclesiâ Communio, & Festa Martyrum hoc die celebrata. 6. Quod Habessinî & Melchitæ Sabbathum observent. 7. Judicium additur de observatione Sabbathi, quatuor thesibus comprehensum. (plag. 7½ in 4.)

Die 18. Maji sub Præsidio D. *Bernhardi von Sanden* / Jun. S. Theol. Ordin. Decadem XIII. Thesium Controversarum ex loco de Ecclesiâ selectarum, ad ventilandum proposuit *Christianus Martinus Roschatus*, Kaukehna Pruss. (plag. 3. in 4.)

Die 26. Maji Præside *Paulo Pomian. Pesarovic*, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. ExtraOrd. Ecclesiæ Cathedr. Pastore, Consistorii Sambienf. Assess. Scholæque ejus Inspectore *Pentæ Quæstionum Præcticarum è Theologiâ Conscientiariâ depromptarum* ventilationi publicæ exposita est à *Johanne Sigmundo Babatio*, Reg. Pruss. S. Theol. Stud. Auctore & Respondente. (plag. 3¾ in 4.)

Postquam in Proœmio de Conscientiâ malâ & bonâ quædam dixit, quæstiones proponit, quarum *Ima*: An quispiam interrogatus ab Hæretico, cui Religioni sit addictus? salvâ conscientiâ veritatem reticere possit; vel, utrum liberè, spreto omni corporis periculo, absque ullis reservationibus mentalibus veritatem confiteri teneatur? prius negatur & posterius affir-

affirmatur. *Iida.* An Evangelicus sive Lutheranus salvâ conscientia cum Hæretico, v.g. Pontificio, liberè conversationem instituere possit? Resp. distinguendo inter conversationem *spiritualem* s. *internam* & *Civilem* s. *externam*, de illâ negatur, de hac verò affirmatur. *Iltria.* An Lutheranus sive Evangelicus ab Hæretico, v.g. Pontificio, ad officium Susceptoris vocatus, illâ conscientia munus illud obire possit? Circa hanc quæstionem Evangelicæ Doctrinæ Confessoribus modò affirmativam, modò negativam responsonem placere ostendit, & hanc quoque approbat Auctor. *Via.* An Parentes Lutherani liberos suos salvâ conscientia Jesuitarum informationi confidere possint? *Neg.* ; *Via.* An Lutheranus medios inter Pontificios degens in casu necessitatis à Sacrificio Pontificio Sacramentum Cœnæ, etiam sub utraqve specie dare volente, salvâ conscientia accipere possit? *Neg.*

Ex Typographiis prodierunt sequentes libri :

1. *M. Christiani Langhansen* / Diaconi Palæopolitani, Tract. Germanicus, cujus titulus, *Viertzig Passions Betrachtungen* / für die Kinder und andere einfältige Christen / darin die ganze Geschichte des Leidens Christi durch Frag und Antwort erklärt / und was für Lehren aus jedem Theil fließen / angeführet worden. Sumtibus Henr. Boy. (plag. 18. in 12.)
2. *Ejusdem*, altera Editio *Kinder Catechismus* / das ist / eine kurze und einfältige Erklärung des kleinen Catechismus D. Martini Luthers. (12. plag. in 12.)
3. *Ejusd* *Kinder-Postilla* / das ist / eine kurze und einfältige Erklärung der ordentlichen Sonn- und Fest- Tags- Evangelien / durch Frag und Antwort. (3. Alph. in 8.)
4. *Porrò D. Bernhards* von Sanden / Senior. Fürstellung der Geschichte von dem Leyden und Tode unsers Herrn Jesu Christi / wie selbige aus den vier Evangelisten zusammen gezogen ist / begleitet mit Betrachtungen und Gebeten. Königsberg 1702. (1. Alphab. 2. plag. in 4.)
5. *Ejusdem* *Concio*, daß die Herrlichkeit eines Königes in der Vielheit

des Votels bestehe/aus Luc. VIII. 4-15. und Proverb. XIV, 28. am Centage Sexagesima, anno 1701. erwiesen und sùrgestellt. (11. plag. in fol.)

6. Eiusdem *Theologia Positiva*, brevibus lineis adornata, & ab anno 1690. continuata, XXIV. Dispp. 1690. absoluta; anno 1691. publicata cum Dedicatione ad Ordines & Status Prussiz, Indicibus & Præfatione ad Lectorem, in quâ brevis discussio Libelli illius, qui vocatur *Manuductio Regiomontanorum Theologie Professorum ad Ecclesiam Catholicam, ex variis ipsorum scriptis adornata*, olim publicè prælecta fufius, nunc brevibus stricturis repetita. (2 Alphab. 12. plag. in 4.)

Publicè exstat Disputatio illa *de Annulorum in Republicâ usu*, quam sub Præsidio M. *Georgii Thegen*, Philos. Pract. P. P. Ordjn. Respondens *Johannes Arnoldus Pauli*, Prussus defendit. (3. plag. in 4.)

§. 1. Probat Annulorum usum antiquissimum fuisse apud *Hebræos, Egyptios, Midianitas, Babylonios, Persas, Græcos, Sabinos & Hetruscos, Samios, Carthaginenses, Adiabenos*. §. 2. dicit Auctor, se, ut Annulorum in Republ. usus eò distinctius pateat, præcipuos Reipubl. Ordines & Status, nec non Causas & varias Annuli adhibendi rationes perlustrare velle. Proindè ab *Imperantibus* initio facto, Annulum divini illorum officii Symbolum esse ait, illudq; prout à Deo & naturâ capit suum initium, ita rursus ad idem, à quo cœpit, punctum instar annuli reverti. Porrò, sicut in Annulo singulæ partes communi termino ita inter se cœherent, ut sine totius Annuli destructione ab invicem separari nequeant, ita non solum ipsa jura Imperantium communi Majestatis vinculo ita inter se connexa esse, ut sine totius τὸ κοινὸν interitu ab invicem se jungi non possint. Tandem, sicut singularis Annuli figura omnes reliqvas figuras ambitu suo continet: pari ratione Imperantem in Republ. omnes Magistratus, Ordines & Status ambitu suo complecti. §. 3. ostendit Annulos vel Sigilla in Imperantium Inaugurationibus antiqui-

fiq̄vitus adhibita hodieq̄ve adhiberi. §. 4. docet, q̄vānam Diplomata, literas, Privilegia &c. & q̄vam ob causam annulo & sigillo obfignārint Imperantes? §. 5. q̄vare etiam fœpius illi in Collatione Feudorum Vasallis Annulum in signum Investituræ obtulerint? sc. ut Feuda hac ratione confirmarent, Vasallosq̄ve de fide promissâ admonerent. §. 6. ad *Ordinem Ecclesiasticum* progrediens memorat antiquis jam temporibus inter alia Investituræ Sacerdotalis solennia etiam annulum adhibitum, q̄vem unâ cum Baculo *Imperantes* tanq̄vam certum Symbolum mittere soliti sunt illi, cui beneficium aliq̄vod Ecclesiasticum conferre voluerunt. Cur hoc factum adducit rationes. Licet hodiè hanc per Annulum Investituram Sacerdotalem *de facto* exerceant Pontifices, *de jure* tamen competere Imperantibus asserit. §. 7. exponit, cur inter alias solennitates, q̄væ in creandis Doctoribus & Magistris adhiberi solent, etiam Annulus aureus eorum digitis inseratur. §. 8. ad *Civilem Statum reliq̄vum* se confert, & q̄vibusnam Annulorum usus concessus sit, monstrat. Tandem §. 9. & in *Oeconomico Statu* Annulorum usum frequentissimum exindè probat, q̄vod nullum ferè negotium alicujus momenti in eo statu reperiatur, in q̄vo non singulariter Annuli usus sese conspiciendum præbeat.

RIGAE.

Ex Typographiâ Nöllarianâ libelli seq̄ventes prodire:

1. *Brevis Manuductio ad Poësin Letticam*, sive: *Der unteutsche Opitz / oder kurze Anleitung zur Lettischen Dicht-Kunst / wolmeinend abgefasset von Johann Wischmann, Pastor zu Donsdangen.* (13. plag. in 8.)

Septem continet *Capita*, q̄vorum 1. agit de Naturâ & Constitutione Poëtices. 2. de *Quantitate Syllabarum* in genere, & *Rhythmorum* in specie. 3. de *Carmine Lettico*, ejus *Partibus*, *Generibus* & *affectionibus*, 4. de modo *Lettica Carmina* scribendi. 5. de verâ *Imitatione*. 6. de *Poëmatis Lettici Materiâ*. 7. de *Carminis Lettici Denominatione* à modo tractandi.

2. *Lese-Lectioes*, in ordentliche und gewisse Tafeln eingetheilet / zumt vortheilhaftigen Lernen den Kindern vorzulegen. (4½ plag. in 12)
3. *Paradigma Græcæ Conjugationis*, unâ cum *Tabulâ Synopticâ Declinationum Græcarum ac typo Contractionum*, cum in finem, ut expeditior studiosæ juventuti Regii Lycei, quod Rigæ est, & quidem *Secunda Classis*, ad linguam Græcam ediscendam, pateat aditus, digestum à *Johanne Caspares Schöpff*/Con-Rectore. (2½ plag. in 4.)

NARVAE.

Luci publicæ exposita est Disputatio Theologica, de aternâ *Fidelium ad salutem aternam Prædestinatione*, & oppositâ illi incredulorum *Reprobatione*, quam ad voluntatem *M. Nicolai Bergii*, Superintendentis Narvensis & Ingrîæ Regiique Consistorii Præsidis, designati itidem Generalis per Livoniam Superintendentis, nec non Pernaviënsis Academiæ Pro-Cancellarii, in Synodali Conventu a. c. placidæ ventilationi submisit *Henricus Brüninck*, Ecclesiæ Narv. Teutonicæ Pastor, & Consistorii Assessor, Respondentibus *Edwardo Nybeck*, Past. in Jerwisari, & *Johanne Melartopæo*, Comministro Caporiensi. (3. plag. in 4.)

Duo hujus Dissertationis sunt Capita. *Primum est Analytico-Thebeticum*, quod Prædestinationem s. Electionem dari dicit, expendit præterea vocis *Electiois Synonymiam*, & *Homonymiam*, deinde *Formam*, *Causas*, *Objectum*, *Finem*, *Definitionem*, & tandem *Oppositum Prædestinationis*. *Secundum est συζητικό-Polemicum*. *Quæstio 1.* Num Prædestinatio sit genus in respectu ad Electionem & Reprobationem? *2.* An Deus certa hominum Individua prædestinârit ad salutem æternam? *3.* An Deus ex absoluto decreto homines quosdam ad vitam æternam elegerit sine intuitu fidei apprehendentis meritum Christi? *4.* An Ecclesiæ Reformatæ, sic dictæ, & hodiè viginti, absolutum decretum possit tribui?

Modò

Modò laudatus M. *Nicolaus Bergius*, Superint. Narv. edidit *Scriptum Petitorium*, in quo, postquam Russicæ Lingvæ notitiam Theologo inprimis necessariam esse ostendit, ab omnibus Russorum Lingvæ, Historiæ & Librorum amatoribus humanissimè petit, velint sibi indicare, si quos sciant vel habeant Moscovitarum libros typis vel manu descriptos, eosque *Eccllesiastica* præsertim tractantes, illorumque titulos secum communicent, summoperè contendit. Præterea scire avet, num cuiquam constet tum de aliâ *Bibliothecâ Moscoviticâ*, præter eam, quam *Olearius* habet in *Itinerario suo*, tum de libro *Vloschenie* dicto, tum de *Annalibus Russicis*? an sc. horum aliqui editi, quando, & à quo anno Christi ordiantur? ($\frac{1}{2}$ plag. in 8.)

HOLMIAE

Thomas Campanius, Holmiensis, librum vernaculum edidit, cujus titulus: Kort Beskrifning om Provincien Nya Sveriges uti America, som nu förtiden af the Engelske Kallas Pensylvania. Af Lärde och trovärdige Mäns Skrifter och berättelser ihopaletad och sammanstrefwen / samt med åhstillige Figurer utzirad / af Thomas Campanius. Holm. i. e. *Brevis descriptio Provinciae Novae Sveciae in Americâ, quam Angli hodie Pensylvaniam vocant, è Scriptis & Relationibus Virorum eruditorum ac fide dignorum collecta & conscripta, nec non figuris æneis exornata, à Thoma Campanio, Holmiensi, Stockholmiae, apud Viduam Wankifianam, 1702.* (1. Alfab. 3. plag. cum fig. æn. in 4.)

Tractatum hunc, præter varios antiquos pariter ac recentiores Scriptores, præcipuè ex *Avi*, *Johannis Campanii*, qui *Coloniae Svecicæ* an. 1642. in *Americam* missæ Pastor fuit, schedis compilatum, Auctor quatuor libris absolvit. Quorum primus agit de *America* in genere, & quidem Cap. 1. Situm ac partitionem *Americæ* exhibet, docetque, quomodo novus ille orbis ab *Europæis* coli cœperit, & quænam forma regiminis ibi floreat. Cap. 2. ostendit, quæ ratione, quo tempore, & à quibus *Europæis* *America* fuerit detecta. Cap. 3. de ortu & origine

gine Americanorum agit, quæve isti viâ, unâ cum animalibus brutis, in novum orbem venerint, disquirunt. Cap. 4. Fertilitatem Provinciarum Americanarum describit. Liber *secundus* agit de Provincia Americæ *Novâ Sveciâ*, quæ hodie num *Pensylvania* appellatur; & quidem Cap. 1. de Situ & fertilitate Novæ Sveciæ in Virginiâ. Cap. 2. de præcipuis Novæ Sveciæ locis, eorumque nominibus, in Tabulâ Geographicâ adjectâ obviis. Cap. 3. de anni tempestatibus & cæli temperie in Virginiâ & Novâ Sveciâ. Cap. 4. de Virginiâ, & vicinis Provinciis, utpote Novâ Angliâ, Novâ Hollandiâ, & Novâ Sveciâ, quo tempore & modô à Christianis fuerint detectæ. Cap. 5. de Novâ Sveciâ, quando & quo casu à Svecis fuerit navibus petita & habitata. Cap. 6. de Gubernatoris *Johannis Printz* itinere in Novam Sveciam, ann. 1642. institutô. Cap. 7. de populo Virginiam petente in genere, & quomodo is ab Americanis fuerit exceptus. Cap. 8. de domiciliis ac fortalitiis Svecorum in Novâ Sveciâ. Cap. 9. de ereptâ Svecis Novâ Sveciâ, ejusque novis Dominis. Cap. 10. de Statu Svecorum in Novâ Sveciâ, postquam ea Coronæ Svecicæ fuit erepta, deque missis eô à CAROLO XI. Rege verbi Divini Ministris, librisque sacris, &c. Cap. 11. de Svecicis verbi Divini Præconibus, Ecclesias primùm in Americâ & Novâ Sveciâ plantantibus. Liber *tertius* agit de Americanis in Novâ Sveciâ sive Pensylvania; & quidem Cap. 1. de Origine & Lingvâ Americanorum in Virginiâ & Novâ Sveciâ. Cap. 2. de eorum qualitatibus. Cap. 3. de Vestitu eorum. Cap. 4. de Cibò & Potu eorum. Cap. 5. de Habitationibus & Supellectile eorum. Cap. 6. de ipforum Conjugiis, & educatione liberorum. Cap. 7. de exercitiis & opificiis eorum. Cap. 8. de Mercaturâ & Monetâ ipforum. Cap. 9. de Magistratu & formâ regiminis apud eos, nec non de Legibus, quibus ibidem vivitur. Cap. 10. de belli gerendi ratione, armisque & ferociâ ipforum adversus hostes. Cap. 11. de ipforum cultu divinô, & impedimentis obstantibus, quo minus ex voto ad religionem Christianam perducantur

cantur. Cap. 12. de Funeribus & Luctu ipsorum. Liber *quartus* Vacabularium & Colloquia familiaria, aliquot capitibus Americanorum istorum Lingvam exhibentia, complectitur; cui accedunt *Addenda*, 1. de Populis *Mynckvesser* vel *Mynckusar* dictis, eorumque Lingvâ. 2. de memorabilibus & rarioribus nonnullis in Americâ.

Typis Wankyfianis quoque exscripta est *Sermo Funebris*, habitus à *M. Daniele Norlind*. Dalecarlo, Past. Aulico, in obitum Lib. Bar. *Canuti Axelson Legonhussud*, Heredit. in *Uddö & Erstavick* in prælio Narvensi d. 20. Novembr. 1700. cæsi, Holmiæ d. 31. Decemb. 1701. sepulti. Textus desumptus est ex Act. XX, 24. (in 4.)

Porrò *Magnus Ronnow*, Ahusio-Scanus, jam Historiographus Regius, *novæ & antiquæ Sveciæ Historiam*, à *B. Lagerlöf* cœptam, & à Secretario *Hermelin* jussu Regio continuatam, in publicum emittet.

HAFNIAE

Die 3. Maji in Colleg. Med. Præses *Henricus Hierild*, Respondente *Johanne Adolpho Stuve*, proposuit Dissertationem Philologico-Historico-Criticam *de puritate Lingvæ Latine, & castitate Historiæ Danicæ* in Saxone, contra *Joh. Gorop. Becanum*. (4 plag. in 4.)

Die 4. Maji sub Præsidio *Henrici Weghorst*, Respondens *Christianus Moinichen* disseruit *de Regulis, in quibus Jus Danicum cum Romano concordat*, expositis extit. *Digest. de Reg. Juris*. Corollarium loco accesit *Labyrinthus Graduum Cognationis*. (8. pl. in 4.)

Die 10. Maji Præsidis munus sustinente *Martino Braem*, *Joh. Faber* Respondens in Colleg. Med. habuit Disputationem Historico-Criticam *de Diebus ac Festis Natalitiis* ex Gen. XL, 20. Matth. XIV, 6. 2. Maccab. VI, 7. (plag. 4½ in 4.)

Die 15. Maji prodit Dissertatio *Christiani Reitzeri*, Prof. Juris, in qua Positionum ex jure divino universali Partis *Imæ* Caput primum sistitur, quæ agunt de iis quæ in jure universo præcognita esse debent. Habita fuit Respondente *Oloae Sletting*. (8. pl. in 4.)

Die 18. Maji sub Præsidio *Casspari Bartholini Theſium Philoſophicarum* Diſputationem tertiam 82. Laureæ primæ Philoſophicæ Candidati defenderunt. (1 plag. in 4.) &

Die 24. Maji 38. Candidati ſupremum Philoſophiæ Gradum obtinuerunt.

Diſto Menſe *Johannes Steenbuch*, Reſpondente *Nicolao Severini*, continuavit Examèn Verſionis vernaculæ ad Stateram Ebræi Codicis, ejusdemqve Diſſertationem quartam propoſuit. (6½ plag. in 4.) Priores vid. in N. L. ann. 1699. p. 148. ann. 1700. p. 175. an. 1701. p. 147.

Publicæ luci expoſita eſt *Series Dynaſtarum & Regum Daniae*, à primo eorum *Skioldo Odini* filio ad *Gormum Grandævum*, *Haraldi Cærulidentis* Patrem, per *Thormodum Torſæum* *Historiographum* Regium. (3 Alph. in 4.)

Continet tres libros, quorum I. agit, de *Antiquitatibus & Documentorum*, quæ *Conditores Hiſtoriarum Septentrionalium* ſecuti ſunt, *Auctoritate & Fide*, & quidem cap. I. de Antiquitatibus Islandorum. cap. 2. de Mythologicis Islandorum relationibus cap. 3. de Fabulis Islandorum. cap. 4. de Fabuloſis Islandorum monumentis. cap. 5. de authenticis Islandorum hiſtoriis. cap. 6. de Hiſtoriarum Islandicarum fundamentis & auctoritate. cap. 7. de vetuſtiſſimorum rerum Danicarum Scriptorum auctoritate & fundamentis. cap. 8. de Antiquitatibus Gothlandicis. cap. 9. de Sveticis Scriptoribus. II. de *Epocha Regni Danici*. cap. I. de Dania antiquitas Gothia dicta, Gothorum & Vitæ nomenclatione. cap. 2. de initio temporis hiſtorici apud Danos, ſecundum documentorum Islandicorum aſſerta, vel de immigratione Aſianorum in Septentrionem. cap. 3. plures fuiſſe Odinos, demonſtratur. cap. 4. Odinum Vpſalenſem maximam mutationem Septentrioni intuliſſe. cap. 5. Saxoniſ de Odino aſſerta expenduntur. cap. 6. Danielis Langhornii ſententia de immigrationis Odiniana tempore examinatur. cap. 7. Rudbeckii de gentium Septentr. antiquitate aſſerta expenduntur. cap. 8. aſſeritur, nil de tanta gentium Septentr. anti-

antiquitate concludi posse ex nominibus propriis terrarum, locorum, gentium, moribusve hominum, quæ Orientum Septentrione communia apud vetustissimos Scriptores occurrunt. cap. 9. antiquissimæ Scantianorum emigrationes expenduntur. cap. 10. Hibernicæ antiquitates expenduntur, & asseritur, ex iis nil certi concludi posse de vetustate gentium Septentrionalium. *III. de Catalogo seu Serie Dynastiarum Regumq. Dania.* Cap. 1. de fundamentis, quibus hic liber superstruitur. cap. 2. antiquissimorum Septentrionis Principum Chronologia continetur. cap. 3. de Skioldo primo Daniæ Dynasta. cap. 4. de Fridleifo I. Frodio I. seu Pacifico. Fridleifo II. Havare Manuforti & Frodio II. Daniæ Dynastis. cap. 5. de Vermundo Sapiente, Olafo Mansecto, Dano Magnanimo, Danici Regni Eponymo, Frodio III, seu Tranquillo, Halfdano I. & Fridleifo III. cap. 6. de Frodio IV. Vegeto dicto, Ingialdo Starcadi alumno, Halfdano II. Frodio V. Hroare & Helgio I. Helgiiqve filio Hrolfo Krakio. cap. 7. de Interregno. cap. 8. de Ivare Vidfadmio, Danicæ Monarchiæ Restauratore, Haraldo Hilditane, & Sigurdo Hringo. cap. 9. dictorum nonnulla illustrantur, & objectiones, quæ afferri possunt, examinantur. cap. 10. de Ragnare Lodbroche, Sigurdi Hringi filio. cap. 11. varia Auctorum testimonia de Ragnare Lodbroche adferuntur. cap. 12. plures fuisse Ragnares Lodbroches. cap. 13. de ditionis Ragnarianæ divisione, & de Sigurdo Angvioculo, Daniæ Rege. cap. 14. de Jutiæ regulis Sigurdi Hringi, Ragnaris Lodbrochis & ejus filiorum Vasallis. cap. 15. de posterioribus Jutiæ regulis. cap. 16. de Hordaknuto & Gormo Grandævo, Haraldii Cœrulidentis patre, ac Danicæ Monarchiæ Restauratore secundo. *Appendix I.* de Johannis Magni callida Saxonis imitatione in describendo Daniæ, Sveciæqve Regum ordine. cap. 1. de Dano, primo Daniæ Rege. cap. 2. de Regibus inter Danum & Frothonem III. cap. 3. de Regibus à Frothone III. ad tempora Ingonis I. cap. 4. de Regibus Svecicis, quos aliunde, quam à Saxone mutatus est *Job. Magnus.* *Appendix II.* de Hognio & Hedino.

Die 15. April. lucem adspexit Dissertatio Theologica, de *Oraculo Johanneo*, ex i. Epist. Cap. II. comm. 1. & 2. quam sub Præsidio *Henrici Opitii*, SS. Theol. D. Ejusdemque Prof. Ord. publico Eruditorum examini submisit Auctor *M. Balb. Gerb. Hannekenius*, Lubecensis. (11½ plag. in 4.)

In Præfatione occasionem hujus materiæ aperit. Ipsa Disputatio divisa est in tres Sectiones. *Prima* est *Exegetica*, in qua Textum à verbo ad verbum intimè resolvit, à pag. 3. - 25. *Secunda* est *Positivo-Polemica*, in hac tres Positiones locavit; *Ima*, *Christus est Mediator inter Deum & homines secundum utramque Naturam*. Roborata est hæc Thesis 12. paragraphis tam *ἐκ θεοῦ*, quàm *ἀπὸ θεοῦ* Adversariorum considerantibus. *Ilda*, *Christus etiamnum in celo verè & propriè pro nobis intercedit*. Fulsa est hæc Thesis 8. paragraphis, *ἐκ θεοῦ & ἀπὸ θεοῦ* iterum continentibus. *Illia*, *Christus nostri loco substitutus justitiæ Divinæ plenè satisfecit, Deumque iratum hoc modo verè placavit*. Firmatur Thesis dicta 27. paragraphis, à pag. 25 - 79. Sectio *Tertia* est *Porismatica*, continens duo Porismata; *Primum* est: *Lapsis post Baptismum & penitentiam patet reditus ad Deum per advectionem Christi verè à fide apprehensam*, contra *Novatianos*. *Secundum* est: *Sancti defuncti non sunt Advocati nostri*, contra *Pontificios*. Tandem Redemptori gratias agit voto ardenti, à pag. 79. ad finem.

Die 23. April. *Carolus Fridericus Luther* / Med. D. & P. P. per Programma 2. plag. in 4. significavit Scholas suas Medicas publicè aperiendas, Studiosos ad eas frequentandas officiosè simul invitans.

In illo attingit summas Orationis Inauguralis, de *Experientia in Arte Medicâ prærogativâ* die 6. Martii c. a. recitata, nobisque præterito mense Aprilis p. 118. memorata. *Pag. 1.* quæstionem ponit: *Utrum ratio an Experientia præferenda sit, & quoniam illarum dignitate ac antiquitate emineat?* *pag. 2.* suam de hac quæstione aperit sententiam, quod sc. primis temporibus aliqua fuerit *Rationis prærogativa*, & quod post inventam Medicinam
Ratio

Ratio non demum quæsitâ sit. *Pag. 3.* In Medicinæ originem inquiri, atque *Adamum* cogitando & ratiocinando eam invenisse dicit. *Pag. 4.* non *Apim* neque *Æsculapium*. *Pag. 5.* cum hodiè Experimentotum multitudine aucta sit Medicina, prærogativam Experimentiæ tribuit, quam & B. D. *Majoris* verbis describit, quod sit *habitus mentis in universali quâdam cognitione rerum singularium sensu & memoriâ sapiuscule perceptarum consistens*. *Pag. 6.* ostendit Experimentiæ dominium in Physicâ, Physiologiâ, Medicâ, *Pag. 7.* s. Pathologiâ. *Pag. 8.* s. Semiothicâ. *Pag. 9.* Pharmacævicâ. *Pag. 10.* Chymicâ. *Pag. 11.* Medicinâ Practicâ, tam Conservativâ, quam Restitutivâ. *Pag. 13.* dicit per praxin Medicam minimè addisci Experimentiam, sed acquisitam in Propædiâ Medicâ per Praxin deinceps magis magisque confirmari. *Pag. 13.* asseverat cum D. *Schelhammero*, Juvenem Medicum, istâ Experimentiâ Propædevticâ combinatâ si polleat, non esse spernendum. *Pag. 14.* se operam daturum ait, ut successu temporis ostendat (1.) qualis sit illa quæ in qualibet Artis Medicæ parte requiritur Experimentia, & (2.) quænam subsidia ad Experimentiam istam acqvirendam necessaria sint.

Mense Aprili sub Præsidio *Güntheri Christoph. Schelhammeri*, Med. D. & in Acad. Kiloniensi Prof. Primar. Seren. Ducis Cimbr. Gottorpiens. Archiatri, Societat. N. C. *Leopo'dinae* Adjuncti & in Italiâ Recuperatorum Socii, Exercitationum Medicarum *Nonam*, 68. *Thesés selectas de Cordis & Pulmonum officio ac usu*, continentem publicè tuitus est *Christoph. Martinus Burchardus*. (2 plag. in 4.) Adjecta sunt 4. Epimetra.

Die 7. Maji Præside D. *Wilb. Huld. Waldschmidt*/Med. & Phil. Experim. P. O. Facult. Med. h. t. Decano & Collegii Chirurg. Præside, publicè defendit *Christianus Viricus Schreiber*, Disputationem, cui titulus: *Quid pro Quo, s. de Substitutis Therapeuticis*. (3. plag. in 4.)

P. 3. ait: Substitutionem unius pro alterò rem esse non adeò insolentem. Ibid. ponit Definitionem Quid pro Quo. p. 4. dividit

vidit substituta (1) ratione generum, (2) subjecti, (3) termini. Primam classem in Actione consistere monstrat. p. 5. Ibidem docet adhiberi quid pro quo, (1) quando à Medico aliquid agitur, quod primario non intendebatur, vel aliud quid admittitur, quod morbi indoles non requirebat. Historiam hac de re narrat Medici Receptas in tabulâ locantis, & tesseris medicamen quærentis. (2) quando tempus prætermittitur. p. 6. quod probatur exemplo febrium acutarum, quæ, si vomitus non citò promoventur, lethales diarrhæas attrahunt. Causam quoque neglectus temporis indicat, quando nempe Medicus in medicamentorum farragine fluctuat. p. 7. (3) quando ordo non observatur in medicamentorum usu. (4) quando morborum tempora non notantur. p. 8. posse tamen præter intentionem Medici nonnunquam adhiberi quid pro quo, legitur. p. 9. scil. si de morbi qualitate nondum constet (5) quando Medicus adhibet remedia extraordinaria. p. 10. *Ex parte Egri* adhibetur quid pro quo, (a) quando vel nullum Medicum ex avaritiâ accersunt, vel (2) Medicastrum adhibent. Tales homines verò peccare in Deum, proprium Corpus, proximum, leg. p. 11. & 12. (3) ad impia & superstitiosa remedia refugium sumunt. Historia de hoc errore videtur p. 13. (4) non ritè utuntur Medici præscriptis, historia legitur. p. 14. *Ex parte administrantium* adhibetur quid pro quo, quando scil. Pharmacopœi aliis se miscent negotiis. p. 15. quando falcem mittunt in alienam messem, quando Medicorum formulas immutant, p. 16. quando adulterant tam simplicia, quam composita. p. 17. Pharmacopœi avaritiæ accusantur, ob quam res viles magno divendunt pretio. p. 18. non omnis substitutio damnatur. p. 20. quando Chirurghi in Medicinam illotis manibus irruunt, in curandis vulneribus quid pro quo substituunt, dum turundas nimis longas vulnere intrudunt &c. p. 21. administrantes in culina substituunt quid pro quo, si regulis diæteticis morem non gerant; administrantes ad lectum dum non benè observant salutem Medici in fovendo &c. p. 22. Ratione termini &

even-

eventus, errores quosdam esse salutare, quosdam periculosos, quosdam indifferenter se habere constat ex p. 22. 23.

D. Wilh. Hulder. Waldschmidt/ Med. D. & P. Ord. Collegii Chirurg. Praeses, modo dictus, per publicum programma invitavit ad *Floralia Kiliensia*, die 18. Maji celebranda. (1. plag. in 4.)

Continet hoc Programma multa jucunda. p. 1. Romæ urbis tria genera nominis recenset; vulgatum, quo Roma, Græcis robur; arcanum, quo Amaryllis, ab amore; sacrum, quo Anthusa, i. e. Floral. Florentia dicebatur. Ex hoc ultimo factum dicit, Romanos plurimos Deos hortorum coluisse, ut sunt Priapus, Bacchus, p. 2. Cybele, Vesta, Ceres, Pomona, Pales, Vertumni uxor, Robigus, Flora, quæ dignitate prior. p. 3. memorat ludos Floralia dictos. p. 4. utilitatem studii Botanici inculcat, in quantum sit Theologo, Jcto, Medico & Philosopho proficuum.

Die 26. Maji habebatur Dissertatio Inauguralis, de *Vindicta Prætextu defensionis adumbrata*, Præside Simone Henrico Mufser, J. V. D. Institut. nec non Jur. Nat. & Gent. P. O. Facult. Jurid. h. t. Decano, ab Autore *Andrea Heincke*, Bredstadiensis-Holsato. (5½ plag. in 4.)

Tota Disputatio XVII. habet Theses. *Thes. 1.* Etymologia Vocum Vindictæ & Adumbrationis traditur. *Thes. 2.* Homonymia vocis vindictæ datur. *Thes. 3.* legitur descriptio hæc: Vindicta prætextu defensionis adumbrata est actio illicita, per quam aggressor non per modum tutelæ, sed ultionis, quamvis sub defensionis prætextu ab eo laeditur, quem ipse aggressus est. *Thes. 4.* habetur Descriptio defensionis, quod sit instantis periculi propulsio. In eadem Thesi probatur defensionem necessariam esse (1) Juri Naturæ (2) Juri præceptivo (3) religioni Christianæ non adversam. *Thes. 5.* memorantur Requisite defensionis inculpatæ; (1) est, ut præcedat injusta offensio seu invasio; (2) est Modus in defensione observandus, consistens in propulsa-

pulsatione, qui gradui offensionis & periculi respondet & cum illo proportionem habet; (3) ut defensio fiat in continente & in ipso conflictu. Hinc alleganti necessariam defensionem incumbit probatio, reo probanda provocatio & legitima defensio. Probatio fit vel per testes, vel præsumptiones. *Thef.* 6. quæstio movetur: an colapho percussus verberantem impunè interficere queat. Quod negatur. *Thef.* 7. privatam vindictam illicitam esse demonstratur. *Thef.* 8. ostenditur injuriis verbalibus affectum afficientem interficere non posse. *Thef.* 9. dicitur, homicidam initio provocantē moderatam defensionem malè opponere. Item, impetitur, si aggressorem fugientem necat, ex mera ulciscendi libidine hoc agere præsumi. Item, conflictu jam composito amplius ad eadem aggressoris provolare non licere. Ibidem agitur de homicidio post modicum temporis spatium commisso, & *Thef.* 10. de homicidio post longum temporis intervallum commisso. *Thef.* 11. de homicidio ad bona sua conservanda commisso. Requisita hujus defensionis sunt: (1) ut illa fiat pro se ipso rebusque suis tuendis conservandisque, ita tamen ut is, cui res ablatum itur, in vitæ discrimen veniat; (2) ut volens occidere furem clamorem edat; (3) cum eum apprehendere & judicio sistere nequit. *Thef.* 12. de injuriis indeque sequenti retorsione agitur. *Thef.* 13. statuitur, actionem ad palinodiam civilem non criminalem esse. *Thef.* 14. tangitur controversia, num retorsio injuriarum legi naturali rectæque rationi repugnet? *Thef.* 15. memorantur requisita retorsionis injuriarum, quorum (1) est, ut si quis audiat injurias statim retorqueat; (2) ut provocatus animo defendendi non ulciscendi retorqueat; (3) ut retorsio respondeat injuriæ illatæ. *Thef.* 17. continetur, illum qui injuriam passus est remissam semel injuriam recolare non posse &c.

BARMSTADAE

Excerpta ex Christiani Dethlevi Rhodii, P. Barmst. literis.

Sub finem elapsi anni Operarii bini, non suspectæ fidei, & quorum industriâ in perscrutandis Veterum tumulis jam inde

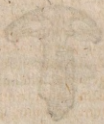
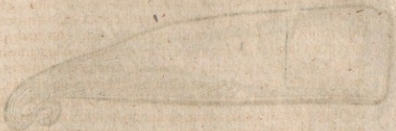
inde à plurimis annis usus sum, Collem inter eos, qui in Diœcesi nostra ad Pagum *Cöllen* (citatum in *N. L. an. 1699. p. 94.*) siti, non minimum, atqve ab aliis antea ex dimidia parte dudum effossum, ulteriùs rimati sunt, statimqve, vix uno pede fodiendo emenso, duo minutissimi annuli aurei, ossaq. nonnulla, in tantam exusta albedinem, ut iis cretæ instar scribere possis, sese laborantibus obtulerunt. Quo fato impulsus ab opere prius non desistere, quàm ad ipsum Tumuli fundum pervenissent, animo firmiter proposuere, nec à proposito averli, donec in ima colliis parte repererunt *Saxum planum*, quatuor ferè pedes longum tresqve latum, & sex pollices crassum, quatuor aliis Saxulis, duobus à solo pedibus, erectis incumbens, & undiqve duplici serie lapidum campestrium, magnitudine ferme caput hominis æquantium, coopertum. Sub his lapidibus, & super planitudinem saxi, parvi aliquot carbones sparsi erant, sub ipso verò saxi majoris medio cernebatur exigua & admodum subtilis *Vræna*, injuriâ temporum confracta, quæ complexu suo, nil, nisi spissam quandam pingvemq. & viscosam materiam, coloris griseo-lutei, testis adhærescentem continebat; in circuitu autem suo tot ossa dissipata habebat, quod plerumqve ex combusto cadavere superesse solent, nitro tamen vel albis scoriis in officinis vitriariis, quàm ossibus similia. Quibus ossibus aut si mavis, scoriis complures grandiusculi Carbones, crassitudinem brachii pedisque longitudinem referentes, additi erant. Testis verò *Vræna* hujus remotis, à tergo ejus loci, ubi requieverat, mirandum ac in his oris nunquam visum *Φαινόμενον* apparuit; Fulgor nempe eximius, rutilans, formâq. rotundâ, ut etiam alter Operariorum alteri adstanti attonitus inclamaverit: Ecce! ecce Stellam! Hic rari quid præclariqve erit! &c. Tentarunt igitur cupidi, saxum ipsum loco movere: verùm ambo impares se huic oneri experti sunt. Hinc alter eorum, ligone arrepto, Lucidum illud expromere Soliqve exponere conatus est: sed fefellit opinio hominem. Simulac enim *Δείψαρον* hoc rarissimum attigerat, lumen evanuit, nil nisi flavum quandam

linquens pulverem, qui etiam culpâ horum hominum, non
 satis circumspicere agentium, cum reliqua terra commixtus,
 cheu! penè omnis periit. Hoc solum observatum, clarum
 istud tumuli jubar septem circiter pollices circulatim crassum,
 duodecim verò longum fuisse, pyxidi scilicet ejus magnitudi-
 nis rotundæ, sive ferreæ sive ex cortice querceo aut simili ma-
 teria confectæ inclusum. De hac enim particula tantum quæ-
 dam ferrugineæ fibrasque ligni ostendentes supersunt. *Silix*
 itidem, duos pollices longus, unum autem latus, in orificio
 capsulæ inventus, cui adhuc paululum flavescens pulveris ad-
 hæret. Ab hoc silice alius ejusdem generis lapis, utrinque acu-
 minatus, quatuor pollicum longitudine, unius latitudine &
 altitudine insignis, inter ossa & scorias supra memoratas repo-
 situs, ad pedis mensuram distabat. Præterea è superiori hujus
 Tumuli versus Austrum plaga eruta sunt sequentia *ἔργα λεία*
area, singula cum effoderentur pristinum & nativum splendo-
 rem retinentia, nullaque ærugine per tot secula obducta;
 Sed vix aëri tum temporis humidiori exposita idem senserunt
 fatum quod ferrum illud ex urna Jutica erutum, de quo *Olaus*

TAB.V.

Wormius in Mønnum. Dan. l. 1. c. 7. p. 74. Statim enim flos æris se
 prodidit. Erant vero *καμῆλια* hæc (1) *Instrumentum incurvum,*
 undecim pollices longum, lituique Romani vice usurpatum.
 (2) *Cuspis cujusdam bastæ, sive framæ* (ut Tacitus l. de Mor. Germ. c. 6.
 Germanorum vocabulo nominat) *minoris*, duos saltem pol-
 lices, longa, sed alterius & dubio procul sacri usus. (3) *Forceps,*
evellendis crinibus communiter inserviens, qualem in *N. L. an. 1699. T. 3.*
fig. 4. delineavimus. (4) *Novacula* ejus formæ, quam habet instru-
 mentum uno latere acutum, itidem in *N. L. An. cit. fig. 6.* exhibitū.
 Novaculas enim has Antiquitatis reliquias esse, plurimi hujus
 generis Cultri ab eo tempore è tumulis eruti, nec non qui-
 dam Cultri tonsorii hodiernum in *Anglia* usitati, satis proba-
 tum dederunt. Et ex his novaculis forcipibusque memoratis,
 atque ex aliis documentis Majores nostros tonsuræ & evulsio-
 ni crinium valdè deditos fuisse, abunde perspectum habeo. (5)

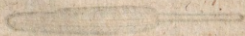
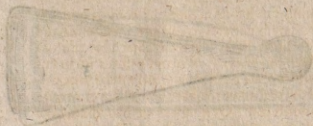
PLATE V. BAT

Anchora minutissima, longitudine solum unius & quartæ partis pollicis conspicua. (6) *Acus*, seu *Fibula parva*, ligno manubrio, tres pollices in longitudinem habens. Suffimentum quoddam, five resinofum live alterius generis, quod igni injectum hand ingratum odorem emittit. Et in proximè adjacente tumulo tres elegantissimi *Cultri sacrificatorii*, quorum primus incurvus pedis mensuram cum duobus pollicibus; alter octo plus minus adæquans pollices; tertius verò quatuor pollices cum quadrante longus, inventi sunt. Quid igitur de isto *Φαινομένω* statuendum? Num *Lampas*, Romanorum illis sepulchralibus similis, an *Phosphorus mineralis* aut alius ignis perpetuus dicendum? Hoc ex rerum harum peritis scire avidissimè cupio. Interim prius fidei absonum mihi non videtur. Ex *Plutarcho* enim in *vita C. Marii* constat, ultra sex myriades Cimbrorum, in pugna illa infelicissima ad *Vercellas*, captas, Romam deductas, ibique per plurimos annos detentas esse, inter quos facilè vel Sacerdos aliquis, vel alius ingeniosus Nostratum esse potuit, qui cupiditate earum rerum, quæ Romæ eo tempore vel maximè excolebantur, incensus, lampados sepulchralis adorationem ibidem addidit & postmodum vel libertate donatus vel fugâ elapsus, secum in Cimbriam nostram attulit. Sacerdotes verò bellantibus adfuisse, ex *Taciti c. 7. de Mor. Germ.* colligere licet; & omnia illa instrumenta, quæ in superiori plaga hujus tumuli versus Austrum & altero adjacente colle reperta sunt, Sacerdotem indicare autumo, qui iis partim in Sacrificiis, partim in pervestigandis victimarum extis usus est, fortassis etiam, tumulo hoc in honorem alicujus Principis vel Ducis exstructo, lampadeque addita, sua in eodem ossa recondi mandavit. Et de ejusmodi lampade sepulchrali propè *Coloniam Agrippinam* inventa *Erasmus Francisci* quædam, ni fallor in *Acerra sua Exoticorum*, ex *Joh. Henrici Pflaumeri* narratione refert. &c. Taceo Lampades illas Romanas, quas in Germania nostra ad Urbem *Moguntinam* erutas esse, è *Dni. Joh. Kraft Hiegeli* Specimine primo Antiquitatis testatur *Celeb. Tentzelius*, in *Colloq. Mensi. Anno*

1698. p. 652. Vide sis etiam Humanissimum pariter atque Doctissimum *Olearium* in *Mausoleo suo* p. 27. & 28. ubi *Lampadum* quoque *sepulchralium* alibi *effossarum* meminit.

LVBECAE.

Francisci Wörgeri Scholion,

Licere in causa veritatis vel à doctissimis interdum dissentire.

Quamquam magnificè hodierni Pontificii de Concilio Tridentino existimant, quod saluberrimum deprædicat *Job. Cabasutius*, de notitia conciliorum c. 96. cujus vox Ecclesia Catholica (Pontificiæ) vox est *Bellarmin.* l. 5. de grat. & lib. arbit. c. 13. cujusve decreta omnes Catholici qui ante illud vixerunt in eventum prætulere suis privatis sensibus addit *Bartholdus Nibussius*, id quod tamen, uti pleraque alia, è *Bellarmini* l. 3. de justif. c. 3. habet, illius ait, decretis Catholici (Pontificii) omnes ingenia sua atque judicia subjiciunt. Anne quidpiam illustrius de ipsa poterat asseverari Scriptura? Nihilominus testatur *Job. Lætus de Claudio de Sainctes*, Theologo Parisiensi atque *Ebroicensium* Episcopo, cum solenne Carmen in Concilii primi Apostolorum clausula usurpatum, visum est Spiritui Sancto & nobis repeteret, crebrò dicere solitum: In Tridentina Synodo plus NOBIS quam SPIRITUI Sancto tributum esse. Sic *Stephanus Curcellæus* rectè defendit *Davidem Blondellum* asseverantem, Synodum *Dordracenam* plura definiisse, quam debuisset, licet omnibus in orbe synodis illam præferat longè *Maresius*. Quidni igitur magis liceret particulares doctorum refutare sententias cum veritate haut convenientes? Prudentissimè homines eruditissimi sensisse mihi visum sunt, qui scripsere, scientiam esse eorum, quæ sic comprehenduntur, ut convelli ratione non possint; sin aliter, inscientiam vocari, ex qua existit opinio, quæ est imbecilla, & cum falso incognitoque communis, *Arnoldus Ferronus* l. 7. de reb. Gall. fol. 127. a. Non deprecor, sic loquitur *Ludovicus Vives* præfat. in Aug. de civ. DEi, quo minus sentiat loquaturque de opere quisque pro libito. Si enim malum est opus, irasci ob veritatem non debeo, sin bonum, eos qui maledixerint, sua invidentia exedet tanquam venenum, in quo uno justissima est invidia ipsa (sc. vindicatrix) ceteris in rebus iniquissima. Rectè hinc *Paulus Scherlogius* in

Cant.

Cant. Cant. anteloquii 4. sect. 4. tota propugnat: Non omnia adepto- antiquos, potuisse nonnunquam à junioribus vinci. Et ante illum Ses neca Epist. 33. qui ante nos ista moverunt, non domini nostri sed duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum est occupa- ta: multum ex illà etiam futuris relictum. Item Epist. 64. Veneror itaque inventa sapientiæ, inventoresque adire tan- quam multorum hereditatem juvat. Mihi ista acquisita, mi- hi laborota sunt. Sed agamus bonum patrem familiæ: facia- mus ampliora, major ista hereditas à me ad posteros transeat. Multum adhuc restat operis multumque restabit, nec ulli na- to post mille secula præcludetur occasio aliquid adjiciendi. Et ego ipse, ut cum Ludovico Vive finiam, agere non feram me vel admo- neri vel etiam reprehendi, imò debere me multum profitebor potiora sug- gerenti & reprehendenti doctè. Nam & me ipsum non pigebit mutare sententiam, si vel studium vel ætas alia docuerit meliora.

APPENDIX

Ad pium desiderium CL. Dn. Severini Lintrupii,

De selectioribus Eruditorum Opusculis & Dissertationibus Academicis in sua Syntagma a conscripandis, in N. L. p. 110. A. 1701. mens. Apr. cujus fin. p. 250.

Cum pium hoc desiderium Senatui Erudito subjectum sit, non est dubium, quin plurimum approbationem invenerit. Sed difficultatem non unam animadvertent eruditi in illà colle- ctione desideratâ, ut desiderare & sperare eam liceat, sed haud facillè expectare & consequi ex votò. Quare, cum valde diu, aut nunquam fortè expectanda sit illius *Pii Desiderii* ex omni parte executio, impleatur interea seorsum, quod collectum desidera- tur, ut saltem copia Dissertationum Academicarum, aliorumque opusculorum, eruditis fiat, quæ passim habentur & eduntur. Quid juvat, tot egregiorum opusculorum & dissertationum, de tam variis argumentis, in Novis Literariis Maris Balthici, titu- los & contenta quorundam legisse, quæ in paucissimorum con- spectum & notitiam veniunt, quorumque usus est particularis, & fortè unius & alterius loci. Et quamvis libri atque opuscula, sumtibus Bibliopolarum edita, (Autorum enim vel aliorum curâ quæ prodierunt, ab iis supprimi plerumque solent, ut pau-
cis

cis vel nullis innotescere possunt, quia sibi oeconomiam librariae rei solis vindicant, & pro lubitu suo dirigunt, magis innotescant, citiusque haberi queant, tamen Dissertationum copia, quarum numerus longè major, non ubique tam facilis est. Notitia itaque earum, quae per Nova Literaria, & per Catalogum Lipsiensem universalem, in posterum cuique contingit, licet non sit absque omni utilitate, absque usu tamen non sufficit. Pio igitur *Lintrupiano Desiderio* additur novum hoc desiderium, ut non minus usus, quam notitia, fiat communis. Huic autem desiderio ex parte satisfiet, si Domini Disputantes & Editores, publicis Urbium Bibliothecis, ad communem usum, saltem unum exemplar destinant, asservandum & inferendum Collectaneis. Nam hoc modo, omnes unius loci, uno exemplari uti frui possunt. Quibus legendo desiderium habendi excitatur, facile viam invenient. Quomodo transmissio instituenda sit, occasiones monstrare oportet. Sed hoc negotium facile per Bibliothecarios ageretur, quibus aliquot exemplaria aliorum transferenda committuntur, qui etiam pro fasciculis aliunde translatis portorium solvere non detrectabunt, si gratis perferre detrectabunt portitotes, sive oblatores, aurigae aut nautae, (quod ut facerent, publicam auctoritate, quia in publicum bonum vergit, persuaderi possent,) in gratiam enim boni publici literarii, ex publico arario, pro portorio aliquid numerari posset, compensandum insigniter cum annis, tot fasciculis Dissertationum hinc inde acceptis. Si verò quilibet Bibliothecarius hanc sibi curam imponi lineret, suoque loco diligenter colligeret ibi edita, ac pro aliis XV. aut pluribus Bibliothecis collecta, atque in tot fasciculos per Subbibliothecarium aut Ministrum distributa, fideliter asservaret; singuli suum ex quolibet loco fasciculum rogare, & commodam occasione ad se perferri, procurarent, missis brevissimis literis, quae testes nominis essent, & subscriptionis ejus, qui petit fasciculum. Quod commercium literarium ad aliorum quoque novorum certitudinem profuturum esset. Qui melius consilium in medium attulerit, pro communi bono, majore laude dignus erit, imprimis si consilii dati quoque accedat facilis executio.

NOVA LITERARIA
MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,
Edita Mense Julio MDCCII.

ROSTOCHII

Die 4. Jun. Rector Acad. *Christianus Hildebrandus*, Log. PP. & FCtis Philof. Senior Programma *aterni Dei Spiritus S. ex Patre & Filio procedentis Majestati sacrum pentecostale* publicavit. (plag. i. in 4to.)

Dic 21. Jun. *Andr. Daniel Habichborffius*, S. Theol. D. ejusdemque PP. & Consiliarius Consistorialis, nec non FCtis Theol. & Collegii Ducalis totiusque Vniversitatis Senior *Dissertationem XV. Partis II. illustriorum Jesaia Locorum de Incessu Jesaia nudi & discalceati*, ex Jesai. XX, 1. 2. 3. 4. Academicæ sententiarum collationi stitit, Respondente *Joh. Friderico Rabn*, Sedin. Pom. SS. Theol. Studiofo. (3. plag. in 4.)

Disputationis hujus §. 1. connexionem cum præcedentibus tradit. §. 2. Analysin totius Cap. 20. sistit, quod duabus absolvitur partibus, quarum prior exhibet *incessus Prophetici injunctionem & executionem*, v. 1. 2. posterior *explicationem & applicationem ad gentes Mizrajim & Cusch*, per captivitatem & deportationem denudandas & discalceandas. §. 3. sequentes quæstiones proponit, (a) *quæritur de Chronologia s. tempore mandati, & quis ille Tartan & Sargon, quorum Chronologia s. tempus mandati meminit?* (b) *Quomodo per Jesaiam Deus sit locutus dicendo: Vade, &c. quod tamen ad ipsum Deus dixit, quodque faciendum à Jesaiâ solo erat? item quid sibi velit pbrasis; loqui per manum Prophetæ?* (y) *An Jesaias sacco indutus fuerit, cum solvere illum juberetur, ut nudus incederet, & quid per saccum h. l. intelligatur?* (d) *Virum per modum Visionis tantum*

tantum, an revera sit factum, quod de incessu Propheta nudi hic narratur? (e) quæritur, quomodo nudus incesserit? utrum ex parte; an verò totum se nudaverit? (f) An illi tres anni incessum Propheta nudi; an verò gentes Mizrajim & Cusch captivandas & denudandas respiciant? (g) Si tres anni non prius, sed posterius respiciant, an hoc ipso significetur, quod gentes Mizrajim & Cusch post tres demum annos per Assyrios captivæ sint ducenda; an verò Calamitas & bellum, per Assyrios Egypto & Cusch inferendum, per tres annos sit duraturum? Ad has quæstiones sequentia respondet, & quidem ad *Imam*, §. 4. Tempus vaticinii fuit annus, quò Asdod à Tartane oppugnata fuit & expugnata; *Tartan* autem bellicus Regis Assyriæ Dux atque legatus; & *Sargon*, tertius quidam qui inter Salmanassarem & Sancheribum regnavit. Ad *Idam*, §. 5. (a) Hebræus stylus hic concisus est, qui distinctius & magis explicatè ita exprimi potest: Tempore illo Dominus per *Isaiam*, filium *Amoz*, locutus est, & quidem ita, ut primò quidem ad ipsum dixerit Dominus: *Vade, & solve* &c. deinceps verò per ipsum locutus sit: *Sicut servus meus nudus*, &c. (b) Verba: *Locutus est Dominus per manum Isaie*, h. l. significant, Dominum loqui vel prædicere vel promittere, vel minari per ministerium & operam Prophetæ. Ad *Illiam*, §. 5. respondens famosorem potius significationem vocis *de sacco*, quàm illam *de pallio Prophetis usitato* sectatur; cumque *saccus frumentis capiendis destinatus* huc non quadret, *de vili lugentium & coram Deo se humiliantium habitu illum interpretatur*. Ad *Utam*, §. 8. hæc regerit: *revera nudus incessit Propheta*. Ad *Utam*, §. 9. seq. illa nuditas ex parte tantum, & aliqualis fuit. Ad *Utam*, §. 11. seq. tres anni non ad incessum Prophetæ, sed ad *Egyptum & Cusch denudandos referendi sunt*. Ad *VIIImam*, §. 13. Verba Prophetæ ita comparata sunt, ut tam de priori, quàm posteriori explicari queant. His absolutis §. 14. *Vsum didacticum, pædevticum & paracleticum indigitat*.

Die 23. Jun. Collegii Schomeriani, præcedente jam mense ter memorati, Disputationem quartam, quæ ex Cap. II. Locum de Articulis fidei, & Cap. III. de Deo sistit, Moderatore Job. Petro Grünenberg / S. Theol. D. & PP. nec non Consiliario Consistoriali, & Districtus Mecklenburgici Superintendentente, ventilandam proposuerunt Præses M. Henr. Ascan. Engelfe / Rostoch. & Respondens Job. Lanzus, Mecklenb. (3. plag. in 4.)

Summa Dissertationis hæc est. §. 19. Non omne, quod in Scripturis revelatum extat, ad articulos fidei pertinet, contra Tannerum. §. 20. Quam quisque articulus fundamentalis & necessarius sit, vel minus, ex ipsâ naturâ rei discernendum est, contra Arminianos & Calixtum. §. 21. Symbolis Ecclesiæ, etsi non obtinent auctoritatem judicis, sed pro religione tantum nostrâ testimonium dicunt, pure tamen absque conditione subscribimus, contra Anabaptistas Collegiatos, Arminianos, Anglos, & Calixtum. Cap. III. de Deo, §. 1. Notitia Dei naturalis, non acquisita tantum, sed & insita, per modum habitus connati, ante omnem rationis usum actu primo nobis inest, contra Joh. Musæum. §. 2. Insita Dei notitia est obscura & valdè imperfecta, contra Cartesium & Burmannum. §. 3. Datur notitia Dei acquisita, quâ ex contemplatione creaturarum demonstratur Dei existentia, contra Cartesianos. §. 4. Existentiâ Dei ex Scripturis S. probatur, contra Calixtum & Hornejum. §. 5. Cum Deus dicitur Spiritus, nulla hujus vocis notioni includitur materialitas, aut extensio quantitativa, contra Wittichium, Hobbesium, Crellium, Vorstium. §. 6. Deus rectè dicitur esse à se ipso sensu negativo, contra Cartesium & Cartesianos. §. 7. Deus est Ens ab omnibus Creaturis distinctissimum, contra Weigelium §. 8. Omnis à conceptu Deitatis imperfectio removenda, contra Episcopium & Henricum Morum. §. 9. Præsentia Dei universalis apud Creaturas non est nuda & otiosa quædam adessentia;

sed præter eam non minus, quam gratiosa & gloriosa præsentia, efficacem quoque operationem involvit, & non tantum ab immensitate Dei, sed & à liberrima ejus voluntate oritur, contra Tubingenses. §. 10. Omnipræsentia divina non solâ operatione absolvitur; sed includit substantialem adessentiam ad omnes res creatas, vi immensitatis Dei, contra Episcopium & Cartesianos. §. 11. Specialis Dei præsentia, quæ fidelibus promissa est, præter operationem gratiosam, de peculiari quoque intelligitur essentia divinæ ad nos approximatione, contra Lucam Osiandrum, Calixtum. §. 12. Deus quidem omnipotens est, attamen nec veritas, nec possibilitas rerum omnis simpliciter à DEi libera voluntate pendet; sed quædam etiam ab ipsâ DEi naturâ: adeoque æterna ac necessaria est, contra Cartesium, Wittichium, Petrum Poiret, Spinosam. §. 13. DEus ab æterno idem ac immutabilis est, nec per creationem quicquam ei accessit perfectionis, contra Weigelium. §. 14. Cognitio DEi divinorumque attributorum salutaris admodum & ad salutem necessaria est, contra Arminianos.

Die 28. Jun. sub Præsidio M. *Franc. Alb. Æpini*, Mecklenb.

Dissertationem Philos. quâ *Moralitas Graduum Academicorum* ex Juris Naturæ Principiis, contra Fanaticos præsertim, asseritur, defendit Auctor Respondens, *Joannes Carlqvist*, Svecus. (5. plag. in 4.)

Tria continet Capita, quorum *Imum statum Controversia format*, ostendendo, quibus Gradus Academici sint conferendi, videlicet §. 1. sufficienti eruditione instructis, §. 2. vitæ morumque integritate ornatis, §. 3. rejicit abusum gradus Academicos temerè & solius lucri causâ impertiendi. §. 4. notat quorundam temeritatem in gradibus Academicis petendis. §. 5. Fœminis etiam gradus, excluso tamen illo in Theologiam summo, conferri posse probat. §. 6. Hactenus dicta *ὡς ἐν Συνοψει* proponit. §. 7. Illud Juris Naturæ principium, quo dicenda

da probaturus est, adjicit, nempe: *Quicquid socialitati convenit, illud justum est ac licitum.* Cap. *II* *Idem, Fanaticorum de gradibus Academicis sententiam & argumenta recenset, & quidem §. 1. Thomæ Muntzeri, Carolstadii, §. 2. Weigelii, §. 3. Christiani Hohburgi, §. 4. Quackerorum, §. 5. Gothofredi Arnoldi, §. 6. Zwinglii, Gualtheri & Boxhornii, §. 7. seqq. horum Fanaticorum contra moralitatem graduum argumenta & rationes enumerat. Cap. III* *Idem, veram sententiam proponit, probat & defendit, adversariorum rationes à §. 2. ad 9. inclusivè refellens, §. 10. seqq. Graduum fundamentum juxta Juris Naturæ principium supra suppositum paulò altius repetit. §. 15. porismata X. ex hæcenus dictis deducta adjicit.*

GEDANI

In Athenæo.

Die 11. Maji *M. Christianus Sahmius*, Mathemat. Prof. P. & Scholæ Johannit. Rector disputabat *de Figura Terra*, Resp. *Daniele Manno*, Elb. Bor. (1. plag. in 4.)

Die 14. Jun. *Idem de Situ Telluris*, Resp. *Leonardo Gebauero*, Silesio. (1. plag. in 4to.)

Die 18. Jun. *M. Daniel Gradus*, Græc. & Hebr. LL. Prof. Publ. programme, *de Societate homini utilissima, & ex De jussu necessariâ*, studiosam juventutem ad nuptias suas cum Florentinâ Virginâ Rebeschkiâ invitabat. (in fol. plag. 1.)

Die 21. Jun. *M. Christ. Sahmius* habebat *de motu Terræ* Disp. I. Resp. *Job. Leonb. Schlichero*, Gedan. (1. plag. in 4.)

Die 22. Jun. *D. Samuel Schelguigius*, Theol. Prof. Athen. Rect. & ad S. S. Trinit. Past. solenni Disputationi exponebat *Aphorismorum ex Scholâ Pietatis Gerbardianâ Congeriem I. ex præfatione & de Attributis Dei communiter, ac in specie de Bonitate*, Resp. *Leonb. Gebauero*, Silesio. (pl. 3 $\frac{1}{2}$.)

Die 5. Jul. *M. Christ. Sahnius* addebat de *Motu Terra*
 Disp. II. Resp. *Carolo Godofr. Heinio*, Ged. (I. pl. in 4.)

Die 6. Jul. *D. Samuel Frieder. Willenberg*, Jurium & Histor.
 Prof. ac Athen. Inspector, solenniter disputabat de *Excep-
 tione doli in cambiis cessante*, Resp. *Joh. Gottlieb Becker*,
 Ged. (plag. 5 $\frac{1}{2}$ in 4.)

Argumentum hujus tenoris est: §. 1. Jus est vel commune,
 vel singulare. §. 2. Cambia sunt privilegiata & quare? §. 3.
 Prægustus materiæ hic tractandæ: Etymon vocis Cambii.
 §. 4. An Campsores hodierni cum Argentariis Romanis con-
 veniant. §. 5. Cambium in quo conveniat & non conveniat
 cum aliis contractibus. §. 6. Quatuor Personæ regulariter
 cambio interveniunt. §. 7. An & pauciores vel plures?
 Quid sit cambium indossatum. §. 8. Exponitur differentia
 contractuum in cambiali negotio occurrentium & 1. Remit-
 tentis & Trassantis. §. 9. 2. Trassantis & Acceptantis. 3. Ac-
 ceptantis & Præsentantis. §. 10. 4. Remittentis & Præsentan-
 tis. Nulla est obligatio inter Remittentem, Acceptantem
 vel Præsentantem & Trassantem. §. 11. Definitur Cambium.
 §. 12. Proponuntur ejus differentia. §. 13. Objectum Cambii
 est pecunia. §. 14. Lagium dandum Campsori & quantum
 esse possit. §. 15. An Cambia exercere sit licitum. §. 16. Ad
 melius promovendum Cambium dantur literæ cambiales.
 Quid sint hæ literæ. §. 17. quibus clausulis muniantur. §. 18.
 Quid sint literæ avisoria. §. 19. Tam literæ Cambii,
 quam avisoria statim sunt transmittendæ. §. 20. & illæ in
 tempore præsentandæ. §. 21. Ob non acceptatas literas
 cambii protestandum. §. 22. Quot modis fieri possit accepta-
 tio. §. 23. An & quando pro honore literarum tertius ac-
 ceptet Cambium. §. 24. Acceptationis effectus est, quod ea
 obliget Acceptantem ad solvendum. §. 25. Probatum hoc va-
 riorum locorum statutis. §. 26. An post acceptationem sit
 quædam

quædam delegatio facta. §. 27. Proponuntur quædam privilegi-
 legia Cambii. §. 28. Quanam competat actio inter Remit-
 tentem & Trassantem. §. 29. Quanam inter Trassantem &
 Acceptantem; ut & inter Remittentem & Præsentantem.
 §. 30. quæ Præsentanti contra Acceptantem. §. 31. quæ ei, qui
 pro honore acceptavit. §. 32. Cambiis an opponi possint
 exceptiones. Opponi potest solutio & compensationis.
 §. 33. An etiam exceptio non numeratæ pecuniæ? variæ Dd.
 sententiæ. §. 34. ab Auctore distinguitur. §. 35. Concurrit cum
 exceptione N. N. P. exceptio doli generalis. §. 36. Casus de
 dolo in Cambio commissio. Quæstio inde formata. §. 37. Af-
 firmativæ sententiæ Ratio I. à nullitate mandati ob dolum.
 §. 38. Ratio II. ab inhabilitate Trassantis. §. 39. Ratio III. à
 dolo Remittentis & Præsentantis. 40. Ratio IV. à qualitate
 exceptionis doli. §. 41. Ratio V. à conditione acceptationis.
 §. 42. Ratio VI. ab officiositate Acceptantis. §. 43. Ratio VII.
 ab autoritate Ddum. §. 44. Præfertur negativa, cujus Ra-
 tio I. in Cambiis non admitti except. altioris indaginis. §.
 45. Ratio II. ex exceptione literarum generali. §. 46. Ratio
 III. est specialis contractus Acceptantis & Præsentantis. §.
 47. Ratio IV. quod in hoc contractu nihil admissum, quod il-
 lum vitaret. §. 48. Ratio V. à naturâ exceptionis doli. §. 49.
 Ratio VI. à Mercatorum receptâ regulâ. §. 50. Ratio VII.
 à consensu Doctorum. §. 51. Sententia Senatus Gedanensis.
 §. 52. Laudum quoddam Mercatorum Amstelodam. §. 23.
 Verba quædam supplicationis ad Senatum Francofurt.
 §. 54. Responsio ad rationem dubitandi I. §. 55. Responsio
 ad rationem II. §. 56. Responsio ad rationem III. §. 57. Re-
 sponsio ad rationem IV. §. 58. Responsio ad rationem V. §. 59.
 Responsio ad rationem VI. §. 60. Responsio ad rationem VII.
 §. 61. Ampliatio quædam sententiæ Auctoris. §. 62. An Acce-
 ptans pecuniam in iudicio deponere possit? §. 63. Cautela
 pro Acceptante. §. 64. Quale auxilium ipsi superstit. §. 65.
 An Remittens per Cambium extortam pecuniam cum Credi-
 tori.

toribus Traffantis communicare debeat? §. 66. Cujus sit
 damnum si ex mandato alicujus inhabili Campfiori pecunia
 perferenda data? §. 67. Cujus sit damnum ex literis falsifica-
 tis ortum? §. 68. Quid si literæ auferantur vel casu amittan-
 tur? §. 69. Epilogus.

Ex Rev. Ministerio.

Die 26. Jun. vitam finivit *M. Andreas Gnospius*, ad S.S. Trinit.
 per XXII. annos Diaconus.

Natus ille est Regiomonti Borufforum, d. 16. Jun. 1633. Pa-
 tre *Lucâ Gnospio*, Ministro Jesu Christi variis persecutionibus
 exagitato, tandemque magni Xenodochii Loebnicensis Dia-
 cono, & matre *Catharinâ*, Johannis Campii, Pastoris Libemo-
 lensis ac in Consistorio Pomesaniensi Assessoris filiâ. Studiis
 Regiomonti, Wittebergæ & Lipsiæ pertractatis, Academiisque insu-
 per Gryphiswaldensi, Jenensi & Rostochiensi perlustratis, ann.
 1661. à Senatu Regiomontano Palæopolitano Concionator Xe-
 nodochii ad *D. Georgii*, anno 1677. Gedani Rector Scholæ Bar-
 tholomæitanæ, porro ibidem anno 1679. Ecclesiastes in for-
 talitio ad ostium *Vistulæ*, denique anno 1680. Diaconus Ecclesiæ
 ad S.S. Trinit. vocatus est.

Prodierunt sub ejus nomine.

1651. Wittebergæ Disputatio de *Qualitate ex Physicis*, Præ-
 side *M. Samuele Pomario*. (pl. 1.)
 1653. ibid. Disput. de *Passionis ac Mortis Christi tempore*, Præside
M. Egidio Strauchio. (pl. 3.)
 1657. Regiomonti Disput. de *vanitate Astrologorum*, Præside
M. Andreâ Concio. (pl. 4.)
 1669. *Leich-Abdancung* *Hn. Ludovico Spelnero*, Pastori in
Shurenberg gehalten. (plag. 3.)
 1672. Predigt über den 22. Psalm. (pl. 5 $\frac{1}{2}$)
 1680. *Aband Anzugs-Predigten*. (pl. 7. in 4to.)
 1688. *Leichpr. über Hr. Michael Engeln* / ad S.S. Trinit.
 Diacon. & ad *D. Annæ* Concionat. Polonicum. (in fol. pl. 14)

Ex Latino in Germanicum vertit tres *supposititias Liturgias Jacobi, Marci, & Petri*, cumque notis, durante Syncretistico inter Regiomontanos certamine, edidit sub titulo: Die 3. vermeinten und sehr verdächtigen Liturgien und Messen des *Jacobi, Marci* und *Petri*, aus dem Tom. I. Magnæ Bibliothecæ veterum Patrum Edit. Colon. Anno 1618. ins Teutsche übersetzet von A. G. R. B. (plag. 6½.)

Menſ. Junio *Ephraim Pratorius*, hactenus ad ædem *S. Lazari*, jam ad ædem *S. Jacobi Ecclesiastes*, brevem & perspicuam edidit instructionem pro dignè accessuris ad SS. Synaxin, titulus est: Der würdige Tisch-Gast bey der Gnaden-Taffel *Jesus Christi* im Heiligen Abendmahl. Informatur ille *Sectione priori quid salutariter ei sciendum sit, suppeditata scilicet Catenuâ totius doctrinæ Christianæ.* Porro, *quid eidem ante, in & post S. Cæna sumtionem piè suscipiendum sit, Sectione posteriori* edocetur. (Edit. Lips. 3. plag. in 12mo.)

REGIOMONTI

Die 5. Febr. *M. Michael Schreiber*, Eloquent. & Histor. P.P. & Bibliothec. Wallenrod. in funere *Johannis Rehe*, Collegæ Scholæ Palæop. Programma Germanicum scripsit, cujus titulus: Das flüchtige Rehe. (1. plag.)

Die 10. Febr. in funere *Regine Goltiebie Drostie*, virginis; Sellbrennende Lampen / womit die sehl. Jungfer dem Bräutigam ihrer Seelen in der Mitternacht des Todes entgegen gangen. (2. plag.)

Die 16. Febr. in funere *Christophori Quandt*, Pastoris in Pago Burchardi 50. annos benè meriti, ex Levit. XXV. de anno quinquagesimo, quo servi apud Israelitas manumittantur: Seliges Erlafs-Jahr / in welchem der selige Pfarrer nach geleisterem 50. jährigen Dienst in die Himmlische Freyheit versetzet worden. (2plag.)

Die 26. Febr. in funere *Matthie Trentovii*, Pastoris *Pyfanicensis* in Districtu *Lycensis*, occasione ipsius insignium,

in quibus conspicitur aliquis satelles, hasta armatus, quasi excubias agens; Titulus: *Der bewährte Seelen-Wächter an dem Hause des Herren.* (1. plag.)

Die 8. Martii in funere *Barbara Buloviae, Bernhardi Friderici Hahn*, Concionatoris Aulici Conjugis: *Die beste Art des Todes.* (2. plag.)

Die 7. Maji, Programma Latinum *Idem* scripsit, quo promulgabatur, quod ex aliis Academiis Germanicis propter digladiandi ferociam proscripti, hic quoque pro talibus posterum habendi, & nequaquam admittendi sint.

Die 16. Maji in funere *Henrici Bartsch*, Vice-Consulis Palaeopol. *Auserlesene Edelgesteine / mit welchen des Wolfel. silberne Ehren-Krone seines grauen Haars geschmücket worden.* (3. plag.)

Die 17. Maji in funere *Euphrosyna, Comitisse & Burgravia à Dobna, Vidua à Gùldenstern*: *Die Vereinhahrung des Goldes mit den Sternen.* (4. plag.)

Die 5. Junii, Programma Latinum in memoriam *Andree Hedionis* J. V. D. qui anno 1673. d. 30. April. Regiomonti natus, Patre *M. Andrea Hedione*, Log. & Phil. Prim. P. P. Alumn. Reg. nec non Convict. & Colleg. Inspect. Prim. & Bibliothecario Regio. Studiis, domi forisque, in Germania, Belgio, Dania, Anglia & Gallia, gnaviter excultis, ann. 1698. Francquevra, pravia Disputatione inaugurali, de *Duello*, J. V. Doct. renunciatus, ann. 1701. d. 16. Junii Lugduni Batavorum gladio transfossus obiit, anno aetatis 28. & 24. dierum. Sepultus ibidem d. 19. Sept. ejusdem anni.

Die 11. Junii, Programma Relegatorium nomine publico scripsit ex *Caesar. L. VI. Comment. Belli Gall. de more Druidarum*, quod si eorum decreto non stetisset aliquis, sacrificiis suis interdixerim.

Die 23. Junii, in die *B. Cancellarii J. D. à Tettau* memoriae quotannis hic sacro, Orationem habuit, de *Deserto, S. Johannis Academia*. Praemissum fuit Programma de hoc deserto in sepectato.

THORVNII

M. Georgius Wendius, Gymnasii Thorun. Rect. & Prof. die 22. Februarii *D. Johannis Nicolai Misleri*, Gils. P. P. *Theologie Thetico-Polemica Disputationem quintam*, Respondente *Wilhelmo Steinetz* / *Mitaviâ-Curlando*, denuò ad ventilandum proposuit.

Sub anni superioris 1701. exitum, hujusque 1702. exordium Thorunii partim vivis excefferunt, partim verò tumulati sunt sequentes: (1) *Aaron Bliverniszus*, Thoruniensis, verbi divini in & extra Patriam per annos 48. Præco fidelissimus, in primis autem Templi D. Mariæ apud Thorunienses per 26. annos Ecclesiastes Polonicus. (2) *Carolus Albertinus*, ab *Ostenbund*, Reipublicæ Gedanensis Syndicus, Warfaviæ extinctus, & Thorunii sepulchro illatus die 15. Januarii. (3) *Johannes Rislingius*, Reipublicæ Patriæ Thoruniensis Præconful meritisissimus, Dominica IV. post Epiphan. terræ traditus.

RIGAE.

Superiori anno 1701, mense Decembri, pag. 381. seq. B. *D. Johannis Breveri*, Ecclesiarum Rigensium Superintendentis, Consistorii Assessoris & ad D. Petri ædem Pastoris Primarii, vitam descripsimus. Quum verò Scripta ab eodem in lucem edita ibidem desiderentur, illa hic subijcere placet, quæ sunt:

1. *Orationes* in Rigensi Athenæo habitæ, unâ cum *Programmatibus*, Francofurt. ad Moen. 1655. (in 8.) In duas divisæ sunt Partes, quarum prima continet 1. Alphab. 16. plag. Secunda autem 1. Alphab. 14. plag.

2. *Catechesis Germanica*, juxta Methodum minoris Catecheseos Lutheri, in usum Scholarum Rigensium. Rigæ ex officinâ Georgii Matthiæ Nölleri, 1681. (1. Alphab. in 8.)

3. *Catena Theologica*, in usum Gymnasii Rigensis, apud G.M. Nöllerrum, 1697. (2½ plag. in 8.)

4. *Adumbratio Theologiae Dogmaticæ & Moralis* duabus Tabellis, Rigæ apud modò dictum Nöllerrum, 1686. (in 4to.)

Reliqua ejus Scripta colligi possunt ex illâ Disputatione, quam *M. Jon. Job. Phragmenius* anno 1699. d. 27. Maji Rostochiæ edidit.

Qui ex Reverendo Ministerio vitam cum morte commutarunt nobis, nondum memorati, sunt sequentes:

Anno 1701. d. 7. Octobris *M. Andreas Baumann*, Edis Joannitanae Diaconus.

Qui cum Rigæ ann. 1649. d. 15. Julii natus esset, ac fundamenta eruditionis in Scholâ Patriâ jecisset, Wittebergam profectus est, ibique absoluto cursu Philosophico, *de jure Majestatis circa Sacra* publicè disseruit. Hinc ann. 1672. Academiam Giessensem adiit, ubi etiam Disputationes *de Christo Pastore, de Imagine DEI, &* pro gradu Magisterii, *de Ritibus precandi veterum Hebræorum*, habuit. Postea peragravit varia Germaniæ loca. Tandem ann. 1675 domum rediens, d. 18. Octobr. 1690. Pastor *zur Neuen Mühlen* / & ann. 1694. Rigæ ædis Joannitanae Diaconus constitutus est.

Anno 1701. d. 22. Decembris *M. Andreas Schwartz* / electus ad ædem D. Joannis Diaconus.

Lucis usurâ frui cœpit ille in urbe Rigâ ann. 1665. d. 2. Novembr. & studiis scholasticis in patriâ feliciter peractis, an. 1685. Rostochiensem, & anno 1686. Lipsiensem *invisit* Academiam. Hinc ad iter se accingens superioris Germaniæ Provincias perlustravit. Anno 1690. d. 3. Jan. Lipsiam iterum rediit, & hic non dignitatem solum Magisterii, sed in patriâ etiam hoc ipsò annò vocationem ad Pastorum Ecclesiæ *Steinholmensis* obtinuit, cui aliæ, nempe anno 1697. ad Pastorum Ecclesiæ *S. Georgii* in suburbio Rigensi, & anno 1700. ad Diaconatum templi Cathedralis, successerunt. Præterito quidem anno Diaconus ad D. Joannis eligebatur, ast in ipsâ electione vitam finiebat annum trigessimum septimum agens.

Anno 1702. d. 31. Januarii, *Hermannus Zimmermann*, templi Cathedralis Pastor & Consistorii Assessor.

Nata-

Natale solum contigit illi in urbe Rigâ, anno 1654. d. 24. Septembr. Postquam in Scholâ Cathedrali, quæ in patriâ est, literis excultus erat, Rostochii & Wittebergæ studio Philosophico atque Theologico operam dedit. Deindè per varios Principatus in Germaniâ iter fecit, & anno 1680. d. 21. Aprilis patriam solum revisit. Hic anno 1681. d. 14. Maji Ecclesiæ Joannitanæ, anno 1683. d. 30. Martii templi Cathedralis, & mox Ecclesiæ Petrinæ Diaconus; porro anno 1691. d. 13. Septembr. Ecclesiastes Concionum hebdomadalium & Consistorii Assessor, ac tandem anno 1700. mense Julio Pastor templi Cathedralis vocatus est.

Die 1. April. *Georgius Caspari de Redemptoris Christi passione* orationem habuit, in quâ simul B. Parentis sui, cujus vitam & scripta mense Martio pag. 79. seq. recensuimus, memoriam pie recoluit, prævio Programmate invitatorio M. *Michaëlis Pinsdörfferi*, Gymnas. Prof. & Scholæ Cathedr. Rectoris.

VPSALIAE

Die 10. Maji sub Præsidio *Laurentii Normanni*, S. Theol. Prof. Regii & Academiae Bibliothecarii, *Ericus Benzelius*, *Erici* filius, publico examini submitit *Joannis Chrysostomi Homiliam in Evang. Joannis V, 19.* hætenus ineditam; quam cum *Suppl. Homil. in David. & Lazarum* ex MS. *Baroccianis* celebratissimæ Bibliothecæ publicæ *Oxonienis*, quæ à fundatore suo Illustri *Thomâ Bodlejo*, Bodlejanæ nomen obtinuit, descripsit, Latine vertit, & notis illustravit. (6 plag. in 4to.)

Idem *Benzelius* etiam in publicum emittet *Philonis Lib. IV. de LL. special. Decalogi*, hætenus ἀνεκδοτον, ex membranis vetustis *Biblioth. Bodlejane* descriptum.

MALMOGIAE

D. *Joh. Jacobi Döbelii*

De Aquâ Salsâ, tutissimo pro infantibus Emetico,
Observatio.

Dum puerorum ventriculum, corrupti lactis saburrâ refer-

tum; lernæ paludi non abfimilem pronuncio, Medicorum neminem contrarium existimo, qui lactis acidi malignitatem, hydræ verò circumjacentibus terris adeò infestæ noverit indolem. Vt enim Hydra plusquàm unicò infensa fuit capite, ac eorum unicò abs Hercule præcisò, aliud statim propullulabat; ita massa hæc venenata variis multisqve insultibus in ventriculo, tanquàm in sua non solum se volutat Lerna, sed & omnibus vicinis partibus suâ virulentia quàm est nocentissima! Comprobant hoc ipsum omnes ferè infantum morbi, diversis titulis tam diversissimi, quàm inter se sunt corporis partes. Demas nunc Hydræ huic, quâ Nauseam excitat, acrimoniam, & ecce! datâ aut nullâ, aut parum tutâ, quâ robur colligit, morâ, hypochondria rursus inflabit, pectus contrahet, seminium verminosum animabit, febres excitabit, vixqve sublato unius morbi fomite, aliis novis spiculis novorum malorum erit causa, nisi potente illam concremes elemento. Præstant id egregiè ruricolæ nostri, vel si in gratiam fabulæ fortem & robustum cupis virum; Vulgus nostrum Svecanum, quod Herculeo sanè conatu ad extingvendam talem bestiam non quidem tam felix, quàm fortunatum est. Cum enim molesta talis progenies in puerorum vel aliquot menses natorum ventriculo, domesticum quasi aliquod occupavit hospitium, non absorbentibus, non alcalibus, non stomachicis, nec purgantibus, nec anthelminticis Nostrates digladiantur, quæ omnia illam quidem feriunt, sed vix tollunt. Quid ergo? Patriâ suâ quam habere putant potestate ac libertate utentes, animal hoc accensis torribus aggrediuntur ac comburunt. Ignis scilicet Græcus illis sal est, quo in pauca aqua dissoluto atqve exhibitò, universam Lernam movent, angvemqve ejiciunt ac conficiunt & masculè & laudabiliter satis. Quamvis enim haud ignorem, quàm tenera tenellorum sit constitutio, & quàm caute cum infantibus sit agendum; certum tamen ac rationi planè congruum est, pluribus frustra adhibitis Ventriculum

lum plus affici & debilitari, morbi verò mineram in periculum nostrum incrementa capere, cum contra unicò generoso remedio istiusmodi periculosus hospes, qui ne dignus quidem est, ut publico alatur aëre, momento quasi exturbetur. Æquum proinde non minus, quam tritum illud est: *Pueri qui vomunt, crescunt, quamdiu debitis circumstantiis ejus habeatur ratio.* Nimirum

Interdum Vulgus rectum videt, est ubi peccat.

Etenim, qui ex repletionem oriuntur, evacuatione curandi sunt morbi: & quam feliciter hâc methodo ipsi non sæpius curam absolvent Medici, si agrorum Parentes cum Rusticis hac in re tam simplices esse vellent, quam felices. Ignem talem, hydræ nostræ fatalem, olim jam Celsus lib. I. c. 3. descripsit, usum ejus omnes deprædicant & commendant Practici, effectus verò felicitis certitudinem creberrima Nostratium experimenta confirmant. Quid? mei obliviscar? oblitus ferè fuissem puerum me cum reliquis meis fratribus, falsæ scyphum, Parentis nostri jussu & eodem scopo & magno cum fructu exhaustisse. Modum, quò ignis hicce noster agat, ceu rem cuivis apertam, pluribus hic exposuisse præter rem videbitur; hâc igitur benevolum Lectorem dimitto admonitione, ut pro aqua ex tempore sale imprægnata, potius propinet muriam, butyro condito supernatantem, quò ob fracta aliquantum à butyro salis spicula, delicatis magis prospiciatur ventriculis, ne ab acidi lactis acrimonia violentius evadat emeticum, sæpiusque justo vomitus recurrat.

KILONII

Andr. Albertus Rhode, Barmstad. lingvâ Teutonicâ peroravit de laude Historiæ. Programma vernaculum à Jo. Burchardo Majo, Eloquent. & Historiar. P.P. huic actui Oratorio præmissum lingvæ Germanicæ studium magnificandum esse ostendit. (I plag. in forma patente.)

Die 10. Maji sub Præsidio *Samuelis Reyheri*, J.C. Cod & Mathemat. Profess. Publ. Disputationem Juridicam de singularibus

vibus Alimentorum jvribus habuit Christoph. Jacob. Pfenning, Kiliensis. (2½ plag. in 4.)

Summa Dissertationis. §. 1. per alimenta quid intelligitur? magnus eorum in Jure est favor. §. 2. Bona ad alimentatorem destinata nec arrestari nec sequestrari possunt. §. 3. Quando de alimentis agitur, sumtus litis & alimenta Reus actori indigenti subministrare cogitur. §. 4. Si de alimentis quaestio est, etiam in feriis adiri Magistratus potest. §. 5. Si pupillo, vel adulto, alimenta non praestantur, (*sine Curatore*) potest adire praesidem. §. 6. In causis alimenta futura concernentibus appellatio non admittitur. §. 7. Filiabus vel Sororibus Vasallorum, quamdiu non elocantur, alimenta ex feudo debentur. §. 8. Ratione alimentorum sorores contra fratres, vel alios agnatos, jus tacitae hypothecae, nec non jus retentionis habent, §. 9. etiam contra agnatorum & fratrum creditores, etiam si hypothecam cum consensu Domini habeant, praesentur. §. 10. Sorores ex feudo paterno dotationem vel educationem sive alimenta petentes praesentur fratris uxori vel viduae dotem illatam repetenti. §. 11. Quod in alimenta aetatis puta infirmae relictum est, ad honorem civitatis pertinet. §. 12. Divus Marcus oratione in Senatu recitata effecit, ne aliter alimentorum transactio rata esset, quam si auctore praetore facta. §. 13. juxta constitutionem *Hadriani*, pueri usque ad decimum octavum, puellae ad quartum decimum annum alantur. §. 14. Notabilis lex de forma computationis in alimentis faciendae habetur.

Die 28. Maji prodiit Programma *Sebastiani Kortholsti*, Profess. Poet. Publ. & Ordin. (1. plag. in fol.) quo Patres Civesque Academicos invitavit ad audiendam Orationem super obitum *GVILHELMII* Regis numeris Germanicis adstrictam, & die *Gvilhelmo* in fastis sacro recitatam publice à *Jo. Frederico Meins*, Lubecensi.

In eo auctor affirmat, ex quo *Caroli Stuarti*, sive potius trium Regnorum amputatum Caput, nullum Angliam, nullum

lum Europam, nullum denique totum terrarum orbem funus magis luctuosum illo *Guilhelmi* adspexisse. Deinde laudes Regis compendio exponit, memoratque quomodo fugato *Jacobo*, M. Britanniae Regem ipsum se constituerit & coronam acceperit, quæ dudum imperium ipsi augurata & à cœlo promissa sit cum supra thronum ejus, testibus innumeris, comparuerit. Refert item Regem hunc *Cantabrigie* Juris Doctorem creatum, cum octo annos natus fuerit, literis animum *Lugd. B.* perpolivisse, & in ipsa semente præclariss. meslis spem fecisse, ac in prima juventute Gubernatorem & Belgici exercitus Imperat. constitutum pro Batava prope oppressa libertate propugnasse, *Nardam, Voerdam, Bonnam, Crepicaordium, Bommeliam, Elburgum, Valckenburg, Tongern, Rheinbach, Brevil, Sechwig, Hardewich, & Kempten* expugnasse; Gallos *Noviomagum, Zutphaniam, Tielam, Arenacum & Vesaliam*, Episc. autem *Monasteriensem Daventriam* ut desererent coëgisse; *Covordiam, Binchen ac Gravam* aliaque sibi erepta loca recuperasse, & *Condeum* æque ac Ducem *Luxenburgum* fugasse. Addit Hiberniæ motus eum pacasse, exercitum Boinam fluveum trajecisse, *Waterfordiam, Vexfordiam, Duncanonum, Kerckingsal, Droghedam, Bellingarti & Dublinum* potestati subjecisse suæ, & *Jacobo* iterum fugato occupataque *Atlona, Landsborough, Kabhymore, Galliva, Slego & Limmerico* totius Hiberniæ factum Dominum, maximo postmodum prælio Gallos vicisse, *Huum* in ditionem suam redegisse & *Namurcum* quoque recepisse. Quibus factis tantum gloriæ *Guilhelmi* accesserit, quantum inde ad subditos salutis redundarit. Has aliasque, quas enumerat Auctor, laudes latino carmine celeberr. *Petr. Francium, Alemanico Cl. Jo. Christ. Wentzelium* complexos esse docet. Nec tacet Anglico Poemati easdem inseruisse *Richardum Blackmorum*, qui video, se Londini agente, in Equitum ordinem à Rege receptus sit, quem Musa hac sua mori vetabit, licet Medicina sua, cum à mortis vicino adesse coram jubetur, eidem eripere non potuerit.

Idem *Sebastianus Kortholtus*, sicut mense Majo p. 150. notavimus, publicæ luci dare constituit *Hildebrandi ab Horn Iter Moscoviticum*, sub hoc titulo: *Sildebrand von Horns/ Königl. Maj. zu Dännemarcf Norwegen weiland Abgesandten/ Moskowitzsche Reise/ welche mit einer Vorrede von des Verfassers Lebens- Lauff zum erstenmahl ans Licht stellet Sebastian Kortholt/ Poët. Prof. Publ. und Ordin. der Hoch- Fürstl. Vniversität zum Kiel. Kiel bey Barthold Neuther. (in 4.)*

Datâ hac occasione subjicere placet Epitaphium dicti *Hildebrandi ab Horn*, curâ mœstissimæ Matris illi positum, quod præclaras ejus ingenii dotes, vitam laudabiliter actam, & mortem præmaturam sequenti modo ob oculos ponit:

Memoriæ *Hildebrandi von Horn*, ætatem ingenio, ingenium felicitate, felicitatem virtutibus supergressi. Qui postquam ad omnes à naturâ elegantias factus, omnes studiorum Veneres, Eloquentiam, Poësin, in Lingvâ Latinâ, Germanicâ, Gallicâ, Italicâ, incredibili solertiâ exhauferat, Matheseos Civilis, Militaris, Nauticæ, Mechanicæ artibus, Historiæ qq. & Civilis Prudentiæ doctrinis ornatissimus, moribus præterea suavissimis & meras Charites spirantibus amabilis, Seren. ac Potent. Dan. ac Norvag. Regi CHRISTIANO V. ita se probavit, ut insolitô in illâ ætate exemplo bis in Moscoviam mitteretur, primum ut Secretarius Regius, ad componendas Polonorum & Moscorum lites, iterum ad alia negotia ablegati honoribus insignitus, ubi toto triennio versatus Magnorum Ducum gentisque universæ gratiam sibi conciliavit, quem in Russicâ & Sclavonicâ lingvâ Poëtam venustissimum Nasonem quondam Getæ Peregrinum Cives mirarentur. Rebus optimè & ex votô confectis, ut pacis artibus virtutem militarem jungeret, in Græciam Venetorum in Castris pugnatum ivit, veterem Musarum & Elegantiarum sedem à Barbaris vindicaturus; illic inter Melitenses Equites Peregrini Equitis titulo honoratus in expugnatione Ceronis & Naupliæ, munitissimarum Peloponnesi urbium, in præliis

maxi-

maxima animi fortissimi specimina ostendit. Hospes summo Veneti Exercitus Imperatori, Morosino, acceptissimus. Sed quem non tela & enses, nec graviora, quæ accepit, vulnera peremerunt, illum ad majora munera capeſſenda juſſu Regio revocatum è morbo Epidemio mors in nave pia placidaque Regi fidum Miniſtrum, magnam patriæ ſpem & ornamentum, præclarum literis elegantibus decus, Matri deſiderium eripuit. Natus an. MDCLV. d. XXVI. Aug. Patre, *Petro ben Horne*, hujus urbis Senatore, Matre *Catharina Biillen*. Obiit anno MDC LXXXVI, die VII. Octobr. anno ætatis XXXI. Exuvie ejus in Cytherâ Inſulâ tumulo illatæ cumque illis tot ingenii Veneres in antiqva Veneris ſede ſepultæ. Anima è ſacrâ militiâ ad triumphantem in cœlos evolavit. Filio unico, vere unico, ætatem virilem vix ingreſſo, ingenio, virtutibus, meritis plusquam virilibus ſupergreſſo, Mater ſeptuagenaria mœſtiſſima, jam non amplius Mater, contra votum ſuperſtes ſupremum hoc in patriâ munus poſuit.

LVBECAË.

Die 4. Junii, iſtis videlicet Feriis Pentecoſtalibus, Spiritui S. ſacris, *D. Georg. Henr. Goetzius*, Eccleſiarum Lubecenſium Superintendens, Concionem ſuam auſpicalè habuit, poſtquam eò ipſo die à *M. Balthaf. Gerhard. Hannekenio*, Paſtore Mariano, Superintendentis munus ipſi per ſolennem inſtitutionem impoſitum eſſet. Natus ille eſt Lipſiæ, ubi non ſolum ſub privatiſſimâ Præceptorum inſtitutione literarum fundamenta poſuit; ſed & in Academiâ Patriâ, poſtmodum Wittebergenſi ac Jenenſi, Doctores tam Philoſophos quam Theologos frequentiſſimè audivit, & publica in iſdem edidit eruditionis ſpecimina. Quum autem in Vniverſitate Lipſienſi, quam ſecundâ vice repetierat, præviâ Diſſertatione Hiſtoricâ de *Antiquitate Chriſti*, an. 1687. Gradum Magiſterialeſ conſequutus eſſet, tum ibi, tum etiam Wittebergæ, quorſum iterum ſe contulerat, varias de variis argumentis tam ut Præſes quam ut Reſpondens pro-

posuit Dissertationes infra enumerandas. Studiis Academicis absolutis an. 1690. d. 4. Apr. ad Pastorum *Burgensem* in Ducatu Magdeburgico, & eodem anno ad Diaconatum Ecclesiæ *Chemnicensem* vocatus est. His vocationibus an. 1694. alia ad D. Sophiæ templum, quod *Dresda* est, successit. Hoc in loco cum an. 1696. Concinator Aulicus requireretur, illius quidem opera à Proto Synedrio desiderabatur, ut Concionem *δοκιμασικὴν* haberet, sed an. 1697. mense Septembr. Annæbergenses Pastorem & Ephorum eum expetiverunt impetraruntque. Hic dum hæreret, an. 1698. d. 25. Augusti pro Gradu Licentiaturæ *de Centurione sub Cruce Christi*, in Acad. Patriâ publicè disputavit, atq; Honoris istius Academici Axioma Brabevta *D. Joh. Bened. Carpzovio* reportavit. Anno insequenti à Facultate Theologica ejusdem loci S. Theol. Doctor renunciatus est interprete *D. Joh. Oleario*, exhibitâ ante Exercitatione Historico-Theologica *de Cornelii à Lapide Commentariis in Scripturam S.* Anno 1700. Halenses in Ducatu Magdeburgico ad suscipiendum Pastoris munus literis vocationis illum invitarunt, quas tamen rationibus diligenter expensis acceptare recusavit. Anni currentis 1702. mense Februario, ad Superintendentis munia in hac Imperiali subeunda ab Amplissimo Senatu electus est vocatusque, & mense Majo huc concessit, postquam Annæbergæ per quinquennium, si quinque menses excipiantur, vixisset.

*Syllabus Dissertationum & Scriptorum tam Latinorum
quàm Germanicorum*

D. Georg. Henr. Goetzii, Superintend. Lubecensis.

Histor. Philol.

De Quartadecimânis, Lips. A. 1685. Præf. *M. Joh. Schmidio*,
Eloqv. Prof. Ord. (pl. 3.)

De Ritû Lætionum Sacrarum, Witteb. 1685. Præf. *M. Willb. Ern. Tenzelio*, Ord. Phil. Adj. (plag. 9½)

De Historia Principum Anhaltinorum, Jenæ, 1686. Præf. *D. Cassp. Saggittario*, Histor. Prof. Ord. (pl. 31.)

De

- De' Αποστασει Christi*, Lips. 1687. Præf. M. Jo. Jacobo Sulzbergero, (h. t. Pastore in Agro Delitiano) (pl. 4.)
- De Unctura Christi Bethania facta*, Lips. 1687. Resp. Jo. Nicol. Graßberg/ Longo-Salissa Thuring. (h. t. Phil. Magistro & Ecclesiæ Patriæ ad D. Stephani Diacono) (pl. 3.)
- De Vigilis Paschalibus Veterum Christianorum*, Lips. 1687. Resp. Job. Hoffmann/ Selba-Varisco, (nunc Phil. Mag. & Ecclesiæ Patriæ Diacono.) (pl. 3.)
- De Bibliothecâ Patrum*, Lips. 1687. Resp. Jo. Dav. Neubauer / Curia Varisco, (h. t. Phil. Mag.) (pl. 2.)
- De Archidiaconis Vet. Ecclesiæ*, Lips. 1687. Resp. Petro Ambrosio Lehmann/Doebelâ-Misnico (h. t. Phil. Mag. & variis Scriptis Hist. Geneal. quæ in Nov. Liter. Maris Balth. ad Ann. 1700. p. 30. 187. recensentur clarissimo.) (pl. 2½)
- De λόγω Johanneo*, Wittb. 1687. Præf. Conr. Sam. Schurzfleischio, Hist. Prof. Ord. (pl. 2.)
- De Scriptoribus Hæreseologicis*, Disp. I. & II. Witteb. 1687. Resp. Jo. Lubin, Spremberga Lusato, & Job. Andr. Damm, Mittweid. Misn. (pl. 4.)
- De Candidatis Veterum*, Witteb. 1687. Resp. Jo. Hoffmann/ Selbâ-Varisco, cujus modò mentio facta est. (pl. 2.)
- De Suppositiis ac deperditis Pauli Scriptis*, Schediasma Historicum. Witteb. 1687. (pl. II.)
- De Christi Scriptis*, Witteb. 1687. Resp. Jo. Christ. Schenckio, Liebenwerda Misn. (pl. 2.)
- De Magno Pietatis Mysterio ad 1. Tim. III. 16.* Witteb. 1687. Resp. Christiano Schneider, Domitio-Misnico, (Phil. Mag. & h. t. Scholæ Patriæ Rectore.) (pl. 2½)
- De Ritibus Solemnibus Magisterialibus*, Witteb. 1688. (pl. 4.)
- De Macedonianis*, pro Loco in Fac. obtinendo, Witteb. 1688. Resp. Godofr. Vogelio, Grimma-Misnico. (pl. 2½)
- De Variis Miscellaneis Historico-Criticis*, Witteb. 1688. Resp. Gabriele Seidelio, Planizenfi Misnico, (h. t. Phil. Mag. & Verbi divini Ministro Dioec. Leisnicensis.) (pl. 3½)

- De Dubiis Athanasii Scriptis, quæ in Nova Operum Ejus Editione leguntur,*
Lipf. 1689. Resp. Joh. Philippo Wankelio, Libenavia Martis-
burgensi (nunc Phil. Mag. & Eccl. Patriæ Pastore.) (pl. 2.)
- De Scriptorum Ciceronis Lectione, pro Loco in Fac. obtinendo,*
Ima vice Lipf. 1689. absqve Respondente. (pl. 3.)

Theologicorum.

- Synopsis Errorum Arminianorum, Præf. D. Jo. Oleario, Lipf. 1686.*
1687. (plag. 14½) (1687. (pl. 6))
- Discussio Singularium Quæstionum Theol. Præf. D. Georg. Moebio, Lipf.*
- De Traditionibus Pontificiorum semetipsas evertentibus, Præf. D. Cassp.*
Loescherio, Witteb. 1687. (pl. 4.)
- D. Joh. Taufreri de absoluto Reprobationis decreto, Exercit. I. & XI.*
Præf. D. Cassp. Loescherio, Witteb. 1688. (pl. 4. & 4.)
- Amanitatum Juris divini Ecloga, Lipf. 1689. (pl. 7.)*
- Observationum sacrarum Specimen in Memoriam Jubilæi Annæ. d. 8.*
Dec. 1697. celebrati, Annæb. 1697. (pl. 3.)
- De Centurione sub Cruce Christi, pro Gradu Licentiaturæ, Lipf.*
1698. (pl. 8.)
- De Spiritu S. ad Job. XIV; 26. Dissertatio Synodalis, cum annexo*
Programmate de Claudii Clementis Musæo, Resp. M. Jo. Christ.
Genselio, Annæb. Eccles. Patriæ Archi-Diac. Lipf. 1699 (pl. 6.)
- De Clavis Schmidii, Oratio Synodalis, Lipf. 1699. (pl. 5.)*
- De Cornelii à Lapide Commentariis in Scripturam S. pro Gradu*
Doctoratus, Lipf. 1699. (pl. 5.)
- Num Scriptura S. eaqve Canonica, ejusdem valoris sit, ac Fabula Æsopi,*
vel Titus Livius? Lipf. 1700. (pl. 5½)
- Num Lutherus Librum Jobi cum Terentii scriptis & Virgilio Æneide*
contulerit? Lipf. 1700. (pl. 4.)
- De Theologis Pseudo-Medicis, seu, Num Theologo Artem Medicam exer-*
cere liceat? Lipf. 1700. (pl. 3½) (pl. 6½)
- De Concionatoribus Castrensibus, vulgò Gelsdpredigern / Lipf. 1700.*
- De Principe Concionatore s. Principibus Illustribus, vel Durchlauchtiz*
gen Predigern / Annæb. 1700. (pl. 6.)

*De Vestibus Sacris, in administratione Cena Dominica usitate, vulgò
Nesßgewandten/Annab.1700. (pl.2½)*

Observationes Exegetico-Præctica in 2. Cor. XII, 20. 21. Lips.1701(pl.5½)

*De Imperatoribus Romano-Germanicis, qui fidem Lutheranò-Evangeli-
cam morte confirmarunt, vel von Lutherischen Röm. Käysern/
Dresdæ 1701. (pl.5½)*

De Lutheranismò D. Bernhardi, Dresdæ 1701. (pl. 5.)

De Principe Hebraice docto, Lips.1701. (pl. 5.)

De Cultu Abrahami, Lips.1702. (pl. 3.)

De Cultu Josephi, Parentis Christi, Lips. 1702. (pl. 4.)

De Cultu Anne, Avie Christi, in Misniam inveclo, Lips.1702. (pl.5½)

Germanicorum.

Homilia ad Pf.CXLV, 18. 19. Chemnicii 1691. (pl.5½)

- *ad Pericop. Evangel. Dom. post Nativ. Luc. II, 33 - 40. Chemn.
1691. (pl.8½)*

- *ad III. Præceptum de Sabbatho, Chemnicii 1693. (pl.5½)*

- *ad Pericop. Epist. Fest. Epiph. an. Chemnicii 1693. (pl. 6½)*

*funebri, memoriæ Dn. M. Wolfg. Stegeri, SS. Theolog. Stu-
diosi sacrata, ad Apoc. 15. 6 Chemnicii 1693 (pl.9.)*

*Unterricht von denen stolzen Reden derer Pietisten und fanatischen
Schwärmer/ ad Pericop. Epist. Fest. Ascens. Act. I. Lips.
1693. (pl. 17.)*

Chemniger Valet-Predigt ad Act. XX, 31. 32. Dresdæ 1694. (pl. 4.)

Homil. ad Pericop. Ev. Dom. XVI. p. Trin. Dresd. 1694 (pl. 10½)

*Christliche Warnung für denen falschen Popheten / Dresdæ 1694.
8vo. (plag. 7½.)*

*Beneiß/ daß man bey der Lutherischen Religion könne recht glauben/
Christlich leben/ und selig sterben/ Dresdæ 1694. 8vo. (pl. 4½.)*

*Der wohlgeschickte Lutherische Communicante / nach Anleitung
des Catechismi Lutheri, Dresdæ 1695. 8vo. (plag. 4.)*

*Der Christen Zursichtigkeit wieder des Teufels Bosheit/ ad Pericop.
Evang. Dom. I. Advent. adv. Beckeri bezauberte Welt/
Dresdæ 1696. (plag. 5.)*

- Der Bußfertige Schächer am Creuze/ in 2. Betrachtungen/ Dresdæ 1696. (plag. 19.)
- Der von Vater und Mutter verlassene Ismael/ad Gen. XXI, 14-19. Dresd. 1696. (pl. 4.)
- Christliche Bad- und Brunnen-Predigt ad Apoc. XIV, 7. & I. Joh. 1, 7. Dresdæ 1697. (pl. 7½.)
- Nahemias Wahlun Leibspruch ad Neh. XIII, 31. Dresd. 1696. (pl. 4)
- Lazarus unser Freund schläfft/ Joh. II, 11. Lips. 1698. (9½. pl.)
- Buß- Predigt ad Es. LXIV, 8-12. Lips. 1698. (plag. 6½.)
- Investitur-Predigt. Hn. Christoph Titschens, Pfarrers in Erotensdorf/Dom. III. Adv. ad Matt. XI. 2.-10. Annæb. 1688. (pl. 11.)
- Annabergische Schulpredigt/ad Act. VII, 22. Annæb. 1698. (pl. 3½)
- Betrachtung von sterbender Christen letzten Seuffzer/ über die Worte des Gesangs: **Und wenn ich nicht mehr reden kan ic.** (pl. 10.)
- Got geheiligte Charfreytags Andacht von dem Absterben des HERRN Jesu/ ad Luc. XXIII, 46. Annæb. 1699. 8vo. (pl. 3½.)
- Leichen-Predigt Herrn Bürgerm. Joh. Christoph Schwaber seel. in Annaberg gehalten ad 2. Tim. I, 12. Lips. 1700. fol. (pl. 18.)

Ovum Galli Gallinacei, & Basiliscus
ex Museo

Jo. Jacobi Stolterfohti, D.

Ovum ovo quam sit haud raro *dissimile*, partu diversimode monstroso, mense Majo probavit seqvior pennati gregis sexus, cui nec masculinum genus speciei suæ vult esse secundum, nam &

Parturiunt Galli: visum teneates amici.

Succubum habes, nunc incubum indigites velim B. L. & *eris mihi magnus Apollo.* Rei veritatem aniles quidem obscurarunt fabulæ, at exempla fidei robur addunt. Inter nonnulla *nature curiosa* nobis Hassniâ transmissa, capsulæ sanctius quasi inclusas videbam testas, Portatoris forsan incuria diffractas, cum inscriptione: *Ovum Galli Gallinacei.* Portenti rudera tristi contemplabar vultu; miratus secunda Nuntii Fata, haud metuentis quid sit *Aspidis ova rumpere.* Sed nec mihi

michi capsulam aperienti virus *Basilisci* in mero vacuo fuit infestum. Latabar, at quin ridiculi partus jacturam aliquatenus lugerem, vix à me impetrare potui; usque dum ultro ad nos veniret Amicus quidam candore suo nobis admodum probatus, scatulam secum ducens, quæ *ovulum* habebat reconditum hujus figuræ:

Hoc Physicotheculæ nostræ se consecraturum dicebat, tanquam verum *Galli Gallinacci* sui *ovum*, quod in conspectu suo exclusisse in fimo *Aurore* indicem sancte jurabat. Eidem hinc animo nostro extorquebat Viri sinceritas, munita tot aliorum testimoniis: inter quæ istud *Petri Borelli*, qui itidem *ovum Galli* vidit sine vitello, in quo autem quasi serpens generatus fuerat. *Observ. Physico-Medic. Cent. III. obs. XLII. p. 230. conf. Cent. IV. obs. 1. p. 280. Act. Medic. Hassn. Vol. II. observ. X. p. 14. De Gallo Gallinaceo* intra tredecim dies decem ova excludente vid. *Henric. Secreta à Zavorziz. Ephem. Nat. Curios. Dec. I. A. III. Observ. CLXXVII. p. 332. De Gallo qui spatio unius mensis sex ova posuit* vid. *D. Sam. Ledel. l. c. Dec. II. A. I. Observ. CXLV. p. 359. seqq. Galli ter ovipari* mentionem facit *D. Job. Bened. Gründel. l. c. Dec. II. A. V. Observ. CCXI. p. 435. conf. Obs. CCXII. p. 436. item quid de Anseris masculo ovum excludente* refert *Excell. Dn D. Luc. Schröck, in Schol. ad l. c. p. 437. De ovo Galli Gallinacci semicircularis figuræ* vid. *D. Marc. Gerbiz, l. c. Dec. III. A. V. Obs. CXXXVIII. p. 278. conf. quæ de ovis Galli Gallinacci & Gallo-Pavi* habet *D. Gustav. Casimir. Gabrliep, l. c. Obs. CLXIV. p. 374. seqq. Partus hujus rationem assignat putrefacto seminis excremento, ex humorum colluvie conflatò, Lemm. Lemnius de occult. Nat.*

„miracul. L. IV. c. XII. p. m. 349. dum decrepitus esse incipit ac se-
 „nectute confici Gallus, quod nonnulli septimo, nono, aut ad
 „summum decimo ætatis anno evenire credit, ac pro virium
 „robore vel imbecillitate, aut etiam coëundi assuetudine,
 „qva nulli non animantium naturæ vis dejicitur atqve ener-
 „vatur, ovum profert æstivis mensibus, ac caniculæ sideris ex-
 „ortu. Conf. Job. Jonston. *Thyrmatograph. natural. Class. VI. c. XLII.*
p. m. 259 Gaspar. Schott. *Physic. Curios. L. IX. c. XXXIX. §. 2. p. 995.* In-
 „genio magis excelso nodum solvit Augustanorum Machaon
 „Luc. Schröck, in *Schol. ad M. N. C. Dec. II. A. V. Obs. CCXII. p. 438.*
 „tubi, cum, inquit, in Gallorum intestinis tum pituitæ viscidae,
 „cumprimis in annosis, majorem lentorem, ob spirituum ali-
 „quam penuriam, qva debita ejus rarefactio & attenuatio re-
 „tardatur, induentis, præsentia adsit, ex qva spumescente quasi
 „oriri possunt vesiculæ, tum & serofus ille & tartareus non
 „desit renalis humor, globulorum oviformium in masculino
 „Gallinaceo genere concretionem non plane pro impossi-
 „bili habere possum. Atqve adeo non quidem proprie sic
 „dictum ovum, oviforme tamen aliquod corpus à Gallo Gallina-
 „ceo excludi posse credit Vir Incomparabilis, quod ambabus
 „eidem largimur manibus, cum ut nostrum sic & aliorum,
 „ovula mentio quorum jam facta, absqve vitello, cum materia
 „qvadam alba viscosa & quasi spumescente deprehendantur. At
 „cum ex defectu particularum terrearum in ventriculo & ipso
 „sangvine ova quoque pariant subventanea vel ipsæ Gallinae,
 „ut vult *Gladbach. Prax. Medic. idea noviss. p. 256.* fieri posse credi-
 „derim ut eadem hæc materia viscosa in *Gallorum ovis* conspi-
 „cua obducatur crusta, si debita adsit materia terrea, quam val-
 „de cretam, lapillos, arenulasve devorando, amare Gallina-
 „cum genus diximus *Mens. Maj. b. 4. p. 154.* Annorum vero
 „computum rejicere videtur Exemplum illud *Galli* vix unius
 „anni qui ovum posuit, teste *Th. Bartholino Cent. III. Ex. LII. p. 214.*
 „quem vero utriusque fuisse sexus credit, *l. c. p. 215.* Simile Fatum
 „aliis hujus speciei pennigeris oviparis, & nostro quoque Gallo,
 „cujus

cujus partum sistimus, contingere potuisse, ita ut & *incubi* & *succubi* partes sustinerit, facile concesserim, victus exemplo Hermophrodite Londinensis, ad utrumque Veneris aciem parata, cujus mentionem fecimus A. M. DC. XCVIII. *Mens. Decembr.* p. 242. Quoniam vero eundem exenterare non licuit, incomparabilis quondam Hassniensium Æsculapii sententiam amplectimur, qui *Gallum oviparum* cultro subjecit anatomico, nec locum conceptionis aut formationis invenire potuit; unde erudite suspicatur, à copiosissimi seminis vaporibus ex testiculis ad intestina per vicinos poros patulos exhalantibus ovum conceptum fuisse, & per anum redditum: quod argumentis haud vacillantibus probat *Cent. 1. Hist. Anat. XCIX. p. m. 164.* quibus cum conferri merentur quæ habet passim in aureo suo Tractatu de *Insolitis partu viis.* Unde & apud *Salmuthum Cent. III. Obs. XCIV* Fœmina Fœtum in ventriculo conceptum per os eniti potuit. Alia Fœtum extra uterum reperorum exempla habent idem *Th. Bartholin, Cent. VI. Hist. Anat. XCII. p. 359.* *D. Philipp. Jac. Sachs à Lewenheimb M. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. CX. p. 224. seqq. Dion.* Chirurgus Regius Parisiensis, in *Historic Relat. M. N. C. Dec. II. A. II. p. 478. Rosin. Lentil, Dec. II. A. VII. Obs. CCXXXVII. p. 450* & alii, quos pagina non capit. Conf. quæ rudi Minerva commentatissimus in *Dn. D. Joh. Jac. Döbelii observat. de Foetu extra uterum in abdomine reperto A. M. DC. XCIX. Mens. Mart. p. 77.* Hos omnes citatos Artis nostræ Antistites si studiose evolvere non detrectabis B. L. non habebis quod mireris, quomodo Mulier illa Parisiensis apud *Mr. Bernard dans les Nouvelles de la Republique des Lettres*, cujus mentionem fecit Polyhistor ille Hamburgensis in *denen Historischen Remarques bujus anni Hebdomad. XXV. d. XX. Junii*, p. 299. seq. Fœtum putrefactum extra uterum rejicere frustillatim per anum potuerit. Sed quo dilabor? Ad ovulum nostrum revertor, quod *subventaneum* deprehendo, ex defectu forsan spiritus proliferi, ut quid veneni intus latere minus timeam; quale notavit in *Gallo oviparo D. Sam. Ledel. M. N. C. Dec. II. A. I.*

Obj. CXLV. p. 362. conf. Job. Bened. Gründel. Dec. II. A. I. Obj. CCXI. p. 435. & Obj. CCXII. p. 436. ubi in centro istius ovi vermem quadrupedem, coloris nigri, & quoad figuram Lacerto parvo similem, cum cauda inter pedes inclusa, apparuisse refert. Quid vero magis inter res exploratas credit vulgus quam ex ovo Galli Basiliscum generari? quam sententiam haud temere explosione dignam iudicat Excell. Dn. D. Georg. Wolffg. Wedel. M. N. C. Dec. I. Obj. A. III. Obj. CXXVIII. p. 202. ubi Imaginem animalis depictam sistit, qualem & nos inter curiosa servamus, ac æri incisam tradimus, huic ferme similem, ut iurares ejusdem farinae exuvias esse quas circumtulereunt Jenæ A. M. DC. LXXI. Ex Raja autem arte formatam esse Bestiam novimus, & sub hoc titulo possidemus. Modum asfingendi eidem pedes Gallinaceos detegit D. Job. Janisch. in Schol. ad d. Observ. Dn. D. Wedel. p. 204. qui post subolfactam, ex confessione Assessoris, fraudem ne falsa pro veris obtruderentur Amstelodamo in itinere suo curioso A. M. DC. LXXII. d. 8. Novembr. monuit D. Salomonem Reyselium, ut habet Cornel. Stalpart van der Wiel Cent. Rost. Part. pr. Observat. rarior. l. p. 506. seq. qui Hagæ quoque A. 1681. ejusmodi fictas exuvias vidit. l. c. p. 480. Huc referri quoque posse videtur Basiliscus, quem ex relatione Mosani Archiepiscopi Casalensis describit Job. Pincierius L. III. Enigm. 22. unde recte Magnus Scaliger, Comm. in Histor. Animal. L. II. cap. VIII. multos formam Basilisci Gallo similem artificio expressisse testatur. Talem quoque ex Raja pisce Draconem artificiosum exhibuisse Museum Calceolarii Veronensis refert D. Philipp. Jac. Sachs, M. N. C. Dec. I. A. I. Obj. XLVIII. p. 121. Hujus quoque fortis fuisse Basiliscum quem in itinere suo vidit Monconys en Voyage de Portugal. p. m. 35. nullus dubito; nam quotquot eorum in itinere suo vidit Th. Bartolinus, vel arte fictos credit, vel monstra fuisse, scribit Cent. VI. Histor. Anat. XXXVII. p. 350. Absurdum hinc magis tale Brutum ex Ovo Galli ortū ducere, cum & Galli cantum Bestiam hanc occidere scribat. Elianus Hist. l. III. c. 30. conf. Sim. Majol. dier. canicular. l. I.

Colloqr.

TAB. VI

Jul 1702

Colloq. VI. p. m. 158. ex quo capite & inter aniles fabulas hunc Basilisci ortum refert Petr. Borell. *Histor. Medico-Physic. Cent. IV. Obs. I. p. 280.* Illuc quoque relegatur à Cardano l. 1. de Venenis c. 16. G. Charleton *Onomast. Zoico cap. de Serpent. terrest. fol. 32.* Mizald. *memorabil. Cent. IX. apb. 53.* Sim. Schultz. *M. N. C. Dec. I. A. III. Obs. CXC. p. 359. seq.* Pincier. *L. III. Ænigm. 3.* D. Job. Mich. *Fehr. de Scorzoner. p. 160.* Matthiol. in *Dioscorid. L. VI. cap. ult. Cornel. Stalp. van der Wiel. l. c. p. 482. &c.* Alia interim quæstio est de vera Basilisci existentia (pro qua pugnant Solin. *Polyhistor. cap. 49.* Ælian. *L. I. Histor. Animal cap. 1.* Plin. *Histor. Natural. L. VIII. c. 21.* & alii, quam nos in medio relinquimus, ablegant B. L. ad Excell. *Dn. D. Wedel. l. c. Cornel. Stalp. van der Wiel. l. c. p. 497. seqq.* & alios, qui accuratius hanc tractant materiam, nec proprietates istas quas præter vulgarem illam, de vi aspectu vel halitu necante, opinionem, ipsi tribuit Zacut *Lustan. L. V. Hist. V. qv. VI. f. m. 805.* examinare animum induximus nostrum) & alia de ejusdem generatione ex ovo Galli Gallinæ, cui nostram ut addamus affirmativam, nullis hactenus argumentis convinci potuimus. Nec fidem meretur *Paracelsus L. 1. de Nat. rer.* qui Basiliscum ex menstruo fœminarum corrupto generari scribit. conf. *Christian. Frideric. Garmann. Dialog. curios. Dissert. II. §. 151. p. 177. seqq.* Minus interim negaverim, putrefactionem esse progeniei verminosæ fœcundam satis matrem, ut infinita docent exempla quotidiana experientia respondentia, quæ peculiari schediasmati de *vita in morte* reservamus. conf. quæ in medium produximus *A. M. DC. XCIX. Mens. Octobr. p. 310. seqq.* Quidni etiam concederimus, eadem competere phœnomena posse humori in ovo putrefacto, ab idea verminosa, non penitus ex ingestis destructa, inibi latitante, ita ut non possimus non pollicem premere *Aristoteli*, qui *L. IV. Generat. Animal. c. 4.* monstra, ait, sæpius gigni iis, quorum numerosus est partus, & præcipue in ovorum genere, potissimum in Gallinis &c. siquidem illæ varias sordes devorant & inquinamenta ædium & camporum, seminaque insectorum, ut facile inde in ovo peregrina

grina corpora excrescant, notantè *Th. Bartholino Cent. VI. Hist. Anat. LXXXVII. p. m. 350.* Varii quoque generis vermes monstrosos in *ovis* observatos enumerant *D. Sim. Schulz. Ephem. Nat. Curios. Dec. I. A. III. Obs. CXC. p. 354. seqq. Ulyss. Aldrovand. Histor. Monstr. f. 389. Jo. Faber Lynceus in Nor. ad Histor. Mexican. p. 773. Job. Pincier. L. III. Enigm. 23. Zod. Medic. Gallie. A. I. Obs. VII. p. 147. Th. Bartholin. Cent. I. Hist. Anat. IV. p. 14. Aët. Med. Hassn. Vol. II. Obs. X. p. 24. Licet. L. II. de Monstr. c. 87. &c.* quinimo facer etiam coedex Serpentes Lacertosque ex *ovis* produci testatur *Jes. LIX. 5.* unde proverbium esse natum *Ova aspidis rumpere credit Desider. Erasmi. Lib. adag. f. m. 1259.* pro eo quod est summo periculo rem aliquam tentare Valet hinc Medicorum axioma: *Ova corruptioni admodum esse obnoxia, eaque quam recentissima optima, quo vero sunt antiquiora, eo deteriora, à quibus ceu à veneno abstinendum est.*

Francisci Wörgeri Scholion

De Papa Domino.

Quia eminentia ficta Papæ supra Reges atque universam ecclesiam sudes est in oculis Gallorum (Concilia enim posse judicare de Papa, adeoque ipsum deponere toto capite 91. ibidem non ita pridem de *notitia Conciliorum* evicit Cabassutius) mirum quanta istud seu vecordia seu impudentia obnubilent mancipia Papæ. Papa vocatur *Domnus* non *Dominus*, quia *Dominus* titulus Dei est, *Domnus* vero hominis præclari. Ita è *Baronio* cornicatur *Claudius Arnaud in epitomâ thesauri sacrorum rituum Bartholomæi Gavanti p. 481. fine.* Dum nec ipsum titulū Dei denegant Papæ, quæm ne *Dominum* quidem vocari hic posse simulat monachus ludibriis turpibus fucum vendens lectori. Memini Cl. nostrum *Hermannum Nottelmannum* narrare, dum adhuc in Ducatu Brunswigensi vivebat nondum scholæ *Lubecensis* Rector, cænasse sese aliquando cum *Canonicis* aliquot pontificiis ac tribuno evangelico sive *Lutherano*, ibi cum adulationes Papæorum velut Deum Papam veneratorum perstrinxisset *Nottelmannus*, hos contra asseveravisse,

viffe, se cum capitis periculo istud nuspian scriptum extare præstituros. Et cum nihil reponeret Nottelmannus longè animosiores suam illam acrius adhuc negationem repetivisse. Altera vix illucescente aurora Nottelmannus rogat tribunum suo ut nomine ultimum tomum corporis canonici glossatum per servum curaret à Syndico vicino afferendum, ubi ad extravagantem Joh. 22. tit. 14. c. 4. *cum inter de V. 5. sub finem exerte deprehenderunt Credere Dominum Deum nostrum Papam non potuisse statuere, prout statuit, hæreticum censetur.* Recurrente hinc prandii tempore tribunus hesternam objectionem renovans. Vos, inquit, heri dimicastis cum capitis prostitutione, perseveratisne adhuc in tam obstinata sententia? Annuentibus promi sibi codicem jubet, & ad oculum sacrificulis ostendit contrarium. Tum verò illi in ruborem dati, metaphoricam esse locutionem regerunt. Sed tribunus subridens, caput verè, ait, erit amputandum. Similes perfrictâ fronte ludos agitat Nihusius: *apud nos Vice Deus non solus Papa sed & quilibet Episcopus, &c. cum & ipsis operibus supra Deum atque Dei ecclesiam se extollat Papa, novos enim fidei articulos, ne tota quidem ecclesia condere potest, ut est per se notissimum,* ait Marcus Antonius de Dominis l. 4. de Republ. Eccles. c. 10. §. 98. Neque concilium neque summum pontificem habere ullam potestatem Sacramentorum differentias immutandi, easque à solo Christo esse immutabiliter institutas addit Cabassutius de notitia conciliorum c. 2. Rationem affert ipse Bellarminus l. 3. de justif. c. 8. *Fides enim non est, nisi verbi divini auctoritate nitatur.* Neque de hoc principio vel catholici vel hæretici dubitant. Quid igitur Baronius (è cujus mente Arnaud Papam ne Dominum quidem multò minus Deum appellari volebat.) T. 4. Annal. ad annum 373. num. 21. molitur, ab arbitrio, proclamans, *Romani pontificis pependisse fidei decreta sancire & sancita mutare?* Enimvero sic suo Symmystæ contradicit in os apertè qui de verbo Dei l. 4. c. 9. vi veritatis constrictus fatetur: *Nihil est de fide, nisi quod Deus per Apostolos aut Prophetas revelavit, aut quod evidenter inde deducitur.* Deus igitur ipse non
Papa

Papa est conditor articulorum fidei. *Non enim novis revelationibus* (qualia additamenta Papalium monachorum sunt) *nunc regitur ecclesia* (sc. vera Papæ abominationes respiciens) *sed in iis permanet, quæ tradiderunt illi* (scriptores divini) *qui ministri fuerunt sermonis.* Eucleat istud etiam citati l. 3. de justif. c. 8. uberius: *Non potest aliquid certum esse certitudine fidei, nisi aut immediatè contineatur in verbo Dei, aut ex verbo Dei per evidentem Consequentiam deducatur.* At hodierni Jesuitæ omnem movent lapidem, ut consequentias evidentes deludant, isthæc omnia dum testimonia tanquam interpretationes falsas traducunt, famulantes huic sic vicedeatum Pontificis, *quem tantum non Deum faciunt, ejusque auctoritatem non modo supra totam ecclesiam, sed supra ipsam scripturam divinam efferunt,* teste Georgio Cassandro *de officio pii viri* p. 35. Et ipse Papa se Dei locum pronunciat *in terris tenere, & vinculum matrimonii rati & consummati inter Episcopum & ecclesiam occasione translationis ad aliam sedem dissolvere non ut hominem sed ut Deum, quia quos Deus conjunxerit, nequeat homo separare sed Deus,* apud laudatum Archiepiscopum Spalatensem l. 2. de Rep. Eccl. c. 6. num. 15. Quid, quæso, unquam esse possit manifestius? Scribit Georgius Calixtus quidem *in actis ad Hassiæ Landgraffium* p. 191. sibi visum exemplar corporis Glossati 1507. exculi Parisiis, in quo extitit modo *Dominum nostrum Papam,* sed posteriores eò magis sunt culpandi, quod reformationis tempore adjecerint, dum & Venetiis & in celeberrimo Galliarum emporio Lugduno cum Dei titulo est recusum, grassantibus licet contra optimos aliàs auctores indicibus quos vocant expurgatoriis. Et Claudius Arnaud cum Baronio in Galliis tamen ipsis inficiari ausus est, Papam vocari Dominum, quâ mendacissimâ imprudentia nulla potest esse major, nam ubi pudendum est maximè, ibi eos deserit planè pudor.

In *Tabulâ Viâ* præterito mensi Junio adjectâ errorem numerorum, qui commissus est, B. L. haud gravatim ita corrigere velit, ut Zyfram. I. in locum Zyfræ 4. substituat, & vice versa.

NOVA LITERARIA
 MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,
 Edita Mense Augusto MDCCII.

ROSTOCHII

Die 2. Jul. *Andr. Daniel Habichborst*, S. Theol. D. ejusdemque P.P. & Consiliarius Consistorialis, nec non Facultatis Theol. & Collegii Ducalis totiusque Vniuersitatis Senior, publicavit *Theses Collegii Disputatorii* in Augustanam Confessionem & Controversias Recentiores Pietisticas, Augustanæ Confessionis haut conformes, & singulis Articulis annexas, quas *Disputationibus XXIV.* sub Præsidio ejus, diebus Merc. & Sabb. horis Pom. facto ad d. 5. Jul. initio, & duobus semper Respondentibus, altero Assumente, & altero Assistente majoris exercitii gratiâ, adhibitis, seqq. XIV. Studiosi ordine ventilabunt, 1. *Johannes Krüger* / Buchholtzio Marchicus. 2. *Alex. Joach. Scherping* / Rostoch. cujus in N.L. an. 1698. p. 104. meminimus. 3. *Christiannus Dreyer* / Rostoch. 4. *Job. Balthaf. Niehenel* / Rostoch. 5. *Jacobus Posselius*, Anclam. Pom. (quorum trium supra quoque Mens. Febr. p. 35. in relatione similis Exercitii Disputatorii mentionem habuimus, de quinto vid. supra Mens. Jun. p. 157.) 6. *Erhardus Sprengel* / Stetin. Pom. (quem supra eod. Mens. Jun. p. 156. memoravimus.) 7. *Bernb. Christ. Paris*, Wismar. 8. *Matthias Meyer* / Lubecensis. 9. *Joach. Frid. Husnagel* / Primislav. March. (quorum duorum etiam supra Mens. Febr. p. 35. meminimus.) 10. *Mart. Meinelvs*, Primislav. March. 11. *Josua Statius*, Dobbrano-Mecklenb. 12. *Petrus Craats* / Menkin. March. 13. *Dan. Gottfr. Kammetike*, Stet. Pom. 14. *David Francese* / Lychena-Vcar-March. (3. plag. in 4.)

Die 8. Julii sub Moderamine ejusdem *D. Andr. Dan. Habichborstii* supra Collegium Schomerianum sapius dictum Disputationem

tionem *quintam*, sistentera *Cap. IV. de SS. Trinitate*, & *Cap. V. de Creatione*, habuit Præses *M. Henr. & Ascan. Engelke / Rostoch. SS. Theol. Cand. Respondente Erentreich Köppel / Mecklenb. (2½ plag. in 4.)*

Argumentum hujus Dissertationis ita se habet : *Cap. IV. de SS. Trinitate*, §. 1. Ex sacris literis Novi & Veteris Testamenti de mysterio SS. Trinitatis satis clarè & apertè constat, contra Calixtum. §. 2. Mysterium hoc SS. Trinitatis scitu ac cognitu omnibus ad salutem est necessarium, contra Arminianos & Calixtum. §. 3. Tres personæ SS. Trinitatis à se invicem sunt realissimè distinctæ, contra Weigelium & Keckermannum. §. 4. Vocibus *Trinitatis* & *Persona* rectè & licitè docendi gratiâ utimur, contra *Qvackeros*. §. 5. Filius Dei respectu æternæ sui generationis proprium habet Patrem, non verò matrem, contra Weigelium. §. 6. Appellatio Filii Dei, quæ Christo in sacris literis tribuitur, ejus Deitatem & humanam pariter ac angelicam sortem excedentem generationem arguit, contra Arminianos. §. 7. Haud leve argumentum Deitatis Filii petitur ab ejusdem adoratione, contra Arminianos. §. 8. Non est contra dignitatem Filii, quod ipse Angeli nomine indicetur, contra Calixtum. §. 9. Spiritus S. non tantum specie, sed & numero unus est, contra Socinianos & Christoph. Sandium. §. 10. Spiritus S. planè diversus est ab Angelis, contra eundem Sandium. *Cap. V. de Creatione*, §. 1. Creatio omnium rerum non ex aliquâ præexistente materiâ, sed purè ex nihilo facta est, contra *Vorstium* & Weigelium. §. 2. Non tantum rudis materiæ productio & impressus ei motus, sed & ipsa ejus in hanc cœli & terræ variorumque animalium formam & naturam succedentibus diebus facta conflatio, opus est omnipotentia divina, contra *Cartesium* & *Wittichium*. §. 3. Ordo Creationis, quem narrat *Moses*, procul dubio veris naturæ principiis homogeneus est; nec licet falsas & huic narrationi adversas circa creationem hypotheses assumere, quibus
rerum

rerum conditarum natura explicetur, contra Cartesianos. §.4. Datur certus terminus mundo, contra Cartesiu & Wittichium. §.5. Non alia est Creatio, quæ Gen. II, 7, quam quæ Gen. I, 27, indicatur, nec alius homo, qui utroque; conditus esse dicitur, contra Isaacum Peyrerium. §.6. Præter corpus & inditum ei spiritum vitæ nullas alias agnoscimus partes hominis essentielles, contra Cartesianos & Weigelianos. §.7. Hominum animæ ante corporum generationem actu non extant, sed potentiâ sunt in parentibus, contra Henr. Morum. §.8. Bruta animantia & vitam à Deo facta sunt & sensum, contra Cartesianos.

Die 22. Julii Moderatore Joanne Fechtio, SS. Theol. D. ejusdemque P. P. & Consiliario Consistoriali, nec non Districtus Rostoch. Superintendente, super Collegium Schomerianum Disputationem Sextam, quæ sistit *Cap. VI. de Angelis, Cap. VII. de Providentiâ, Cap. IX. de Imagine Dei, Cap. IX. de Peccato*, proposuerunt ventilandam Præses jam dictus, M. Henr. Ascan. Engelcke / & Respondens Joh. Henr. Neuenius, Walikend. Mecklenb. (2½ plag. in 4.)

Disputatio hæc sequentia tradit: *Cap. VI. de Angelis. §. 1.* Angeli, qui in Scripturis tam Veteris quam Novi Testamenti leguntur fidelibus apparuisse, sunt substantiæ permanentes, contra Thom. Hobbes. §.2. Postquam ex Angelis quidam lapsi, reliqui in bono confirmati, ut jam amplius labi nequeant, contra Arminium & Arminianos. *Cap. VII. de Providentiâ.* Deus, quæcumque creavit, etiam sustentat & conservat, omniumque curam habet, contra Remonstrantes. *Cap. VIII. de Imagine Dei. §.1.* Deus hominem creavit rectum, inque perfectâ sapientiâ, sanctitate & justitia, quam imago Dei, ad quam homo conditus est, vi restaurationis involvit, contra Arminianos, Weigelium, Calixtum & Drejerum. §.2. Veram justitiæ Originalis rationem nosse, interest, tum ad sanctitatem Dei vindicandam, tum ad miseriam lapsus & peccati gravitatem vehementius deplorandam, & ardentius adspirandum ad sanctitatis

& itatis perfectionem, contra Arminianos. §. 3. Eadem est imago Dei, contra Autor. Præ-Adamit. §. 4. Adamus, si morigerum se Deo præbuisset, immortalis fuisset, contra Arminianos, Weigelium, Calixtum, Drejerum, & alios. §. 5. DEUS erexit cum Adamo fœdus legale, contra Beckerum. *Cap. IX. de Peccato.* §. 1. Historiam lapsus Adamitici non minus, quam historiam Creationis, fratricidii, diluvii, literaliter intelligere oportet, contra Weigelium & Hadr. Beverlandum. §. 2. DEUS nulla ratione peccati causa vel auctor dici potest, contra Calixtum & Drejerum. §. 3. Homo, postquam peccavit, servus peccati factus est, & unico actu violento omnis prærogativa amissa est ex ipsâ naturâ rei, absque alicujus surreptionis divivæ interventu, contra Arminianos & Corvinum. §. 4. Vitium naturæ ab Adamo in universum genus hominum carnali generatione derivatum est, contra Josuam Placeum, & Arminianos. §. 5. Non tantum reatus ex primo peccato in omnes homines transiit, sed & ipsa illa mors, quam DEUS Adamo comminatus est, contra Quackeros & Arminianos. §. 6. Peccatum formaliter & abstractivè consideratum non tantum est privatio, sed etiam positivum quid, contra Corn. Martini & Georg. Calixtum, item Dreierum, nec non Joh. Musæum. §. 7. Peccati Originis propagatio adhuc etiam durat, contra Weigelium. §. 8. Infantes non originali tantum peccato polluti sunt, sed & actualia peccata committunt, contra post Pontificios, Photinianos, Anabaptistas & plures Calvinianos, etiam Arminianos & Buscherum. §. 9. Peccatum Originis præcedit actualia peccata, contra Burmannum, Petrum Alinga. §. 10. Recta explicatio & notitia peccati omnis, & in specie originalis, multum valet ad beneficium Redemptoris agnoscendum ac celebrandum.

GRYPHISWALDIAE

Die 4. Junii, primâ scilicet Pentecostes Feriâ, Acad. Gryphiswaldensis Rector, *Jo. Frid. Mayer*, Doct. Consil. Regius & Ducalis, S. Theol. Prof. Primar. & Vniversitatis Pro-Cancellarius

cellarius publico Programmate disquisivit, *quare Deo Patri peculiare Festum dicatum non sit?* (1. pl. in 4)

Postquam dixit in eo, quendam inter Pontificios Festo Dei Patris Dominicam Rogationum delegisse ob duas præcipuè rationes, quarum prior *ex toties repetitâ in ejus Dominice Evangelio Dei Patris mentione*; posterior autem ex congruenti Festorum consecutione desumpta, asseverat Ecclesiam peculiaribus rationibus non esse adductam ut à festo die DEO Parri peculiariter dicendo abstinuerit, nec quicquam ejus rei omissione peccasse, quia in sanctissima Divinitatis unione nihil divortii atque æmulationis sit, sicubi uni personæ præ altera plus fortè honoris exhibeatur. Porro addit Ferias omnes memoriæ operum Deitatis ad extra inter pios celebrandæ dicatas, honori quoque & laudibus DEI Patris subservire, idque probat de Feriis Natalitiis, Paschalibus, Ascensionis Christi, Pentecostalibus, & si has pro Festo DEI Patris vendicaret, se nihil à rei veritate alienum dicturum esse scribit, argumenta petens partim *ex Pericopis Evangelicis* cœtui fidelium hoc Festo proponi solitis & ad Patrem respectum habentibus, partim *ex præcipuâ hisce diebus festis tractanda de Spiritu S. doctrinâ*, eaque de ejus Processione & missione temporali, quæ neglecto Patris respectu proponi haud possit.

Die 14. Junii sub Præsidio D. Jo. Frid. Mayeri, modo dicti, de Jesuatis publicè disseruit M. Georgius Langemak, Vterlâ-Holatus. (4. plag. in 4.)

Disputationis hujus §. I. recenset Ordines à nomine JESV appellationem ducentes, qui sunt: *Milites JESV, Jesuati, Jesuite*, seu ut dici malunt, *Clerici Societatis JESV*, Gallis *Jesuisti & Jesuiste*, Campanis *Jesuini* dicti, notat obiter, quod Del-Rio reprehenderit *Scardeonium, Fumum & Abbatem*, eo quod inconsideratè Jesuitas vocarint, qui propriè Jesuati nominantur. Ordinibus citatis accenset *Jesuistissas, Congregationem Virginum Infantie JESV*, an. 1657. institutam & an. 1686. abolitam, *Fratrurn Boni JESV Collegium*,

gium, *Ordinem Servatoris*. §.2. Ostendit *Jesuati* unde dicti sint, & aliàs *Injesuatos*, *Viros Apostolicos*, *Clericos Apostolicos*, *Pauperes Jesuatos*, *Fratres Jesuatos S. Hieronymi*, vocatos meminit. §.3. Indicat Auctorem hujus Ordinis, *Johannem Columbinum*, natione *Tuscum*, simul describens ejus vitam, miram conversionem lectione *vite Mariæ Egyptiacæ*, initium, socium & Confirmationem Ordinis ab *Urbano V.* atq; *Martino V.* nec non mortem & sepulturam. Narrat denique quod *Martyrologio* eodem die cum *Ignatio Lojolâ* adscriptus sit, & quoniam de ejus *Vita* scripserint. §.4. Sicit *Jesuatorum* habitum, qui ante confirmatum *Ordinem* simplex & vilior, post confirmationem, tunica alba albumque *Caputium*, *Zona scorteæ*, *lignæ soleæ*, *pallium cinericeæ coloris*. Hujus habitus mysticam quoque addit expositionem. §.5. dicit *Jesuatos* *Regulam Augustini*, *Hieronymi*, & *Antonii de Tossiniano* professos, sacris item ab initio non initiatos, imò *Gregorii XIV.* & *Clementis VIII.* edicto ne initiarentur prohibitos fuisse. Porro meminit, quod indulgentiâ *Pauli V.* illis permissum fuerit centum ad *Presbyteratus ordinem* promovere, & quod idem his mox addiderit *duodecim Diaconos*, *totidemque Subdiaconos*, tandem etiam *generalem ad Ordines sacros habilitationem* dederit. Præterea sequentia tractat: *Confessiones* audire illis indultum; *assiduitas in precibus* fuit magna; *ad horarum Canonicarum recitationem* admissi; *Literarum studia* neglexerunt; *Pontificis Pauli V. jussu* ad ea coacti; *prohibebantur Gradibus*, qui deinde concessi; *Eorum labores manuum* fuerunt varii, præcipuus *distillatio*. §.6. Memorat, *Privilegia Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini*, item omnium *mendicantium* eis fuisse indulta. §.7. Indicat, *loca Congregationum* fuisse primò *domus privatas*, deindè *Oratoria*, & paulò post *monasteria* exstructa; monstrat item illos à *Prioribus* & *Patre Generali* gubernatos, *Ordinem vero eorum* à *Clemente IX.* superiori *Sæculo*, an. 1668. videlicet, *sublatum*. Tandem subjungit *Pontificiorum de reducendis ordinibus consilia*.

Die 28. Junii 70. *Philipp. Palthenius*, Juris Natur. & Gent. Professor Ordin. & Respondens, *Samuel Palthenius*, Jurisprud. Studiosus, Fratres germani, Dissertationem de *Marito Regine* publicæ disquisitioni subjecerunt. (5½ plag. in 4.)

In hac Dissertatione primò dubia, quæ circa vocabulorum explicationem enasci solent, expedit, & quidem §. 3. brevissimis circa vocabulum *Mariti*; §. 4. pluribus autem circa vocem *Regine*, ubi rejicit (α) significatum illum, ut pro divite quacunque & velut Regiarum opum fœminâ usurpetur: (β) Non admittit illum ejusdem vocis sensum, qui fœminas denotat aut sanguine Regio ortas, aut quocunque modo ad familiam eorum, qui Regnum obtinent, pertinentes. Nec (γ) se loqui dicit de merâ Conjuge Regiâ, sive Reginâ *Titulari*; Nec (γ) intelligere se Viduam Regiam, nonnullis *Reginam Regentem* dictam; nec denique (δ) Reginam Regnantem, sive Regis de præsentis Regnantis Conjugem; sed (ε) Principem fœminam ipso opere regentem, quæ suo jure summum in Civitate imperium, quod regulariter viris competere censetur, & habet ipsa & exercet. Et postquam tali modo rem ipsam, quæ hoc vocabulo designatur, proposuit, pergit §. 5. indicare, quem per Maritum Reginæ intelligat, videlicet illum, qui Principi fœminæ hereditario jure Regnum possidenti matrimonio est junctus, eâ quidem lege, ut inito statu conjugali pristinam vitæ conditionem nequaquam mutet, neque adeò aut in Conjugem imperium, aut ejusdem cum Conjuge divisionem, nec denique post illius fata nullo alio interveniente actu, qui jus peculiare conferat, in eodem imperio regnoque successionem sibi vindicare possit. Hinc manifestum esse ait, Reginam, quam dixit, pro vero Rege haberi, idque nonnullis exemplis probat. Dum verò Reginæ ejusmodi Maritum Regi opponit, & Conjuge suâ superiorem esse negat, nequaquam se asserere scribit §. 6. quod in universum nemo, qui Maritus Reginæ est, Regnum habere possit, aut quod idem Conjuge sua continuo inferior sit

fit existimandus, & hoc quomodo fieri possit, alterius exponit. §. 7. Concedi sibi postulat, omne imperium civile naturâ suâ esse simplex & indivisum, idemque in statu Monarchico sive regno non posse esse penes plures unô, salvâ Reipublicæ formâ, hocque ad Principem fœminam ibidem applicat. §. 8. Duplici ratione fieri posse & solere notat, ut virgo regia, quæ pleno jure Regina est, maritum fortitur: ut scilicet aut extraneo Regi Principique, qui suæ Reipubl. caput est, nubat, aut ut subditum amore complectatur. De priori casu ibidem; de posteriori autem §. 9. agit, ubi subditum considerat, prout est vel alienæ, vel suæ, nempe Regiæ Reipubl. subditus. Hos casus exemplis aliquot è recentiori historiâ petitis illustrat, *illum* quidem §. 10. exemplo *Ferdinandi* Arragoniæ Regis, & *Isabellæ* regni Castellæ Regiæ, ubi initum matrimonium nec *Ferdinando* Castellæ regnum, nec *Isabellæ* Arragoniæ regnum contulit &c. §. 11. exemplo *Johannæ*, Testamento matris *Isabellæ* in regno Castellæ Regiæ, & *Philippi* Austriaci, Belgiique & Terrarum Burgundicarum Domini, qui nil nisi Maritum *Johannæ* Regiæ egit. §. 12. item *Philippi* II. Hispaniæ Regis, nepotis *Johannæ*, & *Mariæ* Angliæ Regiæ, ubi ille contractis inter se & *Mariam* nuptiis peculiaris juris nihil in regnum uxoris acquisivit. *Hunc* se. posteriorem casum §. 13. firmat exemplis utriusque *Johannæ* Neapoleos Reginarum, ostendens harum alteram primò *Andream*, deinde *Ludovicum*, Tarentinum Principem, tum *Jacobum* Balearem, & tandem *Ottonem* Ducem Brunsvicensem, Maritos accepisse, administratione regni sibi retentâ; alteram autem, de quâ agit §. 14. Maritum sibi delegisse *Jacobum* Narbonensem, Marchiæ Comitem, hac conditione, ne Neapolitani Regis nomen usurparet. §. 15. proponit exemplum *Mariæ*, Scotiæ Regiæ, quæ matrimonium cum *Francisco* Delphino, Henrici II. Galliæ Regis filio iniiit, & huic præter nomen regium nullam accessisse in Scotos potentiam probat. Quod post hunc nupsit *Henrico* Quarto, *Levinæ* Comiti, Regiæ Anglorum, *Elisabethæ*

thæ, subdito, & hoc cæso, *Jacobo Bodvello*, tradit, utroqve tamen regiâ majestate & dignitate destituito. §. 16. Contemplatur casum illum qui hoc anno in Angliâ exstitit, & qui Reginam *Anniam* fecit, Maritum verò ejus, *Georgium Daniæ Principem*, non fecit Regem, sed Conjugis suæ subditum, hocqve ideo, quia (1) Vocabulo populi Anglicani *Georgius, Daniæ Princeps*, continetur. (2) quia inter Vasallos quoqve *Annæ Reginæ* nomen profiteatur. (3) Nunc etiam peculiari sacramenti religione ut Minister *Reginæ* obligetur. §. 17. dispicit de genio Rerum publ. quarum conditio id fert, ut *Reginarum Maritos* habeant, & quidem illum casum non contingere posse affirmat §. 18. in regno electio, §. 19. interdum quidem in regno successivo, §. 20. nunquam autem in regno usufructuario. His ita suppositis §. 21. ad potissima quæ nunc sunt *Europæ regna* respicit, & *Reginarum Maritos* non quærendos aut expectandos esse dicit in *Germaniæ, Poloniæ & Galliæ regno*; in reliquis omnibus verò eisdem aut esse, aut fuisse, aut esse potuisse, demonstrat. §. 21. In causis facti, quo à personâ Regis conditio maritalis secernitur, inquirat.

Eodem mense Junio lucem publicam viderunt *Bibliotheca Biblica Armaria duo*, Reformatos atqve Lutheranos tradentia Scriptores, qui Commentatores in Scripturam collegerunt, quæ Præside *D. Jo. Frid. Mayero*, semel iterumqve supra nobis laudato, ostendit *Christianus Ernestus Klein / Marien-Werdâ-Prutenus*, S. Theol. Stud. (2½ plag. in 4to.)

Armarium I. exhibet Scriptores Reformatos, qui laborem Commentatores in Scripturam recensendi, in se susceperunt, quales sunt (1.) *Conradus Gesnerus*, Tigurinus, an. 1565. demortuus, tum in *Bibliotheca universali*, seu *Catalogo Alphabetico omnium Scriptorum in tribus linguis, Latinâ, Græcâ, & Hebraicâ exstantium*

stantium & non exstantium, & veterum & recentium, excusorum & in Bibliothecis latentium, usq; ad annum Domini 1545. (Tiguri 1545. in fol.) tum etiam in Pandectis, seu Partitionibus universalibus, (ann. 1548. in fol.) (2) *Thomas. Jamesus*, Anglus, 1629. vitâ functus, in *Catalogo Bibliotheca Bodlejane*, Londini 1620. impresso. (in 4to.) (3) *Gisbertus Voëtius*, Theologus Ultrajectinus, 1676. denatus, in *Bibliotheca Studiosi Theologia Lib. 3. p. 523. seqq.* qui libellus prodiit primum *Ultraj. 1644.* (in 12mo.) auctior postmodum ibid. 1651. & Lips. 1688. subjicitur quoque Joh. Andr. Bosii de hoc Voëtiano libello judicium *ex Introduct. in notit. Scriptor. Ecclesiast. Cap. 2. §. 14. p. 19.* (4) *Joh. Henr. Höttingerus*, Tigurinus, anno 1667. in Limago fluvio aquis submersus, in *Bibliothecario quadripartito*, vulgato Tiguri 1664. (in 4to.) Hujus libri æconomiam petendam esse dicit *ex Morhoff. Polyhist. Part. I. p. 190. seqq.* (5) *Gerhardus Meierus*, Bremensis Theologus, non ita pridem defunctus, in *Bibliotheca Theol. contractæ lib. 2. cap. 3.* anno 1660. Bremæ impressæ (in 12mo.) (6) *Joh. Heinr. Heideggerus*, Theologus Tigurinus, in *Enchiridio Biblico, sive Hiero-Mnemonicò*, Tiguri anno 1681 edito, in adscribendis prænominibus & recensendis Scriptoribus minùs accurato. (7) *Gvil. Crowatus*, Britannus, Croydoniensis Ludimagister, in *Elencò Scriptorum in Scripturam, tam Græcorum, quam Latinorum &c.* Lond. 1672. (8vo.) innumeris magnisque erroribus scaente. Auctoribus hæctenus memoratis subjicit *Appendicem de Scriptoribus Anglis*, eosque speciatim enarrasse scribit *Joh. Hein. Höttingerus*, in *Bibliothecario quadripartito* supra dicto, pag. 60. seqq. *Martinum Kempium*, Historiograph. Brandenb. in *Bibliothecâ Anglorum Theologicâ*, Regiomonti an. 1677. editâ (in 4to.) & ex *Vernevilii libro, Catalogus Scriptorum nostratium Anglorum in V. & N. T. seu integrum seu in partes, nominato*, maximam partem transcriptâ, & tandem *Joh. Hein. Heideggerum* in *Hiero-Mnemonicò* supra citato. *Armarius II.* sistit nostrates Lutheranos, qui in eodem scribendi genere elaborarunt, quos inter (I) *Anonymum*

nymum quendam dicit collegisse *Catalogum Auctorum*, qui in *saeculos V. & N. T. libros scripserunt*, Witteb. 1581. (8vo.) (2) *Petrum Besoldnerum*, Transilvanum; concinnasse *Bibliothecam Theolog. seu Indicem Bibliorum praeipuorum*, eorundemq; *Interpretum Hebraeorum, Graecorum, & Latinorum*, tam veterum, quam recentium, in certas classes ita digestorum, ut primo intuitu apparere possit, qui in numero *Rabbinorum, Patrum, Lutheranorum, Pontificiorum, aut Zwinglio-Calvinianorum* contineantur, Francof. 1608. (in 4to.) (3) *Petrum Draudium* in *Bibliotheca Classica*, Francof. an. 1611. & 1624. edita (in 4to) eum Commentatores in Libros Biblicos enumerare quidem ait, sed frequenter lectorem fallere. (4) *Paulum Bolduanum*, Stolpensem Pomeranum, scribit expositores Scripturae annotasse in *Bibliotheca Theologica*, sive *Etiencho Scriptorum Ecclesiasticorum illustrium*, &c. Jen. 1614. (in 4to.) (5) *Michaelem Waltherum* quoque in *Officina Biblica* pag. 440. seqq. selectos Commentatores in singulos libros Scripturae commendasse, & (6) *Philippum Henricum Friedliebium*, Stralsund. Ecclesiae Ephorum, in *Theologia Exegetica* similiter indicasse expositores. (7) Porro *Joh. Koelbergerum* eosdem parum accurate recensuisse in *Statua Mercuriali Theol.* Helmst. 1662. evulgata (in 4.), nec non (8) *Danielem Springinsgut*, in *Aurifodina Biblica*, Stralsund. 1671. (in 4to.) (9) meminit *Georgium Dorscheaum* etiam comparasse Indicem Scriptorum in Scripturam, post ejus obitum sub titulo *Bibliorum numeratorum* Francof. in fol. editum. (10) Tandem *Augustum Pfeifferum* in *Critica Sacra* pag. 184. seqq. selectos Commentatores indicasse, & denique (11) *Martinum Lippenium*, Con-Rectorem Gymnasii Lubecensis, edidisse *Bibliothecam Theologicam*, Scriptores in Scripturam magnò numero enarrantem, memorat, simul quid in hoc libro desideret addens. Hos Auctores sequitur *Appendix de iis, qui Scriptores vernaculos recensuere*, quod praestiterunt *Georgius Draudius* in *Bibliotheca Librorum Germanicorum*; *Paulus Bolduanus* in *Bibliotheca Theolo-*

gicâ non indiligenter quidem; ast longè diligentius M. *Henningius Witte*, Gymnaf. Rigens. Profess. in *Repertorio Biblico*, an. 1680. & 1690. auctius Rigæ in 4to edito; postremò *Ephraim Pratorius*, Gedanensis, in *Bibliothecâ Homileticâ*, Dantisci 1690. & Lips. 1698. in lucem emissâ. (in 4to.)

Die 5. Jul. Præses *Brandanius Henric. Gebhardi*, S. Theol. & Ling. D. & Prof. P. O. ut & Respondens *Henricus Splish*, Stralsundensis, de quæstione, *an Sexotiduum sex ætates mundi, Sabbatum Chiliafimum præfiguravit?* disputarunt, occasionem sumentes ex argumento *Petersenii*, à Sabbato, & præcurrente illud sextiduo deducto, quo inter alia Chiliafimum probare conatur in Parte II. tractatus, die *Wahrheit des herrlichen Reichs Jesu Christi* inscripti, pag. 16. seqq. (2. plag. in 4.)

Die 12. Jul. sub Præsidio *D. Jo. Frid. Mayeri*, aliquoties nobis memorati, *Miscellanea Theologica* publicæ Sententiarum collationi exposuit *Fridericus Genzke*, Vsedomiensis. (1. pl. in 4)

Summa est hæc: N. 1. Pontificiis novum Lutheri sæpius ordinem in versione German. nobis exprobrantibus opponendæ propria eorum confessio, divisionem Bibliorum Verlionis vulgatæ in Capita non esse authenticam, & obrepere potuisse vitium sejungendo quæ ad caput præcedens pertinebant. N. 2. Argumentum *Malleti* in *lib. de Lect. Script. prohibitionem* ab Evangelio Barnabæ petatum, quod sc. Evangelium Matthæi potius secum contumulari, quam in manus hominum venire voluerit, non meretur confutationem. N. 3. *Hieronymi Columbî* hypothæsis, majorem Beatorum ac Damnatorum futurum numerum, contrariatur verbis Christi Matth. XX, 16. N. 4. Definitum Damnatorum numerum, scilicet nonaginta novem seu centum mille hominum, quem vult *Leonb. Lessius*, nos ignoramus. N. 5. *Luxuriam Spiritualem* rectè *Scotus* dixit immoderatum istud adversus disciplinam studium, quæ non nisi ad superiorem referri debet, quæ fuit in *Francisco Philelpho* erga græcas literas. N. 6. Imprudenter à Pontificiis Christo Salvatori nostro tituli Monachales

nachales adscribuntur, dum ab iis vocatur *Prior* vel *Abbas* in Collegio Apostolorum. N. 7. Detestanda est arrogantia *Claudii Salmasii*, asserentis, datâ occasione sese omnibus eruditibus opponere nequaquam se dubitare. *It.* Epitaphium *Salmasio* scriptum, sortem humanam & felicitatis æternæ lucem intellegens, quis non excreetur?

GEDANI

In Athenæo

Sub Præsidio M. *Christiani Suhmii*, Mathem. Prof. Publ. & Rect. Joh. de *Transitu Israelitarum per Mare rubrum* d. 12. Jan. disputabat *Leonhardus Gebauerus*, Silesius. (in 4. pl. 2½)

Dissertationis §. 1. confirmat Israëlitas transitum celebrasse per Mare rubrum. §. 2. describit terminum ex quo ingressi sint, nempe ex littore Ægyptiaco maximè Boreali. §. 3. Terminum ad quem pervenerint egressi ex Mari rubro exponit, qui fuit Arabici littoris pars Mara Septentrionalior, transmissio medio ipsius maris rubri, quod illo loco sesquimilliarum Germanico non videtur esse latius. §. 4. Ventilat quæstionem, annon potuerit naturæ viribus reflueret aqua maris rubri, ut Israëlitis iter concederetur? & respondetur, quoniam negari nequeat fluxum & refluxum in mari rubro dari, & quidem magnum, eum tamen non potuisse medium fundum maris denudare aquis. §. 5. Ostendit, nec ventum causam naturalem denudati aquis fandi extitisse. §. 6. Non plures, sed unam tantum per mare rubrum viam apertam fuisse Israëlitis demonstrat.

Die 20. Jul. sub Moderamine *Christophori Bebrii*, Eloqv. Prof. P. solennibus Orationibus valedicebant duo fratres, *Joachimus Jacobus*, & *Johannes Georgius*, *Schraderei*, *Gedanenses*: ille quidem de *variâ Principum illustrium fortunâ*; hic autem super quæstionem: *Qualis esse debeat aulicus*. Præmittabantur gemina Programmata, quorum primum commentabatur in Taciti verba: *Quo pluribus munimentis insisteret*, Ann.

l. l. c. 4. n. 7. alterum verò cum argumento declamantis conveniebat. (2. pl. in 4.)

Die 27. Jul. M. *Gabriel Groddeck*, Philos. Profess. P. & Bibliothecarius, ex Historiâ literariâ disputando excutiebat *Observationum Triadem*, (1.) de *Scriptis Antonii Galatei*. (2.) de *Christoph. Helvici Systemate Chronologico*, (3.) de *libro Tabia*, Respondente *Dieterico Valentiner*, Flensb. Holl. (I. pl. in 4to.)

REGIOMONTI

Die 6. Jul. *Johannes Gottsched*, Phil. & Med. D. hujusque Extraord. Phys. Ord. P. P. *Dissertationum Physiologicarum de athere & aëre, eorumq. in corpus humanum & ejus humores vi atq. operationibus in specie secundam habuit*, Respondente *Joh. Georgio Woyande*, Bausca Curon. (4½ plag. in 4to.)

Die 7. Jul. *Idem Præses* *Dissertationum Physiologicarum de Circulatione Humorum*, ex fundamentis Hydraulicæ Mechanicis, secundam de *Circulatione Chyli* ventilavit, Respondente *Michaële Sieffert*, Elb. Prusso.

Die 11. Jul. *Natalem S. Reg. Majest. in Prussia* celebravit *M. Michael Schreiber*, Eloqv. & Histor. P. P. & Bibliothec. *Waltenrod*. Præcesserat *Programma de move singula quinquennia Imperatorum solenniter celebrandi*. Oratio ipsa cum recensione præcipuarum rerum à Rege hoc anno gestarum, tum gratulatione ob accessionem aliquot ditionum Ipsius Imperio factam, constabat.

Die 12. Jul. Præside *Bernhardo von Sanden* Jun. *Decadem Thesium Controversarum ex loco de Novissimis selectarum*, ad disput. proposuit *Johannes Schults* Catenaviâ-Insterb. Prussus. (3. plag.)

Die 14. Jul. M. *Michael Schreiber*, paulo ante memoratus *Disputationem* habuit Respond. *Gustav. Ernesto*, Lib. Barone à *Kiilitz*, de *Concordia Imperii & libertatis*. (plag. 3½)

Hic §. 1. & 2. enodatur vocabulum Imperii & libertatis, hujus

hujusque divisio observatur, quæ in libertatem contradictionis, & libertatem à coactione, communiter dispefcitur. Deinde adducuntur rationes dubitandi, utrum Imperium inter & libertatem detur concordia? Prima deprompta est ab opinione plurimorum contraria, §. 3. & 4. Secunda, à differentia inter Democratiam & Monarchiam, §. 5. Ad quas rationes respondetur, concedendo, quod non cum quovis Imperio singulari stare possit libertas, videlicet non cum tyrannico, §. 6. non cum dominatu, §. 7. sed cum Regno, primario sic dicto; quod in quo consistat, §. 8. & 9. determinatur. Inde evincitur, quod hic libertas obtineat contradictionis; cujus natura ostenditur, nimirum quod non consistat in licentia quidvis agendi, §. 10. 11. 12; sed in facultate agendi secundum rectam rationem, §. 13. 14. hancque vel maxime in Regno dari & intendi docet, §. 15. Probatur postea hic quoque inveniri libertatem à coactione, §. 16. 17. 18. Quo modo hoc dici queat, ut dominium eminens, potestas indicendi tributa & vectigalia simul admittatur, hoc §. 19. & sequens patefit. Concluditur tota materia testimoniis Politicorum.

Die 19. Jul. M. *Reinholdus Stiürmer*, Regiom. Pruffus Dissertationem moralem priorem, de *Cæde propriâ*, publicè ventilavit, Respondente *Joh. Georgio Nicolai*, Regiomont. Pruffo. (Plag. 3 $\frac{1}{2}$.)

In cujus §. 1. indicatur, per cædem propriam id intelligi, quod Græcis *αὐτοχρησία* dicitur, sive tale factum, quod quis proprio ausu atque arbitrio sibi mortem consciscit. §. 2. Varia propricidarum exempla adducuntur, qui ex variis causis manus violentas sibi intulerunt; tandem disquiritur: utrum Aristoteles fuerit *αὐτόχρησ*? quod negatur. §. 3. Descenditur ad cædis propriæ defensores, inter quos primò locò nominantur Stoici, quorum sententia explicatur. §. 4. Inter *αὐτοχρησίας* assertores collocantur Indorum Philosophi agrestiores, itemque Plato, Diogenes Cynicus, Plutarchus, Plinius,

nus, præter Philosophos variæ gentes allegantur, à quibus cædes propria approbata. §. 5. Adducuntur varia testimonia eorum, qui cædem propriam fortitudini adscribunt. §. 6. Rejicitur sententia eorum, qui cædem propriam imprimis privato ausu susceptam approbant, & ejusmodi *αυτοχρησίαν* illicitam esse ostenditur sequentibus rationibus (α) quia directe repugnat amoris sui & naturali inclinationi, quæ homo ad sui conservationem fertur, à destructione sui verò naturaliter abhorret. §. 7. (β) quia *αυτόχρη* homicidium committit, & quidem turpissimum ac crudelissimum. §. 8. (γ) Quia homini non competit in vitam propriam jus ac dominium absolutum, ut eam pro lubitu abrumpere possit, sed tale dominium Deus sibi reservavit. §. 9. (δ) Quia per cædem propriam civitas injuria afficitur, quæ propterea quoque propriam variis afficit pœnis, quod ex historia deducitur, & tandem justitia harum pœnarum asseritur. §. 10. Refutatur sententia eorum qui *αυτοχρησίαν* fortitudinis titulo incrustare audent.

Die 22. Jul. Idem *Præses* Dissertationem moralem *posteriorem*, de *Cæde propriâ*, proposuit, Resp. *Daniele Nicolai*, Regiom. Prussio. (3½ plag.)

In hujus Dissertationis §. 11. transitus fit à generalioribus ad casus quosdam specialiores. Et quidem initio considerantur ii, qui ex melancholia aut phrenesi mortem sibi consciscunt, quorum exempla adducuntur, & ipsorum cædem propriam excusandam esse ostenditur, quia mentis impotes sunt, & ex ignorantia agunt. §. 12. Proponitur sententia Hebræorum, qui cædem propriam duplici casu permittunt, α. si quis metuat, vitam suam ludibrio habitum iri in contemptum Dei. β. ne tormentorum magnitudine exagitatus deficere cogatur ab agnita veritate. §. 13. Refutantur Hebræi, & neutro casu cædes propria licita asseritur, non priori, quia nulla lex talem exceptionem permittit, neque exempla Simsonis & Saulis Hebræis patrocinantur, non posteriori, quia non est committendum unum pecca-

peccatum, ut effugiamus alterum. §. 14. Descenditur ad fœminas, quæ pro conservanda pudicitia mortem sibi intulerunt, quarum exempla ex scriptoribus gentilibus & Christianis adducuntur. Quinam fœminas has laudent, aut excusent & quid pro iis excusandis afferatur ostenditur. §. 15. Negatur, quod fœminis ob stuprum evitandum se interficere liceat; quia per stuprum fœminæ pudicitia animi auferri non potest, si ipsa in libidinem non consentiat, adeoque stuprum respectu fœminæ patientis est malum molestum, ob cuius declinationem malum turpe, quale est *αυτοκτενια*, committere non licet, imò dubium adhuc est, utrum violentus stuprator à fœmina occidi possit. Unde laudatur consilium Anthimi Euphrasie datum, & quod ejusmodi fœminæ non egerint ex ignorantia inculpabili, monstratur. §. 16. Adducuntur exempla eorum, qui, ne in hostium potestatem pervenirent, se interfecerunt. §. 17. Occasione quorundam exemplorum disquiritur, quid sentiendum sit de facto militum aut nautarum, qui, ne in potestatem hostium perveniant, se una cum navi perdunt, & pulvere tormentario in auras elidunt. Rationes in utramque partem tum pro approbando tum pro improbando hoc facto allegantur. §. 18. Subnectitur propria sententia, & initio distinguitur inter eos, qui navem perdunt, se verò mari committunt cum spe probabili enatandi, & inter eos, qui se una cum navi perimunt. Priores excusantur, quia non intendunt sui interitum, sed potius morti se eripere student. Posteriores iterum vel privata vel publica auctoritate id faciunt. Illi ab homicidio non sunt immunes, nec factum ipsorum pretextu amoris patriæ, salutis publicæ, aut damni hosti inferendi excusari potest. Hi itidem per jussa superiorum non excusantur, quia ad innocentem occidendum nec jussu Magistratus quisquam obligari potest. Hinc quousque jus imperantis in vitam militis se extendat, explicatur. §. 19. Denique quæstio movetur: An maleficus jussu Magistratus capitalem sententiam in se licitè exequi possit? Quod moribus quorundam gentium consentaneum fuisse

ex hiftoria probatur, & tam pro affirmativa quam nêgativa quæftionis Autores allegantur. §.20. Rationes, pro utraqve quæftionis parte adducuntur, & tandem negativa defendenda fufcipitur, utpote quam tutiorem quidam ex ipsis contrafen-tientibus profitentur.

THORVNII

M. Georgius Wendius, Gymnafii Thorun. Rector & Prof. P. de primis Polonorum Nummis argenteis, five *Groffis Pragenfibus*, duabus Exercitationibus egit, quarum priorem die 17. Maji defendit *Adamus Lemcke* Gedanenfis; pofteriorem verò mense Junio ventilandam propofuit *Samuel Kephalides*, Neofolienfis Vngarus. (3½ plag. in 4.)

Exercitationum harum Caput 1. agit de Cauſâ Nummi effi-ciente atqve in Poloniam introducente; *Wenceslao* nimirum ſe-cundo, Przemislai III. Boh. Regis filio, ſæculo XIII. ſummæ re-rum præfecto, cujus numisma ære expreſſam in fronte utrius-qve Diſſertationis conſpicitur. Cap. 2. agit de cauſâ materiali; puro puto ſcilicet argento, nihil æris admixtum habente, quod Germani 16. lotonum appellare ſolent. Cap. 3. agit de Cauſâ Groſſorum Pragenſium formali; quæ in propoſito nu-mismate hæc eſt, ut priori latere *Coronam* præferat, cum inſcri-ptione: WENCESLAVS. SECVNDVS. DEL. GRATIA. REX. BOEMIE. In poſteriori verò *Leonem* ſalientem coro-natum, & caudâ bifurcatâ conſpicuum, cum perigraphæ: GROSSI. PRAGENSES. Caput 4. denique & ultimum agit de Cauſâ finali, ſive uſu & eventu Groſſorum Pragenſium.

REVALIAE.

Excerptum è literis M. Chriſtiani Hoppii, Conſiſtorii Eccleſiaſtici Regii Revalienſis Aſſeſſoris & Notarii.

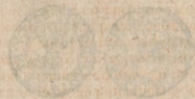
Evolventi mihi *Nova Literaria Maris Baltici & Septentrionis*, de an. 1700. menſ. Sept. ſeſe offert nummus quidam Ducis *Magni* æri incuſus, & ex hiftoriâ illuſtratus. Hujus generis quum diverſa penes me ſint numiſmata, unicum eorum hic depictum B.L. oculis ſubjicere placet. Hoc autem dum facio,

TAB. VII.

August. 1702.

1857

LW 117

cio, intermittere non possum quin breviter moneam, non
 quinque præter Rigensem fuisse Episcopatus, uti *Pistorius*, &
 si rectè memini, *Schurtzsteischius* quoque in *Hist. Enffer.* sta-
 tuunt; sed quatuor tantum: Osiliensis enim & Wykiensis uni-
 cum modò constituerunt, quod & *Sam. Conr. Schurtzsteischio* in
Diss. de Ord. Enffer. observatum lego. Wykienses Episcopi pri-
 mum quidem sedem sibi eligebant Lealiæ, templum Cathe-
 drale hodiè in ruderibus jacens habentis; ast postea Perna-
 viam, & tandem ob motus rusticorum crebriores Hapsaliani
 domicilio sibi delegerunt, ubi & castellum probè munitum
 extruxere. Hinc factum, ut missio Episcoporum Wykien-
 sium nomine, Hapsaliensium sibi sumserint. Et licet postmo-
 dum non defuerint, qui Osiliam habitatum concedentes Osili-
 enses appellari voluerint; alii tamen Hapsaliæ hæere malue-
 runt, ita ut nunc hic, nunc Arensburgi Sedes fuerit Episcopa-
 lis. Ad Revalienses Episcopos quod attinet, illos in diploma-
 tibus suis modò Revaliensium, modò Estiensium nomen usur-
 passe constat. Notandum tamen non omnem illis paruisse
 Esthoniæ; sed majorem Wyklandiæ, Allentakeni & Jerwe-
 niæ partem, nec non ipsum Episcopale prædium alimentarium
Borchholm Cœnobii Falkenaviensis Abbatem dominum agno-
 visse, quod & pactio probat juxta quam Episcopo atque Capitulo
 Revaliensi convenit cum dicti Cœnobii Abbate super quibusdã
 litigiosis Borchholmienfium pratis. Quum autem Dux *Magnus*
 Episcopatus Osiliensem, Curoniensem atque Revaliensem nu-
 meratã certã pecuniæ summã redemptos haberet, diversos
 etiam nummos cudi faciebat, & eos omnes, quos mihi hæte-
 nus videre licuit, (qui tamen numerum fermè quinqvagenari-
 um attingunt,) uno eodemque typo. Altera enim facies
 Ducis vultum præfert; altera autem exhibet Aquilam, prout
 Tabula adjuncta monstrat. Verba quibus hi nummi circum-
 scripti varie ac multimodè leguntur. Alii, Hapsaliæ forsan
 cusi, eam quam nummus hic effigiatus, habent perigraphen,
 (qualem *Nov. Lit. l.c.* tradunt, hætenus non vidi) cujus explica-

tio omni difficultate carens hæc est: *Moneta nova Hapsaliensis. Magnus Dei gratia Episcopus Oslia, Curonia & Revalia.* Alios aliæ ambiunt inscriptiones, nimirum quosdam ex unâ parte, MO. NO. ARENSBORCH. 64.; ex alterâ, MAG. D. G. EPS. OS. CV. ET. RE. Rursum quibusdam à fronte inscriptum, MA. D. G. EP. OS. C. E. ER.; a tergo, M. N. ARENSBORCH. 65. In quibusdam denique signatum legitur in uno latere, MAG. D. G. EPS. O. C. R. H. N. 64.; in altero, MO. NO. ARENSBURGENS. Illam inscriptionem ita explicò: *Moneta nova Arensborchensis, anno 1564. Magnus, Dei Gratia Episcopus Oslia, Curonie & Revalia.* Istam sequenti modo: *Magnus, Dei gratia Episcopus Oslia, Curonie & Revalia.* (Hic errore Cælatoris factum esse suspicor, ut literam E ante R. locarit, quæ tamen sequi eam debuisset, quod collatio cum aliis nummis docet.) *Moneta nova Arensborchensis, anno 1565.* Hanc denique talem in modum interpretor: *Magnus Dei gratia Episcopus Oslia, Curonia, Revalia, Hapsalia, Narva, anno 1564. Moneta nova Arensburgensis.* Episcoporum sedes quidem nunquam fuit Narvæ, utpote quæ ad ditionem Abbatis Cœnobii Falckenaviensis pertinebat; attamen Cœnobio hoc à Russis funditus deletò, Ducem *Magnum* illo titulo jus quoddam sibi fortè acquirere voluisse, & nomen Narvæ vel idèò delegisse autumo, quia urbs illa munitione pariter ac arce clara, Cœnobium verò sæpius dictum in cineribus jacebat. Vnde porrò factum sit, ut monetæ Hapsaliensis Aquila imprimeretur, non exploratum habeo: Arensburgensibus quidem illa est pro insigni & nota; nequaquam verò Vrbi Hapsaliae ejusque Episcopis. Præterea & illud noto, quamquam Ducis Magni ætate haud exiguus monetæ numerus Revaliæ signatus sit, me tamen ne ullum quidem Revaliensem nummum, effigie ejus insignem, hæcenus vidisse, nec etiam talia numismata, quæ à quoquam Episcopo Revaliensi publicata. Ex his aliisque circumstantiis hanc mihi licebit concipere opinionem, Episcopos modò dictos Jure numismatum cudendorum vel plane caruisse, vel illud non exercuisse. Verum de his forsitan alio tempore plura.

HAFNIAE

Haud ita pridem *Sigismundus Wilhelmus Toppius*, Ecclesiae Havniensis Teutonicae ad D. Petri Comminister, spartam, quam unico anni & quod paullulum excurrit, spatio, ornavit, spontè depositam, maturato abitu vacuum reliquit.

KILONII.

Die 4. Junii Pro-Rector & Senatus Academicus publico Programmatae 2. plag. in 4. ad anniversarios Honores, Spiritui S. citra errores impietatemque exhibendos, invitarunt.

In illo p. 1. proponitur *Weigeli*, & ejus asseclarum circa locum Joh. XIV, 23. portentosum dogma, quod scilicet *ita supremum Numen ad pios appropinquet, ut horum humana natura in illius divinam commutetur*, argumentum ex 2. Pet. I, 4. quo id roborare contendunt, habetur p. 2. ubi simul Pontificiorum, Socinianorum, Arminianorum erronea sententia indicatur, quod videlicet *Dei tantum gratia & virtus nobis adsit, nec non Cartesianorum & Reformatorum, Christum à piis aequè longè distare credentium, ac caelum, cui inclusum illum fingunt, ab hac terrâ.* Ibidem quoque memoratur varia corruptio loci Joh. XIV, 28. *Quis ille Paracletus sit, item, quod Simon Magus, Montanus Phryx, Manes, Muhammed, aliique, se eum jactitarint, legitur p. 4. seqq. Pag. 7. seqq. recensetur descriptio Spiritus S. & circa ejus Personalitatem error Valentini Schmalzzii, Johannis Crellii, Christophori Sandii, Pauli Samofateni, Praesulis Antiocheni, Photini Galatae, Syrmienfium in Pannoniâ Antistitis, Michaelis Serveti, aliorumque; circa ejus Divinitatem error Macedonii, Eunomii Galatae, Praxeae Noëti, Sabellii, Samofateni, Apollinaris, Petri Abailardi, &c. Circa processionem illius, & in specie à Filio, error Graecorum Armeniorum, Ruthenorum & Moscorum. Pag. 13. adducitur lemma istud: *Filioque*, quod insciis inconsultisque Graecis Confessioni Constantinopolitanae inseruerunt Latini, & asseritur Saeculo IX. nondum additam fuisse in Romanâ Ecclesiâ particulam illam; à quo Pontifice autem addita sit, non*

determinatur, quanquam Vossius judicet, Sergium III. illud additamentum apposuisse. Pag. 15. seq. de Sæculo Spiritus S. aliquid adjicitur.

Die 17. Jun. Præses *Theodorus Dassovius*, Licentiat. Profess. Theologus, & Philologus Ordin. & ad D. Nicolai Pastor Primarius, & Respondens *Claudius Gustavus Nothelffer* / *Livonus*, de *Emphasi Sacrarum vocum, ex veteri Hist. Hebr. repetendâ*, publicè cum aliis colloqvuti sunt. (5 $\frac{1}{2}$ pl.in.4.)

Commata, quibus explicandis operam impenderunt, sunt XIII. & desumpta ex Psalm. 31, 6. 133, 1. & 2. Es. 49, 16. Mich. 7, 19. Malach. 3, 10. Rom. 7, 14. 1. Cor. 3, 16 & 17. 2. Cor. 4, 7. 1. Pet. 1, 18. 2. Pet. 1, 19. Hebr. 7, 27. c. 9, 14. Apoc. 16, 15.

Die 25. Jun. prodiit Dissertatio Theologica *Henrici Opitii*, SS. Theol. D. ejusdem Profess. Ordin. quâ *Messias Cap. LIII. Jesaiæ scopus unicus esse*, contra *Hug. Grotium & Judeos recentiores* demonstratur, habita est Respondente *Josiâ Henrico Opitio*. (in 4to.)

Argumentum Disputationis hujus est hoc: *Textus Jesaianus* cohæret à *Cap. 52, vers. 13. ad Cap. 53, vers. ultimum, p. 4.* Subjectum totius hujus Sectionis est *θεανθρωπος*, quod probatur (1.) è *Textus* cum præcedentibus non minus quam sequentibus cohærentia, *p. 5. seqq.* (2.) ex infallibili ac frequentissima *Spir. S. de Christo in N. T. expositione, p. 8.* (3.) ex auctoritate *Christianorum omnium, itemque antiquorum Judæorum, p. 9. seqq.* (4.) ex *Contradictentium perpetuâ fluctuatione & collisione*, caput hoc vel de *Abrahamo, de Mose, Zorobabele, Angelis Ministerii, Messia filio Iosephi, Jeremiâ, Josiâ, Populo Israëlitico, vel denique de quovis justo explicantium, p. 15. seqq.* Speciatim de *Jeremiâ explicavit Anonymus quidam & Grotius, hic refutatur à p. 17-23. de Populo Israëlitico, R. Sal. Jarchi, R. Dav. Kimchi, Aben-Efra, Abarbenel, &c. hirefelluntur à p. 30-34. Qui de quovis justo intelligunt, refutantur à p. 34-37. (5.) Probatur ex infirmitate contrariarum ratio-*

rationum contra expositionem de Messia, quæ rationes Objectionibus sex inclusæ refelluntur à p. 37. ad finem.

Die 15. Jul. Præside *Simone Henrico Musao*, D. Institut. nec non Jur. Nat. & Gent. Prof. Ord. Disputationem juridicam, de *Revocatione donationis ob præstitam contra Donatorem ad vocationem*, publicè defendit *Franciscus Johannes Singelman*, Dorpato-Livonus. (4½ plag. in 4.)

In præmio Dissertationis hujus scopum proponit, qui est disquirere, *prohibitumne an permittum sit donatario contra donatorem postulare*, & §. 2. dicit probè discernendas has duas quæstiones *num donatario postulatio contra donatorem prohibita? & an suscepta contra donatorem cause aliene patrocinio, hic donationem possit à donatario revocare?* §. 3. priorem quæstionem affirmat quidem ex Jure Nat. §. 4. & 5. ex Jur. Civili. §. 6. ex Jure Romano, exinde tamen nondum seqvi scribit §. 7. hujusmodi postulationem jure nostro Civili simpliciter prohibitam esse, simulque objectionem quandam solvit. §. 8. nullam legem esse monstrat, quæ ad postulationem contra donatorem omittendam donatarium simpliciter obliget vel expressis verbis, vel per consequentiam, idemque de jure Canonico asserit. §. 9. *Posterioris quæstionis tractationem* orditur, & aliquas Auctorum sententias recenset. §. 10. *Gailium* in affirmatione quæstionis cum *Lauterbachio* consentire probat, atque diversas Auctorum sententias conciliat. §. 11. Ad firmandam communem affirmativam sententiam verba, quæ in *l. ult. c. de revoc. don.* continentur, allegat, eaque §. 12. explicat. §. 13. 14. 15. 16. 17. & 18. sex pro affirmativa adducit argumenta. §. 19. objectiones solvit. §. 21. qualis actio hoc in casu debeat institui demonstrat, nempe non realis, sed personalis, & quidem à donatore, non ejus heredibus, adversus donatarium non tertium. Quod donator hac actione solas res non etiam fructus, quos post ingratitudinem commissam ex illis ante sit. Contest. donatarius percepit, persequatur, §. 22. asserit; item, quod actio hæc perpetua sit, &

fit, & quæstionem, si servitus vel hypotheca à donatario in re donatâ ante donationis revocationem constituta sit, post hanc resolvatur & extinguatur? negat. §. 23. Actionem ingrati à reo per exceptiones subinde elidi posse statuit, quales quatuor recenset, & hinc §. 4. contingere ait quadruplici respectu, ut actio memorata, in casu advocacionis contra donatorem præstita, haut obtineat, videlicet §. 25. (1) respectu conditionis vel causæ donationis, quæ facta vel ob causam futuram, §. 26. vel ob præteritam, §. 27. vel ob præsentem. §. 28. vel favore matrimonii, sive proprii, sive alieni, quæ donatio nunquam ex sola ingratitude causa revocanda, vel favore amici, vel Ecclesiæ, vel Civitatis, reipubl. universitatis, & denique cujusvis tertii. §. 29. (2) respectu donantis. §. 30. (3.) respectu donatarii, tandem etiam §. 31. (4.) ratione causæ, cujus patrocinium donatarius suscepit. §. 32. addit, donatorem non tantum ob præstitum contra se patrocinium in causis ab auctore memoratis, rem donatam ac traditam conditione *ex l. ult. C. de rev. don.* à donatario repetere, verum etiam actionem ex stipulatu per exceptionem ingrati elidere posse.

Die 22. Jul. Præses *Carolus Fridericus Auther* / Med. Doct. & Prof. Publ. & Respondens *Christianus Vricus Schreiber* publicè disquisiverunt, an potus Thee exsiccandi virtute polleat? Ob der Thee zehre? (3. plag. in 4.)

Disquisitionis hujus Medicæ hoc est argumentum: §. 1. de virtute & utilitate Theæ multi scripserunt. §. 2. Innocuum Thee non gaudet rabiificâ facultate. §. 3. ad propositam quæstionem enodandam se accingit. §. 4. Cum in præsentiarum qualitas Medicæ potus Theæ in contentione versetur, supponitur, ad qualitates tum sensibiles tum insensibiles constituendas, & Agens requiri, & *Patiens*. §. 6. utriusque ratio habetur, & quidem §. 7. Subjecti *Patientis* seu corporis Humani, quod physicè spectatum minimas & insensibiles particulas agnoscit,

agnoscit; sensu autem Anatomico-Medico Elementa ejus dicuntur cunctæ partes sensibiles. §. 7. Primum in partium corporis humani serie locum tenet sanguis. §. 8. Ad imperitiendam partibus solidis vitalitatem, & habitus cujuscunque individualis conservationem, ipsius etiam sanguinis vitalitas requiritur, seu status naturalis, & mediocritatem non excedens in quantitate, qualitate & motu. §. 9. De his verba facere hujus non est loci nec instituti. §. 10. Siccitatis notione in genere intelligitur certa perceptio, quam habemus ipsimet in corpore nostro, vel etiam certus effectus, quem deprehendimus in aliis corporibus. §. 11. De sanguine siccitas non nisi improprie prædicari potest. §. 12. Tres sunt modi exsiccationis, quorum duo ex Philosophiâ naturali, tertius autem è Scholâ Medicorum petitus. §. 15. Ad *Agentis*, seu Potus Medicati Theæ examen progreditur: Thea, ut in se est, siccantibus est ànnumeranda. §. 16. Infusum è Theæ foliis cum aquâ ebulliente paratum, si dilutius & tenuius, juxta jam introductum morem, lubricandi & humectandi qualitatem; si verò crassius & magis saturatum, ratione diversi Tincturæ gradus modò debiliorem, modò validiorem exsiccandi potentiam habet. §. 17. Theæ potus siccantibus adscribendus, (1) propter Calorem in illo potu evidentem, (2) propter virtutem diaphoreticam & sudoriferam, (3) propter Diuresin, seu urinæ excretionem. §. 18. 19. 20. Hæ virtutes Theæ extenuationem corporis non inducunt. §. 21. Eluditur argumentum eorum, qui ob famem subsequenter Theæ tabificam facultatem attribuunt. §. 22. Thea nonnunquam, ut pinguescant, multum juvat. §. 23. Certâ circumspectione utendum est Theâ. §. 24. Inanem is suscepit laborem, qui, ut Thea laudibus detraheret, illi Epitaphium scripsit, præfixo titulo, *Thea Novissima.*

Die 27. Julii sub Præsidio *Simonis Henr. Musai*, J.C. Institut. Jur. Nat. & Gent. Profess. Ordin. Facultatis Juridicæ h. t. Decani & Acad. Pro-Rectoris, *Theodorus Wolff* / Schlaizâ Variscus, Summi Tribun. Wismar. & Reg. Svec. in Duc. Breme-

mens. & Verdenf. Dicafter. Advoc. immatric. pro Licentia summos in utroque Jure honores consequendi, publicæ ventilationi exposuit Dissertationem Inauguralem de *Pretio Juris Justiniani sacri*, in quâ autoritas ususve illius in Germaniæ judiciis, ad seriem *Tract. Grönwegii de LL. abrogatis in Belgio* &c. asseritur. (8. plag. in 4.)

In Præfatione Auctor adversus eos primum agit, qui Juris Justiniani nullum plane usum esse dicunt. Postea demonstrat, Jus Sacrum Justinianum tractare ejusque auctoritatem & usum investigare, non unice curiositatis opus, sed oppidò necessarium esse. Hinc laborem suum ita aggreditur, ut primò *textum & contenta Legis*, post *Summaria Grönwegiana* præmittat, & his *notata* breviter subjiciat.

Johannis de Vergerio Mercurius Triceps, i. e. de triplici via perveniendi ad Facultatem exponendi, loquendi & componendi Italica, Opus novum lucem publicam vidit. Chiloniæ, sumptibus Johannis Sebastiani Riechelii, & typis Bartholdi Reutheri. 1702. (plag. 16½ in 8.)

Tractatus hujus præfatio, quam *Jo. Bureb. Majus*, Eloqv. & Hist. Prof. P. præfixit, Italicæ Lingvæ præ aliis excellentiam probat non solum ex eo, quod elegantissimis abundet sententiarum acuminibus, ingeniosissimisque dictionum translationibus, sed etiam pluribus aliis rationibus, quarum haud postrema est & illa, quod in aulis Principum, & in Cæsareâ Vindobonensi ea hodiè ferè sola loco Gallicæ usurpatur. Hinc utilis multò in Italiam profectiones institui affirmat, quàm in Galliam; in nullo enim alio Europæ loco majori cum prudentiâ reipublicæ navim gubernari, gubernandæque modum felicius faciliusque addisci posse quam in Italiâ, quum modica ibi sint imperia, quæ majorem calliditatem circumspeditionemque accuratioris requirant. Exempli loco proponit Rempubl. Venetam & Romanam Curiam, ubi simul addit, quid peregrinos Venetiæ & Romam invitare possit. In Italiâ porro urbes præcla-

ras & spectabiles dari meminit, dum commendat Florentiæ pulchritudinem, Neapolis splendorem & amplitudinem, Anconitani portus præstantiam, Cremonensis turris altitudinem, Mantuani palatii magnificentiam, Novæ Palmæ Casalæque munitionem & propugnacula. Nec etiam varia illa antiquitatum veterisque elegantie monumenta, quæ passim in Italiâ visuntur plurima, prætermittit, neque Academiam Pataviensem, ut & plurimas quæ ibi habentur doctorum Virorum societates, præstantissimas item Bibliothecas, quæ sunt Romæ, Venetiis, Patavii, Mediolani, Bononiæ, Neapolis, Ferrariæ & Florentiæ. Hæc cum ita sint, egregie illos scientiis locupletari posse ait, qui majoris cultus capeffendi causâ in Italorum terras commeant. Quid verò è contra peregrinantes è Galliis secum absporent, brevibus quoque attingit. Hòc argumentò ita pertractatò ad Italorum redit linguam, quam valde utilem esse demonstrat homini politico, quinimò juxta *Caroli IV.* Constitutionem in Aureâ Bullâ Illustrissimè etiam Principum Electorum filiis, quibus, ut eam discerent vel ea de causâ injunctum, ne interpretibus uti aliisque suam de rebus majoribus sententiam ac consilia aperire necessum habeant. Præterea Italicè scire cupiendum esse dicit, non solum ob cognoscendos egregios eo idiomate de civili scientiâ exaratos libros, quos inter *Nicolai Macchiavelli de Principe* liber, sed etiam ad pernoscendam Italorum in artibus, quas vocamus, humanioribus præstantiam, præcipue in Epigrammatibus conficiendis & historiis componendis, &c. &c.

PREZAE.

Johannes Polzius, Pastor Primarius Ecclesiæ Præzensis, Concionem funebrem Vernaculam edidit in funere Generosi Viri, *Detlevi Reventlovii*, Ordinis Danebrogici Equitis, S.R.M. Daniæ & Norvegiæ Consilarii intimi, Conferentia, Statûs & Provincialis, Cœnobiorum generosarum

Virginum Prezensis ac Slesvicensis Præpositi, Domini Hereditarii in Schmoel / Hohenfelde / Colmar / und Quornebeck / ex Ebr. IV, 15. 16. die II. Januarii h. a. habitam, cui titulus: Sieg des Glaubens. &c. (14. plag. in fol.)

Natus est Hic an. 1654. d. 23. Aug. in nobili prædio Sutterkamff Patre *Detlevo Reventlovio*, Dania & Norvegia Regis, CHRISTIANI IV. Gloriosiss. mem. Consiliario intimo, Cancellario Germanico, & Haderslebiensi ac Romsdahlensi Præfecto. Postquam Kilia studiorum causâ commoratus esset, Gallos aliosque populos externos adiit. Ab his quum rediret, ann. 1676. conjugium iniiit. Hinc primùm an. 1680. à CHRISTIANO V. orbis Arctoi Monarchâ, Consiliarius Conferentiæ & Status, deinde Provincialis, & postea Cœnobiorum generosarum Virginum Prezensis ac Slesvicensis Præpositus, tum an. 1693. Ordinis Danebrogici Eqves, & tandem an. 1696. Consiliarius intimus constituebatur. Sed his omnibus honorum & dignitatum titulis an. 1701. d. 4. Novembr. mors illum exiit, quum ageret annum quadragesimum octavum. Ex generosâ Viduâ superstite duos reliquit filios, *Henricum*, Cœnobii generosarum Virginum Slesvicensis Præpositum, & *Detlevum*, nec non totidem filias. Hac occasione meminisse juvat singularis pietatis pariter ac humilitatis utriusque B. *Reventlovii*, Patris & Filii. Horum ille nullatenus passus est, ut aliquis precibus suis interveniret, hinc & factam, ut ipse Rex *Christianus IV.* qui ejus conveniendi causâ quodam tempore venerat, comminus expectare, quam preces ejus interpellare mallet; Hic vero in publico Ecclesiæ cœtu una cum aliis in numerum Communicantium receptis uno eodemque tempore Cœnam Domini sumere non erubuit.

HAMBURGI.

Sub Præsidio *Jo. Alberti Fabricii*, SS. Theol. D. Eloqv. & Moral. Prof. Publ. & h. a. Rectoris, Dissertationem *de Hæresi & Moribus Bogomilorum* in Gymnasio Hamburgensi publicè tuitus.

tuitus est Auctor & Respondens *Job. Antonius Wincklerus.*

(4. plag. in 4.)

Tria Dissertationis sunt Capita, quorum *Imum* agit de nomine, origine, fati & interitu *Bogomilorum*; *Udum* tradit eorum *hæresin & falsa dogmata*, & quidem (a) circa Scripturas, (b) Articulum de Deo, (γ) Creationem, (δ) Baptismum, (ε) Sacram Cœnam, & tandem (ζ) circa Resurrectionem; *Iltium* observat *malesanos Bogomilorum mores*, quod cultum videlicet divinum in templis contemserint; omnia, ut delatoribus laterent, fecerint & simulârint; omnibus precationibus posthabitis solâ Oratione Dominicâ, septies in die & quinqvies de nocte, usi sint; ad precandum accedentes sæpissimè genua flexerint; à sanctæ crucis signaculo & Orationis Dominicæ clausulâ abhorruerint; die Lunæ, Mercurii & Veneris jejunia celebraverint; his diebus autem præterlapsis comessati sint.

Ex Typographiâ *Wieringianâ* prodit *Gothofredi Barwassers* / S. S. Theol. Stud. *Novum Multiplicationis & Divisionis Arithmetica Compendium*, i. e. *Neue Rechnungs-Art* / daburch die Multiplication in die Addition, und die Division in die Subtraction, oder nach Gelegenheit in die Addition und Subtraction verwandelt / ohne die mühsame Weiltäufftigkeit / welche bey dem bisher gebräuchlichen *Zinnahl Eins* unvermeidlich / sehr leicht und mit größter Behendigkeit / auch viel sicherer und gewisser / oder sonder so leicht einen Irrthum zu begehen / als durch die schon bekanten Arten / können verrichtet werden / nebst einer Anweisung / wie das Büchlein zu gebrauchen &c. (5. plag. in 12. oblong.)

Luci publicæ etiam exposita est *Relatio* illius, quod Reverend. *Ministerium Hamburgensè* inter & *Johannem Diecken* / S. Theol. Studiosum, oculorum lumine orbatum, actum est de licentiâ concionandi, antea quidem promissâ, postmodum autem denegatâ. Germanicus titulus ita se habet: *Kürze und warhafftige zur Befriedigung des Gewissens abzielende Relation und Nachricht dessen / was zwischen Einem Hoch-Ehrev. Ministerio in Hamburg / und Johann Diecken / S. Theol. Stud.*

vorgefallen; Betreffend die ehmahls theurst-versprochene / hernachmahls aber abgeschlagene Licence oder Vergünstigung zu predigen. (1. plag. in 4.)

In hoc Scripto narrat Auctor, concionandi licentiam sibi denegari, quia (1.) ad concionandum non sit idoneus, (2) Gravidis etiam exinde evenire possit periculum, nec (3) Schedules evcheticas (die Zetteln) legere queat, & tandem (4) quia singulare Dei mandatum de Sacerdotum V. T. nævis habeatur Lev. XXI, 16-24. Ad has rationes contrarias postquam respondit, in primis duo argumenta, conscientiam suam stimulantia ad licentiam modo dictam urgendam, affert; alterum desumit ex verbis Christi, Matth. XX, 6; alterum autem ab aliorum exemplo. Tandem se informationem petere ait, quo conscientie suæ tranquillitati consulatur.

LVBECAE.

Suntibus Petri Böckmanni prodiit *Johannis Mölleri*, Flensburgensis, Scholæ Patriæ Rectoris, *Diatriba de Helmoldo*, Presbytero in *Wagria Borsoviensi*, Historico Sæculi Æræ Chr. XII. incluto, ejusque *Chronico Slavorum*, & hujus Continuatoribus atque Editoribus. Lubecæ 1702. (5½ plag. in 4.)

Hujus Diatribæ §. 1. Scriptionis occasionem proponit. §. 2. Observat, quomodo nomen *Helmoldi* à Scriptoribus variis, antiquis pariter ac recentioribus, depravatum sit. §. 3. Eum Scriptoribus Cimbriæ indigenis accenset, atque S. *Vicelini*, Episcopi Aldenburghensis, & *Geroldi* discipulum, *Borsoviensis* Ecclesiæ, ad Lacum *Plönensem*, Ministrum, non autem Presbyterum *Wagionsem*, nec Canonicum *Buzoviensem*, nec *Butsoniensem* vel *Batsoniensem*, nec Presbyterum *Lubecensem* & Canonicum *Borsoviensem*, nec denique Episcopum *Ratzeburgensem* fuisse scribit. §. 4. Quomodo Christianismi semina inter *Wagrios* spargere studuerit, narrat. §. 5. Tempus, quando vixerit, definit, de anno emortualicum *Henr. Bangerto* aliisque nihil certi statuens. §. 6. Ejus libri, *Chronici* nempe *Slavorum*, hortatu *Geroldi* scripti,

scripti, itemque temporis quo concinnare coeptum, meminit. §. 7. Scriptionis finis primarii, & divisionis *Chronici* mentionem facit. §. 8. agit de primâ *Chronici* hujus à *Sigism. Schorckelio* Francof. ad Moen. ann. 1556. (in 4to.) & 1573. factâ editione. §. 9. de *Reineccianâ*, Francof. 1681. (in fol.) longè emendatiori & pleniori. §. 10. Editionem *Helmoldi ac Arnoldi* per Decretum Sacræ Congregationis, die. 4. Februarii anno 1627. promulgatum, legi vetitam esse dicit, ac censuras quorundam Pontificiorum iniquas de editione *Schorckelianâ* & *Reineccianâ* affert. §. 11. Defectum editionis *Reinecciana* attingit, quem seorsim anno 1609. in *Scriptorum de Rebus Germanicis Septentrionalibus Syntagmate*, Francof. (in fol.) publicato, supplevisse *Erpoldum Lindbrogium*, §. 12. & hoc supplementum, cum mendosè editum esset, emendatius denuò anno 1624. seorsim publicatum fuisse ait ab *Henr. Meibomio*, Seniore. §. 13. f. Editionem *Bangerianam* considerat, quæ Lubecæ anno 1659. (in 4to.) prodit. Hujus Curriculum vitæ brevibus etiam proponit, addens simul judicia tum aliorum, tum suum de *Henrico Bangerio*, ejusque labore, *Helmoldo atq; Arnoldo* impenso. §. 15. Codicibus *Chronici Helmoldino-Arnoldini* Manuscriptis, *Lubecensi* videlicet, *Diestelmeyriano*, *Stetinesi*, *Ranzoviano* & *Böckeliano* adjungit *Hafniensem* Bibliothecæ Academicæ, & *Gottorpiensem*. §. 16. Docet, cur Viri eruditi *Helmoldum* certatim edendum, emendandum, ac illustrandum sibi sumserint? porrò apponit laudes illi à Scriptoribus in Studio Historico versatissimis tributas, & quidem §. 17. ab *Arnoldo*, Abbate Lubecensi, §. 18. à *Presbytero Dioceseo Bremensis Anonymo*, §. 19. ab *Alberto Krantzio*, §. 20. à *Matthiâ Flacio*, *Illyrico*, *Joh. Wolfio*, §. 21. à *Gerh. Joh. Vossio*, *Henr. Meibomio*, Sen. *Hermanno Conringio*, *Cass. Sagittario*, *Joh. Henr. Büclero*, *Cass. Danckwerthio*, *Henrico Meibomio*, Jun. *Henr. Bangerio*, §. 22. à *Conr. Sam. Schurtzleischio*, *Mich. Hertzio*, *Jacobo à Mellen*, denique à *Gotfr. Arnoldo*. §. 23. f. Ea, quæ obelo nonnulli in *Helmoldo* notarunt, à sinistra interpretatione vindicat. §. 26. Lectores, de Auctore citato plura scire qui desiderant, ad alios

lios remittit Scriptores. Hinc pergit dicere de Chronici Hel-
moldini *Continuatoribus*, & quidem §. 27. de *Arnoldo*, cujus vi-
tam describit. §. 28. meminit quo dictionis genere, & quã
methodo usus sit. §. 29. ostendit Supplementi *Arnoldini* jam
Sæculi XVto æstimiam, item §. 30. quater illud esse editum,
nec non editionum illarum historiam. §. 31. listit Encomia-
rias *Arnoldi* ejusque *Supplementi*, nempe *Henr. Meibomium*, *Sen-*
Gerb. Joh. Vössiium, *Joh. Ern. Gerbardum*, *Petrum Lambecium*, *Henr.*
Bangertum, *Conr. Sam. Schurtzsteischium*, & *Jac. à Mellen*. §. 32. mo-
nêt, quod in Supplemento *Arnoldino* quædam desiderent eru-
diti. §. 33. Auctores illos, de *Arnoldo* plura habentes, recenset.
§. 34. de *Anonymo*, *Dioecesos Bremensis Presbytero*, agit, & §. 35-38.
hujus *Historiam Continuationis Chronici Slavorum Helmodi* exhibet.
§. 39. Aliam fictitiam & editione haud satis dignam adducit.
§. 40. Errorem *Joach. Molleri* taxat, & Epilogum subjungit.

Mense Februario c. a. pag. 55. dedimus descriptionem &
effigiem *Vermis Hannoveræ* per alvum agræ foeminae excreti.
Super singulari hoc casu in Academia Hallensi die 28. April.
Joh. Jacobus Stangius, *Servestâ-Anhaltinus*, Disquisitionem Me-
dicam pro Doctoris dignitate impetrandâ instituit, quæ sub hoc
titulo prodiit: *Curiosa Pulli Gallinacei in foemina Cachecticâ for-*
mati Historia. In ipsa Disquisitione Auctor curiosum hunc fœ-
tum non vermem sed pullum gallinaceum fuisse probat, qui
ortum suum traxerit ex gallinæ ovo, eoqve exiguo, nondum
parto atqve incocto, qualia ex gallinis & avibus depromun-
tur exenteratis. Hoc ovum autem ab agrâ simul cum lacte
deglutitum atqve per œsophagum ad intestinorum ductum
detrusum esse, ibiqve non tam in ipso ventriculo, (quoniam
agræ propinata medicamenta proventum & genituram
hujus animalis potius invertendo destruxissent,) quam circa
initium intestinorum crassorum, & quidem valvulæ con-
niventis coli adhæsisse, & in eo loco pullum exclusum sensim
in crescentem signatam molem acquisivisse statuit.

IX. 251
NOVA LITERARIA
MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Septembri MDCCII.

GVSTROVII.

Typis Lembkianis impressa exstat Oratio illa, quam habuit *Joachim. Otto*, Rect. Gymnas. Güstrov. de *Fatis Gustrovii benignis sub Principibus suis*, occasione Recuperationis Ducatus Gustroviensis à Serenissimo Principe FRIDERICO WILHELMO, d.9. Maji, An. 1701. successione jure facta. (3. plag. in fol.)

ROSTOCHII

Die 5. Aug. Moderatore *Job. Nic. Qvistorpio*, SS. Th. D. ejusdemque P. P. nec non Pastore Nicol. & Minist. Rostoch. Directore, h. t. Facultatis suae Decano. Collegii Schomeriani sæpius superioribus mensibus memorati de *novissimis Controversiis Theologicis Disputationem septimam*, Cap. X. de *libero Arbitrio*, & Cap. XI. de *Christo* sistentem, publicè ventilandam proposuerunt Præses *M. Henr. Ascan. Engelste* / Rostoch. SS. Theol. Cand. & Respondens *Petrus Volkman* / Crivitz Mecklenb. (2½ plag. in 4)

Die 12. Aug. Præses *Caspar. Matth. Müller*. V. J. D. ac Inst. Imperial. Profess. Ducalis, Disputationem Juridicam de *Demonstratione Autoris in delictis*, Respondente *Johanne Müller* / Lubecensi, habuit. (5. plag. in 4.)

Argumentum est hoc: Cap. I. *Generalia exhibentis* §. 1. *Cur onomatologia præmittenda?* §. 2. *Vocabulum autoris ex græco sermone descendit.* §. 3. *Varia Vocabuli Autoris sunt acceptiones.* §. 4. *Demonstratio hic est nihil aliud, quam ostensio vel nominatio autoris.* §. 5. *Demonstratio autoris etiam fit in contractibus, & ad hanc demonstrationem requiruntur,*

ut nominans autorem (1) rem nudè detineat, adeoque nullum in re jus prætendat, (2) ut nominatio fiat ante lit. contest. imò statim in primo termino. Delictum quid sit? Est vel publicum, vel privatum. In utroque locum habet demonstratio autoris. *Cap. II. de Demonstratione Autoris animo se liberandi facta*

§. 1. Furtum est contrectatio fraudulosa lucrificandi gratia vel ipsius rei, vel etiam usus ejus possessionisve. Ad furtum requiritur dolus malus. Furtū dividitur in manifestū & nec manifestū. Hujus distinctionis hodiernum superest usus. Furtum jure Romano dividitur in conceptum, oblatum, prohibitum & non exhibitum. Quomodo requisitio rei furtivæ in ædibus alienis facta fuit? Hæc requisitio non facillè concedenda. Ad illam requiruntur (1) publica magistratus autoritas, (2) certa indicia, aut suspicio contra aliquem. §. 2. Ut inventio rei furtivæ inducat suspicionem furti, attendenda est (α) personæ, apud quam inventa, qualitas, (β) considerandum ubi res furtiva inveniatur.

§. 3. Ut is, apud quem res furtiva inventa est, torqueri possit, requiritur, ut (1) sit vir suspectus, (2) ut autorem suum nominare nequeat. Suspectum faciunt (α) vita antea acta & fama, (β) nomen malum, mala Physiognomia, natio infamis, (γ) si quis clam à fure rem furtivam emerit, idque sæpius & vili pretio, (δ) domesticitas. Vir bonæ & integræ famæ autorem suum nominare debet. §. 4. Quid si is, apud quem res inventa, ab ignoto se eam emisse dixerit? §. 5. Qui ignoranter rem à fure emit demonstrando autorem liberatur à torturâ & omni pœnâ; qui autem sciens rem furtivam emit, demonstrando autorem non simpliciter liberatur, sed reus furti est. §. 6. Qui rem furtivam emit, pretium non recipit, etiamsi bonâ fide emerit. Nec protestatio hic quicquam juvat. Datur tamen emtori contra venditorem regressus. §. 7. Injuria est delictum privatum dolo malo in alterius contumeliam admissum. Ab animo injuriando non excusat autoris demonstratio. §. 8. Judex obligatur in delictum inquirere, non tamen sine indicis. Denunciatio indicium ad inquisitionem facit, si continet (1) expressionem delicti, (2) nomen denunciantis. §. 9. Ad incarcerationem non deve-

deveniendum sine iudicis. Ad solam petitionem accusatoris nemo incarcerandus. §. 10. Iudex injustè incarcerans injuriarum tenetur. §. 11. *Qvi libellum famosum divulgavit, ei demonstratio auctoris non prodest.* §. 12. *Qvi injurias propalat ad palinodiam condemnatur.* §. 13. *Certis casibus, qvi injurias propalavit, excusatur.* §. 14. *Crimen falsæ Majestatis est duplex. Crimen falsæ monetæ variè committitur. Pœna ejus qvi falsam monetam sciens & dolo malo expendit, est ignis; jure Saxonico autem fustigatio & relegatio. Illi, qvi sciens & dolo malo in præjudicium aliorum monetam falsam expendit, etiamsi autorem demonstrare velit, pœna mitiganda non est.* §. 15. *Falsum est delictum publicum, qvo in alterius præjudicium veritas dolosè immutatur. Falsum committit etiam is, qvi falsis instrumentis utitur. Liberatur à pœnâ si autorem nominare possit.* §. 16. *Hoc extenditur ad eum qvi falsis ponderibus est usus.* *Cap. III. de nominatione auctoris animo alium simul onerandi facta* §. 1. *Plus est mandare quam consulere. Ex consilio nulla nascitur obligatio.* §. 2. *Consilium instructorium in furto gravat consulentem.* §. 3. *Qvi consilium furandi dedit, ab omni pœnâ neutiqvam liberatur, secus si id ante commissum delictum revocat.* §. 4. *Mandatum est contractus consensualis de negotio aliquo licito & honesto gratis expediendo. Rei turpis non contrahitur mandatum. Mandans & mandatarius eadem pœna digni sunt.* §. 5. *Hoc quando procedat? De homicidio à mandatario commissio tenetur qvi occidi expressè prohibuit. De homicidio non tenetur, qvi alapam tantû dari jussit.* §. 6. *Quando mandatario pœna micigetur. Regula, qvòd mandans & mandatarius eadem pœnâ digni sint, declaratur (1) exemplo homicidii. In assassinio mandatarius gravius punitur, qvam mandans.* §. 7. (2) *Exemplo diffidationis. (3) Exemplo incendii. Qvi magicis artibus alterum occidit, capite plectitur. Idem in eo cujus mandato factum.* §. 8. *Auctoris & simul socii nominatio legitimè facta indicium est ad torturam. Testi non creditur, nisi dicti sui rationem red-*

dere possit ex sensu desumptam corporeo apto illi rei de qua agitur. Sagæ confessio, quod quendam viderit in monte Bructerorum, nihil operatur. §. 9. Ad nominationem auctoris legitime factam requiritur (1) ut fiat ad interrogationem iudicis, §. 10. (2) ut iudex de omnibus circumstantiis interroget, (3) ut hæc nominatio fiat absque affectu, (4) ut in nominatum cadat ejusmodi delicti suspicio, tandem (5) ut nominans in nominatione & demonstratione auctoris & socii criminis perseveret.

Die 19. Aug. Moderante Jo. Petro Grunenbergo SS. Theol. D. & P. P. nec non Consiliario Consistoriali, & Distr. Mecklenburgici Superintendente, Collegii paulo ante laudati Disputatio *Octava*, sistens ex Cap. XI. doctrinam de officio Christi specialius, nec non de Statibus Christi, & Cap. XII. de Prædeterminatione & Gratiâ, ventilata est à Præside M. Henr. Alcanio Engelste, jam memorato, & Respondente Joach. Vric. Passow. Mecklenb. (2½ plag. in 4.)

Die 26. Aug. sub Præsidio Jo. Fecbtii, SS. Theol. D. P. P. Consist. Ducal. Assessoris, nec non Distr. Rostoch. Superintendentis, Meletema Theologicum de Veritate Cœlesti, publicè defendendum fuit Autor & Respondens Dietericus Hermannus Kemmerich, Palæo-Marchicus, S. Theol. & Philos. Studiosus. (9½ plag. in 4.)

In proœmio postquam de Veritatis præstantiâ dixit Auctor, se operam omnem ab initio in tria distribuisse Capita affirmat, quorum prius scilicet agere debuerit de Veritatis cœlestis natura, secundum, de ejusdem signis, & tertium denique de Mediis Veritatis Cœlestis. Sed cum ita in nimiam magnitudinem excrevisset opus, solum ergo primum exhibet Caput. Hujus *Seçtio I.* est *Didascalica*, investigans *Onomatologiam* & *Pragmatologiam*. Et hæc iterum Veritatis Cœlestis Definitionem, Formam, Materiam, Causas, Finem, nec non Principium & Conclusiones ac tandem oppositum ejus considerat. *Seçtio II.* est *Elenctica*, & hic

& hic imprimis agit contra *Ennonem Rudolph. Brenneysenium*, J.V.L. Advoc. Gen. Oistfrif. aliosque Indifferentistas.

Die 30. Aug. sub Moderamine *Andr. Danielis Habichhorstii*, S. Theol. D. ejusdemque P.P. & Consiliarii Consistorialis, Collegiique Ducalis & Facultatis Theol. nec non totius Acad. Senioris, semel iterumque paulo ante dicti Collegii Schomeriani Disputationem *novam*, Cap. XIII. & XIV. de *Fide, Justificatione & Bonis Operibus* sistentem, censurae publicae submiserunt Praeses *M. Henr. Ascan. Engelke* / Rostoch. SS. Theol. Cand. & Respondens *Christianus Dreyer* / Rostoch. (2½ plag. in 4.)

GINGESTAE in RVGIA.

Die 5. Julii terrae mandabatur *M. Augustinus Lemmius*, Pastor & Praepositus Gingstensium. Natus ille est Patre *Christophoro Lemmio*, Circuli Posericensis Seniore, qui quinque Septimanarum intervallo amisit tres Filios, *Augustinum*, modo nominatum, *Georgium Christophorum*, Ecclesiae Nicolaitanae apud Stralsundenses Archi-Diaconum, Philosophiae Magistrum, d. 10. April. c. a. denatum, & *Johannem*, itemque Nurum, nec non tres Affines. Obiit anno aetatis quadragesimo, ex Coniuge simul cum eo, vel paucis modo ante illum horis, mortua, quinque liberos relinquens.

STRALESVNDAE

E Typographia Heredum Mederianorum prodiit *Concio Funebris* à *M. Georg. Christoph. Lemmio*, Ecclesiae Nicolaitanae Archi-Diacono, *νῦν ἐσ ἀγίας*, d. 7. Decembr. an. 1701. in funere *Mariae Buchinn* / Viduae *Pütteriana*, ex Rom. VIII, 38. 39. habita. (12. plag. in fol.)

Porrò: *Oda Gratulatoria*, quae personuit in *Jubileo Gamico*, à *Christiano Spalchaver* / Pastore Wykiensi, nec non Wittaviensis atque Jasmundensis Circuli Praeposito, cum uxore *Anna Berens* / post 50. annorum Coniugium, celebrato. (1. plag. in fol.) (Similia Jubilaei Gamici exempla Nov. Lit. 1700. & 1701. p. 382. suppeditant.)

Die 23. August. Præside Rectore Acad. D. Jo. Frid. Mayero, S. Theol. Prof. Prim. Facult. Theol. Decano, Vniversitatis Pro-Cancellario, Consist. Regii Præside & Superint. Generali, *Bibliothecam Biblicam*, complectentem qui perpetuos in Scripturam S. Commentarios scripserunt ex Pontificiorum Ordine, publicè exhibuit *Johannes Krügerus*, Dorpato-Livonus. (2. plag. in 4.)

Num. I. monstrat, quare neglectis Patribus à Sæculo demum nono, & quidem à *Rabano Mauro* ordiatur. *Num. II.* sistit *Anselmum Laudunensem*, qui auctor esse perhibetur *Glossæ Interlinearis* in univèrsa Biblia, item *Strabum Fuldensem*, auctorem *Glossæ ordinariæ*. *Num. III.* *Dionysium de Leevis*, ejusque *Commentarios in universos Scripturæ libros*, Voluminibus VII. in fol. constantes, Colon. an. 1533. excusos. *Num. IV.* *Hugonem Victorinum*, s. de S. Victore. *Num. V.* *Nicolaum de Lyræ*, qui univèrsam S. Scripturam Postillis perpetuis, seu brevibus ad literam Commentariis, aliisque prolixioribus moralibus illustravit, & *Paulum de S. Maria*, à quo notabiles additiones ad Lyrani postillas sunt scriptæ, nec non *Matthæum Doring*, qui replicas contra Paulum Burgensem s. de S. Maria in lucem emisit. *Num. VI.* exhibet *Biblia Glossata Duacensia*. *Num. VII.* adducit *Isidorum Clarium Brixianum*, qui in totum Bibliorum corpus Scholia composuit. *Num. VIII.* *Joannem Benedictum*, qui Scholia ex Sanctis ac vetustis Patribus nominatim citatis collegit in univèrsam Scripturam, eaque adjecit vulgatæ Bibliorum editioni à se recognitæ obeliscis & asteriscis distinctæ. Paris. 1541. *Num. IX.* profert *Thomam de Vio Cajetanum*, cujus Commentarii in omnes libros Biblicos, exceptis Cantico Canticorum, Prophetis, (nisi quod tria priora Esaïæ Capita illustravit) & Apocalypsi, exstant. *Num. X.* denique *Thomam Malvendam*, qui per septennium in novâ Scripturæ Versione ad verbum

Commentariisqve concinnandis laboravit, in quibus tamen perfata non licuit ei ultra XVI. Cap. Ezech. pervenire.

Die 27. Aug. Rector & Senatus Vniversitatis Gryphiswaldensis *Programma* ediderunt, quò promulgabatur, quòd juxta Illustriss. *Regiminis Sedinensis* de 26. Jul. c.a. Decretum, ad tenorem Rescripti Regis Augustissimi, CAROLI XII. propè Varsoviam Polonorum in Castris, d. 20. Maji dati, conceptum, Civibus Acad. Gryphicæ à Duellis atqve Dimicationibus non abstinendum sit modo, sed quòd etiam illi, qui ex aliis Academiis, eò quòd cum Commilitonibus suis manus conseruerunt, relegati & proscripti sunt, à Musarum Gryphicarum consortio in omnem ætatem sint excludendi. (Similis Programmatis in Acad. Regiomontanâ promulgati suprà Mense Julio p. 196. mentionem fecimus.)

Sub Præsidio *Brandani Henr. Gebhardi*, Sacrarum Litterarum D. ac P.P. Facultatis Philos. h. t. Decani, Disputationem Philologicam, exhibentem *Vsum Cabbala* in tria Capita priora Genes. publico examini stitit *Francisc. Wischmannus*, Dondanga Curonus. (2½ plag. in 4.)

GEDANI

Die 3. Aug. D. *Samuel Friedericus Willenberg* / Juris & Histor. Prof. P. & Inspector, disputabat de *dubis Juramentorum formulis*, Resp. *Gottliebo Schelgvigio*, Gedan. (1½ pl. in 4.)

Summa hæc est: §. 1. Veritas ac fides juramento firmatur. §. 2. Etymologia vocis Juramenti, & realis ejus definitio. §. 3. An jurare licitum? §. 4. An verbis opus ad juramentum? §. 5. Ejus forma substantialis est Invocatio DEI. §. 6. Forma juramenti accidentalis. §. 7. Quare solennitates externæ ad illud requirantur. §. 8. Ad cujus religionem formula juramenti accommodanda. §. 9. Formula juramentorum certa vel dubia. §. 10. An inferant juramentum Verba: *Ego juro*? §. 11. An illa: *Hoc faciam, Deus me adjuvet*? §. 12. An verba per animæ salutem dicta? §. 13. An assertio per Evangelia. §. 14. An quæ loco

loco juramenti facta? §.15. An per verbum æternæ veritatis? §.16. An aliæ graves assertiones? §.17. An si personæ illustres promiserint sub fide? §.18. An per creaturas jurare liceat? §.19. An per salutem Principis. §.20. Per Genium Principis jurare prohibitum. §.21. An si per falsos DEos juratum, sit verum juramentum? §.22. An gentilem ita jurantem Christianus admittere possit? §.23. Quæ verba non inferant juramentum? §.24. Effectus juramenti. §.25. Contra illud opus relaxatione. §.26. Maledicta non sunt impunia.

M. Friedericus Christianus Bücherus, ad D. Catharinæ Ecclesiastes, D. J. W. Zicoldi crassis calumniis, quibus præcipuè doctrinam nostram de *notitiâ spirituali irrogenitorum* seu impiorum, & *fide justificâ* in præfat. Comment. super Epist. ad Rom. Socinismi, Arminianismi & Papisimi accusare non erubuit, comonstrato vero inter notitiam literæ & spiritus discrimine, paucissimis respondit, & Antecessorum fraudes in refutatione *Platonis Mystici* ac *defensione Theologiae mysticæ*, hujusque primaria fundamenta, nec non Hallensis anonymi *Lutherum Antipietistam* allatrantis præstigias detexit. Scripti titulus est:

γνώσις ψευδωνυμῶν, b. e. Dogma sanaticum de *Notitiâ Literali & Spirituali*, ita discussum, ut *Theologastri Stargardienfis & Antecessorum Præstigia*, nec non fundamenta errorum præcipua in *Theologiâ Mysticâ* detegantur, & *Judicio Ecclesiæ Evangelicæ Lutheranae* exponantur à *Friederico Christiano Büchero*, Saxone, ad D. Catharinæ Ecclesiastæ *Gedanensi*. *Witteberge*, Literis & sumpt. *Job. Mich. Goderitschii*, A. C. c19 1800. (4. plag. in 4to.)

REGIOMONTI

Pro-Rector & Senatus Acad. Regiomontanæ *Festis Pentecostes*, sive primitiarum Ecclesiæ Christianæ, in Honorem *Spiritus Sancti* Programma de *Oblatione duorum panum primitiarum* ex Levit. XXIII, 15-24. proposuerunt. (1½ pl. in 4.)

Die 30. Aug. habita Dissertatio de *Lingua Latina Prærogativa*, Prælide *M. Christiano Mafecovio*, Regiomont. Pruss. & Respondente *Johanne Böhse*, Regiomont. Prussid., Pri-

Primum in hac Dissertatione Prærogativa relinquitur Lingvæ Hebrææ & Græcæ, ratione Sanctitatis & antiquitatis; Latina verò adscribitur ea ratione hodierni usus, & quidem ex triplici argumento. I. Quod Latina Lingva sit *Lingva Doctorum & Sapientum*, quâ eruditi per totam Europam scripta hodiè exarant, & in omnibus Academiis disputant. II. Quod sit *Lingva Magnatum*, quâ Magnates per totam Europam imò & per alia loca extra Europæ terminos in rebus maximè seriis utuntur, v.g. in monetis, numismatibus, monumentis, Literis, Legationibus, Confæderationibus Tractatibusque diversarum Nationum. III. etiam, quod magna ex parte sit *Ecclesiæ Lingva*, quâ tot habita sunt Concilia, tot Commentarii in S. Scripturam extant, & nostræ quoque Ecclesiæ Libri Symbolici conscripti sunt. Probata sic Lingvæ Latinæ prærogativâ, diluitur objectio, Gallicam Lingvam, propterea, quia hodie apud multas gentes in deliciis est, de Prærogativa cum Latina contendere non posse, quod illi hujus tria recensita prædicata eodem modo minimè competant. Solutâ objectione causæ adducuntur tantæ Latinæ Lingvæ Prærogativæ (1) per ἀριστον, non esse causam ejusdem facilitatem, non elegantiam, neque quod mater sit multarum Lingvarum; (2) per θειον, sed quod olim Romani dominantes suam Lingvam voluerint habere dominantem, quod perfecere (1) Græcæ Lingvæ usus publici abolitione (2) constant suæ Lingvæ proplantatione. Quod verò etiam ad ea loca pervenerit usus Lingvæ Romanæ, ad quæ non penetraverant arma Romanorum, causa sistitur, quod gentes ceteræ libenter paterentur excoli à Romanis, laudabilibus institutis præ aliis Nationibus omnibus refulgentibus, quò facillè fieri potuit, ut cum Institutis Romanorum simul eorum Lingvam reciperent. Sed plurimis in locis sublata Romanorum potestate, eorum Lingvæ usus tamen permansit. Defecit etiam multis in locis Latina Lingva, rursus tamen mirum in modum excolta. Attribuuntur hæc Providentiæ divinæ, quæ servare voluit Romanam Lingvam (1) quo

perpetua Romanæ Monarchiæ esset memoria. (2) Quò diversæ Nationes haberent commodissimam aliquam communem Linguam, quâ Tractatus & confæderationes citra omnem invidiam commodissimè conscribi possent. Denique ad sedulum Latinæ Lingvæ studium brevis annectitur admonitio.

Die 31. Aug. *D. Bernhardus von Sanden*, Jun. Prof. Theol. Ordinarius, & h. t. Decanus, Decadem XIV. Thesium controversarum, de falsis Pontificiorum Sacramentis, exhibuit, Respondente *Mathiâ Senfftenberg* / Soldav. Prusso, Scholæ patriæ Rectore. (plag. 2½ in 4.)

D. von Sanden, Sen. edidit *Catechisationem Germanicam*, sive, *Kinder-Lehre* / in welcher der Catechismus Lutheri / und dessen Verstand auff's kürzeste und einfältigste erläutert wird / nebst einer Vorrede von Einrichtung der Catechismus-Lehre / wie auch Fragen und Gebetlein auff die vornehmsten Fest-Tage des Jahrs / und einigen Gebeten / so des Morgens und Abends / dann auch vor und nach der Beicht und Heil. Communion zu gebrauchen sind. Königsberg / gedruckt und verlegt von den Neufnerischen Erben. 1702.

RIGAE.

Die 1. Jul. *M. Liborius Depkin*, Rigenfis, *Liborii filius*, ad Templum Petrinum Pastor, Ministerii Rigenfis Superintendens constitutus est in locum *M. Davidis Caspary*, cujus obitum supra mense Martio p. 79. f. recensuimus. Anno 1688. d. 30. Octobris Concionator Aulicus Gen. Gubernatoris, Comitum Hassfer, vocatus ille est, & d. 14. Decembr. ejusdem anni Pastor ad templum Jesu. Anno currente 1702. d. 7. Martii sparta Pastoris Cathedralis, nec non dignitas Assessoris Consistorii Regii Rigenfis ipsi collata. Die 23. Aprilis modò dicti anni Pastoris Petrini munus illi fuit demandatum.

Scripta Ejus

De Lumine Nature Disputatio. Jenæ.
Conciones quædam diversi argumenti.

Post-

Postquam tali modo brevissimam Superintendententis Rigensis *Βιογραφίαν* dedimus, haud incongruum fore arbitramur, si & reliquorum Reverendi illius Ministerii membrorum vitas hac occasione breviter describamus.

M. Arnoldus Fuhmann, Rigensis, primum Illustriss. *Benedicti Fo ab Oxenstierna*, S.R. M. Senatori Primario & Comiti in Korsholm &c. fuit à Concionibus sacris. Deindè anno 1690. d. 21. Martii ad D. Johannis in Patriâ, & mox an 1691. d. 9. Septembr. ædis Cathedralis Diaconus vocatus. Dehinc an. 1698. d. 11. Augusti, Archi-Diaconus Petrinus & Ecclesiastes Sabbathicus, tum an. 1700. d. 22. Jun. Archi-Ecclesiastes, & tandem an. 1702. d. 23. Aprilis Pastor Ecclesiæ Cathedralis, nec non Assessor Consistorii Regij constitutus est.

Disputationes sequentes habuit,

In Gymnasio patriò sub Prælidio *M. Davidis Caspari*, t. t. Philof. Prof. an. 1683. d. 5. Novembr. de *summo Bono Civili* Disputationem Ethicam ventilavit, (2. plag.)

In Univeritate Wittebergensi Præside *Jo. Fried. Mayero*, Doct. & Prof. t. t. Theologo Witteb. nunc Pomeraniæ Citerioris Rugiæque Superintendente Generali, an. 1685. d. 5. Jan. *Eclogas Evangelicas* ad Evang. in Fest. Epiphan. proposuit, (plag. 2½)

Sub umbone *Georg. Casp. Kirchmayeri*, Orator. Prof. Publ. Witteb. an. 1686, d. 27. Febr. de Oratore Civili & Ecclesiastico disputavit. (plag. 5.)

Anno 1702. d. 9. Martii edidit *Iusta Solemnia in obitum B. M. Davidis Caspari*, Superintendententis Reg. Consist. Rigens. Assess. Primar. ad D. Petri Pastoris, S. S. Theol. in Gymnasio Prof. & Scholæ Cathedr. Inspectoris. (2. plag.)

Liborius Depkin, Hieronymi Filius, Rigensis, natus est an. 1652. d. 20. Septembr. Pastoratui Lemfaliensi & huic annexæ Catharinianæ Parochiæ an. 1681. d. 21. Febr. præficebatur. Postea an. 1690. d. 21. Martii ad Pastoris Johannitani munus in Pa-

triâ obeundum vocabatur, cui an. 1702. d. 7. Martii Assessoris
Consist. Rigenf. dignitas accessit.

*Exercitia ipsius Academica, quæ Disputando & ligata
Germanica perorando publici juris fecit,
sunt sequentia.*

*Τεσσαρακἀσῆξα (Germanicè Sonnetten) in totius anni
Evangelia. Rigæ, 1681. (in 8.)*

*Imago Dei deperdita, in Christo verò recuperata, ipfis Feriis Natalitiis
depicta. Rostoch. an. 1676. (in 4.)*

Jesus patiens. Lips. 1677.

*Carmen Pastorale de pace Wisuariensium gratulatorium, Rostoch.
circa an. 78. (in 4.)*

De Mundo Disp. 1673.

De Cognoscibilitate Disp. Præs. B. Zach. Grapio, Rostoch. 1674

*Semicenturia Thesum Miscellancarum Philos. 2. Dissp. Præs. B.
Jac. Hieron. Lochnero. 1675. sing. in 4.*

Si pacem & vitam Deus largiturus est, publicæ luci expone-
re constituit aliquot fasciculos *Miscellancorum Tessaradecassicorum*
super *Epistolas Dominicales, lugubres, nuptiales* alteriusque farinae.

Erhardus Schnee / Elbingâ Prussus, an. 1682. d. 5. Febr. Ad-
iunctus Dunemündensis in Livoniâ, eod. anno, d. 2. Junii Pastor
Neomündensis, & an. 1684. d. 9. Octobr. Pastor Dunemünden-
sis constitutus. Hinc an. 1688. d. 8. Jun. fiebat Pastor Wen-
densis, an. 1692. d. 22. Jul. Ecclesiastes Rigenfis, ac tandem an.
1702. d. 29. Aprilis Ecclesiastes primarius.

M. Johannes Brockhausen, Riga Livonus, Incem adspexit
an. 1671. d. 4. Febr. Postquam per septennium fermè Lipsiæ
studiis operam navaverat, finitisque itineribus in patriam re-
versus erat, primùm an. 1698. d. 11. Aug. Diaconus Templi Ca-
thedralis; deindè an. 1700. d. 17. Julii Diaconus ad D. Petri, &
andem an. 1702. d. 23. Aprilis Ecclesiastes Templi Cathedralis
vocabatur.

Quatuor Disputationes habuit Lipsiæ

1. *De mediis per vestigandi veritates rerum naturalium*, sub Præsidio *Joh. Cypriani*, tum Licentiati, jam Doctoris, an. 1693. d. 18. Febr.
2. *De Philosophiæ in Theologia usu*, Dissert. I. Præside *Jo. Schmidio*, tum Licentiato, jam Doctore, an. 1694. d. 13. Jan.
3. *De Philosophiæ in Theologia usu*, Dissert. II. Præside modò dicto, an. 1695. d. 13. Jul.
4. *De Philosophiæ in Theologia usu*, Dissert. III. pro loco in Facultate obtinendo, an. 1696. d. 27. Maj.

Johannes von Diepenbrook, Riga Livonus, vitæ usura frui cœpit an. 1670. d. 6. Jan. Quum per trium annorum spatium studiorum causa Lipsiæ commoratus esset, postmodum ad Ministerium Ecclesiasticum vocatus in patriâ est, & quidem an. 1698. d. 1. Jul. Adjunctus in Suburbio, nec non Pastor ibidem ad S. Georgii an. 1700. d. 24. Jul. constitutus. Dehinc in urbem ipsam concedens, an. 1701. d. 6. Decembr. ad Templum Cathedrale Diaconi, & an. 1702. d. 25. Aprilis ad Templum primum, Petrinum dictum, Archi-Diaconi munus ipsi fuit de-
mandatum.

Disputavit

Sub Præsidio *D. Jo. Benedicti Carpozovii de Regali Fidelium Sacerdotio*. Lipsi.

M. Antonius Gûldenstædt, Rigenus, in lucem editus est an. 1656. d. 25. Jul. Pastoratui Ecclesiæ Holmhofiensis in Diœcesi Rigeni an. 1687. d. 10. Aug. præfectus, quem an. 1697. d. 9. Aug. cum Steinholmensi & Oleinensi in eadem Diœcesi commutavit. Huic præfuit usque dum illi an. 1702. d. 7. Martii vocatio ad *D. Johannis* Ecclesiam, quæ Rigæ est, obtingeret.

Differuit

De Zelo Jehu adversus Achabitas & Baalitas ex II. Reg. X. Præside *D. Valentino Alberti*, 1685. d. 5. Maji.

Christianus Lauterbach, Vthino-Holfatus, an. 1695. d. 15. Febr.

Febr. in Suburbio Adjuncti, & an. 1697. d. 1. Septembr. Pastoris Holmhofiensis spartam obtinuit; Hoc anno 1702. d. 3. Maji vocatio ad Diaconatum Templi Cathedralis illi obtigit.

M. Adamus Andrea, Riga-Livonus, an. 1701. d. 14. Octobr. vocatus est Diaconus Legionis illius, cui præest Illustriss. Liber Baro & Livoniæ Gubernator Regius, *Carol Gustavus Frölich*. Mox à vocatione ad subeundas Concionatoris vices in expeditione bellicâ adversus Moscovitas ad Livoniæ fines missus. Hinc, quum per aliquot menses muneri huic sacro fecisset satis, an. 1702. d. 8. Apr. Pastoratui Georgiano in Suburbio præfectus est.

Disputationem Theologicam ventilavit

Sub umbone *D. Valentini Velthemii de Indifferentismo Religionum profigaro*, an. 1696. Jenæ.

Die 5. Aug. tres Candidati à *M. Liborio Depkin*, Superintendente Regio supra dicto, ad Ministerium sunt promoti & ordinati, videlicet:

1. *M. Rötgerus Rigeman*, Pastor Pinckenhofiensis.
2. *M. Georgius Ludovici*, Past. Holmhofiensis.
3. *Wilhelmus Rode*, Adjunctus Suburbanus & Pastor Pickernensis.

Die 26. Aug. *M. Daniel Eberhard*, antea in Pernaviensi Academia LL. Orient. Profess. & non ita pridem SS. Theol. in Gymnasio Rigeni Professor in locum *B. M. Davidis Caspary*, de quo paulò ante mentionem fecimus, constitutus, Professionem hanc demandatam auspicaturus Orationem Inauguralem de veris Atheismi causis habuit. Brevi ante etiam, quum Scholæ Cathedralis Inspectionis munus, quod similiter morte *Caspary* modò laudati erat orbum, obiret, de impedimentis Eruditionis solida argumentum discussit.

HAFNIAE

Die 30. Augusti, avito in Æde D. Virginis sepulchro illatus fuit *Christianus Langius*, Collegii & Convictorii Regii Præpositus. Qui an. 1671, natus Patrè *Wilhelmo Langio*, S. R. M. Consil. Cancell-

cellariae, in supremo justitiæ Tribunali Assessore, & Mathematicum in Academia Havniensi Professore &c. Matre *Anna Resenia*, utriusque Resenii filia & nepte, post absoluta partim domi, partim in schola Havniensi metropolitana, Studiorum *προπαιδευματα*, civibus Academiae Havn. A. 1689. magnificentiæ vero Borrichianæ in Collegio Mediceo alumnis An. 1691. adscriptus, ter *Præses*, semel *de Ara Dei Ignoti Act.* 17. bis de *superstitioso lapidum apud veteres usu & cultu*, Respondens autem semel *Præsides D. Wandalino de discrimine peccatorum actualium primario e Psal. 19.* disputavit. Hinc ab An. 1694. ordinis 5. in Schola Havn. per triennium Progymnasta, ut pulveris Scholastici molestiam dilueret, An. 1697. ad externos profectus, præcipuos *Belgii eruditos Gröningæ, Franekeræ, Amstelod. Vltrajecti, Leydæ, &c. Angliæ item Oxonii & Londini, Germaniæque Halæ, Jenæ, Dresdæ, Wittebergæ, Lipsiæ, Hamburgi, Lubecæ &c.* florentes inivit. In patriam redux A. 1699. varios passus afflictæ valetudinis assultus an. superiori 1701. Communitati Regiæ à summe Vener. Facultate Theologica præfectus fuit; ad alia haud dubie enixurus nisi indomita phthiseos pulmonaris & fatorum violentia maturius eum dejecisset.

D. Hennii Bornemanni Sialandiæ Episcopi Prof. Theol. & Facult. Theol. Decani, *Descriptio Vnctionis Regiæ*, Augustiss. Regis FRIDERICI IV. & Sereniss. Reginæ LVDOVICAE An. 1700. Fridericiburgi peractæ, vernacula, sub prælo jam sudat, propediem in fol. proditura.

Johannes Laurentius, Grammateus Regius, Consistorii Assessor, Reg. & Acad. Typographus, in *Auctario Musei Regii*, quod ante sexennium edidit *D. Oligerus Jacobæus*, adornando strenuè versatur, propediem quoque in fol. edendo.

Idem Præcepta Scholastica, per omnes Daniæ & Norwagiæ Scholas huc usque recepta, Auctoritate Regiæ à Professoribus Academiae Havniensis emendanda, & faciliiori juventutis usui accommodanda, recudere cœpit, factò à minoribus initio, ad majora perrecturus.

M. Severinus Lintrupius Design. Philos. & Theolog. Prof. in Vnivers. Havn. & Cathedr. Scholæ Berg. Rector, *Syntagmatis Controversiarum Anti-Pontificiarum Danici*, (de quo N. L. 1701. p. 52.) ultimo ferali incendio Bergensi, cum aliis ipsius libris & manuscriptis consumpti quidem, sed ex schedis & collectaneis quodammodo reconcinnandi, *specimen*, in controversia una forte aut altera e loco de *S. Scriptura*, cum *συναγραφή* operis & indiculo controversiarum proximè publicabit, tentaturus, an non Bibliopolæ aut Typographi alicujus animum expugnare queat & inducere, ad promovendam sumptibus suis, totius Voluminis usui Ecclesiæ Arctoæ destinati editionem.

OTHINIAE

M. Elias Naur, Græcæ L. in Gymnasio Othin. Prof. P. post edita quamplurima maximè practica opuscula, quorum bonam partem novis hisce Literariis identidem inseruimus, novum de *charitate fidelium & Christianorum tessera* opusculum vernaculum typis paratum habet, dilectionis Christianæ necessitatem variis meditationibus ex pluribus Scripturæ S. locis ostensurum.

M. Thomas Broderus Bircherodius, Eloqv. in Gymnasio Oth. Prof. & Cathedralis Scholæ Rector, præter alia in N. L. 1698. p. 143. & 186. memorata scripta partim editioni matura, partim affecta, *Historiam* quoque *Naturalem Fionie* molitur.

SLESVIGAE.

Epistola illa de *statu Ecclesiæ in America*, quam superiori anno ex *Germananton* Pennsylvania ad *D. Henricum Mublium*, Superintendentem Generalem, transmisit *Justus Falckner*, typis exscripta est sub hoc titulo: *Abdruck eines Schreibens an Tit. Herrn D. Senr. Mublen / aus Germanton / in der Americanischen Province Pennsylvania, sonst Nova Svecia, den ersten Augusti, im Jahr unsers Heyls ein tausend siebenhundert und eins; den Zustand der Kirchen in America betreffend.* (1½ plag. in 4.)

Sistit in eâ Auctor primò duas impulsivas scriptionis suæ causas, quarum altera, favoris à D. *Mublis* sibi exhibiti memoria; altera *ejusdem* de significando Ecclesiæ statu mandatum. Hunc non adeò bonum esse scribit, cum *Aborigines* sive *Indi* in suâ adhuc dum versentur cæcitate, & exiguus, qui ibidem est, Christianorum numerus, ex variis constet Sectis, quas inter Quakerorum prævaleat. Porro addit triplicem Ecclesiæ ejusdem loci, tum quoad *confessiones*, tum quoad *Nationes* divisionem & in specie paululum prolixior est in describendâ, quæ ibi est, *Svecorum* Ecclesiâ. Tandem mentionem facit *Germanorum Evangelico-Lutheranorum*, & denique sibi videri ait, ad alluciendos & postmodum convertendos Indos aliasve Sectas organa pneumatica non parùm esse profutura.

KILONII.

Præside Georgio Paschio, Artis rationis, Philos. Primæ ac Moralitatis Prof. Ord. *παράδοξον Morale: Et qui accipit, & qui nihil vel pauca dat liberalis est*, publicè defendit *Joël Job. Kortbolt*, Kiloniens. *Holsatus*. (3. plag. in 4.)

Argumentum ita se habet: §. 1. Liberalitatis laus. §. 2. Ejusdem appellationis origo. Liberalitas inprimis decet hominem. Est necessaria ad tradendas mutuas operas. §. 3. Non confundenda est liberalitas cum officiositate. Liberalitas quomodo differat à beneficentiâ? Is, qui eruditionem suam sine pretio cum aliquo communicat, propriè non dicitur liberalis. §. 4. Liberalitas quomodo differat à justitiâ? Liberalis dat indebitum personæ, sed debitum speciei. Idem bonum aliis oblatum diverso respectu diversa induit nomina. §. 5. Magnificentiâ differt à liberalitate non tantum gradu, sed specie. §. 6. Objectum liberalitatis sunt τὰ χεῖμαλα. Quid per ea intelligatur? Horum non simplex & mera possessio, sed verus usus huc propriè pertinet. Divitiæ sunt instrumentum liberalitatis. §. 7. Discrimen inter divitiâs, opes & copias. Divitiæ dividuntur in naturales & artificiales. Pecunia dicitur à

Mm pecude

pecude. Proverbium: *Bos illi semper in lingua*, ex more illo notam bovis nummis imprimendi enatum, & de illis usurpari solitum, qui avidè pecunias corradunt, & frequentissimè de iis loquuntur. §.8. Officium liberalitatis est dare. Circumstantiæ in dando observandæ (1) *Cui dandum?* pauperibus & miseris, (2) *Quid?* de propriis. (3) *Cur?* ob honestum, Dei gloriam, animæ salutem, & aliorum divinorum munerum impetrationem. (4) *Quantum?* non major sit benignitas, quàm facultas. (5) *Quo tempore?* Cum res exigit. Liberalis non facit syllogismum. (6) *Quo loco?* secretò potius, quàm palam. (7) *Quo animo?* læto. §.9. Consistit liberalitas etiam in accipiendo. Probatur id (α) ab ejus extremis, (β) à necessitate, (γ) à fine. §.10. Desiderium divitiarum hominibus naturaliter est insitum; vocanda igitur in consilium *αὐτάρεκτα*. Non diffitendum vim liberalitatis magis cerni in dando, quàm in accipiendo. §.11. Potest aliquis nihil, vel tantum pauca dando dici liberalis. Ratio *Ima*, Liberalitas non æstimatur ex quantitate muneris. Ratio *Ilda*, Liberalitas cadit etiam in pauperes. Ratio *Illia*, Liberalitas potissimum judicanda est ex animo. §.12. Inter prodigalitatem & avaritiam tenendum medium.

D. Joh. Ludovici Hannemanni

Meletema (ad Problema in N. L. an. 1700. p. 128. propositum) de salutatione injunctâ moribundis.

Regula illa Theologorum satis superque cognita est, quâ dicitur: *Christi actio est nostra institutio*. Sic & quodammodo dicere possumus: Orthodoxorum vitæque probitate sese commendantium Theologorum actio est nostra institutio. Quoniam autem quidam Orthodoxus Theologus, vitæque probitate apprimè conspicuus hanc consuetudinem habuit, moribundis, quos S. Cœnæ viatico reficiebat, diceret, hunc & istum bonum amicum salutarent. Quæ consuetudo, quoniam ab excellenti Theologo observata est, non improbanda, eandem salvâ Conscientiâ observare possumus. Hanc enim consuetudinem

svetudinem sequentia scripturæ dicta & historiæ approbare videntur. (1) Expendendum propono illud dictum Apostoli, quod donum prophetandi, fides & spes finem in futurâ vitâ æternâ affecutura; charitas è contratio perennabit. Quod si charitas quoque in futurâ vitâ perennabit, sine effectu etiam non erit. Effectus autem magnam partem in hoc consistet, ut si animæ separatae ad animas amicorum separatas perveniant, sibi invicem osculum charitatis salutando impertiantur. Quid obstabit, quin & in vitâ superstitem piorum benevolentiam declarent animabus separatis. (2) Memorabilis est historia de divite Epulone Luc. XVI, 25. Hic ab Abrahamo petebat, aliquis è mortuis mitteretur ad fratres, qui iis concionaretur, ne quoque venirent in istum locum cruciatus. Quid si nunc affectu aliquo amoris tangitur Epulo erga vivos fratres, quidni ergo animæ separatae piorum affectum charitatis non ederent erga aliorum animas separatas, qui & in salutatione à piis consistere potest. (3) Animas hominum à corporibus jam separatas reminisci in confesso est. Sicque bonorum factorum, quorum radix fides in Christum fuit, ac conversationis cum piis recordatione oblectantur, malorum recordatione contristantur, mordetque ea & cruciat conscientiam. Vi autem reminiscentiæ fratrum pietatis studiosorum reminiscuntur, ac illorum memoriam apud aliorum piorum animas beatas reperunt. Illa repetitio junctam salutandi formulam habere potest, non quidem mundo usitatam, sed à Christo usurpatam, quâ impertit suos discipulos à morte resurgens. Animarum enim reminiscencia perfecta & absoluta est, ac reminiscens inque lætitiæ signum erumpens. (4) Merito urgemus istud Apocal. c. VI. v. 9. & 10. quousque tandem ô domine sancte, atque vere non ulcisceris ac vindicas sanguinem nostrum de Terræ incolis? quod si animæ separatae vindictam à Deo sollicitant, eodem & potiori jure pios adhuc superstites Deo commendant. Quod si eas adeo adhuc tangant injuriæ, quibus ab inimicis affectæ vindictam implo-

rent, magis oblectabit, latificabit memoria conversationis
 cum piis. Concludimus ergo, moribundis, ut ille Pastor piè
 fecit, hunc & istum saluent, commendari potest. Postulata,
 quæ opponuntur, non sunt magni momenti. Resp. ad pri-
 mum: Defunctorum piorum animæ in tantum unò eodem-
 que receptaculò continentur, in quantum beatifico intuitu
 Dei fruuntur. Deum autem à facie ad faciem contemplando
 omnes animas beatorum in unò eodemque locò habeo, vi-
 deo & cognosco. Ad secundum Resp. : Quod se invicem
 agnoscant. Apostolus Jesu Christi, qui nunquam Mosen &
 Eliam viderat, cognoscebat, duntaxat beneficiò eò, quod Chri-
 stum in carne cognosceret, quid fiet si carnis onere caliginò-
 sò liberati simus. Resp. ad tertium : Omnino fata suorum
 fratrum cognoscunt beati, ceterum pro eorum liberatione
 ac injuriarum vindicatione ad Deum preces non funde-
 rent. Resp. ad quartum : Quidni sermones caderent de Ec-
 clesia pressurâ, de injuriis, quibus fratres premuntur, aut ser-
 monem hadendi modum à corporali distinctum agnoscere
 debemus. Ut enim Angeli inter se loquuntur, Deoque
 hymnos canunt, ita etiam animæ separatæ cum animabus
 separatæ agunt & loquuntur &c. Quod si damnatos tangat
 & angat cura salutis suorum, ut de divite Epulone in inferno
 constat : cur non aqvè, sed aliò modò, magis in Dei placitò
 acquiescente, animæ separatæ cum animabus separatæ avidæ
 essent de salute piorum ? Quæ & nunquam desinent Deo su-
 perstites commendare. Hæc mea de hoc Problemate est
 sententia, salvo aliorum rectius sentientium Judicio, cui hoc
 meletema lubens submitto.

Sebastianus Kortholt, Poët. Prof. Ord. edidit *Epistolam*
 (L. plag. in fol.) super obitu Sereniss. Principis FRIDERICI, He-
 red. Norv. Ducis quondam Regnantis Slesv. & Holst. &c. die
 XIX. Julii An. 1702. in pugna fortissime occumbentis. Hæc
 ad *D. Mublium*, Gener. Superintendentem scripta est, quoniam
 is auctorem carmen Heroicum super obitu Principis popo-
 scit,

scit, quod se publicaturum pollicetur. Nunc mentionem
funestæ hujus mortis fecit his versibus:

Hei mihi! FRIDRICVS non amplius æthere nostro

Vescitur, ah raptus præpete morte jacet!

Me miserum! læsit nunquam violabile corpus

Dirus sulphureo missus ab igne globus.

Vt legi, ut tremui? ut dudum conterritus hæsi?

Principis occisi non memor ipse mei.

Horror in ossa venit, rigidi stant vertice crines,

Et nece funesta non leviora fero.

Mens labat, & similis trajecto corpora plumbo

Sum miser, & vitæ nescius ipse mea.

Principis ut telum mea sic suspiria rumpunt

Pectora nec telo sunt violenta minus.

Quæque Ducis corpus mentem mihi vulnera lædunt,

Et nihil est melior fors mea sorte Ducis. &c. &c.

Henrici Opitii, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. Ord. in
Acad. Kiliensi, *Biblia parva Hebræo-Latina*, in quibus dicta
insigniora omnia ex Codice Hebræo secundum ordinem Li-
brorum Biblicorum excerpta continentur, iterum prodierunt
Lipsiæ apud J. C. Meyerum. (in 12.)

Hujus D. *Opitii* filius, *Josias Henricus*, Theolog. & Lingg.
Orient. Cult. Auctor est *Hodegetici Hebræo-Chaldaeo-Biblici*,
in quo Vocabula Hebraica & Chaldaica ordine Librorum,
Capitum & Versuum ita exhibentur, ut Lectio Hebræo-
Biblica absque tædiosa evolutionis vocum impedimento
facillimè institui, & intra anni spatium integra Biblia He-
braica commodè perlegi atque intelligi possint. Ham-
burgi apud Gottfried Liebezeit, Bibliopol. Hamb. & Ki-
lonii, typis Barth. Reutheri, Acad. Typ. 1702. (1. Alphab.
13. plag. in 8.)

Quo B.L. constet, in hoc *Hodegetico Hebræo-Biblico* quid præsti-
tum sit ab Auctore, brevibus id indicabimus. Videlicet (1)

illud dispositum est secundum partitionem Codicis S. Judæis usitatam, qui illum in *Legem, Prophetas, eosque tùm priores, tùm posteriores, & Hagiographa* dispescunt. (2) Dispositio Capitum & Versiculorum illi, quæ in Bibliis Leusdenianis habetur, respondet. (3) Translationem Latinam ex *Parentis sui Versione*, quam à multis annis adornavit, eamque propediem unâ cum Textu Hebraico juxta Masoram & optimos Codices diligentissimè emendato luci publicæ dabit, maximam partem desumpsit, ut adeò Vocabularium hoc vel Versionis cujusdam accuratæ vices obire possit. (4) Pleraque Vocabula ad minimum octies in hoc Vocabulario expressa sunt, frequentius tamen in Pentatevcho, quàm in reliquis Scripturæ partibus reperiuntur, ut adeo, qui huic diligentem impenderit operam, eò felicius in ceteris versari queat. (5) Cum unum Vocabulum pro Textus & Circumstantiarum diversitate diversas nonnunquam significationes admittere possit, eam tantum annotavit, quæ in quolibet Textu locum habere videtur. (6) Interdum annotata illi sunt Vocabula aliqua, quæ, si formam absolutam quis spectet, nullam præ se ferunt difficultatem, quâ tamen, si ad difficilem in textu occurrentem formam oculus intendatur, non carent, v. g. 2. Reg. I, 2. in יְהוָה, Jerem. I, 5. in יְהוָה, Ruth. II, 9. in יְהוָה. (7) Verba, quorum Conjugationum significatio ex Grammatica nota esse potest, plerumque in *Kal* tantum posita in hoc Vocabulario inveniuntur, ut in Textu alia sæpe reperiatur Conjugatio, v. g. *Niphal, Piel, Pyal, Hiphil* &c. (8) Ita si verbum aliquod eandem in Conjugatione *Kal* significationem, quam in reliquis Conjugationibus obtinet, quas Textus suppeditat, tunc simplicem plerumque posuit formam Conjugationis *Kal*, ommissâ illâ, quæ in Textu continetur. (9) Participia, cum plerumque formam ac qualitatem Nominum induant, non raro ab illo simpliciter ut Nomina exhibentur, ommissâ Radice. (10) Verba quæ in Vocabulario sæpius dicto vocalibus destituuntur, innunt, quod in Conjugatione *Kal* in usu

in usu non sint, hinc statim alia ab Auctore addita est Conjugatio, quam Textus suppeditat; contra quæ punctis sunt instructa, indicant, quod in Conjugatione *Kal* sint in usu. (11) Quod si vocabula aliqua omisit (uti ea aliquando omitti debuisse ipsa Libri moles postulavit,) illa vel sunt facilia, & jam antea sæpius notata, vel si aliquam difficultatem habere videntur, aut sunt Nomina propria, ut Ezr. IV, 9. Neh. III. aut si sunt appellativa, quærenda ea sunt in præcedentibus vel ejusdem, vel proximè antecedentis Capitis versiculis, ut Ez. XXVII, 25. (12) Numeralia tam Ordinalia quam Cardinalia, ut & pronomina sæpissimè omissa sunt, utpote quæ ex Grammaticis disci possunt. (13) Quandoquidem Chaldæis status Emphaticus magis, quam status absolutus in usu est, itaque in Daniele & Ezrâ plerumque retinere maluit Emphaticum, quam absolutum. (14) Quod ad *Kri* & *Keibh* attinet, notandum est, quod formam marginalem, quæ Judæis *Kri* dicitur, quamque Versiones præcipuè sequi consueverunt, plerumque expresserit, quamvis propterea alteram illam textualem non pro vitiosâ aut corruptâ, sed potius pro anomalicâ ob certas rationes, quas peculiari aliquando Tractatû ex Rabb. & Philolog. Christianorum mente monstrabit, summò studiò ita expressâ habet.

HAMBURGI.

Andreas Paulus, Baro à *Liliencrohn*, S. R. M. Dan. & Norveg. Consiliarius intimus & Provincialis, nec non in Ducat. Slesv. & Holsat. Cancellarius, haud ita pridem in Templo Cathedrali, quod Hamburgi est, sepulcro illatus fuit. Lucem ille an. 1630. d. 4. Febr. adspexit Bredstadi in Holsatia, parentibus ibidem ob mercaturam inclutis progenitus. Quum non ductu solum parentum, sed in Gymnasio etiam Hamburgensi pietatis artiumque fundamenta posuisset, an. 1651. Rostochium, & mox Lugdunum Batavorum salutavit. Finito ibi studiorum cursu, & itinere per Helvetiorum, Italorum Gallorumque fines confecto, nec non Ordinis Equestris splendore

an. 1654.

ao. 1654. in Comitibus Ratisponensibus ab Imperatore FERDINANDO III. impetrato, domum rediit. Hinc Hafniam profectus est, ubi an. 1657. FRIDERICVS III. Dan. & Norveg. Rex Iudicii militaris Prætozem Generalem illum constituit. Postea an. 1662. ad Aulam Imperatoriam missus primùm Consiliarij & Residentis Regij, deindè Ablegati extraordinarij, & demum Plenipotentiarij spartâ fungebatur. Porro an. 1673. Imperatoris gratiâ Baronum Titulos atq;e Insignia obtinuit. Anno inseqventi Comitatus Pinnebergenfis & Præfecturæ Segebergenfis Satrapa, postmodum Consiliarius intimus & Cancellarius Hafniensis, nec non in Ducat. Slesv. & Holf. Cancellarius atq; Consiliarius Provincialis constitutus, ac tandem post obitum CHRISTIANI V. sanctioribus Regni consilijs à FRIDERICO IV. orbis Arctoi Monarchâ adhibitus est. Ast omnibus hisce summis honorum titulis mors illum privavit, quam septuagenarius an. 1700. d. 22. Augusti oppetiit, hancq;e non Vidua solum, sed & quatuor filii unicaq;e filia acerbè lugent.

Sebastianus Edzardus, Prof. Publ. edidit *Confutationem Terministici Erroris*, ex Verbo Dei ita institutam, ut pii cordatiq;e Lectores vel primo conspectu intelligere queant, *Speneri* & sectatorum ejus portentosam ac *Barclajō* conformem sententiam non solum falsam esse, sed & fundamenti fidei repugnare. Hamburgi, sumptibus *Godofredi Liebeckei*, 1702. Typis *Friederici Conradi Gresslingerii*. (10 pl. in 4.)

Quatuor hujus Scripti sunt *Capita*, quorum I. primò *puram & veram Ecclesiarum nostrarum Doctrinam*, ex libris Symbolicis tradit & confirmat, & *quatuor* continet *theses*, harum (1) *Qvod Deus nulli homini ante finem vitæ abscondito & occulto decreto terminum posuerit, quo elapsō nolit ipsi amplius gratiam conversionis offerre, quantocunq;e etiam temporis spatio adhuc vivat: Sed contra quocunq;e tempore usq;e ad finem vitæ sufficientem conversionis gratiam induratissimi*

mis etiam hominibus offerat. (2) Quod verbo Dei semper infit vis & potentia homines convertendi, nec Deus efficaciam hanc à Verbo retrahat, sed per illud pœnitentiam & salutem serio etiam datis jam in mentem rebroham offerat, quandocunqve illud vel legunt, vel audiunt, vel lectum olim auditumqve recordantur. (3) Quod hæc etiam Dei intentio fuerit, quandocunqve & quotiescunqve Verbum Divinum Pharaoni, Sauli, Judæ proditori, Judæis illis, de quorum horrendâ contumaciâ Christus & Apostoli tam graviter conqueruntur, aliisque similis pertinaciâ hominibus fuit propositum, etiamsi Deus prævideret, eos Verbum contumaciter repudiaturos, & tandem in finali incredulitate morituros esse. (4) Quod, quandocunqve Deus induratissimis Ethnicorum benefacit, cœlitus illis dans pluvias, & tempora frugifera, tunc se iis *οὐκ ἀμάρτυρον* relinqvat, sed per hanc *χρηστικότητα* ad Verbum Divinum audiendum eos adducere velit, ut per illud illuminentur, & convertantur. Deinde affert *falsam & erroneam Doctrinam Terministarum*, ex scriptis Speneri, Rechenbergii & Bössi, quinque exinde formans Aphorismos. (1) Quod Deus multis in & extra Ecclesiam visibilem constitutis hominibus jam ante vitæ finem terminum posuerit, quo elapso nolit amplius eorum salutem, quantocunq; temporis spatium adhuc sint in vivis. (2) Quod Deus hunc terminum gratiæ ante mortem constituerit occulto absconditoqve decreto. (3) Quod termino illo præterlapso Deus non amplius offerat pœnitentiam & salutem, nec Verbum Divinum ejusmodi homines amplius ex intentione Dei convertere debeat, sed vis conversionis à verbo retrahatur, quando elapso termino auditur vel legitur. (4) Quod sigillatim Pharaon, Saul, Judas proditor, pleriqve Judæorum, multi Ethnicorum, jam eo tempore, quo illis Verbum Dei adhuc prædicabatur, portam gratiæ prorsus clausam habuerint, nec iis similibusqve aliis Deus gratiam conversionis obtulerit, quamdiu apud eos præconium verbi adhuc durabat. (5) Quod Deus, tum ex Ethnicis, tum ex aliis

hominibus multos sæpè adhuc diu quidem toleret, variisque beneficiis afficiat, quamvis terminus eorum jam sit elapsus: non autem id faciat amplius hoc scopo, ut per hæc beneficia ad Verbum Divinum cum fructu audiendum invitentur, atque sic per illud convertantur. *Capite II. hæc Terministica Doctrina falsitatis convincitur XXV.* argumentis, desumptis ex *Ezech. XVIII, 23. 30. 31. 32. Cap. XXXIII, II. 1. Timoth. II, 1. 16. 2. Pet. III, 9. Act. XVII, 30. 31. Matth. XI, 28. Es. LXV, 2. Ebr. III, 7. 13. Psal. XCV, 7. Toben. III, 23. Rom. II, 4. 5. Cap. V, 20. Levit. XVI, 17. seqq. & locis parallelis. Matth. XII, 31. & locis parallelis. I. Job. II, 2. Zach. XIII, 1. Luc. XVI, 29. Coloss. I, 28. Matth. XVI, 19. XIII, 18. Joh. XX, 23. Matth. XXVI, 26. 27. 28. Ephes. IV, 17. 18. 19. Deut. XXVIII, 28. XXX, 16. Psalm. LXXXI, 13. 14. Es. LVII, 17. 18. ex Concionibus Jeremie, Es. VI, 9. 10. XXIX, 10. Matth. XIII, 13. Luc. XIX, 41. Matth. XXIII, 37. aliisque locis. Matth. XVIII, 22. seqq. Rom. IX, 22. Act. XIV, 17. XVII, 26. 27. *Capite III. Objectiones Adversariorum dissolvuntur, quæ petita partim ab exemplis Diluvianorum, Sodomæorum, Pharaonis, Cananæorum, Israëlitarum in deserto & Niniuitarum, nec non filiorum Aaronis, filiorum Eli, Saulis, Achabi, Amazie, partim ex Scripturæ dictis, Es. XXII, 14. Jer. VII, 12. 15. 16. XI, 14. XIV, 11. 12. XV, 6. XVI, 5. Ezech. XIV, 12. seqq. Hos. IV, 6. IX, 12. 15. Zach. VII, 13. Hage. I, 6. Psalm. VII, 13. 14. Prov. I, 24. Job. XXVII, 8. 9. XXXIII, 29. Matth. XIII, 14. Marc. IV, 12. Luc. VII, 10. Job. XII, 40. Act. XXVIII, 26. coll. Es. VI, 9. 10. Matth. XXI, 43. XXII, 3. 7. Luc. XIV, 24. Matth. XXV, 29. 30. Luc. XIX, 41. 42. Job. III, 18. VIII, 34. XV, 2. Rom. I, 24. 28. 2. Cor. II, 16. 1. Tim. IV, 2. 2. Tim. II, 26. Tit. III, II. 2. Pet. II, 19. 20. *Capite denique IV. ostenditur, Errorem Terministicum fundamento fidei adversari, quia (1) Divini sanctitati & veritati repugnet, (2) Verbi Divini efficaciam, & (3) Ministerii Ecclesiastici officium adoriatur, (4) Orationi Dominicæ plenum horroris sensum affingat, (5) Absolutioni, (6) Baptismo & (7) S. Coenæ adversetur, (8) obstet, quo minus in ullo Ethnico, Judæo, vel aliâs impio homine salvifica fides accendatur, (9) tentatis fidelibus***

consola-

consolationem eripiat, viamque ad desperationem sternat, (10) profligata vitæ hominibus offendiculum ponat, ut in quovis nequitia genere mancant, & omnes pœnitentiæ cogitationes abjiciant.

LVBECAE.

D. *Georg. Henr. Goetzius*, Superintendens Lubecensis, cujus vitam & Scripta Mense Julio, pag. 205. seqq. recensuimus, *Concionem suam Valedictoriam Annæbergæ habitam publicæ luci exposuit.* Lipsiæ apud Christianum Emmerich. (in 4.)

Die 1. Augusti vivis excessit *Benedictus Petrus Winclerus*, V. J. D. Natus fuit is in hac Imperiali Lubecâ, d. 17. Jul. an. 1671. Patre, Viro Magnifico, *Antonio Winclero*, V. J. D. & Consule Reip. Lubecensis primario. Postquam in ludo publico primum, ubi & d. 10. Aprilis an. 1690. sermonem gymnasticum de illustri festivitate non ita pridem tunc inaugurati coronatique Regis Romani JOSEPHI habebat, & sub privatissima deinde *Zacharia Stampelii*, Conrectoris postmodum Slesvicensis, institutione, ea fecisset studiorum incrementa, ut Academias cum fructu adire posset, *Giesam* perrexit quidem, studioque juris sedulo ibidem incubuit; ast ob impendentem belli periculosi tempestatem hanc Vniversitatem cum *Rostochiensis* an. 1692. mense Decembri commutare necesse habuit. Hic *Johanne Kleinio*, V. J. D. t. t. P. P. hodie verò Duci Mecklenburgico Regenti à Consiliis intimioribus, Ductore, eò usque in juris studio per integrum quadriennium progressus est, ut absolute studiorum cursu, & Disputatione Inaugurali, de *Inhibitione judiciali in causis Appellationum*, sub Præsidio *Kleiniano* d. 19. Novembr. an. 1696 habitâ, summos in jure honores ambire potuerit, quos etiam d. 22. Julii anni sequentis in absentia consequutus est. Ad exteros proficiscens primum *Hagam Comitum* in Belgio concessit, ut adornata tunc pacificationi *Risvicensi* attenderet. *Galliam* porro & *Angliam* ingressus esset, nisi infestæ viæ id prohibuissent. Visis igitur postea *Cellensi* ac *Hannoveranâ* aulis, *Wetzlariam*, *Ratisbonam* & *Viennam* invisit. Tan-

dem confecto per *Bohemiã* itinere, *Pragenſi* item, *Dreſdenſi*, *Lipſienſi* & *Berolinenſi* urbibus perluftratis, an. 1697. Lubecam rediit. Hòc locò præcipuè id operam dabat, ut in forenſibus cauſis præclare conſiſtere poſſet; at præmaturâ morte extinctus eſt, cum 31. annos feciſſet vivens. Ex Vidua ſuperſtite, qvam an. 1698. d. 14. Martii uxorem duxerat, unicum filium reliquit.

D. Jo. Jacobi Stolterfohti Scholion

De Calculo in ventriculo Galli Gallinacei reperto.

Eo ipſo fermè tempore, qvo menſe Julio noſtra *de Ova Galli Gallinacei* obſervatiuncula ex prelo ſudare deſierat, quidam Dnn. *Collectorum* in congreſſu aperiebat literas ab amico quodam *Guelpherbyzano*, rerum curioſarum amantiffimo, ad ſe datas; qui *Gallum Gallinaceum* annum ſe aluiſſe referebat, qvem ad aliquod temporis ſpatium domeſtici adverterunt cibo abſtinentem, & ſimul ſubiracundum, ut idcirco ad epulas eundem damnare decreverint: & ecce ventriculi tunicæ interiori adhærentem deprehendit coqva *calculum* pondere $\frac{7}{8}$ lothonum, ejus, qvam delineatio inſerta monſtrat figurâ:

Quod calculi in omnibus corporis partibus tam ſolidis qvam liqvidis generentur, præter Excell. Dn. *D. Georg. Franc. de Frankenau* Diſſert. *de Lapidicina Microcoſmi habit.* *Heidelberg. A. 1685.* & Dn. *D. Georg. Wolffg. Wedel.* Diſſ. *de Calculi mechanica habit.* *Jen. A. 1701.* alioſqve, infinite præbant *Nature Curioſorum Obſervationes*, quas enumerare pagina vetat. Conf. qvæ de materia hacce diſſeruiſimus *A. 1699. Menſ. Febr. p. 47. ſeqq. An. 1700. Menſ. Mart. p. 71. ſeqq.*

Si vero

Si vero *Calculi* concrementum est salinum, & generatur per modum coagulationis duorum salium præternaturalium, *Acidi* sc. p. n. & *Alcali* volatilis urinofi, dum *acidum* vitiosum, in primis viis, præsertim ob stomachi errorem, dilapsum, reliquis partibus communicatur, in quibus inveniens sal urinosum purius, cum eodem se conjungit, ut necessario in unam massam ita coeant, ac se invicem firmiter coeulent, ut vult B. Dn. D. Michael Ettmüller, in *Patholog.* c. III. quid mirum, quod in ventriculo *Galli Gallinacei* nostri, quasi in lerna malorum, ex ista prædicta salium pugna sit orta ejusmodi *calculosa* compages? quoties autem inter diversas partes oritur dissidium, una alteri succumbat necesse est. Exhaustæ videntur *acidi* in conflictu vires, unde prostratus appetitus, qui particulis *acidis*, habitu suis blande styptico sinistram ventriculi orificium rodendo vellicantibus tribuitur. Ad pugnam furoris effectum quod pronus fuerit *Gallus* iste *Guelpherbyzanus*, ab orgasmo sanguinis à bile concitato crediderim ortum. Hujus quippe secretio ex prævia concoctione læsa, in altera vix corrigibili, dum apte fieri nequivit, *alcalicis* suis particulis *acidas* sanguinis partes ad pugnam provocavit, unde turbulentus spirituum motus: & forsan in aliis quoque corporis partibus *tartareas*, hostiæ nisi cessisset, concretio orta fuisset.

Francisci Wörgeri Scholion

Super 1. Petr. 3. v. 19. item c. 4. v. 5. 6.

Pietate pariter ac doctrina inelytus Daniæ quondam ac Norwegiæ Rex FRIDERICVS III. Candidatis Ministerii diversis explicanda pro concione offerre solebat isthæc Petri:
 „*Quia* & *Christus* semel pro peccatis passus fuit, *Justus* pro in-
 „*justis*, ut nos adduceret Deo, mortificatus quidem carne, sed
 „*vivificatus* spiritu, in quo abiit etiam & Spiritibus qui erant in
 „*carcere* prædicavit, inobedientibus quondam, cum semel ex-
 „*spectabatur* Dei lenitas in diebus Noë, cum apparabatur arca,
 „*in qua* pauca, hoc est, octo animæ servatæ fuerunt per aquam
 &c. An satisfecerit quispiam Regi Serenissimo, vix mihi fit

verosimile, dum nemo interpretum huc usque nodos illos dissolvit, quod ego quidem sciam, sed magis insuper constrinxit. Primò igitur certum est, S. Apostolum in verbis, *mortificatus quidem carne sed vivificatus Spiritu seu anima*, de illo loqui articulo temporis, quo Dominus descendit ad inferos veluti victor mortis ac diaboli, idque eam ob causam voce *vivificatus* describere S. Petrum divinam adeò denotans id ipsa morte Christi potentiam, ubi vires quasi colligens magno clamore exspiravit, ac si jam tum fuisset & quidem manifestius redonatus vita, antequam erat suscitatus è sepulchro, haut diffidente Centurione: *Verò hic est filius Dei*. Obscuraverat solem, & cum in eo esset, ut animam amitteret, velum templi summi dirupit, elementa mundi concussit, saxa discidit, monumenta aperuit, & in illis ipsos sepultos commovit, id quod brevibus hisce complectitur Petrus: *mortificatus quidem carne, sed vivificatus Spiritu*. Deinde alter scrupulus residet in voce *predicavit*, quod idem hic est ac *testatus est*, dum notante Flacio, illa Christi prædicatio apud inferos facta non tam verbalis ad institutionem fuit ac pœnitentiam, quam realis ad evidentem redargutionem, confusionem ac pœnam eorum, qui tot annis non modo concionantem de iudicio Noam, sed immenso labore arcam insuper fabricantem despiciatui habuerant, eodem quo jam furore cunctas Dei minas explodunt deistæ nostri. Noachi manus, ait *Melchior Mittelholzerus*, haut minus docebat quam lingua. Ejus assiduitas in struenda arca erat concio realis. Quivis ictus, quem prisca mundi incolæ audiebant, erat sermo ad pœnitentiam exhortans. Atque ita sancti mundum judicant non fide tantum sed & factò (in *Florilegio Anglicanò* decade 9. concionum p. 269.) Nihil aliud ergo in tot errorum labyrinthum egit commentatores quam sinistra aliquot vocabulorum explicatio, dum testimonium hic acceperunt pro salutifera Evangelii prædicatione, quod de solo eodemque manifesto testimonio erat intelligendum. Sic *testes* ad populum vocantur Apostoli, Act. 13. v. 31. & cap. I. v. 8. *eritis mihi testes*, id est, prædicabitis in Jerusalem & in
omni

omni Judæa & Samaria, usque ad ultimum terræ. Neque verò, licet floccifecerint prædicationem auditores Noe universam ante diluvium, haut tamen ipsam personam Noe infestant, quemadmodum Judæi conati sunt Salvatorem nostrum cum testimonio illius prorsus delere, tantum autem abfuit, ut delere istud potuerint eum *mortificantes carne*, ut potius *vivificatus spiritu*, simul ac illum mors occupavit magis illustrarint, siquidem in obitu mox malignis simul omnibus geniis ac animabus impiis in inferno detentis sese velut supremum judicem totius prioris mundi ostentaverit, quæ genuina est hujus versiculi enodatio. Quin & ipsum *Evangelium* vocatur nonnunquam testimonium, ut patet è verbis Johannis Apocal. I. v. 9. fui in Insula Pathmos propter verbum Dei & testimonium Jesu Christi, hoc est, propter Evangelium. Item I. Cor. 15. v. 14. & 15. Si Christus non resurrexit, inanis est prædicatione nostra, inanis est & fides vestra: invenimur etiam falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum, hoc est, inane erit nostrum Evangelium. Et eo sensu capiendus est versiculus cap. 4. Petri v. 5. 6. *Propter hoc enim & mortuis evangelizatum* (mortui convicti sunt veritate hujus judicii) de judicio mortis super omnem carnem id illustrat, quoniam moriuntur quidem quatenus sunt homines in carne, vivunt autem Dei potentia conclusi quod attinet ad eorum animam: hoc sibi verba voluit Petri, *ut judicentur quidem secundum homines in carne, vivant autem secundum Deum in Spiritu.* Nam particula *ut* sive *iva* quæ sæpius idem est, quod *cum* vel *quia* omninò sic hoc loco intelligenda est, quia homines nulli judicium Dei effugiunt, sicut opinabantur in diebus Noë, & hodie dum adhuc opinantur impii, sed vivi etiamnum ratione animæ suæ in manu Dei sunt. Eo modo confirmat superiorem nostram explicationem S. Petrus. Sic enim vox *iva* usurpatur Joh. 17. v. 1. Pater venit hora, glorifica filium tuum, *iva* ἡ υἱὸς σε δοξάσῃ σε. *Quia* & filius tuus glorificat te. Ibidem v. 3. de sanctis jam beatorum gregi additis atque in Dei cognitione confirmatis.

Hæc

Hæc est autem vita æterna ἵνα γινώσκωσι τὴν μόνον ἀληθινὴν
 θεὸν quia cognoscunt te solum verum DEum & quem misisti
 JESum Christum. 1. Cor. 4. v. 3. itidem, Mihi pro minimo est, ἵνα
 ὑμῶν ἀνακριθῶ, cum à vobis judicor. Iterum Joh. 16. v. 32.
 Instat tempus & jam adest, ἵνα σκοπισθῆτε, quando dispergimini
 unusquisque in sua, me relinquentes. Iterum Joh. 15. v. 8. In
 hoc clarificatus est pater meus, ut fructum plurimum feratis &
 efficiamini discipuli, id est, quando fructum plurimum fertis,
 tunc glorificatur cælestis pater. Similiter 1. Joh. 4. v. 17. In
 hoc perfecta est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus
 in die judicii, hoc est, quia fiduciam habemus in die judicii, per
 hoc perficitur charitas in nobis. Nihil hinc impedit, quo
 minus dictum Petri versiculum sic reddamus: *Propter hoc &*
mortuus evangelizatum, propter hoc mortui sunt testimonio de
Christo judice confusi, quoniam mortis quidem judicio sunt extincti
in carne, vivunt vero quod ad animam eorum attinet adhuc DEo. Nam
ita esse verum capiendum connectio ipsa docet textus, dum
in præcedente v. 5. 6. Reddent rationem ei qui paratus est judicare
vivos & mortuos ait Petrus, addens mox: propter hoc enim & mortuis
evangelizatum est, quoniam judicantur quidem secundum homines in car-
ne, vivunt autem secundum DEum in Spiritu, addit confestim v. 7.
omnium autem finis appropinquat, aperto documento non nisi de
potestate loqui Apostolum judicantis Domini, cujus vindictam
ne in ipsa quidem morte effugere possunt deistæ, quippe in
cujus manu anima omnis viventis & Spiritus universæ car-
nis hominum Jobi 12. v. 10. Sive ergo vivimus sive morimur
Domini sumus, Rom. 14. v. 8. Quando quidem omnes, qui in mo-
numentis sunt, audient vocem filii Dei, & procedent, qui bona
fecerunt in resurrectionem vitæ, qui verò male egerunt in re-
surrectionem judicii, Joh. 5. v. 28. Neque ipsi hic infernales Spi-
ritus excipiuntur, uti ecclesia istud solenni celebrat cantu,
quem tremunt impia tartara, colit quoque quem & abyssus infima, cu-
jus ultimi judicii ideam moriens dedit Dominus in ipsa
adhuc cruce, uti S. Petrus istud graphice est testatus.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Octobri, MDCCII.

ROSTOCHII

Die 6. Sept. sub Præsidio Jo. Fechtii, S. S. Theol. Doct. Ejusdemque Prof. Publ. Ord. Consist. Ducal. Assessoris, & Distr. Rostoch. Superintendentis, Dissertationem Theologicam, de *Studii Biblici cum Systematico Connexione, hujusque divinâ Origine*, publicè ventilandam proposuit *Hermannus Müller*, Riga Livonus. (5. plag. in 4.)

In hac Disputatione Auctor (1) docet, quanquam præter Scripturam S. plurimi sint libri sacri ex ipsâ Scripturâ summò studio deducti, tamen his ipsis, quantalibet sanctitate præfulgeant, Scripturæ lectionem præferendam esse, *partim* quia Scripturâ sola fundamentum ultimum & immotum est, cui tota fides nostra, reliquique sancti libri innitantur, §. 1. *Partim* quia sola Scriptura S. nativam veritatis puritatem in se complectitur, cum reliqui sacri libri omnes, quicquid puritatis habent, ex Scripturâ, tanquam fonte habeant, à quâ aliquando ob humanæ naturæ labilitatem recedere possunt, §. 2. *Partim*, quod insitam Scriptura habeat efficaciam, animum hominis, cum legitur, ad res spirituales commovendi; qualis nullis aliis scriptis, nec nisi participativè, in quantum Scripturam, in aliquâ parte sic tractatam, complectuntur, competit, §. 3. *Partim*, quod innumeris admonitionibus & mandatis ad legendam Scripturam compellamur, qualia de reliquis libris sacris nunquam leguntur, §. 4. Agnovisse hujus thesæos veritatem *D. Martinum Lutherum*, qui ideò optaverit, plerosque alios libros, etiam suos, perire, & vel solam remanere Scripturam, §. 5. Quod tamen de moderatione potius scribendi libros, quam de abolitione eorundem omnimodâ intelligendum

gendum esse, ex eodem *Luthero*, & aliis argumentis confirmat, §. 6. & 7. Quo ipso porro & (2) ostendit, reliquos libros sacros, nominatim Systematicos, à Scripturâ adeò non absorberi, ut potius Scriptura, & per Scripturam Deus hos ipsos requirat, adeoque hi Divinam habeant originem. Probat hoc (α) quia Deus non solam Scripturam nobis legendam proposuit, sed etiam Ministerium Ecclesiasticum instituit, quod Scripturam variè interpretaretur, doctrinasque ad salutem necessarias ex eadem educeret, illustraret, vindicaret & applicaret ad pietatis usum. Hos autem actus producere id, quod nos Systema vocamus, §. 8. Probat (β) ex divinitus constituto ordine, in Scripturæ lectione & tractatione observando, cum non nuda lectio, sed lectio cum scrutinio & accuratâ totius contextus consideratione conjuncta à Deo requiratur, hunc autem ordinem & hoc scrutinium nemo felicius quam Ministerium Ecclesiasticum obire possit. Systemata verò omnium perfectissimum observati hujus ordinis specimen representare, §. 9. Probat (γ) ex præceptâ divinitus, sicut in Ecclesiæ ritibus, ita quoque in tradendis divinis mysteriis τὰ μυστήρια, sine quâ doceri omnino, aut rectè doceri cum fructu non potest, §. 10. Quod confirmat verbis *D. Davidis Chytræi*, §. 11. Concludit Systemata Theologica Divinam habere originem, & nexum cum Scripturæ lectione indivulsam. Et, si quis ex Systematum lectione occasionem sumat Scripturam negligendi, id ex accidenti esse, §. 12. Monet denique, falsum esse, quod à Professoribus Academicis maxima Theologiæ Systemata ejusdem tyronibus, qui vix primis labris sanctæ artis elementa degustant, commendentur. Aliud clamare Theologiæ methodos, à Doctoribus confectas. Quamquam pro viribus quilibet suis anniti debeat, ut in Compendiis non subsistat, sed quousque potest, provehatur, §. 13. Et quamquam Systematum non una eademque sit ratio, nullam tamen hactenus causam sufficientem adductam fuisse, cur in se illa contemni & Studiosorum ludibrio, quod

quod faciant Novatores, exponi debeant. Laudat suo merito *Locos Theologicos Gerbardianos*. Tandem asserit, illa, quæ à Fanaticis in vulgaribus Systematibus desiderentur, nihil arguere nisi virulentum erga innocentes libros odium, defectusque iis objectos fingi potius, quàm probari, §. 14.

Die 29. Sept. *Christianus Hildebrandus*, Log. P. P. & Facultatis Philos. Senior, hodieque Acad. Rector in Festum Michaelis Programma publicavit. (1. plag. in 4.)

Sub finem mensis Sept. *Georgius Frid. Niehens* / Rostoch. S. Theol. Licent. Germanicum edidit Scriptum, cujus inscriptio est sequens: *Wohlgegründete Schutz-Schrift* / darinn die lästerliche Chartreque, welche M. Joh. Sigismund Besslerig zur Bertheidigung Hn. D. Adami Rechenbergis / wieder seine (des Auctoris) Verfohn zu Leipzig herausgegeben / kürzlich verantwortet / und zugleich dessen unverschämte Lügen und abscheuliche Lästerungen gebührend wiederleget werden. Rostoch / gedruckt bey Johann Weppling / der Acad. Buchdrucker / 1702. (3½ plag. in 4.)

GRYPHISWALDIAE.

Die 4. Sept. Moderatore *Petro Mascovio*, Jcto, Antecessore Ordinario, Consistorii Regii Directore, nec non Facultatis Juridicæ Seniore, & h. t. Decano, Disputationem Inauguralem de *Præscriptione Feudi*, pro summis in utroque jure Honoribus ritè ac legitimè consequendis, publico Eruditorum examini submitisit *Petrus Bernhardus Clasen*, Lubecensis. (3½ plag. in 4.)

Tractatio *duabus* absolvitur *Sectionibus*, quarum *prima* agit de Feudo per *præscriptionem* constituendo, hujusque §. 1. ex jure Civili repetit, duo esse præscriptionum genera, *longi* vel *longissimi temporis*, hancque iterum duplicem; quarum *altera* jus plenum seu actionis confert præscribenti: *altera* jus minus plenum, seu exceptionis, eò quod nil habeat, quo se tueatur præscribens, quàm solum lapsum temporis. Et se in hoc argumento feudali pro diversis casuum figuris intelligere ait Au-

ctor præscriptionem vel *longi* vel *longissimi temporis*, & quidem eam, quæ tam actionem, quam exceptionem præscribenti pariat & tam adversus *Dominum* quam *Vasallum*, non minus ac acquisitio ea, quæ fit per investituram. §. 2. Circa feudum per præscriptionem constituendum tres casus probè distinguendos esse scribit, quos etiam allegat. §. 3. Considerat *Formam* hujus præscriptionis, quorsum *primò* pertinet, ut non modò res à præscribente sit possessa; verum etiam, ut certo modo sit possessa, nimirum ut feudum. *Deindè* requiritur ad formandam præscriptionem continuatio ejusmodi possessionis per 30. annos. *Porro* secundum Jus Canonicum bona fides adesse debet, & quidem tam in initio, quam progressu præscriptionis. Titulus *denique* & investitura præcedens non exigitur, sed ipsa patientia est vice tituli & investitura. §. 4. Contemplatur *Subiectum* nec non *Objectum*, & circa hoc præcipuè inter Doctores controverti asserit, quanto temporis spatio possessio debeat esse continuata, ut rebus *Ecclesie* feudalis qualitas inducatur. Vbi quidem *Vultejus*, *Ludwellus*, *Carpzovius*, *Einckelthufius*, & *Dn. Stryck* triginta annos, etiam in re Ecclesiastica, sufficere existimant; ast *Schneidewinus*, *Duarenus*, *Schraderus*, *Rittersbusius*, *Mynsÿng*, *Rosenthal*, *Struvius*, & *Coccejus* respiciunt ad jus civile commune quadragenarium tempus Ecclesie indulgens. Et horum rationes fortassis palmam obtinere statuit Auctor. *Regalia* per statum imperii aliamque personam publicam adversus alteram paris dignitatis, ordinario tempore in feudalibus recepto: ast à privato contra superiorem, non nisi immemoriali: contra alium privatum verò itidem 30 annis jura ejusmodi eximia, v. gr. *Venandi*, *pedagii*, in feudum præscribuntur. §. 5. sistit *Effectum* præscriptionis, qui in eo conspicitur, quod feudum præscriptione acquisitum naturam habeat veri & proprii feudi. Et quod præscribentem non minus quam alium quemlibet Vasallum, Domino aut Vasallo mutato, investituræ renovationem petere, & juramentum fidelitatis subire oporteat.

§. 6. Ad *Dissentanea* spectare ait, quod restitutio in integrum ex capite ignorantiae contra praescriptionem semel completam impetrari non possit. *Item*; quod ad praescribendum sufficiat notitia Ministrorum Principis, si vel maxime Princeps, feudi Dominus, ignoraverit. Sectionem *primam* ita pertractam excipit *secunda*, quae agit de *Feudi jam constituti Dominio utili vel directo praescribendo*. Quanam praescriptionis hujus sint requisita. §. 7. docet, commemorans simul varios casus hoc in capite considerandos. §. 8. Ostendit, quod *Dominus* contra vassallum dominium *utile*, vel potius amotionem ejus, seu libertatem feudi praescribere possit, ita ut rem olim in feudum concessam pleno jure recuperet, & quod hac in re praecipue bona fides spectanda sit. §. 9. Afferit, quod *Tertius* feudum, vassallo id negligente, per 30. annos bona fide, ut feudum, possidens, itidem illud contra verum vassallum praescribat. §. 10. Meminit *Dominium Directum* à vassallo ipso non aliter praescribi, quam (1) per interversionem possessionis domini directi, quando nimirum in possessione libertatis per 30 annos, & quidem bona fide, quae ex lapsu tanti temporis praesumitur, se constituerit, vassallum se negando, acquiescente Domino. (2) dicit per recognitionem domini utilis ab alio bona fide factam, accedente legitimo tempore, vassallum dominium directum novo isti domino acquirere, modo sciverit hoc prior feudi dominus, quod vassallus alium recognoverit. §. 11. Perhibet, quod Successor vassalli *universalis*, si ipse rem retineat, ignorans eam esse feudalem, ne quidem ex sua persona praescriptionem directi domini inchoare possit, si vassallus antecessor ut *aliodialem* possidere jam coepisset mala fide. §. 12. & 13. explicat, an *Successor singularis*, in quem illicite vassallus feudum alienavit, ullius temporis praescriptione directum dominium acquirere possit? §. 14. docet, *Tertium*, bona fide possessionem feudi adeptum, praescriptione ordinaria juris communis, decem sc.

annorum inter præsentés, & viginti inter absentes, illud acquirere. Tandem *quinque* annectuntur *Corollaria*.

Postquam Disputationis suam hætenus dedimus, Candidati vitam paucissimis attingere placet. Natus scilicet ille est *Lubeca* an. 1675. d. 22. Julii Parente *Petro Clasen*, JCo, & Serenissimi quondam Saxonie, Angriæ & Westfalie Ducis Consiliario Aulæ ac Regiminis primario. Positis primùm in Gymnasio *Lubecensi*, in scholâ deinde *Raceburgensi* oppidanâ, & tandem sub privatissimâ Præceptorum institutione, studiorum fundamentis, an. 1693. ad *Jenensem* Academiam profectus est. Hic quum per biennium, & quod excurrit, hælisset, *Lubecam* quidem repetiit, sed sesquiannò exactò *Jenam* redire placuit, ubi & per triennium fermè iterum substitit. Postquam an. 1699. hinc discessisset, & in urbe patriâ per annum commoratus esset, ad Imperialem Cameram *Wetzlarisensem* sollicitandorum, ut vocant, processuum causa, concessit. Finitis *Wetzlarie* negotiis per *Hassiam* & Ducatum *Brunsvicensensem*, salutatis tamen *Giessensi*, *Marpurgensi* & *Helmstadiensi* Academiis, ad Penates suos rediit.

REGIOMONTI

Die 2. Sept. M. *Arnoldus Henricus Sahme*, Regiomont. Prussus, Respondente *Jo. Frider. Sischer / Morung*. Prusso, Disputationem priorem habuit de Comitibus Palatinis, d. *Reichs-Hoff-Graffen*. (3. plag. in 4.)

In hujus Disputationis §. i. varias significationes vocis *Comitis* evolvit: & posteaquam ex historia ostensum esset, quâ nimirum ratione vox hæc nomen officii sit facta, explicatur quisnam hodie propriè dicatur COMES? videlicet: *qui de Comitatu a Principe est investitus*. §. 2. Considerat germanicam vocem *Graff* / & fusè inquirat quanam sit hujus vocis origo? Tandem ex verissimis argumentis concludit vocem hanc *Graffe* ab origine ita natam, non autem factam, aut aliunde derivatam esse, sed originaliter *Judicem* denotasse.

notasse. Quâ occasione simul mentio injicitur deo Cento-Gräffe/Bo-Gräffe/ Frey-Gräffe/ Saltz-Gräffe/ quorum omnium definitio simul proponitur. §. 3. Varia Comitum genera, Landgravios, Marchgravios, Burgravios & Pfaltzgravios seu Comites Palatinos proponit, & ostendit unde Pfaltzgravii nomen derivandum sit? Tum duo esse Comitum Palatinorum genera refert, Unum quod ad Classem potentissimorum Principum refertur, quique de Palatinatu sunt investiti, sicuti in Germania die Pfaltz-Graffen am Rhein/ in Polonia WOJEWODAE &c. Alterum, quod illis competit, qui titulo tantum eines Pfaltz-Graffen fulgent, ast de Palatinatu investiti non sunt, & de his præsens Disputatio agit. §. 4. Varios Comitum Palatinorum titulos proponit, nimirum quod dicantur: Comites Palatini Caesarei, Comites S. Palatii Lateranensis, Comites Aule Caesareae, Comites Imperialis Consistorii, Comites Curiae Caesariae, imò simpliciter etiam Palatini. Germanicè non Pfaltz-Graffen/ sed des Heil. Römischen Reichs Pfaltz-und Hoff-Graffen/ vel etiam simpliciter: Reichs-Hoff-Graffen. Additur etiam ratio cur ita saluentur? & deinde ostenditur quâ ratione Comitivam illam dignitatem obtineant? nempe (a) per publicam professionem seu lectionem LL. Imperialium per XX. annos; quæ tamen sententia ab aliquibus meritò in dubium vocatur, quoniam non desint exempla eorum, qui se post XX. annorum professionem Comites Palatinos scripserint &c. §. 5. Ostendit (β) alterum modum comitivam dignitatem obtinendi, & simul inquiri quis Imperatorum Rom. primo omnium Comit. Palatin. creaverit? Ulterius indagat, quoniam hodie Comit. Palatinos creent? videlicet Imperator Rom. & Papa. Reliqui Principes qui absoluti sunt domini etiam quidem Comites Palatinos creare possunt, si volunt, at tamen hætenus hoc regale non exeruere. §. 6. Exponit, quoniam ad Comitivam hanc dignitatem admittantur? §. 7. Primum proponit jus Comitibus Palatinis à S. Caesarea Majestate concessum: nempe Facultatem creandi Notarios Publicos, & simul varia de Notariis Publicis proponit collectanea. §. 8. Recenset

Recenset secundum privilegium Comitibus Palatinis concessum, nempe: *Potestatem illegitimos & Spurijs legitimandi*, & simul alia curiosa ob oculos ponit. §. 9. Tres quaestiones considerat (1) *An Comites Palatini etiam Principum, Comitum, Baronum atque Nobilium liberos illegitimos legitimare possint?* (2) *An Comites Palatini omnes Spurijs sine discrimine, etiam ex incestu progenitos, legitimare possint?* & (3) *an Comites Palatini proprios extra legitimum thorum natos liberos legitimis possint restituere natalibus?* §. 10. Docet quod Tertio Comitibus Palatinis concessum sit jus curatores & Tutores constituendi, confirmandi, nec non justis ex causis iterum removendi & deponendi. §. 11. Ostendit quod etiam Comites Palatini habeant jus veniam aetatis concedendi.

Die 5. Septembr. sub Praesidio *Zuch. Hess, V. J. D. & P. Publ.*
 Respondente *Georg. Frid. Segers*, Reg. Boruss. Diff. Juris
de Venatione juxta Jus Germ. prior; posterior vero ejusdem
argumenti sub eodem Praeside, Respondente *Joh. von*
Sanden / Heiligenbeil, Boruss. die 8 Septembr. habita fuit.
 (6. plag. in 4.)

Utraque Dissertatio idem pertractat argumentum, & divisa est in II. Capita. In primo, *justitia venationis non ex necessitate seipsum sustinendi: neque ex statu bellico inter homines & bruta: sed ex licentia legibus non restricta derivatur, quae tantisper recta est, donec à Superiore restringatur. Vtrum occupato fundo simul dominium ferarum ibi commorantium acquiratur?* discussis rationibus negantibus affirmatur, idque rationibus & moribus Germanorum convenientius esse demonstratur. Contrarium tamen apud *Ebraeos & Romanos* obtinuisse indigitatur. Apud *Germanos priscos* facultatem venandi ab arbitrio universitatis, postea principis dependisse, & in alieno fundo, ut & in banno Ferino principum, regulariter non licuisse; in fundo proprio vero venari fas fuisse ex concessione superioris, sed postea subditis jus hoc recte ademptum fuisse, notatur, ob tranquillitatem & utilitatem Reip. ostenditurque non
 opus

opus esse ut pro afferendo jure Principis venationem sibi ad-
 scribentis, præscriptio allegetur. Ultimo Jus Romanum cum
 Jure Germanico circa venationem confertur, & differentia
 utriusque ostenditur, & remissive recensetur quid juris sit
 in *Prussia* circa venationem. In *Capite secundo Jus venandi à*
Superiore concessum consideratur, & quomodo differat à ban-
 no ferino; quotuplex sit: quasnam feras capiendi jus ad ve-
 nationem superiorem, quasve ad inferiorem referendas esse
 ostenditur. *An concessa venatio sit Servitus realis, an personalis?*
an vero effectum obligationis tantum involvat? in utramque partem
 disceptatur & deciditur, jus venandi intuitu Principis esse
regale: intuitu subditorum, *singulare aliquod jus*, affinitatem ha-
 bens modo cum servitute reali, modo cum personali. Osten-
 ditur porro quibus personis concedi solet, & quid observan-
 dum sit in concessione venationis precaria. *Quæstio, an*
fundo vel sylvæ simpliciter in feudum concessa, venatio simul concessa sit?
neg. etiamsi fundus cum omnibus redivisus sit datus, vel
 cum omni jure quod concedens ibi habuit; nisi concessus
 sit *Herrschaften*; Expressione unius regalis, v.g. *meri imperii,*
venandi jus non comprehendi ostenditur, nisi speciali Rega-
 lium quorundam concessioni clausula generalis annexa, vel
 ab eo, cui quædam Regalia sunt concessa, jus venandi olim
 exercitum sit. In utramque partem disputatur, *an Venatio præ-*
scriptione contra Principem acquiri possit, & negativa senten-
 tia rationibus & testimoniis DD. comprobatur. *An, quando*
& quomodo privatus privato jus venandi cedere possit docetur,
 & quod princeps jus convenandi in subditorum agris non
 habeat, nisi agri privatorum publicis sint intermixti. Porro
 demonstratur, quod, qui majores feras capere potest, non
 statim minores, & vice versa, venari possit: quod venatio
 simpliciter & indefinite concessa jus capiendi feras majores
 non inferat: quod, qui jus venandi feras majores habet, non
 mox sclopetis venari possit, nisi ita quoque sit concessum, &
 vice versa, quod, qui sclopetis recte venatur, non etiam retibus

& canibus venari queat. Idem in venatione præscriptione ac-
quisita determinatur, ut unus venationis modus, v.g. per *retia*,
præscriptione acquisitus, non sit extendendus ad venationes
quæ fiunt per canes. *Quo tempore, quo loco, venari jus sit, &*
quomodo feræ vulneratas infectari liceat: item *quibus remediis*
juris venatio quærat & defendatur ostenditur, doceturque
quod, qui jus venandi sibi competere asserit, titulum pro-
bare debeat, & quid in probanda quasi possessione venatio-
nis observandum sit monstratur, tandemque subjicitur, *quibus*
modis jus venandi amittatur.

Die 6. Sept. M. Johannes Engelbrecht, Schiffenb. Pruss.
Respondente Johanne Bernb. Hahn, Persk. Pruss. de Oratore ex
veris bene concludente disputavit.

Die 7. Septembr. prodiit Disputatio Theologica, de *Scripturâ*
divinitus inspiratâ, & sufficienter utili, secunda, ex dicto
2. Timoth. III, 15. 16. 17. (prima vid. mens. Jan. p. 14. seq.)
quam Præside Godefredo Wegnero, S. Theol. D. ejusque
Prof. Publ. Ord. ut & Concionatore Aulico Regio Secun-
dario, examini publico Eruditorum subjecit Philippus
Ruhig / Insterburg. Prussus. (4¼ plag. in 4.)

Postquam in primâ Disputatione Sectionem I. absolvit, in hac
Sectionem II. Problematicam Elencticam pertractat, & quidem ita,
ut dubia textualia, cum ceteris difficultatibus, quæ ob prolixitatem
in sectione primâ expèdiri non potuerunt, proponat,
atque interpretum non tantum dissensum ostendant, sed etiam
quid verum, ac menti Spiritus S. congruum, eruat ac demon-
stret, & falsitatem sententiarum destruat ac refutet, idque
per quæstiones aliquot præstet, quarum I. *An potior Scriptura,*
an Papa auctoritas? Qv. II. *An per ierçá γραμματα sola V. T. Scriptura*
intelligatur? negatur contra Estium, Bellarm. Tiletanum,
Hayum, & alios. Qv. III. *An Sacra Littera hominem possint sapien-*
tem reddere ad salutem? affirmatur contra Pontificios Scripto-
res. Qv. IV. *Cujus Idiomatis aut Lingvæ grammata intelligantur?*
Resp.

Resp. respectu V. T. *Hebræa*, paucis in Jeremiâ, Daniele & Esdrâ exceptis; respectu autem N. T. *Græca*. Qv. V. *Verum Synagogorema Omnis collectivè, an distributivè sumendum sit?* Resp. potest h. l. in hujusmodi ampliacione accipi, ut & totam & omnem solam Scripturam denotet. Qv. VI. *Vtrum ambitu vocis Omnis Scripta N. T. comprehendantur?* Resp. intelligitur voce Omnis Canon Scripturæ N. & V. T. Qv. VII. *Verum sub illo ambitu etiam libri Apocryphi contineantur?* Negatur. Qv. VIII. *An res omnes in Sacra Scriptura contenta ex Divinâ inspiratione scripta sint?* Affirmatur. Qv. IX. *An etiam singula verba inspirata & dictata sint à Spiritu S.?* Affirmatur.

Die 23. Septembr. Præses M. Fridericus Stadtlender / Regiom. Pruss. Exercitationum Philosophicarum, de *Requisitis ad Virtutum moralium acquisitionem necessariis*, tertiam proposuit Respondente Georg. Christoph. Grube. (prima vid. mens. Febr. p. 45. ; secunda autem mense Majo, p. 141.)

Ultimum Disputatio hæc complectitur Requisite, ipsam sc. *assuefactionem*, quæ in bonarum ac honestarum actionum frequenti exercitio consistit. Et cum reliqua secundum quid saltem sint necessaria, & causæ remotæ ac minus principales, tertium hoc absolutè atque simpliciter esse necessarium asseritur, quod & nonnullis evincitur ac demonstratur rationibus.

Die 28. Septembr. Conrad Stein / J. V. D. (cujus N. L. Anni 1702. p. 98. mentionem faciunt,) pro receptione in Facultatem Juridicam Disputationem de *Officio Advocati*, Respond. Georg. Momann / Regiom. Pruss. (3. plag. in 4to) ventilavit. Disputatio in tria Capita est divisa. Cap. 1. Generalia circa Rubri significationem exhibet. Cap. 2. Officium advocati in litibus suscipiendis observandum sistit. Cap. 3. Officium advocati in litibus susceptis bene peragendis exercendum exponit.

Die 31. Sept. Præses paulò antè dictus, Respondente Friderico Danovio, Loezâ Prusso, Disputationem quartam & ultimam de *Requisitis ad Virtutum Moralium acquisitionem necessariis* ventilavit.

In tertiò requisitò adhuc occupatur, inquirendò in acti-
 ones quales esse debeant. Malas excludendas esse ostenditur,
 quæ tantùm abest ut generent, ut potius corrumpant virtutes,
 vitiaque inducant. Occurritur uni ac alteri Objectioni. Ma-
 læ proinde cùm profus hîc exulent, bonas requiri docetur.
 Quæ verò illæ sint porrò investigatur, easque hîc nomine
 dignas esse dicitur, quæ ad auream mediocritatis regulam
 informantur. Moventur denique coronidis locò nonnul-
 læ quæstiones: *An scil. Virtus moralis unicâ obtineri queat actione?*
 Neg. *Quodnam sit signum ex quò Virtutis habitus acquisitus aut non*
acquisitus judicari possit? Putatur hoc esse voluptas atque dolor
Vtrum paululum à mediò citra vitium & vituperationem recedere lici-
tum sit? Affirm.

VPSALIAE.

Haud ita pridem *Olaus Rudbekius*, inclutus *Svecorum*
 Historicus, viventium numero creptus est, cùm ultra septua-
 ginta annos vixisset.

Lucem publicam, vidit *Dissertatio Medica*, *Vrsum brevi-*
 ter delineans, quam sub Præsidio Doct. *Laurentii Roberg*,
 Med. Theor. & Pract. Prof. Reg. & Ord. Eruditorum exami-
 ni stitit *Jacobus Sieberg* / *Smoland.* (4½ plag. in 4.)

§. 1. Exhibet Auctores quosdam qui de *Animalium naturâ*
 scripserunt. §. 2. Occasionem præsentis Disquisitionis Aca-
 demicæ tradit, quæ sc. urfina cadaveris dissectio, brevi antè
Vpsalia facta. §. 3. Sistit *Synonymiam & Homonymiam*, & §. 4. *Ety-*
mologiam vocabuli *ursi*, qui dicitur vel ab *urgendo*, quod ani-
 malia *urgendo & impellendo* prosternat, vel à *villosâ hirsutie*,
 sicut & Græcis *δαρύκειος*, pilosus, audit, vel juxta *Isidorum*,
ursus dicitur quasi *orsus*, scilicet in ventre & extra ventrem
 linctû completus, ut vulgò creditur, &c. §. 5. Docet, urfos
 reperiri in *Africâ* rariores; nullos vero in *Cretâ & Angliâ*, con-
 trà iisdem abundare *Alpinas Helvetie rupes, Herciniam* aliasque
Germanie sylvas, Lithuaniam, nec non *aquilonarem partem à Tar-*
 taris

taris habitatam, vastas Moscovitarum sylvas, & plagam septentrionalem. §. 6. Vrfum describit, quod sit animal viviparum, quadrupes, ungviculatum, dentibus incisivibus in utraque maxillâ quaternis, carnivororum, denique è felino genere. Huic descriptioni addit urfini corporis figuram in Tabulâ depictam. §. 7. 8. & 9. Considerat dicti corporis structuram externam, videlicet pilos, cutem, manus pedesque; ungvēs, dentes, occiput, thoracem, collum, os femoris, nares, mammās & caudam. §. 10. & 11. De structurâ internâ dicit, nempe de omento, hepate, fellis vesiculâ, œsophagò & ventriculo, liene, renibus, genitali, utero, pulmonibus, corde, asperâ arteriâ, lingvâ, craniò, cerebrò, glandulâ pineali, oculis, & tandem de urforum excrescentiâ, ejusque tempore & causâ. Hinc percurrit ea, quæ mores indolemque urfi spectant, & describit §. 12. eorum domicilium, inibi que latitationis tempus, libidinem & cibum, §. 13. hujus cibi facultatem, urforum congressum, ac partum, §. 14. concertationes & pugnas eorum cum taurò, vaccâ, eqvò, suis feris. Hic etiam meminit, quod homines non temerè aggrediatur, & ex Historiis Danicis refert, quod ursus ex puellæ formosæ raptore amator factus sit. §. 15. Sistit præliâ inter urfos hominesque, nec non eorum venationes, & quomodo illi adversus venatorum vim & insidias sese gerant, breviter explicat. §. 16. Cicurati urfi mansuetudinem contemplatur. §. 17. Dissertationis finem facit, addens simul historiam de homine à primo ortu inter urfos educato, & an. 1661. in Lithuano-Grodnen-sibus sylvis reperto.

HAFNIAE

Collegium Elerianum, de quo N. L. 1700. p. 333. B. G. Eleri, S. R. M. Dan. & Norv. Consil. Status, Justitiæ & Camerae &c. atque uxoris Anne Margareta Wandaline munificentia ac pietate, haud ita pridem, in plateâ Canonicorum, è regione Collegii Regii cœptam est exstrui, curante D. Job. Wandalino, SS. Theol. Prof. Prim. &c. testamenti executore, & primo Collegii futuri Directore à B. Testatore instituto, jactis 7. Septembr. à

D. Cassp. Bartholino, Vniversit. p.t. Rectore, & laudato *D. Wandalino* primis ædificii fundamentis. Isto autem tam splendido Collegio, sedecim omninò Studioforum habitationi ac studiis destinato, post tot alia, quibus hætenus gaudet, *Collegia, Regium 80, Walkendorphianum 16, Medicum, seu Borrichianum 16*, itidem civium domicilia, post tot item stipendia, *Regia, Frisianum, Scheelianum, Rosenkrantzianum, Winstrupio-Resenianum, Brochmannianum, Hopnerianum &c.* aucta Vniversitas Hafniensis, citius Stipendiarios, quàm stipendia videtur desideratura.

D. Bartoldus Botfaccus, S.S. Theol. Prof. Reg. Honorar. & Consistorial. Havn. nec non ad *D. Petri* Pastor, Homilias, *de Peccato in Spiritum S.* habitas, publicæ luci exposuit, sumtus subministrante *Christoph. Frid. Fickel* Bibliopolâ Brunsvicensi. Germanicus titulus ita legitur: *Die Sünde in den Heil. Geist / in etlichen Predigten erläutert von Bartoldo Botfacco &c. 1702.*

Sumtibus *Joh. Melch. Lieben*, Bibliopolæ Hafniensis, sequentes libri prodierunt:

1. *D. H. Godofr. Massi* 2. Bücher von der wahren Selbst-Verleugnung. (in 8.)
2. *M. Ernesti Christ. Baldichs Sabbathum anime sanctum*, i.e. Die heilige Seelen-Ruhe / in unterschiedlichen andächtigen Verrachtungen. (in 8.)
3. *Der fertige Secretarius*, durch *P. Canel* in Französischer Sprache erstmahls herausgegeben / nunmehr aber ins Deutsche übersetzt. (in 12.)
4. *Joh. Mouloni* nova & accurata methodus brevi temporis spatio Lingvam Gallicam discendi. (in 8.)

FLENSBVRGL.

*Series Rectorum
Scholarum Flensburgensium,*

I. *Mariana Parochialis,*

Nicolaus Thoma, circa A. 1487.

Thomas

Thomas Jacobi, circa A. 1502.

Johannes Petri, circa A. 1509.

Nicol. Johannis, Hatherslebiensis, Presbyter, circa A. 1513.

Fuit is deinde, ab A. 1527, primus *Ædis* Marianæ Pastor Lutheranus, Præpositusq; Ecclesiarum Sundevidensium. Obiit A. 1561.

M. Georg. Stammichius, Brunsvicensis, circa A. 1553.

Discessit A. 1557, & ab isto tempore, *Ædis* in Civitate patria Brunsvicensi Catharinæ, ab A. 1572. autem Parochiæ Hamburgensis itidem Catharinæ, egit Pastorem, simulqve, ab A. 1593, primus Ordinis Ecclesiastici Hamburgensis fuit Senior, ac d. 21. Febr. A. 1600. est extinctus.

Georg. Sartorius, sen *Schröder*, Felsteda Cimber, Scholæ Ottonienlis in Fionia, ab A. 1558., Flensburgensis autem Marianæ, circa A. 1560. & 1561. Rector, tandem vero Ecclesiæ Felstedensis patriæ, in Agro Tunderensi vicino, circa A. 1575. & 1580. Parochus.

II. Nicolaitane Parochialis.

Laurentius quidam, circa A. 1504. Reliqui ignorantur.

III. Publicæ totius

Civitatis a Ludolpho Naamani, Monacho Ord. Min. pio ac erudito, ex Parentis sui, *Naamani Johannis*, Civis honesti, Bonis A. 1560. fundatæ, ac A. 1566. apertæ.

1. *M. Joach. Dobbin*, Lübecensis, Scholæ Flensb. ab A. 1566. Rector, ac deinde, in patriâ Civitate Lübecensi, Diaconus ab A. 1568. Marianus, Templi Cathedr. ab A. 1588. Pastor, & tandem Ord. Eccl. Senior. † Vigilia Pasch. An. 1614. æt. 79.

2. *M. Hieron. Herberding*, Lüneburgensis, circa A. 1569.

3. *M. Sebast. Schröder*, Rector usque ad A. 1571. dein Pastor Nicolaitanus, simulqve, ab A. 1585. Præpositus Flensburgensis. † d. 14. Jul. A. 1593.

4. *M. Thomas Schattenberg*, Hildesimensis, Scholæ ab A. 1571. Rector, Pastor ab A. 1585. Marianus, & tandem, ab A. 1593. Præpositus. † d. 15. Jun. A. 1604.

5. *M. Joh. Avenarius*, ab A. 1585. ad 1586.

6. *M. Paulus Sperlingius*, Senior, Eckernförda Cimber, Scholæ Flensburg. ab An. 1586. Hamburgensis autem Johannaæ, ab A. 1591. ad 1619. Rector, simulqve primus, ab A. 1613. Oratoriæ & Poëticæ in Gymnasio Hamburgensi (cui, post A. 1619. abdicato Scholæ Regimine, soli infervit) Professor, d. 13. Jun. An. 1633. æt. 73. mortuus: Pater *Pauli Junioris*, Theologi Kiloniensis *πελυμαθησάτης*, & *Ottonis*, Medici itidem Eruditissimi, sed infelicioris, Avus autem *Ottonis Junioris*, Consiliarii h. t. Danici, & Polyhistoris Eximii. Didacticus suo ævo fuit excellens, &, vel ipso Morhofio (in *Programmate*, quo *Pauli Filii Exequias* A. 1679. indixit, Kiloniensi) Judice, Præceptor optimus, cui similem Germaniam tunc vix habuit, cujusqve e ludo, velut ex *Equo Trojano*, gregatim procedens, per omnem Germaniam, Daniam, Holsatiam, Sveciam, Virorum Doctorum Populus diffundebatur. Superest, præter Scripta ejus alia, *Scholæ Flensburgensis Administratio*, publica Scholarum autoritate, Witebergæ A. 1589. in 8vo edita, in qua Methodum Præceptorum suorum Argentinensium, *Joh. Sturmii* & *Melch. Junii*, Didacticam laudatissimam sequitur, & nostratibus inculcat.

7. *M. Joh. Posselius*, Junior, Rostochiensis, Scholæ Flensb. A. 1591. Rector factus, sed paulo post, Anno eodem, Parenti Cognomini, in Lingvæ Græcæ Professione, Rostochi subrogatus, &, una cum illa, Ludi etiam Urbani Rectoratu, ab A. 1605. ad 1615. (quo isto se abdicabat) functus: Vir in Græca imprimis Literatura versatissimus, Felixqve paternæ gloriæ Æmulus. † d. 19. Jun. An. 1623. æt. 58.

8. *M. Joh. Angerstein*, ab A. 1592. ad 1597.

9. *M. Frid. Johannis*, Ladelunda Cimber, Scholæ gubernaculis A. 1597. Diaconi autem Ædis Nicolaitanæ Sacro Muneri A. 1600. admotus, Poëta Venæ haud trivialis. † d. 19. Jun. A. 1626.

10. *M. Bernhardus Latomus*, Scholæ Neo-Brandenburgensis

cujusdam libello, dicto: *Dos tratados el primero del Papa y su autoridad, el segundo de la missa*, & anno 1588. in 8. edito, quem ex Bibliotheca celeberrimi *Morbosii* possideo. Hoc addere tantum libet, decantatam illam de *Johanna Papissa* historiam (cujus veritatem inter alios optime & uberrime asserit *Egbert Grim Licent. Theol. Past. & Profess. Vesaliensis*, duobus libris lingua Batavica, *Vesaliae 1635. in 4.* hoc titulo: *Pauselicke Heiligheit* editis) ex Hispanis etiam auctoribus precipue comprobari. Est mihi exemplar *variarum lectionum Pedri Mexia*, lingua vernacula in folio *Hispani* 1570. typis excusum, multis elogiis ornatum opus, cujus parte prima cap. 9. historia illa ut *toti orbi notissima*, graphicè ab auctore describitur. Fuit hoc possessori quondam hujus libri, Catholico certe & ut reor Hispano, fudes in oculis, cumque ob id lacerare librum, totamque paginam & alia lectu dignissima continentem eruere grave illi videretur, omnes voces, imo omnes literas hujus historiae summa diligentia atramento induxit, nec hoc contentus, eodem modo etiam ex indice expunxit. Suspicebam primo intuitu facinus, & prout negata plerumque cupimus intensius, per lituras atramenti non adeo nigri hinc inde transparentes literas Hispanas hariolari primum allaborabam, usque dum tandem, bellam illam Ecclesiae Catholicae matrem post caecata latitantem, deprehenderem, & verbotenus auctori lucique restituerem: qualia coram tibi ostendere desidero, eoque demonstrare, Papistas *Johannem* suum aut potius *Johannam* operose excusantes, laterem potius lavare,

* *Proque illa nebulam & ventos obtendere inanes,*

* *Virg. lib.
X. Aeneid.
v. 32.*

Vsus ex lingua Hispanica ostendenti mihi negligendum etiam non est, studium Ebraeo-Rabbinicum, cum iis quae ex Judaeorum & scriptis & commercio, utilia sibi haurire Theologi possunt. Haec non esse nullius momenti, innumeri re ipsa experiuntur, qui cum *S. Hieronymo in epist. ad Rusticum de vivendi forma T. 1. oper. p. 46. post init. gratias agunt Domino quod de ama-*

ro semine literarum dulces fructus carpunt. Nam præter ea quæ ad Veteris non modo, sed & Nov. Testamenti intellectum atque illustrationem ex Rabbiniis librisque Talmudicis erueri licet, (quæ quanta sint vel ex solis *Lightfooti horis Ebraicis & Talmudicis* constare potest) si cuiquam cum Judæis confligere & de religione agere contigit, post S. Codicem, ex propriis illorum scriptis tam Rabbiniis quam vernaculis optima contra illos tela peti possunt. Cum autem præclarissimi quoque Rabbiniis, qui post conditum *Sohar, Talmud, Mechilza, Tanchuma* s. *Jelammedenu, Rabboth &c.*, libros & commentarios ediderunt, origine Hispani fuerint v.g. *Aben-Esra, Abarbanel, Bechai, uterque Kimchi, Salomo ben Melech, Moses Mikkotzi, Moses Gerundenfis, Menasse ben Israel, Joseph Albo, Isaac Arama, Abraham Seba, David Cohen de Lara, Joseph Pardo* & infiniti alii; non solum sapissime lingua Regionis suæ & scribendo & transfundendo usi sunt, vid. *Menasse ben Israel de resurrect. mort. in fine præf.* sed & Rabbiniicè scriptis frequentur nativa vocabula immiscuit; quod tum maxime illis solemne est, cum vim vocis ejusdam Ebrææ nulla tam commoda quam vernacula exprimere norunt: quem in modum, ut hæc obiter dicam, in commentariis quibusdam latinis Jesuitarum Hispanorum e.g. *de Pineda*, locutiones & proverbialia Hispanica ad illustrationem textus facientia, nonnunquam adhibita quoque observavi.

His accedunt curiosa plurima Theologica, libros Hispanos volenti passim obvia, in aliis vero magni nominis auctoribus latinis &c. necquicquam quæsitæ, quæ illud est quod *Cypr. de Valera* l.c. *a. recenset: Biblia nempe illa Complutensia, à loco impressionis sic dicta, quæ *Franciscus Ximenes* Archiepiscopus Toletanus, Governator & Inquisitor generalis Hispaniæ, idemque fundator Universitatis Alcalæ sive Complutensis, propriis sumptibus procuravit, 600000. Ducatis eidem constituisse.

Campus me non deficeret sed cursus tempusque, plura si persequi vellem, sed his contentus animum tuum testor
fidem-

fidemque, *mi Balemanno*, an oleum & operam perdat Theologia ille deditus, qui lingvæ Hispanicæ addiscendæ tempus quæcunqve impendit. Me quod attinet, singulare calcar mihi addiderunt Virorum quorundam doctissimorum exempla, qui non sine magno suo emolumento, Musis Ibericis familiariter utuntur. Summe Reverendus Dn. *Johannes Wincklerus*, Pastor Hamburgensis ad Divi Michaelis, & Reverendi Ministerii Senior egregie meritus, quem Deus in seros annos sospitet, quanti sermonis hujus notitiam faciat, vel ex copia scriptorum Hispanorum quæ Bibliotheca ejus exquisitissima superbit, augurari licet. *Eberhardum vero Anckelmannum*, SS. Theol. Licent. Professoremque Gymnasii Hamburgensis celeberrimum, memini lingvæ hujus noscendæ gratia, ipsam Hispaniam aut Portugalliam, auctore *Edzardo*, adiisse, ibique per tempus haud exiguum commoratum esse. Quorum vestigia legere quodammodo eo libentius animum induxi, quo & gravius & suavius & præ cæteris facilius idioma Hispanicum mihi sæpius deprædicatum fuit. Vela nisi contrahere potius quam explicare mihi esset propositum, multa hic congerere possem, ex *Mariana lib. 1. cap. 5. Tomi primi historie generalis Hispanie*, item ex *Claude Duret Thresor de l'histoire des Langues de cet univers cap. LXVIII. p. m. 815. seq.* & aliis, petenda. Hoc certum est, ipsos Hispanos, vernaculam suam Latinæ quasi lingvæ felicissimè æmulam, venerari. Quæ ex causa Poëta quidam *Lusitanus* magni nominis, *Ludovicus Camoens*, in præstantissimo poemate *as Lusidas* dicto, *Cant. 1. est. 37.* finxit: Deam Venerem Lusitanis Hispanisque nunquam non fuisse propitiam, eo quod Romanorum suorum non modo virtutem & fortitudinem, sed & eloquium apud eos invenerit. De facilitate vero sermonis Hispanici cuius docto judicare in promptu erit, si dixerò illum tot tantasque Latio debere voces, ut sat longæ orationes & poemata Latina dari possint, quæ ab Hispano & Lusitano, nullius nisi suæ lingvæ gnaro, plane perfecteque intelligantur: quales orationes & poemata,

mata, cum *Antonio de Sousa de macedo*, in libro quem inscripsit *Flores de España, Excellencias de Portugal* (quem & eruditum & elegantem, vigesimo secundo ætatis suæ anno à se conscriptum in dedicatione ad Regem testatur) cap. 22. f. m. 239. b. exhibeat, non possum non sequens hocce, urbis Bethlehem cum Roma de prerogativa concertationem continens, ex illo addere

Roma infinitos, sanctissima, vive per annos,
 Pacifica gentes, vive quieta, tuas.
 Castiga grandes, violenta morte, tyrannos
 Ingratos animos, & generosa, fuge
 Acquire insignes varia de gente triumphos,
 Distantes terras imperiosa rege,
 Tanto majores titulos, *Bethlem* alta, celebra
 Quanto Romano major es imperio.
 Major amor, major tibi magnificentia, major
 Fama, tuas *Christo* dando benigna casus.

Sed ne in longum excrescat oratio, manum de tabula.

* *Virg. lib.*

3. *Aeneid.*

v. 461.

* *Hæc sint quæ nostra liceat te voce moneri.*

Quod reliquum est, consveto *B. Cypriani* in *Epistolis* suis Epilogo opto te frater charissime semper bene valere.

Iteratâ editione prodiit *D. Nicolai Hunnii*, *Ecclesiarum Lubecensium*, dum viveret, Superintendentis meritisissimi, *Epitome Credendorum*, sive *Inhalt der gantzen Christlichen Lehre* / so viel einer davon in seinem Christenthum zu seiner Seelen Seligkeit zu wissen und zu glauben bedürffig. *Wittenberg* bey *J. W. Meyern* / und *G. Zimmermann*. (in 8.)

Francisci Wörgeri Scholion

*Qua ratione societas Ignatiana dici possit maxime
 Christo Jesu inimica.*

Agidii Strauchii acerba isthæc, ubi *Ignatium Lojolam* proclamat similiorem *Diabolo* ac *Salvatori* nostro, sæpius mecum

mecum perpendi, dum illa societas nomen à Jesu non modo suum derivet, verum etiam tot libros in sanctum ipsius nomen, & de vita Jesu emittat, suosve insuper alumnos ad amplectendam illius crucem stimulet, cur tam acerba patres dictos invectiva Strauchius traducat alio quoque loco signum societatis depingens, nullo dicat modo, si omnes etiam sollicites lingvas gentium, exsculpi ex eo posse quod præferunt nomen Jesu. Hæc ego altius mecum reputans, ut à calumniæ nota zelum Strauchii alias haut semper placidum, hic tamen minus aberrantem asseram, distinguo inter doctrinæ Lojoliticæ professionem atque praxin. E.g. Firmissime enim tenent, quemcumque monarcham Papæ atque Italarum tyrannidi haut assentientem, quæ ipsis hæresis vocatur, impune posse imo debere è medio tolli, *quacunque ratione Mariana de regis institutione* c. 6. p. 58. *veneno vel ferro* pag. 65. quia juxta Guilielmum Rossæum talis princeps sive Rex *quovis cane vilior est (de justa reipublica Christiana auctoritate* p. 501.) In quam memoriam plura conferunt testimonia Georgius Calixtus proæmio *in Vincentium Lerinensem*. Rivetus *Jesuita vapulantis*, c. 12. Molinæus *de monarchia temporali R. P. c. 2.* Auctor *nubis sine aqua* p. 148. 155. contra Maccionium, qui ab omni scientia destitutus suum nomen *nubi lucida*, factui nempe Mulmanniano, indiderat Haffniæ, & innumeri alii. Verum quanta pertinacia isti socii hujus dogmatis praxin negent & pernegent, apud Bellarminum videre est *in apologiâ pro juramento fidelitatis* pag. 65. item apud Andream Villaderium pag. 27. & 160. Multò igitur aliter habet ipsa praxis ac publica professio Jesuitarum in hoc ipso etiam simulata articulo, quia omnes hostes crucis etiam hostes Jesu sunt, id quod de sua ipsius persona sub exitum vitæ nec dissimulavit dictus Bellarminus, memorante Jacobo Fuligatto *in vita illius* l. 7. pag. 518. acribus conscientiæ fidiculis fuisse exagitatam, quod crucem sic semper horruisset Christi, pro dominatu Papæ contra veram pugnans atque afflictam ecclesiam. *Auget timorem etiam*

vita mea perpetua felicitas (quæ sanè fruuntur aliquantisper mundo atque mundi principi blandientes) *cum sciam , ita comparatos esse homines , ut quos in hac vita prosperitas colit , eos infelicitas plerumq; in altera maneat.* Memini etiam Hieronymum Mulmannum, cum mentio Bellarmini incidisset, quendam suæ sectæ patrem nominasse, qui familiariter novisset Bellarminum, ingeniumque viri veluti ad altiora dignius prædicasse, *er wår ein Kopff gewesen/ dessen man wol zu hohen Dingen hätte gebrauchen können.* Ego mox excipiens, anne ergò mundana tu negotia ampliora sive augustiora sacris æstimas? confundebam Jesuitam, istud interim alta mente reponens, intentionem istius societatis esse directam ad meras terrestres opes ac delicias, quæ revere adhuc centrum cum Archimede, quo pedem figat ac cælum hoc suo nutu rotandum, si in Papæ succedere locum possint, cujus adhuc idcirco assentantur dominantui. Immaniter ergò hæc doctrina sive interior praxis Lojolitarum à doctrina atque evangelio distat ejus, cujus falsò sibi applicant externè nomen. Ille *crucem suam in qua tot injurias, ignominias & tormenta passus est exaltationem appellat.* (Philippo Diez teste *Conc. 3. in festo inventionis S. crucis*) Hi mundi litant unice potentia ac deliciis, uti de Ignatio ipso *in vita ejus* testantur Petrus Maffejus l. 5. c. XI. & Ribadeneira l. 5. c. XI. solebat *voluntates ac naturas eorum quibuscum ageret festivè odorari, ambitiosos splendida, avaris utilia, voluptuosos jucunda proponere, & suo, quod ajunt, hamo vel esca quemq; piscari.* Atqui quid aliud memorant omnes Doctores de Diabolo, cum Christus è contrario suis ostendat, atque commendat crucem, à quâ longius alumnos arcet Ignatius? Enimvero sacerdos vestibus indutus sacris, ita loquitur imitatio Christi l. 4. c. 5. num. 5. *habet ante & retro dominicæ crucis signum, ad memorandam jugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat, ut Christi vestigia diligenter inspiciat & sequiserverenter studeat, post se cruce signatus est, ut adversa qualibet ab aliis illata clementer pro Deo toleret.* Ut enim filius
DEI

DEI in hac vita omnibus Diaboli telis propositus fuit, & per ipsas ærumnas gloriam sempiternam consecutus est: ita omnes electos juxta Pauli sententiam, ad hanc imaginem accedere oportet, & variis tempestatibus jactari, donec in portum æternæ beatitudinis perventuri, addit Strigelius *Conc. 1. de passione*, similiter de ecclesiâ scribit veteris Testamenti *Concione 14.* Tanta fides in Mose fuit, ut cum maturitatem affecutus esset, negaret se esse nepotem opulentissimi Regis Pharaonis. Etsi enim aliquantisper habitare poterat in bonis & illustribus domiciliis, tamen omnibus tum opibus tum voluptatibus Ægypti anteposuit societatem crucis Christi & ecclesiæ. Tota enim mente atque omni animo intuebatur in eam vitam, quæ est sola vita nominanda, quæ DEUS ornabit Simeones, id est, bajulos crucis Christi. Hinc etiam ait *Concione 12.* Fuit revera major gloria ecclesiæ in Ægypto & in Babylone, quam unquam florente republica in terra Canaan. Nam duris ut ilex tonsa bipennibus hic cætus ab ipso ferro opes animumque ducit. Præclarè ergo quidam ex veteribus dixit, ecclesiam rigari sanguine martyrum. Quanto igitur opere huic fundamento contrarium sit institutum Ignatii, loquantur sacri doctores, nimirum S. Bernhardus est voluntas propria crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa & leona sevissima, ac immundissima lepra animi, propter quam in Jordane nos mergi oporteat, & imitari eum, qui non venit facere voluntatem suam. Aloysius etiam Novarinus in *Matthæo expenso ad c. 16.* Docuit, Dominus, contemnere omnem affectum & amicitiam ejus, qui in via virtutis offendiculo nobis fuerit. Imò vero diabolus habendus erit ille, qui crucem à nobis avertit. Quid ille, qui & ipsas libidinum faces advertit? Istud in Ignatii genuino sectatore l. 4. c. 3. notat Ludovicus Lucius. *Coronus voluptatibus Regis Henrici IV. Galliarum quondam indulsit: cum potius eum dehortari debuisset, magis pro concione publica excusavit: Majestatem ipsius peccata sua multis meritis compensare. Etiam Davidem plurimum genio indulsisse; nec minus tamen virum secundum cor*

Domini fuisse. Poteratne omnis dæmonum, quæso, caterva
 fœdius doctrinæ de cruce Christi illudere? *At fœdius adhuc
 est: Ipse Petrus Cotonus internuntius ac leno amoris Regij verba ad Gy-
 necæum referebat. Peccatum quidem esse, dicens istud; sed potiore
 valetudinis Regis rationem habendam, in cujus vitâ tam necessarium
 multumq; positum esset, idq; peccatum multò majori bono compensatum
 fuisse.* Ita examussim ad rem contulit institutum modo me-
 moratum Ignatii sui Cotonus. Haut ergò reprehendendus
 titulus Strauchii est, quo mactat Jesuitarum parentem, cum
 omnes illi *Satanæ nomen mereantur apud Paulum de Palatio,
 qui à duris asperisq; nos avocant, ea consulentes, ad quæ caro inclinat.*

Celebris illa atqve ingeniosa nostra *Νεχρογραφία* (vulgò
Todten-Tanz) Basileensi aliisque multò antiquior, quæ in
 frequentem mortis ac humanarum rerum fragilitatis recor-
 dationem, ante aliquot sæcula in Basilicæ nostræ Marianæ
 porticu vivis coloribus affabrè expressa, prætereuntium ocu-
 los animosque in se convertit, restituta fuit nuper atqve
 renovata. Et figuræ quidem eodem, quo olim, habitu anti-
 quo, sunt exhibitæ; at loco rudiorum sermonis prisca lem-
 matum, elegantiora & arguta accesserunt Tetrasticha, à
*Nathanaële Schlott / Gedanensi, ad delicatum moderni sæculi
 palatum formata, quæ & typis Jægerianis impressa extant
 sub hoc titulo: Lübeckischer Todten-Tanz / oder Sterbens-
 Spiegel / darinnen aus allen Ständen die Todten tanzend / und die
 Tanzenden redend sich aufführen. Wie selbiger an den Wänden der
 so genannten Kinder-Capellen unserer Haupt-Kirchen zu St. Marien
 durch den Pinsel des Kunst-Mahlers an. 1701. repariret / so wohl die
 Augen der vorbegehenden mit frischen Farben / als das Gemüth der
 lesenden mit neuen hochteutschen Reimen ergötzet / und zur Betrach-
 tung menschlicher Nichtigkeit Christgeziemend anführet / durch die
 Feder Nathanaëlis Schlottii, Dantiscani, Lübeck / in Ver-
 legung Johann Wiedemeyers / Druckts Christoph
 Gottfried Jäger / 1702.*

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Novembri, MDCCII.

WISMARIAE

Die 2. Octobr. *M. Constantinus Fidlerus*, ad D. Nicolai Pastor, & Consistorii Regii Assessor, mortalitati ereptus est. Is *Malchini* in Ducatu Mecklenburgensi A.C. 1670. d. 21. Martii natus, Patrem *Constantinum Fidlerum*, Ecclesiae illius loci Pastorem, habuit; Quo praematura morte sublato, a Vitrico, *Samuele Lütkemanno*, Malchinensium itidem Pastore & Praeposito, sollicitè educatus, non infeliciter adolevit. Post Scholam patriam, & *Wismariense* Lyceum, non sine insigni literarum, Hebraearum imprimis Graecarumque, incremento, *Gymnasium Hamburgense* frequentavit. Necessariis hisce praesidiis ingenii instructus A. 1689. ad Musas *Leucoreas* se contulit, & cum Theologia Philosophiam studiose utiliterque conjunxit, ac specimen doctrinae Philosophicae daturus publicè de sensu Propositionis sub Praesidio *M. Petrei* disputavit. *Wittebergam* deinde *Sedino* commutavit, ac inibi studiis *Klinckostromiana* prolis per triennium praefuit. Porro Academiae *Rostochiensis* Civem sese dedit, & in ea, cum A. 1694. *Gryphwaldia* lauru Philosophica ornatus, ac paullo post, praemissa de *Dynamiscopia divina*, Decano & Praeside *B. D. Joachimo Lindemanno*, Disputatione, in numerum *Magistrorum Rostochiensium* cooptatus esset, munere Praesidis functus, Theses de *Objecto Metaphysica* conscriptas eruditè defendit, ac multum juveni Academicae docendo profuit. Postea in *Sveciam* delatus, *Klinckostromiana* iterum, dein *Güldenstolpiana* familiae suam in erudiendis filiis operam locavit, & non vulgarem utriusque favorem sibi conciliavit. Tandem A. 1699. Ecclesiae, quae ad D. Nicolai Deo *Wismariae* colligitur, Pastor

St

datus,

datum, Regiique Consistorii Assessor constitutus est. A. 1702. Mense Januario *Susannam Margaretam*, B. D. *Schomeri*, Magni *Rostochiensium* Theologi, filiam unicam matrimonio sibi junxit. Mortuus maximum sui desiderium Bonis omnibus reliquit.

Die 26. Octobr. moderante *M. Johanne Kindlero*, Rectore, Exercitia oratoria de *Mari Balthico* *Helmuth Christianus Schügel* Garza Mecklenburgicus, *Joachimus Johannes Hintz* / & *Ericus Sertzberg* / Wismarienses, Scholæ illius Alumni, publice H.L. Q.C. exhibuerunt; & ille quidem, unde *Mare hoc dicatur Balthicum*, & quibus alias nominibus insigniatur, exposuit: Iste initia ejus & progressum, sinus & nobiliores adjacentium terrarum portus descripsit: Hic autem celebriores hujus Maris Insulas recensuit, ac res earum notatu maxime dignas commemoravit.

ROSTOCHII

Die 27. Septembr. Dissertationum Theologicarum, quæ *D. Justi Christoph. Schomeri*, b. m. Collegium Novissimarum tunc temporis Controversiarum in universam Theologiam, an. 1682. Rostochii habitum, exhibent, *Undecimam*, sistentem *Cap. XVII. de Lege & Evangelio*, *Cap. XVII. de Sacramentis*, *Cap. XVIII. de Penitentia*, sub Moderamine *Jo. Nic. Quistorpii*, SS. Theol. D. ejusdemque P. P. nec non Pastoris Nicol. & Ministerii Rostoch. Directoris, h. t. Facultatis Sux Decani, ventilandam proposuerunt Præses *M. Henr. Ascan. Engelke* / Rostoch. SS. Theol. Cand. & Respondens *Job. Val. Bucerus*, Brudersdorff. Mecklenb. (2 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Die 30. Sept. Præsides *Zachariâ Grapio*, SS. Theol. D. Phys. & Metaphys. P. P. Ordinar. Verbiqve Divini Ministro, *Quæstiones selectiores ex Theologia Naturali de Deo* Ejuque *Attributis ex Naturâ cognoscibilibus*, contra *Cartesios* aliosque, Eruditorum censura submisit *Johannes Lüders* / Stadâ-Bremens. S. S. Theol. Stud. (4 $\frac{1}{2}$ pl. in 4.)

Quæritur I. Notitia DEi naturalis insita quomodo insit?
Resp.

Resp. Non inest per modum actus, nec per modum doctrina, nec per speciem quandam impressam, nec per ideam, nec per modum potentia, nec remota, nec propinqua, nec per modum dispositionis; sed per modum habitus analogicè sic dicti. *Qu. II. An de DEO*

Ejusque existentia liceat dubitare? Negatur: Qu. III. An notitia naturalis perfecta sit ac sufficiens ad salutem? Licet varii tam ex Antiquioribus, quam Recentioribus affirmant; tamen dicitur, quod notitia DEi naturalis maximè imperfecta sit, nec sufficiens ad salutem, ut per eam homo salvari possit.

Qu. IV. Quid de peccato Philosophico statuendum? Quum varia hic occurrant Theses, suum judicium de hac quaestione sequentibus conclusionibus includit Auctor, (α) Peccatum etiam Philosophicum, contra rectam rationem commissum gravissima est offensa DEi, amicitiam DEi dissolvens. (β) Nulla datur ignorantia DEi invincibilis & inculpabilis. (γ) DEum vel momento ignorare peccatum est gravissimum amicitiam DEi solvens. (δ) Et illud DEum offendit, quod ab eo perpetratur, qui actu non cogitat DEum. (ε) Et ille DEum offendit, qui male agit, licet de malitia rei non judicet.

Qu. V. An dentur Athei Theoretici? Resp. (1) Athei Theoretici indirecti non saltem possunt dari, sed & multi dantur. (2) Athei Theoretici directi immediatè & seriò, ac in animo convicti, existentiam DEi negantes, ordinariè & naturaliter nec dantur, nec dari possunt.

Qu. VI. An Atheismus necessariò ducat ad corruptionem morum? Affirmatur: Qu. VII. An DEus possit definiri? Resp. Si terminus definitionis sumatur strictè & rigorosè,

pro perfectà quadam definitione Logicâ, negatur. Quod si verò sumatur latè pro quali qualicunqve rei descriptione, tunc quodammodo DEum definiri seu describi posse non negatur.

Qu. VIII. An Essentia DEi consistat in cogitatione? Negatur.

Qu. IX. An, qua de DEO prædicantur, prædicentur improprie? Resp. Non omnia, quæ de DEO prædicantur, prædicantur per similitudinem & improprie.

Qu. X. An Spiritus contineat Materialitatis quid DEumque proprie dicatur Spiritus?

Prius negatur in sensu Metaphysico & Pneumatico; posterius affirmatur. *Qu. XI. An DEus habeat corpus?* Negatur DEum habere corpus & membra propriè sic dicta. *Qu. XII.*

An DEus sit à Se ipso positivè, Suique Causa? Resp. (α) DEus dicitur à Se ipso non positivè, ut, licet non causa efficiens sui ipsius; tamen, ut *Cartesius* vult, causæ perfectionum suarum sit causa, sive ut idem loquitur, quodammodo idem respectu sui præstet, quod causa efficiens respectu sui effectus. (β) DEus est à Se ipso tantum negativè, omnem in Deo negando causam.

Qu. XIII. An per immensitatem DEus etiam sit extra mundum? Affirmatur. *Qu. XIV. An omnipresentia primò concipiatur per operationem?* Resp. Omnipresentia primò concipitur per

αδιαστορίαν, deinde etiam per operationem omnipotentem. *Qu.*

XV. An DEus etiam per essentiam propriè sit ubique? Resp. DEus in omni ubi est repletivè per essentiam.

Die II. Octobr. sub Præsidio *Jo. Fechtii*, SS. Theol. D. & P. P.

Consist. Duc. Assessoris, & Distr. Rostoch. Superintendentis Disputationem Theologicam de *Ambitione Officii Ecclesiastici*, occasione Dicti Paulini *I. Tim. III, 1.* conscriptam, Eruditorum disquisitioni submitit Auctor *Job. Christianus Schaper*, Lucca-Lufatus, S. Theol. Cultor. (6. plag. in 4.)

Dissertatio hæc in duas sectiones dispescitur. In priori locus Paulinus *I. Tim. III, 1.* quem fundamenti loco supponit Auctor, explicatur; in posteriori verò *Theſis ipsa* examinatur, & à §. I. ad 3. inclusivè asseritur, melius esse Studiosum appetere officium, quam illum frustraneâ vocationis expectandæ spe falli, neminiqve prodesse. §. 4. seq. Dicitur necesse esse, ut talis Studiosus literis ac studiis sufficientibus, & muneri, quod ambit, convenientibus sit instructus, nec non famâ vitæ inculpatæ excellat. §. 6. Docetur opus esse, ut Candidatus sit adultæ ætatis. §. 7. Demonstratur tunc etiam Studiosum justè appetere officium Ecclesiastæ, si gloriam DEi atqve incrementum Eccle-

sia

fia qværat. §. 8. seqq. Si iustis mediis ejusmodi spartam ad-
 piscendi utatur. §. 11. Si legitimam illius ambitionem tem-
 poris ratio postulet. §. 12. Si Patria Ecclesia Pastore egeat.
 §. 13. Si plurimi in aliqua Ecclesia illum sibi Pastorem exoptent.
 §. 14. Si Virorum quorundam, prudentiâ ac pietate conspicuo-
 rum, svafus ad Pastoris munus ambiendum adsit. §. 15. Mo-
 netur, Studiosum arrogantia vel *Φιλανθίας* minimè incusari
 posse, si seipsum, ut illi ecclesiæ præficiatur, offerat, cui Candi-
 datos heterodoxiâ superioribus prorsus, minimè verò sibi in-
 cognitâ, aliisque vitiis Pastoris nomine indignis suspectos
 præsentari certè noverit. §. 16. Asseritur, Candidatum cor-
 pore non satis vegeto legitimè desiderare tale officium, cui
 ob debile corpus non est impar. §. 17. Probatur, etiam Pasto-
 res, qui jam Ecclesiam ministrant, aliud aliud Ecclesiæ munus
 Pastorale appetere posse. §. 18. Illorum error notatur, qui,
 si functionibus Ecclesiasticis operam darent, se in DEum pec-
 care putant.

Die 14. Octobr. Moderatore *Jo. Petro Grünenberg* / S.
 Theol. D. & P. P. nec non Consiliario Consistoriali, & Distr.
 Mecklenburg. Superintendente, Dissertationem *Duodecimam*
 supra dicti *Collegii Schomeriani*, Cap. XIX. de *Precibus & Ceremo-*
niis, & Cap. XX. de *Ecclesiâ* sistentem, ventilandam proposue-
 runt Præses *M. Henr. Ascan. Engelste* / Rostoch. S. Theol. Cand.
 & Respondens *Georg. Nicol. Ockel*, Rostoch. (2¼ plag. in 4.)

Die 19. Octobr. à Facultate Philos., Decano ad hunc
 Actum *Henrico Christiano Tielßen* / Phil. & V. J. D. Oratoriæ
 P. P.; Pro-Cancellario autem ad hunc Actum *M. Jacobo*
Burgmanno, Græc. Liter. Prof. Publ. Ord. & Clerico Nico-
 laitano, Magisterii gradu ornati sunt sequentes septem Philo-
 sophiæ Candidati: (1) *Johann Albert Syling* / Hafn. Dan. (2.)
Matthæus Henr. Eggerdes / Rostoch. (3.) *Joach. Manßel* / Rostoch.
 (4) *Joh. Carlquist* / Svecus. (5) *Ludovicus Gerhardus*, Fridland. Mega-
 pol. (6) *Joh. Eberhardus* Udarn, Reval, Livon. (7) *Martinus Wilbel-*
mus Schmidt / Bregens. Silesius.

Die 21. Octobr. sub Præsidio D. *Andr. Danielis Habichhorstii*, S. Th. P. P. & Consiliarii Consistorialis, uti & FCTis Theol. Collegiiqve Ducalis & totius Acad. Senioris, *Dissertationem XVII. Partis II. illustriorum Jesaiæ Locorum de Speculatore jussu Dei à Jesaiâ constituto, & Leone ab eodem inter alia viso & proclamato, ex Jesai. XXI, 6. 8. 9. συζηήσου* Academicæ expoluit *Martinus Meinelvus*, Primislaviens. March. (2½ plag. in 4.)

Postquam in nuperâ Dissertatione, de *Deserto maris*, prolixius ostendit, per illud non *Babelem*, sed *Jhudaam* & *Jeruschalem* designari; simul etiam in analysi ejusdem Prophetiæ de deserto, in præmio præcedentiæ Dissertationis præmissâ, dixit, Prophetiam illam quatuor momenta continere. Tria priora quidem tunc absolvit; de quarto vero in præsentis Disputatione agit, considerans §. 2. vocis *Speculatoris* Etymologiam & Synonymiam, nec non *specule* & *Speculatoris* propriè dicti descriptionem. §. 3. *Partitionem* Tractationis de *Speculatoris constitutione* exponit, dicitqve circa illam occurrere, (1.) Dictum Domini ad Prophetam de constituendo *Speculatore*, v. 6. (2.) factum ipsius *Speculatoris*, simulqve partitionem in præfamine Dissertationis præcedentiæ datam emendat. §. 4. Circa dictum Domini duas quæstiones movet, & primam, *quis Speculator?* an *Jesaias* ipse fuerit? contra *Sanctium*, *Hieronymum*, *Corn. à Lapide*, aliosqve negat; ad secundam vero quæstionem, *quis ergo?* respondet, ex *charactere Speculatoris* colligi quidem, fuisse alium quendam Prophetam, ipsum verò individuum nominare non licere; ubi & sententiam veterum quorundam Hebræorum retundit, qui *Speculatorem* hunc & *Leonem* in v. 8. eundem esse statuunt, adeoque per illum *Speculatorem* intellexerunt Prophetam *Chabakukum*, idqve ex *Gematriâ*, *Cabbalæ* specie, qua vocabulum *Leonis* Hebræum אריה totidem numeros, quot nomen *Chabakuki* Hebræum חבקוקי, valet, probare conati sunt. §. 5. *Speculatoris factum*,
latius

latius voce sumtâ, ampliùs exponit, quàm in *præf. præced. Diff. factum*, docetqve *Speculatorem* ejusqve *factum* hic in geminâ quasi revelatione, sive visione præsentari; In *priori* quidem revelationis parte (quæ *Babylonium* ut *vastatorem* respicit, cum auxiliariis Medorum Persarumqve copiis Judæam & Jerusalem devastaturum) *Speculatorem* præsentari (1.) ut *videntem* currus militares varios, (2.) ut *attendentem*, vel *auscultantem* attentione magnâ, (3.) ut *clamantem*, adesse leonem, (4.) ut *protestantem* de constanti statione suâ et vigilantia: in *posteriori* verò particula revelationis (quæ *Babylonium* eundem respicit ut *casurum*, rursusqve à Persis Medisque *vastandum*) dictum *Speculatorem* præsentari (1.) ut *denuò* *videntem*, (2.) ut *audientem* cœleste decretum de *casu Babelis* responsi loco *Speculatori* sollicito datum. Ex quibus *primum* *Speculatoris factum*, quò currus vidit militares varios, speciatim ex v. 7. considerandos, ad seq. *Disp.* remittit; *secundum* verò *factum*, s. officii partem scilicet *attentionem* paucis exponit. §. 6. *Tertium* ejus *factum* ex v. 8. considerat, scil. *Clamorem*, adeoque *Subjectum clamans* non fuisse *leonem*, sed *Speculatorem*; *Objectum* verò *clamantis* fuisse *leonem* docet; illud verò non posse ex accentu distinctivo *Tipeba* in verbo *clamavit*, probari, cum ille ibi propter necessitatem sequelæ in posito duarum vocum ante *Atnachum* adesse debeat, licet non distinguat, ostendit. §. 7. Non *leonem* sed *Speculatorem* hic esse *clamantem* ex coherentiâ textus & commoditate sensus probat: qui enim v. 6. constituitur *Speculator*, is v. 7. dicitur *vidisse* & *attendisse*, & v. 8. *clamasse* & contestatum esse, se continuare stationem & vigilantiam super specula. §. 8. *Versiones quasdam* notat, & quidem *Vulgatam* improbat, quæ reddit: *Et clamavit leo*, quam *Lutherus* sequitur: *Varabli* verò aliorumqve, qui reddunt: *Et clamavit leo super speculam* &c. claros *Israelis* fontes turbare ostendit. §. 8. Ad quæstionem, quis fuerit, vel quem præsentaverit *leo* à *Speciatore* proclamatus? respondet, quod non fuerit *Persarum Medorumq; exercitus*, quod communis vult interpre-
tatio,

tatio, vel *illorum Dux*, juxta nonnullos; sed *Rex Babylonius* incluso Assyrio antehac illius terræ Domino qui frequenter in Scripturis Leo appellatur. §. 10. *Quartum* Speculatoris factum scil. *protestationem* de continuatione Stationis jugique vigilantia & expectatione ex eodem v. 8. illustrat, contra *Hieronymum* & *Sanctium*, qui contestationem hanc non Speculatori, sed ipsi Prophetæ adscribunt, item contra alios, qui verba hæc leoni s. Duci exercitus Persarum Medorumque tribuunt. §. 11. Ex *posteriori* particulâ revelationis (quæ *Babylonium* ut *casurum* respicit,) *primum* Speculatoris factum, quo *vidit* currum viri ex v. 9. explicat, & quæstionem: an visio præced. v. 7. descripta, quâ *vidit currus varios*, sic reiteretur? negat, illisque curribus v. 7. indicari exercitum Babyloniorum, hoc verò curru Cyri Babylonem expugnaturi, ex additâ voce: *cecidit Babel*, docet. §. 12. *alterum* Speculatoris factum, quò *audivit* vocem *cecidit Babel*, considerat, & quæstionem, an vox illa sit viri illius in curru, quem vidit Speculator; an verò ipsius Speculatoris? respondet negando *prius*, & affirmando cum *B. Varenio postevius*; quanquam non simpliciter, sed addendo quod vox illa tanquam cœleste decretum responsi loco speculatori, tantâ sollicitudine attendenti & expectanti, quis rerum tandem harum eventus sit futurus, reddita, & dehinc ab ipso Speculatore Prophetæ renunciata; cujus rei gratia tria hic notat, (1) dari Hebraismum in verbo: *Et respondit*, quò Subjectum *respondens*, scil. DEus, sit omissum, sicut eodem versu in verbo seq. *confregit*, sc. DEus, (2) Dari *concisam orationem*, dicique: & respondit ac dixit, pro: speculator porro renunciavit, se audivisse responsum cœleste, quod dixit: *cecidit Babel*, (3) probabile esse, quod, uti vox eadem Apoc. 18, v. 2. de casu *Babylonis spiritualis*, nostræ tanquam typo conformata, nuncii fuit cœlestis; ita & hæc apud Jesaiam fuerit responsum cœleste à speculatore auditum & relatam. §. 13. *Usum* loci *Didacticum*, *Pædoticum* & *Paracleticum* subjungit,

Die 24. Octobr. *M. Christianus Hildebrandus*, Log. Prof. & Facultatis Philos. Senior, hætenus Rector Academiæ, Magistratu abibat, & Successori, novo Acad. Rectori, *D. Bernhardo Barnstorffio*, Med. P. P. & Poliatro, Sæqve Facultatis & Senatorii Professorum Collegii Seniori, Sceptra solenni ritu tradebat.

Die 26. Octobr. *Gerhardus Gerlingius*, Susar. Westphalus, Med. D. nunc Practicus Rostochiensis, cujus in N. L. an. 1699. pag. 139. meminimus, publicavit *Prodromum alterum Operis tripartiti, in gratiam Medicina concinnati, qui exhibet contenta Partis primæ summariter descripta.* (3. plag. in 8.)

Die 28. Octobr. *M. Joach. Weidnerus*, Ecclesiastes Marianus, Dissertationem Historicam de *Constantino Magno*, quæ illum honestè & ex legitimo matrimonio natum, contra *Cl. Arnoldum* vindicat ac defendit, ventilandam proposuit, Respondente *Johanne Göteke*, Curono, Politioris Literaturæ Studiofo. (4½ plag. in 4.)

In hac Dissertatione post præfationem sequentes tractantur quæstiones: (1) *Quis fuerit Pater Constantini M.?* Resp. Constantius Chlorus, Princeps, si non *Christianus*, *Christianis* tamen *faventissimus*, cui posteriori sententiæ etiam Auctor subscribit. (2) *Quanam Mater Constantini M., & an Helena, quæ indubiè talis est, fuerit Britanna?* Resp. Mater Constantini M. fuit *Helena*, & ea ipsa non *Drepanensis*, non *Trevirensis*, sed *Britanna*. (3) *Ex qua familia fuerit illustris Helena, hætenus probata Britanna?* Auctor statuit, illam non regiam, sed *mediocrem* habuisse prosapiam. (4) *An Helena Britanna, & mediocris prosapia, fuerit Constantii Chlorig Concubina? an verò legitima Conjux in matrimonium acceptata?* Priori sententiâ, quam *Cl. Arnoldus* elegit, rejectâ, ultimæ Auctor accedit.

Die 13. Sept. sub Præsidio Vniuersitatis h.t. Rectoris, D. Jo. Frid. Mayeri, S. Theol. Prof. Prim. Consiliarii Regii atque Ducalis, Acad. Gryph. Pro-Cancellarii, Facult. Theol. Decani, nec non Superint. Pomeraniæ Rugiæque Generalis, atque Consist. Reg. Præsidis, *Obumbrationem Virtutis Altissimi*, ad ductum *Oration. Acad. B. Jo. Georg. Dorschai*, an. 1644. Fer. Nativ. habitæ, publicè asseruit *Johannes Schliepf*, Bardenf. (4. plag. in 4.)

Mense Septembri *Jo. Philippus Paltbenius*, Histor. & Philof. Civil. P. P. Ord. Respondente *Samuele Paltbenio*, LL. Studiofo, Dissertationis, *de Marito Reginae*, partem *postremam* ultimi doctorum examini subjecit. (3. plag. in 4.)

Postquam in *primâ* parte, mense Augusto pag. 225. nobis memoratâ §§. 21. absolvit, in hac *postremâ* à §. 22. orditur, atque ostendit, qualem Regina sibi eligere debeat Maritum, videlicet non Regem, sed aut Regio sanguine progenitum, aut Regio certè animo præditum, Regiisque virtutibus instructum. *Item*. Neque Principem fœminam ob partam recens dignitatem à Marito divertere, neque Maritum, ut acquisitum à Coniuge Imperium secum dividatur aut communicetur, postulare posse. §. 23. Graves rationes adducit, quæ in successivo regno, à constitutione populi pendente, prohibent, ne, qui Maritus Reginae est, Rex simul appelletur. His expeditis docet, id, quod fieri dixit, nec ullis *Divinis humanisve legibus* contrariari, quod probat §. 24. ex *humanis*; §. 25. seqq. autem, ex *Divina lege naturali*, ubi evincit, quod civilis imperii natura id ferat, ut mulieri, idoneis à natura animi & corporis viribus instructæ, idem tribuatur, §. 26. quod salvâ societatis conjugalis naturâ fieri possit, ut maritus in potestate Coniugem, & res uxorias non habeat, §. 27. quod, si ad statum matrimonialem societas civilis accedat, potiora hujus quam illius sint jura. §. 28. Demonstrat, conditionem Mariti Reginae *legi Divinae positivæ* non repugnare, fœminamque capacem esse obtinendi Imperii

Imperii Civilis. Ad Loca Es. III, II. & I. Cor. XIV, 34. quæ ob-
 jici possunt, respondet. §. 29. Disquirat Auctor: *An eadem po-
 sitivâ lege Divinâ cobabitatio Conjugum domestica exigatur, ut ex ipsa
 familia constitutione Mariti, velut Capitis, in Conjugem, velut membrum
 familiae imperium consequatur?* & negativam defendit. §. 30. Porro
 quærit: *An directè dicendum sit, imperium in Conjugem Divinâ lege
 positivâ Marito fuisse attributum?* Quod negat, & tria argumenta
 contraria, è Genes. III, 16. & ab ordine Creationis, nec non ex
 Ephes. V, 23. Coloss. III, 18. I. Petr. III, 1. desumpta, solvit.

Superiori Mense *Præside* paullò ante dicto, D. Jo. Frid. Mayero,
 Dissertationem Theologicam de *Conditione Resuscita-
 torum in hanc vitam*, placido Eruditorum examini, spe-
 ciminis Academici loco, exhibuit *Dionysius Hartwig Behrens*,
 Grimma-Pomeranus, Autor & Respondens. (4½ pl. in 4.)

§. I. explicat, de quibusnam *Resuscitatis* hic sermo sit, nempe de
 iis, qui *semel vitâ verè physicè defuncti*, postea verò *miraculosè virtute
 divinâ in hanc vitam naturalem iterum revocati sunt*. Cum autem
 multi pro talibus venditentur de quorum veritate non im-
 merito dubitatur, proindè §. 2. docet, *verè Resuscitatis an-
 numerari non posse eos, quos pro talibus venditatum Diaboli
 fraus & impostura, tum rerum naturalium ignorantia, de his
 hæc thesis exempla sistit; de illis verò §. 3. ad quos §. 4. refert
 larvatum Samuelem*. Hac occasione meminit *Pauli Burgen-
 sis, Dionysii Rickel ac Hugonis Cardinalis*, item *Pauli Comestoris, Francisci
 de Mendoza*, qui non *phantasma*, sed *verum Samuelis corpus*; addu-
 cit quoque quosdam *Judaos*, aliquot *Patres*, unum & alterum
 è *Calvinianis*, plurimos è *Pontificiis*, & imprimis *Jesuitas*, qui
Samuelis animam fuisse contendunt. §. 5. Probat hunc *Samue-
 lem non fuisse verum illum Prophetam Samuelem, sed illusio-
 nem Satanæ*. §. 6. Affert & refutat instantiam *Raynaudi &
 Sanctii* ac si non *Diabolus*, sed *DEUS Samuelem excitârit, ipsiusque
 animam ad impium Regem miserit*. Addit non solum plurimos
Patres, sed & multos *Pontificiorum* statuere, quod non verè

Spiritus Samuelis à reqvie suâ excitatus sit, sed aliquod phantasma fuerit. Illos, qui hac de materiâ plura legere desiderant, remittit ad alios Autores. §.7. Concludit, eos, quorum §.2. mentio facta est, non reverâ mortuos; illos verò §.4. adductos, verè quidem vitâ defunctos, *Φαινομένως* autem tantum resuscitados fuisse. §.8. Producit alios, quos non sine *apparenti rationum fundamento* quidam pro *Resuscitatis* habent, quorum magnus numerus apud *Pontificios* deprehenditur. §.9. His quoque missis, pergît ad Resuscitados, quorum Scriptura S. mentionem facit, quos vel *apparenter* tantum, vel *reverâ* à mortuis resuscitados esse dicit. Horum *alios ad vitam immortalem*, Matth. XXVII, 52., *alios ad hanc vitam naturalem, sive mortalem* resuscitados asserit, de quibus in præsentî Dissertatione sermo. §.10. Nominat illos, qui in V. T. resuscitati dicuntur, quorum *primus*, filius viduæ Sareptanæ, 1. Reg. XVII, 17. *Secundus*, filius Sunamitidis, 2. Reg. IV. *Tertius*, homo quidam anonymus, in sepulchrum Elisæi projectus, 2. Reg. XIII. 21. §. 11. Licet quidam statuunt, *primum* fuisse *Prophetam Jonam*, *alterum* verò *filium sororis Abisag Sunamitidis*, 1. Reg. I, 3. & *tertium*, *Sallum, Hulda Prophetissæ maritum*, cujus mentio fit 2. Reg. XXII, 14.; tamen hæc sine fundamento sufficienti asseri scribit. §.12. probat, *filium viduæ Sareptanæ*, ut & *filium Sunamitidis* vere mortuos fuisse, non verò tantum halitum eorum defecisse. §.13. Progredirur ad *tres Resuscitados à Christo*, quos Novi fœderis Scriptores memorant. §.14. Notat fabulam Pontificiorum, *juveni Nainitico nomen Materni*, & trinam resurrectionem tribuentium. §.15. Ad dubium hoc, *utrum à Christo resuscitati verè fuerint mortui?* affirmativè respondet, motus testimonio *Luce*, cap. VIII, 55. & *Johannis*, cap. XI, 13, & 14. §. 16. Agit de *duobus* ab Apostolis in hanc vitam miraculosè reductis. §.17. Hos verè mortuos fuisse confirmat testimonio *Gerhardi, Waltheri, Piscatoris, Tossani* atque *Arcularii*. §. 18. An Apostoli & Apostolici Viri plures præter hos in S. Scripturâ memoratos resuscitarint, in dubio relinquit. §.19. Se hac vice confide-

consideraturum ait, *quanam horum resuscitatorum conditio fuerit, tum quoad corpus, tum quoad animam?* Ad corpus quod attinet, illud cum peccati radice in miseria resuscitatum esse, §. 20. statuit. §. 21. Removet Objectionem, ac si hoc modo *Deo impingatur macula.* §. 22. Ad Locum Paulinum Rom. VI, 7. respondet, Apostolo sermonem esse de morte *Spirituali.* Et si quis h. l. cum *Walthero, Gerhardo, Balduino, & Christiano Chemnitio,* aliisque Commentatoribus de morte *naturali* sumere velit, tamen non de peccati radice, sed *eiusdem Dominio & sensu* intelligendum esse dicit. §. 23. Ad conditionem Resuscitatorum *quoad animam* progrediens, hujus *purgationem* attingit, quam Pontificii per ignem purgatorium fieri comminiscuntur, & erronei hujus Dogmatis Refutatores enarrat. §. 24. Proponit quæstionem: *Num anima horum Resuscitatorum à peccatorum labe fuerint purgate nec ne?* & §. præsentis, nec non 25. 26. 27. 28. illa, quæ circa hanc quæstionem ultro citroque in medium proferri possunt, & etiam à quibusdam adduci solent, perlustrat. §. 29. Eorum subscribit sententiæ, qui statuunt, *animas horum resuscitatorum à peccato non fuisse purgatas.* §. 30. Considerat quæstionem: *ubi anime ille à peccatorum labe nondum purgate, tempore medio inter mortem & miraculosam resurrectionem, asservate fuerint?* circa quam notat, quosdam dicere eas fuisse *in manu Dei.* Verum quum curiositas humana simplici hac & Christiana responsione contenta non sit, tres diversas diversorum, §. 31. recenset opiniones. Quorum alii illas in loco *quodam tertio, sive divine Dispositionis* collocant; alii ipsas in corporibus mortuis mansisse asserunt; alii verò *in celo Beatorum* eas fuisse statuunt. §. 32. Non diffitetur, *ultimam* sententiam sibi videri probabilissimam. §. 33. Quærit: *an reditus harum animarum ad statum pristinum fuerit deterioratio status competentis, aut pœna proprie dicta?* Neg. *Item:* *an hi Resuscitati aliquid de statu alterius vite retulerint, aut referre poterint?* Neg. §. 34. Porro quærit: *utrum hi Resuscitati postea vivi in cælum fuerint recepti, an verò iterum mortui?* Affirmat posterius, simulque ad locum Ebr. IX, 27. respondet, aliasque Objectiones

nes solvit. §.35. Aliter rem se habere ostendit cum illis sanctis, qui cum Christo à mortuis resuscitati sunt, quos non iterum mortuos esse statuit.

Die 4. Octobr. sub Præsidio *D. Jo. Frid. Mayeri*, semel iterumque paullo ante laudati, ex *Bibliothecâ Biblicâ* Scriptores Pontificios ostendit *Joach. Christianus Warnike*, Anclamensis Pomeranus. (2. plag. in 4.)

Postquam *Bibliotheca Biblica*, cujus præterito mense Sept. pag. 256. meminimus, enarrare cœpit Pontificios Commentatores in Scripturam S.; in hac Dissertatione eos monstrare pergit, agendo Num. XI. de *Luca Brugensi*, Theologo Lovaniensi. Num. XII. de *Antonio de Escobar & Mendoza*. Num. XIII. de *Gvilielmo Estio*. Num. XIV. de *Francisco Haræo*. Num. XV. de *Jacobo Gordonio*. Num. XVI. de *Johanne Marianâ*. Num. XVII. de *Emanuele Sa*, & *Petro Lanselio*. Num. XVIII. de *Joh. Stephano Menochio*. Num. XIX. de *Cornelio à Lapide*. Num. XX. de *Jacobo Tirino*. Num. XXI. de *Johanne de la Haye*, ejusque *Bibliis magnis & maximis*. Num. XXII. de *Opere affecto Francisci Garzia de la Valle*, quadraginta vel plures Tomos impleturo.

Die 5. Octobr. sub Umbone Ejudem *D. Mayeri* *Dissertatio Theologica*, sistens *Omniscientiam exinanitæ Carnis Christi nihil ignorantem*, placido examini exposita est à *Christophoro Pyllo*, Gryph. Pomeran. (3. plag. in 4.)

Caput Ium explanationem vocum exhibet, & quidem §. 1. 2. 3. & 4. vocis *Omniscientia*, §. 5. *Exinationis*, §. 6. *Carnis*, §. 7. *Christi*, §. 8. *Nihili*, §. 9. *Ignorantia*. *Caput IIum* *Perismata quædam* tradit, quorum 1. *Scientia Christi habitualis experimentalis quædam ignoravit*. 2. *Hanc nec aliam Humanæ Christi Naturæ omniscientiam Calviniani malè dicunt*. 3. *Errant Pontificii dicentes hanc scientiam omnia in singulari cognovisse*. 4. *Caro Christi Omniscientiam τὸ λόγῳ communicatam*

tam habet. 5. Caro Christi non actu naturæ sed actu personæ est & dicitur omnia. 6. Caro Christi actu personæ nihil ignoravit.

Die 15. Octobr. Præside *Brandano Henr. Gebhardi*, S.S. Litterarum D. & P. P. Phil. Fac. h. t. Decano, *Exercitationem Anti-Rabbinicam in Psalmum primum Davidis* stitit *Christianus Andreas Rudolphi*, Anclamensis Pomeranus. (3½ plag. in 4.)

Die 25. Octobr. sub moderamine D. Jo. *Frid. Mayeri* nobis suprâ quater memorati, *Joach. Frid. Schmidt* / Ecclesiastes Stargardensis, de *Fide simplice* disputavit pro *Licentia Doctorales in Theologiâ honores consequendi*. (3 plag. in 4.)

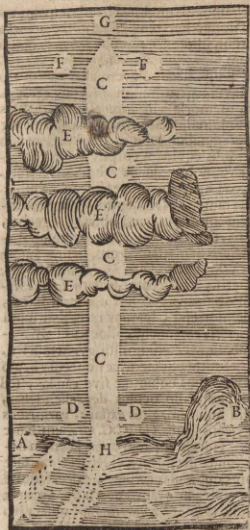
Hujus Disputationis §. 1. affirmat, *fidem* hic complecti & *rem credendam* s. *doctrinam*, & *salutarem ejus cognitionem*. §. 2. Explicatâ vocis *simplicitatis* significatione, nec non ejusdem in bonam & malam partem acceptione, *fidei simplicitatem* dari asserit, quam tamen neque *crasse mysteriorum ignorantia*, neque Pontificiorum *fidei implicitæ* patrocinari, §. 3. docet. §. 4. Ostendit, *fidei simplicitatem* maxime commendare Scripturam; de eâ ipsâ maximè sollicitos fuisse Veteres Christianos; illam Martyres vel appellationis nominis JESU, vel publicâ *Christiani* aut *Christiana* professione declarasse, & morientes in Papatu simplice fide Christum complexos fuisse. §. 5. Fidem simplicem describit, quod sit *sapientia per Spiritum S. ex sacris literis percepta*, quâ, quæ creditu ad salutem æternam sunt necessaria, non tantum verè secundum sensum Christi atque Spiritus, sed etiam salutariter & cum affectu cognoscimus & ad vitam æternam perducimur. §. 6. Hanc descriptionem nonnihil enucleat. §. 7. *Dauhauserum in Theol. Consc. part. 1. p. 76. secutus* necessario credenda exponit. §. 8. s. Præmissâ distinctione dogmatum ad salutem necessariorum in illa, quæ ante fundamentum fidei vel supponuntur, vel id intrinsecè constituunt, vel consequuntur, de illis, quæ præsupponuntur, agit. §. 10. Proponit dogmata fidem intrinsecè

intrinsecè constituenta. §. II. Considerat illa quæ fidem jant constitutam *consequuntur.* §. 12. Dogmata simpliciter creditu necessaria hoc vinculo coherere tradit: DEus Triunus Joh. XVII, 3. 1. Ioh. V, 7. intensissimo in universum genus humanum, nullo & nemine excepto, amore commotus Joh. III, 16. omnibus hominibus peccatoribus, peccatis agnitis, Rom. II, 32. 2. Pet. III, 9. propter Christum ejusque sanguinem pro omnibus hominibus effusum Heb. II, 9. IX. 12. 22. Verbo patefactum Act. X, 43. Joh. XX, 31. fide apprehensum, peccata condonat, 1. Joh. I, 7. justitiam à Christo partam imputat Ef. LIII, 2. Rom. III, 24. 25. IV, 5. X, 4. 2. Cor. V, 21. & vitam largitur aeternam. Marc. XVI, 16. Joh. VI, 40. §. 13. Hæc dogmata dum simpliciter creditu ad salutem necessaria esse dicuntur, de iis intelligendum esse ait, quibus spatium cogitandi relinquitur. §. 14. De gradibus fidei agit. §. 15. Fidem simplicem discrimen constituere docet inter ea, quæ fidei definitionem ingrediuntur, & immediatè præsupponuntur, quæque immediatè. §. 16. Eorum meminit, quæ per *legitimam consequentiam* fides simplex deducit. §. 17. Monstrat, quomodo ea circa controversias de religione exortas versetur.

Christophori Pylen / Philos. Stud. brevis relatio visi Helio Cometæ scripta MDCCII. VI. Kalend. Novembr.

Per multa sanè oculis hominum nonnunquam lustrari spectacula, quorum observatio ob minus ritè cognitam causam in obscuro delitescere cogatur, & sub dio licet in cœlo animadversa, densa tamen silentii caligine prematur, domestico, si non alio, exemplo illustrandi ansam nactus esse arbitror. Scilicet ascenderat hoc ipso anno, mense Martio, die, ni fallor, 15. hora 5. pomeridiana, Reverendus Parens meus superiorem domus nostræ contignationem, quæ pro conditione loci aliàs observationibus Mathematicis intentum excipere solebat, & fortè fortuna oculos in Solis ad occasum

occafum properantis, inq; nubes telluri tantum non agglutinatas fe condentis, plagam cœleftem convertens, inſolitum oculis phænomenon animadverſit, longitudine ſua in ſatis notabilem cœli partem excreſcens. Vocat nos in conſortium viſionis pariter & admirationis, nec ceſſamus, quantum objecta ædificiorum cacumina permittebant, omnia irretorto oculo perlutſtrare. Nunquam autem cum tale quid viſum nobis, nec lectu cognitum fuiſſet, dubii hærebamus, quo nomine, quæ ratione concipiendū id ipſum veniret. Columnam fortè appellafſem hoc meteoron, niſi motus ipſius, Solis infra Horizontem demerſi motum imitatus, ſolicitanti magis in conſideranda curam poſtulafſet. Cum itaque nobis non con-

ſingeret eſſe felicibus in cognoscenda natura nomineque
 Uu hujus

hujus phænomeni, malebamus id apud nos latere, quam temerè aliquid definire; donec hac tempestate forte in *Act. Eruditorum Lipsiens.* inciderem, inque iis anno 1690. p. 65. seq. oculis usurparem observationem *Celeberrimi Sturmii, Professoris Altdorffensis*, quâ *Helio Cometen* se vidisse asserit, quem alias nunquam viderit, nec de quo aliquid legerit, nisi in *Act. Erud. an. 1682. p. 262.* Redibat statim memoria visi ante aliquot menses phænomeni, miraque similitudine Sturmianam exprimebat annotationem, quapropter nullus dubito, illud pari modo *Helio Cometen* appellare. Solis equidem corpus ipsam conspiciendi facultatem interjecta nobis ædificia arboresque Horizonti visivo proxima (quod in Schemate per lineam A.B. exprimo) adimebant, motus tamen ab Occidente versus Septentrionem procedens, solem comitatus, haud obscurè arguebat, hanc, sive columnam velis, sive caudam à Sole protendi. Latitudo ejus D.D. æquabat Solis Semidiametrum, in fine autem FF. multum excedebat; longitudo vero G. H. decem, & quod superat, Solis diametros emetiebatur, sextam fermè hemisphærii nostri partem occupans. Color ejus erat flavus, qua parte vero Soli vicinior erat, luteum referebat supra infimam, quam vocamus, aëris regionem collocatus cernebatur, quod nubeculae densiores cælum distingventes E.E.E. demonstrabant. Mentiebantur equidem hæ nubeculae oculo nudo speciem continuatæ hujus columnæ sive caudæ, sed armatus vel brevissimo perspicillo oculus deprehendebat, in densioribus E.E.E. nihil hujus imaginis exstare, rarioribus his vaporosis licet interjectis spatiis C.C.C.C. effigiem hanc solum representantibus. Horulæ spatium apparitionem definiebat, paulatimque cauda decrescere videbatur raritate aëris per luxatas spissiores nubeculas turbata, expectatione celerius disparebat, nec postea unquam apparuit. Apparet itaque hunc nostrum, *Helio Cometæ* a *Celeb. Sturmio* observato similiorem esse quam ovum ovo, de quo *Nov. Liter. Mar. Baltb. an. 1702. Mens. Maj. p. 154.* legantur; quapropter in his quoque

oris visum Helio Cometen diutius apud nos latere nolui, sed facere, ut aliis quoque innotescat, unicuique de eo liberum permittens iudicium.

GEDANI

In Athenaeo

Die 31. Augusti D. Samuel Schelgwigius, SS. Theol. Prof. Athenaei Reator, & ad SS. Trin. Pastor, solenniter disputando excutiebat *Justificationem fidelium sub Veteri Testamento, à Coccejanâ Paresi vindicatam*, Respondente & Auctore *Michaelis Gottlieb Hanschio*, Gedan. (3. plag. in 4.)

In praefatione, post expositam articuli de *justificatione* praestantiam, ad rem ipsam transitur. Hinc n. 1. explicantur voces, quid notet *πάρεσις* & *αρεσις* n. 2. 3. 4. & 5. adductis *Cocceji* verbis, quid ille per *πάρεσις* intellexerit, traditur, & controversiae status exactè formatur. n. 6. usque ad 12. argumentis contra *πάρεσις Coccejanam* certatur: specialiter n. 7. 8. & 9. in locum Hebr. XIII, 8. inquiruntur. n. 13. 14. 15. & 16. objectionibus adversarii respondetur. n. 17. Autores eandem Materiam tractantes recensentur. Subjiciuntur *πάρεσις* (1) contra Pajonistarum Mechanismum Theologicum. (2) contra *Petri Chauvini* extenuationem Peccati Originalis. (3) contra *Voetii* Praecisismum.

Die 6. Septembr. Idem D. Samuel Schelgwigius colophonem Disputationibus hebdomadariis super *Theses Antipontificias, in Manipulos distinctas*, typisque excusas, ac 9. Martii superioris anni coeptas, imponebat. Disputarunt autem Respondentes super Manipulum I. *Andreas de Rozyce Rodzycki*, Eqv. Polon. de Scripturâ S. II. *Martinus Bötger*, Mövens. Pruss. de Scripturâ S. III. *Balthasar Joachimus Subr*, Rhenâ Megapol. de Angelis & Imagine Dei. IV. *Gottlieb Schelgwigius*, Gedan. de Paradiso & Peccato Originis. V. *Paulus Holst*, Haderslebiâ-Cimber, de Peccato Actuali & libero Arbitrio. VI. *Johann Ephraim Gnoffius*, Gedan.

de Jesu Christo & Gratia DEI. VIII. *David Gebauer*, Gedan. de Electione & Lege. IX. *Michael Gottlieb Hanschius*, Gedan. de Lege & Evangelio. X. *Michael Schilberg*, Gedan. de Sacramentis in genere. XI. *Ephraim Leichfeldt*, Gedan. de Sacramentis in genere ac specialiter de Baptismo. XII. *Jacob Bödker*, Palæo-Sedinens. Pom. de Baptismo. XIII. *Godofredus Weise*, Neo-Sedinens. Pom. de Baptismo & Eucharistia. XIV. *Johannes Korzenski*, Gedan. de Eucharistia. XV. *Gabriel Steingraber*, Gedan. de Eucharistia. XVI. *Georgius Swietlicki*, Soldavienf. Pruss. de Eucharistia. XVII. *Michael Gottlieb Hansch*, Gedan. de Justificatione & Fide. XVIII. *David Gebauer*, Gedan. de Justificatione & Fide. XIX. *Johann Gottfried Palm*, Gedan. de Sanctificatione & bonis Operibus. XX. *Johannes Randovius*, WisMarienf. Mecklenb. de Bonis Operibus & Pœnitentia. XXI. *Dietericus Valentiner*, Flensburgo Holfatus, de Pœnitentia. XXII. *David Gebauer*, Gedan. de Pœnitentiâ. XXIII. *Alexander Sostman Rintel*, Hasso - Schauenb. de Pœnitentiâ & Votis. XXIV. *Johann Leonhard Seblicher* Gedan. de Votis. XXV. *Daniel Mann*, Elbing. de Cultu Religioso. XXVI. *Dietericus Valentiner*, Flensb. Holfatus, de Cultu Religioso. XXVII. *Johannes Korzenskj*, Gedan. de Cultu Religioso. XXVIII. *Nathanael Weber*, Gedan. de Jejunio. XXIX. *David Hanke*, Constadiâ Silesius, de Ceremoniis. XXX. *Johannes Tideus*, Rügenwald. Pom. de Ecclesia. XXXI. *Johannes Korzenski*, Gedan. de Ecclesia. XXXII. *Samuel Krüger*, Gedan. de Ecclesia ejusque Capite. XXXIII. *Christian Ephraim Höfes*, Gedan. de Capite Ecclesiæ. XXXIV. *Paulus Grim*, Medzricenf. Polonus, de Ministerio Ecclesiastico. XXXV. *Johannes Wilke*, Conicenf. Pruss. de Ministerio Ecclesiastico. XXXVI. *Johannes Gleunius*, Gluckstad. Holfatus, de Magistratu. XXXVII. *Carolus Godofredus Heinius*, Gedan. de statu Oeconomico. XXXVIII. *Michael Nitz*, Gedan. de Novissimis. XXXIX. *Henrich Garber*, Gedan. de Hæreticis. Super XL. & ultimum *Daniel Mann*, Elbing. de AntiChristo. (pl. 10. in fol.)

Extra Athenæum.

Die 30. Septembr. intra horas 4.&5. pomeridianas anno ætatis LXXIIX. vitâ excessit *Andreas Kühnius*, SS. Theol. D. Ecclesiæ ad D. Mariæ Pastor Primarius, Rev. Ministerii Dantiscani Senior & Conventus Ecclesiastici Director. Natus est *Dresdæ* an 1624. d. 29. Maji, patre *Luca Kühnio*, Mercatore ibidem. Prima studiorum rudimenta partim in patriâ, partim in scholâ provinciali *Misnensi* jecit. *Wittebergam* an. 1640. veniens, Philologiæ præ cæteris apud M. *Adamum Spenglerum*, cujus & contubernio utebatur, se addixit, atqve altero mox anno Disputationem Metaphysicam de *Necessario & Contingente*, proprio Marte elaboratam, sub præsidio *Johannis Scharffii*, eo tempore Licentiatî & Professoris P. habuit. Magistrigradum an. 1642. d. 20. Aprilis consecutus postea Theologiæ totum se impendit sub celeberrimis Doctoribus *Lysero*, *Hulfemanno*, & *Jacobo Martini*, quem Præsidem in Disputatione de *Attributis divinis contra Masonium* venerabatur. *Wittebergâ Argentoratum* se contulit, ubi *Dorfschaum* præ aliis sibi faventem expertus est, cujus potissimum instinctu animum ad Theologiam Polemicam appulit. *Basilæ* etiam apud *Buxtorffum* per tres anni quadrantes Rabbinica excoluit: deinde *Galliâ* peragrata *Argentoratum* atqve hinc ad suos redux an. 1651. Superintendenturam *Hertzbergensem* atqve in *Academiâ Wittebergensi* d. 18. Augusti Licentiam ad summum in Theologia gradum contendendi obtinuit. Ibidem an. 1654. Doctor Theologiæ renunciatus, & quinquennio post nempe 1660. Superintendenturæ *Bischofswardensi*, elapsis vero rursùm quindecim propè annis 1675. *Annabergensi* præfectus est. Tandem 1684. d. 22. Novembr. *Gedanum* vocatus, altero abhinc anno accessit. De scriptis ab eo editis agitur in *Novis Literariis* an. 1699. mense Julio p. 165. Accessit reliquis hoc ipso anno *Informatio de Terminis peremptorio*, cujus Titulus Germanicus ita se habet: *Wohlqemeynter treubertziger Unterricht / wegen der streitigen Gnadenzeit / für seine diffals Lehrbegierige Zuhörer / auff deren Ansuchen bey Anfang der*

Erreignigkeit aufgesetzt und abschriftlich communiciret; nunmehr aber durch einen für die Orthodoxie nicht weniger besorgten / zu seiner Veroselben / auff Begehren zum Druck gegeben. Wittenberg / verlegt Christian Gottlieb Ludwig 1702. (pl. 17. in 4to.)

Ex Hypographia

Johannis Zachariae Stollii prodierunt duæ Concionēs M. Godofredi Steinfeldt, Ecclesiastæ Petersdorffensis: altera in Coronationem Friderici, Regis in Borussia, ex Gen. XVII, 5. 6. 7. 8. (4to plag. 5.) ; Altera super mortem Adolescentis, Johannis Jacobi Hartungii, ex Psalm. CXIX. 9. (4to. pl. 4.)

REGIOMONTI

Die 5. Octobr. sub Præsidio Bernhardi von Sanden, Jun. S. Theol. Doct. & Prof. Ordinar. p. t. Decani, Exercitationem Theol. de quæstione: *An Concilium Tridentinum sit legitimum & Occumenicum Concilium, cui Divina & infallibilis autoritas competat, necne?* proposuit Johannes Fridericus Stolzenberg / Pillaviensis Pruss. Autor, quâ aliquot argumentis probavit, neutrum ipsi competere. (plag. 3. in 4.)

Die 7. Octobr. M. Joannes Sartorius, Ecclesiæ Ridzeriensis Minister in Præfecturâ Loezensi, pro receptione in Facultatem Philosophicam, Respondente Jacobo Sartorio, Loezâ-Pruss. Disputationem priorem de *misturâ linguarum* habuit.

In §. 1. continetur ipsa quæstio: *Num tales linguæ, ut nullæ alterius verba in se admixta contineat, dentur?* In §. 2. Subjectum quæstionis, nempe linguæ, consideratur, juxta opinionem quorundam (a) LXXII. enumeratur. (b) Quidam existimant non magnoperè nostra interesse, quot linguæ vel nunc sint, vel olim fuerint. (c) Quidam LXXII, quidam LXXV fuisse, alii trecentas linguas extitisse tradunt. In §. 3. Exhibetur propositio de novem tantum lingvis esse differendum. §. 4. *Mistura* consideratur per *ἀγορεύω*, non *Μεταφυσικά*, non *Physica*, non *Chimica*, non *ἠθικά*, sed *singularis*. §. 5. Probatur hæc à vocabulò

à vocabulò Hebraico ad Chaldaicum, ac Chaldaico ad Syriacum, à Syriaco ad Arabicum in declinando. §. 6. Afferitur æque hæc ipsa mistura in conjugando. §. 7. Continetur mistura *novem* lingvarum incipiendo ab Hebr. עֵלֶּט usque ad Polonicam. §. 8. Comprehenditur mistura lingvæ Hebraicæ cum Polonicâ & Græca. §. 9. Docetur Hebraica verba inveniri & in Syriacâ lingvâ. §. 10. Monstratur quod Arabica habeat sibi admista verba Germanica, Græca & Polonica. §. 11. Quod etiam in se habeat Gallica, Germanica & Polonica verba. §. 12. Mistura lingvarum probatur & per dialectum. §. 13. Adducuntur testes hujus mixturæ, Moses, DEUS, T. O. M. ipse, cujus nomen ibi consideratur. §. 14. Adducitur pro teste D. *Rungius*. §. 15. Memoratur, quot lingvæ esse cœperint in turri Bâbylonicâ. §. 16. D. *Sennertus* ad concordiam testimonii advocatur & §. 17. *Joan. Henr. Alstedius*. §. 18. Concluditur lingvam Hebraicam confusam esse à DEO in plures lingvas, ubi etiam Objectio Pontificiorum *de impuritate Scripturæ* sistitur. §. 19. Ostenditur locus confusæ lingvæ Hebraicæ, nempe in urbe Babel. §. 20. Nominantur loci ubi lingua Hebraica non mista est. §. 21. Dicitur lingvam Hebraicam puram per Noachum servatam esse usque ad millenarium tertium. §. 22. Afferitur Noachum lingvam Hebraicam puram servasse usque ad Moysen, quod §. 23. & 24. confirmatur. §. 25. Concluditur lingvam S. Hebraicam certâ ratione loci & personarum mixtam; certâ verò ratione loci & personarum puram tunc temporis fuisse.

Die 10. Octobr. sub umbone D. *von Sanden*, Jun. de *Revelatione divina*, ejusque variis speciebus, Dissertationem Theol. habuit, M. *Johannes Ernestus Segers*, Regiorum Alumnorum & Commun. Convict. Inspector secund. Autor, quâ 1. post evolutionem nominis 2. Existentiam Revelationis divinæ contra Gentiles & Hæreticos prolixè demonstravit 3. Quæ & quod duplex

tuplex sit, à §. 5. inquiri, variorum sententias de speciebus referens. §. 6. Distingvit in mediatam & immediatam. §. 7. Quæ sit per signa externa *i. oculo* : quorsum refert §. 8. duas tabulas lapideas & §. 9. seq. Urim & Thummim, 2. *Aures* afficientia. §. 11. Altera species, quæ sit per signa §. 12. Tertia, quæ sit per species intelligibiles. §. 13. Quarum gradus exhibentur. §. 15. Inter omnes Mosi prærogativa vendicatur. §. 16. seq. Et inter omnes species, tanquam eminens, præfertur *Θεοπροφητεία* §. 18. (plag. 9½ in 4.)

Die 19. Octobr. Præside *D. Paulo Pomian Pesarovio*, Prof. Extraord. Cniphof. Pastore, Consist. Samb. Assess. Pentas Thesium Theologicarum, I. de *Prophetiis in genere*, II. *Mala- chiâ non-Prophetâ*, III. De *Prophetiâ Cygni*, IV. *Igne Johanneo*, V. De *Achilleo argumento contra Communicationem Istorum humanæ Christi naturæ factam*, ad disputand. proposita est à *Bartholomæo Andrea*, *Johannisburg. Prusso*, Autore Respondente (2. plag.)

Die 24. Octobr. Præsidio munere sustinente *Petro Schwenner* J. U. L. & P. P. Auctor & respondens *Jacobus de Schmit* disputationem feudalem *de Vasallo delinquente* ventilavit. (7. plag in 4.)

In hac disputatione verba Titul. explicantur usque ad §. 5. *Delicta feudalia* distinguntur in *commissionis & omissionis* : utraqve vel in *Dominum* : vel occasione rei feudalis : vel respectu alterius, contra personam Domini committuntur. §. 7. Et juxta tria ista membra Tractatio instituitur. *Delicta Commissionis* adversus *Dominum* feudi privatione punienda, cum suis exceptionibus recensetur. §. 8. seqq. *Immediatè* Vasallus contra *Dominum* delinquit (1.) *Dominum* interficiendo §. 9. seq. (2.) castrum vel locum Domini oppugnando. §. 13. seq. (3.) Cum inimicis Domini amicitiam contrahendo §. 15. seq. (4.) aliam injuriam Domino inferendo §. 17. seq. (5.) à Domino juramentum calumniae exigendo §. 22. seq. (6.) delatorem Domini

Domini agendo §. 21. f. (7.) Contra Dominum advocati munus suscipiendo §. 25. f. (8.) actionem vel exceptionem famosam contra Dominum instituendo §. 29. (9) sponte contra Dominum testimonium ferendo §. 30. seqq. (10) Justitiam Domino denegando §. 32. seqq. *Mediate contra Dominum delinquit Vasallus* (1) Dominum cucurbitando §. 34. seqq. (2) Cum filia, nepote, sorore, matre Domini concumbendo §. 43. seqq. *De licet a omissionis* Vasallus committit contra Dominum (1) periculum Domino imminens non avertendo, (2) Dominum carceri inclusum aut inopem negligendo §. 47. (3) Filium, domesticos vel convasallum delinquentes ad Dominum non deducendo §. 48. (4) auxilium in justo bello denegando §. 49. seqq. (5) Dominum in prælio deserendo §. 57. seqq. *Ratione rei feudalis* Vasallus delinquit *committendo* (1) quando rem feudalem dolose negat §. 54. seqq. (2) feudo abutitur §. 59. seqq. (3) feudem sine consensu Domini alienat §. 66. seqq. *Omittendo* (1) quando renovationem investituræ non intra debitum tempus petit, (2) se per contumaciam iudicio non sistit, (3) juramentum fidelitatis præstare recusat, (4) Servitia detrectat, (5) pensionem feudi censualis non solvit §. 68. *Credentiam manifestando* Vasallus etiam Feloniam committit §. 69. seqq. *Respectu aliorum* citra personam Domini Vasallus delinquit (1) parricidium committendo §. 72. seqq. convasallum ad necem prodendo (3) Crimen læsæ Majestatis (4) fractæ pacis committendo §. 74. Ultimo adjicitur, quæ ratione Felonia sit probanda §. 65. an Vasallus ipso jure ob Feloniam feudo excidat, an vero per sententiam iudicis feudo privandus? §. 76. ad quem feudum Feloniâ commissâ devolvatur? §. 77. & 78.

Die 31. Octobr. Decas XVI. Thesium Controversarum, ex Loco de Sacramentis in genere selectarum, Præside Bernhardo von Sanden, Jun. Prof. Ord. h. t. Decano, aliquoties paullo ante laudato, ad ventilandum proposuit Michael Engel / Tilsa Prussus. (plag. 4.)

D. *Laurentius Roberg*, Med. Theoret & Pract. Prof. Reg. & Ord. cujus superiori mense Octobri pag. 294. mentionem fecimus, Disputationem Medicam *Morbos Hereditarios* complectentem publico examini submitit, Respondente *Job. Christ. Heyn*, Stockholm. (5. plag. in 4.)

In *Capitū Primi* §. 1. probat Auctor morbos hereditarios dari. §. 2. Præsentis materiæ difficultatem & obscuritatem magnam esse dicit. §. 3. Non omnes morbos, uti *Sennertus* judicat; sed quosdam saltem hereditarios esse statuit, sultum tum ratione tum experientiâ & testimonio aliorum Medicorum. §. 4. 5. 6. 7. Adfert catalogum morborum hereditariorum, eosque describit. Inter *Capitū* morbos illi est *pavor nocturnus*; *vertigo*; *epilepsia*; *fatuitas*; *mania*; inter *pectoris* passionum, *palpitatio cordis*; *asthma*; *phthisis*; inter *ventris* morbos, *calculus*; *lues venerea*; *scorbutus*; *passio hypochondriaca* & *melancholia*; inter *artuum* & *superficiem corporis* labes, *arthritis*; *variola* & *morbilli*, omnesque *scabiei* species. His §. 8. *vitia conformationis* adnumerat, quæ à parentibus in liberos ita propagantur, ut simili labe, eademque partis cujusdam corporis formâ, quæ adfecti fuerunt genitores, notentur & proles. *Capite secundo* morborum hereditariorum transitum in liberos ostendit, & quidem §. 2. & 3. de conceptione, eorumque naturâ, quæ ad conformationem foetus pertinent, quædam dicit. A §. 4. ad 9. *inclusivè*, ipsum formationis foetus negotium considerat, afferens, non *simultaneam*, sed *successivam* partium post partem generationem probabiliorem sibi videri. Hinc *quinque* mechanicas causas, si non omnia, certè plurima, facientes efformantesque proponit, & primo loco *sanguinem*; secundo *spiritus animales*; tertio *liquorem*, cui *innatât fœtus*; quarto *humores à matre venientes*; quinto *matris spiritus* nominat. §. 10. & 11. Fermenti morbifici naturam determinat, ejusque vel acrimoniæ, vel fixitati hereditariorum morborum pertinaciam deberi

deberi affirmat. *Capite denique Tertio morborum illorum curam tradit, breviterque quædam affert de Dieta regulis, de remedium generibus ubique ferè locum invenientibus, quæ inter laudat curam lacteam, acidulas, salivationem, & tandem generalem intemperierum præcipuarum curam ante oculos ponit.*

HAFNIAE.

D. *Bartoldus Botfaccus* edidit *Commonitorium triplex, Evangelicum, Epistolicum, & Catecheticum*, de fugiendo Papismo; sive, *Warnung für das Pabstthum/ in unterschiedlichen Predigten zu unterschiedenen Zeiten seiner Gemeine vorgetragen / und iso zum Druck überlassen/ auch mit vielen Anmerkungen/sonderlich die Geschichte der Lutherischen Reformation in Dennemarck betreffend / erläutert durch Bartoldum Botfaccum, SS. Theol. D. Ejusdemque Reg. Profess. Honorarium & Consistorialem Havn. & ad S. Petri Past. antehac Brunsvic. Suprint. Franckfurt und Leipzig in Verlegung Christoph Friederich Gillers / 1702. (2. Alph. 4. pl. in 8.)*

TVNDERAE.

Die 5. Octobr. *Johannes Conrad. Kieffer / Serenissimi Holsatiae Ducis Consiliarius in Sacris, Praepositus & Pastor Tunderensis vitâ excessit. Natus ille est an. 1644. d. 30. Octobr. Kubosii propè Oldenburgum in Wagriâ. Studiorum cursum ductu Martini Wildii, Diaconi postea Femariensis, coeptum in Gymnasio Bremensi continuavit, & in Academiis Helmstadiensi nec non Kiloniensi absolvit. Hinc an. 1676. à Generoso Joh. Henr. Kielman, Barone à Kielmanseg primùm Pastor Eeckensis (zum Eeck) in Praefecturâ Tristaviensi, & deinde à Gloriosiss. mem. Principe CHRISTIANO ALBERTO, Hambürgi tum degente, Concionator Aulicus vocatus est. Hæc spartâ etiam postmodum Gottorpî, quum Serenissimus Princeps modò memoratus hanc suam sedem repeteret, functus est, cui paulò post Consiliarii in Sacris, & post obitum Superintendentis Niemanni dignitas Confessionarii Ducalis totiusque aulae, usque dum B. Sandhagen adveniret, accessit.*

dem quum hic ad plures abiret, Generalis Superintendentis negotia an. 1697. procuravit, & insequenti denique anno B. Petro Zischero in Prapositurâ atqve Pastoratu Tunderensi successit. Ex Conjuge priori, D. Conradi Schmidlingii, Archiatrî Ducalis, filia, tres liberos, unicum sc. filium, & duas filias; ex posteriori autem, jam Viduâ, Joh. Adolphi Beselin, S. R. M. Daniae Norwegiaeqve, Justitiæ & Cancellariæ Consiliarii, filiâ, nullos reliquit. Eloquentiam ejus haud vulgarem probat Oratio funebris in funeratione Serenissimi Principis CHRISTIANI ALBERTI an. 1695, d. 26. Febr. habita, & typis hoc titulo impressa:

Per Aspera ad Astra! oder der Seeligste Leid- und Freuden-Wechsel/ welchen der weyland Hochwürdigste und Durchlauchtigste Fürst und Herr CHARLESZAN ALBRECHT/ Erbe zu Norwegen/ Postulirter Coadjutor des Stifffs Lübeck/ Herzog zu Schleswig/ Holstein/ Stormarn und der Dittmarschen/ Graff zu Oldenburg und Delmenhorst &c. glücklich getroffen/ &c. Aus Höchst-gedachter Ihrer Hochfürsil. Durchl. Symbolo nach Anleitung der Worte Pauli, Rom. VIII, 18, an dem Beysetzungs-Tage fürgestellt. (12½ plag. in fol.)

KILONII.

D. Joh. Ludov. Hannemanni Spicilegium ad Meletema: de æquivocâ generatione, addendum, tujus in N. L. 1701. p. 317. seq. mentio facta.

Quantvis sat copiosâ rationum phalange asseruerim, dari animalium aliquam æquivocam genesin, tamen & hanc addere operæ pretium duxi. Quippe cum gloriosissimus DEUS terram & aquam alloqueretur, ut animalia & vegetabilia producerent, ac insuper hoc mandatum daret: Crescite, multiplicamini & replete terram; non duntaxat hæ duæ rerum omnium matrices jussæ sunt producere vegetabilia & animalia. Quorum generatio univoca mediante seminum Archæo perennaret. Sed & hoc DEI mandatum omnigenæ bene-

benedictionis Cornu Copiæ aquæ & terræ indidit, & aliorum animalium sponte provenientium ideas seminales, suorum Corporum Architectrices. Quod mandatò summi Numinis, haud humanæ industriæ viribus, investigabile robur accessit hac benedictione: Crescite & multiplicamini & replete terram. Proin una guttula aquæ, omnium animalium, & quæ fato univocæ vel æquivocæ generationis oriuntur, ac vegetabilium utroque ritu oriundorum innumeras seminales ideas, suorum Corporum fabricatrices complectitur. Quare concludimus (1) quod illud DEI ad terram & aquam alloquium mandans, ac (2) ipsa formula benedictionis æquè respiciat æquivocam ac univocam Corporum genesin. Ex utriusque generationis negotiò (si excipiam hominem) immensæ omnipotentia innumeri characteres elucet. Ex hoc fundamento etiam non veremur asserere, *Quodlibet ex quolibet vi Archæi Naturæ posse fieri.* Et eodem jure *quodlibet in quodlibet posse converti.* Sicque nullius animalis semen fataliter prædestinatum est ad sui generis vel speciei productionem. Quod inter alia evincunt stupendæ aberrantis Phantasiæ vires. Ne nunc etiam commemoremus nostræ sententiæ inconcussa argumenta. Quam enim sæpè Phantasiæ vim plasticam à regiâ viâ in biviva deflectat, pleni sunt Medicorum & Philosophorum libri id genus testimoniis. Verùm hæc satis.

HAMBURGI.

Lucem publicam vidit *Johann Wincklers/Pastoris zu St. Michaëlis, und Rev. Ministerii Senioris, höchstgemüßigte und freymüthige Darlegung seiner Unschuld und Ursachen / die Ihn bewogen in Titl. Hn. Johann Friederich Mayers/ General Superintendenten in Vor-Pommern &c. Vocations-Werck/das Pastorat zu St. Jacobi betreffend nicht zu gehelen! von Ihm in den Druck gegeben. Hamburg, 1702. zu finden bey Gottfried Liebernickel/ Buchhändler im Dohm/ (3 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)*

Die 2. Octobr. ad plures abiit *Albertus Schulte*, J. V. L. & Reipub. Hamburgensis Protonotarius. Qui cum Patre *Johanne Schult*, J. V. L. & Consule Hamburgensi an. 1651. d. 26. Decembr. natus esset, literarumque fundamenta probe jecisset, an. 1672. *Lipsiam* adiit. Absolutò hìc studiorum cursu, *Cadomi* (Caen) in Galliâ an. 1677. d. 10. Jan. Disputationem Inauguralem pro Licentiâ de *Sententiis* habuit. *Germaniâ*, *Belgiò*, *Angliâ* atque *Galliâ* peragrata an. 1678. in patriam redux factus est, ibique primum an. 1683. d. 15. Aug. Secrerarii, deindè an. 1693. d. 15. Martii Protonotarii spartam exornavit. Postquam his muneribus 19. annos, I. mensem, & 16. dies præfuisset, quingvagesimo primo ætatis anno obiit, ex viduâ superstitè tres filios & duas filias relinqvens.

Die 25. Octobr. vitam cum morte commutavit *Gerhardus Schott*, J. V. L. & Senator Hamburgensis. Lucem ille an. 1641. d. 30. Aprilis *Hamburgi* adspexit, & studia ibi in Scholâ Johannitanâ & Gymnasio laudabiliter cæpta in Academiâ *Helmsladiensi* per tres annos continuavit, *Heidelbergæ* ulterius excoluit, *Basilæque* absolvit, habitâ ibidem an. 1665. Disputatione Inaugurali de *Substitutione vulgari*. Confecto postmodum per *Galliam*, *Italiam*, *Germaniam* & *Belgium* itinere, *Suecos* etiam adiit. Ab his domum reversus, an. 1682. Judiciû inferioris Actuarius constitutus, & an. 1693. d. 16. Aug. Senator electus est. Quum sexagesimum secundum ætatis annum attigisset, conjugem, quam an. 1671. d. 2. Octobr. matrimonio sibi junxerat, morte suâ fecit viduam & duas filias patre orbas.

Helvicus Sylum, hæctenus Secretarius, Protonotarii officium, quod *Albertus Schulte*, J. V. L. cujus paullò antè meminimus, morte suâ vacuum reliquit, adeptus est, hujusque provinciam obtinuit *Johannes Anderson*, J. V. D. quo axiomate an. 1697. *Lugduni Batavorum* ornabatur, ventilatâ de *Juramento Zenoniano* Disputatione.

Paulus Draing, qui an. 1671. d. 9. Jan. Gradum Licentiatu-
 aturæ sumsit, postquam *Argentorati* de Pœnitentia disputave-
 rat, *Gerhardo Schottz*, de cujus obitu brevi ante mentionem
 fecimus, in dignitate Senatoriâ successit.

Sumtibus *Benjamini Schilleri*, typis expressa sunt *Johannis Grö-
 ningii*, J. V. D. *Nova Instituta Practica*, quibus *Processus
 Communis*, cum *Parallelismo Judiciî Aulici, Cameralis*, *Summi Tri-
 bunalis Wisnariensis*, & *Fori Saxonici*, ex *Solidis Prudentiæ Practi-
 cæ principiiis*, & *Præjudiciis novissimis*, brevi dicendi genere, sed
 amplissimo sensu & *allegationibus*, III. Libris exhibetur. His ad-
 ditur *Catalogus Scriptorum Practicorum ad ordinem Institutorum
 digestus*; ita ut *Eadem*, vice *Bibliothecæ & Manuuctionis Practicæ
 omnibus tam in Academiis*, quàm *Foro versantibus utiliter esse
 queant.* (1. Alfab. in 8.)

In hoc libro Auctor in usum illorum, qui jam in *Fori tri-
 turâ* versantur, *Judicata*, & *Præjudicia* recentiora, aliis hucusq;
 ignota, & à se *Vienna & Wetzlaris* collecta, ubivis intersperfit.
 Junxit iidem *Processui communi Praxin Excelsorum in Im-
 perio Judiciorum* horumque *Parallelismum* ostendit. Sin-
 gula in *super-allegationibus amplis Doctorum*, qui *prolixius
 omnia pertractarunt*, communivit. In gratiam autem inci-
 pientium *Instituta* hæc ita composuit, ut id, quod in *ipsis rerum
 obtinet argumentis*, *Studioforum animi accipiant*, breviter
 exponens, quod antea obtinebat, & quid nunc obtineat, im-
 mutatumve sit, quidque adeò in *Praxi & Foro instar normæ
 & regulæ* tutò neque fluctuantes sequi debeant. Proinde in
 illis *connexionem singulorum titulorum*, uti *Fori ordo servat*,
 diligenter ostendit, & in *super sollicitè* cavet, ne tot discrepan-
 tiis *Judiciorum*, animus *Incipientis in ipso primordio confun-
 datur*. Divisit *Instituta* in III. Libros. *Quorum primus* agit de
Processu primæ instantiæ. *Secundus* de *Processu secundæ In-
 stantiæ*. *Tertius* de *suprema Instantia*. *Libri primi iterum
 duæ sunt Sectiones quarum altera 8. continet Capita*, 1. agit de *Ju-
 ciorum*

diciorum Origine, Progressu & Jure. 2. de Eorum divisione & forma. 3. de Judice in genere. 4. de Judicis Officio. 5. de Judicis habilitate & Competentiâ. 6. de Actore & Reo. 7. de Assessoribus, Secretariis, & Apparitoribus. 8. de Interveniens & Advocatis; *altera Sectio* sequentia hujus Libri primi capita comprehendit, nimirum *Cap. 9.* quod agit de Processus ordine, & quidem de Supplicatone & Mandatis. 10. de Citatione. 11. de Libello. 12. de Reconventionem. 13. de Dilationem. 14. de Feriis. 15. de Sopienda per transactionem Lite, vel transferendâ in alium. 16. de Exceptionibus Dilatoriis. 17. de Cautione & Satisfactionem. 18. de Contrumaciâ. 19. de Litis Contestationem. 20. de Exceptionibus Peremptoriis. 21. de Juramento Calumniæ. 22. de Positionibus & Responsonibus. 23. de Probationibus in genere, & Præsumptionibus. 24. de Confessione, & oculari Inspectionem. 25. de Juramento. 26. de Instrumentis. 27. de Testibus. 28. de Disputatione Attestationum. 29. de Conclusionem Causæ. 30. de Inrotulationem & transmissionem Actorum, & ex iisdem Relationem. 31. de Sententiâ interlocutoriâ & definitivâ. *Libri secundi Cap. 1.* agit de Remedio, seu Querela Nullitatis. 2. de Supplicationem & Leutationem. 3. de Revisionem. 4. de Restitutionem in integrum & Syndicatu. 5. de Causis, à quibus appellari potest. 6. de his qui appellare possunt, & ad quos appellatur. 7. de Formâ Appellationis. 8. de Appellationis Effectum. 9. de Executionem Sententiæ. *Libri tertii Cap. 1.* agit de Judice & Consiliariis Archi-Dicasteriorum Germaniæ. 2. de Modo fundandi Jurisdictionem Supremæ Curie, tam in primâ, quàm secundâ Instantiâ. 3. de Processu supremi Fori, tam Audientia, quàm Causæ. 4. de Relationibus. 5. de Sententiis supremi Fori. 6. de Sententiarum Contrariis. His demum additur Appendix, quæ exhibet (a) *actum Introductionis S. Tribunalis Regii*, pro Illustrationem eorum, quæ in Capite I. Lib. I. de eodem dicta sunt. Et (b) *Catalogum selectum Scriptorum Præficorum*, qui ad ordinem Institutorum digestus, & ad singula Capita Auctores præcipuos & singulares, qui de quovis argumento ex professo scripserunt, designat.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Decembri, MDCCII.

ROSTOCHII

Zacharias Grapius, Rostoch. SS. Theol. D. PP. & ad D. Jacobi Verbi Divini Minister typis commisit *Compendium Theologiae Positivae Universalis*, ex *Obligatione nostrâ erga Deum* deducta, in quo *partim* de Existentiâ Summi alicujus Numinis, cui obligamur, *partim* de Causis, ob quas obligamur, quæ integram Theologiam Didacticam alias dictam exhibent: *partim* de ipsis obligationis actibus, qui Theologiam Moralem offerunt, agitur, ita ut primariae theses ex singulis Locis extractæ compareant, pro memoriâ in gratiam Auditorii sui *Domestici* adornatum, inque Disputationibus privatis ventilatum. (6½ plag. in 4.)

Hoc Compendium juxta illam methodum conscriptum, juxta quam B. D. *Justus Christoph. Schomerus*, Celeberrimus quondam Acad. Rostoch. Theologus, semper optare solitus est, ut in Academiis universa Theologia non mutila & manca; sed integra pertractaretur, omniaque ex obligatione nostrâ erga Deum deducerentur, & Theologiae Moralis, quæ aliâs communiter à Didacticâ, & quidem minus rectè, divellitur, ratio haberetur. Proinde utrumque hic conjungit Auctor, quantum Compendium capere potest, uberiorem horum omnium deductionem alii reservans occasione. Nimirum primarias theses hac vice saltem exhibet, easque non solum contra antiquiores; sed & recentiores ac recentissimos Adversarios notandas in *secundâ* scilicet parte. In *tertiâ* parte sequitur B. Schomeri specimen Theologiae Moralis, ejusque Collegium Manuscriptum. Quo autem B. L. eo melius constet de huju-

Compendii Summa, ejus Sciagraphiam hic subijcere placet. *Prolegomena* agunt de *Naturâ Theologie* in genere; *Compendium* verò ipsum tribus absolvitur partibus. Quarum *prima* quâsi præliminaris agit de obligationis nostræ certitudine. Ubi (1) *Existentia Dei* cui obligamur, *Cap. 1.* (2) *Obligatio ipsa* seu *Religio*, *Cap. 2.* *Secunda* agit de *Causis*, ob quas Deo nostro obligamur. Huc spectant scil. credenda, de quibus agitur (a) in genere *Cap. 1.* (β) in specie. Sic obligamur DEo (a) ob principium illud, in quo se ad salutem nostram revelavit, quod est *Sacra Scriptura*, *Cap. 2.* (b) ob DEi naturam. Hinc de DEo agitur *Cap. 3.* (c) ob ejus opera, & quidem in specie ob duo illa potentia potissimum huc spectantia, quæ sunt (x) *Creatio*, in quâ magnò nos beneficiò affecit, *Cap. 4.* Refertur etiam huc egregium illud creationis opus, *Angeli*, quorum custodiam nobis largitur, *Cap. 5.* (2) *Providentia*, de quâ *Cap. 6.* (d) In *triplici* nostro *statu*, & quidem (N) *instituto*, ob *imaginem concretam*, de quâ *Cap. 7.* (2) *Destituto*. In quo & *reatu peccati*, de quo *Cap. 8.* & *virium nos juvandi impotentia*, de quâ *Cap. 9.*, Deo maxime tenemur. (3) *Restituto*, ubi (a) *restitutionis principia*, (β) *restitutionis media*. (1) *Restitutionis principia* sunt (a) *Patris voluntas benignissima*, quæ (A) *universalis*, *Cap. 10.* (B) *specialis*, *Cap. 11.* (b) *Christi redemptio*, *Cap. 12.* (c) *Spiritus S. gratia applicatrix* (a) in *vocando*, *Cap. 13.* (β) in *convertendo*, *Cap. 14.* cujus gradus *illuminatio*, *Cap. 15.* *Effectus pœnitentia*, *Cap. 16.* Ejus effectus est *justificatio*, *Cap. 17.* Hujus effectus iterum est *partim regeneratio*, *Cap. 18.* *partim unio mystica*, *Cap. 19.* (2) *Renovando*, *Cap. 20.* (2) *Restitutionis media* (a) à parte DEi *δὲ τῆς* (1) *Verbum*, *Cap. 21.* (2) *Sacramenta*, *Cap. 22. 23. 24.* quæ dispositio vocatur *Testamentum*, *Cap. 25.* (b) à parte hominis *ἀπὸ τῆς* *fides*, de quâ *Cap. 26.* Hæc media habentur in *Ecclesiâ*, de quâ *Cap. 27.* quæ constat ex *tribus* illis *statibus*, de quibus *Cap. 28. 29. 30.* (c) Denique obligamur etiam DEo nostro ob *novissima* illa, de quibus *Cap. 31. 32. 33.* Ex quibus eminet *vita æterna*. *Tertia pars* agit de obligationis *muniis*, ubi (I.) de *agendis* in genere, *Cap. 1.* (II.) De *actio-*

num moralium principiis, *Cap. 2.* (III.) De justitia universalis, *Cap. 3.* (IV) De agendis in specie (a) respectu Dei, *Cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.* (ß) respectu Angelorum & B. Cœlitum, *Cap. 11.* (γ) respectu nostri, *Cap. 12.* (δ) respectu proximi, *Cap. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.* (ε) respectu brutorum, *Cap. 21.* (ζ) respectu Diaboli, *Cap. 22.*

D. Christoph. Conradus Goerizius, Regiomontanus, S.S. Theol. Prof. Extraord. in Acad. Patriâ designatus, superiori anno Rostochii promotus (vid. N.L. an. 1701. Mens. Octobr. pag. 294) publicavit ibi *Tractatum*, nuper *Hale Magdeburgica* impressum, & præterito anno brevi sciagraphiâ delineatum (quam vid. in N. L. 1701. Mens. Jul. pag. 193.). Titulus dicti *Tractatus* hic est: *Papatus irrationalis ex Christiani Helwichii, Med. D., & ad Papatum personati transfuge, rationibus selectis & Dissertatione pro eis edita, demonstratus &c.* (8. plag. in 12.)

Die 12. Nov. *Joh. Joachimus Schöpffer* J. V. D. & Prof. Publ. Ord. Com. Palatinus Cæsar. Consistorii Ducal. Consiliarius, nec non Facultatis Juridicæ Pro-Decanus, Programma publicavit, quo ille suo & Collegii Jurid. nominæ, Disputati nem Inauguralem Candidati, *Hermanni Albrechti Schuckmanni*, Gustroviensis Mecklenburgici, de *Repetendo Testium examine*, d. 23. Nov. habendam, indixit, ad illamque audiendam invitavit. (1. plag. in 4.)

Candidatus hic *Gustrovii* d. 22. Jul. an. 1680. natus Patrem veneratur *Henricum Schuckmannum*, Sereniss. Ducis Mecklenb. Regentis Aulae & Camerae Gustroviensis Consiliarium, qui filius est *D. Hermanni Schuckmanni*, Rostochii quondam SS. Theol. Prof. & Facultatis Theol. Senioris, Consistoriiqve Ducalis Assessoris, postea Concionatoris Aulici Primarii, & Distr. Gustrov. Superintendentis, & nepos *D. Henrici Schuckmanni*, olim judicii Aulici Consiliarii, deinde ab an. 1633. usque ad an. 1656. in Acad. Rostochiensis Codicis Prof. & Consist. Assessoris, Fctis Jurid. Collegiiqve Ducalis & Acad. Senioris;

Matrem quoque habet superstitem *Catharinam Schügen / Joh. Alberti Schügen / Jcti, & Sereniss. Ducis Mecklenb. Gustrov. Dn. GUSTAVI ADOLPHI* Gloriosiss. memor. per multos annos Consilarii Camerae intimi, nunc quoque Sereniss. Ducis Regentis, *Dn. FRIDERICI WILHELMII* Consilarii Camerae intimi, filiam. Literis imbutus est *Gedani*, inde ad Acad. *Regiomontanam* se contulit, ex qua *Rostochium* venit. Dehinc verò etiam ad Acad. *Fridericianam*, quæ *Hale* est, concessit, et quâ tandem *Rostochiensem* repetiit, præmia studiorum petiturus.

Die 23. Nov. Præside *Joh. Joachimo Schöpffero*, modo memorato, laudatus jam Candidatus dictam Disputationem Inauguralem de *Repetendo Testium examine*, pro consequendis honoribus & Privilegiis Doctoralibus, solenni Eruditorum Disquisitioni submitit. (6. plag. in 4.)

Capitis primi, quod agit de *Repetendo Testium examine in genere*, & quod eo opus non sit, Contenta sunt hæc: Repetere testes vel examen testium, phrasis est in praxi recepta n. 1. 2. Ejus tamen non eadem ubique est significatio n. 3. seqq. Referuntur phrasæ Synonymicæ n. II. Describitur n. 12. repetitum testium examen, quod sit *actus judicialis*, quo testes, semel examinati, in eadem causâ, super eodem puncto controverso iterato examinantur. Quid iudex in eo observare debeat, n. 13. Tali repetitione opus non est, n. 14. Quia testes semel legitime examinati sufficienter probant, n. 15. Etiam in appell. instantiâ, n. 16. Etiam in alio planè iudicio, n. 17. Etiam in Ecclesiastico, licet testes examinati sint in seculari iudicio, n. 18. seqq. Testes in possessorio examinati probant quoque in petitorio, n. 20. seqq. Quidam hoc casu publicationem attestationum desiderant, n. 24. Quam tamen quisque petere potest, n. 25. seqq. Testes in causâ civili examinatos non probare in causâ criminali, plerique arbitrantur. n. 27. seq. Contraria tamen sententia probabilis, n. 29. seqq. Ita tamen ut repetitio

repetitio concedenda sit, n. 32. seqq. Imò repetitio testis planè non admittitur, n. 34. seq. propter metum subornationis, n. 36. nisi iusta subsit causa, n. 38. *Caput secundum agit de Repetendo Testium examine, ex persona iudicis, vel Examinantis, & sequentia continet: Testes repetendi sunt, si Examinans non habet jurisdictionem, n. 1. Si, v. g. ab arbitro sunt examinati, n. 2. seq. Nisi pacto aliud placuerit, n. 6. Vel testes mortui sint, n. 7. seqq. Hinc colligunt: mortem idem operari quod iuramentum, n. 9. Contrarium verius, n. 10. seqq. L. fin. C. d. testib. obtinet in examinatis ab arbitratore, n. 12. seq. Testes examinati à Notario non probant, sed repetendi sunt, n. 15. Licet utraqve pars consenserit, n. 16. Applicatur decisio l. fin. C. d. testib. n. 17. seqq. Quid si iudex fuerit incompetens, an opus repetitione? n. 19. seqq. Iudex ex officio testium repetitionem instituere potest, n. 23. seq. Etiam in appellationis instantia, n. 26. An pars in appellationis instantia repetitionem petere possit, n. 27. seqq. *Capitis tertii, de Repetendo Testium examine, quia forma neglecta fuit, argumentum ita se habet: Regula generalis de admittenda examinis repetitione, n. 1. Ex citatione testium omissa non fit repetitio, n. 2. seq. Aliud, si pars adversa non sit citata, n. 4. seq. Testes, qui non iurarunt, repetendi, n. 6. Iuramentum h. c. non confirmat retro depositionem, n. 7. seq. Repetitio conceditur propter intermissam avisationem, n. 13. seq. Non verò propter intermissam erectionem digitorum, n. 15. seq. Repetitio fit, quia testes in presentia partium sunt examinati, n. 20. Vel in turbâ, n. 23. vel ob omissum articulum vel interrogatorium, n. 24. vel si in scriptis respond. deposuerit, n. 25. Quid si testi depositio non sit praelecta, n. 27. seqq. Vel silentium non sit impositum? n. 33. *Capitis quarti, de Repetendo testium examine ex personâ vel dicto testis, Summaria: Quandoque ex personâ vel dicto testis potest obtineri iteratio examinis, n. 1. Si v. g. testis tempore iurisjurandi præstandi***

fuerit subebrius, n. 2. seq. Idem, si tempore depositionis talis fuerit, n. 7. seq. Nisi pars expressè vel tacitè consenserit, n. 12. An testis ad perpetuam rei memoriam examinatus, repeti possit, si cesset causa ob quam antea examinatus fuit? n. 17. seqq. Ad dictum testis dubium declarandum admittitur repetitio, n. 26. seqq. Quid si testis publicatis attestationibus contrarium deponat? n. 29. seq. Quid si dicti rationem non reddiderit? n. 34. seq. *Caput quintum, quod agit de Repetendo testium examine, ob impetratam restitutionem, sequentia tradit: Minor contra lapsum termini probatorii restituitur, n. 1. seq. Non tamen ad repetendum testium examen, n. 4. seqq. Nisi probet, in examine aliquid omissum esse, quod sibi prodesse poterat, n. 9. An restitutio minoris profit quoque adversario? n. 11. seq. Nec minor restituitur ultra id, in quo lapsus est, n. 14. seq. Depositionibus amissis, iterato examinandi sunt testes, n. 16. Nisi culpa producentis amissæ, n. 17. Quod iudicis arbitrio relinquitur, n. 18. Si acta alia ratione suppleri possint, non recurrendum ad iteratum examen, n. 19. Capituli denique sexti de formâ Repetitionis ejusque sumtibus hæc est summa: Quoties examen nullum, toties novo opus est examine, n. 1. Idem si pars non sit citata, n. 2. seqq. vel restituatur, n. 7. vel si testis coram non competente sit examinatus, n. 8. vel si testes non jurarint, n. 9. Nisi partes juramentum remisissent, n. 10. Vel si subebrius fuerit, n. 11. Quoties examen non est nullum, toties novo juramento opus non est, n. 12. v. g. si ad interrogatorium non sit examinatus, n. 13. seqq. Idem dicendum, si testis dictum obscurum declaret, n. 17. seqq. Vel rationem dicti addat, n. 20. Quomodo depositio emendata scribenda sit? n. 21. Testis repetendus an se possit referre? n. 22. seqq. An petere ut libi prælegatur prior depositio? n. 24. seqq. Examen novum fiat sumtibus illius, qui in culpâ, n. 27. seq. Aliàs sumtibus producentis, n. 30. Vel petentis, n. 31.*

Die 25. Novembr. sub Præsidio M. *Justi Wesseli Rumpai*, Gvestphali an. 1700. Rostochii promoti, (vid. N.L. dicti anni p. 290.) *Matthias Meyer* / Lubecens. S. Theol. & Phil. Studiosus, Auctor & Respondens, cujus jam supra pag. 219. meminimus, in Disputatione Philosophicâ *Philosophiam Aristotelicam Recentioribus quibusdam insensam & contra eos defensam* publicæ Eruditorum ενζητησιν submitfit (6. plag. in 4.)

Commendandum meritò est studium Virorum in Academiâ Rostochiensis doctissimorum, quo Novaturentium conatus, Ecclesiæ & Rei literariæ perniciosos laudabili industriâ deprimere conantur. Recensuimus nupero Mense (p. 323.) *Constantinum M.* adversus *God. Arnoldum* fuisse defensum. Hic enim *Imperator* è *Christianis* primus laude quavis dignior est, neque ulla in re commertus, qui ita contumeliosè convitiis hominibus haberetur, prout rectè de illo scribit *Andreas Adamus Hochsteterus* in *Orat. de Utilitate Peregrinationis Anglicanæ*, in *Acad. Tubing.* 1697. habita, cum Eloquentiæ & Poëseos professionem anspicaretur, p. 14. Huic ergò alium jungimus scriptorem, qui adversus Recentiores quosdam *Philosophiam Aristotelicam* mascule ivit defensum, & præcipuè quidem contra *J. W. Zieroldum*, *Godofredum Arnoldum*, & *C. Thomasi*. Ne autem *επιτιθεσως* progrediatur Auctor, duabus rem omnem expedit *Sectionibus*, alterâ, quæ odium ipsum ac causas; alterâ verò, quæ defensionem sistit.

STRALESVNDÆ.

Prodiit *Concio funebris*, à M. *Johanne Brunsten* / Ecclesiæ Pöserizensis in Rugiâ Pastore, & circumjacentis Synodi Præposito, habita in funere M. *Augustini Lemmii*, Pastoris & Præpositi Gingstensium; Ejusque *Vxor* & *Frater*, (de quorum ut & M. *Georgii Christophori Lemmii* obitu superiori mense Sept. pag. 255. mentionem fecimus) Titulus ita habet: *Die schlazgende und heilende Sand Gottes des Allmächtigen in einer Leich-Sermon*

Sermon &c. aus Zachar. XIII, 7. mündlich/und nun auff Begehren schriftlich fürgestellt. (13½ plag. in fol.)

Accedit etiam Parentatio in horum die exequiali à *Melchiore Wildahn* / Pastore Zudarensi, recitata, & sequenti inscriptione impressa: Die zerstreute Lemmische Priester-Seerde bey höchstschmerzlichen Leichen-Begängniß Dreyer aus derselben plötzlich dahin gerissenen einverleibten Mitglieder &c. unter dem Sinne Bild einer anmuthigen und sich freuenden / aber durch ein darzwischen Kommendes reissendes Thier / jämmerlich zerstreuten Seerde / in gehaltenener Abdankungs-Rede zu Gingsst den 5ten Julii an. 1702. vorgestellt &c. (3½ plag. in fol.)

Quum hactenus ob spatii defectum utriusque *Lemmii*, nimirum *M. Georgii Christophori*, in Sudanâ urbe ad *D. Nicolai* Archi-Diaconi, & *M. Augustini*, fratrum uterinorum, pleniorum vitarum descriptionem dare non potuimus, hac vice, commodam nacti occasionem, illam inserere placuit. Ambo nati sunt *Allen-Vehra* in *Rugiâ*; ille quidem an. 1656, d. 24. Novembr.; hic autem an. 1664. d. 12. Januarii, Patre *Christophoro Lemmio*, per 49. annos ejus loci Pastore, & *Circuli Poserizensis* Seniore, adhuc dum superstite. Postquam *M. Georgius Christophorus* studiorum suorum fundamenta posuisset, an. 1675. *Wittebergam* profectus est, & sequenti statim anno sub Præsidio *Joh. Meisneri* de *Imagie Dei* disputavit. Hoc specimine edito fiebat, ut *Dn. Greenius* filii sui curam ipsi committeret, quo cum tam *Dresde* quam *Wittebergæ* vixit. Postea cum animus illi esset natale solum repetendi, summos prius in *Philosophiâ* honores capessivit, & binas *Disputationes* de *Insulâ Rugiâ* conscripsit. In patriam an. 1680. redux *Gryphiswaldiam* adiit, ibidemque juventuti *Academice* docendo non solum profuit, sed in cathedrâ etiam an. 1682. visus est quum de *Speculis* differeret. Studiorum cursu ita absoluto, an. 1683. à *Stralsundensibus* ad *Diaconatum Templi Mariani* vocatus est, & an. 1693. ad *D. Nicolai Adem* Archi-Diaconi

MENSIS DECEMBR. M DCCII. 353

Diaconi munus obtinuit. Duæ præterea quidem ab exteris ipsi oblatae sunt vocationes, altera nimirum à Gloriosiss. mem. Svecorum Regina, *Vlricâ Eleonorâ*, quæ illum sibi à Concionibus sacris esse voluit; altera verò an. 1694. à Serenissimo Frisiæ Orientalis Principe, à quo dignus judicabatur, qui Superintendentis & Concionatoris Aulici Primarii spæram sustineret; ast in patria hæere ei quæ inservire maluit ad mortem usque, quam anno ætatis quadragesimo sexto, nempe d. 10. April. c. a., oppetiit, ex binis Conjugibus quinqueque liberos relinquens.

M. *Augustinus Lemmius* studia sua in Gymnasio *Stralesundensi* benè cœpta, & in Univeritate *Gryphicâ*, quam an. 1682. petiit, continuata, in cujus rei fidem an. 1686. sub Præsidio D. *Jacobi Henningii de Homine Christiani nativitate & vitâ* Disputationem proposuit, *Wittebergæ*, quorsum anno modò dicto profectus est, absolvit, impetratâ prius an. 1687. laureâ Philosophicâ, binisque deinde Disputationibus de *Majestatis Civilis divinâ origine*, unam respondendo, alteram præsidendo, habitis. Patriæ an. 1688. redditus *Stralesundæ* per sesqui alterum annum D. *Gosmanni* vicem in concionando supplevit, donec an. 1690. vocatione præviâ M. *Johannis von Esen* *Gingstensis* Pastoris & Præpositi Substitutus constitueretur. (De Coniuge ipsius, ut vitæ ita & mortis individui sociâ, itemque liberis vid. hæc N. L. pag. 255.)

GEDANI.

Menf. Septembri *Gedanum* appulit libellus, *Constantini Schürzio* ad D. Mariæ Pastori oppositus, sequentem titulum præferens: *Infelix laqueus Judæ Ischariota, inter reliquias Pietæstrorum & Terministarum sorte repertus, quo non neminis Orthodoxæ Mastigis observationes in Orationem Chytræ, anno MDCCI suspendebantur; nunc enodatus atque explicatus, & Ecclesiæ Evangelicæ diligentiori considerationi propositus à J. C. S. Hamburgi MDCCII.* (4to pl. 4.)

Autor, librorum symbolicorum autoritatem vindicat: De Illuminatione & Orthodoxyâ Ministrorum improborum, de Pœnitentiâ & virtute meriti Christi, de Anathematismo novitatum Pietisticarum, de usu suspectarum phrasium, de Justificatione & Fide ante Christi apprehensionem vivâ & efficace, de coexistentiâ Bonorum Operum in actu Justificationis, de phrasi: Bona Opera sunt necessaria ad salutem, de Moderatione Theologicâ, de Vocatione Judæ Ischariotæ, de Veste nuptiali, de suspitione Weigelianismi Theologis pietatis studiosis affectâ, de crimine hæretificandi hinc & inde disputat & pluscula passim de doctrinâ & moribus Pietistarum immiscet.

Die 5. Octobr. Exercitationem Philosophicam *de Funambulis* sub Præsidio M. *Gabrielis Groddeck*, Philos. Prim. & Pract. P. P. & Reipub. Biblioth. publicè defendit *Job. Leonhardus Schlicher*, Gedanensis. (5. plag in 4.)

Duo Dissertationis hujus sunt capita, quorum primam agit *de Origine Funambulorum*, & variis eorum generibus, secundum illorum institutum juxta *Philosophia moralis regulas examinat*. Summarium *Cap. I.* est hoc: §. 1. Vox *Funambuli* de fugitivis, funibus per murum demissis, aliquando ironicè accepta est. Locus *Jos. II, 15.* explicatus. §. 2. Propria hujus vocis significatio affertur, quâ *funambuli* dicuntur, qui per funem extensum crassorem, & ad malos oppositos ac contra se stantes religatum, ambulant, & de his exponitur locus *Tertulliani*, quo *Neurobatem* depingit. §. 3. An *Messala Corvinus*, primus funambuli vocem adhibuerit. *Pseudo-Messalæ* liber de proge-
nie *Augusti*. *Acronis* autoritas. Quo tempore *Messala* vixerit. *Terentii* ætas. *Labeonis* locus de funambulis. *Laur. Pignorius* & *Joh. Jac. Hoffmannus* notati. §. 4. *Terentium* funambuli vocem primò adhibuisse ostenditur. *Schoenobatica* apud Græcos fermè nota. Locus *Hippocratis* correctus. Quid sit *Schoenobates* apud *Juven.* & *Schoenobatica* apud *Ciceronem*. §. 5. De *Schoenobatis*, testimonia

nia' ex Galeno, Justino M., Chrysoftomo, Arriano. Locus Galeni explicatur. Bulengerus notatus. §. 6. Vox καλῶς de eadem exercitatione adhibita. Testimonia Originis, Greg. Nazianzeni. Duo proverbia explicantur. Quid sit κατὰ δρόμου & per catadromum decurrere. Locus Svetonii & Dionis de Elephante per catadromum currente allatus. §. 7. Funambulorum frequentia apud Romanos. Testimonia ex Manilio, Pseudo-Petronio, Symphosio, Prudentio. §. 8. Eorum exercitationes ut difficiles & periculosa descripta à Xenophonte, Plinio, Apulejo, Arriano, Greg. Nazianz., Chrysoft., Georg. Pisida. Culcitæ funambulis subjectæ. §. 9. Elephanti funambuli ex Svetonio, Plinio, Seneca. Plinii locus explicatur. §. 10. Discrimen funamb. à Neurobatis, Cremnobatis &c. ex Julio Firmico. §. 11. Quinam fuerint Neurobatæ & Tichobatæ ex Fl. Vopisco ostenditur. Cremnobatæ & Oribatæ iidem. Eorum descriptio ex Salmasio & Statio. §. 12. Petauristæ à petauro dicti. Quid petaurum denotet. Sententia Alex. ab Alexandro. Alia explicatio Hier. Mercurialis ex testimonio Lucilii, Martialis, Manilii. Manilii locus explicatus. Scaperda quid. §. 13. Orciscopularii apud Firmicum an urinatores. Scaliger notatus. Firmicus correctus. Quinam fuerint Orchestopoli. Salmasii explicatio. Ephalmares & Petaminarii à Manilio & Claudiano descripti. Salviani locus explicatus. Rittershusius notatus. §. 14. Funambulorum orientis historia ex Nicephoro Geregora. §. 15. Turcarum & Persarum funambuli ex Belonio. §. 16. De quibusdam funambulis in Europâ visis testimonia Er. Puteani, Aonii Palearii, & Sim. Majoli. Palearius laudatus. Argumentum Cap. II. ita se habet : §. 1. Tractandorum ratio. §. 2. Funambulorum vitæ genus improbatum ex tribus rationibus. Prima est, quod studio bonæ existimationis adversetur. Cynici notati. Funambuli infames. §. 3. Secunda ratio, quod nullam societati humanæ utilitatem afferant. Balduini Theologi hac de re iudicium. §. 4. Tertia ratio, quod corpus vitamque pericu-

lo exponant. Mutilatio membrorum homini etiam cavenda. Ob intentatam membri mutilationem alterum interficere licet. §.5. Funambulos in Rep. benè constitutâ tolerandos non esse demonstratur. Damnum quod Resp. inde sentit. Testimonium Clementis Alex. §. 6. Eadem assertio aliorum testimoniis confirmata. §.7. Illos tamen aliquando in civitatem admitti posse ostenditur. Hostes comœdiarum & quorumvis spectaculorum notantur. Arcanum imperii, populum spectaculis recreare. Locus Matthiæ Berneggeri §.8. Die Dominicâ aliisque festis diebus talia spectacula concedenda haud facile esse probatur testimoniis antiquorum Ecclesiæ Patrum, & decretis Principum Christianorum. §.9. Iisdem spectaculis assistere posse Christianos contra Tholosanum aliosque evincitur. Patrum sententiæ benignius interpretandæ sunt.

Die 19. Octobr. Idem Præses alteram Disputationem solennem instituit de Rebus Davidis post susceptam Regni Israëlitiæ administrationem gestis, contra Cl. Boelium, Respondente Godofredo Weisen, Neo-Sedinensi, Pomer. (4½ plag. in 4.)

Die 2. Novembr. Christophorus Behr, Eloqv. & Poet. Prof. Agonem Oratorium VII. in Plinii Panegyricum à cap. 70. usque ad 81. egit, Respondente Job. Davide Hobeisch, Dantisc. (5. pl. in 4.)

REGIOMONTI

Die 26. Septembr. Præsidis munere sustinente Conrado Mel, Concionatore Aulico & S. S. Theol. Profess., ut & Respondente Johanne Gordon, Theol. Studiofo, Dissertatio Theologico-Philologica de Mari Aneo, seu Labro Magno Templi Salomonis, 1. Reg. VII. & 2. Chron. IV. descripto, habita fuit, quâ Machinæ hujus genuina Structura, occurrentes in Textu Sacro Enantiophaniæ & sensus Typici Mysteria explicantur. (8. plag. in 4.)

In præfamine ad Lectorem Materiæ tractandæ amœnitas, difficultas & methodus sistitur. His expeditis ipsa Dissertatio

in duas Sectiones dispescitur. Prima, *explicationem sensus Literalis de Mari Aeneo tradens sex complectitur Capita*, quorum I. agit de nomine & materia maris aenei, quæ ex simili materia metallica, ex quâ hodie formantur specula, & purioris cibi campanæ & tormenta bellica, fuisse dicitur. *Cap. II. explicat dimensionem & proportionem maris tollitque difficultates obvias.* *Cap. III. agit de Cupâ inferiori, & quidem de ejus figura, quam quadratam: de Capacitate & dimensione, quam in toto ambitu 80. cubitos habuisse, & de Materia, quam ex are fusam contra Rabbiorum nonnullos credit.* *Cap. IV. de Bobus Aeneis, seu fulero maris tractat, & horum notat materiam, quod sc. constiterint ex eadem materia, ex quâ mare fustum conflatum; numerum, qui duodenarius: situm, quod terni ac terni posteriora introrsum sub mare verterint: usum, ut non modò portarent mare, sed etiam, ut per tubulos & canales aquam mari darent, & per ora iterum in cupam emitterent crassioribus radiis.* *Cap. V. de Mari ipso, seu Receptaculo aquarum superiori agens, hujus maris perfectam peripheriam indagari non posse meminit: crassitiem palmarem fuisse scribit: & quænam ejus ornamenta adjuncta fuerint, docet, videlicet labium liliatum & colocynthides, quæ describuntur (1) à formâ: ut segmenta cucurbitæ cum capitulis boum, (2) à numero: 600. (3) à situ: decem in cubito, (4) à modo adhesionis: per continuitatem infuse, & denique (5) ab usu: partim pro ornatu, partim pro Epistomiis & tubulis aquam rorantibus.* Tandem *Cap. VI. Capacitatem maris aenei proponit, & per illud intelligit non solum vas illud superius, boum dorsis incumbens, sed etiam inferiorem cupam, in quam aqua defluebat, & vas illud superius, de quo sermo est 1. Reg. 7. capax mille batorum, & inferiorem cupam bis mille batorum capacem fuisse ait, adeo, ut tota machina seu receptaculum, tum superius, tum inferius, respectu capacitatis simul consideratum, juxta 2. Chron. 4. ter mille batos continuerit.* His succedit *Sectio secunda, cujus Cap. I. agit de Aquâ maris aenei, ejus viâ & usu, & hanc ope machinæ cujusdam, vel per*

artem, vel continuo labore versatâ, ex fonte Etham per aquar ductus & canales ad pedes boum æneorum elevatam esse, per horum cavitates & tubulos in ipsum mare ascendisse, idque iusta proportione implevisse asserit, & hinc per Epistomia in Cupam inferiorem effluxisse, ex eadem autem iterum per Epistomia & Canales in torrentem Kidron deductam esse. Quis usus hujus aquar fuerit, porro etiam monstrat, nempe (a) ad lotionem Sacerdotum, (b) ad probationem Adulterar. De illa lotione observat, quod facta sit non in vase superiori, sed inferiori; non sedendo, sed stando; à turmâ Sacerdotum iturâ ad ministerium. Tandem memorat, quod *Achas* mare æneum loco suo dimoverit, 2. Reg. XVI, 17. & rem verbo comprehendit: funus hoc maris ænei fuisse fatalem captivitatis Babylo nicæ calamitatem. *Cap. II. Ratio Legis de lotionibus maximè ad mare æneum investigatur*, quas instutas esse docetur, ut essent symbolum puritatis & conversionis, remissionis item tessera, nec non sanctificationis testimonium. *Cap. III. Sensus mysticus seu typus maris ænei indagatur*, ubi dicitur, mare superius notare concionem Evangelii Joh. I, 16. Epistomiorum duas series notare Prophetarum promissionis & V. T. doctrinam fidei: Boves indicare 12. Apostolos: Situm boum ad quatuor mundi plagas signare prædicationem Evangelii per totum orbem: Aquam diversis rivulis defluentem significare diversitatem donorum Evangelium prædicantium: Sacerdotes stantes indigitare desiderium fidelium & promptitudinem: Collectionem tandem aquarum in Cupa designare plenitudinem cognitionis & prædicationem Evangelii per univ ersum mundum ultimis N. T. temporibus. Subjiciuntur denique *septem Corollaria*. I. Confessionem Augustanam, *Carolo V.* in Comitiiis Augustanis, Anno 1530, d 25. Junii, oblatam, defendendam suscipimus. II. Numerus Bestiæ 666, respicit dogmata Antichristi, à quadratâ & solidâ veritate deviantia vel in excessu vel in defectu. III. Univ ersalis Conversio tum Judæorum, tum Ethnicorum, sub initium septimæ periodi

periodi N.T., instat certò speranda. IV. Puncta vocalia divinæ non sunt auctoritatis. V. Jephtha verè filiam immolavit, victimam Typicam DEo sacram. VI. Non fuit Balæna, piscis qui Jonam deglutivit. VII. Oracula Sybillina meritò sunt suspecta.

Die II. Novembr. *M. Johannes Ernestus Segers*, Regiorum Alumn. & Commun. Convictor. Inspector Secundarius, disputavit de *Ludis Scenicis*, eorundemque & cognatorum quorundam in *Republ. tolerantia*, Respondente *Samuela Grun*, Heiligenbeil. Pruss. (in 4.)

Postquam in Acad. Lipsiensi A. 1683. idem argumentum à *M. Joh. Schmidio* (hodie SS. Theol. Doctore & Prof. Publ.) de *Ludorum Scenicorum Moralitate*, philosophicè, & decennio elapso, 1693. in Acad. Kiloniensi Juridicè à *D. Elia Augusto Strykio*, de eo quod *justum est circa Ludos Scenicos, Operasque modernas*, (cujus in *Nov. Lit. Anni 1698. p. 39.* mentio injecta est) satis doctè discussum fuit, rem minimè malam se facturum credidit Autor noster, (cujus lucubrations plus vice simplici laudavimus in *Nov. Literariis*) si illud quoque prolixiori Dissertatione exciperet, atque cognatas materias secundum rationis regulas accuratè discutere. Hujus argumentum hic subjicere placet. §. 1. Antiquitas Ludorum in genere à *Lydis* derivatur testimoniò *Herodoti Halicarnassæi*, *Dionysii Halicarn*: *Tertulliani*, & aliorum. Distingvuntur Ludi, quò apud Græcos & Romanos in usu fuerunt, in *privatos* & *publicos*, eorundemque varia genera recensentur ex *Meursio*, *Dempsterò*, *Bulengerò*, *Scaligerò* & aliis. Autores referuntur, qui de singulis Ludorum speciebus tam *privatis* quàm *publicis*, *sacris* & *profanis*, *votivis* & *ludicris* &c. fusius tractarunt. §. 2. Ludi Scenici unde dicti. Vox *Scenæ* quid significet, quotuplex olim fuerit, quâ occasione & à quibus inventa breviter indigitatur. Ludi Scenici aliò nomine & *Theatrales* dicti à *Theatrò*. *Theatrum* quid & quæ ejus partes

partes, quodnam apud Romanos celeberrimum. §. 3. Vari-
 ria Ludorum genera in Scenis & Theatris olim exhibita,
 veluti Comoedia, Tragœdia, Satyra & Mimus recensentur,
 definiuntur & explicantur. Modernorum Scenicorum Lu-
 dorum facies depingitur. §. 4. Cognata Ludorum Scenico-
 rum veluti Saltationes, les Mascarades dictæ, Convivia Rega-
 lia, Ludi Natalitii & Bacchanalia enumerantur & describuntur.
 §. 5. Quæstio proponitur, utrum hi Ludi in benè constitutâ
 Republicâ sint tolerandi? quæ initio ventilatur quoad Lu-
 dos Scenicos, ejusque pars negativa proponitur, additis hu-
 jus negativæ partis Patronis eorundemque argumentis à te-
 stimoniò Patrum, Praxi antiquæ Ecclesiæ & Conciliorum
 interdictò desumptis. §. 6. & 7. Rationes nonnullæ & præ-
 cipuæ prolixæ proponuntur & exaggerantur, quas negativæ
 Partis autores pro tuendâ suâ urgent sententiâ, quarum pri-
 ma hæc est: quod Ludi Scenici cum verâ pugnent Religio-
 ne, DEumque offendant. Altera: Quod virtuti ejusque
 exercitio nocivi existant. Tertia: quod Cives reddant de-
 fides & voluptate diffuentes. Quarta: quod Rempubl. ma-
 gnâ emungat pecuniæ Summa. §. 8. Affirmativa propositæ
 Quæstionis sententia proponitur, nominatis quibusdam ejus
 Defensoribus, qui tamen omnes limitatè loquuntur. Hæc
 affirmativa sententia ut ulterius probetur, actionum huma-
 narum in malas simpliciter & in se ac suâ naturâ indifferentes
 affertur distinctio, quâ explicatâ, Imitationem Scenicorum
 Ludorum actionem hanc in se & suâ naturâ seu in abstractò
 consideratam indifferentem esse prolixè probatur. Unde
 tandem concluditur, & Scenicos Ludos in abstractò consi-
 deratos nec bonos nec malos dicendos esse. §. 9. Inquiri-
 tur quænam actio humana moraliter bona aut turpis sit
 dicenda, & decisio petitur à Rectâ Ratione, quæ proinde
 quid sit & quæ ad eam requirantur explicatur, nimirum:
 Finis bonus, Media licita & circumstantiæ reliquæ rectè se
 habentes. Jam hæc in specie ad Ludos Scenicos in concretò
 conside-

consideratos applicantur & quod eorum finis vel honestus vel inhonestus, Media item vel licita vel illicita esse possint ostenditur & declaratur. Cum vero ratione objecti vel de sacris vel de profanis rebus Ludi Theatrales institui possint, §. 10. quæstio instituitur, num licitè id fiat de rebus sacris? Negant Voëtius, Vossius & alii, quorum Rationes afferuntur. Auctor limitat & nonnulla in S. Scripturâ reperiri, quæ citra impietatem in Theatris exhiberi possunt, si modò τὸ πῆρρον in iis adhibeatur &c. affirmat, quam etiam suam sententiam non tantum tribus rationibus ferruminat, sed & Voëtii contrariam refutat. Tandem quomodo ratione Personarum agentium, Loci & Temporis, Scenici Ludi vel laudandi vel vituperandi sint, indigitat. §. 11. Descriptis ex antecedentibus vitiosis atqve illicitis Scenicis Ludis, bonos atqve honestos illos esse dicit, in quibus ob honestum finem, thema sacrum vel profanum, conveniens tamen & honestum, à personis probis, modò decorò, decenti locò atqve tempore, exhibetur; atqve hos in benè constituta Republ. tolerandos esse asserit ob sequentes rationes: (1.) quia faciunt ad Civium delectationem & refrigerium, quod ipsis haud denegandum: modò non fiant magnò sumptu & neglectione negotiorum graviorum. (2.) Quia insignem utilitatem & actoribus & spectatoribus præbent, quæ sigillatim recensetur, & testimoniò Lutheri, Melanchtonis, Buceri aliorumqve illustratur. §. 12. Ostenditur quomodo contra hanc assertam, de Ludorum Scenicorum tolerantia, sententiam, nihil faciant nec Patrum testimonia, nec Praxis antiquæ Ecclesiæ, nec Conciliorum interdicta, nec Rationes superius §. 6. & 7. allatæ, cum istæ tantum de abusu loquantur, quem & Auctor damnat. §. 13. Objectio formatur ex Deuteronomio, XXII. 5. quæ tamen, fusè explicatò Loci hujus sensu secundum varias autorum interpretationes, amovetur, hæcque occasione insimul ventilatur, utrum in Comædiis vestium mutatio licita sit. §. 14. Alia objectio

ex Eph. V, 3. adducitur, quæ tamen itidem, genuinò loci sensu investigatò, solvitur. Hicque insimul ventilatur, utrum joci atque Sales in Scenicis Ludis licite adhiberi & à Spectatore Christianò audiri possint? Monitum tandem Bucerì additur, qui Ludis Scenicis ejusmodi viros probos atque bonos præfici jubet, qui illis attendant, ne honestatis limites excedant.

§. 15. De Cognatis Ludorum Scenicorum quæstio instituitur, utrum in benè constitutâ Republ. sint toleranda, & (I.) quidem de Saltationibus, les Ballets & les Mascarades Gallis dictis, de quibus itidem in utramque partem ventilatur quæstio. Initio eorum affertur opinio, qui omnem planè damnant saltationem, atque hi refutantur argumentis in contrarium prolatis à testimonio Scripturæ, ab exemplis sacris & profanis, virorum Sapientum ac prudentum, imò integrarum Nationum. Hinc concluditur quasdam Saltationes licitas esse; quomodo autem illæ comparatæ esse debeant explicatur & probatur ex Lutherò, Martyre & aliis. Contradictoria argumenta solvuntur. In specie autem quod Larvatæ Choroæ licitæ & tolerandæ sint contra nonnullos dissentientes inde probatur: (1) quia larvarum usus in se non est inhonestus & illicitus, sicque nec saltationes illicitas reddere valent, si tantum modò adhibeantur decorò. (2) Quia saltationum nonnullarum natura & conditio id requirit, ut habitus respondeat gestui & moribus exprimendis. (II.) Eodem modò & Convivia Regalia tolerari posse asseritur, si modò ab omni comestatione, luxu & turpitudine sint immunia, ac decenti fiant locò & tempore, nec quicquid in se contineant quod auctoritati seu gravitati Principum & Magnatum Ludentium officere possit. §. 16.

(3) De Ludis Natalitiis quæritur, num in Republ. benè constituta sint tolerandi? Et hæc quæstio simpliciter negatur ob sequentes rationes: (1) quia Christianorum pietati adversantur; (2) quia principia falsæ & superstitiosæ Religionis animis teneriorum infantum instillant; (3) quia multis aliis absurditatibus & impietatibus premuntur. Tandem objectiones aliquæ

aliqva solvuntur. §. 17. & 18. Denique (4) de Bacchanalibus quæritur, numne illa in benè constituta Republ. sint toleranda? & hæc quoque quæstio simpliciter negatur, licet ab aliquibus fuerit approbata. Rationes sunt sequentes (1) quia è sædō gentilismō orta & cum sæditate ad nos derivata; (2) quia vel ab ipsis sanioribus Ethnicis olim interdicta & rejecta; (3) quia Christianos Infidelium Turcarum ludibrio exponunt; (4) quia tantò sunt pejora quò sanctiori fiunt tempore; (5) quia bacchantes presentissimis & animi & corporis periculis exponunt, quòd exemplis illustratur; (6) Interdictō Magistratūs variis in Regionibus sunt prohibita. Absoluto ita Disputationis argumento circa §. 18. sequentia monere lubuit: p. 80. provocat Autor ad *D. Melchioris Zeidleri Tractatum ineditum* hæctenus de *Jejunio Quadragesimali*. p. 81. *Augusto Pfeiffero* nostro tribuit *Origines Lipsienses*: verum, ne quid dissimulemus, confundit illum cum *Davide Peifero*, Jcto, qui *Lipsiam*, s. *Originum Lipsiensium Libros IV.* scripsit, quos è Manuscripto cum additamentis quibusdam Lipsiæ, *A. 1688.*, primùm edi curavit *D. Adamus Rechenbergius*. Hic *Peif. Lib. II. §. 53. p. 253. seq.* ea refert, quæ ab Autore nostro adducta sunt. Dum autem verum Autoris nomen dedimus, haud incongruum erit, de illo annotasse, quòd in teneris annis ludis Scenicis operam dederit, & Spectatorum favorem mirum in modum sibi conciliaverit: *eo tempore Malcecastius (Præceptor Peiferi privatus) Comædiam de Filio prodigo acturus Davidi personam Acolasti imposuit; ipse patri sibi sumpsit. Acta est illa ante portam Hallensem in hortis Peiferianis; multis ex oppido confluentibus spectatoribus, & in his etiam Clarissimo Viro Johanne Reuschio, Medico, presente; qui fatebatur Davidem voce & gestu ter sibi lacrymas expressisse: quòd videretur cum hic discipulus, ille præceptor esset, res inter patrem & filium agi serid. Atque hæc deinde fama, de Davidis industria Scenicâ Academiam citò pervasit: itaque plerique omnes Magistri, qui tum mos in Academia pervulgatus erat, Comædias daturi, Davidem ad se perducebant, & M. Petrus Helbomius, Eunuchum Terentii exhibiturum, Chærea partes illi dedit: quas ita*

sustinuit, ut in sui amorem adolescentulum summi ingenii, Andream Effenbergium, biennio ferme natu majorem, actione illa raperet, quem Peiferus amicitiam suam ultrò ambientem lubentissimè recepit. Verba Auctoris sunt, qui vitam Peiferi descripsit. Sed hæc αὐτὸς ἐκ παρόδου.

Die 16. Novembr. sub præsidio *Bernhardi von Sanden*/Jun. S. Theol. D. & Prof. Ord. de *Decalogo primi hominis menti inscripto*, disputavit *Erhardus Christianus Jesterus*, Welav. Pruffus, Aut. & Resp. quâ Religionem Christ. duobus capitibus absolvi asserit, *Cognitione & praxi* §. 2. ibi *normâ*, hic *regulâ* opus esse, §. 3. Hanc regulam s. Legem menti primi hominis inscriptam esse probat in genere §. 4. 5. in specie de Decalogo, ejusque præceptis §. 6. 7. 8. *Pufendorffii* sententiam, *præcepta de omittenda idololatria, de non assumendo nomine, in statu integritatis non fuisse necessaria* refutat §. 9. 10. Probat in statu corruptionis etiam vestigia legis moralis homini impressa esse, per decalogi præcepta §. 11. 12. 13. Infert §. 14. DEum non esse injustum, obedientiam ab hominibus vires eorum excedentem requirendo. (plag. 4.)

Superiori mense Novembri Præses *Bernhardus von Sanden*/Jun. S. Theol. D. & Prof. Ord. *Decadem XVII. Thesium controversarum ex Loco de Sacramentis Ver. Test.* selectarum publicè ventilandam proposuit Respondente *Christiano Bedann*, Regiom. Pruss. (3½ plag. in 4.)

Eodem mense & *Præside Decas XVIII. Thesium controversarum ex Loco de Baptismo* selectarum ventilata est, Respondente *Daniele Henrico Crumbholtz*, Angerb. Prusso. (3½ plag. in 4.)

NARVAE

In gratiam Svecicorum verbi divini Ministrorum, quorum curæ nonnulli Rûssicæ gentis homines commissi sunt, ut istis Christianæ Evangelicæque fidei fundamenta eò commodius tradere possint, *M. Nicolaus Bergius*, Narvensis Ingricæque Superintendens, & Consistorii Regii Præses, *Catechismum*,

chismum minorem Lutheri, Lingvâ Russicâ & Svecanâ expressum, edidit, cui titulus: Lutheri Catechismus medh Uffron och Morgon Bönen/samt Bordenor/ på Rysska och Swenska. Tryckt i Narven af Johann Köhler/ 1701. (1.plag. in 12.)

Ejusdem M. Nicolai Bergii cura prodiit nova Canticorum Ecclesiasticorum, sermone Gallico redditorum, editio, una cum anniversariis Textibus Evangelicis & Epistolicis, Catechismo Lutheri, Symbolis Niceno & Athanasii, Historia Passionis C. & precationum formulis; hoc tituló: Livre de Cantiques, avec les pieces, qui y appartiennent; Revu & imprimé par ordre & aux depens de Sa Majesté. à Stocholme, chez Olaus Eneus, Imprimeur du College Royal des Antiquitez, l'an. 1700. (1. Alph. & 3. plag. in 12. oblong.)

HOLMIAE

Prodiit Suenonis Tilandri Grammatica Germanico-Suetica: sive Inledning til Tyska och Swänska Språket / wijsandes/ huru man behändigst kan Genera i Tyskan fatta/ jämwäl alla nödige Reglor/ som en Swänsk hafwer at achta/ den Tyskan lära will. Såsom och det förnämsta/ en Tysk i Swänska Språket lärande nödigt hafwer: På manga ställen förbättrad/ jämte en nogare undervisning/ huru en Tysk thärutur skal lähra Swänskan. Holmiæ, apud Gotthardum Volgenau. (8. plag. in 12.)

BERGIS

Dorothea Engelbrechtia, jam toties nobis in N. L. memorata, Carmen sacrum exequiale excudi curavit, in funere suo olim decantandum. (½ plag. in 8.)

E Diæcesi Bergensi

M. Nicolaus Stabell, Pastor Ecclesiæ Sundensis & annexæ prope Bergas, Concionem funebrem in funere Augustissimi Regis CHRISTIANI V. an. 1699. habitam, editioni paratam habet, si tulerit occasio, forte edendam.

D. Joh. Jacobi Döbelii

De Quartanâ urinâ haustu curatâ Observatio.

Si præclara *Paullini* scripta eleganti quòdam sermone commendare, animo præsumerem, illis annumerandus merito essem, qui ridiculò planè consiliò facem ipsâ meridie accendere vellent, ut lumen Solis conspiceretur clarius. Ut enim paucis tantum istum omnis eruditionis gradum attingere licet, ad quem *Vir ille* dudum pervenit, ita ipsius splendor, per universum Parnassum longè latèqve se diffundens, mea non indiget luce, vel, ut rectè loquar, caligine, qui ut omni genti & mihi suspiciendus erit perpetuò. Tanto huic viro, quod tot varii argumenti editos ejus libros magno cum fructu legerim, præsentem observationem oblatam cupio, non, ut *Pharmacopœa Paulliniana*, ob summam utilitatem, atqve æquam abjectarum rerum existimationem, verè Regia, augmentum inde capiat, sed ut declarem, quàm è stercore, & Urinâ plenè Phosphorum produxerit, quò prælucente aliæ salutares de stercore usu in Medicinâ historiæ, haud adeò facilè, ut olim factum, silentii tenebris dignæ judicabuntur. Nolo autem pluribus meam hic de transplantatione febrium per urinam proponere sententiam, cujus & *Vir ille* modum quendam annotavit *cap. de quartanâ*: Neque de externo Urinæ referam quid usu, dum referente eodem manus pedesqve urinâ madefaciunt febricitantium quidam, sed, quomodo urinâ calidâ assumptâ contumax quædam curata sit quartanâ, paucis enarrabo: Erat autem gente menteqve nobilis quædam foemina, quæ ingenti cum molestiâ, quin in nonnullorum scandalum quartanâ laboraverat diu. Accedebat fortè Chirurgus quidam temerarius, in quem quadrat, quod facetè *Stratonicus Philosophus*, *Empyricum* quendam ludens, dixisse fertur: *laudo tuam experientiam, quia non sinis infirmos tuos computrescere, sed statim eos à vita liberas*. Accedebat is, inquam, eo ipsò, quo paroxysmus redibat, temporis

poris puncto, utens non consilio sed impetu, Diabolum per Beel-Zebub eieciurus. Diabolus, inquit, me rapiat, si te hoc ipso momento non reddam sanam, modo obsequi velis meis conatibus, ingratum quidem ac fordidum videbitur istud remedii genus, sed nisi sanaberis, me fureiferum quaso nuncupes. Bene, respondit illa, num quid horribilius morbo meo esse potest, & si quod fordidum est remedium, nil curo, modo exoptata toties mihi restituatur sanitas. Agedum igitur, regerebat ille spurius, porrigi mandes poculum aliquod mihi vel vitrum, eoque accepto ad alterum lecti angulum sese recipiens, quantum quantum urinam suam replebat totum. Mirum! quanta cum aviditate Medici sui urinam hauserit misera, expectabo nunc, exclamans, quid mihi ex tuo remedio futurum sit auxilium. Rogabatur hinc ad sudorem ut se componeret, qui copiosissimus quoque effluxit, cum spe emansuri paroxysmi. Et profecto, si quid metus intermixtum fuit spei, omne id, quod deinde paroxysmus omnis plane exularet, evanuit, maximam cum aegra latitiam sanantisque gloriam plus quam Thrasonicam. Jurares certo, si Chirurghum hunc noveris, ad Vulcani imaginem eum fuisse formatum, & tamen formosam adeo foeminae poculum tale squalidum obtulisse ipsum non puduit. Laudo sane illius consilium, quin & impudentiae donum, quod tempestive factis comprobavit, hoc in casu non damno, sed rideo. Aliis igitur mores illius, ingressum nempe ad aegram, prognosticon dicendi & medicamentum exhibendi modum relinquendo corrigendos, mihi interim placet hoc ipsum remedium, novo iterum experimento celebrius. Addam itaque more meo, quid de eo sit habendum, brevibus: Scilicet, cum febris hujus materialis causa viscidum sit aliquod acidum, in primis viis, atque hinc inde in visceribus haerens, omnibus indicationibus, praemisso praepriis evacuante, satisfaciet Urina. Pituitam enim particulis suis nitosis ac sulphureis incidit, seroque suo absorbet, quae naturali mixtura ei insunt, quibus-

quibusquæ in obstructos passim tubulos feliciter se insinuat, aptiorque nata est, tam per Renum canaliculos transcolari, quàm cum reliqua lymphâ resoluta per glandulas cutaneas excerni. Thermis ideo naturalibus Urina mihi non videtur absimilis, atque ut illæ ab artificialibus multis distant parafangis, ita quoque vix dubitarem ego, calidam urinam & spiritui & sali volatili, arte ex eadem productis præferre, ob characterem cum sanguine lymphaque fere eundem, temperamentum jam dictum naturale, & quod magno haustu ingeri possit. Ne referam sententiam D. Scarkey, Angli, qui in *Tr. de liquore Alkahesti*, materiam, ex quâ Alkahest componatur, urinam esse humanam docuit; Taceo Phosphori & Noctiluæ principium, quod Urinæ deberi ex *Concierii Tr. de Phosphoris*, & *Boyle de Noctiluâ aëreâ*, aliisque dudum innouit. Cæterum, nemini laudatum jam Medicamentum obtrudam, sed patientem sua quemque trahat voluptas. Imitatus hic sum Virum omni laude majorem, quavis in posterum occasione Stercoranissimi Therapeutici sectam propugnaturus, quod Stercorum vires, margaritarum auriqve virtutibus si non majores, vix tamen sint minores.

HAFNIAE,

M. Severinus Gludius, Scholæ Havniensis Rector, edidit *Rhetoricam Erotematicam exemplis selectioribus tam sacris, quàm profanis, stricte illustratam, cum subtextâ ubiqve vocum rerumq; difficiliorum enotatione.* Havn. (plag. xi. in 8.)

Absolvitur autem *Partibus 4.* quarum 1.) *Cap. I.* de inventione oratoria 2.) de genere demonstrativo 3.) de genere deliberatio. 4.) de genere judiciali ejusdemque variis statibus agit. *Pars II.* tractat *Cap. I.* de partibus orationis, & speciatim de exordiis. 2.) de propositione. 3.) de narratione. 4.) de confirmatione. 5.) de confutatione. 6.) de peroratione. *Pars III.* tractationem instituit *Cap. I.* de Elocutione Oratoriâ in genere ejusdemque tropis. 2.) de figuris Rhetoricis, & speciatim

ciatim de figuris dictionis. 3.) de figuris sententiæ. 4.) de usu troporum & figurarum. 5.) de Amplificatione oratoria. 6.) de Compositione oratoria. 7.) de vario dicendi caractere. 8.) de usu & praxi Rhetorica, & Pars IV. denique de actione oratoria.

E Typographéo Regio prodiit liber titulum præferens *Tage-Register über des Allerdurchlauchtigsten / Großmächtigsten Königs und Herrn / Hn. CHRISTIAN des Fünfften / Königs zu Dennemarck / Norwegen / &c. Glorwürdigste Lebens und Regierungsgeschichte / nebst Anfügung einiger Medaillen und Allerhöchste gedachter Majest. Königlichen prächtigen Reich-Begängniß. Kopenhagen in der Königl. und Univ. Buchdruckerey. (I. Alph. 4 1/2 pl. in 8.) i. e. Diarium vite atque imperii Gloriosiss. Augustissimi & Potentissimi Regis & Domini, Dn. CHRISTIANI QUINTI, Dania, Norwegiæ, Wandalorum, Gothorum Regis &c. insertis subinde numismatis & annexa pompæ Exæqualis Regiæ descriptione. In præfat. Dictionarii Moreriani & Isagoges Puffendorffiana in Glorios. Regis historia errores tanguntur.*

D. Heß. Gottfr. Masü, Meditationes Germanicæ Passionales, (de quibus in N. L. 1700. p. 205.) in linguam Danicam versæ, lucem publicam viderunt sequenti titulo: D. Heß. Gottfr. Masü hellige Passions-Betænkninger om Christi Blod / som taler bedre end Abels Blod. (in 8.)

Vitam cum morte commutavit *M. Gerhardus Winecke*, ab A. 1686. Pastor & Præpositus Holmensis; postquam V. D. commissarium in Ecclesia *Christiansbavniensi*; Ministrum autem jam ante in *Grindaænsi* Cimbrica aliquamdiu egerat. Illi successit *M. Ivarus Brinchius*, primus Ecclesiæ Dano-Norwegicæ, quæ *Londini* in *Angliâ* colligitur, Pastor. Hujus verò in Ecclesiâ *Londinensi* munus adeptus est *M. Georgius Vrsinus*, Scholæ *Havniensis* Con-Rector, qui Scholæ valedixit publicâ, de *Inauguratione Sacerdotum Ebræorum*, oratione. Hic denique in Con-Rectoralis spartâ successorem habuit *Torbillum Erasmi Graevium*, ordinis VI. in Scholâ *Havniensi* hætenus Collegam.

Die 15. Novembr. sub præsidio *Joh. Ludov. Hannemanni*
D. & P. P. Philos. natur. Leopold. Societat. Nestoris II.
Exercitationem Physicam Fridericianam secundam de
Fluidô publicè defendit *Adolphus Wilhelm. von Guren / Lu-*
becensis. (3½ plag. in 4.)

Continet hæc Disputatio Theses XIII, unicuique Thesi
Exegetis subjungitur. §. I. dat definitionem fluoris. §. II.
Fluorem omnium substantiarum creatarum principium con-
stituit. In Exegeti creationem, distinctionem & generatio-
nem factas esse ope fluoris statuitur. §. III. Fluor distingui-
tur in *purum & impurum*. In Exegeti allegatur aliquid purum,
fluidum, quod ex utriusque fluidissimi purissimi, ut: *Lucis*
& *ignis*, mixtione harmonicâ coaluit, quod totius naturæ con-
centratus calor, & concentratum frigus, omnium acidorum
acidissimum, omnium dulcium dulcissimum, omnium co-
lorum iris & aqua Paradisi nuncupatur. In eadem Exegeti
deducitur, omnium trium familiarum substantiarum corpo-
rearum mixtarum genesis esse ex fluido. In minerali familiâ
id fuscè deducitur. Mentio quoque ibi fit *Æris Corinthiaci*,
quod etiam ex fluore oritur, &c. §. IV. Fluor conservat
substantias. Nutritio conservat animalia, vegetabilia &
mineralia, & hæc fit ope fluidi. §. V. Nexus naturalium
substantiarum in fluore consistit. §. VI. Solidum ad fluidum
inclinat. §. VII. Robur naturæ à fluido. Sub finem Exe-
geteos experimenta duo probantia adducuntur. *Primum*:
sepeliat quis unciam argenti cumulo vitrioli & nitri & non
solvetur, affundatur autem argento in bracteas diviso spiri-
tus nitri, cum vitrioli spiritu commixtus, & illico istius ar-
genti compages solvetur in calcem. *Secundum*, sepeliat quis
aurum sale Armoniaco, & non solvetur, ast affundatur ei
spiritus salis Armoniaci, & in calcem transmutabitur, quæ
adeo spiritui commixta, ut in eo metalla esse soluta animad-
verti non queat, verum affundetur præcipitans liquor, calx

auri vel argenti in fundo subsidebit. §. VIII. Omnis motus à fluido. Sub finem Exegeteos hujus asseritur quadruplex fluor. (1.) Fluor fluidissimus, omnis corporeæ molis expers, ut angeli & animæ hominum. (2.) Fluor fluidissimus corporeus, ut lux, ignis. (3.) Fluor fluidior, ut aër & aqua. (4.) Fluor fluidus, ut omnis humor. §. IX. Per fluorem communicatur calor, odor & foetor. §. X. Omnium morborum causæ à fluido. In Exegeti asseritur, quod etiam per fluidum curentur morbi. §. XI. Miracula potiora in S. Scripturâ aut historiis profanis vel in fluidò, vel ex fluidò, vel per fluidum, vel ad fluidum, vel cum fluido sunt facta. §. XII. Per fluorem mundus in extremo die interibit. Quod in Exegeti probatur ex 2. Petr. III, 10. Jes. XXXIV, 4. Cap. LI, 6. 2. Petr. III, 7. 12. Gen. XIX. &c. §. XIII. Fluor post mundi interitum perennabit, ac in aternitate beatos exhilarabit, damnatos cruciabit. In Exegeti id probatur ex Matth. XXII, 30. ad Phil. III, 21. Matth. XIII, 43. Cap. XXV, 41. Jes. LX, 24.

Die 19. Novembr. *Sebastianus Kortholt*, Poësis Prof. Ordin. & Facultatis Philos. h. t. Decanus, Patres Civesqve Academicos ad audiendam Orationem ligatam, sive Carmen latinum in NATALEM LUTHERI DIEM publice & memoriter recitatum ab auctore *Johanne Christophoro Krüfike*, Hamburgensi, invitavit, publicato programme quod constat l. pl. in 4.

Programmatiss auctor natalem *Lutheri* appetiturum non parum multos prænuiciavisse probat, memoratqve *Fridericum Aenobarbum* Templum in *Carinthia* exstruxisse, in eoqve statuam monachi lapideam locasse, cujus vertici nomen LUTHERI fuerit inscriptum. Eundem vaticinia *Jacobi Pruni* Astrologi, *Savanarola*, *Joh. Hilten*, *Hier. Pragenfis* aliorumqve præsignificasse docet. Quibus jungit, *Jo. Hussum* prædixisse Cynum post C. annos venturum quem æqve ac *Hussum* (ita Bohemice *Anser* audit) assare non possent. Id quod non nemo ita expressit: *Wär es die MARTINS GANSS, sie würde besser schmecken.*

Deinde refellit *Mafenium* de ambigua Lutheri nativitate nugantem, & *Cajetanum Vieich*, Italum poetam, impie fingentem *Lutherum Megere* filium ex orco oriundum in Germaniam protrusum fuisse. Refutat itidem commentum illud diabolicum de nato ex incubo Luthero, judicatque melius causæ suæ consulere magisque Lutheranae nocere qui ab incredibilibus istius modi narratiunculis abstineant prorsus. Id quod non fugit callidum *Maimburgium*, quocirca maxime periculo suo libro commentarium subtexit Dn. *Seckendorffius*; quo tamen absoluto doluit id honoris se Jesuitæ habuisse, uti auctorem coram docuit *Sereniss. Pr. Rud. Augustus*. Versutus iste *Maimburgius* prodigiosum illud de incubo commentum ad augendum Luthero odium sine specie veri quosdam excogitasse scripsit, & criminationem pluribus diluit. Progreditur auctor ad fabulam de origine Lutheri Bohemica, & indicat *Remundum*, ut astrologi cujusdam male dictis fidem conciliaret, sinxisse Lutherum lucem die XXII. Octobr. adspexisse; cui se opposuerit *Isaacus Malleolus* Prof. Mathem. Argent. Denique explodit mendacium *Eqvitis de la Bizardiere* qui edita nuper *Parisiis Historia gestorum in Ecclesia memorabilium* affirmavit Lutherum in Saxonia famosissima cum diabolo colloquia sevisse, quod nemo ejus discipulorum potuerit refutare. Indicat enim multos scriptores qui commentum illud retulerunt, præcipuè autem laudat *Seckendorffium*, qui verus scriptor est confutationis *Libri Gall. Abbatis Cordemoyi de colloquio diaboli cum Luthero*; & *Jo. Claudium* scriptorem defensionis Reformationis. Nec tacet Germanica verba Lutheri interpretem mutilasse; & cum verterit: *Satan capit ejusmodi disputationem*, voces ibidem additas: *in corde meo omisit*; & quibus tamen appareat illud colloquium non nisi internum mentis à Satana tentatæ sermonem fuisse. Ut mirum sit injuriæ cujus auctor *Paulus Bachmannus* est, post *Bizardierium*, nuperrime calculum suum adjecisse *Leon. Anton. Langevinum* Doctorem Sorbonnæ, qui in libro suo *de infallibilitate Ecclesie*

pluribus

pluribus evincere conatur Lutherum cum dæmone nunquam non conjunctissime vixisse. Id quod auctor æque vero consentaneum dicit atque illa de ortu Lutheri diabolico, qualia scriptores utut ipsi non credant, aliis tamen impie persuadere nitantur. Laudat itaque iterum *Maimburgium* qui neque diabolici illius commercii nullam mentionem intulit, & tandem subscribit judicio *Polyhist. Petri Bayle* contententis integram Historiam, nihil sufficere quod cum factis memorabilibus Lutheri contendere possimus.

Idem Auctor alia publicavit programmata quibus ad audienda carmina Lectores invitavit. Horum alibi meminimus. Sed & supra mentionem facere volebamus programmatis, quo proceres ac Civis Acad. invitavit ad auscultandam orationem vernaculis conscriptam versibus de *Perpeffione ac Morte Salvatoris nostri Jesu Christi*, quam ipso die XIV. Aprilis Christo emortuali solemniter ex re & ex tempore recitavit *Paulus Fridericus Opitius*, (Henrici filius.)

HAMBURGI.

Prelum habuit *D. Matthai Schläuteri* Tractatum Historico-Juridicum, patrio sermone conscriptum, de *Jure resignationis Germanicæ, von dem Verlassungs-Recht*. Quemadmodum illud non solum *Hamburgi, & Lubeca*; verum etiam in vicinis, aliisque Saxonice regionibus, & urbibus, nec non longè diffusis locis, quibus Saxonum Jus, licet non sine discrimine, pro Lege est, ubi vox nondum receptum, magno cura emolumento, ad restituendam existentiæ prope commercii fidem, introduci potest. In usum domesticorum æquè, ac peregrinorum *JCoorum, Advocatorum, Procuratorum*, ut & *fororum*, qui pecuniam suam *Hamburgi, Lubeca*, vel alibi modico saniori locare cum securitate summâ cupiunt. (in 4.) Summa capituli hujus tractatus hæc est. Agitur quippe Cap. I. de vocabulo Resignationis &c. II. de origine hujus Juris, & sede Juris Saxonici, ubi fundatur. III. De distinctione, & summaria descriptione hujus Juris. IV. De fine. V. De temporibus Resignationis publicæ. VI. De loco, ubi Resignationes publicæ fiunt. VII. De Objecto Resignationis publicæ

publicæ. VIII. De iis, quibus permissum pro se, & pro aliis publicè resignare, in specie de Procuratoribus, eorum primâ introductione in Hamburgensium Judicia. IX. De actu Resignationis publicæ. Hoc caput dividitur, pro rei circumstantiis, in 7. titulos. Docetur autem tit. 1. de actu Resignationis publicæ, in genere. Tit. 2. de antecedentibus. Tit. 3. de iis, qui actui adesse tenentur, quique ad illum non requiruntur. Tit. 4. de solennibus & formulis, quæ actus à parte Senatus æquè, ac illorum, quorum interest, exercetur. Tit. 5. de officio Dominorum Secretariorum, eorumque Protocollis. Tit. 6. de impugnationibus, quæ actui stante pede interveniunt. Tit. 7. de consequentibus actuum. Cap. X. De impugnatione. Caput hoc undecim titulos includit. Agiturque tit. 1. de impugnatione in genere. Tit. 2. de iis, qui impugnare possunt. Tit. 3. de objecto impugnationis. Tit. 4. de tempore impugnationis. Tit. 5. de iis, coram quibus impugnationes fiunt. Tit. 6. de loco ubi instituuntur. Tit. 7. de formulis impugnationis. Tit. 8. de prosecutione judiciali impugnationis. Tit. 9. de Cassatione impugnationis. Tit. 10. de confirmatione impugnationis. Tit. 11. de ratione, quæ notantur impugnationes in Protocollo resignationis. Cap. XI. de vero, & pleno Resignationis Protocollo. Cap. XII. de resignatione privatâ, & inscriptione in libro civitatis hereditatum & reddituum. Continet hoc caput decem titulos. Agitur tit. 1. de inscriptione in libris hereditatum & reddituum in genere. Tit. 2. de iis, qui inscribunt. Tit. 3. de iis, qui consensu adesse inscriptioni debent. Tit. 4. de lingvæ genere, quo fit inscriptio. Tit. 5. de objecto inscriptionis. Tit. 6. de loco, ubi inscriptio peragitur. Tit. 7. de tempore justo inscriptionis. Tit. 8. de formulis inscriptionis. Tit. 9. de libris hereditatum & reddituum, quibus resignationes inscribuntur. Tit. 10. de pignorationum schedulis, quæ ex libris reddituum colliguntur. Cap. XIII. de Expensis Resignationum.

num. Cap. XIV. de effectû Resignationis, & exceptionibus, quæ libris hereditatum, & reddituum opponi possunt. Cap. XV. de Prosecutionis processu, tanquam medio, quo prudens creditor hypothecarius sortem suam cum usuris facile consequi potest, ut ceteroquin reliquis Creditoribus non sufficiat Debitor, nec non de dubiis quibusdam casibus in Resignationis Jure occurrentibus, unâ cum ratione eos decidendi.

LVBECÆ.

Die 12. Nov. sive Dom. XXII. p. Trinit. *Caspar Köhn*, Lubecensis, ad obeundum in Ecclesiâ *Behlendorffensi* Pastoris Adjuncti munus, ad quod Ampliff. Senatus Lubecens. eum d. 8. Novembr. vocaverat, sacris ordinationis initiatus, atque à Lubecens. Ecclesiarum Superintendente, *D. Georgio Henr. Goetzi* introductus fuit.

Die 19. Novembr. repentinâ morte, dum ad conficienda quædam negotia peregrè profectus erat, extinctus est *Ludovicus Pincier*, V. J. D. Reverendissimo atque Sereniff. Lubecens. Episcopo à Consiliis aulicis, Rev. etiam Capituli Canonicus Senior, & Thesaurarius Ecclesiæ Cathedralis. Hic quum Patre *Hermann* Pincier, Canonico Seniore, & Rev. Capituli Praefecto majore *Lubece* an. 1624. d. 10. Aprilis, st. v. prognatus, literisque tam *hic*, quam in *Bordesholmensi*, *Holsatiae* tunc Gymnasio, ut & *Daventriae* excultus esset, in Academia *Helmstadiensi* primùm per triennium, & in *Lugdunensi* deinde studio juris incubuit. Abhinc domum rediit quidem; sed anno, quem vocant residentia, in Rev. Capitulo, decenter observato & confecto, in *Belgium* reversus est, ut in Univerfitate *Harderwicensi* juris Legumque scientiam accumularet, summosque in utroque jure honores capesseret, quibus quoque condecorabatur, postquam ipse ut Praeses defenderat publicam de *Compensationibus* Disputationem. Peragratis postea reliquis *Belgii* provinciis, *Gallia* item & *Helvetia* lustratâ, nec non clarissimis *Germaniae* locis, *visis*, redditum

in patriam maturavit, ibidemque sedem figens matrimonium iniit cum *Christina Langia, Johannis Hudemanni, Danorum Regis in Ducatu utroque Slesvicensi & Holsatico Superintendententis filia, jamjam defuncta.* Ex hoc matrimonio quinque filii, duæque filia supersunt. Inter filios eminent, Illustr. Dn. *Johannes Ludovicus, Liber Baro de Königstein, Sereniss. Ducis Slesvici & Holsatiae regentis intimus Consiliarius, ejusdem Praefectus in ditione Tunderensi, & Rev Capituli Lubecensis Praepositus;* item *Joachimus Christianus, V. J. D. Sereniss. Holsatiae Duci, CHRISTIANO AVGVSTO à Con-* filiis, & *Canonicus Lubecensis.*

Die 14. Dec. in Aede D. Mariae *Conradus Nicolaus Lundersen, Elensburgo Holsatus, vocatus Pastor Adjunctus Azbüllensis & Grafensteinensis, exhibitis Literis Vocationis, quas à Perillustri Comite Dn. Friderico de Ablefeld, acceperat, & annuente Magistratu inclutæ Reipublicæ Lubecensis Amplissimo, à Superintendente D. Georgio Henr. Goetziø, paullo ante lau-* lato, solenniter ritèque ordinabatur.

Apud *Petrum Bockmannum* prostat libellus quidam Germanicus, à *Joh. Stephano Hildermann, Pastore Alt-Crempensi in Holsatiâ, editus, cujus titulus ita legitur: Die Evangelische Glaubens-Lehr aus Sprüchen Heil. Schrift / nach Anleitung der Fest- und Sonntäglichen Evangelien vorgestellt / und der Alt-Crempen Gemeine zur Erbauung zum Druck übergeben. Lauenburg / druckt Christian Albrecht Pfeiffer / 1702. (10. plag. in 12.)*

Idem Auctor antehac etiam in gratiam Auditorum suorum in lucem emisit *Jesus-Sprüche / welche nach Anleitung der Sonntäglichen Evangelien vorstellen das Erkänntnis Jesu Christi / (1) von seiner Person / Natur und Eigenschafften, (2) Von seinem zwiefachen Stande. (3) Von seinem dreysfachen Amt &c. (6. plag. in 12)*

INDEX futurò annò sequetur.

INDEX
PERSONARVM
ET
RERVM

Quarum mentio fit

in

NOVIS LITERARIIS
MARIS BALTH. ET SEPTEN.
ANNI MDCCII.

=====
095( )500

LVBECÆ,

Liberis Viduæ B. Schmalhertzii.

INDEX
PERSONARVM

ET
RERVM

NOVIS LITERARIIS
MARSBALTI ET SEPTEN.

ANNI MDCCII

L. B. C. E.

Lib. 1. Cap. 1.

INDEX PERSONARVM.

Æ Pinus (<i>Franciscus Albertus</i>)	190	Barnstorffius (<i>Bernhardus</i>)	323
- - (<i>Joannes</i>)	7	- - (<i>Johannes</i>)	5. 6. 35. 60. 92.
Ahlefeld (<i>Fridericus ab</i>)	378		125. 128
Akenstierna (<i>Conradus</i>)	15	Bartels (<i>Job. Christianus</i>)	101
Alberti (<i>Valentinus</i>)	263	Bartholini (<i>Caspar</i>)	174. 296
Anckelmann (<i>Eberhardus</i>)	305	- - (<i>Johannes</i>)	145
Anderfon (<i>Johannes</i>)	344	Bartsch (<i>Henricus</i>)	196
Andreæ (<i>Adamus</i>)	264	Barwasser (<i>Gothofredus</i>)	247
- - (<i>Bartholomæus</i>)	45. 338	Baumann (<i>Andreas</i>)	198
Andrelinus (<i>P. Faustus</i>)	50	Bedaun (<i>Christianus</i>)	366
Angerftrn (<i>Johannes</i>)	298	Behr (<i>Christophorus</i>)	4. 134. 231. 358
Arnds (<i>Arnold Henning</i>)	6	Behrens (<i>Dionysius</i>)	134
Arndius (<i>Carolus</i>)	60	- (<i>Dionysius Hartwig</i>)	325
Arpe (<i>Petrus Fridericus</i>)	174	Bekker (<i>Job. Gottlieb</i>)	192
Avenarius (<i>Johannes</i>)	298	Benedictus (<i>Johannes</i>)	256
Aüenia (<i>Euphrosyna</i>)	161	Benterus (<i>Gabriel</i>)	42
Auenius (<i>Johannes</i>)	161	Benzelius (<i>Ericus</i>)	199
Babatus (<i>Johannes Sigismundus</i>)		Berens (<i>Annia</i>)	255
	106. 143. 166	Bergius (<i>Nicolaus</i>)	16. 170. 171. 366.
Bachmannus (<i>Paulus</i>)	374		367
Baldich (<i>Ernestus Christ.</i>)	296	Berlucius (<i>Johannes Antonius</i>)	51
Balemann (<i>Henricus</i>)	57. 301	Befodnerus (<i>Petrus</i>)	229
Baltzer (<i>Jacobus</i>)	97	Besseritz (<i>Johannes Sigismundus</i>)	285
- - (<i>Joach. Christianus</i>)	41. 101	Beuthin (<i>Vincentius</i>)	155
Bangertus (<i>Henricus</i>)	249	Bircherodius (<i>Thomas Broderus</i>)	266
Bartho (<i>Christianus</i>)	8	Bircherus (<i>Magnus</i>)	145

INDEX

Blackmorus (<i>Richardus</i>)	203	Cajetanus (<i>Thomas de Vio</i>)	256
Bleivernitzius (<i>Aaron</i>)	197	Calixtus (<i>Georgius</i>)	299
Blocksdorff (<i>Georgius Nicolaus</i>)	8	- - (<i>Martinus</i>)	156
Bödker (<i>Jacobus</i>)	334	Camerarius (<i>Joachimus</i>)	150
Böhm (<i>Ludovicus</i>)	45	Campanius (<i>Thomas</i>)	171
Bohn (<i>Georgius Fridericus</i>)	18	Camphövener (<i>Burchardus</i>)	128
Boldichius (<i>Paulus Christianus</i>)	48	Canthier (<i>Hurtigius de</i>)	81
Bolduanus (<i>Paulus</i>)	229	Carlqvist (<i>Jobannes</i>)	190. 319
Bornemannus (<i>Hennius</i>)	165	Caroc (<i>Alexander</i>)	40. 41. 97
Bornius (<i>Jacobus</i>)	99	Carpzovius (<i>Iob. Benedictus</i>)	206. 263
Böse (<i>Jobannes</i>)	258	Carlens (<i>Ioach. Lüderus</i>)	57
Bosius (<i>Iob. Andreas</i>)	228	- - (<i>Thomas Fridericus</i>)	57
Bötger (<i>Martinus</i>)	333	Caspari (<i>David</i>)	79. 260. 261. 264
Botfaccus (<i>Bartoldus</i>)	296. 341	- - (<i>Georgius</i>)	199
Brenneyfenius (<i>Enno Rudolphus</i>)	255	Chemnitius (<i>Martinus</i>)	51
Brunft (<i>Jobannes</i>)	353	Chriskenius (<i>Georgius</i>)	130
Bucerus (<i>Jobannes Valentinus</i>)	316	Clafen (<i>Jobannes Caspar</i>)	155
Bücherus (<i>Fridericus Christ.</i>)	163. 258	- - (<i>Petrus Bernhardus</i>)	285
	255	- - (<i>Petrus</i>)	288
Buefin (<i>Maria</i>)	255	Clemasius (<i>Matthaus</i>)	98
Bugenhagius (<i>Jobannes</i>)	7	Concius (<i>Andreas</i>)	194
Burchardus (<i>Christoph. Martinus</i>)	177	Conradi (<i>Jobannes</i>)	155
Burgmannus (<i>Jacobus</i>)	319	Corbetus (<i>Richardus</i>)	150
Burnetus (<i>Gilbertus</i>)	133	Cordes (<i>Henricus</i>)	127
Bussenius (<i>Jobannes Henricus</i>)	128	Craatz (<i>Petrus</i>)	219
Büssingius (<i>Caspar</i>)	53	Cramm (<i>Henricus Ernestus</i>)	60
Büthnerus (<i>Fridericus</i>)	163	Crowæus (<i>Guilielmus</i>)	228
Braem (<i>Martinus</i>)	173	Crumbholtz (<i>Daniel Henricus</i>)	366
Brandt (<i>Petrus</i>)	48	Cyprianus (<i>Jobannes</i>)	263
Brassicanus (<i>Iob. Ludovicus</i>)	150	Cyprius (<i>Georgius</i>)	51
Breverus (<i>Jobannes</i>)	197	Cyriacus (<i>Salomon</i>)	165
Brinchius (<i>Ioarus</i>)	371	Damm (<i>Jobannes Andreas</i>)	207
Brixianus (<i>Isidorus Clavius</i>)	256		
Brockhausen (<i>Jobannes</i>)	262	Danovius (<i>Fridericus</i>)	293
Brugensis (<i>Lucas</i>)	328	Daslovius (<i>Nicolaus</i>)	97. 134
Brüninck (<i>Henricus</i>)	170	- - (<i>Theodorus</i>)	18. 240

PERSONARVM.

Depkin (<i>Liborius</i>)	260. 261. 264	Essen (<i>Johannes von</i>)	355
Diek (<i>Iohannes</i>)	247	Elsius (<i>Gvilielmus</i>)	328
Diepenbrock (<i>Iohannes von</i>)	263	Ewald (<i>Benjamin</i>)	75. 141
Dithmarus (<i>Ludovicus Iacobus</i>)	98. 105	Faber (<i>Johannes</i>)	173
Dobbin (<i>Joachimus</i>)	297	Fabricius ( )	72
Döbelius (<i>Iohannes Iacobus</i>)	46.	- - (<i>Georgius</i>)	150
	199. 367	- - (<i>Iohannes Albertus</i>)	246
Donauerus (<i>Iob. Christoph.</i>)	58	Falk (<i>Henricus</i>)	44
Doring (<i>Matthaeus</i>)	256	Falkner (<i>Iustus</i>)	266
Dorschäus (<i>Johannes Georgius</i>)	229. 324	Fecht (<i>Ernestus Henricus</i>)	35
		- - (<i>Johannes</i>)	124. 126. 156.
Drachardus (<i>Birno Christianus</i>)	48		221. 254. 283. 318
Draing (<i>Paulus</i>)	345	Gesde (<i>Albertus à</i>)	147
Draudius (<i>Petrus</i>)	229	Fidlerus (<i>Constantinus</i>)	315
Dreuer (<i>Christianus</i>)	219. 255	Finckelthuisus (<i>Sigismundus</i>)	99
Drostia (<i>Regina Gottliebia</i>)	195	Finckenau (<i>Jacobus</i>)	79
Drygalsky (<i>Paulus</i>)	78	Finck (<i>Johannes Henricus</i>)	156
Eberhard (<i>Daniel</i>)	264	Fischer (<i>Iohannes Fridericus</i>)	288
Ebertus (<i>Theodorus</i>)	161	Flindt (<i>Jacobus</i>)	35
Edzardus (<i>Sebastianus</i>)	86. 274	Francius (<i>Petrus</i>)	203
Eedes (<i>Richardus</i>)	150	Franckius (<i>Christophorus</i>)	48
Eggerdes (<i>Matthaeus Henricus</i>)	319	- - (<i>David</i>)	219
Eitner (<i>Gothofredus</i>)	42	Friedensberg (<i>Conrad Friedlieb von</i>)	97
Elerus ( )	295	Friedlibius (<i>Philippus Henricus</i>)	229
Elstermannia (<i>Anna</i>)	163	Froben (<i>Fridericus Emannel</i>)	44
Emmerich (<i>Georgius</i>)	75	Fuhrmann (<i>Arnoldus</i>)	261
Engel (<i>Michael</i>)	194. 339	Gabel (<i>Fridericus</i>)	81
Engelbrecht (<i>Johannes</i>)	14. 74.	Gadebusch (<i>Thomas</i>)	133
	141. 292	Gärber (<i>Henricus</i>)	334
Engelbrechtia (<i>Dorothea</i>)	367	Garman (<i>Immanuel Henricus</i>)	75. 141
Engelck (<i>Henricus Afcanius</i>)	59.	Gebauer (<i>David</i>)	334
	128. 155. 156. 157. 189. 220.	- - (<i>Leonhard</i>)	191. 291
	221. 251. 254. 255. 316. 319	Gebhardi (<i>Brandanus Henricus</i>)	40.
Erasmi (<i>Gotfried</i>)	143		41. 42. 62. 97. 98. 105. 128.
Esbergius (<i>Zacharias</i>)	106		129. 159. 230. 257. 329
Escobar (<i>Antonius de</i>)	328	Geller (<i>Iob. Gvilielmus</i>)	165

INDEX

Genfelsius (<i>Johannes Christ.</i>)	208	Hahn (<i>Bernhardus Fridericus</i>)	196
Genzke (<i>Fridericus</i>)	230	- - (<i>Johannes Bernhardus</i>)	292
Gerdesen (<i>H. C.</i>)	97	Hamericus (<i>Johannes Matthias</i>)	48
Gerhardus (<i>Ludovicus</i>)	319	Hancke (<i>David</i>)	334
Gerlingius (<i>Gerhardus</i>)	323	Hannekenius (<i>Balthasar Gerhardus</i>)	176. 205. 300
Gesnerus (<i>Conradus</i>)	160. 227	Hannemannus (<i>Johannes Ludovicus</i>)	19. 49. 84. 118. 268. 342. 372
Gleunius (<i>Johannes</i>)	334	Hanschius (<i>Michael Gottlieb</i>)	135. 333. 334
Gludius (<i>Severinus</i>)	370	Haræus (<i>Franciscus</i>)	328
Gnospius (<i>Andreas</i>)	194	Hartmann (<i>Carolus Gustavus</i>)	17
- - (<i>Johannes Ephraim</i>)	13. 333	- - (<i>Melchior Philippus</i>)	75
- - (<i>Lucas</i>)	194	Hartungius (<i>Johannes Jacobus</i>)	336
Gœritzius (<i>Christophorus Conradus</i>)	349	Hafelberg (<i>Petrus</i>)	98
Gœteke (<i>Johannes</i>)	323	Hauswedelius (<i>Conradus</i>)	60
Gœtzius (<i>Georgius Henricus</i>)	205. 206. 277. 300. 377. 378	- - (<i>Johannes Christophorus</i>)	60
Gordonius (<i>Jacobus</i>)	328	Haye (<i>Johannes de la</i>)	328
- - (<i>Johannes</i>)	358	Hedion (<i>Andreas</i>)	79. 196
Gottsched (<i>Johannes</i>)	44. 79. 232	Heideggerus (<i>Johannes Henricus</i>)	228
Graber (<i>Johannes Nicolaus</i>)	207	Heincke (<i>Andreas</i>)	179
Gradius (<i>Daniel</i>)	42. 191	Heinius (<i>Carolus Gothofredus</i>)	134. 192. 334
Grænovius (<i>Torchillus Erasmi</i>)	371	Helbomius (<i>Petrus</i>)	365
Grapius (<i>Zacharias</i>)	91. 262. 316. 347	Heltius (<i>Elias</i>)	48
Grimm (<i>Egbert</i>)	307	Helvigius (<i>Carolus</i>)	128
- - (<i>Paulus</i>)	334	Henckelius (<i>Matthæus</i>)	163
Groddek (<i>Gabriel</i>)	135. 232. 356	Henichius (<i>Johannes</i>)	165
Gröningius (<i>Johannes</i>)	345	Henning (<i>Jacobus</i>)	97. 355
Grube (<i>Georgius Christophorus</i>)	293	Henrici (<i>Simon</i>)	299
Grünenberg (<i>Johannes Petrus</i>)	93. 123. 128. 189. 254. 319	Herberding (<i>Hieronymus</i>)	297
Grun (<i>Samuel</i>)	361	Hertzberg (<i>Ericus</i>)	316
Güldenstädt (<i>Antonius</i>)	263	Hefs (<i>Zacharias</i>)	290
Güldenstern (<i>Euphrosina</i>)	196	Heyn (<i>Johannes Christophorus</i>)	340
Guren (<i>Adolph Wilhelm von</i>)	372	Hierild (<i>Henricus</i>)	173
Habichhorst (<i>Andreas Daniel</i>)	35. 94. 155. 187. 219. 255. 320	Hilderman (<i>Johannes Stephanus</i>)	378

Hilte-

PERSONARUM.

Hiltebrandus (<i>Christianus</i>)	128. 187.	Kalaus (<i>Christianus Bernhardus</i>)	45
	285. 323	Kametike (<i>Daniel Gotthofredus</i>)	219
Hilten (<i>Johannes</i>)	373	Kauffmannus (<i>Johannes Philippus</i>)	9
Hintz (<i>Joachimus Johannes</i>)	316	Keber (<i>Jacobus</i>)	79
Höfer (<i>Johannes Henricus</i>)	155	Keder (<i>Nicolaus</i>)	17. 106
Höfes (<i>Christian Ephraim</i>)	334	Kemmerich (<i>Dietericus Hermannus</i>)	
Hoffmann (<i>Johannes</i>)	207		6. 125. 254
Hoheisel (<i>Johannes David</i>)	358	Kempinius (<i>Michaël</i>)	11
Hollmannus (<i>Samuel</i>)	72	Kempius (<i>Martinus</i>)	228
Holst (<i>Paulus</i>)	333	Kephalides (<i>Samuel</i>)	236
Honstedt (<i>Thomas</i>)	301	Kettnerus (<i>Carolus Ernestus</i>)	135
Höpener (<i>Fridericus</i>)	79	Kieffer (<i>Johannes Conradus</i>)	341
Hoppius (<i>Christianus</i>)	236	Kielmansöck (<i>Hans Heinrich</i>)	Ba-
Horn (<i>Hildebrandus ab</i>)	150. 204	ron von)	83
- - (<i>Petrus</i>)	203	Kindler (<i>Johannes</i>)	155. 316
Hornius (<i>Theodorus</i>)	98	Kirchmajerus (<i>Georgius Caspar</i>)	261
Höttingerus (<i>Joh. Henricus</i>)	228	Kislingius (<i>Johannes</i>)	197
Hoynovius (<i>Michaël</i>)	45	Kiditz (<i>Gustavus Ernestus</i>)	232
Hudemann (<i>Johannes</i>)	378	Klein (<i>Christianus Ernestus</i>)	227
Huffnagel (<i>Joachimus Fridericus</i>)	35.	- - (<i>Johannes</i>)	277
	219	Knipstrovius (<i>Ioannes</i>)	7
Hulsius (<i>Henricus</i>)	133	Kœlnbergerus (<i>Johannes</i>)	229
Hunnius (<i>Nicolaus</i>)	310	Kœpkenius (<i>David Henricus</i>)	156
Huffus (<i>Johannes</i>)	373	Köhn (<i>Caspar</i>)	377
Jacobæus (<i>Oligerus</i>)	265	Köppen (<i>Ebrentreich</i>)	220
Jacobi (<i>Thomas</i>)	297	- - (<i>Nicolaus</i>)	98. 161
Jägeria (<i>Anna</i>)	163	Kortholt (<i>Christianus</i>)	22
Jamesius (<i>Thomas</i>)	228	- - (<i>Joël Johannes</i>)	267
Jessæus (<i>Clemens</i>)	48	- - (<i>Sebastianus</i>)	21. 22. 149.
Jesterus (<i>Erhardus Christianus</i>)			150. 202. 204. 270. 373
	366	Korzensky (<i>Johannes</i>)	334
Johannides (<i>Wenceslaus</i>)	43	Kraglund (<i>Petrus</i>)	48
Johannis (<i>Fridericus</i>)	298	Krakevitz (<i>Albertus Joachimus de</i>)	
- - (<i>Nicolaus</i>)	297		95
Jönfen ( )	83	Krüger (<i>Fridericus Andreas</i>)	8
Junius (<i>Michebior</i>)	298	- - (<i>Georgius</i>)	45
			10-

INDEX

- - (Johannes)	219. 256	- - (Johannes)	256
- - (Samuel)	334	Liepstorprius (Henricus)	154
Krull (Christianus Ernestus)	4. 101	Lilienbrohn (Andreas Paulus)	271
Stumbholz (Christianus)	23	Lilienthal (Johannes Fridericus)	14
Krüsicke (Johannes Christophorus)	373	Linberg (Johannes)	145
Kühn (Andreas)	335	Lindebergius (Petrus)	150
- - (Loachimus)	35	Lindebrogius (Erpoldus)	249
- - (Lucas)	335	Lindemannus (Joachimus)	315
Lachmann (Andreas)	48	Linden (Georgius)	35
Laffert (Johannes Wigandus)	87	Lindenbergius (Caspar)	301
Landenberg (Christophorus Friderico)	79	Lintrupius (Severinus)	81. 185. 266
Lange (Jacobus)	17	Lippenius (Martinus)	229
Langemack (Gregorius)	8. 101. 223	Lischovinus (Andreas Francisci)	13
Langevinus (Leonhard Anthonio)	374	Lobes (Michaël)	97
Langhansen (Christianus)	167	Lobetantz (Matthias)	98. 101
Langius (Christianus)	264	Lochnerus (Jacobus Hieronymus)	262
Lanselius (Petrus)	328	Lokk (Johannes Ludolphus)	106
Lantzius (Johannes)	189	Löscherus (Caspar)	163. 208
Latomus (Bernhardus)	298	Lossius (Georgius)	299
Laudunensis (Anselmus)	256	Lubin (Johannes)	207
Laurentius (Johannes)	265	Lüders (Johannes)	316
Lauterbach (Christianus)	263	Lüdersen (Conradus Nicolaus)	378
Lebetin (Andreas)	106	Ludovici (Georgius)	264
Leevis (Dionysius de)	256	Luther (Carolus Fridericus)	118. 176. 241
Legonhuffud (Canutus Axelson)	173	Lütkemannus (Samuel)	315
Lehmann (Petrus Ambrosius)	52. 207	Luttwitz (Fridericus Wilhelmus)	44
Lehsten (Jens Christoph)	93	Lymbergerus (Wilhelmus)	165
Leichfeldt (Ephraim)	334	Lyra (Nicolaus de)	256
Lembkenius (Adamus)	236	Lyserus (Polycarpus)	51
- - (Jacobus)	5	Majus (Johannes Burchardus)	201. 244
Lemmius (Augustinus)	255. 353. 354. 355	Malvenda (Thomas)	256
- - (Christophorus)	255. 354	Mannius (Daniel)	191. 334
- - (Georgius Christophorus)	255. 354	Mantzel (Joachimus)	319
		Marcellus (Georgius)	52

PERSONARVM.

March (<i>Caspar</i>)	98	Micyllus (<i>Jacobus</i>)	150
Maria (<i>Paulus de S.</i>)	256	Mildahn (<i>Melchior</i>)	354
Martini (<i>Caspar Fridericus</i>)	164	Mislerus (<i>Johannes Nicolaus</i>)	43. 197
- - (<i>Daniel</i>)	44	Mittelholtzerus (<i>Melchior</i>)	280
- - (<i>Jacobus</i>)	335	Mœbius (<i>Georgius</i>)	208
- - (<i>Nicolaus</i>)	147	Mohtius (<i>Johannes</i>)	299
Mascou (<i>Petrus</i>)	97. 285	Moinichen (<i>Christianus à</i>)	146. 173
Mascovius (<i>Christianus</i>)	78. 79. 258	Molderus (<i>Johannes</i>)	160
Masius (<i>Hector Godofredus</i>)	296. 371	Mölleria (<i>Getrudis</i>)	80
Matthæa (<i>Anna</i>)	163	Möllerus (<i>Jochimus</i>)	250
Matthæi (<i>Jacobus</i>)	135	- - (<i>Johannes</i>)	248
Mauritius (<i>Bernhardus</i>)	123	Morhofius (<i>Georgius</i>)	150
Maurus (<i>Rabanus</i>)	256	Moulonus (<i>Johannes</i>)	296
Mayer (<i>Joannes Fridericus</i>)	6. 8. 9.	Mublius (<i>Henricus</i>)	146. 266. 270
41. 42. 61. 62. 63. 72. 97. 98.		Müllerus (<i>Caspar Matthæus</i>)	5. 251
99. 100. 101. 104. 129. 130.		- - (<i>Henricus</i>)	72
131. 132. 133. 160. 163. 222.		- - (<i>Hermannus</i>)	283
223. 227. 230. 256. 261. 324.		- - (<i>Johannes Jochimus</i>)	105
225. 328. 329. 343		- - (<i>Johannes</i>)	105. 251
Meelby (<i>Petrus Junii</i>)	48	Müllmannus (<i>Hieronimus</i>)	312
Meibomius (<i>Henricus</i>)	249	Musæus (<i>Simon Henricus</i>)	179. 241.
Meinelvus (<i>Martinus</i>)	219. 320		243
Meins (<i>Johannes Fridericus</i>)	202	Musculus (<i>Christianus</i>)	141
Mel (<i>Cunradus</i>)	358	Musius (<i>Cornelius</i>)	88
Melartopæus (<i>Johannes</i>)	170	Naamani (<i>Johannes</i>)	297
Mellen (<i>Jacobus à</i>)	29. 249	- - (<i>Ludolphus</i>)	297
Mellin (<i>Georgius à</i>)	72	Nasser (<i>Bartholomæus</i>)	147
Menkenius (<i>Lüderus</i>)	5	Naur (<i>Elias</i>)	266
Menochius (<i>Johannes Stephanus</i>)	328	Neander (<i>Michaël</i>)	61
Messerschmidt (<i>Georgius Andreas</i>)	135	Neipeus (<i>Melchior</i>)	51
		Neocomius (<i>Petrus</i>)	82
Meyer (<i>Matthias</i>)	35. 219. 353	Netz (<i>Johannes Christophorus</i>)	14
Meyerus (<i>Gerhardus</i>)	228	Neubaur (<i>Johannes David</i>)	207
- - (<i>Jochimus Nicolaus</i>)	73	Neuburg (<i>Philippus</i>)	165
- - (<i>Johannes Philippus</i>)	73	Neumann (<i>Michaël</i>)	15
Michaëlis (<i>Nicolaus</i>)	97. 99. 100.	Neufenius (<i>Johannes Henricus</i>)	221
	102. 104		

INDEX

Nicolai (Daniel)	234	Pauli (Johannes Arnoldus)	168
- (Johannes Georgius)	233	Pechlinus (Ioannes Nicolaus)	150
Niesenhf (Balthasar)	35	Peiferus (David)	365
- (Georgius Fridericus)	285	Pesarovius (Paul Pomian)	166. 338
- (Johannes Balthasar)	219	- (Salomon Theophilus Pomian)	II
Nitschkius (Christophorus)	210	Peterfenius (Petus)	150
Nitz (Michaël)	324	Petri (Johannes)	297
Nothelffer (Claudius Justavus)	240	Pfeffingerus (Johannes Fridericus)	24
Nohtwanger (Johannes Henricus)	163	Pfeiffer (Augustus)	24. 90. 229. 365
Nolto (Johannes)	151	- (Johannes Ehrenfried)	96
Norlind (Daniel)	173	Pfenning (Christophorus Jacobus)	202
Normannus (Laurentius)	199	Phragmenius (Jonas Johannes)	198
Nottelmannus (Hermannus)	216	Pincier (Hermannus)	377
Nybeck (Edwardus)	170	- (Ioachimus Christianus)	378
Oberius (Christophorus)	18	- (Johannes Ludovicus Baro à Königstein)	378
Obermeyer (Gideon)	35	- (Ludovicus)	377
Ockel (Georgius Nicolaus)	319	Pinsdörffer (Michaël)	199
Olearius (Johannes)	206. 208	Plesse (Cunradus Dettlev de)	96
Opitius (Henricus)	176. 240. 271	Plomann (Georgius)	293
- (Jofias Henricus)	240. 271. 375	Poltzius (Johannes)	245
Ostenbund (Carolus Albertinus)	197	Pomarius (Samuel)	194
Osthoff (Bernhardus Henricus)	35	Porsius (Henricus)	150
Otro (Joachimus)	97. 251	Posselius (Jacobus)	35. 157. 219
- (Julius Cunradus)	160	- (Johannes)	298
Palm (Johannes Godofredus)	334	Prætorius (Ephraim)	162. 195. 230
Palthenius (Johannes Philippus)	98. 133. 225. 324	Prunus (Jacobus)	373
- (Samuel)	129. 225. 324	Pyl (Christophorus)	328. 330
Papfe (Gottlieb)	49	- (Theodorus)	97. 104
Papke (Jeremias)	62. 98. 101	Qvandt (Christophorus)	195
Paris (Bernhardus Christ.)	219	Qvistorpius (Johannes Nicolaus)	123. 157. 251. 316
Paschius (Georgius)	147. 267	Rahn (Johannes Fridericus)	187
Pallow (Joach. Vbricus)	254	Ramus	

PERSONARVM.

Ramus (<i>Johannes Daniel</i>)	81	Ruhig (<i>Philippus</i>)	392
Randovius (<i>Johannes</i>)	334	Rumpæus (<i>Justus Wesselus</i>)	353
Ranisch (<i>Jacobus</i>)	45	Rundstät (<i>Jacobus</i>)	45
Raphelius (<i>Georgius</i>)	6. 124. 125	Rungius (<i>Jacobus</i>)	8
Rechenberg (<i>Adamus</i>)	285. 300.	Runowius ( )	18
	365	Sa (<i>Emanuel</i>)	328
Redtelius (<i>Fridericus</i>)	73	Saalbach (<i>Christianus</i>)	8. 98. 101
Rehe (<i>Johannes</i>)	195	Sagittarius (<i>Caspar</i>)	206
Reitzerus (<i>Christianus</i>)	173	Sahme (<i>Arnoldus Henricus</i>)	45
Reventlovius (<i>Detlevus</i>)	245		288
Reuschius (<i>Johannes</i>)	365	- - (<i>Daniel Cornelius</i>)	79
Reyherus (<i>Samuel</i>)	49. 148. 201	- - (<i>Reinholdus Fridericus</i>)	45
Rezick (<i>Johannes</i>)	43	Sahnius (<i>Christianus</i>)	137. 191.
Rhoda (<i>Paulus à</i>)	7		192. 231
Rhodium (<i>Andreas Albertus</i>)	201	Sanden (<i>Bernhardus von</i>)	14. 79.
- - (<i>Christianus Detlevus</i>)	180		166. 167. 232. 260. 336. 337.
Richey (<i>Michaël</i>)	98		339. 366
Rigemann (<i>Rötgerus</i>)	264	Santen (<i>Christianus Philippus</i>)	160
Rihelius (<i>Johannes Henricus</i>)	164	Sarcovius (<i>Daniel</i>)	16
Rimerus (<i>Johannes</i>)	87	Sartorius (<i>Georgius</i>)	297
Roberg (<i>Laurentius</i>)	294. 340	- - (<i>Jacobus</i>)	336
Rodde (<i>Adolphus Mattheus</i>)	57	- - (<i>Johannes</i>)	336
Rodzycki (<i>Andreas de</i>)	333	Schachtius (<i>Henricus</i>)	82
Rohde (<i>Daniel</i>)	79	Schack (<i>Johannes</i>)	97. 98. 129
- - (<i>Wilhelmus</i>)	264	Schaper (<i>Johannes Christianus</i>)	318
Ronnow (<i>Magnus</i>)	173	Scharffius (<i>Johannes</i>)	335
Rosa (<i>Andreas</i>)	137	Schatenau (<i>Johannes Jacobus Israë-</i>	
Rosenfrank (<i>Jacobus Magnus</i>)	137	<i>lis</i>)	8
Rosochatius (<i>Christianus Martinus</i>)	166	Schattenberg (<i>Thomas</i>)	297
	162	Schefferus (<i>Henricus Christianus</i>)	40
Rothius (<i>Andreas Caspar</i>)	162	- - (<i>Henricus</i>)	40
Röwacki (<i>Paulus</i>)	106	Schelgvigius (<i>Gottlieb</i>)	257. 333
Rubenovius (<i>Henricus</i>)	99	- - (<i>Samuel</i>)	11. 13. 42. 134
Rubigallus (<i>Paulus</i>)	150		135. 191. 333
Rudbeck (<i>Olaus</i>)	17. 294	Schelhammerus (<i>Güntherus Chri-</i>	
Rudolphi (<i>Christianus Andreas</i>)	329	<i>stophorus</i>)	116. 177

INDEX

Schenckius (<i>Ioannes Christophorus</i>)	207	- - (<i>Hermannus Albrechtus</i>)	349
Sherping (<i>Alexander Ioachimus</i>)	219	Schulemann (<i>Christianus Henricus</i>)	155
Schevius (<i>Laurentius Th.</i>)	145	Schulte (<i>Albertus</i>)	344
Schilberg (<i>Michaël</i>)	334	- - (<i>Iohannes</i>)	344
Schlicherus (<i>Iohannes Leonbardus</i>)	II. 191. 334. 356	Schultz (<i>Iohannes</i>)	10. 50. 87. 232
Schlieff (<i>Daniel Albertus</i>)	10	Schuppe (<i>Hans</i>)	86
- - (<i>Iohannes</i>)	324	Schurtzfleischius (<i>Cunradus Samuel</i>)	207. 237
Schlott (<i>Nathanaël</i>)	314	Schütz (<i>Albertus</i>)	350
Schmidius (<i>Iohannes</i>)	206. 263. 361	- - (<i>Constantinus</i>)	355
Schmidlingius (<i>Cunradus</i>)	342	- - (<i>Helmuth Christianus</i>)	316
Schmidt (<i>Jacobus de</i>)	338	Schwaber (<i>Iohannes Christophorus</i>)	210.
- - (<i>Joachimus Fridericus</i>)	329	Schwartz (<i>Andreas</i>)	198
- - (<i>Martinus Wilhelmus</i>)	319	Schwenner (<i>Petrus</i>)	338
Schnee (<i>Erhardus</i>)	262	Seel (<i>Reinholdus</i>)	142
Schneider (<i>Christianus</i>)	207	Segers (<i>Georgius Fridericus</i>)	290
Schomerus (<i>Iustus Christophorus</i>)	155. 316. 347	- - (<i>Iohannes Ernestus</i>)	337
Schönwald (<i>Petrus</i>)	43	- -	361
Schöpfferus (<i>Iohannes Ioachimus</i>)	6. 93. 95. 349. 350	Seidelius (<i>Gabriel</i>)	207
Schöppich (<i>Petrus</i>)	161	Seilerus (<i>Christianus Ludovicus</i>)	23
Schöps (<i>Iohannes Caspar</i>)	170	Senfftenberg (<i>Matthias</i>)	260
Schorckelius (<i>Sigismundus</i>)	249	Senftius (<i>Christianus</i>)	127
Schott (<i>Gerhardus</i>)	344. 345	- - (<i>Iohannes</i>)	159
Schraderus (<i>Joachimus Jacobus</i>)	137. 231	Seuberlich (<i>Fridericus</i>)	78
- - (<i>Iohannes Georgius</i>)	II. 231	Severini (<i>Nicolaus</i>)	174
Schreiber (<i>Christianus Vlricus</i>)	177. 242	Sibrandus (<i>Joachimus Henricus</i>)	5
- - (<i>Michaël</i>)	44. 195. 232	Sieffert (<i>Michaël</i>)	232
Schröderus (<i>Carolus</i>)	299	Singelmann (<i>Franciscus Iohannes</i>)	241
- - (<i>Lucas</i>)	62. 63	Siöberg (<i>Jacobus</i>)	294
- - (<i>Sebastianus</i>)	297	Slüterus (<i>Matthaeus</i>)	52. 375
Schuckmannus (<i>Henricus</i>)	349	Softmannus (<i>Cunradus</i>)	164
		- - (<i>Emmanuel</i>)	164. 334
		Spalchaver (<i>Christianus</i>)	255
			Spel-

PERSONARVM.

Spelnertus (<i>Ludovicus</i>)	194	- - (<i>Johannes</i>)	298
Spenglerus (<i>Adamus</i>)	335	Stuve (<i>Johannes Adolphus</i>)	173
Sperlingius (<i>Otto Paulus</i>)	298	Sukovius (<i>Johannes</i>)	6
Splith (<i>Henricus</i>)	230	Suhr (<i>Balthasar Joachimus</i>)	333
Sprengel (<i>Erhardus</i>)	156. 219	Sultzbergerus (<i>Johannes Jacobus</i>)	207
Springinsgut (<i>Daniel</i>)	229	Schwietlicki (<i>Georgius</i>)	334
Stabell (<i>Nicolaus</i>)	367	Syling (<i>Johannes Albertus</i>)	319
Stadtender (<i>Fridericus</i>)	45. 141.	Sylm (<i>Helvicus</i>)	344
	293	Temming (<i>Adrian von</i>)	83
Stammichius (<i>Georgius</i>)	297	Tenzelius (<i>Wilhelmus Ernestus</i>)	206
Stampelius (<i>Zacharias</i>)	277	Terpagrius (<i>Petrus</i>)	115
Stangius (<i>Johannes Jacobus</i>)	250	Tezloff (<i>Christophorus</i>)	8
Staphorst (<i>Nicolaus</i>)	123	Thegen (<i>Georgius</i>)	14. 168.
Stadius (<i>Josua</i>)	219	Thilesius (<i>Balthasar</i>)	78
Steenbuch (<i>Johannes</i>)	174	Thiling (<i>Arp</i>)	21
Stegerus (<i>Wolfgangus</i>)	208	Thomæ (<i>Nicolaus</i>)	296
Stein (<i>Cunradus</i>)	293	Thorfaus (<i>Thormodus</i>)	174
- - (<i>Johannes</i>)	79	Tidæus (<i>Johannes</i>)	334
- - (<i>Matthias</i>)	157	Tidemann (<i>Johannes Ludolphus</i>)	95
Steineck (<i>Wilhelmus</i>)	197	Tielcke (<i>Henricus Christ.</i>)	95. 319
Steinfeldt (<i>Godofredus</i>)	336	Tilander (<i>Sveno</i>)	367
Steingræber (<i>Gabriel</i>)	334	Tirinus (<i>Jacobus</i>)	328
Stephani (<i>Johannes</i>)	97	Titius (<i>Gerhardus</i>)	299
- - (<i>Matthias</i>)	100	Toppius (<i>Sigismundus Wilhelmus</i>)	239
Stiege (<i>Laurentius Christophorus</i>)	166	Trentovius (<i>Matthias</i>)	195
Stolterfoht (<i>Johannes Jacobus</i>)	25.	Trolls (<i>Viricus</i>)	43
	151. 210. 278	Tyzka (<i>Wilhelmus</i>)	14
Stoltzenberg (<i>Johannes Fridericus</i>)	336	Valentinern (<i>Dietericus</i>)	232
	310		334
Strauchius (<i>Egidius</i>)	194.	Valle (<i>Franciscus Garzias de la</i>)	328
Strigenitius (<i>Georgius</i>)	88	Udam (<i>Johannes Eberhardus</i>)	59.
Strykius (<i>Elias Augustus</i>)	361		319
- - (<i>Samuel</i>)	94. 99		
Stürmer (<i>Reinboldus</i>)	142. 233		
Sturmius (<i>Johannes Christophorus</i>)			

INDEX PERSONARVM.

Veltthemius (<i>Valentinus</i>)	264	Wentzelius (<i>Johannes Christ.</i>)	203
Vergerio (<i>Johannes de</i>)	244	Wentzius (<i>Johannes Adamus</i>)	164
Vette (<i>Erhardus</i>)	299	Weygand (<i>Johannes Georgius</i>)	232
Victorinus (<i>Hugo</i>)	256	Widebramus (<i>Fridericus</i>)	150
Vindfontanus (<i>Janus</i>)	48	Wigandus (<i>Johannes</i>)	11
Voëtius (<i>Gisbertus</i>)	228	Wild (<i>Robertus</i>)	150
Vogelius (<i>Godofredus</i>)	207	Wilde (<i>Jacobus</i>)	8
Voglerus (<i>Hieronymus</i>)	106	Wildeshausen (<i>Jacobus Fridericus</i>)	86
Völcker (<i>Thomas</i>)	135	Wildius (<i>Adamus</i>)	126
Volkman (<i>Petrus</i>)	251	- - (<i>Martinus</i>)	341
Vorstius (<i>Johannes</i>)	299	Wilke (<i>Johannes</i>)	334
Uppendick (<i>Johannes</i>)	8	Willenberg (<i>Samuel Fridericus</i>)	11
Waldschmidt (<i>Wilhelmus Hul-</i> <i>dericus</i>)	18. 177. 179	Willudovius (<i>Georgius Albertus</i>)	141
Wallenrodt (<i>Cunradus Tiberius</i>)	44	Wimpina (<i>Cunradus</i>)	7
Waltherus (<i>Michaël</i>)	229	Wincklerus (<i>Antonius</i>)	277
Wanckelius (<i>Johannes Philippus</i>)	208	- - (<i>Benedictus Petrus</i>)	577
Wandalinus (<i>Johannes</i>)	146. 295	- - (<i>Johannes Antonius</i>)	247
Warnicke (<i>Joachimus Christianus</i>)	328	- - (<i>Johannes</i>)	51. 151. 309. 343
Weber (<i>Nathanaël</i>)	334	Wineke (<i>Gerhardus</i>)	371
Weghorst (<i>Henricus</i>)	173	Wischmann (<i>Franciscus</i>)	257
Wegnerus (<i>Godofredus</i>)	14. 141. 166. 292	- - (<i>Johannes</i>)	169
- - (<i>Henricus</i>)	78	Witte (<i>Henningus</i>)	230
Weiskert (<i>Johannes Caspar</i>)	43	Wöldicke (<i>Johannes</i>)	35
Weidemann (<i>Christianus Henricus</i>)	148	Wolff (<i>Theodorus</i>)	243
Weidnerus (<i>Joachimus</i>)	323	Wörger (<i>Franciscus</i>)	56. 88. 120. 184. 216. 279. 310
Weise (<i>Godofredus</i>)	334. 358	Wrede (<i>Carolus Caspar</i>)	17
Wenckrhein (<i>Johannes Reinholdus</i>)	74	Ximenes (<i>Franciscus</i>)	308
Wend (<i>Hercules</i>)	7	Zeidlerus (<i>Melchior</i>)	79. 365
Wendius (<i>Georgius</i>)	42. 43. 197. 236	Zieroldus (<i>Johannes Wilhelmus</i>)	258
		Zimmermann (<i>Hermannus</i>)	198
		Zitscherus (<i>Petrus</i>)	342
		Zülow (<i>Balthasar à</i>)	6
		Zylius (<i>Johannes Henricus</i>)	91

S. D. G.

INDEX

INDEX RERVM

THEOLOGICARVM.

<p>A.</p> <p>A und Augugs-Predigten 194 de Abrahami cultu diff. 209</p> <p>Adami lapsus qvomodo intelligendus 222</p> <p>Adonai, qvid Dan. IX, 17. notet 160</p> <p>de Aeterno DEi Patris filio diff. 43</p> <p>Amœnitatum divini juris Ecloga 208</p> <p>das Ampt des Geistes 300</p> <p>Anna cultus in Misniam in- vectus 209</p> <p>de Angelis diff. 221. 333</p> <p>Angli Scriptores 228</p> <p>Annabergische Schul-Predigt 210</p> <p>- - Valet-Predigt 277</p> <p>Annotationum Philologicarum in N. T. Semicenturia 16</p> <p>de Anti-Christo diff. 334</p> <p>Antipapismus D. Pfeifferi 90</p> <p>Antipapisticarum Controversia- rum Syntagma 266</p> <p>Antiterministici Aphorismi 274 275</p> <p>de <i>Απαγγελία</i> Christi diff. 205. 207</p> <p>Apostolorum peregrinationes 143 seqq.</p> <p>- - prædicationes ubi factæ 144</p>	<p>Apparitio Christi qvare neqve Pharisæis neqve Populo Ju- daico facta 155</p> <p>Aqvæ maris ænei via & usus 360</p> <p>de Arâ DEi ignoti diff. 265</p> <p>de Archidiaconis veteris Ecclesiæ 207</p> <p>Arminianorum errorum Synopsis 208</p> <p>Articuli fidei 189</p> <p>- - - - - creditu necessarij 330</p> <p>Ascensio Christi gloriosa 161</p> <p>Atheismi veræ causæ 264</p> <p>Athei Theoretici an dentur 317</p> <p>de Auferibilitate Papæ diff. 62</p> <p>in Augustanam Confessionem Theses Disputatoriæ 219</p> <p>Augustus Imperator nominalem Christi notitiam habuit 44</p> <p><i>Αυτοχρησία</i> asserta & defensa 233</p> <p>foeminarum ob stuprum evitandum 235</p> <p>illicita 234</p> <p>melancholicorum 234</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>Bacchanalia utrum toleranda 365</p> <p>Bad- und Brunnen-Predigt 210</p> <p>Baldichii heilige Seelen-Ruhe 296</p> <p>de Baptismo diff. 334 366</p> <p style="text-align: right;">Beato-</p>
---	---

INDEX

Beatorum numerus an major	- - Melancholicorum &
Damnatorum	Phreneticorum 234
de Beelzebub diff.	de Candidatis Veterum diff. 207.
Heilsahme Bewegungs-Gründe die	Cantica Ecclesiastica Gallica 367.
Welt-Lüste zu siehen	Carmen sacrum exequiale 367.
Biblia Complutensia magnis sum-	Carmina sacra vernacula 82
tibus impressa	de Catecheseos Paulinae formâ
- - parva Hebræo-Latina	diff. 126
Opitii	Catechesis Germanica 197.
- - precatória Softmanni	Catecheticum Exercitium Joh.
Biblica Metaphysica	Schultzii 87.
de Biblii studii connexionē cum	Catechismus Lutheri explicatus 301
Systematico diff.	- - lingvâ Russicâ & Sve-
Bibliorum versio Cassiodori de	canâ 366
Reyna	Catena Theologica 197.
- - Ferrariensis	de Centurione sub Cruce Christi
Bibliotheca Biblica 160 227 256	diff. 206 208
328	de Ceremoniis diff. 319 334
- - Disputat. Theologico-	Char-Freytags-Andacht 210
Philologicarum 86	Chemniger Valet-Predigt 209
de Bogomilorum hæresi & mori-	Chiliasmum an Sabbathum præsi-
bus 246 247	gurarit 230
Bona Ecclesiastica	Der Christen Fürsichtigkeit wider des
de Bonis Operibus diff.	Seuffels Bosheit 209
Breveri (Johannis) Adumbratio	- - letzter Seuffter 210
Theologiæ Dogmaticæ &	Christiani nativitas & vita 355
Moralis 197	Christi apparitio quare neq; Pha-
Breviarum Formulæ Concordiæ	risæis neq; populo Ju-
& Controversiarum Syncre-	daico facta 155
tistico-Pietisticarum 35	ascensio gloriosa 161
Der Bußfertige Schächer 210	corona spinea 30
Buß-Predigt ad Ef. LXIV, 8-12. 210	crucifixi signum æneum 29
C.	descensus ad inferos 8
Cabbala Judæorum 127	mors à Deo ipso profecta fu-
de Cæde propria diff. 233 234	isset, si homines manus
- - Hebræorū sententiâ 234	abstinuissent 130
	mortis

THEOLOGICARVM.

mortis tempus	194	de Commentariis Cornelii à La-	
notitiam utrum Imp. Augu-		pide in Scripturam	206.208
stus habuerit	44	Der Lutherische Communicant	209
nuditas in cruce	32. 33	de Communione sub utraqve	
officium	254	diff.	49
omniscientia	328	Concionator Castrensis	208
passio	199	- - Princeps	208
passionis tempus	194	de Conjugio variaè quæstiones	138
resurrectio orationibus ce-		Consistorii Sciagraphia.	100
lebrata	155	de Conversione Judæorum illustri	
scabellum suppedaneû	31. 32	diff.	146
sepultura	145	theses controvèrsæ	166
status geminus	14. 254.	Corporis Christi Mystici passio ex	
stigmata in Corpore Pauli		Coloss. I, 24.	48
	48	de Corvis Eliæ diff.	122
de Christo diff.	251	de Creatione diff.	220
- - Pastore	198	de Cultu Abrahami, Annæ & Jo-	
Chrysofomi (Ioannis) Homilia in		sephi diff.	209
Evang. Johannis V, 19.	199	- - Religioso	334
Clavis quatuor Christus cruci af-		D.	
fixus	30	Damnatorum numerus	230
Cæco licentia concionandi ne-		Danicæ Versionis Biblicæ examen	
gata	248	ad stateram Ebraei Codicis	174
Cælum animarum gloriosum	163	de Davidis rebus gestis post sus-	
- - novum	164	ceptam Regni Israëlitiçi ad-	
de Cœnâ Dominicâ quæstiones		ministrationem	358
Practicæ	100	Decalogus primi hominis menti	
Cœnam in casu necessitatis sub		inscriptus	365
utraque specie à Sacrificio		Dei appropinqvatio ad fideles	239
Pontificio accipere non li-		attributa	147
cet	167	conceptus primus nosto in-	
Columbæ nomen quomodo in-		telligendi modo	118
telligendum Joh. I, 32.		definitio an detur	317
Marc. I, 10.	120	imago	198
de Columnâ Nubis & Ignis diff.		notitia	189
	137	pœnitentia	62

INDEX RERVM

praesentia	189	de Electione diff.	334
providentia	221	de Emphasi sacrarum vocum ex veteri Hist. Hebr. repetendâ diff.	240
vita, qualis ea ex mente A- ristotelis	80	Episcopi veteris Ecclesiae	63
de DEo diff.	189. 316	Epitome Credendor. Hunnii	310
de DEo ejusque attributis	147. 191. 316. 317. 335	das seelige Erlass-Jahr	195
DEo Patri quare peculiare Festum non sit dicatum	223	de Erroribus Pontificiorum qua- stuosus	81
Descensus Christi ad inferos	8	Evangelii Synonymia	281
Desertum Johannis Academia	196	de Evangelio & Lege	316
DEus utrum Redemptori necem intulisset, si homines absti- nuissent	130	Evangelische Glaubens-Lehre Hilder- manni	378
Diabolus per serpentem cum Eva colloquentem intelligitur	56. 57	Excommunicatio major & minor	7
Diei poenitentialis in Ducatu Hol- satico-Slesvicensi Ordinatio	115	Exegesis Psalmi I. & II. quinti, sexti & septimi	87
Dreystößiger Stürmer des Jesu- widrigen zweystößigen Maur- brechers	94	Exercitatio Anti-Rabbinica in Psalmum primum	329
Dubitatio de DEo.	317	Exercitationum in N.T. prodromus	165
Durchlauchtige Prediger	208	F.	
Dynamiscopia divina	315	de Fato duorum Testium ex Apoc. XI. 3-II.	147
E.		Seld: Prediger	208
Ebrietatis detestatio	82	Festum peculiare quare DEo Patri dicatum non sit	223
de Ecclesia diff.	319. 334	de Fide diff.	255. 334
- - theses controversae	166	- - justificâ	258
de Ecclesiae capite	334	- - simplici	329
infallibilitate	374	Fidei articuli	189. 330
in Pensylv. statu Epist.	266	vita tr.	301
memorabilibus	374	Fidelium charitas & Christiano- rum tessera	266
Ecclesiastica bona	8	justificatio sub veteri Te- stamento	333
Eclogae Evangelicae	261		
Edzardi (Sebastiani) Confutatio			
Terministici erroris	274		

THEOLOGICARVM.

<i>Filiog,</i> particula, quando & à quo	die Hand Gottes als eine schlagende	
Confessioni Constantinopolitanae addita	und heilende	354
239. 240	Harmonia quatuor Evangelistarum	51
Formula Concordiae Breviarium	das Haupt der Gerechtigkeit unter den	
35	Wolcken versteckt	45
Zürsichtigkeit der Christen wider des	Haupt-Schlüssel der Kinder Gottes	
Teuffels Bosheit	zum Himmel und Herzen Gottes	87
209	Hebdomadis sanctae memorabilia	
Zürstellung der Passions-Geschichte		151
Jesus Christi		167
G.		
Gallicinium Georgii Strigenitii	Hebraeorum ritus precandi	198
88	Sacerdotum inaugurationis	
Gassendi Historia Scepticismi examinata	ratio	371
59	sententia de cade	
des Geistes Ampt ex Joh. XIV, 26.	propria	234
300	Veterum Orationis	
ex Gerhardiana Pietatis Scholâ	fundamentum	159
Aphorismi	191	
Gerhardiani Loci Theologici	Hebraico Textui puncta ab Esrâ	
285	subjecta	164
des Glaubens Sieg	der Heiligen Königlische Würde	159
246	Heilsahme bewegungs Gründe die	
- - Lehre	Welt-Lust zu fliehen	52
378	Hermenevticæ Regulæ	128
der Glaubigen Seelen Sehnsucht nach	Hildermanni (Joh. Stephani) Evans	
den Freuden-Himmel	gelische Glaubens-Lehr	378
155	- - Jesus Sprüche	378
per <i>ἡγάπησαν ἰσρα</i> quid intelligatur	die rechte Himmels-Schriſt	163
292	Hispanica lingvæ utilitates Theologicae	301
de Gratiâ & Prædestinatione	Historia Josephi tr.	151
254	memorabilium gestorum	
334	in Ecclesiâ tr.	374
Gründlicher Bericht / wie die Papistischen Irthümer aus dem Catechismo zu erkennen / zu widerlegen und zu verhüten	Scepticismi Gassendi examinata	59
90	Hodegeticum Hebraeo-Chaldaeo-Biblicum	271
Gryphiswaldenses Synodi		
7		
Wahres Gut der Kinder Gottes		
6		
H.		
Hæresis Berengariana		
134		
de Hæretici definitione diff.		
79		
cum Hæretico qualis conversatio licita.		
167		

INDEX RERVM

Humanæ sapientiæ perſuaſoria verba ex I. Cor. III, 4. 124	Indifferentiſtarummolimina 126
Hunnii (<i>Nicolai</i>) EpitomeCreden- dorum 310	Jobi librum num Lutherus cum Terentii ſcriptis & Virgilit Æneide contulerit 208
Huſſi (<i>Johannis</i>) vaticinium de Lu- thero 373	de Johanna Papiffa hiſtoria 307
I.	Johannæum Oraculum ex I. Epift. cap. II, 1. & 2. explicatum 176
Jacobi, Marci & Petri Liturgiæ ſuppoſitiua 195	Johannis Academia deſertum 196
de Jehu R. Zelo adverſus Achabi- tas & Baalitas ex 2. Reg. X, 263	in Johannis Evang. Cap. V, 19.
de Jejunio diſſ. 334	Homilia Chryſoſtomi 199
- - - quadrageſimali 365	Irregentorum notiſia ſpiritualis 258
Jefaiæ nudi & diſcalceati inceſſus ex Cap. XX, 1-4. 187	Iſmael von Vater und Mutter ver- laſſen. 210
de Jeſuatis diſſ. 223	Iſraëliſtarum per mare rubrum transitus 231
Jeſuatorum habitus, officia, ordi- nis Auctor & privilegia 224	Judæ Iſchariotæ infelix laqueus 355
Jeſuitarû cura terreſtrium 311. 312	- - - prodiſio 131
informationi an liberi Lu- theranorum traden- di 167	de Judæis quaſtiones variæ 9
focietas quomodo Jeſu inimicâ dicenda 310	Judæorum Cabbala 127
Jeſus patiens 262	converſio illuſtris 146. 370
Jeſus: Sprüche 378	refutatio in Cap. II. Ze- phan, 42
de Imagine DEi diſſ. 108. 221. 333. 354	Juris divini amœnitatum ecloga 208
Imago Chriſti crucifixi 82	poſitiones 173
DEi deperdiſa in Chriſto recuperata 262	de Juſtificatione diſſ. 255. 334
Imperatores Romano-Germanici qui fidem Lutherano-Evan- gelicam morte confirma- runt 209	fideliſum ſub V. Teſta- mento 333
Indifferentiſmus Religionum proſtigatus 264	theſes controverſæ 166
	K.
	Lutheriſche Ränſer 209
	Kindes-Catechiſmus 167
	Gottes

THEOLOGICARVM.

Gottes Haupt = Schlüssel zum Himmel und Herken	Lapide (<i>Cornelii à</i>) Commentarii in Scripturam 206. 208
Gottes	87 Lazarus unser Freund schläfft ex Joh.
Gottes wahres Gut	6 II, II. 210
Lehre	260 Lectiones S. Scripturæ variæ unde
Postilla	167 ortæ, atqve an certitudinem
Königliche Würde der Heiligen	159 sacri Codicis lædant 42
eines Königs Herrlichkeit in der Viel-	de Lectionum sacrarum ritu diff.
heit des Volcks è Luc. VIII, 4-	206
15. & Prov. XIV, 28.	168 de Lege & Evangelio 316. 334
Kortholtii Vorbereitung zur Ewig-	Leid und Freuden-Wechsel 342
keit	22 die Lemmische Priester-Heerd zerstreuet
	354
L.	Leo visus & proclamatus apud
heißbrennende Lampen in der Todes-	Jes. XXI. 320
Nacht	195 de Libero Arbitrio diff. 251. 333
Langhansens (<i>Christiani</i>) Passions-Be-	Liturgiæ supposititiæ Jacobi, Mar-
trachtungen	167 ci, & Petri 395

Loci Scripturæ S. explicati.

	Cap.	Verf.	Pag.		Cap.	Verf.	Pag.
Genes.	XVII.	5-8	336	Pfalm.	V.	-	87
	XXI.	14-19	210		VI.	-	87
	XL.	20	173		VII.	-	87
Levit.	XXIII.	15-24	258		X.	10	23
Num.	XXIV.	17	14.141		XXXI.	6	240
Devt.	XXII.	5	363		XXXIX.	5. sq.	163
Jof.	II.	15	356		XLVII.	-	161
1. Reg.	VII.	-	358		CXIX.	9	336
2. Reg.	X.	-	263		CXXXIII.	1. 2	240
2. Chron.	IV.	-	358		CXLV.	18. 19	209
Nehem.	XIII.	31	210	Es.	XX.	1-4	187
Pfalm.	I.	-	62. 329		XXI.	6-9	320
	II.	-	62		XLIX.	16	240

INDEX RERVM

	Cap.	Verf.	Pag.		Cap.	Verf.	Pag.
Es.	LIII.	-	240	Rom.	VIII.	18	342
	LXIV.	8-12	210		XI.	38. 39	255
Jerem.	III.	24	6		II.	25. 27	146
Hof.	XI.	8. 9	62	1. Cor.	III.	4	124
Mich.	VII.	19	240		VI.	16. 17	240
Zephan.	II.	1-3	42		IV.	24. 25	49
Zachar.	XIII.	7	354		VII.	18	123
Malach.	I.	II	18	2. Cor.	IV.	4-7	240
	III.	10	240		XII.	20. 21	209
2. Maccab.	VI.	7	173	Galat.	VI.	17	48
Matth.	III.	16	120	Ephes.	V.	3	364
	XI.	2-10	210	Philip.	I.	23	155
	XIV.	6	173	Coloss.	I.	24	48
	XXVII.	19	48	1. Tim.	III.	1	318
Marc.	I.	10	120			16	207
	VI.	49	128	2. Tim.	I.	12	210
Luc.	II.	33-40	209		III.	15-17	14. 292
	III.	22	120	1. Pet.	I.	18	240
	XXIII.	46	210		III.	19	279
Joh.	I.	32	120		IV.	5. 6	279
	II.	II	210	2. Pet.	I.	19	240
	V.	19	199	1. Joh.	I.	7	210
	XIV.	26 208. 300	239		II.	1. 2	176
		28	239	Hebr.	IV.	15. 16	246
Acter.	II.	1-13	300		VI.	1. 2	126
	VII.	22	210		VII.	27	240
	VIII.	15. 16	95		IX.	14	240
	X.	42-48	300	Apoc.	I.	5. 6	209
	XVII.	23	265		XI.	3-11	147
	XX.	24	173		XIV.	7	210
Rom.	VI.	7	327		XVI.	15	240
	VII.	14	240				de

THEOLOGICARVM.

de λόγῳ Johannæo diff.	207	per Mare rubrum transitus Israë-	
Lübeckische Pfingst- <i>Arbeit</i>	300	litarum	231
des Lübeckischen Responsi <i>Schrift-</i>		Mariæ assumptionis Festo qui nam	
mäßige Rettung	300	mori desiderarunt	132
Lutherani in Hispania	306	de Mariæ Pfalterio diff.	62
Lutheranismus Bernhardi	209	Maris ænei descriptio ex 1. Reg.	
Lutheranus an Jesuitarum infor-		VII. & 2. Chron. IV. ejus-	
mationi liberos suos tra-		demque sensus typicus	
dere possit	167	358. seqq.	
an Susceptoris munus obi-		rubri aquæ refluxus utrum	
re teneatur, ab Hære-		naturalis	231
tico rogatus	167	Martinale otium	42
de Lutheri colloquio cum Satana		Martyres quomodo fidem decla-	
mendacium	374	rarint	329
die natali	373	Masii (<i>Helioris Godofredi</i>) Medita-	
nativitate impiæ opinio-		tiones Passionales	371
nes	374	Matrimonii clandestini illegali-	
nomine lapideæ Monachi		tas	62
statuæ inscripto	373	- - onera	137
voto de libris suis	283	in Matthæum Exercitationes Phi-	
Lutherische Communicant	209	lologicæ	165
Religion, bey derselben kan		Neßgewandt	209
man recht gläuben/Christ-		Messias cap. LIII. Jesaiaæ scopus u-	
lich leben/ und selig sterben	209	nicus	240
Römische Käyser	209	precum veterum Hebræ-	
Lutherus Antipietista	258	orum fundamentum	159
M.		Metaphysicæ Biblicæ specimen	91
de Macedonianis diff.	207	Ministerii Candidatis qualitas	
de Magis quæstiones variæ	41	competens	318
de Magistratu diff.	334	- - textus propositi	279
Majestatis civilis divina origo	355	de Ministerio Ecclesiastico diff.	334
jura circa Sacra	198	Ministri Ecclesiæ elenchus	7
Marci, Jacobi & Petri Liturgiæ		Miscellanea Theologica	230
supposititiæ	195	Misericordiæ divinæ abyssus	62
		de Milsâ diff.	18

INDEX RERVM.

Monachales tituli perperam Christo tribuuntur	230	O.
Moribundis injuncta salutatio probatur.	268. 269	Observationes Exegetico-Practicæ in 2. Cor. XII, 20. 21.
de Moriendi desiderio in die Parasceves	131	209
Mortis Christi tempus	194. 375	Observationum sacrarum specimen
certus dies an optandus	19.	42. 208
Munimini fidei R. Isaac Ben Abraham opposita diff.	42	de Obumbratione Virtutis Altissimi diff.
Musicalischer Jahrgang aus denen Sonntags- und Fest-Evangelien	165	324
Mysterium magnum pietatis ex I. Tim. I. 16.	207	de Oeconomico statu diff.
Mysticus Plato	258	334
N.		de Officii Ecclesiastici ambitione diff.
de Nainitico juvene fabula Pontificiorum	326	318
Natalitii Iudæi tolerandi	364	Omnis, vocula, quomodo 2. Tim. III, 16. intelligenda
Nativitatis Christi annus	9	293
mensis	10	de Omniscientiâ exinanitæ carnis Christi nihil ignorante diff.
Nehemiâ Wahl und Leib-Spruch	210	328
Niehencken wohlgegründete Schutz-Schriefft	285	de Operibus bonis diff.
de Nomine Jesu diff.	45. 79	255. 334
Notitia DEi naturalis quomodo insit	316. 317	Opitii (Henrici) Biblia parva Hebræo-Latina
de Notitia literali & spirituali dogma fanaticum tr.	258	271
spirituali irrogenitorum	258	- - (Jose Henrici) Hodegeticum Hebræo-Chaldaeo-Biblicum
de Novissimis diff.	232. 334	271
Nucleus Protheoriæ Theologicae	123	Orationis Dominicæ explicatio veterum Hebræorum fundamentum
Nuptialia D. Pfeifferi	24	ritus apud veteres Hebræos
		198
		de Oratore Ecclesiastico & Civili diff.
		261
		Ordinationis Ritus retinendus
		8
		Otium Martinale
		42
		P.
		Palæstra verè Christiana
		301
		Panum duorum primitiarum oblatio ex Levit. XXIII, 15-24.
		258
		de Papæ ascribilitate diff.
		62
		domi-

THEOLOGICARVM.

dominio	216. 311	D. Pfeifferi Antipapismus è Catè	
vicedeatu	216. seqq.	chismo <i>γρησιως</i> demonstra-	
vicedeatu negato histo-		tus	90
ria	216	- - Nuptialia	24
Papatus irrationalis Goerizii	349	Philonis lib. 4. de LL. special. De-	
de Paradiso diff.	333	calogi	199
inParasceves die moriendi deside-		Pietatis magnum mysterium ex	
rium	131	1. Tim. III, 16.	207
Particula FILIOq; quandò & à		Von der Vieristen stolzen Reden ein	
qvo Confessione Constanti-		Unterricht.	209
nopolitanæ addita	239. 240	de Pietisticis Controversiis Dispu-	
de Passionis Christi tempore diff.		tationes	219
	194	Plato mysticus	258
Passions-Betrachtungen	167	de Pœnitentia diff.	316. 334
- - Geschichte aus den 4. Evan-		Pontificiorū errores quæstuosæ	81
gelisten	167	Scriptores Commentato-	
Patriarcharum sepulcra	95	rum in Scripturam	98
in Pauli corpore stigmata Christi		traditiones seipsas everten-	
	48. 334	tes,	280
Paulinæ Catecheseos forma ex		de Pontificis Romani Osculo pe-	
Hebr. VI. 1. 2.	126	dum diff.	163
de Peccato diff.	221. 333	de Prædestinatione æternâ ad sa-	
in Spiritum Sanctum tr.	296	lutem diff.	170. 254
Philosophico	317	theses controversæ	166
Peccatorum actualium discrimen		Prædicatio Apostolorum	144
primarium è Pf. XIX.	265	Christi apud inferos facta,	
Perfvasoria humanæ sapientiæ		qvalis fuerit	280
verba ex I. Cor. III.	124	dePrecibus & Ceremoniis diff.	319
Petri, Jacobi & Marci Liturgiæ		Precum interturbatio non per-	
suppositiæ	195	missa	246
ex Petri prioris Epistolæ Capite III.		die Lemmische Priester-Heerd zerstreuet	
& IV. Textus Candidatis Mi-			354
nisterii propositi	279	Princeps Concionator	208
Petri Epist. prioris Cap. III. vers. 19.		Hebraicè doctus	209
& Cap. IV. vers. 5. 6. expli-		Das richtige Prognosticon aus dem	
cati	280. 281. 282	XXXIX, Psalm,	163
		D	für

INDEX RERVM

für den falschen Propheten Christliche	- - verè fuerunt mortui	326	
Warnung	209	Resuscitatorum alii apparenter	
de Providentiâ DEi diff.	221	alii verè tales	325. 326
Psalmi primi & 2di exegesis	62	animæ an à peccatis purgata & ubi fuerint	327
in Psalmum primum exercitatio		conditio	325. 327
Anti - Rabbinica	329	corpus cum peccati radice resuscitatum	327
de Psalterio Mariæ diff.	62	de Revelatione divinâ ejusque variis speciebus	337
Pugilli thesium Antipontificiarum	333-334	Russicâ lingvâ editus Catechismus Lutheri	366
Puncta Textui Hebraico ab Esra subjecta	164		
Q.			
Quæstionum practicarû è Theologia Conscientiariâ pentas	166		
- - singularium Theologiarum discussio	208		
R.			
Redemptori utrum DEus necem, intulisset si homines abstinuisent manus	130	Sabbathi die quisnam mori desideravit	132
Reformati Scriptores Commentatorum in Scripturam	227	de Sabbatho animæ sancto tr. Christianorum judaico diff.	166
bey der Lutherischen Religion kan man recht glâuben / Christlich leben und seelig sterben	209	Homilia	209
de Religione interrogatus an illam celare possit	166	Sabbathum an Chiliaismum præfiguravit	230
Religionum Indifferentism9 profligatus	264	Sacerdotium fidelium Regale	263
de Reprobatione & prædestinatione diff.	170	circa Sacra Majestatis jura	198
de Reprobationis absoluto decreto	208	de Sacramentis diff.	316. 334. 339. 366
Resurrectio Christiana	126	de Sacramentis Pontificiorum falsis diff.	260
Resuscitati an vivi in cœlum recepti	327	de Salariis Clericorum diff.	48
		Salitura ad ignem aeternum è Marc. VI, 49.	128
		Salus per Christum parta, an nummis Imp. Augusti expressa	42
		de Salutatione moribundis injuncta quid statuendum	269
		Samuel larvatus pro vero venditatus à plurimis	325

THEOLOGICARVM.

D. von Sanden Kinder-Lehre	260	requisita	156
- - Theologia Positiva	168	sensus	157
de Sapientia humanæ per Valerios		Valor, an sit idem ac Fabularum Æsopi vel Titi Livii	208
de Scepticismi ortu & progressu		varia lectiones unde ortæ, atque an S. Codicis certitudinem lædant	42
der Bußfertige Schwächer	209	die Seelen-Ruhe in unterschiedlichen Predigten	296
Schelvigii Wigandiana	II. I. 42. 135	der bewährte Seelen-Wächter am Hause des Herrn	196
de Schmidii claris diff.	208	Sehnsucht der gläubigen Seelen nach den Himmel	155
Schomeriani Collegii diff.	155.	wahre Selbst-Verläugnung	296
156. 157. 189. 219. 221. 251. 254. 255. 316. 319		de Sepulcris Patriarcharum diff.	95
Schul-Predigt zu Annab. gehalten	210	Sepulturæ Christi finis	145
Schutz-Schrift L. Niehencken	258	Serpens infernalis protoplastarum seductor	56
Scripta Athanasii dubia	208	letzter Geufftzer sterbender Christen	210
Christi	207	Sextiduum an sex ætates mundi præfigurârit	270
Pauli supposititia ac deperdita	207	de Somnio uxoris Pilati ex Matth. XXVII. diff.	48
de Scriptor. Hæreseolog. diff.	207	Sonnetten über die Evangelia des ganzen Jahrs	262
Scriptorum Judæorum & Christianor. Catalogi Commentatorum Judæorum in V. T.	160	Softmanni Biblia precatoria	164
Lutheranorum in Scripturam	227	Speculator iussu DEI constitutus ex Jesa. XXI.	320
Pontificiorum	98. 256. 328	circa Spiritus S. personalitatem, divinitatem & processionem errores	239
Reformatorum	227	de Spiritu S. ex Joh. XIV. 26.	208
de Scriptura diff.	155. 156. 157. 331	de Spiritus S. processione diff.	106
varia quæst.	292. 293		
votum Lutheri	283		
Scripturæ divinitas & sufficiens utilitas	14. 292		
lectio præferenda omnibus libris aliis sacris	283		

INDEX RERVM

num Spiritus S. sub columbæ specie se demiserit super Christum baptizatum	120	de Terra nova diff.	164
de Statu Christi gemino diff.	14	Testium duorum Apocalyptico-	
Stella ex Jacob oriunda	14	rum denominatio	147
de Stigmatibus Christi in corpore Pauli diff.	48	- - fatum	146
Strauchii (<i>Agidii</i>) investiva in Ignatium Lojolan	310. 311	è Theologiâ Conscientiariâ quæstiones practicæ	166
dreystößiger Stürmer des Jesu-wirdischen zweystößigen Mauerbrechers	94	Theologia Dogmatica & Moralis D. Breveri	197
Svecanâ & Rusficâ lingvâ editus Catechismus Lutheri	366	- - Mystica	258
die Sünde in den H. Geist tr.	296	- - Positiva D. von Sanden	168
Superintendentis officium	8	- - Zachariæ Grapii	347
Sulceptoris munus an possit obire Lutheranus ab Hæretico rogatus	167	è Theologiâ universâ theses selectæ	123
Symbola Ecclesiæ	189	Theologicæ theses utilitates ex Lingvâ Hispanicâ	301
Synodorum Gryphiswald. summa	7	de Theologiæ laude Chiliasticæ Græcum	164
Synopsis Errorum Arminianorum	208	Præcognitis	155
Systematici libri divinam habent originem	284	Theologo num artem Medicam exercere liceat	208
sunt legendi	284	der würdige Tisch-Gast bey der Gnaden-Tafel im H. Abendmahl	195
T.		Tituli Monachales perperam Christo tribuuntur	230
Terministarum doctrina quinque Aphorismis comprehensa	275	des Todes beste Art	196
Terministici erroris confutatio	274. 276	Traditiones Pontificiorum se ipsas evertentes	208
vom Termino der Gnaden wohlgegründeter treuhertiger Unterricht	335	D. Traufreri de absoluto Reprobationis decreto Exercit. I. & XI.	208
Terminus gratiæ ante mortem consensu Theologorum constitutus	86	Tridentinum Concilium an sit legitimum & Oecumenicum, cui divina auctoritas competat	336
		apud Pontificios quanti aestimetur	184

THEOLOGICARVM.

de Trinitate diff.	220	de Virtutis Altissimi obumbratione diff.	324
V.		de Votis diff.	334
Valet-Predigt zu Annaberg zu Chemnitz	277 209	de Utilitatibus Theologicis ex Lingvâ Hispanicâ	301
Veneris die quinquam mori desiderarint	132	W.	
Vernaculos Scriptores quinquam recensuerint	229	Warnung für das Papstthum	341
de Veritate cœlesti diff.	254	- - - den falschen Propheten	209
Versionis Danicæ examen ad statutam Ebræi Codicis	174	letzte Weynachts-Predigt mit verschlossenen Lippen	45
de Uncturâ Christi Bethaniæ factâ diff.	207	Wigandiana Schelgwigii	II. 13. 42. 135
Und wenn ich nicht mehr reden kan/ verba hymni explicata	210	inter Wigandum & Novatores dissensus	135
Unterricht von den stolzen Reden der Pietisten	209	Winckleri (Johannis) Darlegung seiner Unschuld und Ursachen in D. Mayers Vocations-Werck nicht zu gehelen	343
de Vestibus sacris in administratione Cœnæ usitatis	208	kurze Erklärung der schwersten Vericulu des IX. Cap. an die Römer	151
Vigiliæ Paschales veterum Christianorum	207	Königliche Würde der Heiligen	159

INDEX

RERVM

JVRIDICARVM

A.		Advocati officium	293
A bmahnungs-Recht	58	Advocatio contra donatorem an donationem à donatario revocet	241
A bschieds-Brieff	58	Albergariæ jus quodnam	96
de Absolutione à juramento diff.	79		de

INDEX RERVM.

de Alimentorum singularibus ju- ribus diff. 202	de Datione in solutum ex Nov. 4. c. 3. diff. 99
Angliæ Regnum an Gvilielmus III. jure Conquestus habue- rit 133	Defensionis necessariæ descriptio, legalitas & requisita 179
Aperturæ jus an Imperatori in ca- stris Status Imperii com- petat 96	Denunciatio Auctoris in delictis quando indicium ad inquisi- tionem faciat 252
cui præterea competat 96	de Deterioratione tr. & diff. 99. 100
effectus 96	Dialectica juridica Stephani 100
de Aperturæ Regali diff. 95	de XI. Dierum ex Fastis restitutis exemptorum jure diff. 149
Auctoris denunciatio in delictis 251	de Dilationibus & Feriis diff. 147
- - quando legitima 254	Disputationis in foro comparatio cum disputatione Acade- micâ 157
B.	Doli exceptio in Cambiis cessans 192
angemaster Beyspruch an das Adliche Gut Kohödt 83	Dominium directum quomodo Vasallo præscribatur 287
Breviculum judiciale 192	de Donationis revocatione diff. 241
Brunnemannianæ Exercitationes ad Instituta 99	de Dote variæ quæstiones 140
C.	de Duellis interdicta 196. 257
in Cambiis cessans exceptio doli 192	E.
de Capitulatione Imperatoris e- jusque forma perpetua diff. 98	de Epactis Solaribus diff. 149
Citationis insinuatio quando non valeat 147	Exercitationes Feudales 99
in Comitibus Imperii Principum præsentia utilis 129	F.
Commentaria Stephani ad No- vellas 100	Falsum quid 253
de Compensationibus diff. 377	Feriarum variæ divisiones 147. 148
de Conjugii oneribus diff. 137	de Feriis & dilationibus diff. 147
D.	Feudales exercitationes 99
Danici juris concordantia cum Romano 173	Feudi præscriptio 285
	de Fide bonâ in usucapione ne- cessariâ 79
	Funus

JVRIDICARVM.

Fanus vivo & videnti parenti à filio facta	104	Juris Danici convenientia cum Romano	173
describitur	104	Historia universalis tr	49
Furti definitio & divisio	252	Justiniani sacripretiū	244
circa Furtivæ rei requisitionem & inventionem quænam attendenda	252	universi præcognita	173
		de Justitiâ Hieroglyphicum	45
		K.	
G.		an das Gucht Kohôvt angemahter Beyspruch	83
Gröningii nova Instituta practica	345	Kurz-gefaßte Rechts-Geschicht	49
Grönwegii tr. de LL. abrogatis in Belgio	244	L.	
		Laffert (Job, Wigandi à) Semicenturia Relationum Criminalium	87
H.		Land-Gerichts-Ordnung in Schleswig-Holstein	84
Hohe Jagt-Gerechtigkeit	93	de LL. abrogatis in Belgio Tractatus Grönwegii	58
Homicidium ad bona sua conservanda comittere quomodo liceat	180	de Literis dimissoriis diff.	58
		de Majestatis jure circa sacra diff.	198
I.		Mandati definitio	253
de Imaginibus Principum diff.	45	de Marito Reginae diff.	225.324
de Incarceratione	253	Matrimonii onera	137
Inhibitio judicialis in causis appellationum	277	Monetam falsam qui expendit qvali pœnâ afficiendus	253
de Innocentiâ per torturam purgatâ diff.	11	N.	
Instituta practica nova	345	ad Novellas Commentaria Stephani	100
de Interpellationis jure diff.	58	Nundinarum privilegia	148
Judiciale Breviculum	102	O.	
in Judicio quando non comparandum	148	de Officio Praefecti Castellii ad extrema obligati diff.	6
Juramentorum dubiæ formulæ	257	Ordinatio Vestiarum Stralsundensis renovata.	39
fallax interpretatio per reservationem mentalem	100		de
à Juramento præstito relaxatio	99		
de Juramento Zenoniano	344		

INDEX RERVM JURIDICARVM.

P.		de Sententiis diff.	334
de Pœnitentia diff.	345	Stephani (<i>Mattbie</i>) Comment.	100
Postulatio contra donatorem num donatario prohibita nec ne	241	- - Dialectica juridica	100
Præfecti castelli ad extrema obli- gati officium	6	Stralsundens. Declarationes tum circa Politiam, tum leges Vestiarias	39
Præscriptionis divisio, effectus, forma, Objectum, & Subje- ctum	285. 286	- - Ordinatio Vestiaria	39
inter Principes præsentis collo- quium utile	129	- - Renovirte Ordnung in Verlöbniſſen / Hochzeit- ten &c.	40
Principum præsentia in Comitibus Imperii utilis	129	de Substitutione vulgari diff.	344
Pueri & puellæ quamdiu alendi	202	Suspectum quænam faciant diff.	252
R.		T.	
de Regina Marito diff.	225. 324	de Teste singulari diff.	41
Relationum Criminalium Semi- centuria	87	de Testium examine repetendo diff.	349. 350
de Relaxatione à juramento præ- stito diff.	99	V.	
Renovirte Ordnung in Verlöbniſſen/ Hochzeiten &c.	40	Vasallus quomodo contra Domi- num delinqvat	338. 339
de Resignationis jure tr.	375	Venatio superior juxta jus Ger- manicum	93. 200
Retorsionis injuriarum requiritur	180	- - supplicio capitali an à Principe possit mu- niri	94
de Revocatione donationis ob præstitam contra donato- rem advocationem	241	Verfassungs-Recht Schlüteri	375
S.		Vestiaria Ordinatio	39
Schleswig-Hollsteinische Land-Ge- richts-Ordnung	84	Vindicta prætextu defensionis ad- umbrata	179
Schlüteri (<i>Mattbie</i>) Verfassungs- Recht	375	in Usucapione fides bona ne- cessaria	79
in Schnobelianas Dissertationes exercitium Disputat.	157	W.	
		Wilhelmi III. Angliæ R. jura as- serta	133
		Wismariensis Tribunalis actus in- troductorius	346
		Z.	
		de Zenoniano juramento diff.	344

INDEX RERVM MEDICARVM ET PHYSICARVM.

A.				
A	ëris & atheris operatio in corpus humanum	232	de Circulatione Chyli diff. sanguinis	232 25
	de Alkahest liqore tr.	370	Cordis & pulmonum officium ac usus	177
	per Alvum excretus vermis	33.	de Corporum resolutione per Ignem diff.	116
		250	Curiola experimenta Physico-Anatomica	75. seq.
	Anatomica experimenta	75. sq.	D.	
	Animalium pulmonibus præditorum symptomatum & mortis causa sub campana	75	Discursus Medicus de Theriaca	151
	Aqva falsa tutissimum pro infantibus Emeticum	199	Dispensatorium Pharmaceuticum Lubecense, tr.	151
	Arcanum ad præcavendas variorum foveas	20	Duumviratus Helmontianus	75
	Artem Medicam num Theologo exercere liceat	208	E.	
	B.			
Basiliscæ existentia an vera ex Rajâ formatio ortus	215 214. 215	Emeticum tutissimum pro infantibus aqva falsa	199	
Blume unde menstrua vocentur	47	Experientiæ in arte Medicâ prærogativa	118	
de Brutorum & hominum imaginatione diff.	18	Experimenta Physico Anatomica	75. seq.	
C.		F.		
Calculus in omnibus corporis partibus generatur	278	Floralia Kiliensia de Fluido diff.	179 372	
		F.		
			in	

INDEX RERVM

<p>in Fœminâ cachectica pullus Gal- linaceus formatus 250</p> <p>Fœtus formatio quomodo fiat in utero 340</p> <p>de Formicarum usu in Medicinâ diff. 141</p> <p style="text-align: center;">G.</p> <p>Galli Gallinacei calculus 278</p> <p style="padding-left: 2em;">Ovum 210</p> <p>Gazophylacium Medico - Phar- maceuticum tr. 151</p> <p>de Generatione æquivoca mele- tema 342</p> <p>ad Generationis negotium an menstruales virgunculæ sint aptiores, fiantqve reliquis maturiores 47</p> <p>Gerlingii (Gerhardi) Prodromus Operis tripartiti 323</p> <p style="text-align: center;">H.</p> <p>Helmontianus Duumviratus 75</p> <p>de Hypocriſi in Medicinâ diff. 14</p> <p style="text-align: center;">I.</p> <p>de Imaginatione Brutorum & Hominum diff. 18</p> <p style="text-align: center;">K.</p> <p>Kiliensis Floralia 179</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p>Lubecense Dispensatorium phar- maceuticum 151</p> <p style="text-align: center;">M.</p> <p>Medicam artem exercere num Theologo liceat 208</p> <p>Medicina à quo inventa 177</p> <p style="padding-left: 2em;">prærogativam tribuit ex- perientiæ 177</p>	<p>Menses præoces nocent valetu- dini 47</p> <p>- - num ad generationis negotium aptiores red- dant virgunculas, ma- turioreſqve 47</p> <p>de Mensibus præcociſus diſqui- ſitio 46</p> <p>Menſtruatim cruentata fœmina anno decimo 47</p> <p>- - Puella anno tertio 47</p> <p>de morbis hereditariis diff. 340</p> <p style="text-align: center;">N.</p> <p>Naturæ vindicatæ vindicatio 116</p> <p>Natura incassum vindicata 117</p> <p>- - ſibi & Medicis vindicata 117</p> <p style="text-align: center;">O.</p> <p>Obſervationum Chirurgico-Me- dicarum Sylloge 151</p> <p>Ova antiquiora deteriora 216</p> <p>- - Galli Gallinacei 210</p> <p>- - monſtroſa 151</p> <p>- - varii generis monſtro- ſos vermes interdum proferunt 216</p> <p style="text-align: center;">P.</p> <p>de Partu urſarum diff. 80</p> <p>Paulliniana Pharmacopœa 368</p> <p>Phyſico-Anatomica experimenta 75</p> <p>Prodromus alter Operis tripartiti Gerlingii 323</p> <p>Pulmonis ulcus letale 10</p> <p style="padding-left: 2em;">uſus & officium 177</p> <p>de Pulvere Sympathetico diff. 75</p> <p style="text-align: right;">de</p>
---	--

MEDICARVM ET PHYSICARVM.

de Qualitate ex Physicis diff.	194	Sympathia partium Corporis hu-	84
Qvartana urinæ haustu curata	368	mani	
Qvid pro quo	177		
- - quando adhibeatur	178		
		T.	
R.		Thee potus an virtute exsiccandi	242. 243
de Resolutione corporum per		polleat	
ignem diff.	116	de Therapevticis Substitutis diff.	177
		de Theriaca discursus Medicus	151
S.		V.	
Sanguinis circulatio	25	Variolorum foveæ qvomodo	
- - per genitalia fluxus	46	præcavendæ	20
Schelhammeri (Günth. Christoph)		Venæ sponte ruptæ	25. 49
Naturæ vindicatæ vind-		de Ventriculo & splene diff.	75
catio	116	de Verme per alvum excreto hi-	
- - Natura sibi & Medicis		storia	53. 250
vindicata	117	de Visus modo fiendi diff.	79
de Spectris diff.	354	Vrinæ haustu curata qvartana	368
de Splene & ventriculo diff.	75	- " usus & vires	368
Sturmii (Job. Christoph.) Natura in-		de Vrsarum partu diff.	80
castum vindicata	117	de Vrso diff.	294
de Substitutis Therapevticis diff.	177	Vvulam prolongatam vel prolap-	
Sylloge observationum Chirur-		sam in suam sedem reponen-	
gico-Medicarum	351	di methodus	84

INDEX RERVM PHILOSOPHICARVM ET PHILOLOGICARVM.

<p style="text-align: center;">A.</p> <p>Bildung der Erd-Beschreibung tr. 52</p> <p>Academici Gradus quibus conferendi 190</p> <p>Ackenstierns Naturalien-Kammer 15</p> <p>- - Nummophylacium 16</p> <p>Adagiorum Græcorum & Latinorum Scriptores 50</p> <p>liebenswürdige Adalie 87</p> <p>America veteribus fuit nota 145</p> <p>in Americam pervenerunt Apostoli, ibidemque prædicarunt 144</p> <p>- - Septentrionalibus navigantibus via patuit 27</p> <p>Anchora minutissima 183</p> <p>Anhaltinorum Principum historia 206</p> <p>Annotationum Philologicarum in N. T. Semicenturia 6</p> <p>Annulorum in Republicâ usus 168</p> <p>Anser monstruosus tribus rostris natus 83</p>	<p>Apollinis Musarumq; natales 40</p> <p>Appendix ad desiderium Lintrupianum de Dissertationibus Academicis ab interitu vindicandis 185</p> <p>Aquæ refluxus Maris Rubri utrum naturalis 231</p> <p>Aristotelica Philosophia defensa 353</p> <p>de Aristotelis verbis: Rhetorica est furculus Dialecticæ & Politicæ diff. 14</p> <p>Arrogantia Claudii Salmasii 231</p> <p>Arthuri Britannici ludi equestres Dramate Scenico propositi 43</p> <p>Asgil, Parlamenti Londinensis membri, doctrina 123</p> <p>Aspecten-Zeiger über das Jahr 1702. 52</p> <p>de Astrologor. vanitate diff. 194</p> <p>Asyla utrum toleranda 78</p> <p>Atalanta fugiens 19</p> <p>Auctarium Musæi Reg. Dan. 265</p>
--	--

PHILOSOPHICARVM ET PHILOLOGICARVM.

Aueniæ (<i>Euphrosine</i>) Carmina gratulatoria	162
Augustus Imperator utrum Christi notitiam habuerit	44
Aulicus qualis esse debeat	231
Muserlesene (Edelgesteine)	196
<i>Avloxueia</i> Aristotelis	233
de Axiomatibus quibusdam Analyticis diff.	74

B.

Barwassers (<i>Gorhofredi</i>) neue Rechenungs-Art	247
de Beelzebub diff.	105
die Bemühung müßiger Stunden	52
Bergii (<i>Nicolai</i>) Scriptum petitionarium Russicos libros concernens	171
de Bibliothecâ Gracâ difficiliorischediasma	60
- - Patrum diff.	207
Bogislai XIV. Pomeran. Ducis parentalia Oratione exsequiali renovata	101
de Bono summo civili diff.	261
Borussiaci Regni mirabilia	44
<i>Bos illi semper in lingua</i> : proverbium explicatum	268
Breveri (<i>D. Johannis</i>) Orationes & Programmata	197
Büssingii (<i>Casparis</i>) Desiderium de augmento N. L. adjiciendo	53

C.

Cabbalæ usus	257
Cædes propria	233, 234
- - Melancholicorum excusanda	234
Calixti (<i>Martini</i>) Musicalischer Jahr-Gang	165
Campanii (<i>Thome</i>) novæ Sveciæ descriptio	171
Campi Elysii liber secundus	17
de Cantu Galli verba Cornelii Mussi examinata	88
Carmen gratulatorium per carmina centum literam C. initialem habens	16
Caroli XI. Reg. Svec. diés emortualis celebratus	129
Caspari (<i>Davidis</i>) Ethica	80
- - Politica	80
Caulaucu quid significet	123
Chiliasticon græcum	164
Christiania unde orta	141
Christiani V. Reg. Dan. vitæ & imperii diarium	371
Chronicon Revaliense	15
de Chronico Slavorum Helmoldi Diatriba	248
de Ciceronis Scriptorum lectione diff.	208
de Cognoscibilitate diff.	262
Colloquium inter præsentescipipes utile	129
de Columnâ nubis & ignis diff.	137
Comes quinam	288

INDEX RERVM

<p>de Comitibus Palatinis diff. 288 - - quæstiones variaz 290 Comitum Palatinorum dignitas unde 288 - - duo genera 289 - - jura 289. 290 - - tituli 289 de Concordiâ imperii & libertatis diff. 232 de Conjunctionibus Saturni & Jovis diff. 145 Constantinus M. ex legitimo ma- trimonio natus 323 Criminationum discussio quibus Czarus bello suo contra Sve- cos prætextum quæsit 17 Cultri sacrificatorii 183 Eurländisch und Deutschen Gewitter Historie Vortrab tr. 45 Cygni cantus 8</p> <p style="text-align: center;">D.</p> <p>Daniæ mulieres eruditæ 83 - - Regum & Dynastarum series 174 de Daniæ historiæ castitate in Sa- xone diff. 173 de Definitione τῶν πολλαχῶς καὶ τῶν πρὸς ἓν καὶ ἄφ' ἑνὸς λεγο- μένων diff. 79 de Demonstrationibus scientificis Politicorum diff. 141 Desiderium Casparis Büsingii de augmento N. L. adjiciendo 53</p>	<p>ad Desiderium Lintrupianum de dissertationibus Academicis ab interitu vindicandis ap- pendix 185 Discussio Criminationum, quibus Czarus bello suo contra Sve- cos prætextum quæsit 17 Disputationum Academicarum comparatio cum forensibus 157 - - utilitas in Academia 157 Disputatorium exercitium 157 Dissensus vel à doctissimis in cau- sâ veritatis interdum licet 184 Domus Maurizianæ (der Schwarz- sen Haupter) insignia & pri- vilegia 15 de Druydarum more 196 de Dubitatione diff. 80 de Dynamiscopia divina diff. 315</p> <p style="text-align: center;">E.</p> <p>der versetzte Edelstein 163 auserlesene Edelgesteine 196 Edle Bemühung müßiger Stunden tr. 52 Elerfianum Collegium 295 de Elocutione affectuosa diff. 125 Engelbrechtia (Dorothee) carmina in Christian. V. & Frideri- cum IV. Reges Daniæ 46 de Enthusiasmo Philosophico diff. 135 de</p>
--	---

PHILOSOPHICARVM ET PHILOLOGICARVM.

de Epactis Solaribus diff.	148. 149	Fortuna varia Principum	231
Episcopæ nomen qvale	63	de Fortunæ perfidiâ diff.	43
Epistola Fechtii (<i>Henrici Ernesti</i>)	35	super Friderici, Ducis Holfat, obi-	
- - (<i>Joannis</i>)	60	tu Elegus	271
Epistolæ proverbiales & morales	50	- - Epistola	270
Epitaphium Hildebrandi ab Horri	204	in Friderici III. Reg. Pruss. nata-	
- - Salmasii	231	lem Oratio	232
Equestres ludi Arthuri Britannici		in Friderici IV. Reg. Dan. unctio-	
Dramate scenico propositi	43	nem carmen gratulatorium	46
der Erdbeschreibung Abbildung	52	Friderici IV. Ejusdemqve Conju-	
Erici XIV. Svec. Reg. numisma	17	gis unctiois descriptio	265
Eruditæ mulieres Dania	83	Friderici Wilhelmi, Ducis Me-	
virginis exemplum	161	cklenb. in urbem Rostochium ingressus quando factus	92
Eruditionis solidæ impedimenta	264	in Friderici Wilhelmi in urbem Rostochium ingressum carmina gratulatoria	92. 96
Ethica Caspari tr.	80	- - Oratio gratulatoria	93
Sicht herrschendes Europa	52	- - natalem diem Orationes Panegyricæ	95. 96
Exercitium Disputatorium	157	Fulgor eximius in tumulo	181
F.		de Funambulis diff.	356
de Fastis restitutis	198	Funambulorum descriptio	356
Fechtii Epistola	35. 60	- - vitæ genus improbat	356
Fionensium veterum antiquitates in tumulis	83	G.	
Fionia historia naturalis	266	Galatei (<i>Antonii</i>) Scripta	232
Flensburgensis Scholæ administratio	298	Gallicam linguam discendi methodus Mouloni	296
Flensburgensium Scholarum Rectores	296	Galli Gallinacei cantus	88
das flüchtige Rehe	195		in
Formula juramentorum dubia	257		

INDEX RERVM.

- - in nocte nascentis Do-		H.	
mini exploditur	89	Hafniensia stipendia	296
Gamicum Jubilæum Wykiense		inter Hamburgense Ministerium	
	255	& Johannem Diecken acto-	
Gedani baptizatorum, matrimo-		rum narratio	247
nio junctorum, & sepulto-		Haqvini, Norwegiæ Regis, num-	
rum Catalogus	13	mus	113
Georgius, Daniæ princeps, Anna		Helena Britanna an Constanti-	
Reginæ, Conjugis suæ, sub-		ni Chlorig Conjux	323
ditus	227	- - ex quâ profapia	323
Gludii (<i>Severini</i>) Rhetorica Ero-		Helio - Cometæ visi descriptio	
matica	370		330
des Goldes Vereinhahrung mit den		de Helmoldo ejusque Chroni-	
Sternen	196	co Slavorum Diatriba Møl-	
das bey dem Grab zweyer Beliebten		leri	248
verwundete Herz	163	Helvici Systema Chronologi-	
Gradus Academici moralitas	190	cum	232
- - quibus conferendi	190	in Henichii (<i>Johannis</i>) obitum	
Græcæ Conjugationis paradig-		Elegus	165
mata	170	Henrici IV. Reg. Gall. peccata	
Græff vocis origo	288	excusat Cotonus	313. 314
Grammaticæ quæstiones Latino-		das verwundte Herz bey dem Grab	
Saxonicæ	299	zweyer Beliebten	163
Gregorius Nazianzenus LV. an-		Hispanicæ lingvæ utilitates Theo-	
nos natus ad Poësin animum		logicæ	301
applicuit	22	Historiæ Laus	201
Gryphis signo, quare usi Pomer-		Historische Emblematische Medail-	
niæ Duces	101	len - Kunst	37
Gryphiswaldensis Academiæ fa-		Historische Remarques über das	
cies moderna	97	Jahr	1701
- - fundatio	133	de Honoribus modestè appeten-	
- - Ordinatio	23	dis	83
Iustrovii fata benigna sub Prin-		petendis diff.	78.
cipibus suis	251		79

PHILOSOPHICARVM ET PHILOLOGICARVM.

Horn (<i>Hildebrandi ab</i>) Epitaphium	204	Justa solemnia in obitum Caspari	261
Husli vaticinium de Luthero	373	de Justitia Hieroglyphicum	45
		Jetzt herschendes Europa	52

I.

Jacobæi (<i>Oligeri</i>) Auctarium musei Regii	265
Jesuitarum cura terrestrium	311.
- - informationi an liberi	312.
Lutheranorum traderdi	167

Illuminationes Rostochienses	93
de Imaginibus Principum diff.	45
Imperii & libertatis concordia	232

Index Gedani baptizatorum, matrimonio conjunctorum & sepulcorum	13
---	----

Inscriptiones Ripenses Latinae, Danicæ & Germanicæ	115
Instrumenta ærea varia extumulo eruta	182

Italiae Bibliotheca	245
- - urbes præclaræ & notabiles	245

Italicæ lingvæ præstantia	244. 245
Iter Anglicanum & Belgicum Kortholti	149

Itinera quorsum utilius instituantur	244. 245
Jubilæum Gamicum Wykiense	255

Juramentorū dybiae formulæ	257
----------------------------	-----

K.

Kederi (<i>Nicolai</i>) de Nummis Margarethæ Svec. & Daniæ Reginæ disquisitionio	106
Koch-Buch Hans Schuppens	86
Kortholti (<i>Sebastiani</i>) iter Belgicum & Anglicanum	149

L.

Lampas sepulcralis	183
Lampen in der Todes-Nacht	195
de Lapidum superstitioso cultu & usu apud veteres diff.	265
Latina lingvæ elementa	299
- - prærogativa	258. 259
- - puritas	173

Latinam lingvam cur servare voluerit DEUS	259
Latino - Saxonica quæstiones Grammaticæ	299

de Lato Clavo diff.	156
Laus propria	142

- - certis casibus admittitur	142. 143
- - quomodo fieri debeat	143

de Laudibus auri	150
Leich-Abdankungen Spelneri	194
Lesse-Lectiones in gewisse Casseln	170

F

INDEX RERVM

zur Letztischen Dicht = Kunst kurze An- leitung	169	de Magisterialibus actibus solen- nibus diff.	207
Lexicon Oratorium	125	Maleficus an jussu Magistratus sententiam capitalem licitè in se exsequi possit	235
circa Liberalitatem quæ obser- vanda	268	de Margarethæ, Svec. & Dan. Re- ginæ, nummis disquisitionis	106
de Liberalitate paradoxon mo- rale	267	de Mari Balthico	316
Liberi Lutheranorum an Jesuita- rum informationi tradendi	167	Maris rubri refluxus an naturalis	231
Libertatis & imperii concordia	232	de Marito Reginae diff.	225. 324
Liebenswürdige Adalie	87	les Mascarades utrum tolerandæ	364
Lingvarum mixtura	336. 337	Mauritaniæ domus (der Schwat- zen Haupter) insignia & privi- legia	15
Lintrupiani desiderii de differ- tationibus Academicis ab interitu vindicandis appen- dix	185	de Mediis peruestigandi veritates rerum naturalium	263
Lipsienses Origines Peiferi	365	Memmii Historisch-Emblematische Medaillen = Kunst	37
Literarum præstantia	82	- - nummi varii	36. 38. 39
de Logicæ usu diff.	128	Memorabilia sæculi decimi septi- mi	24
Longævorum exempla	159	Mercurius Triceps Joannis de Vergerio	244
Lubeca literata	34	de Metaphysicæ Objecto diff.	315
Lübeckischer Eoden = Tanz	314	- - Osoribus	91
Ludi equestres Arthuri Britanni- ci Dramate Scenico propo- siti	43	Milites an se ipsos unà cum navi salvâ conscientiam perdere possint	235
Ludorum Scenicorum institutio de rebus sacris an licita	363	Mirabilia Regni Borussiae	44
moralitas	361	Miscellanea varia Historico-Cri- tica	207
tolerantia	361. 362. 363	Mixtura lingvarum	336. 337
M.		Mölleri (Johannis) Diatriba de Hel- moldo	
Magisterialis actus in Academia Gryphica	8		
- - Rostochiensis	319		

PHILOSOPHICARVM ET PHILOLOGICARVM

moldo ejusq; Chronico Slavorum	248	Niehenckens wohlgegründete Schuß-Schriſſe	285
ſuper Mortuos trina terræ injeſtio	48	de Normâ Phyſices diſſ.	80
de Moſcovitarum libris petitum Nicolai Bergii	171	Notularum vetuſtiora Græcorum ſcripta diſtingventium auctoritas	164
Moſcoviticum iter tr.	204	Novacula ſingularis formæ	182
Mouloni methodus Gallicam linguam diſcendi	296	de Numero Oratorio ſchediaſma	101
Mulieres Daniæ eruditæ	83	Numiſma Erici XIV. Svec. Regis	17
de Mundo diſſ.	262	Numiſmata in victoriam Narvenſem	17
Munus Profeſſorium ac Conſulare num in unâ perſonâ conjungi poſſint	99	Nummi Haqvini, Norvag. Reg. in memoriam combinationis Ducat. Mecklenburg.	158
Muſei Regii auctarium Jacobæi	265	Magni, Episcopi Oſilia, Curonia & Revaliæ	236. 237
Muſeum Claudii Clementis	208	Memmiani	36. 38. 39
Muſicaliſcher Jahrgang	165	Polonorum argentei	236
Muſſi (Cornelii) de cantu galli verba examinata	88	è Nummis poculum conflatum	113
Mythologia Scheviana	73	Nummophylaciū Ackenſtiernanum	16
N.		Nummos in vulgus ſpargendi conſuetudo	112
in Narvenſem victoriam numiſmata	17	O.	
Natales regnorum celebrandi mos antiquus	45	de Officiorum cumulatione	99
de Naturæ lumine diſſ.	260	Orationes & Programmata D. Breveri	197
Naturalien-Kammer Ackenſtierna	15	de Oratore Civili & Eccleſiaſtico diſſ.	261
Naturalium rerum veritates perveſtigandi media	263		
Nautæ an ſe unâ cum navi ſalva conſcientia perdere poſſint	235		
de Neceſſario & Contingente diſſ.	335		

INDEX RERVM

<p>ex veris benè conclu- dente 292</p> <p>de Oratorio numero diff. 101</p> <p>Oratorium Lexicon 125</p> <p>de Origine Satyræ diff. 48</p> <p>Origines Lipsienses Peiferi 365</p> <p>Osores Metaphysicæ 91</p> <p style="text-align: center;">P.</p> <p>Paradoxorum Ciceronis anatome Philosophica 50</p> <p>Parhelii Tönningæ visi 116</p> <p>Peiferi Origines Lipsienses 365</p> <p>de Philavtiâ licitâ diff. 163</p> <p>Philippi, Ducis Norvegiæ, num- mus 114</p> <p>Philologicarum annotationum in N. T. Semi Centuria 6</p> <p>Philosophia Aristotelica defensa 353</p> <p>Philosophicarum thesuum Cen- turia 164</p> <p style="padding-left: 2em;">- - Disputatio 174</p> <p style="padding-left: 2em;">- - triga 80</p> <p>de Philosophiâ in Theologiâ usu diff. 263</p> <p style="padding-left: 2em;">- - naturalis variis Docto- ribus 5</p> <p>de Philosophiâ in genere diff. 82</p> <p>de Phœnice diff. 80</p> <p>de Physices norma diff. 80</p> <p>è Plinii Panegyrico Controversiæ Oratoriæ II. 134. 358</p>	<p>Poëta equestri ordine donatus 203</p> <p>Poëtæ, qui itinera sua carmine complexi sunt 149</p> <p>de Poëtis Imperatoribus diff. 150</p> <p style="padding-left: 2em;">- - Pontificibus 150</p> <p>Poëtria clara Gertrudis Mölleria 80</p> <p>de Poëtriis Puellis 21</p> <p>Politica Caspari 80</p> <p>de Politicorum demonstrationi- bus scientificis 141</p> <p>Polonorum nummi argentei 236</p> <p>Præcepta Scholastica pro Dan. & Norvag. scholis 265</p> <p>Pragenses Grosfi 236</p> <p>Principum Anhaltinorum hi- storia 206</p> <p style="padding-left: 2em;">- - varia fortuna 231</p> <p>Programmata & Orationes D. Breveri 197</p> <p>de Propositionis sensu diff. 315</p> <p>Præsiæ Regni mirabilia 44</p> <p>Wunderschöne Psyche 23</p> <p style="text-align: center;">Q.</p> <p>de Qualitate ex Physicis diff. 194</p> <p>de Quartadecimanis diff. 206</p> <p style="text-align: center;">R.</p> <p>Rechnungs- Art Gothofredi Bar- wassers 247</p> <p>Refutatio sententiæ à vero ab- errantis licita 184</p> <p style="text-align: center;">de</p>
--	---

INDEX RER. PHILOSOPH. ET PHILOLOGICARVM.

Theſium Miscellaneorum Semi-	Urna in tumulo Hoſtatico reperta
centuria 262	181
Traiteur à la mode 86	Uſedomii, Equitis Rugiani, laudes
Tumulus Hoſtaticus perſcrutatus	128
180	

V.

in Veritatis cauſa vel à doctiſſimis	ſuper Wilhelmi, Angliæ Regis,
difſentire licet 184	obitu Oratio 202
die Verliebte und galante Welt 87	- VII. Haſſiæ Land-
Vigiliæ Paſchales veterum Chri-	gravii obitu Threnodia 165
ſtianorum 207	Wilhelmi Angl. Regis laudes 203
Virginis eruditæ exemplum 161	Wiſchmanni manuſcriptio ad Let-
de Virtute morali quaſtiones 294	ticam Poëſin 169
de Vitâ ad ſummum bonum ob-	de Wiſmarienſium pace carmen
tinendum neceſſariâ 106	paſtorale gratulatorium 262
Vitream ſubſtantiam conficiendi	Wratiſlaus XI. Dux Pomeran.
methodus 19	Acad. Gryph. fundator 133
Unctura Chriſti Bethaniæ facta 207	Wrediana ſymbola 17. 18
Vorbort der uhralten Weiſheit 81	
Vortrab Teutſch- und Eurländiſchen	Z.
Gewitter-Hiſtorie 45	Zetematum Hiſtorico-Politico-
Votum notabile 23	rum triga 14

S. D. G.

